

88-2

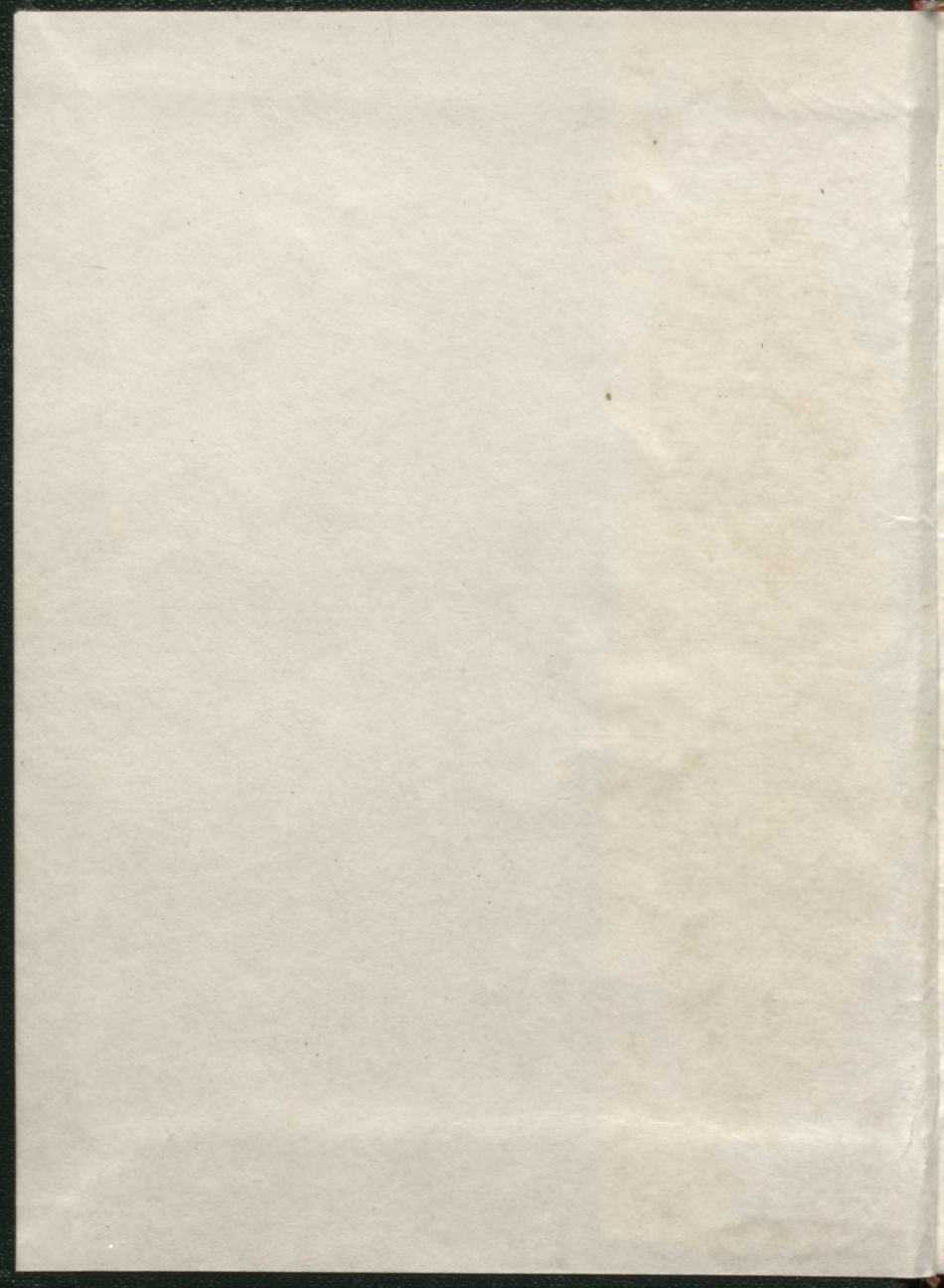
m/f

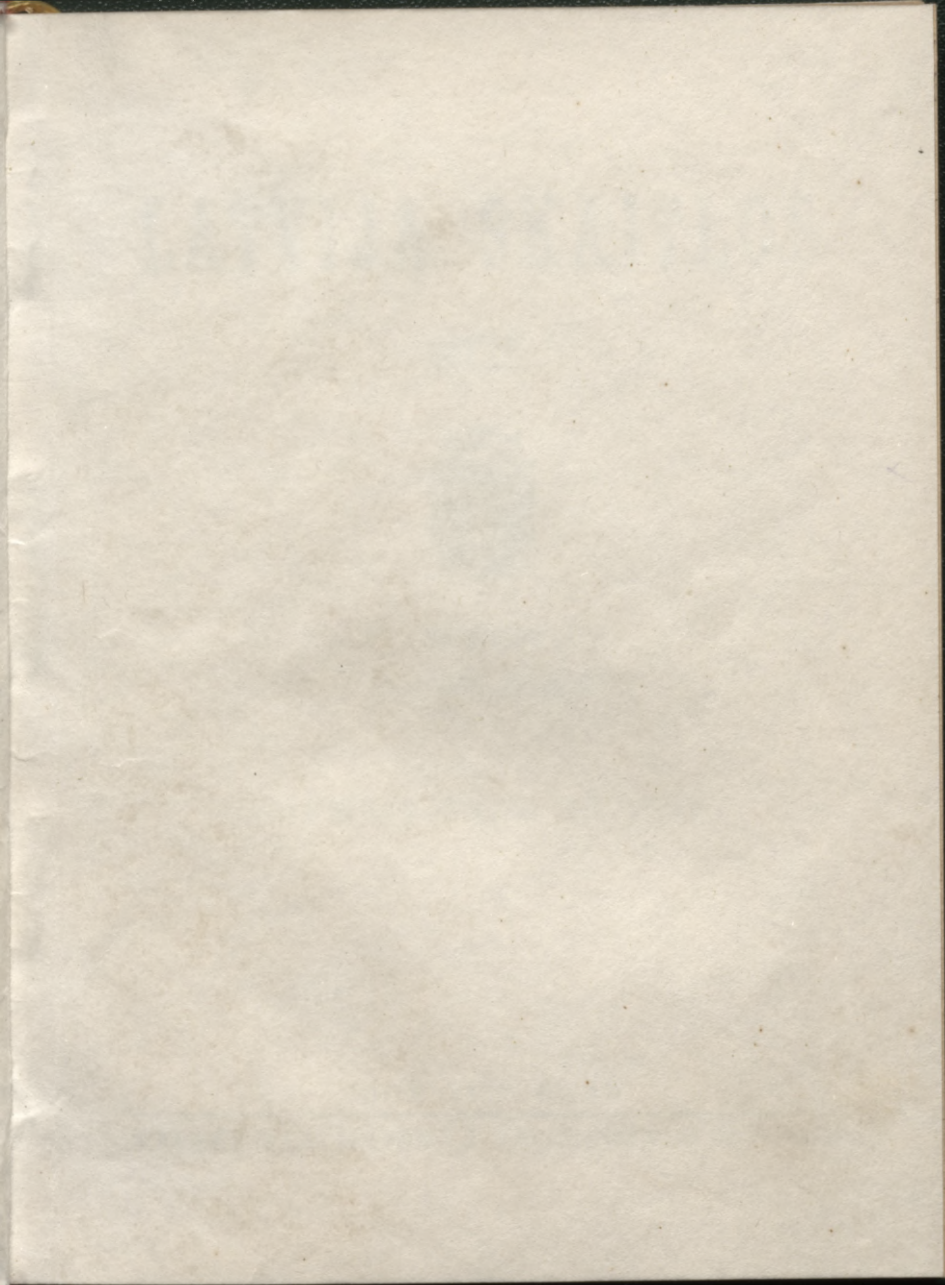
56

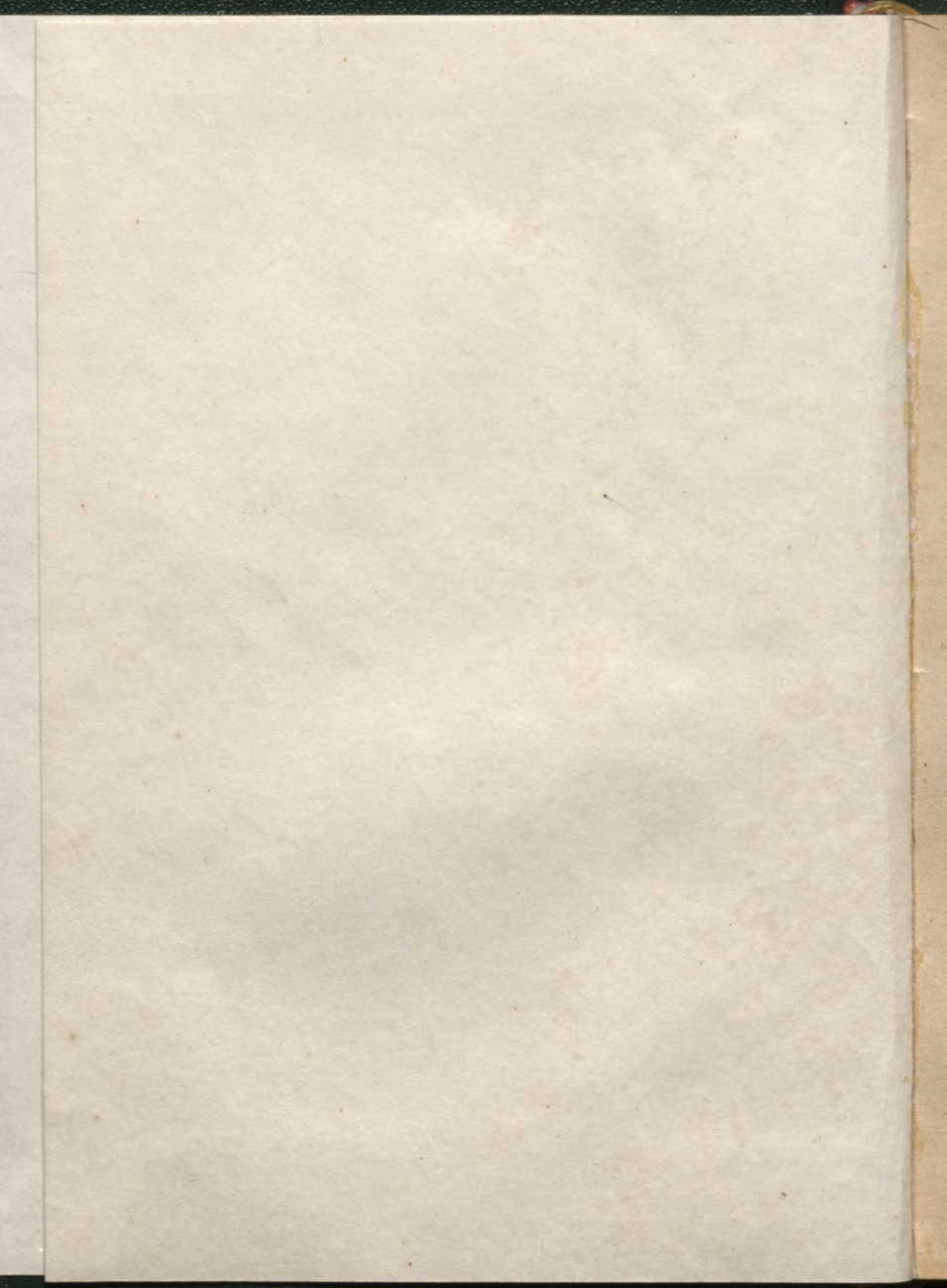
A. Maldups.

Latvija skaitļos

1936

L 56 m/f

3

LATVIJA SKAITĻOS

1936.

REDIĢĒJIS
A. MALDUPS

PIRMAIS GADA GĀJUMS

RĪGĀ, 1937. GADĀ

VALSTS STATISTISKĀS PĀRVALDES IZDEVUMS

13-
L

~~51.719k~~

Latv. PSR Valsts Biblioteka

7

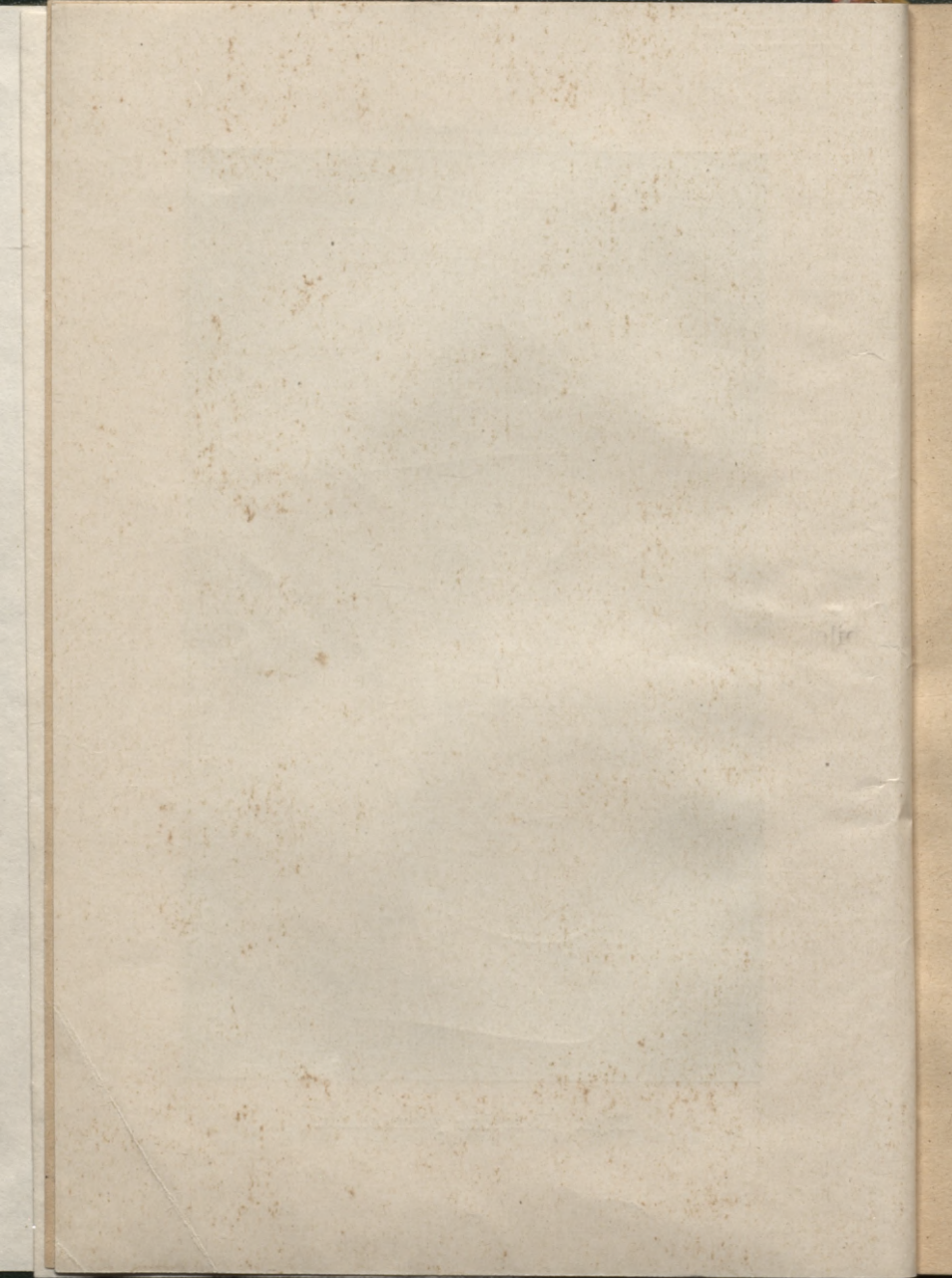
Vija Lāča Latv. PSR
VALSTS BIBLIOTEKA

88 - ~~28.490~~

0307094797

Rīga. Brīvības piemineklis.

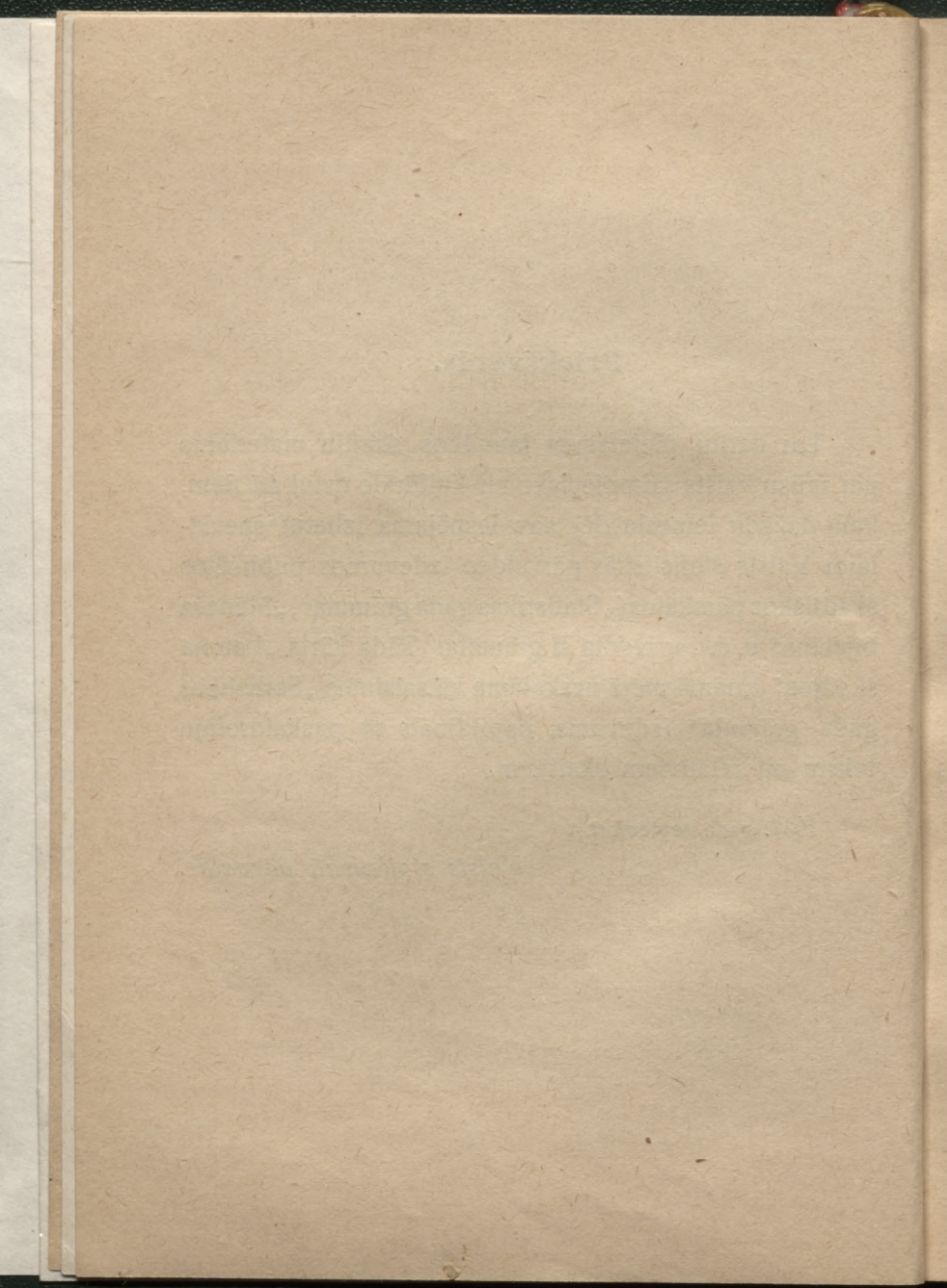

Priekšvārds.

Lai darītu pieietamus jaunākos skaitļu materiālus par mūsu valsts saimniecisko un kultūrālo dzīvi arī tiem, kam dažādu iemeslu dēļ nav iespējams izlietot speciālajos Valsts statistiskās pārvaldes izdevumos publicētos skaitliskos pārskatus („Statistikas gada grāmata“, „Mēneša biļetēns“ u. c.), ir izdota šī grāmata. Tādā kārtā „Latvija skaitļos“ zināmā mērā uzskatāma kā saīsināts „Statistikas gada grāmata“ izdevums, papildināts ar paskaidrotāju tekstu un relatīviem skaitļiem.

1937. gada septembrī.

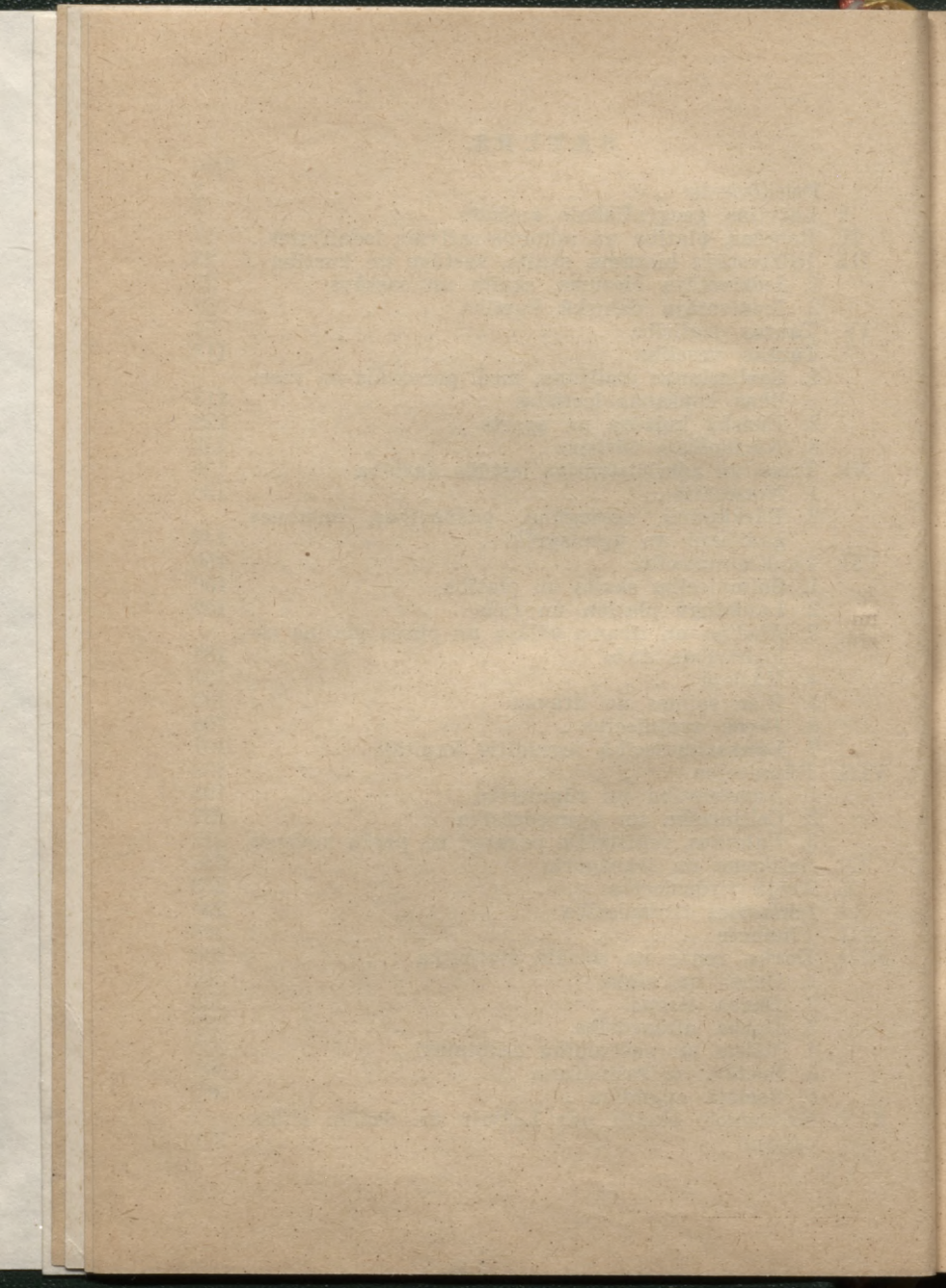
Valsts statistiskā pārvalde.

S A T U R S.

Lpp.

Priekšvārds	3
I. Latvijas ģeografiskais apskats	7
II. Robežas, platība un administratīvais iedalījums	16
III. Iedzīvotāju biežums, skaits, sastāvs un kustība	23
1. Iedzīvotāju biežums, skaits un sastāvs	23
2. Iedzīvotāju dabiskā kustība	52
IV. Tautas izglītība	74
V. Tautas veselība	113
1. Saslimšanas gadījumi, med. personāls un veselības kopšanas iestādes	113
2. Fiziskā kultūra un sports	128
3. Nacionālais tūrisms	132
VI. Tiesu un administratīvo iestāžu darbība	136
1. Notiesātie	136
2. Pārkāpumi, noziegumi, pašnāvības, nelaimes gadījumi un ugunsgrēki	142
VII. Lauksaimniecība	150
1. Saimniecību skaits un platība	150
2. Laukaugu platība un raža	159
3. Āboliņa un tūruma zālāju un pļavu platība un lopbarības raža	185
4. Mājlopi	187
5. Bišu saimes un dravas	193
6. Jūras zvejniecība	195
7. Lauksaimniecībā ieguldītie kapitāli	197
VIII. Rūpniecība	198
1. Amatniecība un rūpniecība	198
2. Celtniecība un ugunsdzēsība	229
3. Patentes, reģistrētie paraugi un preču nozīmes	243
IX. Satiksme un transports	245
X. Ārējā tirdzniecība	273
XI. Iekšzemes tirdzniecība	296
XII. Finances	300
XIII. Darbs, cenas un sociālā statistika	306
1. Cenas un algas	306
2. Darba tirgus	328
3. Darba aizsardzība	333
4. Valsts un pašvaldību darbinieki	335
5. Sociālā apdrošināšana	345
6. Sociālā apgādība	367
XIV. Salīdzinoši skaitļi par Latviju un dažām citām valstīm	371

I. Latvijas ģeografiskais apskats.

Īss ģeografiskais apskats. Latvija atrodas pie Baltijas jūras austrumu piekrastes un ietilpst Austrumeiropas lielajā līdzenumā. Mūsu valsts visattālākā vieta ziemeļos atrodas Valmieras apriņķa Ipiķu pagasta Garlidumu māju robežās (Latvijas - Igaunijas robežas 373. punkts). Ziemeļu platums $58^{\circ} 05' 12''$ un garums $25^{\circ} 11' 59''$ uz austrumiem no Grīnvičas. Dienvidos Polijas robeža Ilūkstes apriņķa Dēmenes pagasta Lauku muižas Paseku mājas robežās. Ziemeļu platums $55^{\circ} 40' 23''$ un garums $26^{\circ} 35' 53''$ uz austrumiem no Grīnvičas. Austrumos Latvijas — S.P.R.S. robežas 54. punkts Ludzas apriņķa Pasienes pag. Sapatņu sādžas 17. un 18. viensētu robežās. Ziemeļu platums $56^{\circ} 16' 44''$ un garums $28^{\circ} 14' 30''$ uz austrumiem no Grīnvičas. Rietumos: Jūrniecības d-ta „Bernātu zīme“ Baltijas jūras krastā, Liepājas apriņķī pie Bernātiem. Ziemeļu platums $56^{\circ} 22' 42''$ un garums $20^{\circ} 58' 07''$ uz austrumiem no Grīnvičas.

Mūsu jūras krastos nav dabīgu dziļu līču, pussalu un nav arī salu. Vispārīgi mūsu jūras piekraste kā Kurzemē tā Vidzemē ļoti maz robota. Visbiežāki mūsu jūrmala ir šaura smilšu josla, kuŗa uz cietzemes pusi paceļas smilšu kāpu veidā. Tā Rīgas apkārtņē sastopamās kāpas velkas vairākās līdztekus rindās un piešķir visai apkārtnei kalnaina apgabala raksturu. Kur smiltis pašā jūrmalas tuvumā neaiztur meži un ar zāli vai krūmiem apaugušās kāpas, tur izceļas t. s. ceļojošās kāpas. Vietām līdz pašai piekrastei sniedzas tā sauktās jūrmalas pļavas (piem. pie Salacas), tomēr biežāki sastopami auglīgi, zemkopju apstrādāti līdzenumi, kuri sniedzas līdz pašai jūrmalai, kur tad stāva krasta veidā izbeidzas jūras viļņos. Šādas stāvas piekrastes sastopamas kā Kurzemes, tā arī Vidzemes jūrmalā. Šo stāvo krastu, kā arī zemes ragu tuvumā (Mērsrags, Roja, Kolkasrags, Velna rags) jūras piekraste nosēta akmeņiem, dažkārt milzīga lieluma blūķu veidā. Šie akmeņi, kā arī daudzās smilšu sēkles stipri apgrūtina piekrastes kuģniecību.

Vidējais Baltijas jūras dziļums svārstās ap 70 metriem, turpretim Rīgas jūras līcī tas nesniedzās pāri 50 metriem. Baltijas jūras, tāpat arī Rīgas jūras līča ūdens izceļas ar savu samērā mazo sāls saturu.

Aplūkojot Latvijas karti redzamas divas augstumu grupas: austrumu un rietumu, kuŗas šķir Lielupe un Rīgas - Jelgavas līdzenums, pie kam austrumu grupas augstumi ir plašāki un augstāki par rietumu augstumiem. Austrumu grupā izšķir piecas atsevišķas daļas: Gaujas - Daugavas, Alūksnes-Apes, Valmieras-Limbažu, Augšzemes un Latgales augstumus.

Gaujas - Daugavas augstumi ir Latvijas augstākā daļa (aizņem Madonas apriņķi un Rīgas apriņķa austrumu daļu). Ziemeļos un austrumos to ierobežo Gaujas ieleja, dienvidos Aiviekste un rietumos Daugava. Augstākais paaugstinājums šīnī daļā Gaiziņa kalns — 310 metri virs jūras līmeņa (atrodas Madonas apriņķa Viesienas pagastā) — ir augstākā vieta visā Latvijā. Bez tam šeit vēl atrodas krietni augstie: Nesaules kalns — 285 m (Madonas apr. Kārdzabas pag.), Bākūžu kalns — 279 m (Madonas apr. Vējavas pag.), Klēts kalns — 270 m (Madonas apr. Mēdzūlas pag.), Spīru kalns — 266 m (Madonas apr. Vestienas pag.), Elku kalns — 261 m (pie Ežiem) un Slapjuma kalns — 250 m (pie Raunas).

Alūksnes - Apes augstumi atrodas Vidzemes austrumdaļā un paceļas no Gaujas auglīgā līdzenuma. Augstākā vieta te ir Dēliņkalns — 271 m (pie Apekalna).

Ziemeļos no Gaujas ielejas paceļas trīsstūra veidīgie Valmieras - Limbažu augstumi, kuŗi rietumos pamazām izbeidzas Vidzemes jūrmalas zemajā līdzenumā. Šie augstumi ir ievērojami zemāki par iepriekš minētiem pie kam visaugstākais punkts te ir Cēsu kalns (124 m) un Zilais kalns (127 m).

Augšzemes pakalnājs cieši piesienas Gaujas - Daugavas un Latgales augstumiem, vienīgi Daugava ar savu gultni tos izšķīrusi. Augstākie punkti: Skrudalienas kalns (201 m), Ormaņu kalns (167 m), Tabora kalns (159 m) un Grebla kalns (137 m). Divi pēdējie atrodas pie pašas Daugavas. Latgales augstumi ir ezeriem bagāts apvidus. Augstākās

vietas — Lielais Liepu kalns (289 m) un Padebešu (Volkenbergas) pilskalns (248 m) — atrodas Rēznas ezera rajonā.

Rietumu augstumu grupu Ventas un Abavas upju ieleja sadala trīs daļās — Austrumkurzemes augstiene, Ziemeļkurzemes augstiene un Rietumkurzemes augstiene.

Austrumkurzemes augstiene ir šo augstumu lielākā daļa un dienvidos savienojas ar Lietuvas augstumiem. Šie augstumi ieņem Tukuma, Talsu un Kuldīgas apr. apgabalu, kuŗu ziemeļos ierobežo Abava, bet rietumos Venta. Visaugstākais kalns šai pakalnājā ir Smiltiņu kalns (157 m) pie Zantes.

Ziemeļkurzemes augstieni dienvidos un dienvidvakaros ierobežo Abavas ieleja, bet ziemeļaustrumos jūrmalas līdzenums. Augstākās vietas: Kamparkalns pie Talsiem (188 m), Milzu kalns pie Tukuma (113 m) un Zilie kalni (Raņķu galotne 92 m), kuŗus no Ziemeļkurzemes pakalnāja atdala Rojas upes ieleja. Tie stiepjas gar jūras piekrasti, radot stāvu krauju un ir senāks jūras krasts.

Rietumkurzemes augstiene stiepjas šaurāku uzkalnu veidā gar Ventas kreiso krastu un rietumos pamazām noslīd jūrmalas līdzenumā. Augstākās vietas: Krievu kalns pie Embūtes (188 m), Vārdupes kalns pie Snēpeles (140 m) un Misiņa kalns pie Aizputes (106 m).

Starp abām galvenām augstumu grupām atrodas plašais Rīgas - Jelgavas zemais līdzenums, kuŗš stiepjas gar abiem Lielupes krastiem un aizņem Daugavas un pat Gaujas lejas daļu. Šo līdzenumu iedala divās daļās: Rīgas (ziemeļdaļa) un Zemgales (dienviddaļa) līdzenumā.

Starp Gaujas - Daugavas un Latgales augstumiem atrodas plašais Lubānas līdzenums, pa kuŗu tek Aiviekste.

Arī jūras piekraste ir zema un līdzena un vietām sniedz pat līdz 40 km zemes iekšienē. Arī mūsu lielākās upes, kā Venta, Gauja, Salaca rada lielākus līdzenumus.

Latvija līdzīgi Somijai ir ļoti bagāta ezeriem. Ezeru kopskaits sniedzas pāri tūkstotim. Visvairāk to ir Vidzemē un Latgalē. Augšzemē ir ap 150 ezeru. Tāpat arī Kurzemes augstumos to ir daudz. Vienīgi Zemgales līdzenumā nav neviena lielāka ezera.

Latvijā ir 14 ezeri, kuŗi aizņem vairāk nekā 10 kv. klm. lielu platību:

Lubānas . . .	88,3 kv. km	Babītes . . .	22,4 kv. km
Rēznas . . .	52,2 " "	Kīšezers . . .	18,7 " "
Engures . . .	46,0 " "	Rušonu . . .	16,6 " "
Liepājas . . .	40,3 " "	Kauguru . . .	15,6 " "
Burtnieku . . .	40,0 " "	Alūksnes . . .	15,0 " "
Usmas . . .	39,7 " "	Pāpes . . .	14,0 " "
Zīveras . . .	28,9 " "	Ežu . . .	10,3 " "

Lielākais ezers Latvijā ir Lubānas ezers, kuŗš 15 km garš un 8 km plats un atrodas Madonas apr. austrumos, pie kam ezera dienvidus un austrumu piekraste pieder pie Rēzeknes apriņķa. Ezerā ietek 10 upes, no kuŗām lielākā ir Malta, bet iztek viena pati Aiviekste. Tagad, it sevišķi pēc izvēstiem ezera un Aiviekstes rēgulēšanas darbiem, ūdens līmenis vēl krities un caurmērā ezers ir tikai vienu metru dziļš.

Otrais lielākais ezers Vidzemē ir Burtnieku ezers. Tas atrodas Valmieras apriņķa austrumos un ir 12 km garš un 6 km plats. Ezers ir 10—12 metru dziļš un ļoti bagāts plauziem. Burtnieku ezerā ietek Rūja un Seda, bet iztek Salaca. Ezera apkārtnē ļoti auglīga un, kā to liecina vēsturiskie izrakumi, jau sirmā senatnē apdzīvota.

Engures ezers ir lielākais Kurzemē un atrodas Talsu apriņķī pie pašas jūrmalas. Ezers ir 20 km garš un 2—4 km plats un caurmērā $1\frac{1}{2}$ metrus dziļš. Ezerā vairākas salas no kuŗām lielākā 18,5 hektarus liela.

Liepājas ezers, līdzīgi Engures ezeram, pieder pie jūrmalas ezeru tipa un ir kāpām atdalīts senāks jūras līcis. Liepājas ezers ir 17 km garš, 2—3 km plats un caurmērā $\frac{1}{2}$ — $1\frac{1}{2}$ metra dziļš. Ezerā ietek vairākas upes, no kuŗām ievērojamākā ir Bārta. Ievēribas cienīgs ir Usmas ezers, kuŗš pieder pie mūsu krāšņākiem ezeriem. Ezers ir 12 km garš un 6 km plats. Ezerā atrodas pētniekiem ievērojamā Moricsala, ar aizsargājamu pirmatnēju mežu.

Arī Alūksnes ezers pieder pie krāšņākiem ezeriem. Tas atrodas 190 metrus virs jūras līmeņa un ir $5\frac{1}{2}$ km garš, 4 km plats. Uz ezera salas atrodas ordeņa pilsdrupas.

Rēznas ezers ir lielākais ezers Latgalē un ir 8,5 km plats un 9,5 garš. Pie viņa atrodas Padebešu (Volkenbergas) pilskalns.

No pārējiem ezeriem mināmi Babītes ezers — 13 km garš, sekls, niedrām aizaudzis. Ezera dienvidos sākās lielais Tīreļa purvs. Ķīšezers pie Rīgas — 8 km garš un nepilnus 3 km plats. Ķīšezers ir vienīgais ezers Latvijā, kuram liela nozīme kuģniecībā.

Kaut gan ezeru pie mums daudz un aizņem 1,4% no visas zemes kopplatības, viņu saimnieciskā nozīme tomēr nav samērā liela. Kuģniecībā pat lielākiem Latvijas ezeriem ir maza nozīme un vienīgi Ķīsezera, Juglas ezeru un Liepājas ezeru lielākā mērā lieto kā satiksmes ceļus. Tāpat arī tikai lielāko ezeru apkārtnē dzīvo zvejnieki, kuri ar zveju nodarbojas kā ar arodu.

Līdzīgi ezeriem arī upju skaits Latvijā ir liels — pāri par 500, tomēr tikai nedaudzām ir nozīme kā kuģu ceļiem, toties jo lielākā mērā tās ūdeņus izmanto koku pludināšanai. Pateicoties šim apstāklim mūsu upēm saimnieciskā ziņā ir nesalīdzināmi lielāka nozīme nekā ezeriem.

Lielākā Latvijas upe ir Daugava. Tā sākas Krievijā, Dvīņecas nelielajā ezerā, Valdaja augstienē. Viņas garums sasniedz 1003,0 kilometrus un ar savām pietekām aptver 85 400 kvadrātkilometrus lielu baseinu. Sava baseina apmēra ziņā Daugava Eiropā ieņem 16. vietu, bet pēc garuma — 11. vietu. Pa Latviju Daugava tek, sākot no Piedrujas un līdz ietekai jūrā viņas garums ir 367 km. Neskatoties uz savu lielo platumu un ūdens bagātību, tā Latvijas robežās pa lielākai daļai nav kuģojama. Par iemeslu tam ir daudzās krāces. Vasaru krāču vietās Daugava ir stipri sekla. Daugavas krasti, sākot no Pļaviņām, ir augsti, nereti 20 līdz 30 metru un sastāv no dolomita slāņiem. Vietām tie apauguši kokiem un krūmiem, vietām redzamas gluži kailas klintis. Viss tas padara Daugavu šinī rajonā par jauku un dzienu upi. Visskaistākās vietas ir ap Koknesi, kur atrodas daudz apdziedātais Staburags un krāšņā Pērses leja.

Daugavas pieteku skaits ir ļoti liels. Svarīgākās Daugavas pietekas Latvijas daļā ir no labās puses: Dubna, Aiviekste, Pērse, Ogre, Lielā un Mazā Jugla.

Dubna sākas Latgales augstumos un sasniedz 102 km garumu un 4 metrus dziļumu. Aiviekste ir lielākā Daugavas pieteka Latvijā. Viņa iztek no Lubānas ezera un nes uz Daugavu ūdeņus no vairāk nekā 10 000 kvadratkilometrus plaša apgabala. Aiviekste ir tikai 128,4 km gara, bet 22—140 metrus plata un 1—1½ metrus dziļa. Viņas krasti ļoti zemi, bagāti pļavām un mežiem. Aiviekstes lielākā pieteka — Pededze — ir garāka par viņu pašu. Sākas tā Igaunijā, ir pavisam 153 km gara. Pededze viscaur tek caur mežainiem un purvainiem apvidiem. Pededzes pietekas ir Alūksne, Sita, Ludza un Krustalīču upe. Pludināšanai derīga Iča, tāpat Kuja (40 km gara un 32 km plostojama), Arona, Vesēte, Alūksnīte un 52 km plostojamā Liede ietek tieši Aiviekstē.

Pērse — neliela, krācēm bagāta un strauja upe. Viņa ietek Daugavā pie Kokneses, kur rodas ievērojams (2,4 metrus augsts) ūdenskritums. Vasaru Pērse ļoti sekla.

Ogre sākas Piebalgas apkārtnē, tuvu pie Gaujas avotiem, bet tek Gaujai pretējā virzienā. Pavisam Ogre ir 200,6 km gara, no kuriem 115 km tā noderīga koku pludināšanai. Viņas gultne ļoti spēji krīt, caur ko Ogre ir strauja un krācaina.

Lielā un Mazā Jugla tek caur Juglas un Ķīšezera. Ķīšezera kuģojamā izteka Daugavā — Mīlgrāvis — uzskatāms par Juglas turpinājumu.

No kreisās puses Daugavā ietek — Dviete, Eglone, kuŗa 34 km plostojama, Suseja, kuŗa 84 km noderīga koku pludināšanai un plostošanai, Pikstere, 25 km garā Sece, Ķekava un Bullupe.

Pie lielākām Latvijas upēm pieder vēl Gauja, Lielupe un Venta.

Gauja sākas Gaujas-Daugavas augstumos no Alauksta ezera (203 metrus virs jūras līmeņa) un ir lielākā upe, kuŗa visā savā garumā (439,5 km) tek pa Latviju. Lauzdamās caur augstumiem, Gauja izmet lielu likumu un tek caur visiem pieciem Vidzemes aprīņkiem. Liela krituma dēļ upe ļoti strauja un vietām bagāta krācēm.

Sākot no Valmieras, Gaujai ir augsti krasti, kas vietām apauguši kokiem, piešķirot upei sevišķu krāšņumu. Gaujas ievērojamākās pietekas ir Tirza, Amada (Amata) un

Brasla. Plostošanas nolūkiem Gauju ar Daugavu caur Kīšezeru savieno Gaujas-Daugavas kanāls.

Lielupe, blakus Daugavai, ir mūsu ievērojamākā upe. Viņa izceļas pie Bauskas no divu upju — Mēmeles un Mūsas savienošanās. Mūsa (159,2 km gara) izceļas Lietuvā ziemeļos no šauļiem, tāpat arī Mēmeles (183,5 km gara) izteka meklējama Lietuvā. Abas šīs upes savienojas par Lielupi Zemgales līdzenuma dienvidus austrumu stūrī, kur upes līmenis atrodas tikai 11 metrus virs jūras līmeņa. Necīgā krituma dēļ tā tek lēnām un gandrīz visā garumā, sākot no Emburgas, noder kuģošanai. Arī dažas Lielupes pietekas ir kuģojamas (Bērze, Svēte). Lielupei daudz sīku pieteku: Bērze (93 km gara), Svēte (76 km noderīgi koku pludināšanai), Iecava (169,2 km gara) un Garoza. Visas pārējās Lielupes pietekas ir sīkas un nenozīmīgas. Tomēr šo pieteku lielais skaits pelna ievērību, jo viena otrai līdztekus tecēdamas, apūdeņo un padara par auglīgu apvidu visu lielo Zemgales līdzenumu. Pie ietekas Lielupe sadalās divās daļās, no kurām viena ietek jūrā, bet otra Daugavā.

Venta ir garākā Kurzemes upe — 341,6 km gara. Sava straujuma un krāču dēļ tā kuģojama tikai lejas daļā. Venta izceļas Lietuvā Telšu augstumos (213 metri virs jūras līmeņa) un ar savām pietekām uzņem ūdeņus no 11200 kv kilometru plaša apgabala. Kurzemē Venta katrā kilometrā caurmērā nokrīt 1,2 metrus. Ievērojamākais kritums ir pie Kuldīgas — Rumba (apm. 3 metrus augsts). Galvenā Ventas pieteka — Abava, tek pa pirmatnējo upes ieleju un ir 131,0 km gara. Apgabalu ap Abavu un tās pietekām Imulu un Amulu sauc par Kurzemes šveici. No pārējām lielākām Latvijas upēm atzīmējamas vēl: Salaca (81 km gara), Bārta, Roja, Irve.

Cik liela saimnieciska nozīme ir mūsu upēm, rāda tas, ka plostošanai un koku pludināšanai noderīgo upju kopējais garums sasniedz 3000 kilometrus, bet pieskaitot Daugavu un tās pietekas ārpus Latvijas, tāpat arī Mūsas, Mēmeles, Ventas un Bārtas plostošanai un pludināšanai noderīgās pietekas Lietuvā, tad mūsu upju grīvās **jūrmalā pienāk koki**, kuri sapludināti no pāri pa 4000 km garu ūdensceļu.

Kopējais kuģošanai noderīgais ceļš kā tas redzams no pievestās tabulas, nav sevišķi liels.

Kuģojamas ir:

Daugava no grīvas līdz Doles salai	23,3 km
Daugava no Jēkabpils līdz Krievijas robežai .	160,0 "
Milgrāvis ar Ķišezeru un Juglas ezeru	16,0 "
Lielupe no grīvas līdz Emburgai	100,0 "
Bērze no grīvas uz augšu	23,0 "
Svēte no grīvas uz augšu	14,0 "
Iecava no grīvas uz augšu	10,0 "
Bullupe visā garumā	9,0 "
Aiviekste, ar pārtraukumiem	80,0 "
Venta no Ventspils līdz Kuldīgai	75,0 "
Liepājas ezers un Bārta	25,0 "

Purvi Latvijā aizņem gandrīz trīs reizes lielāku platību, nekā ūdeņi (ezeri). Sevišķi Rīgas un Lubānas līdzenumi bagāti lieliem purviem. Tā, Tīreļa purvs stiepjas no Katlakalna pie Daugavas līdz Kalnciēmam pie Lielupes. Starp Balviem un Baltinavu atrodas desmitiem kilometru garais Slampes purvs. Lubānas purvs aizņem gandrīz visu apvidu starp Aivieksti, Kuju un Liedi. Viens no lielākiem Lejas-Kurzemes purviem atrodas pie Alšvangas un stiepjas 20 kilometrus garumā. Plaši purvaini apgabali sastopami Valmieras apriņķa ziemeļos, no kuriem ievērojamākais ir Sakalauru purvs. Tāpat lieli purvi atrodas abās pusēs Lielās Juglas upei, pie Burtnieku ezera, lielais Idus purvs uz ziemeļiem no Burtnieku ezera, starp Dubnu un Daugavu, Liepājas apkārtnē it sevišķi Bārtas līdzenumā, pie Stendes un Rojas upēm, Kurzemes ziemeļos. Arī Valmieras-Limbažu un Augšzemes augstumos sastopami prāvāki purvi, kurpretim pārējos augstumos lielu purvu nav. Tāpat Zemgales līdzenumā nav lielāku purvu.

Klimats. Latvijas klimats ir samērā mainīgs. Atlantijas okeāna tuvums un Latvijā valdošie jūras vēji (visbiežāki pūš dienvidrietumu vai rietumu vēji) mīkstina ziemas aukstumu un vasaras karstumu un padara šejienes klimatu mērenāku. Tomēr, attālinoties no jūras piekrastes, novērojama pāreja uz kontinentālo klimatu.

Lielu iespaidu uz Latvijas klimatu atstāj arī austrumu lielais kontinents (Eiropas Krievija un Sibīrija). Zināms iespaids uz klimatu ir arī apgabalu virsmai. Tā piem. Vidzemes austrumdaļā un Latgalē pavasaris iestājas gandrīz par trīs nedēļām vēlāk, bet vasaras vidējā temperatūra te ir par 2° zemāka nekā zemākās Kurzemes vietās.

Caurmēra temperatūras dažādību atsevišķās vietās Latvijā raksturo tabula:

Gaisa vidējā temperatūra pēc Celsija, atsevišķos gada laikos, 1936. g.

Novērošanas stacijas		Ziemā (decembris— februāris)	Pavasari (marts— maijs)	Vasarā (jūnijs— augusts)	Rudeni (septembris— novembris)	Vidējā gada temperatūra
Vidzemē	Rīga — Spilve	— 2,8	6,6	18,3	6,2	7,1
	Priekuli	— 4,1	6,1	18,2	5,2	6,4
	Jaungulbene	— 5,2	5,8	18,1	4,6	5,8
	Lauteres-Viesienas „Gureļi“	— 5,4	5,4	17,4	4,1	5,4
	Rūjiena	— 4,3	5,6	18,2	5,0	6,1
Kurzemē	Cīrava	— 2,0	6,2	17,5	6,3	7,0
	Kuldīga (Kūrmales „Pelči“)	— 2,6	6,2	17,5	6,1	6,8
	Ventspils	— 1,6	5,6	17,8	7,5	7,3
	Stende	— 2,9	5,7	17,5	5,7	6,5
Zemgalē	Jaunpētermuiža	— 3,1	6,5	17,8	5,4	6,7
	Mežotne	— 3,1	6,8	18,2	5,8	6,9
Latgalē	Daugavpils	— 4,3	7,9	20,6	5,8	7,5
	Malnava	— 5,2	7,3	20,2	5,3	6,9
	Vidsmuiža	— 5,0	6,1	18,3	4,8	6,1

Nokrišņu daudzums Latvijā nav vienāds. Visbagātākā nokrišņiem ir Kurzeme, jo tālāk uz austrumiem jo nokrišņu ir mazāk. Visvairāk nokrišņu Latvijā ir vasaras mēnešos — jūlijā un augustā, vismazāk — februārī un martā. Vissausākie mēneši Vidzemē ir februāris un marts, bet Kurzemē — aprīlis un maijs.

Nokrišņi m/m pa atsevišķiem gada laikiem
1936. g.

Apgabali	Ziemā (dec.-febr.)	Pavasari (marts-maijs)	Vasarā (jūn.-aug.)	Rudenī (sept.-nov.)	Gadā
Vidzemē . . .	116,5	112,6	193,7	186,6	609,4
Kurzemē . . .	128,9	104,2	208,7	212,1	653,9
Zemgalē . . .	123,2	120,4	212,3	152,5	608,4
Latgalē . . .	131,3	100,1	189,9	146,9	568,2
Latvijā 1936. g.	125,0	109,3	201,2	174,5	610,0
1935. „	100,7	147,9	301,0	135,4	685,0
1934. „	92,9	119,2	202,9	160,7	575,7
1933. „	71,8	169,8	206,3	105,4	553,3
1932. „	69,0	144,7	263,5	164,2	641,4
1931. „	103,3	160,0	239,0	141,8	644,1
1930. „	70,2	146,8	333,0	232,7	782,7

II. Robežas, platība un administratīvais iedalījums.

Robežas. Latvijas valsts robežas kopgarums ir 1895 kilometri. Rietumos un pa daļai arī ziemeļos robežu rada Baltijas jūra un Rīgas jūras līcis. Šī jūras robeža ir 494 kilometri gara un sastāda 26,07% no visu robežu kopgaruma. Sauszemes robeža Latvijai ir kopīga ar Lietuvu, Igauniju, Padomju Krieviju un Poliju. Robeža ar Lietuvu sākas dienvidos no Ilūkstes apriņķa un ar nelieliem izņēmumiem sakrīt ar Zemgales un Kurzemes agrāko dienvidus robežu. Latvijas robeža ar Lietuvu ir 570 km gara, kas iztaisa 30,08% no visas valsts robežas.

Robeža ar Igauniju — 375 km garumā (19,79%) — sākas Ainažos pie Rīgas jūras līča un no turienes tā ziemeļu austrumu virzienā iet līdz Plāterei. No turienes tā pagriežas uz dienvidus austrumiem un caur Valku un ziemeļos gar Alūksni turpinās līdz vietai, kur agrākā Pleskavas gubernā Latvijas un Igaunijas robeža sastopas ar Padomju Krievijas robežu. Galvenos virzienos Latvijas Igaunijas robežas sakrīt ar Valmieras un Valkas apriņķa agrākām ziemeļu un austrumu robežām.

Robeža ar Padomju Krieviju — 351 km (18,52%) — sākas pie Vimorskas ciema agrākā Pleskavas apriņķī un iet pa Kūdupes, Kokavas, Ušas un Ludzas upēm un tālāk par agrāko Ludzas apriņķa austruma robežu, izbeidzoties dažus kilometrus uz austrumiem no Piedrujas.

Robeža ar Poliju — 105 km (5,54%) — sākas mazliet rietumos no Drisas un stiepjas gar Daugavu un tad gar Ilūkstes apriņķa austrumu un dienvidus robežu, kur Polijas teritorija sniedzas līdz Daugavpils-Viļņas dzelzceļa līnijai. Zemgales stacija ir pēdējais robežu punkts starp Latviju un Poliju.

Līdz 1925. gada 1. aprīlim Latvija sadalījās 17 apriņķos, bet ar 1924. gadu 26. jūnija likumu visa valsts ir sadalīta 19. apriņķos.

Vidzemē, Kurzemē un Zemgalē ietilpst pa pieciem apriņķiem katrā, bet Latgalē — četri.

Tagadējais Latvijas administratīvais iedalījums ir sekošs:

Apgabali un apriņķi	Platība kv. km	% no kopplatības
Rīga	210,7	0,32
Rīgas apriņķis	6 457,2	9,82
Cēsu apr	3 239,8	4,92
Valmieras apr.	4 624,2	7,03
Valkas apr.	4 782,0	7,27
Madonas apr.	3 966,9	6,03
Vidzeme	23 070,1	35,07
Liepājas apriņķis	3 009,2	4,57
Aizputes apr.	1 649,4	2,51
Kuldīgas apr.	3 137,6	4,77
Ventspils apr.	3 238,4	4,92
Talsu apr.	2 175,1	3,31
Kurzeme	13 209,7	20,08
Tukuma apriņķis	2 544,0	3,86
Jelgavas apr.	3 519,6	5,35
Bauskas apr.	2 302,0	3,50
Jēkabpils apr.	3 013,0	4,58
Ilūkstes apr.	2 242,7	3,41
Zemgale	13 621,3	20,70

Apgabali un apriņķi	Platība kv. km	% no kopplatības
Daugavpils apriņķis	4 790,0	7,28
Rēzeknes apr.	4 253,1	6,47
Ludzas apr.	2 344,1	3,56
Jaunlatgales apr.	4 292,4	6,52
<u>Latgale</u>	<u>15 679,6</u>	<u>23,83</u>
Latvija	65 791,4	100,00

Tā tad Latvija ir 65 791,4 kv. km liela, ieskaitot 897,6 kv km, kas aizņemti ar lielākiem iekšējiem ūdeņiem. Starp Eiropas valstīm Latvija pēc savas platības ieņem divdesmit pirmo vietu. Mazākas par Latviju ir pavisam vēl piecpadsmit Eiropas valstis, starp kurām ir arī mūsu kaimiņvalstis Igaunija un Lietuva. Latvijas teritorijas platība ir ievērojami lielāka par Dānijas, Šveices, Holandes un Beļģijas. No apgabaliem samērā lielāko platību aizņem Vidzeme, tam seko Latgale. Kurzemes un Zemgales apgabali lieluma ziņā ir samērā vienādi. No apriņķiem vislielākais ir Rīgas apriņķis, otrā vietā stāv Daugavpils apriņķis, trešā — Valkas apr. Vismazākais pēc savas platības ir Aizputes apriņķis.

Pavisam Latvijā ir 60 pilsētas un 518 pagasti.

Administratīvo vienību skaits apgabalu un apriņķu sadalījumā ir sekojošs:

Rīga; Rīgas apr. — 6 pils., 57 pagasti; Cēsu apr. — 1 pils., 36 pag.; Valmieras apr. — 6 pils., 50 pag.; Valkas apr. — 6 pils., 39 pag.; Madonas apr. — 2 pils., 41 pag.; Vidzemē — 21 pils., 223 pag.

Liepājas apr. — 4 pils., 29 pag.; Aizputes apr. — 1 pils., 19 pag.; Kuldīgas apr. — 2 pils., 20 pag.; Ventspils apr. — 2 pils., 14 pag.; Talsu apr. — 4 pils., 18 pag.; Kurzemē — 13 pils., 100 pag.

Tukuma apr. — 1 pils., 25 pag.; Jelgavas apr. — 3 pils., 41 pag.; Bauskas apr. — 1 pils., 20 pag.; Jēkabpils apr. — 3 pils., 19 pag.; Ilūkstes apr. — 3 pils., 19 pag.; Zemgalē — 11 pils., 124 pag.

Daugavpils apr. — 6 pils., 25 pag.; Rēzeknes apr. — 3 pils., 19 pag.; Ludzas apr. — 3 pils., 12 pag.; Jaunlatgales apr. — 2 pils., 15 pag.; Latgalē — 14 pils., 71 pag.

Vislielākais pilsētu skaits ir Vidzemē, tad Latgalē, Kur-

zemē un vismazākais Zemgalē. Pilsētu ar vairāk kā simts tūkstošu lielu iedzīvotāju skaitu Latvijā ir tikai viena — Rīga (385 063 iedz.). 4 pilsētās — Liepājā, Daugavpilī, Jelgavā un Ventspilī — ir no 15 līdz 60 tūkstošu iedzīvotāju. Pilsētu ar 5 000—15 000 iedzīvot. ir deviņas, no 2 000—5 000 iedzīvotājiem — 19, no 1 000—2 000 iedzīvotājiem — 20 un mazāk par 1 000 iedzīvotājiem ir 7 pilsētās. Vismazākā, pēc iedzīvotāju skaita, pilsēta Latvijā ir Lejasciems (466 iedzīvotāji). Arī pagastu skaits atsevišķos apriņķos ir ļoti dažāds. Visvairāk pagastu ir Vidzemes, bet vismazāk Latgales apgabala apriņķos. Atsevišķo pagastu iedzīvotāju skaits ir ļoti dažāds. Tā Vidzemē vislielākais ir Jaungulbenes pag. ar 4 672 iedzīvotājiem, bet mazākais Vējavas pagasts ar 423 iedzīvotājiem. Kurzemē — lielākais Dundagas (9 160 iedz.), mazākais Rāvas (537 iedz.); Zemgalē — lielākais Biržu pag. (4 078 iedz.), mazākais Vārnavas pag. (549 iedz.); Latgalē — lielākais Viļakas pagasts (12 275 iedz.)- mazākais Aiviekstes pagasts (1 605 iedz.).

Latvijā pavisam ir 7 pagasti ar pāri par 10 000 lielu iedzīvotāju skaitu, 53 pagastos ir no 5 001 līdz 10 000 iedzīvotāju, 142 pagastos no 2 001—5 000, 220 pagastos no 1 001—2 000, 94 pagastos no 501—1 000 un 2 pagastos iedzīvotāju skaits ir mazāks par 500.

Jāatzīmē, ka gandrīz visi lielie pagasti (pēc iedzīvotāju skaita) atrodas Latgalē.

Bez pilsētām Latvijā ir vēl 145 ciemi (agrāk — bieži apdzīvotas vietas), kuriem gan nav savas pašvaldības un kas ietilpst atsevišķo pagastu robežās. Ciemu iedzīvotāji ieskaitīti attiecīgo pagastu iedzīvotāju skaitā un tālākos aplēšumos piedalīti pie lauku iedzīvotājiem.

Daži ciemi, pēc sava iedzīvotāju skaita ir lielāki nekā mazās pilsētīnās. Pie tādiem pieder: Viļaka ar 1 582 iedzīvotājiem, Vainode-Bāta ar 1 416, Dagda — 1 104, Skrunda — 1 087 un Silene — 1 022. Divdesmit piecos ciemos ir no 500 līdz 1 000 iedzīvotāju, 70 ciemos no 200 līdz 500 iedzīvotāju un pārējos zem 200 iedzīvotāju.

Ciemu skaits apgabalu sadalījumā nav vienāds, visvairāk to ir Vidzemē un Latgalē, bet vismazāk Kurzemē. Tā Vidzemē ir 53 ciemi ar 18 897 iedzīvotāju kopskaitu, Latgalē — 53 ciemi ar 14 133 iedzīvotājiem, Zemgalē — 22 ciemi ar 8 250 iedzīvotājiem un Kurzemē tikai 17 ciemi ar 7 976 iedzīvotājiem. Visu 145 ciemu iedzīvotāju kopskaits ir 49 256.

Lauku apdzīvotās vietas. Pēc 1935. g. tautas skaitīšanā iegūtiem datiem Latvijā reģistrētas pavisam 225 960 lauku apdzīvotas vietas (dzīvojamās ēkas), kuŗas pēc sava rakstura pa atsevišķiem apgabaliem un apriņķiem sadalās šādi:

Lauku apdzīvoto vietu (dzīvojamo ēku) skaits
pēc to rakstura.

Apriņķi un apgabali	Vec- un jaun- saimniecību dzīv. ēkas	Mazmājas un kalpu mājas	Apdzīvotas skolu ēkas	Pārējās ēkas	Kopā
Rīgas apr.	12 263	2 808	111	1 955	17 137
Cēsu "	7 283	1 062	85	736	9 166
Valmieras "	8 060	1 189	93	1 160	10 502
Valkas "	8 849	1 644	76	685	11 254
Madonas "	9 348	1 419	111	1 004	11 882
Vidzemē	45 803	8 122	476	5 540	59 941
Liepājas apr.	6 014	2 373	55	865	9 307
Aizputes "	3 614	654	33	562	4 863
Kuldīgas "	5 760	676	52	621	7 109
Ventspils "	4 039	968	35	779	5 821
Taslu "	4 307	905	31	680	5 923
Kurzemē	23 734	5 576	206	3 507	33 023
Tukuma apr.	4 699	659	50	622	6 030
Jelgavas "	8 285	1 757	69	773	10 884
Bauskas "	5 598	952	46	687	7 283
Jēkabpils "	5 476	1 042	43	483	7 044
Ilūkstes "	6 885	885	47	681	8 498
Zemgalē	30 943	5 295	255	3 246	39 739
Daugavpils apr.	28 722	715	112	1 355	30 904
Rēzeknes "	24 340	1 018	138	949	26 445
Ludzas "	15 707	279	68	447	16 501
Jaunlatgales "	17 984	238	101	1 084	19 407
Latgalē	86 753	2 250	419	3 835	93 257
Latvijā	187 233	21 243	1 356	16 128	225 960

Caurmērā visā valstī vairāk nekā četras piektdaļas — 82,86% — no visa lauku apdzīvoto vietu kopskaita sastāda lauksaimniecību dzīvojamās ēkas, pie kam relatīvi visvairāk šādu ēku ir Ludzas apriņķī (95,19% no Ludzas apr. apdzīvoto vietu kopskaita), bet vismazāk Liepājas (64,62%) un Ventspils (69,39%) apriņķī. Nepilna puse (46,33%) no visām lauksaimniecību dzīvojamām ēkām atrodas Latgalē, gandrīz ceturtdaļa — 24,46% Vidzemē, 16,53% — Zemgalē un 12,68% — Kurzemē. Mazmāju un atsevišķo kalpu māju skaits ir samērā mazs un sastāda vidēji visā valstī tikai nepilnu desmito daļu — 9,40% — no visu lauku apdzīvoto vietu kopskaita. Procentuāli visvairāk šādu ēku ir Liepājas apriņķī (25,50%), turpretim vismazāk Ludzas (1,69%) un Jaunlatgales (1,23%) apriņķī. Gandrīz divas piektdaļas — 38,23% — no visām mazmājām un kalpu mājām atrodas Vidzemē, vairāk nekā ceturtdaļa — 26,25% — Kurzemē, nepilna ceturtdaļa — 24,93% — Zemgalē un tikai desmitā daļa — 10,59% — Latgalē.

Pilsētu gruntsgabali un dzīvokļi. Visās 60 Latvijas pilsētās 1935. gada tautas skaitīšanā pavisam reģistrēti 69 612 dažāda rakstura gruntsgabali, no kuriem 52 285 vai 75,11% bijuši apbūvēti un 17 327 vai 24,89% — neapbūvēti. Procentuāli samērā visvairāk neapbūvēto gruntsgabalu ir Valdemārpilī un Jaunlatgalē, kurās vairāk nekā puse (attiecīgi 52,72% un 51,69%) no gruntsgabaliem bijusi neapbūvēta. Apbūvētie gruntsgabali, kuŗi sastāda trīs ceturtdaļas no visiem gruntsgabaliem, savukārt sadalās apdzīvotos — 46 430 vai 88,80% un neapdzīvotos — 5 855 vai 11,20%. Šie skaitļi rāda, ka tikai nedaudz vairāk nekā desmitā daļa no apbūvētiem gruntsgabaliem ir neapdzīvoti. Gandrīz pusi — 47,53% no neapbūvētiem gruntsgabaliem izmanto lauksaimniecībai, bet otru lielāko pusi izmanto dažādā citādā veidā, vai arī tie stāv neizmantoti.

Pavisam 1935. g. skaitīšanā reģistrēti 208 861 dažāda lieluma un māju dažādos stāvos atrodošies **dzīvokļi**, pie kam vairāk nekā puse — 51,41% — no tiem ir Rīgā. Lielais vairums no visiem dzīvokļiem — 108 629 vai 52,01% atrodas pirmajā stāvā, tad otrā stāvā — 52 800 vai 25,28%, trešajā stāvā — 14 577 vai 6,98%, ceturtajā — 9247 vai 4,43%, piektajā — 6 046 vai 2,89% un sestajā tikai 1 710 vai 0,82%. Piektajā un sestajā stāvā sastopami dzīvokļi tikai Rīgā, Liepājā un Jelgavā. Bez tam vēl 5 614 dzīvokļi vai 2,69% no visiem dzīvokļiem atrodas pagrabā un 10 238 vai 4,90% bēniņos.

Visvairāk pilsētās ir vienistabu dzīvokļu — 82 331 vai 39,42% no visa dzīvokļu kopskaita. Pie vienistabas dzīvokļiem pieskaita arī dzīvokļus, kuri sastāv no vienas istabas un kura tai pašā laikā ir arī virtuve. Šādu dzīvokļu pavisam bijis 25 432 vai 12,18%. Pēc vienistabu dzīvokļiem otrā vietā stāv dzīvokļi ar divām istabām — 49 082 vai 23,50%, trešajā vietā trīsistabu dzīvokļi — 27 738 vai 13,28%, tad četru istabu dzīvokļi — 12 997 vai 6,22%, piecu istabu dzīvokļi — 6 588 vai 3,15%, sešu istabu — 2 590 vai 1,24%, septiņu istabu — 1 061 (0,51%) astoņu istabu — 508 (0,24%), deviņu istabu — 182 (0,09%) un desmit un vairāk istabu dzīvokļi ir tikai 161 vai 0,08%.

Caurmērā vienā apdzīvotā dzīvoklī dzīvoja (vidēji visā valstī) — 2,92 iedzīvotāji. Visbiežāki ir apdzīvoti dzīvokļi (no 17 lielākām pilsētām) Daugavpilī (3,85 iedz. vienā dzīvoklī) un Rēzeknē (3,66). Savukārt vismazāk apdzīvoti dzīvokļi ir Rūjienā (2,29) un Talsos (2,44). Samērā visbiežāki apdzīvoti ir dzīvokļi ar vienu istabu (caurmērā 2,81 persona uz istabu), kā arī dzīvokļi, kur istaba ar virtuvi ir kopā (2,44 pers.). Vismazāk iedzīvotāju uz vienu istabu ir lielajos — septiņu un vairāk istabu dzīvokļos.

Vairāk nekā deviņas desmitdaļas — 94,30% — no dzīvokļiem apkurina ar krāsnīm un tikai mazā daļā — 5,50% dzīvokļos ierīkota centrālā apkurināšana. Pavisam centrālā apkurināšana ierīkota 11 481 dzīvoklī, turpretim 196 950 dzīvokļus apkurina ar krāsnīm.

Vairāk nekā pusi (126 066 dzīv.) 59,88% no visiem pilsētu dzīvokļiem apgaismo ar elektrību, bet 39,83% galvenā kārtā ar petroleju. Visvairāk dzīvokļu ar elektrisko apgaismošanu ir Rīgā (72,25% no Rīgas dzīvokļu kopskaita), Liepājā (65,94%) un Daugavpilī (58,16%).

Gandrīz divas piektdaļas — 78 001 vai 37,34% no visiem dzīvokļiem ir tādi, kuŗos ir ievilkts ūdensvads, 28 126 vai 13,47% ir dzīvokļi ar kopēju ūdensvadu vairākiem dzīvokļiem, 34 061 vai 16,31% ir dzīvokļi, kur ūdeni ņem no sūkņiem, 45 534 vai 21,80% no akām, bet apmēram desmitai daļai — 23 139 vai 11,08% no dzīvokļiem nav savas ūdens apgādes.

III. Iedzīvotāju biežums, skaits, sastāvs un kustība.

1. Iedzīvotāju biežums, skaits un sastāvs.

Latvija nav vienādi biezi apdzīvota. No atsevišķiem apgabaliem vislielākais iedzīvotāju biežums ir Latgalē, kur uz 1 kv. km dzīvo 36,2 iedzīvotāji, tad seko Kurzeme ar 22,2 iedzīvotājiem, Zemgale ar 22,0. Visretāki apdzīvota ir Vidzeme, kur uz 1 kv. km iznāk tikai 17,6 iedzīvotāji.

Atsevišķos apriņķos uz 1 kv km dzīvo:

Apriņķi un apgabali	Caurmērā		Uz laukiem 1935. g.
	1930. g.	1935. g.	
Rīgā	1 793,6	1 827,5	—
Rīgas apr.	16,6	17,0	14,16
Cēsu "	18,8	18,7	15,98
Valmieras "	18,4	18,3	14,21
Valkas "	16,4	16,5	13,41
Madonas "	18,4	18,2	16,69
Vidzemē	17,5	17,6	14,70
Liepājas apr.	36,8	37,1	17,16
Aizputes "	18,9	19,5	17,42
Kuldīgas "	17,1	17,8	14,09
Ventspils "	15,6	15,3	10,26
Talsu "	19,2	19,9	15,91
Kurzemē	21,8	22,2	14,57
Tukuma apr.	17,1	17,9	14,74
Jelgavas "	28,1	29,7	18,33
Bauskas "	19,3	19,4	17,28
Jēkabpils "	15,5	15,9	12,84
Ilūkstes "	24,4	25,3	21,54
Zemgalē	21,1	22,0	16,80
Daugavpils apr.	42,3	44,4	32,02
Rēzeknes "	33,9	35,7	31,87
Ludzas "	38,5	39,7	35,91
Jaunlatgales "	24,3	25,5	24,78
Latgalē	34,5	36,2	30,58
Latvijā	28,9	29,6	18,85

Iedzīvotāju skaits. Aplūkojot tagadējās Latvijas valsts teritorijas iedzīvotāju skaitu, sākot ar 18. gadsimtena vidu, redzams, ka tas bijis šāds:

Iedzīvotāju skaits.

1750. gadā	—	apm.	498 000
1800.	”	—	725 012
1863.	”	—	1 265 087
1897.	”	10.II	1 929 387
1914.	”	1.I	2 552 000
1920.	”	14.VI	1 596 131
1925.	”	10.II	1 844 805
1930.	”	11.II	1 900 045
1935.	”	12.II	1 950 502

Pirmā tautas skaitīšanā, ko izveda 1920. gada vasarā visā Latvijā saskaitīts 1 596 131 iedzīvotājs. Turpmākos gados iedzīvotāju skaits strauji pieaug un laikā no 1920. līdz 1925. gadam tas pieauga par 248 674. šis iedzīvotāju skaita straujais pieaugums izskaidrojams ar kara laikā aizplūdušo bēgļu atgriešanos dzimtenē. Nākošos gados, pēc

Iedzīvotāju skaita pieaugšana procentos laikā no 1930.—1935. gadam.

bēgļu atgriešanās kustības izbeigšanās, iedzīvotāju skaits palielinās gandrīz vienīgi pateicoties dabiskam pieaugumam, turpretim mēchaniskam pieaugumam piekrīt pavisam niecīga nozīme. Tā laikā no 1925. g. līdz 1930. gadam dabiskais iedzīvotāju pieaugums ir 57 372, kas ir par 2 132 lielāks nekā faktiskais pieaugums — tā tad šajā starplaikā no Latvijas par 2 132 cilvēkiem vairāk izceļojuši kā ieceļojuši.

Turpretim laikā no 1930. gada līdz 1935. gadam iedzīvotāju skaits pēc skaitīšanas rezultātiem pieaudzis par 50 457. Tai pašā laikā dabiskais pieaugums ir 46 405 (92%), tā tad mēchaniskais pieaugums ir tikai 4 052 (8%). Kā redzams, tad šajos piecos gados Latvijā par 4 052 iedzīvotājiem vairāk ieceļojuši kā izceļojuši. Aplūkojot iedzīvotāju skaita pieaugumu atsevišķos valsts apgabalos laikā no 1930.—1935. gadam dabūjam šādu pārskatu:

Iedzīvotāju skaita pieaugums (+) un samazināšanās (—) laikā no 1930. g. līdz 1935. gadam.

Apgabali	Faktiskais pieaugums	Dabiskais pieaugums	Mēchaniskais pieaugums
Rīga	+ 7 146	+ 472	+ 6 674
Vidzeme	+ 2 624	+ 3 273	— 649
Kurzeme	+ 4 567	+ 3 939	+ 628
Zemgale	+ 11 283	+ 4 582	+ 6 701
Latgale	+ 24 837	+ 34 139	— 9 302
Latvija	+ 50 457	+ 46 405	+ 4 052

Gandrīz pusi no visa faktiskā pieauguma dod Latgale, pie kam, kā redzams, iedzīvotāju skaita palielināšanos Latgalē radījis vienīgi dabiskais pieaugums. Otrā vietā pēc Latgales, iedzīvotāju skaita palielināšanās ziņā, nāk Zemgale, pie kam, pretēji Latgalei, Zemgalē vairāk nekā pusi (6 701) no faktiskā pieauguma sastāda ieceļotāji. Arī Rīgas iedzīvotāju skaits pieaudzis gandrīz vienīgi pateicoties tikai ieceļošanai, jo dabiskais pieaugums minētos piecos gados ir bijis mazs (472). Vidzemē iedzīvotāju skaita palielināšanos radījis vienīgi dabiskais pieaugums, jo no Vidzemes vairāk izceļojuši (649) nekā ieceļojuši. Arī Kurzemē iedzīvotāju skaits pieaudzis pateicoties galvenā kārtā dabiskam pieaugumam, jo mēchaniskais pieaugums (628) sastāda tikai apmēram vienu septīto daļu no kopējā pieauguma.

Atsevišķo apgabalu un apriņķu lomu iedzīvotāju skaita ziņā raksturo tabula:

Iedzīvotāju skaits atsevišķos apriņķos
1930. un 1935. gadā.

Apriņķi un apgabali	1930. g.		1935. g.	
	Skaits	%	Skaits	%
Rīga	377 917	19,89	385 063	19,74
Rīgas apr.	106 223*)	5,59	109 914	5,64
Cēsu "	60 862	3,20	60 521	3,10
Valmieras "	84 890	4,47	84 744	4,34
Valkas "	78 540	4,13	78 699	4,04
Madonas "	73 108	3,85	72 369	3,71
Vidzeme	403 623*)	21,24	406 247	20,83
Liepājas apr.	110 880	5,84	111 687	5,73
Aizputes "	31 251	1,64	32 148	1,65
Kuldīgas "	53 636	2,82	55 808	2,86
Ventspils "	50 588	2,66	49 633	2,54
Talsu "	41 737	2,20	43 383	2,22
Kurzeme	288 092	15,16	292 659	15,00
Tukuma apr.	43 426	2,29	45 652	2,34
Jelgavas "	98 875	5,20	104 388	5,35
Bauskas "	44 357	2,33	44 686	2,29
Jēkabpils "	46 612	2,45	48 006	2,46
Ilūkstes "	54 816	2,89	56 637	2,91
Zemgale	288 086	15,16	299 369	15,35
Daugavpils apr.	203 584*)	10,72	212 668	10,90
Rēzeknes "	144 168	7,59	151 679	7,78
Ludzas "	90 227	4,75	93 170	4,78
Jaunlatgales "	104 348	5,49	109 647	5,62
Latgale	542 327*)	28,55	567 164	29,08
Latvija	1 900 045	100,00	1 950 502	100,00

*) Lai varētu salīdzināt 1930. g. un 1935. g. iedzīvotāju skaitu, izdarīts labojums par 1200, sakarā ar Gosiņu pilsētas izdalīšanu no Pļaviņu pilsētas un pievienošanu Daugavpils apriņķim.

Kā no tabulas redzams, piecu gadu laikā atsevišķo apgabalu un apriņķu nozīme iedzīvotāju skaita ziņā ir mainījusies. Tā piem. Rīgas iedzīvotāju skaits šajos piecos gados pieaudzis no 377 917 uz 385 063, tomēr tajā pašā laikā Rīgas nozīme iedzīvotāju skaita ziņā ir samazinājusies. 1930. gadā Rīgas iedzīvotāju skaits sastādīja 19,89% no visas valsts iedzīvotājiem, kurpretim 1935. gadā vairs tikai 19,74%. Visvairāk, iedzīvotāju skaita ziņā samazinājusies Vidzemes nozīme. 1930. gadā Vidzemes apgabala iedzīvotāji sastādīja 21,24% no iedzīvotāju kopskaita, bet 1935. gadā tikai 20,83%. No Vidzemes apriņķiem vienīgi Rīgas apriņķī 1935. gadā procentuāli ir vairāk iedzīvotāju, turpretim pārējos apriņķos iedzīvotāju procents samazinājies. Iedzīvotāju skaita procents samazinājies arī Kurzemē par 0,16. Turpretim Latgales un Zemgales nozīme pieaugusi. Latgalē iedzīvotāju skaita procents pieaudzis par 0,53, pie kam pieaugumu uzrāda visi apriņķi. Zemgalē procents pieaudzis par 0,19. No Zemgales apriņķiem samazināšanos uzrāda vienīgi Bauskas apriņķis.

Nemot vērā to, ka apriņķi un apgabali nav vienāda lieluma, tāpat nav vienādi biezi apdzīvoti, tad iedzīvotāju pieaugšanas straujuma noskaidrošanai un salīdzināšanai pievesta tabula:

Uz 1930. gada 100 iedzīvotājiem bija 1935. gadā:

Jelgavas apr.	— 105,57	Liepājas apr.	— 100,73
Rēzeknes "	— 105,21	Valkas "	— 100,20
Tukuma "	— 105,12	Valmieras "	— 99,83
Jaunlatgales "	— 105,08	Cēsu "	— 99,44
Daugavpils "	— 104,46	Madonas "	— 98,99
Kuldīgas "	— 104,05	Ventspils "	— 98,11
Talsu "	— 103,94		
Rīgas "	— 103,47	Latgales apgab.	— 104,58
Īlūkstes "	— 103,32	Zemgales "	— 103,92
Ludzas "	— 103,26	Rīgas "	— 101,89
Jēkabpils "	— 102,99	Kurzemes "	— 101,59
Aizputes "	— 102,87	Vidzemes "	— 100,65
Bauskas "	— 100,74		

Kā redzams, visstraujāko iedzīvotāju skaita pieaugumu uzrāda Latgale, tad Zemgale, Rīga, Kurzeme un beidzot Vidzeme. No apriņķiem pirmā vietā stāv Jelgavas apriņķis un beidzamā Ventspils apriņķis.

Pilsētas un lauki. Skaitliskās attiecības starp pilsētu un lauku iedzīvotājiem nav pastāvīgas. Eiropas valstīs pēdējā laikā novērojama pilsētnieku skaita pieaugšana uz lauku iedzīvotāju rēķina. Arī Latvijā visos pēckara gados, bija novērojama pilsētnieku skaita pieaugšana. Tagad mums ir pavisam 60 pilsētas, kuŗu iedzīvotāju skaits atsevišķos gados ir bijis šāds:

Pilsētas nosaukums	1897. g.	1920. g.	1925. g.	1930. g.	1935. g.
Rīga	282 230	188 662	337 699	377 917	385 063
Liepāja	64 489	51 583	60 762	57 238	57 098
Daugavpils	69 975	29 003	40 640	43 226	45 160
Jelgava	35 131	19 640	28 321	33 048	34 099
Ventspils	7 127	8 205	16 384	17 253	15 671
Rēzekne	10 795	9 997	12 620	12 680	13 139
Cēsis	6 356	6 452	8 047	7 692	8 748
Valmiera	5 050	6 946	8 141	8 368	8 482
Tukums	7 555	4 433	7 167	7 658	8 144
Rīgas Jūrmala	?	4 452	6 514	8 013	7 863
Kuldīga	9 720	4 924	6 912	6 921	7 180
Jēkabpils	5 175	3 558	5 656	5 607	5 826
Grīva	7 996	2 458	2 648	5 282	5 546
Ludza	5 140	5 044	5 559	5 359	5 546
Bauska	6 544	2 902	5 093	4 841	4 904
Sloka	2 114	2 025	3 552	5 285	4 651
Saldus	3 585	2 424	3 693	4 349	4 410
Alūksne	1 587	2 029	3 507	3 612	4 385
Rūjiena	3 496	3 475	4 830	4 582	4 337
Krāslava	7 825	3 564	4 485	4 283	4 276
Talsi	4 200	2 978	4 077	4 192	4 116
Gulbene	—	1 934	2 541	3 574	3 819
Smiltene	1 484	2 357	3 251	3 590	3 754
Krustpils	4 142	1 914	3 526	3 213	3 658
Līvāni	2 614	1 913	3 085	3 219	3 527
Aizpute	3 340	2 680	3 346	3 435	3 418
Auce	—	1 547	2 655	2 900	3 320
Valka	?	2 964	3 339	3 341	3 268
Limbaži	2 412	2 560	3 085	2 935	2 870
Dobele	1 721	933	1 551	2 152	2 470
Madona	—	—	1 357	2 182	2 357
Jaunjelgava	5 829	1 603	2 450	2 299	2 153
Balvi	—	758	—	1 583	2 024
Kārsava	—	1 915	1 963	1 843	1 870

Pilsētas nosaukums	1897. g.	1920. g.	1925. g.	1930. g.	1935. g.
Sabīle	?	930	1 350	1 914	1 817
Strenči	—	1 266	1 775	1 937	1 763
Ogre	—	613	828	1 292	1 727
Kandava	1 857	1 055	1 497	1 628	1 718
Preiļi	2 104	1 855	1 930	1 747	1 662
Varakļāni	1 810	1 920	2 005	1 624	1 661
Sigulda	—	—	—	1 444	1 618
Zīlupe	—	—	—	—	1 566
Plaviņas	—	1 137	1 457	2 631	1 496
Mazsalaca	—	906	1 214	1 372	1 492
Subata	2 153	1 420	1 713	1 696	1 489
Priekule	—	934	1 049	1 296	1 347
Viesīte	—	—	—	1 258	1 340
Viļāni	—	—	1 398	1 370	1 333
Ilūkste	3 652	457	997	1 202	1 300
Jaunlatgale	—	—	—	—	1 242
Kēmeri	—	876	720	942	1 149
Valdemārpils	1 832	959	1 064	1 130	1 135
Grobiņa	1 490	1 394	1 288	1 129	1 074
Gostiņi	—	—	—	—	993
Ape	—	743	983	947	922
Salacgrīva	—	—	900	909	921
Ainaži	—	829	936	923	918
Piltene	1 509	912	919	788	737
Durbe	?	453	540	551	525
Lejasciems	—	436	598	500	466
K o p ā	584 039	406 927	633 617	693 902	710 563

Daudzas no tagad pastāvošām pilsētām radušās tikai jaunākā laikā, kā piemēram Gulbene, Madona, Strenči un t. t., kalab par šīm pilsētām nav 1897. gadam uzdots iedzīvotāju skaits. Dažas pilsētas, kā Durbe, Rīgas Jūrmala un t. t. gan pastāvēja, bet tā laika statistiskos publicējumos nav atrodamas ziņas par šo pilsētu iedzīvotāju skaitu un pievestā tabulā tādos gadījumos ievietota jautājuma zīme.

Vārdam „pilsēta“ galvenā kārtā ir administratīvs jēdziens un ne katrā gadījumā pilnīgi izsaka saimniecisko uzbūvi šajā pašvaldībā. Sakarā ar to statistikā izdarot salīdzinājumus, par pilsētām uzskata tikai tās pilsētas, kurās ir vairāk kā 2 000 iedzīvotāju.

Pilsētnieku skaits un procents.
(Pilsētās ar pāri par 2 000 iedzīvotājiem).

Gadi	Skaits	Procents
1897.	567 116	29,2
1914.	1 028 000	40,3
1920.	382 771	23,5
1925.	607 950	32,8
1930.	662 877	34,9
1935.	675 282	34,6

Kā no pievestiem skaitļiem redzams, vislielākais pilsēt-
nieku skaits Latvijā bija īsi pirms pasaules kara. Kara
gados pilsētnieku skaits samazinājās gandrīz par divām
trešdaļām un 1920. gadā Latvijas pilsētās bija vairs tikai
382 771 iedzīvotājs vai 23,5% no visa iedzīvotāju kopskaita
valstī. Turpmāko desmit gadu laikā, t. i. no 1920. līdz 1930.
gadam pilsētnieku skaits pieaug. Arī pēdējo skaitīšanu
starplaikā (no 1930. līdz 1935. gadam) pilsētnieku skaits vēl
palielinājies par 12 405, tomēr to procentus tanī pašā laikā
par 0,3 samazinājies. Tas norāda, ka pilsētās ar vairāk kā
2 000 iedzīvotājiem, iedzīvotāju skaits kopsummā gan pie-
audzis, bet tomēr ne tik srauji, kā pārējās pašvaldībās,
kurpretim iepriekšējos tautas skaitīšanas periodos bija no-
vērojama pilsētu iedzīvotāju skaita daudz straujāka palieli-
nāšanās.

Ja par pilsētniekiem uzskatam visus iedzīvotājus, kuŗi
dzīvo pašvaldībās, ar pilsētu tiesībām, tad šādu pilsētnieku
1935. gadā bija 710 563, kas sastāda 36,4% no visa iedzīvo-
tāju kopskaita, kurpretim 1930. gadā visās pilsētās kopā
saskaitīti 693 902 iedzīvotāji vai 36,5% no iedzīvotāju kop-
skaita. Tā tad visu pilsētu iedzīvotāju 1935. gadā samērā
ar lauku iedzīvotājiem ir mazāk kā 1930. gadā, neskatoties
uz to, ka 1935. gadā nākušas klāt divas jaunas pilsētas —
Zilupe un Jaunlatgale, kuŗu iedzīvotāji 1930. gadā vēl skai-
tījās pie lauku iedzīvotājiem.

Iedzīvotāju skaits mūsu pilsētās ir ļoti dažāds un arī to
skaita pieaugšana ir ļoti nevienāda. Kamēr dažās pilsētās
iedzīvotāju skaits strauji pieaudzis, tikmēr citās tas gandrīz
nemaz nav grozījies, un ir arī pilsētas, kuŗās iedzīvotāju
skaits ievērojami samazinājies. Laikā no 1930. līdz 1935. gad-
dam Rīga uzrāda vislielāko iedzīvotāju skaita pieaugumu.
Minētos piecos gados Rīgas iedzīvotāju skaits pieaudzis par

7146, kas ir apmēram 1400 iedzīvotāju liels pieaugums caurmērā vienā gadā, kurpretīm laikā no 1925. līdz 1930. gadam Rīgas iedzīvotāju skaits caurmērā gadā palielinājies par apm. 8000. Pēdējos piecos gados iedzīvotāju skaits pieaudzis pavisam 34 pilsētās, bet visās pārējās samazinājies. Visvairāk iedzīvotāju skaits samazinājies Ventspilī (par 1582).

1935. gadā tautas skaitīšanā **laukos** pavisam saskaitīti 1 239 939 iedzīvotāji vai 63,57% no visiem iedzīvotājiem. Pieskaitot lauku iedzīvotājiem arī mazo pilsētu (ar mazāk kā 2000 iedzīvotājiem) iedzīvotājus, redzams, kā laukos pavisam dzīvojuši 1 275 220 iedzīvotāji (vai 65,38%).

Lauku iedzīvotāju skaits
(pieskaitot mazo pilsētu iedzīvotājus).

1920. gadā	1 221 316	vai	76,5%
1925. "	1 239 215	"	67,2%
1930. "	1 237 168	"	65,1%
1935. "	1 275 220	"	65,4%

Lauku iedzīvotāju skaits, salīdzinot ar pilsētu iedzīvotāju skaitu, uzrāda daudz mazākas svārstības. 1935. gada tautas skaitīšana rāda, ka pilsētu augšana apstājusies. No kopējā iedzīvotāju pieauguma — 50 457 — gandrīz trīs ceturdaļas, t. i. 38 052 jau nāk uz lauku iedzīvotāju skaita palielināšanos. Sakarā ar to lauku iedzīvotāju procents 1935. gadā ir par 0,27 lielāks kā 1930. gadā.

Vislielākais lauku iedzīvotāju procents ir Jaunlatgales apriņķī (98,15%), turpretīm vismazākais — Liepājas apriņķī (48,88%).

Lauku iedzīvotāju skaits un procents apgabalos un apriņķos 1935. gadā.

Apgabali un apriņķi	Lauku iedzīvotāju skaits bez pils. ar vairāk kā 2 000 iedzīv.		Lauku iedzīvotāju skaits bez visām pilsētām	
	Skaits	%	Skaits	%
Rīga	—	—	—	—
Rīgas apr.	97 400	88,61	91 410	83,17
Cēsu "	51 773	85,55	51 773	85,55
Valmieras "	69 055	81,49	65 724	77,56
Valkas "	67 292	85,51	64 141	81,50
Madonas "	66 193	91,47	66 193	91,47
Vidzeme	351 713	86,58	339 241	83,51

Apriņņi un apgabali	Lauku iedzīvotāju skaits bez pils. ar vairāk kā 2 000 iedzīv.		Lauku iedzīvotāju skaits bez visām pilsētām	
	Skaits	%	Skaits	%
Liepājas apr.	54 589	48,88	51 643	46,24
Aizputes "	28 730	89,37	28 730	89,37
Kuldīgas "	44 218	79,23	44 218	79,23
Ventspils "	33 962	68,43	33 225	66,94
Talsu "	39 267	90,51	34 597	79,75
Kurzeme	200 766	68,60	192 413	65,75
Tukuma apr.	37 508	82,16	37 508	82,16
Jelgavas "	64 499	61,79	64 499	61,79
Bauskas "	39 782	89,03	39 782	89,03
Jēkabpils "	40 027	83,38	38 687	80,59
Ilūkstes "	51 091	90,21	48 302	85,28
Zemgale	232 907	77,80	228 778	76,42
Daugavpils apr.	156 047	73,38	153 392	72,13
Rēzeknes "	138 540	91,34	135 546	89,36
Ludzas "	87 624	94,05	84 188	90,36
Jaunlatgales "	107 623	98,15	106 381	97,02
Latgale	489 834	86,37	479 507	84,54
Latvija	1 275 220	65,38	1 239 939	63,57

Kā to rāda zemāk pievestā tabula, lauku iedzīvotāju skaita pārmaiņas nav notikušas vienmērīgi visos apriņņos.

Uz 1930. g. 100 lauku iedzīvotājiem bija 1935. g. (bez pilsētām ar vairāk nekā 2 000 iedzīv.).

Rīgas apr.	— 106,5	Jaunlatgales apr.	— 103,1
Jelgavas "	— 106,1	Ilūkstes "	— 103,1
Daugavpils "	— 105,1	Ventspils "	— 101,9
Tukuma "	— 104,9	Liepājas "	— 101,8
Talsu "	— 104,6	Bauskas "	— 100,7
Kuldīgas "	— 104,4	Valmieras "	— 100,1
Jēkabpils "	— 103,4	Valkas "	— 99,0
Aizputes "	— 103,3	Madonas "	— 98,3
Ludzas "	— 103,2	Cēsu "	— 97,4

Lauku iedzīvotāju skaits (bez pilsētām ar vairāk kā 2000 iedzīvotājiem) uz 1 km² 1935. gadā.

Dzimums, vecums un ģimenes stāvoklis. Latvijā, tāpat kā vairākās citās valstīs, sieviešu ir vairāk nekā vīriešu, kā to liecina sekojošais pārskats:

Vīriešu un sieviešu skaits.

Gadi	Vīrieši	Sievietes	Sieviešu skaits uz 1000 vīriešiem
1897.	946 036	983 351	1 039
1920.	721 927	874 204	1 211
1925.	859 957	984 848	1 145
1930.	886 078	1 013 967	1 144
1935.	912 051	1 038 451	1 139

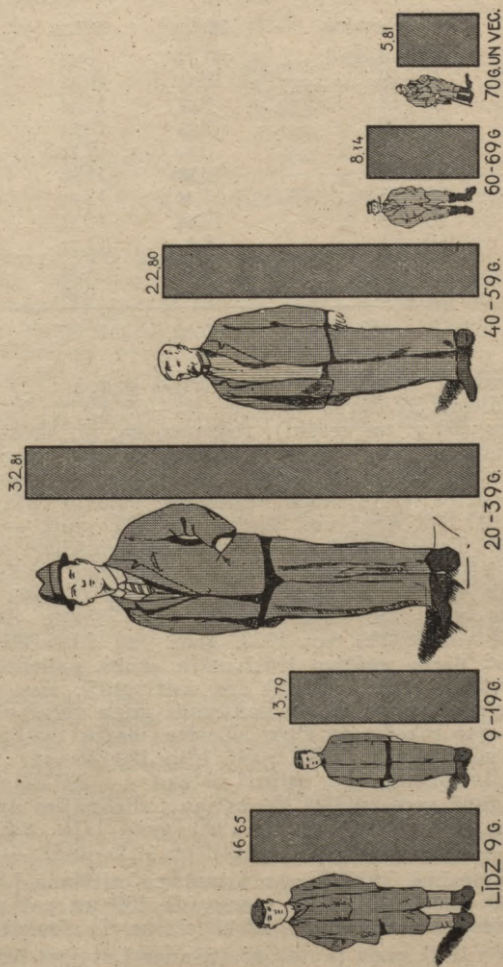
Vīriešu un sievietes skaits 5 gadu grupās
1935. gadā.

Vecuma grupas	Vīriešu skaits	Sieviešu skaits	Kopā	Uz 100 vīriešiem ir sievietes
Līdz 4 gad.	81 161	77 956	159 117	96,05
5—9 "	83 966	81 675	165 641	97,27
10—14 "	80 257	77 536	157 793	96,61
15—19 "	55 551	55 549	111 100	100,00
20—24 "	83 053	85 444	168 497	102,88
25—29 "	87 421	88 633	176 054	101,39
30—34 "	76 325	86 148	162 473	112,87
35—39 "	53 634	79 209	132 843	147,68
40—44 "	51 879	68 238	120 117	131,53
45—49 "	49 544	64 319	113 863	129,82
50—54 "	49 532	59 719	109 251	120,57
55—59 "	45 313	56 178	101 491	123,98
60—64 "	41 412	49 539	90 951	119,62
65—69 "	29 064	38 772	67 836	133,40
70—74 "	23 219	33 434	56 653	143,99
75—79 "	11 540	18 313	29 853	158,69
80 g. un vecāki	8 356	16 357	24 713	195,75
Nenoskaidr. vec.	824	1 432	2 256	173,79
K o p ā	912 051	1 038 451	1 950 502	113,86

Apskatot pēdējās tautas skaitīšanās iegūtos datus redzam, ka starp bērniem, kas jaunāki par 5 gadiem, ir vairs tikai 3205 zēnu liels pārsvars, pie kam ar katru nākošo vecuma grupu šis pārsvars samazinās un starp 20—25 gadu veciem ir jau 2 391 sieviete pārsvarā. Vislielākais sieviešu skaitliskais pārsvars ir starp 35 — 45 gadu veciem — par 41 934 sievietēm vairāk nekā vīriešu. Ļoti liels ir sieviešu pārsvars starp sirmgalvjiem — tā, starp iedzīvotājiem vecākiem par 80 gadiem ir divreiz vairāk sieviešu kā vīriešu.

Vecums. Kašs un pēckaža gadu samazinātā dzimstība ir stipri ietekmējusi iedzīvotāju vecuma uzbūvi. Salīdzinot trīs atsevišķo skaitīšanu datus, redzam, ka iedzīvotāju vecuma uzbūvē notikušas ievērojamas pārgrozības.

Iedzīvotāji pēc vecuma grupām 1935. gadā
(procentos).

Atsevišķo vecuma grupu piederīgo procenti.

Vecuma grupas	1897. g.	1920. g.	1935. g.
Līdz 4 gad.	11,11	6,44	8,16
5—9 "	10,45	10,12	8,49
10—14 "	9,67	11,46	8,09
15—19 "	9,75	10,24	5,70
20—24 "	9,86	7,11	8,64
25—34 "	15,23	11,80	17,36
35—44 "	11,56	12,65	12,97
45—59 "	12,50	16,97	16,64
60—79 "	8,75	11,34	12,57
80 g. un vecāki	1,06	1,58	1,26
Nenoskaidr. vec.	0,06	0,29	0,12
Kopā	100,00	100,00	100,00

Sadalot visus iedzīvotājus trijās grupās: 1) bērnos (līdz 14 gadiem), 2) darba spējīgos (15—59 g.) un 3) vecos iedzīvotājos (60 g. un vecāki), redzams, ka, pirmkārt, ievērojami samazinājies bērnu skaits. 1897. gadā bija pavisam 602 476 bērni, kas sastādīja 31,23% no iedzīvotāju kopskaita, 1920. gadā bērnu skaits samazinājies par ceturto daļu un ir vairs tikai 447 146 bērni vai 28,02% un 1935. gadā — 482 551 vai 24,74%. Tagad bērni starp visiem iedzīvotājiem sastāda vairs tikai ceturto daļu. Saimnieciski vislielākā nozīme ir darba spējīga vecuma iedzīvotāju grupai. 1897. gadā šīs vecuma grupas piederīgo bija 1 136 487 vai 58,90%, 1920. gadā — 938 131 vai 58,77%, bet 1935. gadā jau 1 195 689 vai 61,31%. Tā tad darba spējīgo iedzīvotāju skaits palielinājies. Veco iedzīvotāju grupā ietilpst tie iedzīvotāji, kas pārdzīvojuši vidējo mūža garumu, un sešdesmit gadu vecumu parasti uzskata par robežu, ar kuru izbeidzas darba spējīgais vecums. Šādu vecu cilvēku 1897. gadā bija 189 218 vai 9,81%, 1920. gadā to skaits jau stipri lielāks — 206 223 vai 12,92%. 1935. gadā veco cilvēku skaits jau palielinājies uz 270 006 vai 14,03%. Caurmēra vecums 1920. gadā bija 31,6 gadi, 1925. gadā — 31,7, 1930. gadā — 32,3 un 1935. gadā — 33,5 gadi.

Jāpiezīmē, ka 1935. gada tautas skaitīšanā Latvijā reģistrēti 85 iedzīvotāji, kas sasnieguši 100 un pat vairāk gadu lielu vecumu. To starpā 22 vīrieši un 63 sievietes.

Pēc 1935. gada tautas skaitīšanas Latvijas iedzīvotāji pēc ģimenes stāvokļa sadalās šādi:

Iedzīvotāju ģimenes stāvoklis 1935. g.

	Virieši	Sievietes	Kopā
Neprecējušies	492 064	496 176	988 240
Precējušies	386 737	391 248	777 985
Atraiņņi	26 514	139 319	165 833
Šķirti	5 830	10 761	16 591
Ģim. stāvoklis nenoskaidr. .	906	947	1 853
Kopā	912 051	1 038 451	1 950 502

Salīdzinot ar 1930. gadu — pavairojies iedzīvotāju skaits visos ģimenes stāvokļos. Neprecējušos skaits palielinājies par 931, precējušos par 46 319 vai 6,33%, atraiņņi par 6067 vai 3,80% un šķirto skaits par 6 125 vai 58,52%. Absolūti visvairāk palielinājies precējušos skaits, bet relatīvi šķirto skaits. Visos ģimenes stāvokļos ir sieviešu skaita pārsvars. Absolūti un arī relatīvi vislielākais tas ir pie atraiņņiem. Pēc atraiņņiem lielāks sieviešu pārsvars ir starp šķirtiņiem, kur uz katru šķirtu vīrieti iznāk gandrīz divas šķirtas sievietes. No visiem vīriešiem precējušies ir 41,2%, bet no sievietēm, kuŗu kopskaits gan ir ievērojami lielāks nekā vīriešu, tikai 37,7%. Laulības pie mums slēdz samērā vēlu. Tikai pēc 28. mūža gada sasniegšanas vīriešu lielā puse ir precējušies. Sieviešu lielā puse precējusies tikai pēc 25. gada sasniegšanas. No visiem vīriešiem vecumā no 20 — 40 gadiem neprecējušos ir 53,7%, bet no sievietēm tai pašā vecumā 43,5%. Par iemeslu tam ir nesamērīgās skaitliskās attiecības starp abu dzimumu piederīgiem.

Pavalstniecība. Bez Latvijas pilsoņiem pie mums dzīvo arī diezgan prāvs skaits ārzemnieku, kas pa lielākai daļai izskaidrojams ar Latvijas ģeografisko stāvokli. 1920. gadā 94,24% no visiem iedzīvotājiem bija Latvijas pilsoņi, 1925. gadā tādu bija 96,47%, 1930. g. — 97,04% un 1935. gadā — 97,68%. Līdztekus tam samazinājies ārzemnieku procents no 5,76% uz 3,53%, tad uz 2,96% un 2,32%. Pēdējās tautas skaitīšanas laikā Latvijā dzīvoja 1 905 330 Latvijas pilsoņi, 31 722 citu valstu piederīgie un 12 444 nansenisti. Latvijā sastopami gandrīz visu Eiropas valstu pilsoņi un arī vairāku Amerikas un Āzijas valstu piederīgie. Pavisam saskaitīti 37 dažādu valstu pavalstnieki.

Ārzemnieku skaits Latvijā 1935. g.

		1930. g.	1935. g.
Lietuvas	pilsoņi	17 220	14 369
Polijas	"	4 877	7 534
Vācijas	"	4 355	3 518
Igaunijas	"	2 900	2 753
Padomju Sav.	"	2 414	1 156
Čehoslovākijas	"	328	337
Anglijas	"	491	333
Šveices	"	272	230
Dānijas	"	383	209

Pārējo atsevišķo valstu piederīgo skaits ir mazāks par 200. Pēdējo skaitīšanu starplaikā ārzemnieku skaits un procents pilsētās samazinājies, bet laukos pieaudzis. Ārvalstnieku pieaugums laukos nav izskaidrojams ar ieceļošanu no pilsētām, bet gan ar ieceļošanu no ārzemēm (laukstrādnieki).

Atsevišķu valstu piederīgie procentos pa apgabaliem.

	Rīga	Vidzeme	Kurzeme	Zemgale	Latgale	Latvija
Latvijas	19,27	21,03	15,01	15,12	29,57	100,00
Lietuvas	21,60	4,66	18,42	53,11	2,21	100,00
Polijas	21,09	27,38	17,60	22,50	11,43	100,00
Vācijas	71,26	5,54	14,64	7,25	1,31	100,00
Igaunijas	43,41	44,53	6,68	2,51	2,87	100,00
Padomju Sav.	56,57	10,21	9,08	9,52	14,62	100,00
Pārējo valstu	80,39	4,35	8,49	4,01	2,76	100,00
Nansenisti	51,87	9,12	12,68	10,48	15,85	100,00

Vairāk nekā puse — 7 631 — no visiem Lietuvas pavalstniekiem dzīvo Zemgalē, galvenā kārtā Jelgavas un Bauskas apriņķī. Arī Polijas pavalstnieku vairums — 66,15% dzīvo laukos. Pēdējie visvairāk sastopami Vidzemē, kur saskaitīti 2 063 vai 27,38% no Polijas pavalstnieku kopskaitā. No apriņķiem visvairāk to ir Rīgas (976) un Jelgavas (721) apriņķī. Vācijas pavalstnieku laukos ir ļoti maz, bet to galvenā dzīves vieta ir pilsētas, kurās 1935. gadā dzīvoja 3 205 vai 91,10% Vācijas pavalstnieku. 2 507 vai 71,26% no tiem dzīvoja Rīgā. Igaunijas pavalstnieku visvairāk — 1 226 vai 44,53% — Vid-

zemē, galvenā kārtā pierobežā — Valkas (846) un Valmieras (249) apriņķī. 54,81% no visiem Igaunijas pavalstniekiem dzīvo pilsētās. Vairāk nekā puse — 654 vai 56,57% — no Padomju Savienības pavalstniekiem dzīvo Rīgā. Laukos viņu ir samērā maz — 280 vai 24,22%. Pārējo valstu piederīgie gandrīz visi — 93,81% — dzīvo pilsētās. Rīgā vien saskaitīti 1 923 vai 80,39% no visiem pārējo valstu pavalstniekiem. Trīs ceturtdaļas — 75,65% — no nansenistiem dzīvo pilsētās, pie kam vairāk kā puse — 51,87% — no visiem nansenistiem izraudzījuši par dzīves vietu Rīgu.

Tautība. Kara gadi atstāja ļoti lielu iespaidu uz Latvijas nacionālo sastāvu un to stipri pārveidoja.

Pēdējo gadu pārgrozības Latvijas iedzīvotāju nacionālā sastāvā raksturo tautas skaitīšanu rezultāti:

Iedzīvotāju tautība.

Tautība	1935. g.		1930. g.		1925. g.	
	Skaits	%	Skaits	%	Skaits	%
Latvieši . . .	1 472 612	75,50	1 394 957	73,42	1 354 126	73,40
Lielkrievi . . .	206 499	10,59	201 778	10,62	193 648	10,50
Žīdi	93 479	4,79	94 388	4,97	95 675	5,19
Vācieši	62 144	3,19	69 855	3,68	70 964	3,84
Poļi	48 949	2,51	59 374	3,12	51 143	2,77
Baltkrievi . . .	26 867	1,38	36 029	1,90	38 010	2,06
Lietuvieši . . .	22 913	1,17	25 885	1,36	23 192	1,26
Igaņņi	7 014	0,36	7 708	0,40	7 893	0,43
Pārējie	8 946	0,46	8 566	0,45	7 612	0,41
Nezināmie . . .	1 079	0,05	1 505	0,08	2 542	0,14

Kopā 1 950 502 100,00 1 900 045 100,00 1 844 805 100,00

Kā no pievestās tabulas redzams, ar katru nākošo skaitīšanu latviešu skaits ievērojami pieaug un līdz ar to pieaug arī latviešu svars un nozīme. Kopš 1920. gada latviešu skaits pieaudzis par 311 208. Sevišķi strauji tas palielinājās starplaikā no 1920. līdz 1925. gadam, kas izskaidrojams ar bēgļu atgriešanās kustību. Arī turpmākos gados latviešu skaits strauji pieaug.

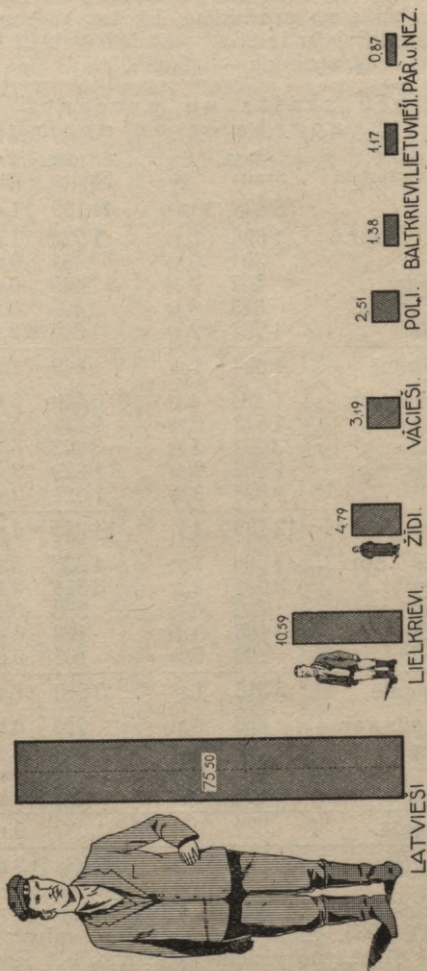
Salīdzinot pēdējo divu skaitīšanu rezultātus, redzams, ka, bez latviešiem, pieaugumu uzrāda vienīgi vēl lielkrievi, turpretim pārējo atsevišķo tautību piederīgo skaits samazinājies.

Latviešu skaits un procents atsevišķos
apgabalos un apriņķos.

Apgabali un apriņķi	1935. g.		1930. g.		1920. g.	
	Skaits	%	Skaits	%	Skaits	%
Rīgā	242 731	63,04	227 842	60,29	101 894	55,04
Rīgas apr.	102 266	93,04	99 411	92,54	86 717	91,46
Cēsu "	58 237	96,22	58 687	96,43	103 711	95,72
Valmieras "	81 715	96,42	81 864	96,43	96 899	96,00
Valkas "	71 422	90,75	71 295	90,78	97 713	93,26
Madonas "	67 550	93,34	68 499	93,69	—	—
Vidzemē	381 190	93,83	379 756	93,81	385 040	94,17
Liepājas apr.	90 168	80,73	87 149	78,60	68 922	69,90
Aizputes "	28 961	90,08	28 251	90,40	36 585	87,36
Kuldīgas "	49 667	89,00	47 547	88,65	44 657	88,49
Ventspils "	44 738	90,13	45 301	89,55	39 585	92,50
Talsu "	39 562	91,19	38 061	91,20	44 809	91,99
Kurzemē	253 096	86,48	246 309	85,50	234 558	83,04
Tukuma apr.	41 229	90,31	39 437	90,81	32 896	90,99
Jelgavas "	90 226	86,43	85 599	86,57	56 155	86,80
Bauskas "	40 007	89,53	39 713	89,53	32 288	90,26
Jēkabpils "	40 824	85,04	39 774	85,33	35 689	88,64
Ilūkstes "	35 558	62,78	28 689	52,34	16 983	37,39
Zemgalē	247 844	82,79	233 212	80,95	174 011	78,27
Daugavpils apr.	134 589	63,28	110 901	54,80	89 315	48,51
Rēzeknes "	95 081	62,69	89 393	62,01	83 093	61,16
Ludzas "	57 936	62,18	52 147	57,80	91 485	51,57
Jaunlatgales "	60 145	54,85	55 397	53,09	—	—
Latgalē	347 751	61,32	307 838	56,89	263 893	53,06
Latvijā	1 472 612	75,50	1 394 957	73,42	1 159 396	72,64

1935. gadā ceturtdā daļa — 25,89% no visiem latviešiem dzīvojuši Vidzemē, nepilna ceturtdā daļa — (23,61%) Latgalē. Pārējos apgabalos latviešu skaits ir samērā vienāds — Kurzemē 17,19%, Zemgalē — 16,83% un Rīgā — 16,48%. Salīdzinot ar 1925. gadu, pēdējā 1935. gadā latviešu skaits Vidzemes apgabalā mazliet samazinājies (par 0,81%), turpretim visos pārējos apgabalos pieaudzis un proti: Rīgā par 22,14%, Kur-

Iedzīvotāju tautība 1935. gadā (procentos).

zemē par 4,50⁰/₀, Zemgalē par 11,84⁰/₀ un Latgalē par 13,17⁰/₀. Vislatviskākie no aprīņkiem, kā tas redzams no tabulas, ir Cēsu, kur latviešu ir 96,22⁰/₀ no iedzīvotāju kopskaita aprīņķī un Valmieras aprīņķis — 96,42⁰/₀.

Vāciešu skaits un procents atsevišķos apgabalos un aprīņķos.

Apgabali un aprīņķi	1935. g.		1930. g.		1920. g.	
	Skaits	%	Skaits	%	Skaits	%
Rīgā	38 523	10,00	44 105	11,67	29 533	15,95
Rīgas apr.	1 696	1,54	1 724	1,60	2 243	2,37
Cēsu "	394	0,65	451	0,74	2 530	2,33
Valmieras "	407	0,48	449	0,53	584	0,58
Valkas "	343	0,44	400	0,51	568	0,54
Madonās "	1 784	2,47	1 825	2,50	—	—
Vidzemē	4 624	1,14	4 849	1,20	5 925	1,45
Liepājas apr.	5 484	4,91	6 548	5,90	6 743	6,84
Aizputes "	1 848	5,75	1 741	5,57	2 992	7,14
Kuldīgas "	3 271	5,86	3 273	6,10	3 398	6,73
Ventspils "	1 162	2,34	1 629	3,22	1 541	3,60
Talsu "	1 024	2,36	1 024	2,45	2 002	4,11
Kurzemē	12 789	4,37	14 215	4,93	16 676	5,90
Tukuma apr.	1 596	3,50	1 623	3,74	1 219	3,37
Jelgavas "	3 061	2,93	3 311	3,35	3 065	4,74
Bauskas "	302	0,68	358	0,81	520	1,45
Jēkabpils "	188	0,39	196	0,42	199	0,50
Ilūkstes "	169	0,30	161	0,29	196	0,43
Zemgalē	5 316	1,78	5 649	1,96	5 199	2,34
Daugavpils apr.	650	0,31	770	0,38	586	0,32
Rēzeknes "	112	0,07	134	0,09	91	0,07
Ludzas "	77	0,08	78	0,09	87	0,05
Jaunlatg. "	53	0,05	55	0,05	—	—
Latgalē	892	0,16	1 037	0,19	764	0,15
Latvijā	62 144	3,19	69 855	3,68	58 097	3,64

Vācieši galvenā kārtā dzīvo Rīgas un Kurzemes apgabalā. Tā 1935. gadā Rīgā dzīvojuši vairāk nekā trīs piektdaļas — 61,99⁰/₀ no visiem vāciešiem, bet Kurzemes apgabalā piektā daļa — 20,57⁰/₀, Latgalē — 1,44⁰/₀, Zemgalē — 8,55⁰/₀ un

Vidzemē — 7,44⁰/₀. Laikā no 1925.—1935. gadam vāciešu skaits samazinājies bez izņēmuma visos valsts apgabalos. Rīgā tas samazinājies par 12,03⁰/₀, Vidzemē — par 7,46⁰/₀, Kurzemē par 15,37⁰/₀, Zemgalē par 12,39⁰/₀, Latgalē par 10,35⁰/₀.

Krievi visvairāk sastopami Latgalē — 71,95⁰/₀ no visu krievu kopskaita un tikai nedaudz vairāk par desmito daļu viņu ir Rīgā. Jāpiezīmē, ka 1935. gadā pavisam saskaitīti 233 366 krievu tautības piederīgie, no kuriem 206 499 ir lielkrievi un 26 867 baltkrievi.

Lielkrievu skaits un procents atsevišķos apgabalos un apriņķos.

Apgabali un apriņķi	1935. g.		1930. g.		1920. g.	
	Skaits	%	Skaits	%	Skaits	%
Rīgā	28 346	7,36	29 696	7,86	9 748	5,26
Rīgas apr.	1 890	1,72	2 066	1,92	1 398	1,48
Cēsu "	634	1,05	633	1,04	708	0,65
Valmieras "	360	0,42	411	0,48	959	0,95
Valkas "	2 764	3,51	2 357	3,00	839	0,80
Madonas "	1 046	1,45	1 138	1,56	—	—
Vidzemē	6 694	1,65	6 605	1,63	3 904	0,95
Liepājas apr.	1 857	1,66	1 941	1,75	1 398	1,42
Aizputes "	126	0,39	88	0,28	92	0,22
Kuldīgas "	309	0,55	222	0,41	102	0,20
Ventspils "	282	0,57	317	0,63	113	0,26
Talsu "	732	1,69	594	1,42	441	0,91
Kurzemē	3 306	1,13	3 162	1,10	2 146	0,76
Tukuma apr.	425	0,93	364	0,84	173	0,48
Jelgavas "	1 643	1,57	1 625	1,64	679	1,05
Bauskas "	242	0,54	233	0,52	171	0,48
Jēkabpils "	1 692	3,52	1 504	3,23	819	2,03
Ilūkstes "	10 175	17,97	10 074	18,38	8 721	19,20
Zemgalē	14 177	4,74	13 800	4,79	10 563	4,75
Daugavpils apr.	40 684	19,13	38 528	19,04	27 803	15,10
Rūzeknes "	43 436	28,64	40 172	27,86	25 746	18,95
Ludzas "	23 971	25,73	25 142	27,87	11 567	6,52
Jaunlatg. "	45 885	41,85	44 673	42,81	—	—
Latgalē	153 976	27,15	148 515	27,45	65 116	13,09
Latvijā	206 499	10,59	201 778	10,62	91 477	5,73

Lielkrievu skaits laikā no 1925.—1935. gadam Kurzemes apgabalā ir samazinājies par 9,13⁰/₀, kurpretim pārējos apgabalos pieaudzis — Rīgā par 2,52⁰/₀, Vidzemē par 16,88⁰/₀, Zemgalē par 0,48⁰/₀, Latgalē par 8,03⁰/₀ un caurmērā visā valstī par 6,64⁰/₀. Procentuāli samērā visvairāk lielkrievu Jaunlatgales (41,85⁰/₀ no iedzīvotāju kopskaita) un Rēzeknes (28,64⁰/₀) apriņķī, kurpretim vismazāk Aizputes (0,39⁰/₀) apriņķī.

Baltkrievu skaits un procents atsevišķos apgabalos un apriņķos.

Apgabali un apriņķi	1935. g.		1930. g.		1920. g.	
	Skaits	%	Skaits	%	Skaits	%
Rīgā	4 676	1,22	4 751	1,26	2 524	1,36
Rīgas apr.	733	0,67	629	0,59	222	0,23
Cēsu ”	281	0,46	233	0,38	164	0,15
Valmieras ”	240	0,28	204	0,24	131	0,13
Valkas ”	352	0,45	365	0,46	95	0,09
Madonas ”	712	0,98	417	0,57	—	—
Vidzemē	2 318	0,57	1 848	0,46	612	0,15
Liepājas apr.	543	0,49	443	0,40	586	0,59
Aizputes ”	92	0,29	60	0,19	10	0,02
Kuldīgas ”	260	0,47	184	0,34	26	0,05
Ventspils ”	202	0,40	101	0,20	19	0,04
Talsu ”	221	0,51	204	0,49	59	0,12
Kurzemē	1 318	0,45	992	0,34	700	0,25
Tukuma apr.	371	0,81	238	0,55	27	0,08
Jelgavas ”	897	0,86	551	0,56	179	0,28
Bauskas ”	114	0,25	83	0,19	63	0,18
Jēkabpils ”	449	0,94	291	0,62	97	0,24
Ilūkstes ”	2 805	4,95	4 969	9,06	4 447	9,79
Zemgalē	4 636	1,55	6 132	2,13	4 813	2,17
Daugavpils apr.	5 910	2,78	13 544	6,69	18 531	10,06
Rēzeknes ”	2 209	1,45	2 679	1,86	13 355	9,83
Ludzas ”	5 152	5,53	4 786	5,30	25 659	14,47
Jaunlatg. ”	648	0,59	1 297	1,24	—	—
Latgalē	13 919	2,45	22 306	4,12	57 545	11,57
Latvijā	26 867	1,38	36 029	1,90	66 194	4,15

Baltkrievu skaits arvien samazinās un salīdzinot ar 1925. gadu, tas ir par 29,32% un ar 1930. gadu par 25,43% mazāks. No visiem baltkrieviem 1935. gadā vairāk nekā puse 51,81% dzīvo Latgalē, nepilna piektā daļa — 17,26% Zemgalē, 8,63% — Vidzemē, 4,90% — Kurzemē un 17,40% Rīgā.

Žīdu skaits un procents atsevišķos apgabalos un apriņķos.

Apgabali un apriņķi	1935. g.		1930. g.		1920. g.	
	Skaits	%	Skaits	%	Skaits	%
Rīgā	43 672	11,34	42 328	11,20	24 863	13,43
Rīgas apr.	695	0,63	1 276	1,19	2 636	2,78
Cēsu "	285	0,47	278	0,46	461	0,43
Valmieras "	292	0,34	355	0,42	295	0,29
Valkas "	615	0,78	654	0,83	835	0,80
Madonas "	571	0,79	509	0,70	—	—
Vidzemē	2 458	0,60	3 072	0,76	4 227	1,03
Liepājas apr.	7 745	6,93	8 258	7,45	10 589	10,74
Aizputes "	676	2,10	719	2,30	949	2,27
Kuldīgas "	1 089	1,95	1 244	2,32	948	1,88
Ventspils "	1 457	2,94	1 486	2,94	986	2,30
Talsu "	1 045	2,41	1 193	2,56	924	1,90
Kurzemē	12 012	4,11	12 900	4,48	14 396	5,10
Tukuma apr.	1 002	2,19	1 024	2,36	764	2,11
Jelgavas "	2 345	2,25	2 270	2,30	1 576	2,43
Bauskas "	1 020	2,28	1 026	2,31	834	2,33
Jēkabpils "	1 721	3,58	1 781	3,82	1 312	3,26
Ilūkstes "	1 275	2,25	1 283	2,34	1 341	2,95
Zemgalē	7 363	2,46	7 384	2,56	5 827	2,62
Daugavpils apr.	17 604	8,28	17 911	8,85	18 187	9,88
Rēzeknes "	5 749	3,79	6 032	4,18	6 858	5,05
Ludzas "	3 063	3,29	3 272	3,63	5 010	2,82
Jaunlatg. "	1 558	1,42	1 489	1,43	—	—
Latgalē	27 974	4,93	28 704	5,30	30 055	6,04
Latvijā	93 479	4,79	94 388	4,97	79 368	4,97

Apskatot žīdu skaitu atsevišķos apgabalos, redzams, ka 1935. gadā gandrīz puse — 46,72% no tiem dzīvo Rīgā, ne-

pilna trešā daļa — 29,93% Latgalē, bet vairāk nekā desmitā daļa — 12,86% Kurzemē, Zemgalē ir 7,88% no visiem žīdiem un Vidzemē tikai 2,63%. Pēdējo desmit gadu laikā žīdu skaits pieaudzis Rīgā par 10,68% un Vidzemē par 28,83%, kurpretīm pārējos apgabalos tas samazinājies — Kurzemē par 19,29%, Zemgalē par 3,94%, Latgalē par 11,92%, bet caurmērā visā valstī par 2,30%. Relatīvi samērā visvairāk žīdu 1935. gadā bijis Rīgas pilsētā (11,34% no iedzīvotāju kopskaita), kurpretīm vismazāk Valmieras (0,34%) un Cēsu (0,47%) apriņķī.

Poļu skaits un procents atsevišķos
apgabalos un apriņķos.

Apgabali un apriņķi	1935. g.		1930. g.		1920. g.	
	Skaits	%	Skaits	%	Skaits	%
Rīgā	15 774	4,10	16 574	4,39	7 935	4,29
Rīgas apr.	1 530	1,39	976	0,91	703	0,74
Cēsu "	378	0,63	226	0,37	233	0,22
Valmieras "	388	0,46	150	0,18	191	0,19
Valkas "	307	0,39	175	0,22	187	0,18
Madonas "	348	0,48	337	0,46	—	—
Vidzemē	2 951	0,73	1 864	0,46	1 314	0,32
Liepājas apr.	2 544	2,28	2 591	2,34	3 205	3,25
Aizputes "	186	0,58	109	0,35	177	0,42
Kuldīgas "	403	0,72	286	0,53	120	0,24
Ventspils "	262	0,53	205	0,40	123	0,29
Talsu "	310	0,71	187	0,45	124	0,25
Kurzemē	3 705	1,27	3 378	1,17	3 749	1,33
Tukuma apr.	489	1,07	268	0,62	176	0,49
Jelgavas "	1 548	1,48	820	0,83	454	0,70
Bauskas "	303	0,68	147	0,33	190	0,53
Jēkabpils "	497	1,04	399	0,86	287	0,71
Ilūkstes "	4 148	7,32	6 226	11,36	10 149	22,34
Zemgalē	6 985	2,33	7 860	2,73	11 256	5,06
Daugavpils apr.	11 579	5,44	19 108	9,44	17 944	9,75
Rēzeknes "	4 655	3,07	5 307	3,68	6 069	4,47
Ludzas "	2 603	2,79	4 538	5,03	3 977	2,24
Jaunlatg. "	697	0,64	745	0,71	—	—
Latgalē	19 534	3,45	29 698	5,49	27 990	5,63
Latvijā	48 949	2,51	59 374	3,12	52 244	3,27

Kas attiecas uz poļiem, tad tie galvenā kārtā dzīvo Latgalē (gandrīz divas piektdaļas no visu poļu kopskaita — 39,91%), Rīgā (nepilna trešā daļa — 32,22%) un pa daļai arī Zemgalē — 14,27% (galvenā kārtā Ilūkstes apriņķī). Vidzemē un Kurzemē poļu skaits ir samērā mazs (attiecīgi 6,03% un 7,57%). Desmit gadu laikā, t. i. no 1925.—1935. gadam poļu skaits Zemgalē un Latgalē ir samazinājies (attiecīgi par 13,83% un 23,59%), kurpretim pieaudzis Rīgā par 20,24%, Vidzemē par 144,69% un Kurzemē par 17,69 %.

Lietuviešu skaits un procents atsevišķos apgabalos un apriņķos.

Apgabali un apriņķi	1935. g.		1930. g.		1920. g.	
	Skaits	%	Skaits	%	Skaits	%
Rīgā	5 788	1,50	6 817	1,80	5 325	2,88
Rīgas apr.	556	0,51	654	0,61	361	0,38
Cēsu "	91	0,15	105	0,17	156	0,14
Valmieras "	133	0,16	143	0,17	43	0,04
Valkas "	112	0,14	150	0,19	117	0,11
Madonas "	74	0,10	88	0,12	—	—
Vidzemē	966	0,24	1 140	0,28	677	0,17
Liepājas apr.	2 754	2,47	3 340	3,01	6 418	6,51
Aizputes "	170	0,53	185	0,59	989	2,36
Kuldīgas "	555	0,99	550	1,03	1 040	2,06
Ventspils "	114	0,23	155	0,31	92	0,22
Talsu "	109	0,25	118	0,28	97	0,20
Kurzemē	3 702	1,26	4 348	1,51	8 636	3,06
Tukuma apr.	256	0,56	219	0,50	753	2,08
Jelgavas "	3 979	3,81	4 113	4,16	2 225	3,44
Bauskas "	2 441	5,46	2 554	5,76	1 524	4,26
Jēkabpils "	2 481	5,17	2 556	5,48	1 763	4,38
Ilūkstes "	2 375	4,19	3 185	5,81	3 500	7,70
Zemgalē	11 532	3,85	12 627	4,38	9 765	4,39
Daugavpils apr.	644	0,30	659	0,32	733	0,40
Rēzeknes "	102	0,07	62	0,04	222	0,16
Ludzas "	69	0,07	49	0,05	180	0,10
Jaunlatgales	110	0,10	183	0,18	—	—
Latgalē	925	0,16	953	0,18	1 135	0,23
Latvijā	22 913	1,17	25 885	1,36	25 538	1,60

Lietuviešu tautības piederīgie 1935. gadā sastāda caurmērā visā valstī tikai 1,17⁰/₀ (pilsētās 1,30⁰/₀, uz laukiem 1,11⁰/₀) no visa iedzīvotāju kopskaita, pie kam šis lietuviešu procents samērā vislielākais ir Bauskas (5,46⁰/₀ no iedzīvotāju kopskaita), Jēkabpils (5,17⁰/₀), Ilūkstes (4,19⁰/₀), Jelgavas (3,81⁰/₀) un Liepājas (2,47⁰/₀) apriņķī, turpretim vismazākais Rēzeknes (0,07⁰/₀), Ludzas (0,07⁰/₀) un Jaunlatgales (0,10⁰/₀) apriņķī. Puse — 50,33⁰/₀ no visiem lietuviešiem 1935. gadā dzīvojuši Zemgalē, ceturtdaļa — 25,26⁰/₀ Rīgā, 16,16⁰/₀ — Kurzemē, 4,22⁰/₀ — Vidzemē un 4,03⁰/₀ Latgalē.

Igaņu tautības piederīgo skaits pie mums ir samērā mazs, jo 1935. gadā sastāda tikai 0,36⁰/₀ (pilsētās — 0,46⁰/₀, uz laukiem — 0,30⁰/₀) no visa iedzīvotāju kopskaita. Procentuāli samērā visvairāk igauņu ir Valkas (3,28⁰/₀ no iedzīvotāju kopskaita) un Valmieras (1,09⁰/₀) apriņķī, kurpretim vismazāk Rēzeknes (0,01⁰/₀) apriņķī. Vairāk nekā puse — 54,51⁰/₀ no visiem igauņiem dzīvo Vidzemē, nepilna trešā daļa — 31,52⁰/₀ Rīgā, 6,51⁰/₀ — Latgalē, 5,12⁰/₀ — Kurzemē un 2,34⁰/₀ — Zemgalē.

Jāpiezīmē vēl, ka 1935. gada tautas skaitīšanā, bez jau šeit apskatītām tautībām, reģistrētas vēl desmit tautības, kuŗu piederīgo skaits ir lielāks par 100: čigāni — 3 839 (1930. g. — 3 217), ukraiņieši — 1 844 (1 629), libieši — 944 (962), angļi — 319 (462), dāņi — 236 (364), zviedri — 292 (324), franči — 182 (211), čechi — 200 (210), somi — 118 (166), grieķi — 118 (100). Pārējo atsevišķo tautību piederīgo skaits ir mazāks par 100.

Ticība. Visi 1 950 502 Latvijas iedzīvotāji sadalās četrpadsmit ticībās un ticību grupās, no kuŗām pirmajā vietā stāv ev.-luterāņi ar 1 075 641 piederīgo, kas sastāda 55,13⁰/₀ no iedzīvotāju kopskaita; pēc ev.-luterāņiem skaita ziņā seko Romas katoļi ar 476 963 (24,45⁰/₀) piederīgiem, tad nāk pareizticīgie — 174 389 (8,94⁰/₀), vecticīgie — 107 195 (5,50⁰/₀), Mozus ticīgie — 93 406 (4,79⁰/₀). Daudz mazāk, bet tomēr ievērojams skaits, ir baptistu — 13 368; adventistu — 3 104; reformātu — 895; anglikāņu — 211; visi citi protestanti kopā sastāda tikai 1 568. Muhamedāņu pavisam niecīgs skaits — 66, un vēl mazāk ir budistu un lamaitu — tikai 35. Bez tam 1 480 personas reģistrētas kā „bez ticības“ esošas.

Laikā no 1925. gada līdz 1935. gadam ev.-luterāņu skaits pieaudzis par 1,94⁰/₀, Romas katoļu par 14,44⁰/₀, grieķu katoļu par 4,09⁰/₀ un vecticīgo par 20,12⁰/₀. Pārējo atsevišķo

ticību piederīgo skaits minēto desmit gadu laikā samazinājies.

Atsevišķu ticību piederīgie sadalījumā pēc tautībām uzrāda noteiktas atšķirības. Vienas tautības piederīgie galvenā kārtā pieslienās arī vienai ticībai. Ev.-luterāņu starp latviešiem ir 68,26%, igauņiem — 81,25% un vāciešiem — 94,81%. Ev.-luterāņu sadalījumā pirmajā vietā stāv latvieši ar 93,45%, tad seko vācieši ar 5,48%, igauņi ar 0,53%. Samērā ļoti niecīgs skaits ir lielkrievu — 607, lietuviešu — 511, poļu — 436, baltkrievu — 92.

Romas katoļu lielo vairākumu — vairāk kā četras piektdaļas sastāda latvieši. Salīdzinot ar ev.-luterāņiem, Romas katoļu-latviešu ir samērā mazāk un tie sastāda tikai 81,37% no šīs ticības piederīgo skaita. Pēdējo skaitīšanu starplaikā latviešu procents gan starp šīs ticības piederīgiem strauji palielinājies, pieaugdams no 74,94 uz 81,37. Otrο vietu starp Romas katoļiem ieņem poļi, sastādot 9,96% no visu Romas katoļu kopskaita. Šī ir poļu tautības galvenā ticība, jo pie tās pieder 93% no Latvijā dzīvojošiem poļiem. Bez tam ir arī diezgan liels skaits lietuviešu — 21 952 vai 4,60% un baltkrievu 14 164 vai 2,97%.

Grieķu katoļu lielākā daļa ir lielkrievi un sastāda $\frac{3}{5}$ no viņu kopskaita. Pareizticīgo lielkrievu procents pēdējo skaitīšanu starplaikā samazinājies no 61,78 uz 59,31, un šī samazināšanās nav tikai pēdējo gadu parādība, bet novērojama arī laikā no 1925.—1930. gadam. Trešā daļa (33,03%) no pareizticīgiem ir latvieši, un viņu skaits pēdējo piecu gadu laikā pieaudzis par 6 389. Vecticīgo galvenā tautība ir lielkrievi, kuri sastāda 93,11% no šīs ticības piederīgo kopskaita. Neliels procents vecticīgo ir arī baltkrievi (3,77%) un latvieši (2,60%). No visiem Mozus ticīgiem 99,73% ir žīdi. Starp šīs ticības piederīgiem ir tikai 254 personas, kas nepieder pie žīdu tautības.

Nodarbošanās. Kā jau iepriekš aizrādīts, apskatot iedzīvotāju sadalījumu pēc vecuma grupām, darba spējīgo iedzīvotāju skaits pie mums ir samērā liels. Sakarā ar to, apskatot tautas skaitīšanā iegūtos datus par iedzīvotāju nodarbošanos, redzam, ka strādājošo cilvēku procents Latvijā ir augsts. Kamēr citās zemēs no visiem iedzīvotājiem patstāvīgo (strādājošo) ir tikai apmēram puse un pat mazāk, turpretim Latvijā, pēc 1930. gada tautas skaitīšanas, aktīvie iedzīvotāji sastādīja vairāk kā 60% no visu iedzīvotāju kopskaita.

Iedzīvotāju nodarbošanās 1930.*) gadā.

	Strādājošie		Piederīgie		Kopā	
	Skaitis	%	Skaitis	%	Skaitis	%
Lauksaimniecība	804 773	66,20	317 276	46,36	1 122 049	59,05
Rūpniecība . . .	163 922	13,48	124 962	18,26	288 884	15,20
Tirdzniecība . . .	63 635	5,23	58 130	8,49	121 765	6,41
Satiksmē un transports	40 330	3,32	44 887	6,56	85 217	4,49
Valsts un komūnālā admin., tiesa, policija, valsts drošība	34 653	2,85	25 913	3,79	60 566	3,19
Brīv. prof. un intel. darba strādņ.; zinātne, māksla .	24 949	2,05	18 111	2,65	43 060	2,27
Publ. higiēna . .	12 401	1,02	7 785	1,14	20 186	1,06
Apkalpotāji un mājkalpotāji . .	39 584	3,26	10 404	1,52	49 988	2,63
Pārējie nodarb. u. ienākuma veidi .	31 496	2,59	76 834	11,23	108 330	5,70
Kopā	1 215 743	100,00	684 302	100,00	1 900 045	100,00

*) 1935. g. skaitīšanas dati vēl nav sakopotī.

Latvijas iedzīvotāju galvenā nodarbošanās nozare ir lauksaimniecība. Divas trešdaļas — 66,20% no aktīvo iedzīvotāju skaita ir nodarbinātas dažādās lauksaimniecības nodarbēs, tāpat gandrīz puse — 46,36% no visiem piederīgiem ir lauksaimniecībā nodarbinātiem. Pavisam no lauksaimniecības pārtiek 1 122 049 cilvēki.

Otra lielākā nodarbošanās nozare ir rūpniecība, kurā strādā 13,48% no visa nodarbināto skaita. Pavisam no rūpniecības pārtiek 288 884 cilvēki. No tabulā uzrādītām saimniecību nozarēm zināma loma piekrīt vēl vienīgi tirdzniecībai, kurā nodarbināti 5,23% no visiem strādājošiem, turpretim satiksmei un transportam piemīt samērā jau pavisam maza loma. Valsts un pašvaldību dienestā un brīvajās profesijās nodarbināto iedzīvotāju skaits samērā niecīgs. Tas pats sakāms arī par mājkalpotājiem.

Starp dažādo tautību piederīgiem nodarbošanās veidi nav vienādi sadalīti. Tas izskaidrojams jau ar to vien, ka dažu tautību piederīgie galvenā kārtā dzīvo uz laukiem, kurpretim citu tautību piederīgie gandrīz vienīgi pilsētās. Tā no lauksaimniecības pārtiek 64,10% no visiem latviešiem, 14,11% no visiem vāciešiem, 71,68% — lielkrieviem, 75,29% — baltkrieviem, 39,57% — poļiem, 57,35% — lietuviešiem, 50,79% — igauņiem un tikai 0,93% no visiem žīdiem. Kā redzams, vairāk kā puse no latviešiem, krieviem, lietuviešiem un igauņiem pārtiek no lauksaimniecības. Šo tautību piederīgo lielākā daļa Latvijā ir lauksaimnieki vai laukstrādnieki, kurpretim pārējo tautību piederīgo lielākā daļa nodarbināti pilsētās. Starp žīdiem un vāciešiem vislielākā loma ir rūpniecībai un tirdzniecībai. Tā 26,69% no vāciešiem pārtiek no rūpniecības un 19,14% no tirdzniecības. 27,66% žīdu pārtiek no rūpniecības un 48,81% no tirdzniecības. Samērā daudz no rūpniecības pārtiek arī poļi (26,13% no visiem poļiem), tiem seko igauņi (20,62% no visiem igauņiem), lietuvieši (18,16% no visiem lietuviešiem), latvieši (13,96% no visiem latviešiem) un krievi (11,00% no visiem krieviem). No tirdzniecības pārtiekošo, bez jau aizrādītām tautībām, starp pārējo tautību piederīgiem ir samērā maz — starp latviešiem 3,61%, lielkrieviem — 2,80%, baltkrieviem — 1,30%, poļiem — 4,31%, igauņiem — 6,98%, lietuviešiem — 3,53%. Satiksmei un transportam redzamākā loma piekrit poļu un lietuviešu starpā, no kuņiem 7,86% un 6,54% pārtiek no šīs darba nozares. Latviešu starpā ir 4,64% no satiksmes un transporta pārtiekošo, vāciešu starpā — 4,79%, igauņu starpā — 5,44%, lielkrievu — 2,93%, baltkrievu — 3,33%, žīdu — 2,85%. Administrācijā, tiesā un policijā nodarbināto līdz ar piederīgiem ir starp latviešiem — 3,60%, vāciešiem — 4,08%, krieviem — 1,76%, žīdiem — 0,80%, poļiem — 2,99%, igauņiem — 2,72% un starp lietuviešiem — 0,99%. Turpretim no brīvām profesijām, inteliģ. darba un mākslas visvairāk pārtiekošo ir starp vāciešiem — 11,46%, tad žīdiem — 5,89%, igauņiem — 2,18%, latviešiem — 1,71%, lielkrieviem — 1,79%, baltkrieviem — 0,73%, poļiem — 1,51%. Mājkalpotāju visvairāk ir starp poļiem un lietuviešiem.

Pavisam citu ainu redzam, aplūkojot kā no zināmas saimniecības nozares pārtiekošie sadalās pēc tautībām (%/%):

Tautības	Lauksaimn.	Rūpniec.	Tirdzniec.	Satiksmē un transports	Valsts un kom. adm., tiesā, pol., valsts droš.	Brīvās prof. u. t. t.	Publiskā higiēna	Apkalpot. un mājkalp.	Pārēj. nod. veidi
Latvieši . . .	79,69	67,41	41,40	76,00	82,86	55,38	55,39	71,82	64,42
Vācieši . . .	0,88	6,45	10,98	3,93	4,70	18,59	16,62	6,12	6,80
Lielkrievi . .	12,89	7,68	4,64	6,93	5,82	8,40	5,64	7,53	10,48
Baltkrievi . .	2,42	1,43	0,39	1,41	1,06	0,61	0,47	1,26	1,37
Žīdi	0,08	9,04	37,84	3,15	1,26	12,90	15,67	2,47	7,32
Poļi	2,09	5,37	2,10	5,48	2,93	2,09	4,11	7,05	5,65
Igaņņi	0,35	0,55	0,44	0,49	0,35	0,39	0,50	0,63	0,41
Lietuvieši . .	1,32	1,63	0,75	1,98	0,42	0,53	1,02	2,70	1,56
Pārējie	0,25	0,40	1,42	0,58	0,55	1,06	0,54	0,36	1,20
Nezināmie . .	0,03	0,04	0,04	0,05	0,05	0,05	0,04	0,06	0,79

K o p ā 100,00 100,00 100,00 100,00 100,00 100,00 100,00 100,00 100,00 100,00

Kā redzams, visās saimniecības nozarēs izņemot tirdzniecību, latvieši sastāda absolūto vairākumu. No tirdzniecības pārtiekošiem tikai 41,40% ir latvieši. Šī ir vienīgā saimniecības nozare, kurā latvieši nav absolūtā vairākumā, kaut gan relatīvais vairākums arī šeit pieder latviešiem, jo otro vietu ieņem žīdi ar 37,84% un tiem seko vācieši ar 10,98%.

2. Iedzīvotāju dabiskā kustība.

Laulības. Apskatot iedzīvotāju dabisko kustību, vispirms apstāsīmies pie laulību noslēgšanas.

Noslēgtas laulības.

Apgabali	1936. g.	1935. g.	1934. g.	1933. g.	1932. g.
Rīgā	4 207	4 185	4 226	3 961	3 654
Vidzemē	3 067	3 008	2 892	2 942	2 767
Kurzemē	2 275	2 314	2 468	2 236	2 260
Zemgalē	2 501	2 420	2 514	2 500	2 314
Latgalē	4 500	4 547	4 234	4 424	4 109
Latvijā	16 550	16 474	16 334	16 063	15 104

Kā redzams, noslēgto laulību skaits salīdzinot pa atsevišķiem gadiem sevišķi lielas svārstības neuzrāda. Jāatzīmē, ka pēdējo desmit gadu laikā visvairāk laulības noslēgtas 1930. gadā, kad pavisam salaulājušies 17 127 pāri. Turpmākos gados laulību skaits samazinās un 1932. gadā uzrāda vismazāko salaulāto skaitu. Salīdzinot ar 1935. gadu, 1936. gadā noslēgtas 76 vai 0,46% laulības vairāk. Caurmērā visā valstī pēdējos gados noslēgto laulību skaits pakāpeniski pieaug, tomēr citādi tas ir apgabalu sadalījumā. Tā pēdējo divu gadu salīdzinājumā, noslēgto laulību skaits visvairāk palielinājies Zemgalē — par 81 vai 3,35%, tad Vidzemē — par 59 vai 1,96% un Rīgā — par 22 vai 0,53%, turpretim samazinājies Latgalē — par 47 vai 1,03% un Kurzemē par 39 vai 1,69%.

Zemāk pievestajā tabulā noslēgto laulību sadalījums laukos un pilsētās izdarīts pēc līgavaiņa pastāvīgās dzīves vietas.

1936. gadā noslēgtās laulības pēc līgavaiņa pastāvīgās dzīves vietas.

Apgabali	Pilsētās	Laukos	Pavisam	Uz 1000 iedzīvotājiem
Rīgā	4 207	—	4 207	10,93
Vidzemē	526	2 541	3 067	7,54
Kurzemē	860	1 415	2 275	7,76
Zemgalē	579	1 922	2 501	8,33
Latgalē	739	3 761	4 500	7,82
Latvijā	6 911	9 639	16 550	8,44
1935. g.	6 952	9 522	16 474	8,43

1936. gadā pilsētās noslēgtas 41 laulība mazāk nekā 1935. gadā, turpretim laukos laulību skaits par 117 pieaudzis.

Caurmērā uz katriem 1000 iedzīvotājiem 1936. gadā noslēgtas 8,44 laulības. Apgabalu sadalījumā noslēgto laulību skaits uz 1000 iedzīvotājiem vislielākais ir Rīgā (10,93), tad Zemgalē (8,33), Latgalē (7,82), Kurzemē (7,76) un Vidzemē (7,54). Kā redzams, izņemot Rīgu, visos pārējos apgabalos noslēgto laulību skaits uz 1000 iedzīvotājiem ir zem visa valsts caurmēra.

Ja izslēdz vecos cilvēkus, bērnus un precējušos un noslēgto laulību skaitam stāda pretim tikai parastos precību

gados esošos neprecējušos iedzīvotājus, tad redzama šāda aina:

Noslēgto laulību skaits uz 1000 neprec. iedz. vecumā no 15—49 gadiem.

Apgabali	1936. g.	1935. g.
Rīgā	40,99	40,78
Vidzemē	32,68	32,05
Kurzemē	34,79	35,39
Zemgalē	35,95	34,78
Latgalē	36,57	36,95
Latvijā	36,41	36,25

Kā redzams, 1936. gadā uz katriem 1000 no 15—49 gadus veciem neprecētiem iedzīvotājiem iznāk 36,41 nolsēgta laulība, kas ir par 0,16 vairāk ka 1935. gadā. Arī pēc šā aplēsuma samērā visvairāk laulību noslēgtas Rīgā, bet Latgale jau nāk otrā vietā, pārsniedzot Latvijas caurmēru.

Zināmu pārskatu par to, kādā vecumā pie mums mēdz doties laulībā, dod sekojošā tabula:

Laulības 1936. gadā pēc laulāto vecuma.

Sievās vecums gados	Līdz 19 gad.	Vīra vecums gados						60 g. u. Vec. vec. nenosk.	Kopā
		20—24	25—29	30—39	40—49	50—59			
Līdz 17 g.	10	113	115	38	3	3	—	—	282
18 "	13	143	160	51	6	2	—	—	375
19 "	16	165	216	97	8	3	—	—	505
20—24 "	77	1546	2807	1257	120	20	3	1	5831
25—29 "	23	803	2206	1611	229	36	12	—	4920
30—39 "	6	275	932	1508	519	185	61	—	3486
40—49 "	—	11	66	179	249	225	114	—	844
50—59 "	—	2	2	9	37	93	102	—	245
60 g. un vec.	—	—	3	1	1	10	46	—	61
Vec. nenosk.	—	—	—	—	1	—	—	—	1
Kopā	145	3058	6507	4751	1173	577	338	1	16550

Kā redzams, 1936. gadā vīrieši visvairāk (39,32%) noslēguši laulības vecumā no 25 līdz 29 gadiem, otrā vietā

stāv 30—39 gadus veco grupa (28,71%), nepilnu piekto daļu — 18,48% sastāda vīrieši vecumā no 20—24 gadiem, 7,09% — vecumā no 40—49 gadiem, 3,48% — no 50—59 gadiem, samērā maz (2,04%) ir to kas iedodas laulībā 60 un vairāk gadu vecumā.

Sievietes noslēdz laulības samērā daudz jaunākas — tā visvairāk — 35,23% no visu laulību kopskaita 1936. g. — sievietes salaulājušās vecumā no 20—24 gadiem, 29,73% — vecumā no 25—29 gadiem, 21,06% — vecumā no 30—39 gadiem, 5,10% — vecumā no 40—49 gadiem, 3,05% no līgavām bijušas 19 gadus vecas, 2,27% — 18 gadus vecas un 1,70% pat līdz 17 gadus vecas.

Laulības pēc laulāto tautībām 1936. g.

Vīra tautība	Sievās tautība								
	Latvietes	Vācietes	Krievietes	Žīdietes	Polietes	Lietuvietes	Igaunietes	Pārējās un nenosk.	Kopā
Latvieši . .	10 737	122	384	3	377	146	26	11	11 806
Vācieši . . .	143	398	35	1	25	4	4	7	617
Krievi . . .	231	25	1 794	3	127	27	3	5	2 215
Žīdi	6	4	4	873	2	3	—	1	893
Poļi	137	12	101	3	321	28	1	—	603
Lietuvieši .	65	5	25	1	39	171	—	—	306
Igauni . . .	30	4	1	—	1	1	12	—	49
Pārējie un nenosk. . .	11	7	3	1	2	—	—	37	61
Kopā	11 360	577	2 347	885	894	380	46	61	16 550

Salīdzinot 1936. gadā noslēgtās laulības pēc vīra tautības ar 1935. gadu, redzams, ka 1936. gadā noslēgto laulību skaits pieaudzis latviešiem par 133, lietuviešiem par 68, poļiem par 45 un igauņiem par 9. Turpretim pārējo tautību laulību skaits samazinājies — žīdiem par 115, krieviem par 79 un vāciešiem par 4. Relatīvi t. i. uz 1000 attiecīgas tautības piederīgiem visvairāk noslēgto laulību ir lietuviešiem, kuriem caurmērā uz 1000 piederīgiem ir 13,38 noslēgtas laulības, otrā vietā nāk poļi ar 12,23, tad vācieši — 10,03, žīdi — 9,54,

krievi — 9,34, kuņiem seko latvieši ar 7,98 noslēgtām laulībām. Salīdzinot ar 1935. gadu noslēgto laulību skaits uz 1 000 iedzīvotājiem pieaudzis visām tautībām izņemot žīdus un krievus.

Kā no tabulas redzams, no 1936. gadā noslēgtām laulībām 14 306 ir tīras tautību laulības, bet 2 207 ir jauktas laulības, t. i. tādas, kurās katrs salaulātais ir citas tautības. Salīdzinot ar 1935. gadu, pēdējā 1936. gadā, jauktu tautību laulību skaits pieaudzis. 1936. gadā jauktās laulības sastāda 13,34% no noslēgto laulību kopskaita. Tīras tautību laulības relatīvi visvairāk noslēguši žīdi — 98,20%, tiem seko latvieši — 92,70%, krievi — 78,65%, vācieši — 66,67%, lietuvieši — 49,85%, poļi — 42,89% un igauņi — 25,26%. 1936. gadā salaulāti 11 806 latvieši vīrieši, no kuņiem 1 069 vai 9,05% salaulājušies ar cittautietēm, no tām 384 krievietes, 377 polietes, 146 lietuvietes, 122 vācietes, 26 igauņietes un 3 žīdienes. Otrkārt no 11 360 salaulātām latvietēm 10 737 salaulātas ar latviešiem un 623 vai 5,48% ar cittautiešiem, no kuņiem 231 krievs, 143 vācieši, 137 poļi, 65 lietuvieši, 30 igauņi un 6 žīdi.

1936. gadā noslēgtās laulības pēc laulāto ģimenes stāvokļa.

Līgavaņa ģimenes stāvoklis	Līgavas ģimenes stāvoklis				Kopā
	Neprec.	Atraitnes	Šķirtas	Nenosk.	
Neprecēti . . .	13 710	296	438	6	14 450
Atraitņi . . .	826	230	97	—	1 153
Šķirti	712	79	150	—	941
Nenoskaidr. . .	3	—	—	3	6
Kopā	15 251	605	685	9	16 550

No visiem 1936. gadā salaulātiem līgavaiņiem 87,31% bijuši neprecējušies, 6,97% atraitņi un 5,68% šķirti. Savukārt salaulātās līgavas 92,15% bijušas neprecējušas, 3,66% — atraitnes un 4,14% — šķirtas sievas.

Jāpiezīmē ka 1936. gadā pavisam šķirtas 1 189 laulības. Šķirtie (vīrieši un sievietes kopā) pēc tautībām sadalās šādi — 1 238 latvieši (1935. g. — 2 044), 171 — krievs, 170 — žīdi, 125 — vācieši, 52 poļi, 21 lietuvietis, 8 igauņi un 593 pārējo no nezināmas tautības piederīgo.

šķirtās laulības pēc šķiršanas iemesliem.

Šķiršanas iemesli	1936. g.		1935. g.	
	Skaitis	%	Skaitis	%
Laulības pārkāpšana	88	7,40	112	5,83
Dzīv. vai vesel. apdr. vai spīdzin.	68	5,72	58	3,02
Kopdzīves pārtraukšana caur vienas puses ļaunprāt. aiziešanu	73	6,14	138	7,18
Grūti dziedin. gara vājības vai tāda pat lipīga slimība	11	0,92	17	0,89
Noziedzīga, negod. vai netikla dz.	41	3,45	47	2,45
Neauglība	4	0,34	2	0,10
Riebums pret laulības kopdzīvi ar otru laulāto	—	—	3	0,16
Kopdzīves iziršana	349	29,35	525	27,33
Atšķirta dzīve	347	29,19	546	28,42
Uz vienošanās pamata	208	17,49	473	24,62
Kopā	1 189	100,00	1 921	100,00

Pēdējā 1936. gadā šķirto laulību skaits, salīdzinot ar 1935. gadu, ir samazinājies par 732 vai 38,11%. Samērā visvairāk 1936. gadā laulības šķirtas laulāto kopdzīves iziršanas un atšķirtas dzīves dēļ, kā arī uz savstarpējas vienošanās pamata. Visvairāk laulības šķirtas vecumā no 30—39 gadiem (vīrieši — 38,18%, sievietes — 39,87%), otrā vietā stāv vīrieši vecumā no 40—49 g. — 23,04% un sievietes no 20—29 g. — 25,82%.

Sadalot šķirtās laulības pēc laulībā nodzīvoto gadu skaita, redzams, ka 1936. gadā gandrīz trešā daļa no visām šķirtām laulībām šķirtas pēc 5—9 laulībā nodzīvotiem gadiem, bet piektā daļa pēc 10—14 laulībā nodzīvotiem gadiem. Samērā maz ir (tikai 1,35%) gadījumu, kad laulības šķirtas jau pirmajā laulības gadā. Toties 76 laulības vai 6,39% no visu šķirto laulību skaita 1936. gadā šķirtas pēc 25 laulībā pavadītiem gadiem.

Šķirtas laulības pēc laulībā nodzīvoto gadu skaita.

Laulībā nodzīvoto gadu skaits	1936. g.		1935. g.	
	Skaitis	%	Skaitis	%
Līdz 1 g.	16	1,85	39	2,03
1—2 "	53	4,46	85	4,42
2—3 "	52	4,37	93	4,84
3—4 "	59	4,96	137	7,13
4—5 "	71	5,97	163	8,49
5—9 "	382	32,13	632	32,90
10—14 "	249	20,94	383	19,94
15—19 "	160	13,46	158	8,23
20—24 "	60	5,05	114	5,93
25—29 "	41	3,45	57	2,97
30 g. un vairāk	35	2,94	51	2,65
Gadu sk. nenosk.	11	0,92	9	0,47
Kopā	1 189	100,00	1 921	100,00

Vairāk nekā puse — 53,15% no visām 1936. gadā šķirtām laulībām ir bijušas tādas, kur laulātiem nav bijis neviena bērns, bet nepilnai trešai daļai no tiem bijis viens bērns. Tādi laulātie, kuriem bijuši trīs vai vairāk bērni, šķirti samērā retos gadījumos.

1936. gadā 473 (1935. g. — 647) laulības šķirtas uz vīra prasības pamata, 507 (666) uz sievas, bet 209 (608) uz abu laulāto draugu prasības pamata.

Dzimstība. Viens no vissvarīgākiem un visvairāk uzmanību pelnošiem faktoriem dabiskās iedzīvotāju kustības jautājumā ir dzimstība.

Uz 1000 iedzīvotājiem caurmērā gadā dzima.

1921.—1925. g.	— 21,90	1931. g.	— 19,26
1925. "	— 22,25	1932. "	— 19,35
1926. "	— 21,96	1933. "	— 17,83
1927. "	— 22,10	1934. "	— 17,15
1928. "	— 20,65	1935. "	— 17,62
1929. "	— 18,77	1936. "	— 18,09
1930. "	— 19,81		

Vismazāks dzimušo skaits bija 1934. gadā, kad caurmērā uz 1000 iedzīvotājiem dzima tikai 17,15. Ar 1935. gadu sākot dzimstība kaut arī lēnam, tomēr pakāpeniski palielinās.

Dzīvi dzimušo skaits.

Apgabali un apriņķi	Dzīvi dzimušo skaits			1936. g. dzimuši vai- rāk (+) vai mazāk (-)	
	1936. g.	%	1935. g.	skaits	%
Rīgā	5 011	14,13	4 673	+ 338	+ 7,23
Rīgas apr.	1 827	5,15	1 718	+ 109	+ 6,34
Cēsu ”	927	2,61	854	+ 73	+ 8,55
Valmieras ”	1 469	4,14	1 448	+ 21	+ 1,45
Valkas ”	1 211	3,42	1 225	- 14	- 1,14
Madonas ”	1 181	3,33	1 105	+ 76	+ 6,88
Vidzemē	6 615	18,65	6 350	+ 265	+ 4,17
Liepājas apr.	1 486	4,19	1 524	- 38	- 2,49
Aizputes ”	636	1,79	590	+ 46	+ 7,80
Kuldīgas ”	1 018	2,87	1 057	- 39	- 3,69
Ventspils ”	740	2,09	679	+ 61	+ 8,98
Talsu ”	818	2,31	788	+ 30	+ 3,81
Kurzemē	4 698	13,25	4 638	+ 60	+ 1,29
Tukuma apr.	797	2,25	765	+ 32	+ 4,18
Jelgavas ”	1 681	4,74	1 572	+ 109	+ 6,93
Bauskas ”	759	2,14	730	+ 29	+ 3,97
Jēkabpils ”	751	2,12	731	+ 20	+ 2,74
Ilūkstes ”	1 343	3,78	1 283	+ 60	+ 4,68
Zemgalē	5 331	15,03	5 081	+ 250	+ 4,92
Daugavpils apr.	5 004	14,11	5 037	- 33	- 0,66
Rēzeknes ”	3 993	11,26	4 037	- 44	- 1,09
Ludzas ”	2 154	6,07	2 133	+ 21	+ 0,98
Jaunlatgales ”	2 662	7,50	2 470	+ 192	+ 7,77
Latgalē	13 813	38,94	13 677	+ 136	+ 0,99
Latvijā	35 468	100,00	34 419	+ 1 049	+ 3,05

Salīdzinot dzimušo skaitu 1936. gadā ar 1935. gadu, redzam, ka tas viena gada laikā palielinājies par 1 049, bet salīdzinot ar 1934. gadu par 2 085. Salīdzinot ar 1935. gadu dzimušo skaits palielinājies par 3,05%. Vislielāko pa-

lielināšanos uzrāda Rīga (par 7,23⁰/o), tad Zemgale (4,92⁰/o), Vidzeme (4,17⁰/o), Kurzeme (1,29⁰/o) un Latgale (0,99⁰/o). Dažos aprīņķos dzimušo skaits tomēr samazinājies: tā Rēzeknes aprīņķī par 1,09⁰/o, Daugavpils par 0,66⁰/o, Kuldīgas — 3,69⁰/o, Liepājas — 2,49⁰/o un Valkas aprīņķī par 1,14⁰/o. Relatīvi vismazākais pieaugums ir Latgalē.

Kā no pievestās tabulas redzams, gandrīz divas piekt-daļas — 38,94⁰/o no dzimušo kopskaita krīt uz Latgali, gandrīz viena piektā daļa — 18,65⁰/o uz Vidzemi, 15,03⁰/o uz Zemgali, 14,13⁰/o uz Rīgu un 13,25⁰/o uz Kurzemi. Ja salīdzina šos procentus par pēdējiem gadiem, tad novērojams ka pēdējo triju gadu laikā Latgales procents jūtami samazinājies. Tā 1934. gadā Latgalē dzima 40,19⁰/o no visiem dzimušiem bērniem, 1935. gadā 39,74⁰/o un 1936. gadā vairs tikai 38,94⁰/o. Tāda pati aina ir arī Kurzemē kur 1934. g. dzima 13,87⁰/o bērnu, 1935. gadā — 13,47⁰/o un 1936. gadā — 13,25⁰/o. Turpretim pārējo apgabalu nozīme pieaugusi. Tā Vidzemē 1934. gadā dzimuši 17,74⁰/o bērnu, 1935. gadā — 18,45⁰/o un 1936. gadā — 18,65⁰/o, Rīgā — 1934. gadā dzimuši 13,84⁰/o, 1936. gadā — 14,13⁰/o un Zemgalē dzimušie 1934. gadā no dzimušo kopskaita sastāda 14,36⁰/o, 1935. gadā — 14,76⁰/o un 1936. gadā — 15,03⁰/o.

1936. gadā pilsētu iedzīvotājiem piedzimuši 9 827 bērni, kas sastāda 28,50⁰/o no visu dzimušo kopskaita (1935. gadā — 26,90⁰/o). Bet tā kā pilsētu iedzīvotāju Latvijā ir 36,40⁰/o, tad pilsētniekiem dzimstība vēl tālu nesasniedz valsts caurmēru. Laukos dzimuši 25 641 bērns, no kuriem gandrīz puse — 12 259 dzimuši Latgalē, 5 675 — Vidzemē, 4 203 — Zemgalē un 3 504 — Kurzemē. Dzimušo skaits laukos 1936. gadā ir lielāks nekā 1935. gadā — Vidzemē par 191, Zemgalē par 187, Latgalē par 50 un Kurzemē par 44. Kopsummā 1936. gadā laukos dzimuši par 472 bērniem vairāk nekā 1935. gadā.

Dzimušo skaits uz 1 000 iedzīvotājiem.

Apgabali	1936. g.	1935. g.	1934. g.
Rīgā	13,02	12,14	12,01
Vidzemē . . .	16,27	15,63	14,58
Kurzemē . . .	16,02	15,84	15,84
Zemgalē . . .	17,75	16,96	16,06
Latgalē . . .	24,01	24,02	23,75
Latvijā	18,09	17,62	17,15

1936. gadā uz katriem 1000 iedzīvotājiem caurmērā dzimuši 18,09. Vislielākais dzimstības biežums ir Latgalē, kur ar 24,01 dzimušiem ievērojami pārsniedz visas valsts caurmēru. Gandrīz uz pusi mazāks dzimstības biežums ir Rīgā. Pārējie valsts apgabali viens no otra daudz neatšķiras. Dzimstības biežums palielinājies visos apgabalos, izņemot Latgali, kur tas 1936. g. ir nedaudz mazāks.

Sadalot 1936. gadā dzimušo skaitu pēc to vecāku dzīves vietām, redzam sekojošo:

Dzimušo skaits uz 1000 iedzīvotājiem pilsētās un laukos.

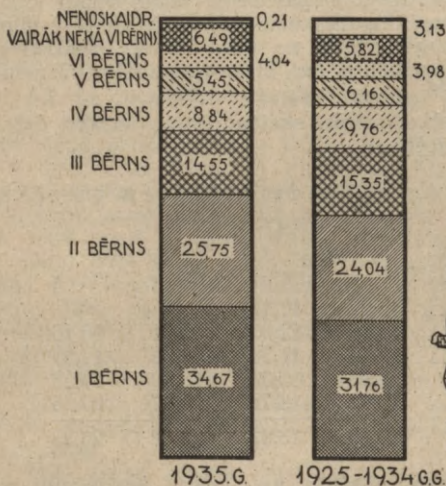
Apgabali	Pilsētās		Laukos	
	1936. g.	1935. g.	1936. g.	1935. g.
Rīga	13,02	12,14	—	—
Vidzeme	14,06	12,93	16,71	16,16
Kurzeme	11,96	11,76	18,12	17,96
Zemgale	15,98	15,09	18,29	17,53
Latgale	17,62	16,72	25,17	25,35
Latvija	13,83	13,02	20,52	20,25

Dzimstības biežums pilsētās un laukos ievērojami atšķiras. Kamēr laukos uz 1000 iedzīvotājiem ir 20,52 dzimušie, tikmēr pilsētās tikai 13,83. Salīdzinot ar 1935. gadu dzimušo skaits uz 1000 iedzīvotājiem laukos pieaudzis par 0,27 un pilsētās par 0,81.

Laulībā un ārļaulībā dzimušo skaits.

Apgabali	Dzīvi dzim. laulībā ārļaul.				Nedzīvi dzim. laul. ārļaul.				Pavisam dzim. laulībā ārļaul.		No 100 dzim. ārļaulībā dzim.	Uz 100 dzīvi dzim., dzimuši nedzīvi
	1936. g.	1935. g.	1936. g.	1935. g.	1936. g.	1935. g.	1936. g.	1935. g.				
Rīga	4 438	573	101	18	4 539	591	11,52	2,82				
Vidzeme	5 832	783	105	24	5 937	807	11,97	1,91				
Kurzeme	4 222	476	87	24	4 309	500	10,40	2,81				
Zemgale	4 614	717	86	25	4 700	742	13,68	2,04				
Latgale	12 985	828	138	11	13 123	839	6,05	1,07				
Latvija	32 091	3 377	517	102	32 608	3 479	9,64	1,72				
1935. „	31 263	3 156	478	115	31 741	3 271	9,34	1,69				

Laulībā dzimušie pēc bērnu skaita ģimenē (procentos).

1936. gadā caurmērā uz 100 dzīvi dzimušiem iznāk 1,72 nedzīvi bērni, pie kam visbiežāki nedzīvo bērnu piedzimšanas gadījumi bijuši Rīgā (2,82 no 100 dzīvi dzimušiem) un Kurzemē (2,81), tikmēr Latgalē tikai 1,07.

Nedzīvu bērnu radības pilsētās notikušas biežāk nekā laukos, jo pilsētās uz 100 dzīvi dzimušiem ir 2,09, bet laukos 1,57 nedzīvi dzimuši. Pavisam 1936. gadā pilsētās piedzimuši 210 un laukos 409 nedzīvi bērni.

Laulībā dzimušie pēc bērnu skaita ģimenē.
No 100 dzimšanas gadījumiem.

	1936. g.	1935. g.	1934. g.
Pirmais bērns	35,32	34,67	33,98
Otrais "	25,84	25,75	24,85
Trešais "	14,84	14,55	14,11
Ceturtais "	8,80	8,84	9,05
Piektais "	5,28	5,45	5,98
Sestais "	3,68	4,04	4,06
Vairāk par 6 b.	6,14	6,49	6,15
Nenoskaidroti	0,10	0,21	1,82
Kopā	100,00	100,00	100,00

Aplūkojot šīs skaitļu rindas, redzams, ka procentuālās attiecības visos gados gandrīz vienādas. Vairāk nekā trešā daļa no visiem laulībā dzimušiem ir bijis pirmais bērns ģimenē, ceturtdā daļa — otrais bērns un tikai nedaudz vairāk par desmito daļu — trešais bērns.

Līdzīgi citām valstīm, arī pie mums ir novērojams, ka pēc pasaules kara gadiem dzimst vairāk zēnu nekā meiteņu.

Uz 100 meitenēm dzima zēni: 1921. gadā 111,6, 1922. — 108,8, 1923. — 108,3, 1924. — 104,6, 1925. — 106,2, 1926. — 105,01, 1927. — 108,32, 1928. — 105,45, 1929. — 105,66, 1930 — 105,59, 1931. — 108,14, 1932. — 106,62, 1933. — 105,81, 1934. — 105,56, 1935. — 105,71 un 1936. — 107,33

Jau pirms pasaules kara pie mums dzima mazliet vairāk zēnu nekā meiteņu (105—106 zēni uz 100 meitenēm), turpretim pirmajos pēckara gados dzimušo zēnu skaits ir ievērojami lielāks. Pēdējos gados starp dzimušiem abu dzimumu piederīgo skaitliskais samērs sasniedzis pimskaļa apmēru un uzskatāms par normālu. Neskatoties uz zēnu dzimstības vairākumu, to skaitliskais pārsvars samērā ātri samazinās, jo mirstība pirmajos mūža gados zēniem ir daudz lielāka nekā meitenēm.

1936. gadā dzimušo skaits pēc tautībām.

	Rīga	Vidzeme	Kurzeme	Zemgale	Latgale	Latvija
Latvieši	3 258	6 048	4 176	4 053	8 120	25 655
Krievi	514	236	87	678	4 744	6 259
Žīdi	572	35	106	89	402	1 204
Vācieši	301	76	200	54	10	641
Poļi	230	126	50	201	463	1 070
Lietuvieši	53	26	32	193	9	313
Igauni	10	32	2	2	—	46
Pārējie un nez.	73	36	45	61	65	280
K o p ā	5 011	6 615	4 698	5 331	13 813	35 468

Gandrīz trīs ceturtdaļas 25 655 vai 72,33% no 1936. gadā dzimušiem (neskaitot nedzīvi dzimušos) ir latvieši. Latviešu procents starp dzimušiem pēdējos gados pieaudzis, jo 1935. gadā starp dzimušiem bija 71,73% un 1934. gadā pat tikai 69,52% latviešu.

Jāatzīmē, ka dzimušo sadalījums pēc tautībām nav proporcionāls attiecīgo tautību iedzīvotāju skaitam. Tā latvieši no 1936. gadā dzimušiem sastāda 72,33%, bet no iedzīvotājiem

75,50%; krievi no dzimušiem — 17,65%, no iedzīvotājiem — 11,97%; žīdi no dzimušiem — 3,39%, no iedzīvotājiem — 4,79%; vācieši no dzimušiem — 1,81%, no iedzīvotājiem — 3,19%; poļi no dzimušiem — 3,02%, no iedzīvotājiem — 2,51%; lietuvieši no dzimušiem — 0,88%, no iedzīvotājiem — 1,17% un igauņi no dzimušiem sastāda 0,13%, turpretim starp iedzīvotājiem ir 0,36% igauņu.

Dzimušo skaits uz 1000 iedzīvotājiem.

Tautības	1936. g.	1935. g.	1934. g.
Latvieši	17,35	16,75	16,05
Krievi	26,38	25,93	26,02
Žīdi	12,86	13,79	12,34
Vācieši	10,42	11,63	11,72
Poļi	21,70	21,37	23,52
Lietuvieši	13,68	12,10	13,34
Igauņi	6,64	6,87	10,24
Pārējie un nezināmie	27,56	26,44	27,03
Kopā	18,09	17,62	17,15

Uz atsevišķas tautības 1000 piederīgiem vislielākais dzimstību skaits ir krieviem, tad poļiem, latviešiem, lietuviešiem, žīdiem, vāciešiem un vismazāks igauņiem. Caurmēra dzimstības biežumu pārsniedz krievi un poļi, turpretim pārējām tautībām tas ir mazāks par caurmēru. Latviešu stāvoklis manāmi uzlabojies.

1936. gadā no latviešiem pilsētās (pēc vecāku dzīves vietas) dzimuši 6 472 vai 25,23% (23,89% — 1935. g.) un laukos 19 183 vai 74,77%, no krieviem pilsētās 1 103 (17,62%) un laukos 5 156 (82,38%), no žīdiem pilsētās 1 104 (91,69%) un laukos 100 (8,31%), no vāciešiem pilsētās 394 (61,47%) un laukos 247 (38,53%), no poļiem pilsētās 510 (47,66%) un laukos 560 (52,34%), no lietuviešiem pilsētās 76 (24,28%) un laukos 237 (75,72%), no igauņiem pilsētās 16 (34,78%) un laukos 30 (65,22%).

Mirstība. Stādot mirušo skaitam pretim iedzīvotāju skaitu, redzam, ka pēcķaŗa gados mirušo skaits ievērojami samazinājies, bet pēdējos desmit gadus palicis bez ievērojamām pārmaiņām.

Uz 1000 iedzīvotājiem caurmērā gadā mira.

Laikā no 1897.—1903. g.	— 20,60	1930. g.	— 14,20
” ” 1921.—1924. ”	— 14,60	1931. ”	— 14,01
” ” 1925. ”	— 14,91	1932. ”	— 13,64
” ” 1926. ”	— 14,73	1933. ”	— 13,57
” ” 1927. ”	— 15,37	1934. ”	— 13,90
” ” 1928. ”	— 14,41	1935. ”	— 14,16
” ” 1929. ”	— 15,01	1936. ”	— 14,10

Kā jau iepriekš aizrādīts Latvijā tagad ir, ļoti augsts veco cilvēku procents, kādēļ neskatoties uz veselības apstākļu uzlabošanu, mirušo skaits nav sevišķi jūtami samazinājies. Pavisam 1936. gadā reģistrēti 27 646 miršanas gadījumi, kas ir par 14 mazāk nekā iepriekšējā 1935. gadā.

Mirušo skaits.

Apgabali un apriņķi		1936. g.	1935. g.	1936. gadā miruši vairāk (+); mazāk (-) skaits %	
Rīga		4 867	4 830	+ 37	+ 0,77
Rīgas apr.		1 622	1 681	— 59	— 3,51
Cēsu ”		954	1 013	— 59	— 5,82
Valmieras ”		1 238	1 286	— 48	— 3,73
Valkas ”		1 157	1 145	+ 12	+ 1,05
Madonas ”		1 244	1 168	+ 76	+ 6,51
Vidzeme		6 215	6 293	— 78	— 1,24
Liepājas apr.		1 504	1 606	— 102	— 6,35
Aizputes ”		408	492	— 84	— 17,07
Kuldīgas ”		786	836	— 50	— 5,98
Ventspils ”		717	757	— 40	— 5,28
Talsu ”		628	648	— 20	— 3,09
Kurzeme		4 043	4 339	— 296	— 6,82
Tukuma apr.		674	673	+ 1	+ 0,15
Jelgavas ”		1 589	1 544	+ 45	+ 2,91
Bauskas ”		645	669	— 24	— 3,59
Jēkabpils ”		763	711	+ 52	+ 7,31
Ilūkstes ”		821	785	+ 36	+ 4,59
Zemgale		4 492	4 382	+ 110	+ 2,51

Apgabali un apriņķi	1936. g.	1935. g.	1936. gadā miruši	
			vairāk (+); mazāk (-) skaits	%
Daugavpils apr.	3 033	2 919	+ 114	+ 3,91
Rēzeknes "	2 310	2 178	+ 132	+ 6,06
Ludzas "	1 278	1 273	+ 5	+ 0,39
Jaunlatgal. "	1 408	1 446	- 38	- 2,63
Latgale	8 029	7 816	+ 213	+ 2,73
Latvija	27 646	27 660	- 14	- 0,05

Kā redzams, mirušo skaits 1936. gadā salīdzinot ar 1935. gadu samazinājies par 0,05%, pie kam mirušo skaita pārmaiņas nav viscaur vienādas. Kamēr Rīgā, Zemgalē un Latgalē mirušo skaits pieaudzis, tikmēr pārējos apriņķos tas samazinājies. Visvairāk mirušo skaits pieaudzis Latgalē (par 2,73%), pie kam vienīgi Jaunlatgales apriņķis uzrāda mirušo skaita samazināšanos. Arī no Zemgales apriņķiem mirušo skaits samazinājies vienīgi Bauskas apriņķī, turpretim pārējos apriņķos tas pieaudzis. Bez tam mirušo skaits pieaudzis arī divos Vidzemes apriņķos — Madonas par 6,51% un Valkas par 1,05%. Mirušo skaits visvairāk samazinājies Kurzemē par 6,82%, pie kam samazināšanos uzrāda visi Kurzemes apriņķi. Pavisam mirušo skaits samazinājies 10 apriņķos, bet pārējos 9 apriņķos pieaudzis.

Salīdzinot mirušo skaitu ar iedzīvotāju skaitu, redzams sekojošais:

Mirušo skaits uz 1000 iedzīvotājiem.

Apgabali	1936. g.	1935. g.	1934. g.
Rīga	12,64	12,55	13,71
Vidzeme	15,19	15,49	13,67
Kurzeme	13,79	14,82	13,27
Zemgale	14,95	14,62	13,86
Latgale	13,96	13,73	14,55
Latvija	14,10	14,16	13,90

Apskatot mirušo skaitu uz 1000 iedzīvotājiem jāievēro, ka tas ir atkarīgs ne tikai no veselības apstākļiem atsevišķā

apgabalā, bet arī no tā iedzīvotāju sastāva pēc vecuma. Kur samērā vairāk vecu iedzīvotāju, tur ir lielāks arī mirstības biežums. Jāatzīmē, ka pēc 1935. gada tautas skaitīšanas datiem starp atsevišķu apgabalu iedzīvotājiem vecāku par 60 gadiem ir Vidzemē — 17,39⁰/₀, Zemgalē — 15,42⁰/₀, Kurzemē — 15,18⁰/₀, Rīgā — 12,79⁰/₀ un Latgalē — 10,55⁰/₀. Salīdzinot ar 1935. gadu, 1936. gadā miršanas gadījumu skaits caurmērā visā valstī uz 1000 iedzīvotājiem samazinājies par 0,06⁰/₀. Vismazākais mirstības biežums ir Rīgā, kur caurmērā uz 1000 iedzīvotājiem gada laikā ir tikai 12,64 miršanas gadījumi. Otrā vietā stāv Latgale, kurās caurmērs (13,96) ir zem visas valsts caurmēra, bet visos pārējos apgabalos virs tā. Sakarā ar to, ka Latgalē ir viszemākais vecu iedzīvotāju procents, arī mirstības biežums tur zemāks. Turpretim Vidzemē, kur ir visaugstākais vecu cilvēku procents, ir arī vislielākais mirušo skaits uz 1000 iedzīvotājiem. Norādītos apstākļus apstiprina arī mirušo sadalījums pēc vecuma.

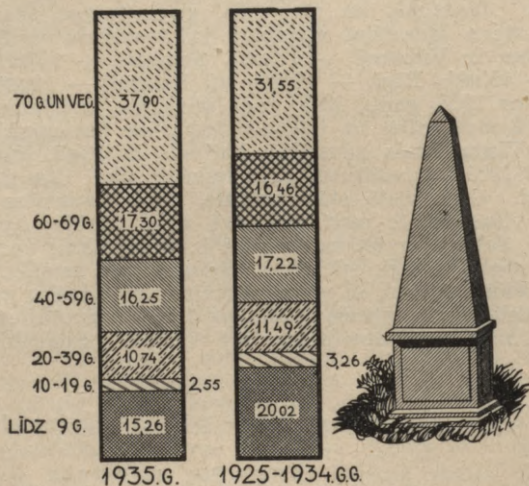
Mirušo skaits procentos pēc vecuma 1936. g.

Apgabali	Vecuma grupas					Kopā
	0—19 g.	20—39 g.	40—59 g.	60—79 g.	80 g. un vec.	
Rīga	9,50	12,57	23,53	41,77	12,63	100,00
Vidzeme	11,29	9,13	14,85	44,98	19,75	100,00
Kurzeme	11,78	9,92	16,38	42,50	19,42	100,00
Zemgale	15,32	10,44	15,65	41,09	17,50	100,00
Latgale	31,89	10,64	15,35	32,08	10,04	100,00
Latvija	17,68	10,50	16,88	39,68	15,26	100,00
1935. g.	17,84	10,74	16,27	39,61	15,54	100,00

Latgale, kas mirušo skaita ziņā caurmērā uz 1000 iedzīvotājiem stāv otrā vietā pēc Rīgas, tomēr uzrāda visaugstāko mirušo skaita procentu (31,89) pie bērniem un jauniem cilvēkiem (0—19 g. vecumā).

Salīdzinot ar 1935. gadu ievērojami samazinājies mirušo skaita procents jaunākiem gadiem. Tā pirmajai vecuma grupai (0—19 g.) procents samazinājies par 0,16 un otrajai par 0,24.

Mirusie pēc vecuma (procentos).

Zemāk pievestā tabula rāda zīdaiņu mirstību aprīņķu un apgabalu sadalījumā.

Miruso zīdaiņu skaits.

	Mirusi zīdaiņi (līdz 1 g.)		Uz 100 dzimušiem miruši zīdaiņi		
	1936. g. skaits	1936. g. % no mirušo kopskaita	1936. g.	1935. g.	1936. g. vairāk (+); mazāk (-)
Rīga	260	5,34	5,19	5,71	— 0,52
Rīgas apr.	95	5,86	5,20	5,70	— 0,50
Cēsu "	59	6,18	6,36	6,91	— 0,55
Valmieras "	78	6,30	5,31	6,22	— 0,91
Valkas "	87	7,52	7,18	7,43	— 0,25
Madonas "	74	5,95	6,27	5,52	+ 0,75
Vidzeme	393	6,32	5,94	6,28	— 0,34

Miruši zīdaiņi (līdz 1 g.)

		1936. g.		Uz 100 dzimušiem miruši zīdaiņi		1936. g. vairāk
		% no mirušo		1936. g.	1935. g.	(+); mazāk (-)
		skaitis	kopskaita			
Liepājas	apr.	96	6,38	6,46	7,68	— 1,22
Aizputes	"	31	7,60	4,87	8,31	— 3,44
Kuldīgas	"	59	7,51	5,80	8,14	— 2,34
Ventspils	"	37	5,16	5,00	8,98	— 3,98
Talsu	"	36	5,73	4,40	5,20	— 0,80
Kurzeme		259	6,41	5,51	7,63	— 2,12
Tukuma	apr.	45	6,68	5,65	7,32	— 1,67
Jelgavas	"	103	6,48	6,13	7,57	— 1,44
Bauskas	"	56	8,68	7,38	5,89	+ 1,49
Jēkabpils	"	53	6,95	7,06	9,44	— 2,38
Ilūkstes	"	146	17,78	10,87	10,99	— 0,12
Zemgale		403	8,97	7,56	8,42	— 0,86
Daugavpils	apr.	514	16,95	10,27	9,35	+ 0,92
Rēzeknes	"	510	22,08	12,77	9,12	+ 3,65
Ludzas	"	228	17,84	10,58	8,16	+ 2,42
Jaunlatgales	"	275	19,53	10,33	10,24	+ 0,09
Latgale		1 527	19,02	11,05	9,26	+ 1,79
Latvija		2 842	10,28	8,01	7,89	+ 0,12
Tai skaitā:						
	pilsētās	600	6,33	6,11	6,54	— 0,43
	laukos	2 242	12,34	8,74	8,38	+ 0,36

Salīdzinot mirušo zīdaiņu skaitu ar dzimušo skaitu, redzams, ka 1936. gadā caurmērā uz 100 dzimušiem ir 8,01 miruši zīdaiņi. Vislielākais mirušo zīdaiņu skaits uz 100 dzimušiem ir Latgalē — 11,05, tad Zemgalē — 7,56, Vidzemē — 5,94, Kurzemē — 5,51 un Rīgā — 5,19.

Mirušo skaits pēc tautībām.

Tautības	Mirušo skaits		Uz 1000 iedzīvotājiem	
	1936. g.	1935. g.	1936. g.	1935. g.
Latvieši	20 516	20 662	13,87	14,02
Krievi	3 449	3 299	14,54	14,07
Žīdi	1 187	1 133	12,68	12,11
Vācieši	1 100	1 171	17,88	18,90
Poļi	801	791	16,24	16,13
Lietuvieši	313	319	13,68	13,93
Igaņņi	94	117	13,57	16,75
Pārējie un nezin.	186	168	18,31	16,70
K o p ā	27 646	27 660	14,10	14,16

No 1936. gadā mirušiem 74,21% ir latvieši, 12,48% — krievi, 4,29% židi, 3,98% — vācieši, 2,90% — poļi, 1,13% — lietuvieši un 0,34% — igauņi.

Mirušo skaits uz 1000 iedzīvotājiem, salīdzinot ar 1935. gadu, samazinājies latviešiem par 0,15, lietuviešiem par 0,25, vāciešiem par 1,02 un igauņiem par 3,18, turpretim palielinājies židiem par 0,57, krieviem par 0,47 un poļiem par 0,11.

Mirušo zīdaiņu skaits pēc tautībām.

Tautības	Mirušo zīdaiņu skaits		Uz 100 dzimušiem	
	1936 g.	1935. g.	1936. g.	1935. g.
Latvieši	1 758	1 786	6,85	7,23
Krievi	825	666	13,18	10,96
Židi	44	47	3,65	3,64
Vācieši	42	46	6,55	6,38
Poļi	101	109	9,44	10,40
Lietuvieši	32	29	10,22	10,47
Igauņi	2	6	4,35	12,50
Pārējie un nezin.	38	25	13,57	9,40
Kopā	2 842	2 714	8,01	7,89

Zīdaiņu mirstība 1936. g. vislielākā ir krieviem, kuriem uz katrēm 100 dzimušiem ir 13,18 miruši zīdaiņi, tad lietuviešiem — 10,22, poļiem — 9,44, latviešiem — 6,85, vāciešiem — 6,55 un židiem — 3,65. Salīdzinot ar 1935. gadu mirušo zīdaiņu skaits uz 100 dzimušiem palielinājies krieviem par 2,22, vāciešiem par 0,17 un židiem par 0,01, turpretim pārējām tautībām tas samazinājies — poļiem par 0,96, latviešiem par 0,38 un lietuviešiem par 0,25.

Iedzīvotāju dabiskais pieaugums. Kā redzams, ap gadsimteņa sākumu dabiskais iedzīvotāju pieaugums bija samērā diezgan liels, bet pa kara gadiem tas jau jūtami samazinājās un pēdējos gados noslīdēja pat tikai uz 3 no 1000 iedzīvotājiem. Divi pēdējos gados pateicoties dzimušo skaita pieaugšanai un mirušo skaita samazināšanai dabiskais iedzīvotāju pieaugums bijis manāmi lielāks nekā 1934. gadā.

Uz 1000 iedzīvotājiem caurmērā gadā dzima vairāk nekā mira.

Laikā no 1897.—1903. g.	— 10,20	1930. g.	— 5,61
” ” 1921.—1924. ”	— 7,30	1931. ”	— 5,25
” ” 1925. ”	— 7,34	1932. ”	— 5,71
” ” 1926. ”	— 7,23	1933. ”	— 4,26
” ” 1927. ”	— 6,73	1934. ”	— 3,25
” ” 1928. ”	— 6,24	1935. ”	— 3,46
” ” 1929. ”	— 3,76	1936. ”	— 3,99

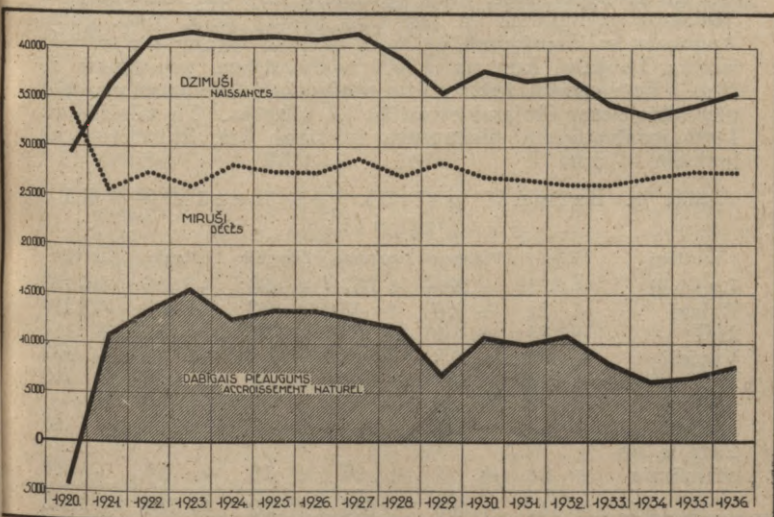
Tā ka 1936. gadā dzimuši 35 468, bet miruši 27 646 iedzīvotāji, tad dabiskais pieaugums ir 7 822, kas par 1 063 lielāks nekā iedzīvotāju dabiskais pieaugums 1935. gadā. Vislielāks dabiskais pieaugums ir Latgalē, tad Zemgalē, Kurzemē, Vidzemē un Rīgā.

1936. gadā iedzīvotāju skaits dabiskās kustības ceļā pieaudzis kā laukos, tā pilsētās. No visa dabiskā pieauguma pilsētas devušas 352 vai 4,50%, bet lauki 7 470 vai 95,50%.

Dabiskais pieaugums procentos.

Apgabali	1936. g.	1935. g.
Rīga	+ 1,84	— 2,32
Vidzeme	+ 5,11	+ 0,84
Kurzeme	+ 8,37	+ 4,43
Zemgale	+ 10,73	+ 10,34
Latgale	+ 73,95	+ 86,71
Latvija	100,00	100,00

Iedzīvotāju dabiskā kustība (1920.—1936. g.).

Kā redzams, iedzīvotāju dabiskais pieaugums atsevišķos apgabalos nav proporcionāls šo apgabalu iedzīvotāju kopskaitam. Tā Rīgā dzīvo 19,74% iedzīvotāju, bet 1936. gadā Rīgas dabiskais pieaugums sastāda tikai 1,84%, Vidzemē — 20,83% iedzīvotāju, dabiskā pieauguma 5,11%, Kurzemē — 15,00% iedzīvotāju, dabiskā pieauguma 8,37%, Zemgalē — 15,35% iedzīvotāju, dabiskā pieauguma 10,73%, turpretim Latgale, kur dzīvo tikai 29,00% no visiem iedzīvotājiem, dod 73,95% no visa dabiskā pieauguma.

Dabiskais pieaugums uz 1000 iedzīvotājiem.

Apgabali	Pilsētās		Laukos		Kopā	
	1936. g.	1935. g.	1936. g.	1935. g.	1936. g.	1935. g.
Rīga	+ 0,38	- 0,41	—	—	+ 0,38	- 0,41
Vidzeme	- 0,91	- 1,90	+ 1,36	+ 0,54	+ 0,98	+ 0,14
Kurzeme	- 2,23	- 3,03	+ 4,54	+ 3,12	+ 2,23	+ 1,02
Zemgale	+ 0,61	- 0,07	+ 3,46	+ 3,07	+ 2,80	+ 2,34
Latgale	+ 5,09	+ 4,10	+ 10,95	+ 11,42	+ 10,05	+ 10,29
Latvija	+ 0,49	- 0,33	+ 5,98	+ 5,62	+ 3,99	+ 3,46

Kā redzams, 1936. gadā caurmērā uz 1000 iedzīvotājiem dabiskais pieaugums ir par 0,53 lielāks nekā 1935. gadā. Apgabalu salīdzinājumā ar savu dabisko pieaugumu sevišķi izceļas Latgale, kur uz 1000 iedzīvotājiem pieaugums ir 10,05. Uz laukiem iedzīvotāju skaits dabiskās kustības ceļā pieaudzis nesamērojami straujāk kā pilsētās. Tā pilsētās uz 1000 iedzīvotājiem pieaugums ir tikai 0,49, kurpretim uz laukiem — 5,98.

1936. g. dzimuši vairāk (+), mazāk (-) kā miruši.

Tautības	Rīga	Vidzeme	Kurzeme	Zemgale	Latgale	Latvija
Latvieši	+ 334	+ 206	+ 657	+ 436	+ 3 506	+ 5 139
Krievi	+ 81	+ 140	+ 43	+ 353	+ 2 193	+ 2 810
Žīdi	+ 84	+ 1	- 63	- 26	+ 21	+ 117
Vācieši	- 359	- 19	- 3	- 66	- 12	- 459
Poļi	+ 40	+ 84	+ 9	+ 81	+ 55	+ 269
Lietuvieši	- 42	+ 10	- 5	+ 45	- 8	—
Igauni	- 18	- 23	—	—	- 7	- 48
Pārējie un nezināmie	+ 24	+ 1	+ 17	+ 16	+ 36	+ 94
Kopā	+ 144	+ 400	+ 655	+ 839	+ 5 784	+ 7 822

Iedzīvotāju skaits dabiskās kustības ceļā 1936. gadā palielinājies latviešiem (par 5 139), krieviem (par 2 810), poļiem (par 269) un žīdiem (par 17), turpretim samazinājies vāciešiem (par 459) un igauņiem (par 48).

Latviešu skaits 1936. gadā, pateicoties dabiskam pieaugumam, palielinājies 16 apriņķos: Daugavpils apr. par 1 226, Rēzeknes — 1 017, Jaunlatgales — 697, Lūdzas — 566, Valmieras — 215, Ilūkstes — 210, Aizputes — 196, Talsu — 177, Kuldīgas — 159, Rīgas — 152, Jelgavas — 106, Liepājas — 100, Tukuma — 95, Bauskas — 84, Ventspils — 25 un Valkas apriņķī par 3, turpretim trīs apriņķos samazinājies, no tiem Madonas apriņķī par 119, Jēkabpils — par 59 un Cēsu — par 45.

1936. gadā latviešu skaits dabiskās kustības ceļā pilsētās pieaudzis par 610 un laukos par 4 529, krievu skaits pieaudzis pilsētās par 274 un laukos par 2 536, poļu — pilsētās pieaudzis par 66, laukos par 203, vāciešu skaits pilsētās samazinājies par 561, bet laukos pieaudzis par 102, žīdu skaits pilsētās samazinājies par 2, bet laukos pieaudzis par 19, lietuviešu — pilsētās samazinājies par 82, bet laukos pieaudzis arī par 82, igauņu skaits samazinājies kā pilsētās (par 23), tā laukos (par 25).

Dabiskais pieaugums uz 1000 iedzīvotājiem.

Tautības	Pilsētās	1936. g.		Kopā	1935. g.
		Laukos			
Latvieši	+ 1,32	+ 4,46	+ 3,48	+ 2,73	
Krievi	+ 4,54	+ 14,33	+ 11,84	+ 11,86	
Žīdi	— 0,02	+ 2,72	+ 0,18	+ 1,68	
Vācieši	— 11,15	+ 9,11	— 7,46	— 7,27	
Poļi	+ 2,09	+ 11,49	+ 5,46	+ 5,24	
Lietuvieši	— 9,04	+ 5,94	—	— 1,83	
Igauņi	— 7,09	— 6,79	— 6,93	— 9,88	
Pārējie un nenoskaidr.	+ 11,32	+ 6,04	+ 9,25	+ 9,74	
Kopā	+ 0,50	+ 5,98	+ 3,99	+ 3,46	

IV. Tautas izglītība.

Mācības iestādes. Pavisam izšķir piecus mācības iestāžu tipus: 1) tautskolas (oblig. skolas), 2) zemākās arodskolas, 3) vidusskolas, 4) augstākās arodskolas un institūtus un 5) akadēmiskās mācības iestādes.

Mācības iestāžu kopsārskats 1936/37. m. g.

Mācības iestāžu tipi	Skolu skaits		Skolēnu skaits		Skolotāju skaits	
	Sk.	%	Sk.	%	Sk.	%
I. Tautskolas (oblig. sk.):						
Bērnu dārzi	83	4,30	4 221	1,82	188	2,06
Pirmskolas	12	0,62	924	0,40	37	0,40
Pamatskolas	1 722	89,27	221 180	95,51	8 912	97,54
Papildskolas	112	5,81	5 266	2,27	(706)	
Kopā	1 929	100,00	231 591	100,00	9 137	100,00
II. Zemākās arodskolas:						
Lauksaimniecības	48	62,34	1 885	28,72	290	38,26
Jūrskolas	1	1,30	223	3,40	25	3,30
Pārējās	28	36,36	4 455	67,88	443	58,44
Kopā	77	100,00	6 563	100,00	758	100,00
III. Vidusskolas:						
A. Vispārīzglītojo. (ģimn.)						
	76	67,86	15 881	70,21	1 552	65,29
B. Speciālās vidusskolas:						
komercskolas	12	10,71	2 472	10,93	274	11,53
skolotāju institūti	4	3,57	1 028	4,54	116	4,88
technikumi	8	7,14	2 096	9,26	279	11,74
lauksaimniecības	6	5,36	852	3,77	84	3,53
pārējās	6	5,36	291	1,29	72	3,03
Kopā	36	32,14	6 739	29,79	825	34,71
Kopā vidusskolas	112	100,00	22 620	100,00	2 377	100,00

IV. Augstākās arodsk. un
dažādi institūti:

Augst. tirdzn. izgl. veic. b-bas komercinstitūts . . .	1	8,33	108	8,17	17	8,46
Augst. tirdzn. veic. b-bas komerczinātņu instit. . . .	1	8,33	222	16,79	19	9,45
Liepājas augst. izgl. veic. b-bas komercinstitūts . . .	1	8,33	44	3,33	10	4,97
Herdera institūts	1	8,33	220	16,64	40	19,90
R.-kat. teoloģ. augstsk. . .	1	8,33	49	3,71	9	4,48
Valsts Anġļu val. instit. . .	1	8,33	378	28,59	8	3,98
Latv. pareizt. bazn. teol. institūts	1	8,33	40	3,03	13	6,47
Latv. Sark. krusta žēls. māsu skola Rīgā	1	8,33	91	6,88	21	10,45
Latv. Sark. krusta žēls. māsu skola Jelgavā	1	8,33	53	4,01	16	7,96
Vācu slimnīcas žēlsird. māsu skola	1	8,33	22	1,66	12	5,97
Žīdu slimnīcas žēlsird. māsu skola	1	8,33	15	1,14	12	5,97
Latv. lauks. kam. māj- turības seminārs	1	8,33	80	6,05	24	11,94
K o p ā	12	100,00	1 322	100,00	201	100,00

V. Akadēmiskās māc. iest.:

Latvijas universitāte	1	33,33	6 778	93,39	405	87,66
Latv. mākslas akadēmija . .	1	33,33	191	2,63	20	4,33
Latvijas konservatorijs . . .	1	33,33	289	3,98	37	8,01
K o p ā	3	100,00	7 258	100,00	462	100,00

P a v i s a m 2 133 269 354 12 935

Deviņas desmitdaļas — 89,27% no visām tautskolām sastāda pamatskolas, kurās mācās 95,51% no visiem tautskolu skolēniem.

Starp zemākām arodskolām skolu skaita ziņā izcilus loma piekrit lauksaimniecības skolām, kurās sastāda 62,34% no visu zemāko arodskolu skaita. Skolēnu skaits lauksaimniecības skolās tomēr nav sevišķi liels un sastāda tikai nedaudz vairāk par ceturto daļu — 28,72% no zemāko arodskolu skolēnu kopskaita.

No vidusskolām divas trešdaļas — 67,86% ir vispārīz-
glītojošas vidusskolas (ģimnazijas), kuŗas apmeklē 70,21%
no vidusskolu skolēnu kopskaita.

1936/37. mācības gadā pavisam darbojušās 1929 taut-
skolas, kuŗas pa atsevišķiem apgabaliem un apriņķiem
sadalās šādi:

Tautskolas 1936/37. m. g.

Apriņķi un apgabali	Pilsētās			Laukos			K o p ā		
	Skolas	Skolēni	Skolot.	Skolas	Skolēni	Skolot.	Skolas	Skolēni	Skolot.
Rīga	192	38 026	2 019	—	—	—	192	38 026	2 019
Rīgas	14	2 189	94	97	9 046	325	111	11 235	419
Cēsu	6	879	39	66	5 104	175	72	5 983	214
Valmieras	13	2 533	106	78	6 555	235	91	9 088	341
Valkas	11	1 664	71	70	6 645	228	81	8 309	299
Madonas	3	831	29	65	6 471	219	68	7 302	248
Vidzeme	47	8 096	339	376	33 821	1 182	423	41 917	1 521
Liepājas	23	6 385	298	57	5 470	187	80	11 855	485
Aizputes	5	573	32	25	3 303	109	30	3 876	141
Kuldīgas	8	1 464	66	41	4 787	135	49	6 251	201
Ventspils	11	1 845	83	37	3 280	107	48	5 125	190
Talsu	13	1 687	60	33	3 448	98	46	5 135	158
Kurzeme	60	11 954	539	193	20 288	636	253	32 242	1 175
Tukuma	4	1 027	40	48	4 241	141	52	5 268	181
Jelgavas	26	4 126	195	64	6 308	215	90	10 434	410
Bauskas	6	615	29	40	4 000	156	46	4 615	185
Jēkabpils	7	1 168	53	42	4 189	131	49	5 357	184
Ilūkstes	4	1 802	70	77	8 203	303	81	10 005	373
Zemgale	47	8 738	387	271	26 941	946	318	35 679	1 333
Daugavpils	35	8 683	380	207	22 229	746	242	30 912	1 126
Rēzeknes	11	2 377	120	194	20 034	684	205	22 411	804
Ludzas	10	1 881	85	124	12 935	495	134	14 816	580
Jaunlatgales	4	413	24	158	15 175	555	162	15 588	579
Latgale	60	13 354	609	683	70 373	2 480	743	83 727	3 089
Latvija	406	80 168	3 893	1 523	151 423	5 244	1 929	231 591	9 137

Kā redzams, 1936/37. mācības gadā gandrīz četras piekt-
daļas — 78,95% no visām tautskolām atradušās laukos un
tikai viena piektdaļa — 21,05% — pilsētās. Procentuāli sa-

mērā visvairāk lauku tautskolu ir bijis Latgales apgabalā — 91,92^o%, tad Vidzemē — 88,89^o%, Zemgalē — 85,22^o%, bet vismazāk Kurzemē — 76,28^o%. Apriņķu sadalījumā visvairāk lauku tautskolu bijis Jaunlatgales apriņķī — 97,53^o%, Madonas — 95,59^o% un Ilūkstes — 95,06^o%, turpretim vismazāk Jelgavas — 71,11^o% un Talsu — 71,74^o%. Vispār 1936/37. mācības gadā 38,52^o% no visām tautskolām atradās Latgalē, 21,93^o% — Vidzemē, 16,48^o% — Zemgalē un 13,12^o% — Kurzemē.

Nemot vērā atsevišķu apgabalu un apriņķu nevienādību platības un iedzīvotāju skaita ziņā, vislabāk tautskolu tīkla plašumu raksturo šāda tabula:

Iedzīvotāju skaits uz 1 skolu 1936/37. m. g.

Apriņķi un apgabali		Iedzīv. skaits uz 1 skolu	Skol. sk. caurm. 1 skolā	Skolēnu skaits uz 1 skolotāju
Rīga		2 005	198	19
Rīgas	apr.	991	101	27
Cēsu	"	838	83	28
Valmieras	"	934	100	27
Valkas	"	973	103	28
Madonas	"	1 063	107	29
Vidzeme		961	99	28
Liepājas	apr.	1 395	148	24
Aizputes	"	1 078	129	27
Kuldīgas	"	1 145	128	31
Ventspils	"	1 033	107	27
Talsu	"	948	112	33
Kurzeme		1 159	127	27
Tukuma	apr.	881	101	29
Jelgavas	"	1 161	116	25
Bauskas	"	974	100	25
Jēkabpils	"	980	109	29
Ilūkstes	"	708	124	27
Zemgale		945	112	27
Daugavpils	apr.	891	128	27
Rēzeknes	"	752	109	28
Ludzas	"	704	111	26
Jaunlatgales	"	686	96	27
Latgale		774	113	27
Latvija		1 016	120	25

Visplašākais tautskolu tīkls ir Latgalē, kur uz vienu tautskolu ir tikai 774 iedzīvotāji, kurpretim Zemgalē uz 1 skolu jau ir 945 iedzīvotāji, Vidzemē — 961 un Kurzemē pat 1159. No apriņķiem vismazākais iedzīvotāju skaits uz 1 skolu ir Jaunlatgales apriņķī, bet vislielākais Liepājas apriņķī.

1936/37. mācības gadā tautskolas apmeklējuši pavisam 231 591 skolēns (1935/36. m. g. — 223 483 skolēni), no kuriem 80 168 skolēni vai 34,62% mācījušies pilsētās, bet — 151 423 vai 65,38% — lauku skolās. Vairāk nekā trešā daļa — 36,15% no tautskolu audzēkņiem apmeklējuši Latgales apgabala skolas, 18,10% — Vidzemes, 16,42% — Rīgas, 15,41% — Zemgales un 13,92% — Kurzemes tautskolas. Vismazākais skolēnu skaits caurmērā uz 1 skolu ir Vidzemē (99), tad seko Zemgale (112), Latgale (113), Kurzeme (127) un Rīga (198).

Obligatās mācību skolas (tautskolas) attīstības gaita.

Mācības gads	Skolu skaits	Skolēnu skaits
1919/20.	1 265	118 192
1920/21.	1 613	153 453
1921/22.	1 725	165 598
1922/23.	1 858	175 236
1923/24.	1 874	163 867
1924/25.	1 854	170 803
1925/26.	1 891	173 099
1926/27.	1 921	164 954
1927/28.	1 904	157 206
1928/29.	1 931	157 810
1929/30.	1 944	172 702
1930/31.	2 003	187 995
1931/32.	2 083	197 540
1932/33.	2 070	212 327
1933/34.	2 057	219 551
1934/35.	1 951	218 686
1935/36.	1 907	223 483
1936/37.	1 929	231 591

Aplūkojot šīs divas skaitļu rindas, redzam, ka skolēnu skaits neatlaidīgi audzis un 1936/37. mācības gadā to ir gandrīz divas reizes vairāk nekā 1919/20. mācības gadā.

Tautskolas pēc to uzturētājiem 1936/37. m. g.

Apgabali	Valsts	Pilsētu pašvaldības	Lauku pašvaldības	Sab. org. un priv. pers.	Kopā
Rīga	3	140	—	49	192
Vidzeme	11	30	372	10	423
Kurzeme	4	48	184	17	253
Zemgale	29	30	245	14	318
Latgale	21	45	669	8	743
Latvija	68	293	1 470	98	1 929
1935/36. m. g.	59	309	1 439	100	1 907

Vairāk nekā deviņas desmitdaļas — 91,39% no visām tautskolām uzturējušas pašvaldības, 5,08% dažādas sabiedriskas organizācijas un privātas personas un 3,53% — valsts. Procentuāli samērā visvairāk valsts uzturēto tautskolu ir Zemgalē (9,12%), tad Latgalē (2,82%), Vidzemē (2,60%), Kurzemē (1,58%) un Rīgā (1,56%). 42,65% no visām valsts uzturētām tautskolām atrodas Zemgalē, 30,88% — Latgalē, 16,18% — Vidzemē, 5,88% — Kurzemē un 4,41% — Rīgā. No pašvaldību uzturētām tautskolām 40,50% ir Latgalē, 22,80% — Vidzemē, 15,60% — Zemgalē, 13,16% — Kurzemē un 7,94% Rīgā. Puse — 50,00% — no visām organizāciju un privāto personu uzturētām tautskolām atrodas Rīgā, 17,35% — Kurzemē, 14,29% — Zemgalē, 10,20% — Vidzemē un 8,16% — Latgalē. Salīdzinot ar 1935/36. m. g. ievērojami pieaudzis valsts uzturēto tautskolu skaits, tāpat pieaudzis lauku pašvaldību uzturēto skolu skaits.

Tautskolas pēc to uzturētājiem un skolu tautības. 1936/37. m. g.

Skolu tautība	Valsts	Pilsētu pašvaldības	Lauku pašvaldības	Sab. org. un priv. pers.	Kopā
Latviešu	67	177	1 221	35	1 500
Vācu	—	20	13	39	72
Lielkrievu	—	25	136	5	166
Baltkrievu	—	1	—	—	1
Žīdu	—	40	7	15	62
Poļu	—	13	5	—	18
Lietuviešu	—	6	4	1	11
Igauņu	1	2	1	—	4
Jauktu taut.	—	9	83	3	95
Kopā	68	293	1 470	98	1 929

Vairāk nekā trīs ceturtdaļas — 77,76% no visām tautskolām ir latviešu skolas, 8,61% — lielkrievu, 4,93% — jauktu tautību, 3,73% — vācu, 3,21% — žīdu, 0,93% — poļu, 0,57% — lietuviešu, 0,21% igauņu un 0,05% — baltkrievu tautības skolas.

Skolēnu skaits atsevišķu tautību tautskolās
1936/37. m. g.

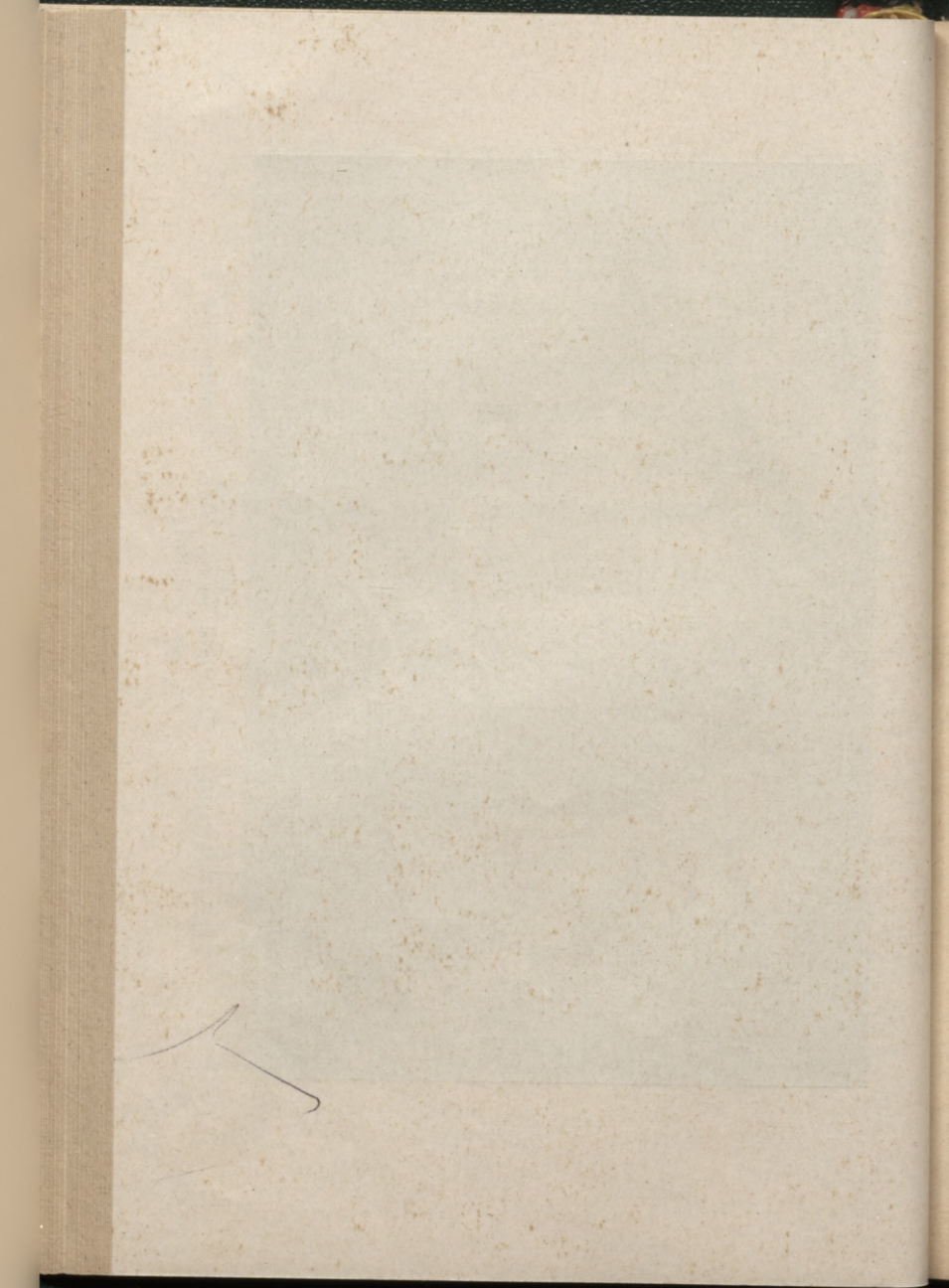
Skolu tautība	Valsts	Pilsētu	Lauku pašvald.	Sab. org. un priv. pers.	Kopā
Latviešu	14 920	46 395	120 453	1 573	183 341
Vācu	—	4 248	980	1 274	6 502
Lielkrievu	—	5 124	13 362	155	18 641
Baltkrievu	—	165	—	—	165
Žīdu	—	8 273	461	1 471	10 205
Poļu	—	2 016	263	—	2 279
Lietuviešu	—	410	163	15	588
Igauņu	18	75	32	—	125
Jauktu taut.	—	1 976	7 698	71	9 745
Kopā	14 938	68 682	143 412	4 559	231 591

Vairāk nekā trīs ceturtdaļas — 79,17% no visiem tautskolu audzēkņiem apmeklējuši latviešu tautskolas, 8,05% — lielkrievu, 4,41% — žīdu, 4,21% — jauktu tautību, 2,81% — vācu, 0,98% — poļu, 0,25% — lietuviešu, 0,07% — baltkrievu un 0,05% igauņu tautskolas.

Salīdzinot 1936/37. māc. gadu ar 1935/36. māc. gadu audzēkņu skaits latviešu tautskolās pieaudzis par 5,27%, tāpat tas pieaudzis (par 14,74%) jauktu tautību skolās, turpretim visu pārējo tautību tautskolās samazinājies: vācu par 3,37%, lielkrievu par 3,91%, žīdu par 3,38%, poļu par 5,94%, lietuviešu par 6,67% igauņu par 3,10% un baltkrievu par 82,74%. Caurmērā uz vienu latviešu tautskolu 1936/37. mācības gadā ir 122 skolēnu (vidēji visā valstī), uz vācu — 90, lielkrievu — 112, baltkrievu — 165, žīdu — 165, poļu — 127, lietuviešu — 53, igauņu — 31 un uz vienu jauktas tautības skolu — 103 skolēni.

*Valsts statistiskās pārvaldes nams, Rīgā, Lāčplēša ielā 1.
(No 1937. g. 1. IV III).*

Tautskolu skolēnu tautība 1936/37. m. g.

Tautība	Rīga		Vidzeme		Kurzeme		Zemgale		Latgale		Latvija	
	Skaitis	%	Skaitis	%	Skaitis	%	Skaitis	%	Skaitis	%	Skaitis	%
Latvieši	21 990	57,83	39 805	94,96	28 309	87,80	28 182	78,99	49 432	59,04	167 718	72,42
Vācieši	3 822	10,05	599	1,43	1 608	4,99	596	1,67	57	0,07	6 682	2,89
Lielkrievi	4 377	11,51	671	1,60	337	1,05	2 850	7,99	24 162	28,86	32 397	13,99
Baltkrievi	443	1,16	102	0,24	48	0,15	1 357	3,80	2 577	3,08	4 527	1,95
Žīdi	5 067	13,33	270	0,65	1 329	4,12	946	2,65	4 300	5,13	11 912	5,14
Poļi	1 759	4,63	109	0,26	268	0,83	516	1,45	2 766	3,30	5 418	2,34
Lietuvieši	401	1,05	27	0,07	153	0,47	850	2,38	119	0,14	1 550	0,67
Igauni	58	0,15	257	0,61	11	0,03	12	0,03	32	0,04	370	0,16
Pārējie un nez.	109	0,29	77	0,18	179	0,56	370	1,04	282	0,34	1 017	0,44

Kopā 38 026 100,00 41 917 100,00 32 242 100,00 35 679 100,00 83 727 100,00 231 591 100,00
to starpā:
zēni 19 492 51,26 21 523 51,35 16 698 51,79 18 896 52,96 44 280 52,89 120 889 52,20
meitenes 18 534 48,74 20 394 48,65 15 544 48,21 16 783 47,04 39 447 47,11 110 702 47,80

Gandrīz trīs ceturtdaļas — 72,42⁰/₀ no visiem tautskolu audzēkņiem ir latvieši, 13,99⁰/₀ — lielkrievi, 5,14⁰/₀ — žīdi, 2,89⁰/₀ — vācieši, 2,34⁰/₀ — poļi, 1,95⁰/₀ — baltkrievi, 0,67⁰/₀ — lietuvieši, 0,16⁰/₀ — igauņi. Procentuāli samērā vismazākais latviešu skolēnu skaits ir Rīgas apgabalā — tikai 57,83⁰/₀ no visiem Rīgas tautskolu skolēniem, turpretim visaugstākais Vidzemē — 94,96⁰/₀. No visiem tautskolu skolēniem-latviešiem Rīgā mācās 13,11⁰/₀, Vidzemē — 23,74⁰/₀, Kurzemē — 16,88⁰/₀, Zemgalē — 16,80⁰/₀ un Latgalē — 29,47⁰/₀. No visiem skolēniem-vāciešiem Rīgā tautskolas apmeklē vairāk kā puse — 57,20⁰/₀, Kurzemē — 24,07⁰/₀, Vidzemē — 8,96⁰/₀, Zemgalē — 8,92⁰/₀ un tikai 0,85⁰/₀ — Latgalē. Gandrīz trīs ceturtdaļas — 74,58⁰/₀ no visiem skolēniem-lielkrieviem apmeklē skolu Latgalē, 13,51⁰/₀ — Rīgā, 8,80⁰/₀ — Zemgalē, 2,07⁰/₀ — Vidzemē, 1,04⁰/₀ — Kurzemē. 42,54⁰/₀ no žīdu skolēniem mācās Rīgas tautskolās, 36,10⁰/₀ — Latgales, 11,16⁰/₀ — Kurzemes, 7,94⁰/₀ — Zemgales un tikai 2,26⁰/₀ Vidzemes skolās. Vairāk kā puse — 51,05⁰/₀ no poļiem apmeklē skolas Latgalē un samērā daudz — 32,47⁰/₀ — arī Rīgā. Skolēnu skaits 1936/37. mācības gadā salīdzinot ar 1935/36. māc. gadu pieaudzis latviešiem par 4,36⁰/₀, lielkrieviem par 5,23⁰/₀, baltkrieviem par 0,22⁰/₀, turpretim samazinājies vāciešiem par 2,04⁰/₀, žīdiem par 3,52⁰/₀, poļiem par 0,33⁰/₀, lietuviešiem par 1,84⁰/₀ un igauņiem par 2,89⁰/₀.

Vairums — 120 889 vai 52,20⁰/₀ no tautskolu audzēkņiem ir zēni un mazāk kā puse — 110 702 vai 47,80⁰/₀ — meitenes.

Pamatskolas 6. klases kursu beigušie
1935/36. m. g.

Apgabali	Zēni	Meitenes		Kopā
		S	k a i t s	
Rīga	1 769	1 791		3 560
Vidzeme	1 435	1 477		2 912
Kurzeme	802	777		1 579
Zemgale	998	871		1 869
Latgale	1 413	1 264		2 677
Latvija	6 417	6 180		12 597

Pavisam 1935/36. mācības gadā pilnu pamatskolas kursu beiguši 12 597 skolēni, no kuriem 6 417 vai 50,94⁰/₀ zēni un 6 180 vai 49,06⁰/₀ meitenes. Vairāk nekā ceturtdaļa — 28,26⁰/₀ beiguši Rīgas pamatskolas, nepilna ceturtdaļa —

23,12% Vidzemes, 21,25% — Latgales, 14,84% Zemgales un 12,53% — Kurzemes apgabala pamatskolas.

Zemākās arodskolas. Pavisam 1936/37. mācības gadā darbojušās 77 zemākās arodskolas, kuŗas pa atsevišķiem apgabaliem sadalās šādi:

Zemākās arodskolas pēc uzturētājiem
1936/37. m. g.

Skolu uzturētāji

Apgabali	Valsts		Pašvaldības		Sab. org. un priv. pers.		Kopā		Tai skaitā latv. skolās	
	Skolas	Skolēni	Skolas	Skolēni	Skolas	Skolēni	Skolas	Skolēni	Skolas	Skolēni
Rīga	4	645	5	1 548	8	892	17	3 085	13	2 483
Vidzeme	12	882	—	—	8	341	20	1 223	20	1 223
Kurzeme	11	418	—	—	2	65	13	483	12	442
Zemgale	6	400	—	—	5	162	11	562	11	562
Latgale	13	982	—	—	3	228	16	1 210	15	1 117
Latvija	46	3 327	5	1 548	26	1 688	77	6 563	71	5 827
Tai skaitā:										
Lauks. sk.	32	1 243	—	—	16	642	48	1 885	48	1 885
Jūrskolas	1	223	—	—	—	—	1	223	1	223
Pārējās	13	1 861	5	1 548	10	1 046	28	4 455	22	3 719

Vislielākais zemāko arodskolu skaits ir Vidzemē, tad Rīgā, Latgalē, Kurzemē un Zemgalē. Vairāk nekā pusi no visām zemākām arodskolām uztur valsts, trešo daļu — sabiedriskas organizācijas un privātas personas. Pašvaldību uzturēto zemāko arodskolu ir maz — tikai 5, pie kam visas tās atrodas Rīgā. Kaut gan Rīga pēc arodskolu skaita stāv otrā vietā, tad skolēnu skaita ziņā tā stipri pārsniedz pārējos apgabalus. Rīgas zemākās arodskolas apmeklē gandrīz puse no visiem zemāko arodskolu skolēniem. Vismazāk audzēkņu ir Kurzemes arodskolās. 92,2% no visām arodskolām ir latviešu skolas un tikai 6 vai 7,8% citu tautību skolas. Atzīmējams, ka visas Vidzemes un Zemgales zemākās arodskolas ir latviešu skolas. 80,49% no visiem Rīgas zemāko arodskolu audzēkņiem apmeklē latviešu skolas, Kurzemē latviešu skolas apmeklē — 91,51%, Latgalē — 92,31%, bet Vidzemē un Zemgalē pilni 100,0% skolēnu. No zemākām arodskolām 48 vai 67,6% ir lauksaimniecības skolas (visas latviešu), kuŗas apmeklē 1 885 audzēkņi, kas sastāda 28,72% no visu arodskolu audzēkņu kopskaita.

Zemāko arodskolu atsevišķo nozaru skolēnu skaits pēc tautībām 1936/37. m. g.

Tautības	Lauksaimniec.		Pārējās	K o p ā
	skolas	Jūrskolas		
Latvieši	1 798	197	3 155	5 150
Vācieši	8	8	408	424
Lielkrievi	51	6	229	286
Baltkrievi	8	—	32	40
Žīdi	3	1	465	469
Poļi	11	3	122	136
Igauņi	2	1	11	14
Lietuvieši	3	7	27	37
Pārējie	1	—	6	7
K o p ā	1 885	223	4 455	6 563

Kā no tabulas redzams, vairāk nekā trīs ceturtdaļas — 78,47% no visiem zemāko arodskolu audzēkņiem ir latvieši, 7,15% — žīdi, 6,46% — vācieši, 4,36% — lielkrievi, 2,07% — poļi, 0,61% — baltkrievi, 0,56% — lietuvieši, 0,21% — igauņi un 0,11% — pārējo tautību piederīgo.

Kādas skolas ietilpst zemāko arodskolu atsevišķās nozarēs un to audzēkņu skaitu rāda tabula:

Zemāko arodskolu skolēnu skaits atsevišķās nozarēs 1936/37. m. g.

Lauksaimn. skolas: (Zemkop. min. pārziņā)	Vīrieši	Sievietes	K o p ā	
			Skaits	%
Lauksaimniecības	433	474	907	48,12
Mājturības	—	288	288	15,28
Dārzkopības	130	52	182	9,65
Biškopības - dārzkopības	32	40	72	3,82
Lopkopības	43	132	175	9,28
Piensaimniecības	23	6	29	1,54
Sierošanas	7	1	8	0,42
Zivkopības	6	—	6	0,32
Laukstrādnieku	17	—	17	0,90
Dārzstrādnieku	7	—	7	0,37
Mežkopības	123	—	123	6,53
Lauks. tautas augstskolas	56	15	71	3,77
K o p ā	877	1 008	1 885	100,00

Jūrskolas: (Finanču min. pārziņā)	Vir.	Siev.	Kopā	
			Skaitis	%
Kuģu vadītāju	144	—	144	64,57
Kuģu mācītāju	79	—	79	35,43
Kopā	223	—	223	100,00

Pārējās: (Izglītības min. pārziņā)	Vir.	Siev.	Skaitis	%
Mēchanikas	1 980	—	1 980	44,44
Elektrotehnikas	399	—	399	8,96
Būvniecības	308	—	308	6,91
Galdniecības	287	—	287	6,44
Mototehnikas	73	—	73	1,64
Satiksmes ceļu	84	—	84	1,89
Ādmiņības	33	—	33	0,74
Drēbniecības	—	176	176	3,95
Ķīmijas	81	33	114	2,56
Tekstil	75	103	178	4,00
Daiļkrāsotāju	68	3	71	1,59
Tirdzniecības	168	217	385	8,64
Mākslas amatn.	22	102	124	2,78
Rokdarbu	—	138	138	3,10
Mājturības	—	105	105	2,36
Kopā	3 578	877	4 455	100,00

1935/36. mācības gadā zemākās arodskolas pavisam beiguši 1 777 audzēkņi, no kuriem 978 vai 55,04% beiguši lauksaimniecības skolas, 158 vai 8,89% — jūrskolas un 641 vai 36,07% pārējās arodskolas.

Vidusskolas. Pavisam 1936/37. mācības gadā darbojušās 112 vidusskolas, no kurām 76 vai 67,86% ir vispārīzglītojošas vidusskolas (ģimnazijas) un 36 vai 32,14% speciālās vidusskolas. Vispārīzglītojošās vidusskolas 1936/37. mācības gadā apmeklējuši 15 881 skolēns, kas sastāda 70,21% no visu vidusskolu skolēnu skaita, turpretim 6 739 skolēni (29,79%) apmeklējuši speciālās vidusskolas.

Vidusskolas pēc uzturētājiem 1936/37. m. g.

Apgabali	Valsts		Pašvaldības		Sab. org. un priv. pers.		K o p ā	
	skolas	skolēni	skolas	skolēni	skolas	skolēni	skolas	skolēni
Rīga	8	3 091	7	3 606	22	3 674	37	10 371
Vidzeme	14	2 100	4	632	2	336	20	3 068
Kurzeme	11	1 996	2	154	3	170	16	2 320
Zemgale	12	2 417	2	205	—	—	14	2 622
Latgale	18	3 285	4	452	3	502	25	4 239
Latvija	63	12 889	19	5 049	30	4 682	112	22 620

Vidusskolu skolēni pēc tautībām un skolu tipiem 1936/37. m. g.

Skolēnu tautība	Vispārizglītojošās vidussk. (ģimnaz.)	Komeresk.	Skolotāju inst. Technikumī*)	Lauks. sk.	Pārējās	Kopā		
							Latvieši	Vācieši
Latvieši	10 910	2 258	942	2 066	823	81	17 080	
Vācieši	1 233	20	—	34	1	39	1 327	
L.-krievi	971	42	40	70	22	9	1 154	
B.-krievi	40	2	1	7	1	—	51	
Žīdi	2 156	90	28	22	1	14	2 311	
Polji	378	40	13	23	3	—	457	
Lietuvieši	111	11	2	8	—	4	136	
Igaunji	34	5	1	5	—	2	47	
Pārējie	48	4	1	2	1	1	57	
Kopā	15 881	2 472	1 028	2 237	852	150	22 620	
to skaitā								
ārvalstnieki	443	12	13	11	—	6	485	

*) Ieskaitot mākslas amatniecības vidusskolu.

Trešā daļa — 33,03% no visām vidusskolām atrodas Rīgā, vairāk nekā piektā daļa — 22,32% Latgalē, 17,86% — Vidzemē, 14,29% — Kurzemē, bet vismazāk — 12,50% — Zemgalē. Vidusskolu skolēnu sadalījums pa atsevišķiem apgabaliem ir jau citāds — tā Rīgā vidusskolas apmeklē gandrīz puse — 45,85% no vidusskolu skolēniem, Latgalē — 18,74%, Vidzemē — 13,56%, Zemgalē — 11,59% un vismazākais skolēnu skaits ir Kurzemē — tikai 10,26%.

Vairāk nekā pusi — 56,25% no vidusskolām uztur valsts, vairāk kā ceturto daļu — 26,79% sabiedriskas organizācijas un privātas personas un 16,96% — pašvaldības. Valsts uzturētās vidusskolas apmeklē 56,98% skolēnu, pašvaldību — 22,32% un organizāciju un privātu personu uzturētās vidusskolas — 20,70% skolēnu. 1936/37. mācības gadā salīdzinot ar 1935/36. mācības gadu vidusskolu skolēnu skaits pieaudzis par 2,72%, pie kam skolēnu skaita pieaugumu uzrāda vienīgi valsts uzturētās vidusskolas (par 9,56%), turpretim skolēnu skaits samazinājies pašvaldību (par 1,75%) un sabiedrisko organizāciju un privāto personu (par 8,54%) uzturētās vidusskolās.

Vidusskolu tautība un skolēnu skaits.

Skolu tautība	1936/37. m. g.			1935/36. m. g.		
	Skolu sk.	Skol. sk.	Caurm. uz 1 skolu skolēnu	Skolu sk.	Skol. sk.	Caurm. uz 1 skolu skol.
Latviešu	87	18 713	215	87	17 314	199
Vācu	8	1 216	152	10	1 551	155
Žīdu	10	1 550	155	12	1 577	131
Lielkrievu	3	556	185	8	812	102
Poļu	2	178	89	2	178	89
Baltkrievu	—	—	—	—	—	—
Lietuviešu	1	84	84	1	77	77
Igauņu	—	—	—	—	—	—
Jauktu tautību	1	323	323	2	513	257
Kopā	112	22 620	202	122	22 022	181

1936/37. mācības gadā 77,68% no vidusskolu kopskaita ir latviešu vidusskolas, 8,93% — žīdu, 7,14% — vācu, 2,68% — lielkrievu, 1,79% — poļu, 0,89% — lietuviešu un 0,89% —

jauktu tautību vidusskolas. Latviešu vidusskolās mācījušies 82,73⁰/₀ no visiem skolēniem, žīdu — 6,85⁰/₀, vācu — 5,37⁰/₀, lielkrievu — 2,46⁰/₀, poļu — 0,79⁰/₀, lietuviešu — 0,37⁰/₀ un jauktu tautību vidusskolās — 1,43⁰/₀ skolēnu. Skolēnu skaits 1936/37. mācības gadā salīdzinot ar 1935/36. māc. gadu pieaudzis latviešu vidusskolās par 8,08⁰/₀ un lietuviešu vidusskolās par 9,09⁰/₀, turpretim samazinājies vācu vidusskolās par 21,60⁰/₀, žīdu — par 1,71⁰/₀, lielkrievu — par 31,53⁰/₀ un jauktu tautību vidusskolās — par 37,04⁰/₀. Poļu vidusskolās skolēnu skaits nav mainījies. Caurmērā uz 1 vidusskolu vislielākais skolēnu skaits 1936/37. māc. gadā ir jauktu tautību, bet vismazākais — lietuviešu vidusskolās.

Vairāk nekā trīs ceturtdaļas — 75,51⁰/₀ no vidusskolu skolēniem ir latvieši, 10,22⁰/₀ — žīdi, 5,87⁰/₀ — vācieši, 5,10⁰/₀ — lielkrievi, 2,02⁰/₀ — poļi, 0,60⁰/₀ — lietuvieši, 0,22⁰/₀ — baltkrievi, 0,21⁰/₀ — igauņi un 0,25⁰/₀ — pārējo tautību piederīgie. Vispārīzglītojošās vidusskolas apmeklē 70,21⁰/₀ no vidusskolu skolēnu kopskaita, komercskolas — 10,93⁰/₀, tehnikumus — 9,89⁰/₀, skolotāju institūtos — 4,54⁰/₀, lauksaimniecības skolas — 3,77⁰/₀ un pārējās vidusskolas — 0,66⁰/₀ skolēnu.

1936/37. mācības gadā vidusskolās darbojušies pavisam 2 377 skolotāji (1935/36. māc. g. — 2 357), no kuriem 1 039 strādājuši Rīgas vidusskolās, 296 — Vidzemes, 275 — Kurzemes, 297 — Zemgales un 470 — Latgales vidusskolās. Vislielākais skolotāju skaits bijis vispārīzglītojošās vidusskolās — 1 552, tad tehnikumos — 279, komercskolās — 274, skolotāju institūtos — 116, lauksaimniecības skolās — 84 un pārējās vidusskolās darbojušies 72 skolotāji.

Vidusskolu beigušie 1935/36. m. g.

Skolu tipi Vispārīzgl. vidusskolu nozares:	Beigušo skaits			To skaitā ar ties. iestāties augstsk.
	vir.	siev.	kopā	
Klasiskā ģimnazija	45	30	75	57
Reālā ģimnazija	204	78	282	230
Humanit. ģimn. ar lat. v.	508	601	1 109	928
Humanit. ģimn. bez lat. v.	87	285	372	303
Praktiskā ģimnazija	—	55	55	50
K o p ā	844	1 049	1 893	1 568

Skolu tipi	Beigušo skaits			To skaitā ar ties. iestāties augstsk.
	vīr.	siev.	kopā	
Arodvidusskolu nozares:				
Komerskolas	154	199	353	251
Skolotāju institūti	81	184	265	265
Technikumi	141	1	142	98
Lauksaimniecības	16	—
Pārējās	24	25	49	23
K o p ā	400	409	809+16	637
P a v i s a m	1 244	1 458	2 702+16	2 205

No visiem vidusskolu beigušiem audzēkņiem 69,65% beiguši vispārīzglītojošās vidusskolas un 30,35% speciālās vidusskolas. Izlaiduma pārbaudījumos pieļauti 2739 audzēkņi, no kuŗa skaita 98,65% pārbaudījumus izturējuši. No pārbaudījumus izturējušiem 81,61% beiguši vidusskolu ar tiesībām iestāties augstskolā un 18,39% bez tiesībām iestāties augstskolā.

1936/37. mācības gadā pavisam darbojušās 12 augstākās arodskolas un institūti (kas uzņem vidusskolu beigušos) ar 1322 (518 vīr. un 804 siev.) lielu audzēkņu skaitu un 201 skolotāju. (Skat. lap. p. 90.)

Vairāk nekā trīs piektdaļas — 63,99% no visiem augstāko arodskolu un dažādu institūtu audzēkņiem ir latvieši, piektā daļa — 20,05% vācieši, 6,58% — žīdi, 6,35% — lielkrievi, 1,36% — poļi, 0,76% — baltkrievi, 0,60% — lietuvieši, 0,08% — igauņi un 0,23% pārējo tautību piederīgie.

Valsts uztur tikai Angļu valodas institūtu, turpretim visas pārējās augstākās arodskolas un institūtus uztur dažādas sabiedriskas organizācijas. Jāatzīmē ka Herdera institūts un Vācu slimnīcas žēlsirdīgo māsu skola ir vācu tautības skolas, žīdu slimnīcas žēlsird. māsu skola — žīdu tautības, turpretim visas pārējās — latviešu tautības skolas.

Akadēmiskās mācības iestādes. 1936/37. mācības gadā Latvijā darbojušās 3 akadēmiskās mācības iestādes: Latvijas universitāte, Latvijas mākslas akadēmija un Latvijas konservatorija.

Augstāko arodskolu un daž. institūtu audzēkņi pēc tautībām
1936/37. m. g.

Skolās nosaukums

1. Augst. tirdzn. izglīt. veic. b-bas komercinst. (Rīgā)	Latvieši	83	Vācieši	2	Lielkrievi	2	Balkrievi	3	Zīdi	6	Pohi	1	Igaņņi	1	Lietuvieši	—	Parejie	—	Kopā	108	3	1935/36. m. g. beigņņi											
2. Augst. izglīt. veic. b-bas komerczinātņu inst. (")	(")	152	(")	2	28	3	31	4	—	4	—	—	—	—	2	—	—	—	222	15	—												
3. Herdera institūts	(")	1	215	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	220	—	—												
4. Valsts Angļu valodas institūts	(")	295	20	21	—	—	—	34	4	4	—	—	—	—	4	—	—	—	378	61	—												
5. Latv. Sarkanā Krusta žēlsirdīgo māsu skola (")	(")	87	1	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	91	20	—												
6. Vācu slimnīcas žēls. māsu skola (")	(")	—	21	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	22	9	—												
7. Žīdu slimnīcas žēls. māsu skola (")	(")	—	—	—	—	—	—	15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15	5	—												
8. Rom.-kat. teolog. augstskola (")	(")	43	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	49	—	—												
9. Latv. pareiztic. bazn. teolog. institūts (")	(")	14	—	20	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	40	—	—												
10. Liepājas augst. izgl. veic. b-bas komercinst. (Liepājā)	(")	41	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	44	—	—												
11. Latv. Sarkanā Krusta žēls. māsu skola (Jelgavā)	(")	52	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	53	16	—												
12. Latv. lauks. kam. mājtur. semin. (Kaucmindē)	(")	78	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	80	—	—												
Kopā																				846	265	84	10	87	18	1	8	3	1322	129			

Latvijas Universitātes studējošo skaits atsevišķās fakultātēs
1936/37. m. g. rudens sem.

Fakultātes	Vīrieši		Sievietes		Kopā	
	sk.	%	sk.	%	sk.	%
Arhitektūras	185	3,86	28	1,39	213	3,13
Filol. un filozof.	202	4,21	554	27,56	756	11,12
Inženierzin.	554	11,56	3	0,15	557	8,19
Ķīmijas	345	7,20	235	11,69	580	8,53
Lauksaimniecības	610	12,73	148	7,36	758	11,14
Matēm. un dabas zin.	254	5,30	306	15,22	560	8,23
Mēchanikas	492	10,27	2	0,10	494	7,26
Medicīnas	234	4,88	251	12,49	485	7,13
Tauts. un ties. zin.	1 609	33,58	425	21,15	2 034	29,90
Teoloģijas	168	3,51	38	1,89	206	3,03
Veter.-med.	139	2,90	20	1,00	159	2,34
Kopā	4 792	100,00	70,45	2 010	100,00	29,55
					6 802	100,00

Kā redzams, 1936/37. mācības gadā Latvijas universitātes studējošo skaits līdzinās 6 802, no kuriem 6 778 bijuši studenti un 24 brīvklaušitāji. Vairāk nekā divas trešdaļas — 70,45% no studējošiem ir vīrieši un tikai nepilna trešā daļa — 29,55% — sievietes. Relatīvi vislielākais vīriešu pārsvars ir māchanikas (99,60% no visa šīs fakultātes studējošo kopskaita), inženierzinātņu (99,46%) un veter.-medic. (87,42%) fakultātē, kurpretim vismazāk to ir — filol. un filozofijas (26,72%) un matēm. un dabas zinātņu (45,36%) fakultātē. Skaitliski vislielākais vīriešu-studējošo skaits ir tauts. un tiesību zinātņu fakultātē (33,58% no visiem vīriešiem), bet vismazākais veter.-medic. (2,90%) fakultātē. Savukārt sievietes visvairāk (27,56%) ir filol. un filozofijas fakultātē, bet pavisam maz to ir māchanikas (0,10%) un inženierzin. (0,15%) fakultātē. Salīdzinot ar 1935/36. mācības gadu studējošo skaits par 423 samazinājies (par 238 vīriešiem un 185 sievietēm).

Mācības spēku skaits atsevišķās fakultātēs
1936/1937. m. g.

Fakultātes	Profesori	Docenti	Pārējie māc. sp.	Kopā
Arhitektūras	3	6	8	17
Filol. un filoz.	20	14	12	46
Inženierzin.	9	12	11	32
Kīmijas	11	7	26	44
Lauksaimniecības	8	15	28	51
Mat. un dab. zin.	5	15	19	39
Māchanikas	10	11	12	33
Medicīnas	17	11	50	78
Tauts. un ties. zin.	9	15	17	41
Teoloģijas	5	6	—	11
Veter.-med.	2	2	9	13
Kopā	99	114	192	405

1936/37. mācības gadā salīdzinot ar 1935/36. māc. gadu mācības spēku skaits Latvijas universitātē palielinājies — tā profesoru skaits palielinājies par 3, docentu skaits par 4 un pārējo mācības spēku skaits par 2.

Turpmākās tabulās apskatīts vienīgi studentu skaits, izslēdzot brīvklausītājus, sakarā ar ko starpība ir par 24.

Latv. Universitātes studentu tautība
1936/37. m. g. rudens sem.

Fakultātes	Latvieši	Vācieši	Krievi	Žīdi	Poļi	Igauni	Lietuvieši	Pār. taut.	Kopā
Arhitektūras	178	8	8	16	—	1	1	1	213
Filol. un filoz.	644	27	28	38	4	—	3	—	744
Inženierzin.	465	21	36	28	2	4	—	1	557
Ķīmijas	437	70	3	62	3	2	1	1	579
Lauksaimniecības	720	5	10	19	1	2	—	—	757
Mat. un dab. zin.	462	18	21	52	3	1	1	1	559
Mēchanikas	347	30	34	76	4	1	2	—	494
Medicīnas	406	32	7	34	—	3	3	—	485
Tauts. un ties. zin.	1 801	51	35	130	4	5	5	1	2 032
Teoloģijas	191	8	—	—	—	—	—	—	199
Veter.-medic.	125	10	6	8	—	1	9	—	159
Kopā	5 776	280	188	463	21	20	25	5	6 778
1935/36. m. g.	6 103	334	195	510	32	17	30	4	7 225

Gandrīz trešā daļa — 29,98% no visiem Latvijas universitātes studentiem studē tautsaimn. un tiesību zinātņu fakultātē, 11,17% — lauksaimniecības, 10,93% — filol. un filozofijas, 8,54% — ķīmijas, 8,25% — matēm. un dabas zin., 8,22% — inženierzin., 7,29% — mēchanikas, 7,15% — medicīnas, 3,14% — arhitektūras, 2,94% — teoloģijas un 2,34% — veterinār-medic. fakultātē.

Vairāk nekā četras piektdaļas — 85,22% no visiem universitātes studentiem ir latvieši, 6,83% — žīdi, 4,13% — vācieši, 2,77% — krievi, 0,37% — lietuvieši, 0,31% — poļi, 0,30% — igauņi un 0,07% — pārējo tautību piederīgie.

6 758 studenti vai 99,70% no visiem studentiem ir Latvijas pilsoņi un tikai 20 vai 0,30% ārvalstnieki.

Latvijas Universitāti beigušo skaits pēc atsevišķām fakultātēm laikā no 1919. g. līdz 1936/37. m. g. I sem.

Fakultātes	Virieši		Sievietes		Kopā	
	sk.	%	sk.	%	sk.	%
Arhitektūras	80	2,10	17	1,04	97	1,78
Filol. un filozof.	105	2,76	235	14,34	340	6,24
Inženierzinību	265	6,95	5	0,30	270	4,96
inženierzin.	230	6,03	4	0,24	234	4,30
kult.-techn.	35	0,92	1	0,06	36	0,66
Kīmijas	314	8,24	147	8,97	461	8,46
kīmijas	253	6,64	52	3,17	305	5,60
farmāc.	61	1,60	95	5,80	156	2,86
Lauksaimniecības	520	13,65	138	8,42	658	12,08
lauksaimn.	331	8,69	136	8,30	467	8,57
mežkop.	189	4,96	2	0,12	191	3,51
Matēm. un dabas zin.	158	4,15	149	9,09	307	5,63
matēm.	104	2,73	52	3,17	156	2,86
dabas zin.	54	1,42	97	5,92	151	2,77
Mēchanikas	365	9,58	77	4,82	442	8,24
Medicīnas	686	18,00	405	24,71	1091	20,19
medic.	668	17,53	302	18,43	970	18,00
zobārstn.	18	0,47	201	12,26	219	4,07
Tautsaimn. un tiesību zin.	1 073	28,16	201	12,26	1 274	23,38
tautsaimn.	299	7,85	83	5,06	382	7,01
tiesību zin.	774	20,31	118	7,20	892	16,37
Teoloģijas	126	3,31	17	1,04	143	2,62
Veterin.-medicīnas	118	3,10	21	1,28	139	2,55
Kopā	3 810	100,00	1 639	100,00	5 449	100,00

Kā redzams, laikā no 1919. gada līdz 1936/37. mācības gada I sem. Latvijas Universitāte devusi 5 449 akadēmiski izglītotus pilsoņus, no kuriem vairāk kā ceturtā daļa — 25,56% beiguši medicīnas fakultāti, 23,38% — tautsaimniecības un tiesību zinātni, 12,08% — lauksaimniecības, 8,46% — ķīmijas, 6,74% — mehānikas, 6,24% — filol. un filozof., 5,63% — matem. un dabas zinātni, 2,62% — teoloģijas, 2,55% — veterinār-medicīnas un 1,78% — arhitektūras fakultāti.

Universitāti beigušo starpā ir 3 810 vai 69,92% vīriešu un 1 639 vai 30,08% sievietes. Procentuāli samērā vislielākais pārsvars vīriešu ir mehānikas fakultāti beigušo (99,46%) starpā, turpretim vismazāk vīriešu ir (tikai 30,88%) filol. un filozof. fakultāti beigušo starpā.

Latvijas augstāko skolu mākslas izglītības iestādi — Latvijas Konservātoriju 1936/37. mācības gadā pavisam apmeklējuši 290 audzēkņi, no kuriem 48,28% vīriņi un 51,72% sievietes.

Latvijas Konservātorijas audzēkņu skaits 1936/37. m. g.

Nodaļas	Vīriņi		Sievietes		Kopā				
	sk.	%	sk.	%	sk.	%			
Kompozīcijas - teōrijas	23	16,43	85,19	4	2,67	14,81	27	9,31	100,00
Ērģeļu	5	3,57	45,45	6	4,00	54,55	11	3,79	100,00
Klavīeru	16	11,43	17,98	73	48,66	82,02	89	30,69	100,00
Dziedšanas	19	13,57	24,05	60	40,00	75,95	79	27,24	100,00
Stīgu instr.	33	23,57	84,62	6	4,00	15,38	39	13,45	100,00
Pūšamo un sit. instr.	41	29,29	97,62	1	0,67	2,38	42	14,48	100,00
Oblig. teōr. priekšm.	3	2,14	100,00	—	—	—	3	1,04	100,00
Kopā	140	100,00	48,28	150	100,00	51,72	290	100,00	100,00

No pievestās tabulas redzams, ka gandrīz trešā daļa — 30,69% no konservātorijas audzēkņu skaita apmeklē klavieru nodaļu, vairāk kā ceturtdaļa — 27,24% dziedāšanas, 14,48% — pūšamo un sit. instr., 13,45% stīgu instrumentu, 9,31% — kompozīcijas-teorijas, 3,79% — ērģeļu un 1,04% — oblig. teor. priekšmetu nodaļu. Vislielākais sieviešu pārsvars ir klavieru un dziedāšanas nodaļās, turpretim nevienas sievietes nav obligāt. teor. priekšm. nodaļā.

Latvijas Konservātorijas audzēkņu tautība
1936/37. m. g. rudens semestrī.

Tautība	Kompozīc.- teor. nod.	Ērģeļu nod.	Klavieru nod.	Dziedāšanas nod.	Stīgu instr. nod.	Pūšamo un sit. instr. n.	Oblig. teor. priekšm. n.	Kopā
Latvieši	19	7	47	71	25	33	3	205
Vācieši	2	3	3	—	—	2	—	10
Krievi	3	1	7	5	—	2	—	18
Žīdi	3	—	32	—	14	2	—	51
Poļi	—	—	—	—	—	1	—	1
Igauni	—	—	—	1	—	1	—	2
Lietuvieši	—	—	—	2	—	1	—	3
Kopā	27	11	89	79	39	42	3	290

Nepilnas trīs ceturtdaļas — 70,69% no Konservātorijas audzēkņu kopskaita ir latvieši, 17,59% — žīdi, 6,21% — krievi, 3,45% — vācieši, 1,03% lietuvieši, 0,69% — igauņi un 0,34% — poļi.

Viss lielais vairums — 98,97% audzēkņu ir Latvijas pilsoņi un tikai 1,03% ir ārvalstnieki.

1936/37. māc. gadā Konservātorijā darbojušies 37 mācības spēki, no kuņiem 27 vīrieši un 10 sievietes.

Laikā no 1920. g. līdz 1936/37. m. g. Latvijas Konservātoriju beiguši 553 audzēkņi, no kuņiem 42,50% ir vīrieši un 57,50% sievietes.

Latvijas Konservatoriju beigušo skaits pēc atsevišķām nodalām, laikā no 1920. g. līdz 1936/37. m. g.

Nodalas	Virieši		Sievietes		Kopā	
	sk.	%	sk.	%	sk.	%
Kompozīcijas - teōrijas	33	14,04	10	3,14	43	7,78
Ērģeļu	13	5,53	3	0,95	16	2,89
Klavieru	39	16,60	196	61,64	235	42,50
Dziedāšanas	22	9,36	85	26,73	107	19,35
Stīgu instr.	56	23,83	10	3,14	66	11,93
Pūšamo un sit. instr.	53	22,55	—	—	53	9,58
Oblig. teōr. priekšmeti	19	8,09	14	4,40	33	5,97
Kopā	235	100,00	318	100,00	553	100,00

Vairāk nekā divas piektdaļas — 42,50% no Konservatoriju beigušiem beiguši klavieru nodalā, 19,35% — dziedāšanas un 11,93% stīgu instrumentu nod. Vismazākais beigušo skaits — tikai 2,89% ir ērģeļu nodalā.

Latvijas Mākslas Akadēmiju 1936/37. m. g. rudens semestrī apmeklējuši 191 audzēknis, no kuriem vairāk kā divas trešdaļas — 69,11% ir vīrieši un nepilna trešā daļa — 30,89% sievietes.

Latvijas Mākslas Akadēmijas audzēkņu skaits 1936/37. m. g.
rudens semestrī.

98

	Meistardarbnīcas un kursi		Virieši		Sievietes		Kopā		
	sk.	%	sk.	%	sk.	%	sk.	%	
Figūrālā meistardarbn.	18	13,64	58,06	13	22,03	41,94	31	16,23	100,00
Dabasskatu	21	15,91	72,41	8	13,56	27,59	29	15,18	100,00
Grafiskā	15	11,36	71,43	6	10,17	28,57	21	11,00	100,00
Dekorātīvā	13	9,85	92,86	1	1,70	7,14	14	7,33	100,00
Tēlniecības	10	7,58	83,33	2	3,39	16,67	12	6,28	100,00
Keramikas	4	3,03	40,00	6	10,17	60,00	10	5,24	100,00
Lietīškās tēln.	6	4,54	75,00	2	3,39	25,00	8	4,19	100,00
Vispār. mākslas kursi	42	31,82	66,67	21	35,59	33,33	63	32,98	100,00
Zinātn. priekšmeti	3	2,27	100,00	—	—	—	3	1,57	100,00
Kopā	132	100,00	69,11	59	100,00	30,89	191	100,00	100,00

Kā redzams, vislielākais audzēkņu skaits — 32,98% ir vispār. mākslas kursos, turpretim zinātn. priekšmet. bijuši tikai 3 audzēkņi (1,57%). Procentuāli samērā vislielākais sieviešu pārsvars ir keramikā meistardarbnīcā, kur sievietes sastāda 60,00% no šīs meistardarbnīcas audzēkņu kopskaita. No visiem 191 — Akadēmijas

apmeklētājiem 33 ir brīvklauštāji, t. i. tādi audzēkņi, kas nav beiguši pilnu vidusskolas kursu.

1936/37. m. gada rudens semestrī 166 vai 86,90% no Mākslas Akadēmijas audzēkņiem ir latvieši, 10 — krievi, 6 — vācieši, 4 — žādi, 3 — poļi, 1 lietuvietis un 1 pārejo tautību piederīgais.

Latvijas Mākslas Akadēmiju beigšie pēc atsevišķām meistar-
darbnīcām no 1924. līdz 1936/37. m. g.

	Virieši		Sievietes		Kopā	
	sk.	%	sk.	%	sk.	%
Meistardarbnīcas						
Figūrālā meistardarbn.	61	41,22	12	29,27	73	38,62
Dabasskatu	22	14,86	3	7,32	25	13,23
Grafiskā	22	14,86	11	26,83	33	17,46
Dekoratīvā	17	11,49	1	2,44	18	9,52
Tēlniecības	12	8,11	5	12,19	17	9,00
Keramikas	9	6,08	8	19,51	17	9,00
Lietišķās tēln.	5	3,38	1	2,44	6	3,17
Kopā	148	100,00	41	100,00	189	100,00

Laikā no 1924. gada līdz 1936/37. m. g. Latvijas Mākslas Akadēmiju beigusi pavisam 189 audzēkņi, no kuriem gandrīz divas piektdaļas — 38,62% beigusi figūrālo meistardarbnīcu, 17,46% — grafisko meistardarbnīcu un 13,23% — dabasskatu meistardarbnīcu.

Vairāk kā trīs ceturtdaļas — 78,31% no beigušiem ir virieši un tikai nedaudz

vairāk par piekto daļu — 21,69% sievietes. Starp beigušiem 169 ir latvieši, 3 vācieši, 5 krievi, 6 žīdi, 2 poļi, 3 lietuvieši un 1 osetins.

Bez apskatītām mācības iestādēm Latvijā darbojas vēl dažādi pastāvīgi kursi, par kuriņ skaitu un klausītāju sastāvu sniedz pārskatu pievestā tabula.

Pastāvīgie kursi un to apmeklētāju skaits un tautība
1936. g. 1. dec.

Kursu nosaukums	Kursu kopskaitis	Latvieši	Vācieši	Krievi	Polji	Zīdi	Lietuvieši	Igaņņi	Cit. un nez.	Kopā
1. Grāmatv., mašīn., stenogr. un citi tirdzniec. zinātn. kursi	17	392	78	12	7	79	14	2	1	585
2. Techniskie	8	242	23	24	3	21	3	3	3	322
3. Valodu un vispārīgūt.	28	821	195	163	94	302	9	3	8	1595
4. Mājturības	10	477	3	7	3	—	2	—	—	492
5. Šūšanas	28	227	20	77	36	118	10	2	1	491
6. Rokdarbu un amatn.	28	5282	241	439	393	770	57	2	17	7201
7. Dejas un vingrošanas	24	1067	145	67	23	155	8	11	20	1496
8. Mūzikas skolas un studijas	22	1049	51	37	17	147	5	—	8	1314
9. Skatuves darbinieku kursi	3	174	2	3	1	1	—	—	—	181
10. Gleznošanas un zīmēšanas	2	27	1	1	—	11	—	—	—	40
11. Garģie	12	462	—	—	—	320	—	—	—	782
12. Fotografi	1	10	—	2	—	—	1	—	—	13
13. Rakstura analizes	1	5	6	—	—	1	—	—	—	12
14. Literatūras studijas	1	47	—	—	—	—	—	—	—	47
15. Kuģu vadītāju kursi	1	8	—	—	—	—	—	—	—	8
16. Tautas Universit. un augstskolas	10	1847	41	86	54	166	8	4	3	2209
17. Medicīniskie kursi	11	131	13	9	—	29	1	2	2	187
Kopā	207	12268	819	927	631	2120	118	29	63	16975

Tabulā nav ieskaitīti dažādi gadījuma kursi, kā arī Lauksaimniecības Kameras sarakstie kursi. Kā no tabulas redzams, visvairāk 1936. gadā darbojušies rokdarbu un amatniecības kursi, sūšanas, valodu un vispārīzglīt. kursi. Vislielākais apmeklētāju skaits — 7 201 — bijis rokdarbu un amatn. kursiem. Gandrīz trīs ceturtdaļas — 72% apmeklētāju ir latvieši.

Grāmatu (sējumu) skaits tautskolu bibliotēkās 1935. g. 1. dec.

Apgabali	Grāmatu valoda							Kopā	Tai skaitā skolēnu lietošanā
	Latviešu	Krievu	Vācu	Angļu	Polu	Pārējās			
Rīga	169 843	56 035	36 981	2 725	6 671	18 425	290 680	224 087	
Vidzeme	359 860	8 491	14 292	1 129	—	802	384 574	336 218	
Kurzeme	233 336	8 722	27 240	1 234	2 536	5 173	278 241	241 403	
Zemgale	283 229	7 878	14 848	1 477	462	7 387	315 281	278 753	
Latgale	469 514	100 213	19 194	1 741	7 171	15 370	613 203	580 981	
Latvija	1 515 782	181 339	112 555	8 306	16 840	47 157	1 881 979	1 661 442	

Bibliotēkas. Liela nozīme izglītības laukā piekrit mācības iestāžu bibliotēkām, kuŗas it sevišķi uzplaukušas un papildinātas ar bagātīgiem grāmatu krājumiem, pateicoties Valsts Prezidenta Dr. K. Ulmaņa 28. janvāŗa draudzīgam aicinājumam.

Uz 1935. gada 1. decembri tautskolu bibliotēkās pavisam skaitījās 1 881 979 grāmatas, no kurām 1 661 442 grāmatas bija pieietamas lasīšanai skolēniem. Gandrīz trešā daļa — 32,58% — no visām grāmatām atradās Latgales apgabala tautskolu bibliotēkās, 20,44% — Vidzemes, 16,75% — Zemgales, 15,45% — Rīgas un 14,78% — Kurzemes tautskolu bibliotēkās. Vairāk kā četras piektdaļas — 80,54% no visām grāmatām bijušas latviešu valodā, 9,64% — krievu, 5,98% — vācu, 0,89% — poļu, 0,44% — angļu un 2,51% — pārējās valodās. No visām 1 881 979 grāmatām — 943 532 ir lasāmgrāmatas un 717 910 mācību grāmatas.

Grāmatu (sējumu) skaits vidusskolu un zemāko arodskolu bibliotēkās 1935. g. 1. dec.

Grāmatu valoda	Vidusskolās		Kopā	Zemākās arodsk.
	Vispārīzglītojošās	Spec. izglīt.		
Latviešu	137 786	61 561	199 347	15 152
Krievu	58 023	12 295	70 318	3 992
Vācu	52 984	18 634	71 618	8 074
Angļu	8 593	10 400	18 993	592
Poļu	9 505	47	9 552	605
Pārējās	17 849	550	18 399	649
Kopā	284 740	103 487	388 227	29 064

No vidusskolu bibliotēku grāmatu kopskaita 239 387 bijušas lasāmgrāmatas un 72 986 mācību grāmatas. Skolotāju lietošanā atradušās 75 854 grāmatas, kurās skolēniem nav bijušas pieietamas. No zemāko arodskolu bibliotēku grāmatu kopskaita 12 396 bijušas lasāmgrāmatas un 10 573 mācību grāmatas. 6 095 grāmatas atradušās tikai skolotāju lietošanā.

1936. gada 31. decembrī, neskaitot mācību iestāžu, valsts iestāžu, speciālās un privātās māju bibliotēkas, bija šāds publisko bibliotēku skaits:

Apriņķi un apgabali	Bibliotēku skaits		Kopā		Pavisam		Sējumu skaits		Sējumu sk. pēcval.	
	Pilsētās sk.	Laukos sk.	% sk.	% sk.	% sk.	% sk.	To sk. lauku bibl. sk.	% sk.	Latviešu sk.	Svešval. sk.
Rīga	152	49,35	—	152	16,66	1 528 934 ^(*)	60,30	—	399 040	615 864
Rīgas	15	4,87	69	11,42	84	9,21	85 494	3,37	64 300	11,78
Cešu	3	0,98	44	7,28	47	5,16	68 330	2,70	40 591	7,43
Valmieras	8	2,60	55	9,11	63	6,91	79 891	3,13	51 062	9,35
Valkas	11	3,57	38	6,29	49	5,37	51 812	2,04	35 717	6,54
Madonas	5	1,62	46	7,62	51	5,59	51 099	2,02	44 578	8,17
Vidzeme	42	13,64	252	41,72	294	32,24	336 626	13,28	236 248	43,27
Liepājas	20	6,49	38	6,29	58	6,36	161 301	6,36	29 207	5,35
Aizputes	1	0,33	22	3,64	23	2,52	21 499	0,85	19 080	3,49
Kuldīgas	5	1,62	24	3,98	29	3,18	28 404	1,12	20 783	3,81
Ventspils	10	3,25	23	3,80	33	3,62	40 383	1,59	19 233	3,52
Talsu	7	2,27	24	3,98	31	3,40	39 616	1,56	28 395	5,20
Kurzeme	43	13,96	131	21,69	174	19,08	291 203	11,48	116 698	21,37
Tukuma	6	1,95	32	5,30	38	4,17	38 609	1,52	31 684	5,80
Jelgavas	14	4,54	44	7,28	58	6,36	146 128	5,76	47 137	8,64
Bauskas	4	1,29	24	3,98	28	3,07	28 219	1,11	22 282	4,08
Jēkabpils	6	1,95	20	3,31	26	2,85	27 489	1,09	20 316	3,72
Ilūkstes	3	0,98	22	3,64	25	2,74	20 076	0,79	17 540	3,21
Zemgale	33	10,71	142	23,51	175	19,19	260 521	10,27	138 959	25,45
Daugavpils	18	5,85	35	5,79	53	5,81	58 548	2,31	23 462	4,30
Rēzeknes	8	2,60	19	3,15	27	2,96	24 448	0,96	11 840	2,17
Ludzas	7	2,27	12	1,99	19	2,08	21 552	0,85	7 823	1,43
Jaunlatgales	5	1,62	13	2,15	18	1,98	13 895	0,55	10 960	2,01
Latgale	38	12,34	79	13,08	117	12,83	118 443	4,67	54 085	9,91
Latvija	308	100,00	604	100,00	912	100,00	2 532 727 ^(*)	100,00	545 990	100,00
									1 151 310	870 387

*) Šajos skaitļos ietilpst Valsts bibliotēka ar 514 030 sējumiem, kurus nav iespējams sadalīt pēc valodām.

Kā redzams, visvairāk publisko bibliotēku ir Vidzemē — 32,24% no bibliotēku kopskaita, tad Zemgalē — 19,19%, Kurzemē — 19,08%, Rīgā — 16,66%, bet vismazāk Latgalē — tikai 12,83%. Divas trešdaļas no visām bibliotēkām atrodas uz laukiem un tikai viena trešdaļa — pilsētās.

Trīs piektdaļas — 60,30% no visu publisko bibliotēku sējumiem atrodās Rīgas bibliotēkās, 13,28% — Vidzemes, 11,48% — Kurzemes, 10,27% — Zemgales un 4,67% — Latgales bibliotēkās. Salīdzinot ar 1935. gada 31. decembri, sējumu skaits gada laikā palielinājies par 5,96%.

667 bibliotēkas pieder sabiedriskām organizācijām, 179 pašvaldībām, 65 — privātām personām un viena — valstij. 771 bibliotēka grāmatas lasīšanai izsniedz bez maksas, bet 141 — ar samaksu. Pie 200 publiskām bibliotēkām iekārtotas arī lasītavas.

Publisko bibliotēku darbība 1936. gadā.

Apgabali	Lasītāju skaits	Izsniegto sējumu skaits		Apgrozības koeficients	Lasāmības koeficients	Lasāmības intensīv. koef.
		Pavisam	To starpā uz laukiem			
Rīga	117 303	2 493 383	—	1,6	21,3	34,1
Vidzeme	15 902	299 588	140 451	0,9	18,8	16,9
Kurzeme	14 375	370 655	81 215	1,8	25,8	33,5
Zemgale	10 913	234 650	107 189	0,9	21,5	19,4
Latgale	6 530	80 274	34 590	0,7	12,3	8,6
Latvija	165 023	3 478 550	363 445	1,4	21,1	29,5

Lasītāju (apmeklētāju) skaits procentuāli samērā vislielākais ir Rīgā — 71,08%, tad Vidzemē — 9,64%, Kurzemē — 8,71%, Zemgalē — 6,61%, bet vismazākais Latgalē — tikai 3,96%. No lasītāju kopskaita 43,24% ir sievietes. Relatīvi vislielākais no bibliotēkām lasīšanai izsniegto sējumu skaits ir Rīgā — 71,68%, otrā vietā nāk Kurzeme — 10,65%, tad Vidzeme — 8,61%, Zemgale — 6,75%, bet vismazākais izsniegto sējumu skaits ir Latgalē — 2,31%. No bibliotēkās izsniegtiem sējumiem 7,84% izsniegti lasīšanai uz vietas, bet 92,16% — lasīšanai ārpus bibliotēkas.

Vislabāk grāmatu apgrozību izteic t. s. apgrozības koeficients — lasīšanai izsniegto sējumu skaits dalīts uz bibliotēkās atrodošos grāmatu skaitu. Visaugstāks šis koeficients ir Kurzemē, bet viszemāks Latgalē.

Grāmatu lasāmību izteic lasāmības koeficients — bibliotēkās izsniegto sējumu skaits uz 1 lasītāju. Šis koeficients par 1936. gadu vidēji visā valstī ir 21,1, pie kam visaugstākais — Kurzemē, bet viszemākais Latgalē. Grāmatu lasāmības intensitātes koeficients ir lasāmības un apgrozības koeficientu reizinājums un vislabāk izteic grāmatu cirkulāciju bibliotē-

kās un lasītājos. Caurmērā lasāmības intensitātes koeficients visā valstī ir 29,5; visaugstākais Rīgā 34,1, bet viszemākais Latgalē — 8,6.

Grāmatas, žurnāli, laikraksti. Pēdējā, 1936. gadā Latvijā izdota pavisam 1601 grāmata, ar kopēju 231 727 lielu lapas pušu skaitu. Izdoto grāmatu tirāža sa-
smiegusi 4 022 431 eksemplāru.

Izdoto grāmatu skaits 1936. g.

Grāmatu saturs	1936. g.		1935. g.	
	Grām. sk.	Lapp. sk.	Grām. sk.	Lapp. sk.
Vispārējie raksti	78	13 076	63	8 042
Filozofija	48	8 404	45	5 512
Relīģija	61	7 710	56	4 836
Sabiedriskās zinātnes	479	66 675	418	55 197
Valodniecība	10	1 766	18	2 316
Eksaktās zinātnes	44	5 757	53	4 631
Lietojamās zinātnes	187	17 898	163	17 169
Māksla un sports	40	2 890	42	4 155
Literatūra	537	90 501	491	79 464
Vēsture un ģeografija	117	17 050	101	15 600
Kopā	1 601	231 727	1 450	196 922
		4 022 431		3 504 645

Kā no tabulas redzams, 1936. gadā izdoto grāmatu skaits, salīdzinot ar 1935. gadu, pieaudzis par 10,41⁰%. Pēc grāmatu satura, to skaits 1936. gadā palielinājies — vispārējiem rakstiem — par 23,81⁰%, filozofijai — par 6,67⁰%, reliģijai — par 8,93⁰%, sabiedriskām zinātnēm — par 14,59⁰%, lietojamām zinātnēm — par 14,72⁰%, literātūrai — par 9,37⁰% un vēsturei un ģeografijai — par 15,84⁰%. Izdoto grāmatu skaits samazinājies valodniecībai — par 44,44⁰%, eksaktām zinātnēm — par 16,98⁰% un mākslai un sportam — par 4,76⁰%.

Izdoto grāmatu kopējais lapas pušu skaits palielinājies par 17,67⁰%, tāpat par 14,77⁰% palielinājusies grāmatu tirāža.

Trešā daļa — 33,54⁰% (pēc lapu pušu skaita 39,06⁰%) no visām 1936. gadā izdotām grāmatām ir rakstniecības un daiļliteratūras darbi, 29,92⁰% (28,77⁰%) sabiedrisko zinātņu, 11,68⁰% (7,72⁰%) lietojamo zinātņu, 7,31⁰% (7,36⁰%) vēstures un ģeografijas, 4,87⁰% (5,64⁰%) vispārējo rakstu, 3,81⁰% (3,33⁰%) reliģijas, 3,00⁰% (3,63⁰%) filozofijas, 2,75⁰% (2,48⁰%) eksakto zinātņu, 2,50⁰% (1,25⁰%) mākslas un sporta un 0,62⁰% (0,76⁰%) valodniecības grāmatu.

Starp izdotām grāmatām bijušas 299 brošūras ar 6 188 lapu pušu kopskaitu un 515 334 eks. lielu tirāžu; bez tam vēl — 9 kartis ar 22 100 lielu tirāžu. Salīdzinot ar 1935. gadu brošūru skaits pieaudzis par 17, toties tirāža palielinājusies par 120 199 eks.

1936. g. izdoto grāmatu valoda.

Grāmatu saturs	Latviešu	Vācu	Krievu	Francū	Angļu	Lietuvju	Pār. un jaukt.
Vispārējie raksti	60	6	2	2	—	—	8
Filozofija	33	1	14	—	—	—	—
Reliģija	53	3	4	—	—	—	1
Sabiedriskās zinātnes	389	47	14	6	20	—	3
Valodniecība	8	—	—	—	—	—	2
Eksaktās zinātnes	38	3	—	—	1	—	2
Lietojamās zinātnes	165	19	1	1	—	1	—
Māksla un sports	36	1	—	—	—	1	2
Literatūra	507	6	23	—	1	—	—
Vēsture un ģeografija	95	9	10	2	1	—	—
Kopā	1384	95	68	11	23	2	18

Kā redzams, vairāk kā četras piektdaļas — 86,45% no 1936. gadā izdotām grāmatām bijušas latviešu valodā, no tām 274 grāmatas vai 19,80% ir tulkojumi. 5,93% no izdotām grāmatām ir vācu valodā, 4,25% — krievu, 1,44% — angļu, 0,69% — franču, 0,12 — lietuvju un 1,12% pārējo un jauktu valodu grāmatas.

Pavisam 1936. gadā izdoti 154 žurnāli, kuŗi pēc valodas sadalās šādi:

Izdotie žurnāli 1936. gadā.

Apgabali	V a l o d a s							Kopā
	Latviešu	Vācu	Krievu	Poļu	Libiešu	Angļu	Jauktas	
Rīga	109	8	7	1	—	1	4	130
Vidzeme	10	—	—	—	—	—	—	10
Kurzeme	4	—	—	—	1	—	—	5
Zemgale	6	—	—	—	—	—	—	6
Latgale	3	—	—	—	—	—	—	3
Latvija	132	8	7	1	1	1	4	154

Vairāk kā četras piektdaļas — 85,71% no izdoto žurnālu skaita ir latviešu valodā, 5,19% — vācu, 4,55% — krievu, 0,65% — poļu, 0,65% — libiešu, 0,65% — angļu un 2,60% ir jauktas valodas žurnāli. Viss lielais vairums (84,41%) žurnālu izdoti Rīgā, 6,49% — Vidzemē, 3,90% — Zemgalē, 3,25% — Kurzemē un 1,95% — Latgalē.

Žurnālu skaits pēc to satura 1936. g.

Žurnālu saturs	1936. g.			1935. g.	
	Sk.	%	(1935. g.=100)	Sk.	%
Vispārīgi raksti . . .	3	1,95	13,04	23	13,86
Filozofija	—	—	—	1	0,60
Reliģija	40	25,97	85,11	47	28,31
Sabiedriskās zinātnes	59	38,31	137,21	43	25,90
Tirās zinātnes	1	0,65	50,00	2	1,21
Lietojamās zinātnes .	22	14,29	84,62	26	15,66
Māksla un sports . . .	12	7,79	85,71	14	8,43
Literātūra	17	11,04	170,00	10	6,03
Kopā	154	100,00	92,77	166	100,00

1936. gadā izdoto žurnālu skaits pēc to satura salīdzinot ar 1935. gadu pieaudzis vienīgi sabiedriskām zinātnēm (par 37,21%) un literatūrai (par 70,00%), turpretim cita satura žurnālu skaits samazinājies.

19 žurnālus izdevušas valsts iestādes, 3 — pašvaldības iestādes, 89 — sabiedriskās organizācijas un 43 žurnālus izdevušas privātpersonas.

Vairāk nekā puse 84 vai 54,54% no žurnālu kopskaita iznāk reizi mēnesī, 18 žurnāli (11,69%) — reizi nedēļā, 13 žurn. (8,44%) — 6 reiz gadā, 13 žurn. (8,44%) — 4 reiz gadā, 11 žurn. (7,14%) — 2 reiz mēnesī, 4 žurn. (2,60%) — 1 reiz gadā, 3 žurn. (1,95%) — 3 reiz gadā, 2 žurn. (1,30%) — 2 reiz gadā. 1 žurn. (0,65%) — 2 reiz nedēļā un 5 žurnāliem (3,25%) iznākšanas laiks ir nenoteikts.

Pavisam 1936. gadā izdoti 47 laikraksti, kuŗi pēc valodas un izdošanas vietas sadalās šādi:

1936. g. izdotie laikraksti.

Apgabali	V a l o d a s					K o p ā
	Latviešu	Vācu	Krievu	Žīdu	Lietuvju	
Rīga	14	5	3	2	1	25
Vidzeme	9	—	—	—	—	9
Kurzeme	5	1	—	—	—	6
Zemgale	4	1	—	—	—	5
Latgale	1	—	1	—	—	2
Latvija	33	7	4	2	1	47

Vairāk nekā puse — 53,19% no visiem laikrakstiem 1936. g. izdoti Rīgā, 19,15% — Vidzemē, 12,77% — Kurzemē, 10,64% — Zemgalē un 4,25% — Latgalē. Visvairāk — 70,21% laikraksti ir latviešu valodā, 14,89% — vācu, 8,51% — krievu, 4,26% — žīdu un 2,13% lietuvju valodas laikraksti.

Vairāk nekā puse 55,31% (26 laikraksti) laikrakstu iznāk 1 reiz nedēļā, 21,27% (10) — 6 reiz nedēļā, 6,38% (3) — 1 reiz mēnesī, 4,26% (2) — 7 reiz nedēļā, 4,26% (2) — 3 reiz nedēļā, 4,26% (2) — 2 reiz nedēļā un 4,26% (2) — divas reizes mēnesī.

Radiofōns. Arvienu redzamāku vietu kultūras veicinātāju iestāžu vidū ieņem radiofōns.

Radiofōna abonentu skaits
(uz 1. aprīli):

				Abonentu skaits uz 100 iedzīvotājiem		
	1937. g.	1936. g.	1933. g.	1937. g.	1936. g.	1933. g.
Apgabali						
Rīga	44 103	39 387	25 314	11,45	10,22	6,70
Vidzeme	18 310	15 183	7 597	4,51	3,73	1,88
Kurzeme	14 479	12 051	4 839	4,95	4,11	1,68
Zemgale	14 044	12 410	6 816	4,69	4,14	2,37
Latgale	9 165	7 382	2 108	1,62	1,30	0,39
Latvija	100 101	86 413	46 674	5,13	4,43	2,46
To starpā laukos	31 962	26 490	13 770	—	—	—

Šie skaitļi liecina, ka radiofōna abonentu skaits pēdējos gados visai ievērojami pieaudzis, pie kam sacītais attiecas uz visiem valsts apgabaliem. Salīdzinot 1937. gada abonentu skaitu ar 1936. gadu redzams, ka vislielāko pieaugumu uzrāda Latgale, kur abonentu skaits pieaudzis par 24,15%, otrā vietā stāv Vidzeme ar 20,60% lielu abonentu pieaugumu, tad Kurzeme ar 20,15%, Zemgale ar 13,17% un Rīga ar 11,97% lielu pieaugumu. Vislielākais abonentu skaits ir Rīgā — 44,06% no abonentu kopskaita, tad Vidzemē — 18,29%, Kurzemē — 14,46%, Zemgalē — 14,03% un vismazākais Latgalē — 9,16%.

Kā redzams, ievērojami audzis arī abonentu skaits uz katriem 100 iedzīvotājiem — pēdējo četrus gadus laikā tas palielinājies vairāk kā uz pusi.

Radiofōna programma.

Programmas saturs	1936/37. g.		1935/36. g.	
	Noraid. skaits	Noraidījumu stundu sk.	Noraid. skaits	Noraidījumu stundu sk.
Vakara koncerti	1 432	1 087	1 321	1 012
Dienas koncerti	775	586	762	668
Bērnu rīti	119	83	111	89
Preses un sporta ziņas	1 060	293	1 091	273
Gaidāmais laiks	365	75	365	78
Dievkalpojumi	86	152	82	151
Valodu stundas	262	116	261	125
Lekcijas	1 191	540	1 195	645
Oper., operetes, drām., kom.	176	197	79	109
Jautri priekšnesumi	64	32	44	19
Deju mūzika	168	201	155	180
Dažādi	785	529	536	598
Kopā	6 483	3 891	6 002	3 947

Radiofona programmā galveno vietu ieņem vakara koncerti, sastādot 1936./37. gadā vairāk nekā ceturto daļu — 27,94% no noraidījumu stundu kopskaita, tiem seko dienas koncerti — 15,06%, lekcijas — 13,88%, dažādi priekšnesumi — 13,59%, preses un sporta ziņas — 7,53%, deju mūzika — 5,17%, operas, operetes, drāmas, komēdijas — 5,06%, dievkalpojumi — 3,91%, valodu stundas — 2,98%, bērnu rīti — 2,13%, gaidāmā laika ziņojumi — 1,93% un vismazāko noraidījumu stundu skaitu — tikai 0,82% — aizņēmuši jautri priekšnesumi. Salīdzinot ar 1935./36. gadu pēdējā 1936./37. g. ievērojami pieaudzis noraidījumu stundu skaits — operām, operetēm, drāmām, komēdijām (par 80,73%), tāpat jautriem priekšnesumiem (par 68,42%), deju mūzikai (par 11,67%), vakara koncertiem (par 7,41%) un t. t.

1935./36. gada sezonā Latvijā darbojušās 20 skatuves mākslas iestādes, no kurām 15 vai 75,00% ir latviešu un 5 vai 25,00% — cittautiešu

Skatuves mākslas iestāžu darbība 1935/36. g. sezonā.

	Skatuves māksl. iestāžu skaits	Sēdvietu skaits pastāvīgās telp.	Uzvedumu skaits	Izrāžu skaits	Apmeklētāju skaits
Latviešu skat. m. iestādes	15	8 374	257	2 209	1 025 275
Cittautiešu skat. m. iest.	5	2 395	100	500	156 152
K o p ā	20	10 769	355*)	2 709	1 181 427

*) 2 lūgas uzvestas kā latviešu, tā arī cittautiešu skatuves mākslas iestādēs.

No uzvedumu kopskaita 71,83% uzvests uz latviešu, bet 28,17% uz cittautiešu skatuves mākslas iestādēm. Caurmērā vienu izrādi latviešu skatuves mākslas iestādēs apmeklējušas 464, bet cittautiešu — 312 personas.

Kinēmatografi. Pavisam 1936. gadā darbojušies 93 (par 5,68% vairāk nekā 1935. g.) kinēmatografi, kas savas izrādes noturējuši pastāvīgās telpās.

Kinematografu darbība 1936. g.

Apgabali	Kinematografu		Sēdvietu		Izrāžu (seansu)		Apmeklētāju		Apmeklēt. skaits I. izrādē
	Sk.	%	Sk.	%	Sk.	%	Sk.	%	
Rīga	43	46,24	18 417	57,40	32 868	65,33	5 151 615	78,42	157
Vidzeme	13	13,98	3 075	9,58	3 344	6,65	168 399	2,56	50
Kurzeme	14	15,05	4 035	12,57	5 270	10,47	513 961	7,83	98
Zemgale	12	12,90	3 817	11,90	5 248	10,43	492 097	7,49	94
Latgale	11	11,83	2 742	8,55	3 583	7,12	243 175	3,70	68
Latvija	93	100,00	32 086	100,00	50 313	100,00	6 569 247	100,00	131

Gandrīz puse — 46,24% no visiem kinematografiem atrodas Rīgā, turpretim vismazāk to ir Latgalē — tikai 11,83%. Pēc sava lieluma kinematografi ir ļoti dažādi — no 69 līdz 1133 sēdvietām. Kopā pa visiem 93 kinematografiem ir pavisam 32 086 sēdvietas, no kuŗām vairāk kā puse — 57,40% ir Rīgas kinematografos. Gada laikā noturētas 50 313 izrādes (seansi), no kuŗa skaita 65,33% Rīgas un tikai 7,12% Latgales kinematografos. 1936. gadā salīdzinot ar 1935. gadu kinematografu apmeklētāju skaits pieaudzis par 2,40% un sasniedz 6 569 247 (pirkto biļešu skaits). No visiem kinematografu apmeklētājiem 78,42% krīt uz Rīgu. Caurmērā vienu kino izrādē apmeklējuši 131 persona. Vislielākais apmeklētāju skaits caurmērā uz vienu izrādē ir Rīgā, bet vismazākais Vidzemē.

Bez šiem kinematografiem, kas savas izrādes notura pastāvīgās telpās, 1936. gadā vēl darbojušies 25 ceļojošie kinematografi. Pēdējo darbības rajons ir vai nu kāds apvidus vai arī visa valsts teritorija. Ceļojošie kinematografi noturējuši 1634 izrādes ar 79 663 apmeklētājiem. Caurmērā vienā izrādē bijuši 75 apmeklētāji.

Kultūras fonds. Kultūras fonda izsniegtā pabalstu summa 1936./37. gadā salīdzinot ar 1935./36. g. pieaugusi par 4,78%, pie kam atsevišķiem nolūkiem piespriesto pabalstu summas palielinājušās vairākkārtīgi. Vislielākie pabalsti piespriesti teātriem, kuŗa kopējā saņemtā pabalstu summa sastāda ceturto daļu — 25,36% — no visu piespriesto pabalstu kopsummas.

Kultūras fonda piespriestie pabalsti
1935/36. g. un 1936/37. g.

Kādam nolūkam pabalsti piespriesti	1936/37. g.		% (1935/36. = 100)	1935/36. g.	
	Summa	%		Summa	%
Rezervēts sabiedr. celtnēm	223 300,—	15,91	111,65	200 000,—	14,93
Pieminekļiem . . .	1 000,—	0,07	20,00	5 000,—	0,37
Prēm. zinātniekiem	5 750,—	0,41	104,55	5 500,—	0,41
Prēmijas tēlojošo mākslu darbiem .	3 000,—	0,21	100,00	3 000,—	0,22
Prēm. daiļrakstn.	4 000,—	0,28	133,33	3 000,—	0,22
Prēm. skaņu māks- las darbiem . . .	4 600,—	0,33	158,62	2 900,—	0,22
Prēm. žurnālistiem	1 500,—	0,11	100,00	1 500,—	0,11
Piemīnām un atzi- nības balvām . .	6 306,35	0,45	90,09	7 000,—	0,52
Pastāstu godalgoš.	—	—	—	1 350,—	0,10
Zinātnisku rakstu iespiešanai . . .	51 830,—	3,69	129,58	40 000,—	2,99
Zinātnieku ārzem- ju komandējum. .	24 500,—	1,75	186,74	13 120,—	0,98
Zinātn. pētījumiem	23 400,—	1,67	234,00	10 000,—	0,75
Latvijas pētišanai	51 245,—	3,65	187,03	27 400,—	2,05
Archīvu pētišanai					
Latvijas lietās .	5 820,—	0,41	137,59	4 230,—	0,32
Zinātņu biedrībām	1 000,—	0,07	30,30	3 300,—	0,25
Gleznu iepirkšanai	35 500,—	2,53	100,37	35 370,—	2,64
Gleznu izstāžu sa- rikošanai	2 000,—	0,14	49,62	4 030,50	0,30
Mākslas reproduc. mapu izdošanai .	5 000,—	0,36	100,00	5 000,—	0,37
Manuskri. atpirkš.	3 650,—	0,26	104,29	3 500,—	0,26
Latv. rakstn. darbu tulkoš. un izdoš. svešās valodās .	7 780,—	0,55	216,11	3 600,—	0,27
Klasiķu tulkoš. un izd. latv. valodā	5 000,—	0,36	121,95	4 100,—	0,31
Kompozic. atpirkš. un izdošanai . .	10 391,70	0,74	865,98	1 200,—	0,09
Izpildošo mākslin. izglītoš. ārzemēs	24 200,—	1,72	121,00	20 000,—	1,49
Simfonisk. mūzikai	14 000,—	1,00	123,89	11 300,—	0,85

Kādam nolūkam pabalsti piespriesti	1936/37. g.		% (1935/36. = 100)	1935/36. g.	
	Summa	%		Summa	%
Tautas konservāt.	11 100,—	0,79	100,91	11 000,—	0,82
Kopiem dziedāša- nas veicināšanai	1 300,—	0,09	13,83	9 400,—	0,70
Centrālajai nošu bibl.	6 000,—	0,43	117,19	5 120,—	0,38
Žurn. abon. tautas un skolu bibliotēk.	43 999,44	3,13	110,33	39 879,68	2,98
Tautas bibliotēku ierīc. un papildin.	1 236,60	0,09	8,24	15 000,—	1,12
Skolu bibl. ierīcībai un papildināšanai	15 000,—	1,07	150,00	10 000,—	0,75
Pabalsti Rīgas un provinc. teātriem	355 862,50	25,36	85,24	417 500,—	31,17
Režisoru ārzemju komandējumiem	—	—	—	6 000,—	0,45
Populāri-zinātnisku rakstu izdošanai	87 600,—	6,24	132,89	65 920,50	4,92
Pabalsti sportam un fiz. audzināš.	30 000,—	2,14	100,00	30 000,—	2,24
Fiziskas audzināš. darbinieku izglīt.	1 000,—	0,07	142,86	700,—	0,05
Kursiem, lekcijām un tautas augstsk.	56 085,20	4,00	77,25	72 600,—	5,42
Organizācijām kul- tūrēliem mērķiem	219 506,37	15,64	124,59	176 180,12	13,15
Draudzīgam aici- nājumam	60 000,—	4,28	92,69	64 729,18	4,83
K o p ā	1 403 463,16	100,00	104,78	1 339 429,98	100,00

V. Tautas veselība.

1. Saslimšanas gadījumi, med. personāls un veselības kopšanas iestādes.

Saskaņā ar Veselības departamenta noteikumiem, par katru saslimšanas gadījumu ar kādu no obligātoriski registrējamām (lipīgām) slimībām ārstam jāiesūta ziņojums. Uz šo ziņojumu pamata notiek statistisko datu sakopšana, lai pie lipīgo slimību izplatīšanās, nekavējoties varētu spert aizsardzības soļus.

Obligātoriski registrējamo saslimšanas gadījumu tabulā uzrādītas pavisam 31 atsevišķa slimība.

Saslimšanas gadījumi ar obligātoriski reģistrējamām slimībām.*)

Slimību nosaukumi	1936. g.	1935. g.
Vēdera tīfs	621	603
Paratīfs	153	141
Izsitumu tīfs	7	8
Atguļas tīfs	—	—
Viļņojošais drudzis	1	3
Bakas	—	—
Masalas	2 118	999
Šarlaks	2 925	4 175
Garais klepus	729	503
Diftērija	795	953
Gripa, influenza	5 073	2 021
Cholēra	—	—
Dizentērija	3	2
Mēris	—	—
Roze	466	390
Akūtais muguras smadz. un akūtais galvas smadzeņu iekaisums	31	44
Letargiskais jeb epidēm. smadz. iek. Epidēm. galvas un muguras smadzeņu plēves iekaisums	116	100
Ļaunie ienāši	—	—
Liesas sērga ādā un karbunkuls	—	3
Trakuma sērga	—	—
Sastinguma krampji	24	25
Elpošanu orgānu tuberkuloze (iesk. elpvadā bronhu dziedz. tbc)	3 764	**)
Spitālība	19	11
Malārija	3	2
Trachoms	617	521
Epid. pieauss dziedzeņa iekaisums	88	186
Aborts (augļa noiešana) septiskais	92	113
Puerperālā asins saindēš. un piēmija	126	107
Skorbutis	6	3
Saindēš. ar uztura vielām	26	6
Saindēšanās ar svinu	19	.

*) Pēc veselības departamenta ziņām.

***) Elpošanas orgānu tbc. slimnieku reģistrācija iesākta tikai ar 1935. g. 1. jūliju.

Jāatzīmē, ka ir saslimšanas gadījumi, kuŗu skaits pēdējos 15 gados palicis bez ievērojamām pārmaiņām, turpretim ir arī slimības, kuŗas pakāpeniski un pie tam ļoti strauji samazinājās. Tā 1922. gadā reģistrēti 1476 saslimšanas gadījumi ar izsituma tīfu, bet 1936. gadā vairs tikai 7 gadījumi. Līdzīgi tas ir ar atguļas tīfu, bakām, malāriju un dizentēriju. 1935. un 1936. g. nav reģistrēts neviens saslimšanas gadījums ar atguļas tīfu, bakām, ļauniem ienāšiem un trakuma sērgu.

Par saslimšanu ar elpošanas organu tuberkulozi par iepriekšējiem gadiem trūkst pilnīgu datu, un tikai ar 1935. gada 1. jūliju Veselības departaments iekārtoja centrālu kartoteku tuberkulozes slimniekiem, kas dod iespēju noteikt saslimšanas gadījumu skaitu. 1935. gada pēdējo sešu mēnešu laikā reģistrēti 2027 saslimšanas gadījumi.

No visiem saslimšanas gadījumiem ar obligātoriski reģistrējamām slimībām 1936. gadā vislielāko skaitu uzrāda gripa, influenza — 28,46%, elpošanas organu tuberkuloze — 21,11%, šarlaks — 16,41% (1935. gadā — 32,24%), masalas — 11,88%, diftērija — 4,46%, gaŗais klepus — 4,09%, vēdera tīfs — 3,48%, trachoma — 3,46%, roze — 2,61%. Pārējās slimībās saslimšanas gadījumu skaits ir mazāks par 1%.

Saslimšanas gadījumu skaits ar atsevišķām lipīgām slimībām nav visos gada laikos vienāds, ir mēneši kad saslimstība stipri augsta, turpretim ir laiks kad saslimšanas gadījumu skaits pavisam niecīgs. Tā, ar vēdera tīfu visvairāk slimo septembrī un augustā, ar masalām — pavasara mēnešos, ar šarlaku galvenā kārtā ziemā, tāpat ar gaŗo klepu un diftēriju, ar gripu, influencu — decembrī (vairāk kā puse — 60,83%) un novembrī. Visbīstamākie mēneši iedzīvotāju veselībai bijuši — decembris, kas uzrāda 22,73% no visu saslimšanas gadījumu kopskaita 1936. g., tam seko — novembris — 10,12% un janvāris — 9,08%. Vismazākais saslimšanas gadījumu skaits reģistrēts augusta mēnesī — tikai 4,14%.

Dažu galveno obligātoriski reģistrējamo slimību saslimšā-
nas gadījumu skaits 1936. g. atsevišķos mēnešos.*)

	Vēdera tifs	%	Masalas	%	Sarlakas	%	Garais klepus	%	Difterija	%	Gripa, influenza	%	Elpošanu org. tuberk.	%
Janvāris	63	10,14	158	7,46	291	9,95	163	22,96	105	13,21	237	4,67	423	11,24
Febr.	34	5,48	353	16,67	329	11,25	48	6,58	72	9,06	218	4,30	361	9,59
Marts	32	5,15	329	15,58	369	12,61	60	8,23	70	8,81	131	2,58	340	9,03
Aprīlis	35	5,64	357	16,85	241	8,24	67	9,19	40	5,03	124	2,45	268	7,12
Maijs	46	7,41	525	24,79	202	6,91	51	7,00	59	7,42	70	1,38	352	9,35
Jūnijs	47	7,57	255	12,04	201	6,87	50	6,86	57	7,17	50	0,99	296	7,87
Jūlijs	51	8,21	107	5,05	95	3,25	57	7,82	45	5,66	35	0,69	367	9,75
Augusts	85	13,69	19	0,90	96	3,28	35	4,80	45	5,66	43	0,85	274	7,28
Sept.	88	14,17	3	0,14	141	4,82	19	2,61	41	5,16	56	1,10	285	7,57
Oktobris	57	9,18	1	0,05	282	9,64	44	6,03	82	10,31	197	3,88	262	6,96
Nov.	53	8,53	6	0,28	337	11,52	61	8,37	111	13,96	826	16,28	248	6,59
Dec.	30	4,83	5	0,24	341	11,66	74	10,15	68	8,55	3 086	60,83	288	7,65
Kopā	621	100,00	2 118	100,00	2 925	100,00	729	100,00	795	100,00	5 073	100,00	3 764	100,00

*) Pēc Veselības departamenta ziņām.

Saslimšanas gadījumi ar obligātoriski reģ.
slimībām (izņemot elpojamo org. tbc.) apgabalu
sadalījumā*)

Apgabali	1936. g.		1935. g.	
	Sk.	%	Sk.	%
Rīga	2 993	21,28	3 637	33,29
Vidzeme	4 232	30,10	2 590	23,71
Kurzeme	3 114	22,15	1 536	14,06
Zemgale	1 855	13,19	1 277	11,69
Latgale	1 868	13,28	1 884	17,25
Latvija	14 062	100,00	10 924	100,00

*) Pēc Veselības departamenta ziņām.

Ņemot vērā ka elpošanas organu tuberkulozes slimnieku reģistrācija iesākta tikai ar 1935. gada 1. jūliju, pievēstā tabulā skaitļu salīdzināšanai izslēgti saslimšanas gadījumi ar elpošanas organu tuberkulozi. Vislielākais saslimšanas gadījumu skaits (30,10%) ar obligātoriski reģistr. slimībām 1936. gadā reģistrēts Vidzemē, tad Kurzēmē (22,15%), Rīgā (21,28%), Latgalē (13,28%) un Zemgalē (13,19%). Saslimšanas gadījumu skaits salīdzinot ar 1935. gadu pieaudzis Vidzemē, Kurzēmē un Zemgalē, turpretim Rīgā un Latgalē tas samazinājies.

Veneriskās slimības. 1936. gadā reģistrēti pavisam 9 500 saslimšanas gadījumi ar veneriskām slimībām.

Saslimstība ar veneriskām slimībām pēdējos gados ievērojami samazinājusies un 1935. gadā uzrāda vismazāko saslimšanas gadījumu skaitu. Tā 1929. gadā reģistrēti 14 184 saslimšanas gadījumi ar veneriskām slimībām, 1930. g. — 12 691, 1931. g. — 11 206, 1932. g. — 11 993, 1933. g. — 10 505, 1934. g. — 9 867 un 1935. gadā — 9 414. Pagājušā, 1936. g. saslimšanas gadījumu skaits par 86 pieaudzis.

1936. gadā divas trešdaļas — 65,96% no saslimšanas gadījumiem ar veneriskām slimībām reģistrēti pie vīriešiem, un tikai viena trešdaļa — 34,04% pie sievietēm.

Saslimšanas gadījumi ar veneriskām slimībām 1936. g.*).

	Virieši		Sievietes		Kopā	
	Sk.	%	Sk.	%	Sk.	%
Sifiliss I.	267	4,26	130	4,02	397	4,18
" II.	333	5,32	286	8,84	619	6,51
" III.	209	3,34	201	6,22	410	4,32
" bez redz. zīmēm	828	13,21	883	27,30	1 711	18,01
" iedzimis	77	1,23	124	3,84	201	2,12
Šankers	44	0,70	4	0,12	48	0,50
Gonorēja	4 508	71,94	1 606	49,66	6 114	64,36
Kopā	6 266	100,00	3 234	100,00	9 500	100,00

*) Pēc Veselības departamenta ziņām.

Saslimšanas gadījumi ar veneriskām slimībām 1936. g.

	Rīga		Vidzeme		Kurzeme		Zemgale		Latgale		Latvija	
	Sk.	%	Sk.	%	Sk.	%	Sk.	%	Sk.	%	Sk.	%
Sifiliss I.	225	3,57	18	3,55	46	3,33	92	11,19	16	3,26	397	4,18
" II.	385	6,11	21	4,14	94	6,81	72	8,76	47	9,57	619	6,51
" III.	190	3,02	49	9,67	112	8,12	18	2,19	41	8,35	410	4,32
" bez redz. zīm.	1 308	20,76	56	11,05	198	14,35	67	8,15	82	16,70	1 711	18,01
" iedzimis	154	2,45	6	1,18	24	1,74	9	1,10	8	1,63	201	2,12
Šankers	33	0,52	3	0,59	11	0,80	1	0,12	—	—	48	0,50
Gonorēja	4 005	63,57	354	69,82	895	64,85	563	68,49	297	60,49	6 114	64,36
Kopā	6 300	100,00	507	100,00	1 380	100,00	822	100,00	491	100,00	9 500	100,00

Saslimšanas gadījumi stacionārā ārstēšanā 1935. g. un 1936. g.*).

Slimību grupas	1935. g.		1936. g.	
	Ārstēti	% No tiem miruši	Ārstēti	% No tiem miruši
I. Lipīgās un parazitārās slimīb.	18 202	13,45	995	20,03
II. Vēzis un pārējie audzēji . . .	5 125	3,79	677	13,63
III. Reimātiskās, vielu maiņas, iekš. sekrēcijas un c. vispār. slim.	3 422	2,53	57	1,15
IV. Asins un asins radošo org. slim.	1 179	0,87	36	0,72
V. Akūtā un hroniskā saindēšanās	363	0,27	7	0,14
VI. Nervu sist. un juš. org. slim.	13 466	9,95	511	10,29
VII. Asins cirkul. un limfu sist. sl.	5 758	4,25	525	10,57
VIII. Elpošanas orgānu slimības . .	12 096	8,94	492	9,90
IX. Gremošanas orgānu slimības . .	24 371	18,01	614	12,36
X. Mīzalu un dzimuma org. slim.	8 837	6,53	200	4,03
XI. Gūtu sieviešu un nedēļnieču slimības, dzemdības	12 807	9,46	151	3,04
XII. Ādas un zemādas audu slim. . .	4 602	3,40	70	1,41
XIII. Kaulu, locītavu un muskuļu sist. slimības	2 202	1,63	29	0,58
XIV. Iedzimtie attīstības trūkumi . .	251	0,19	35	0,70
XV. Agrās attīstības trūkumi	9 064	6,70	160	3,22
XVI. Vecuma nespēks	186	0,14	50	1,01
XVII. Varmācības un nelaimes gad. . .	11 881	8,78	340	6,84
XVIII. Nezināmi cēloņi	1 496	1,11	19	0,38
Kopā	135 308	100,00	4 968	100,00

*) Pēc Veselības departamenta ziņām.

Visvairāk saslimšanas gadījumu ar veneriskām slimībām ir pilsētās. Tā 1936. gadā Rīgā vien konstatēti 6 300 saslimšanas gadījumi, kas sastāda 66,31% no saslimšanas gadījumu kopskaita. Otrā vietā stāv Kurzeme — ar 14,53% (vairums Liepājas pilsētā), tad Zemgale — 8,65%, Vidzeme — 5,34% un vismazāko saslimšanas gadījumu skaitu uzrāda Latgale — tikai 5,17%.

Stacionārā ārstēšanā nonāk grūtāki saslimušie, t. i. tādi, kuriem vajadzīga ārstu pastāvīga uzraudzība un mācīta personāla apkopšana.

1936. gadā stacionāri ārstēti 135 308 saslimšanas gadījumi, kas ir par 5,08% vairāk nekā 1935. gadā. Pēc starptautiskās slimību nomenklatūras slimību grupām, visvairāk saslimšanas gadījumu bijis IX. gremošanas organu slimību grupā — 18,01% no saslimšanas gadījumu kopskaita. Otrā vietā, skaita ziņā, ar 13,45% stāv — I. Lipīgās un parazitārās slimības. Tad seko — VI. Nervu sist. un juš. organu slimības ar 9,95%, XI. Grūtu sieviešu un nedēļnieču slimības un dzemdības ar 9,46%, VIII. Elpošanas organu slimības (atsk. tuberkulozi) ar 8,94% un t. t. Stacionārā ārstēšanā, ieskaitot pie dzemdībām mirušos bērnus, pavisam miruši 4 968, kas sastāda 3,67% no stacionārā ārstēšanā nonākušiem saslimšanas gadījumiem. Vislielākais mirušo skaits 1936. gadā bijis — I. Lipīgās un parazitārās slimības grupai. Šīs grupas slimības par nāves cēloni bijušas 995 gadījumos, kas sastāda 20,03% no mirušo kopskaita. Otrā vietā, pēc mirušo skaita, stāv — II. Vēzis un pārējie audzēji ar 13,63%, tad IX. Gremošanas organu slimības — 12,36%, VII. Asins cirkul. un limfu sist. slimības — 10,57%, VI. Nervu sist. un juš. org. slimības — 10,29% un VIII. Elpošanas organu slimības — 9,90%. Minēto sešu grupu slimības bijušas par nāves cēloni vairāk kā trim ceturtdaļām no visiem stacionārā ārstēšanā mirušiem.

Slimnīcu un sanātoriju skaits strauji audzis.

Slimnīcas un sanātorijas pēc uzturētājiem
1936. g. *)

Uzturētāji	Slimn. un sanātorijas		Gultas	
	Skaits	%	Skaits	%
Valsts	16	11,03	3 570	28,51
Pašvaldības . . .	43	29,66	5 226	41,74
Sabiedr. organ. . .	39	26,90	2 803	22,39
Privāti	47	32,41	922	7,36
K o p ā	145	100,00	12 521	100,00

	Slimn. skaits	Gultu skaits
1935. g.	145	11 906
1934. g.	144	11 835
1933. g.	140	11 404
1932. g.	139	12 276
1931. g.	145	11 275
1930. g.	141	10 850
1929. g.	137	10 270
1923. g.	84	5 365

*) Pēc Veselības departamenta ziņām.

Kā redzams, slimniņu un sanātoriju skaits no 84 — 1923. gadā pieaudzis uz 145 — 1936. gadā. Slimnīcās un sanātorijās iekārtoto gultu skaits palielinājies vēl straujāki. Pēdējo 14 gadu laikā gultu skaits ir vairāk kā dubultojies.

Pavisam 1936. gadā darbojušās 145 slimnīcas un sanātorijas, tai skaitā 104 vispārīgās slimnīcas, 8 psihiatriskās slimnīcas, 3 dzemdēšanas patversmes, 2 leprozorijas. Visvairāk (32,41%) slimniņu un sanātoriju uzturējušas privātas personas, tomēr to uzturētās ārstniecības iestādes ir mazas un tur iekārtoto gultu skaits sastāda tikai 7,36% no gultu kopskaita. Pašvaldību uzturēto ārstniecības iestāžu skaits ir ievērojami liels (29,66%), pie kam tās uzrāda vislielāko (41,74%) gultu kopskaitu. Lai gan valsts uzturēto ārstniecības iestāžu skaits nav liels (11,03%), tomēr tajās iekārtoto gultu skaits sastāda 28,51% no gultu kopskaita.

Slimniņu un sanātoriju sadalījums pa apgabaliem 1936. g. *).

Apgabali	Slimn. un san. skaits	Gultu skaits	Gultu skaits uz 1000 iedz.	Ārstēj. skaits	Slimn. dienu skaits	Slimn. dienu uz 1 gultu
Rīga	52	5 352	14	59 829	1 728 571	323
Vidzeme	34	2 056	5	13 642	511 371	249
Kurzeme	19	1 531	5	13 582	404 626	264
Zemgale	19	1 555	5	12 387	519 998	334
Latgale	21	2 027	4	23 436	604 534	298
Latvija	145	12 521	6	122 876	3 769 100	301

*) Pēc Veselības departamenta ziņām.

Vairāk kā trešā daļa — 35,86% no ārstniecības iestādēm atrodas Rīgā, pie kam gultu skaits uz 1000 iedzīvotājiem Rīgā ir vairāk kā divas reizes lielāks kā caurmērā visā

valstī. Vidzemē atrodas 23,45⁰/₀ no ārstniecības iestādēm, Kurzemē — 13,10⁰/₀, Zemgalē — 13,10⁰/₀ un Latgalē — 14,49⁰/₀. Rīgas ārstniecības iestādēs ārstējušies gandrīz puse no visiem 1936. gadā slimnīcās un sanātorijās ārstētiem, uzrādot arī vislielāko slimnieku dienu skaitu. Jāatzīmē, ka slimnīcas un sanātorijas izmantotas samērā pilnīgi. Katra gulta gada laikā bijusi aizņemta caurmērā 301 dienu, kas ir par 7 dienām vairāk kā 1935. gadā. Vislielākais slimnieku dienu skaits uz 1 gultu 1936. g. bijis Zemgalē (334) un Rīgā (323), bet vismazākais Vidzemē (249).

Ārstu skaits pēdējo 14 gadu laikā nepārtraukti audzis, par ko liecina šādi skaitļi:

	Ārsti	Zobārsti		Ārsti	Zobārsti
1922. g.	748	445	1929. g.	1 299	624
1923. g.	813	538	1930. g.	1 341	657
1924. g.	954	567	1931. g.	1 420	668
1925. g.	963	519	1932. g.	1 462	695
1926. g.	1 063	557	1933. g.	1 509	731
1927. g.	1 119	560	1934. g.	1 522	758
1928. g.	1 208	601	1935. g.	1 533	780
			1936. g.	1 547	800

Kā redzams, laikā no 1922. g. līdz 1936. gadam ārstu skaits vairāk kā dubultojies, pie kam ārstu pieaugumu galvenā kārtā devusi Latvijas Universitāte, kurū līdz 1936. gada beigām beiguši 1 073 ārsti. Samērā gandrīz tik pat strauji pieaudzis zobārstu skaits (par 355).

Ārstu skaits apgabalu sadalījumā.*)

Apgabali	1936. g.			1935. g.		
	Ārstu skaits	Platība km ² uz 1 ārstu	Iedz. skaits uz 1 ārstu	Ārstu skaits	Platība km ² uz 1 ārstu	Iedz. skaits uz 1 ārstu
Rīga	829	0,25	464	821	0,3	469
Vidzeme	194	119	2 094	196	118	2 073
Kurzeme	185	71	1 582	188	70	1 558
Zemgale	161	85	1 859	150	91	2 000
Latgale	178	88	3 186	178	88	3 215
Latvija	1 547	43	1 261	1 533	43	1 276

*) Pēc Veselības departamenta ziņām.

Atskaitot Rīgas pilsētu, kur ārstu skaits ir samērā liels, visbiežākais ārstu tīkls ir Kurzemē, kur caurmērā uz katra 71 kv. kilometra ir viens ārsts. Samērā biežs ārstu tīkls ir arī Zemgalē un Latgalē. Visretāks ārstu tīkls ir Vidzemē, kur 1 ārsts iznāk tikai uz 119 km². Vismazākais 1 ārstam apkalpojamo iedzīvotāju skaits ir Rīgā (464), tad Kurzemē (1582), Zemgalē (1859), Vidzemē (2094), bet vislielākais Latgalē (3186), lai gan pēdējā ārstu tīkls ir biežāks kā Vidzemē.

Zobārstu skaits apgabalu sadalījumā.

Apgabali	1936. g.			1935. g.		
	Zobārstu skaits	Platība km ² uz 1 zobārstu	Iedzīv. sk. uz 1 zobārstu	Zobārstu skaits	Platība km ² uz 1 zobārstu	Iedzīv. sk. uz 1 zobārstu
Rīga	497	0,4	775	479	0,4	804
Vidzeme	90	256	4 514	84	275	4 837
Kurzeme	74	179	3 955	80	165	3 662
Zemgale	69	197	4 339	67	203	4 477
Latgale	70	224	8 102	70	224	8 176
Latvija	800	82	2 438	780	84	2 508

Lielākā puse no zobārstiem praktizē Rīgā un tikai otra — mazākā puse pārējos apgabalos. Atskaitot Rīgu, visbiežākais zobārstu tīkls ir Kurzemē, kur caurmērā uz katrēm 179 kv. km ir viens zobārsts, turpretim visretākais Vidzemē (256 kv. km uz 1 zobārstu). Vislielākais iedzīvotāju skaits caurmērā uz 1 zobārstu ir Latgalē. Salīdzinot ar 1935. gadu zobārstu skaits 1936. g. palielinājies Rīgā, Vidzemē un Zemgalē. Latgalē tas nav mainījies, bet Kurzemē par 6 samazinājies.

Bez ārstiem un zobārstiem, kas sastāda medicīnisko personālu, veselības kopšanas laukā vēl darbojas medicīniskais

palīgpersonāls, pie kuŗa pieskaita med. **feldšerus, vecmātes un masierus.**

Ievērojot pietiekošo ārstu skaitu jaunus feldšerus vairs nesagatavo, kādēļ pēdējo skaits pakāpeniski samazinās. 1922. gadā darbojās 414 feldšeri, bet 1936. gada beigās vairs tikai 46 feldšeri, no kuŗiem 21 darbojas Latgalē, 11 — Rīgā, 6 — Kurzemē, 4 — Vidzemē un 4 — Zemgalē.

Vecmāšu skaits.

	1936. g.		1935. g.	
	Skaitis	Platība km ² uz 1 vecmāti	Skaitis	Platība km ² uz 1 vecmāti
Rīga	209	1	193	1
Vidzeme	234	99	221	104
Kurzeme	144	92	150	88
Zemgale	136	100	139	98
Latgale	133	118	126	124
Latvija	856	77	829	79

Vecmāšu skaits palicis bez ievērojamām pārmaiņām un salīdzinot ar 1922. gadu 1936. gadā ir tikai par 31 vecmāti vairāk, 1936. gada beigās 1 vecmāte iznāk caurmērā uz 77 kv. kilometriem. Atskaitot Rīgas pilsētu, visbiežākais vecmāšu tīkls ir Kurzemē, tad Vidzemē, Zemgalē, bet visretākais — Latgalē, kur viena vecmāte caurmērā ir tikai uz 118 kv. km. Salīdzinot ar 1935. gadu vecmāšu skaits 1936. gadā pieaudzis Rīgā, Vidzemē un Latgalē, turpretim samazinājies Kurzemē un Zemgalē.

1936. gadā Latvijā registrēti 935 masieri un kosmētiķi, pret 815 masieriem un kosm. 1935. g.

Aptieku skaits pēdējo desmit gadu laikā strauji pieaudzis. Tā 1925. g. darbojušās 368 aptiekas (viena aptieka caurmērā uz 5 013 iedzīvotājiem un 179 kv. km), kurpretim 1936. gadā ir jau 514 aptiekas (viena aptieka caurmērā uz 3 795 iedzīvotājiem un 128 kv. km).

Aptiekas un to darbība 1936. g.*).

Apriņķi un apgabali	Aptieku skaits	Iedzīvot.		Recepšu skaits	1 receptes	
		skaits uz 1 aptieku	Uz cik km ² 1 aptieka		Recepšu sk. uz 100 iedz.	caurm. cena Ls
Rīga	76	5 067	3	976 956	254	1,48
Rīgas apr.	49	2 243	132	134 307	122	1,87
Cēsu "	19	3 185	171	91 704	152	1,85
Valmieras "	26	3 259	178	101 480	120	1,83
Valkas "	26	3 027	184	95 611	121	1,87
Madonas "	26	2 783	153	86 298	119	1,90
Vidzeme	146	2 783	158	509 400	125	1,86
Liepājas apr.	34	3 285	89	203 130	182	1,56
Aizputes "	9	3 572	183	31 864	99	2,06
Kuldīgas "	16	3 488	196	61 240	110	1,70
Ventspils "	16	3 102	202	69 886	141	2,02
Talsu "	17	2 552	128	40 560	93	1,91
Kurzeme	92	3 181	144	406 680	139	1,73
Tukuma apr.	14	3 261	182	49 845	109	1,71
Jelgavas "	34	3 070	104	139 580	134	1,63
Bauskas "	12	3 724	192	41 047	92	1,71
Jēkabpils "	16	3 000	188	44 848	93	2,39
Ilūkstes "	14	4 046	160	28 103	50	1,59
Zemgale	90	3 326	151	303 423	101	1,76
Daugavp. apr.	48	4 431	100	190 043	89	1,81
Rēzeknes "	26	5 834	164	97 991	65	1,94
Ludzas "	15	6 211	156	49 609	53	1,80
Jaunlatg. "	21	5 221	204	66 763	61	1,78
Latgale	110	5 156	143	404 406	71	1,83
Latvija	514	3 795	128	2 600 865	133	1,68

*) Pēc Farmācijas pārvaldes ziņām.

Absolūti visvairāk aptieku ir Vidzemē (28,40%), kur vienai aptiekai jāapkalpo caurmērā 2783 iedzīvotāji. Vismazākais aptieku skaits (tikai 14,79% no aptieku kopskaita) ir Rīgā, nedaudz vairāk Zemgalē (17,51%), Kurzemē (17,90%) un Latgalē (21,40%).

Vislielākais iedzīvotāju skaits uz 1 aptieku ir Latgalē.

Atskaitot Rīgas pilsētu, vislielākā platība uz 1 aptieku ir Vidzemē, neskatoties uz to ka Vidzemē ir vislielākais aptieku skaits un vismazākais iedzīvotāju skaits uz 1 aptieku. Vismazākā platība — 143 kv. km — caurmērā uz 1 aptieku ir Latgalē.

No visām 514 aptiekām 236 (45,92%) ir normālās aptiekas, 259 (50,39%) lauku aptiekas, 5 (0,97%) homeopātiskās aptiekas un 14 (2,72%) slimnīcu aptiekas. 460 vai 89,50% no visām aptiekām pieder privātām personām, 29 aptiekas vai 4,48% — pašvaldībām, 10 aptiekas vai 1,94% — slimo kasēm, 16 aptiekas vai 3,11% — sabiedriskām organizācijām, un 5 aptiekas vai 0,97% — valstij.

Pavisam 1936. gadā aptiekās pret samaksu izsniegtas zāles uz 2 600 865 receptēm, pie kam vislielākais recepšu skaits — 37,56% bijis Rīgas aptiekās, pēc tam Vidzemes — 19,58%, Kurzemes — 15,64%, Latgales — 15,55%. Vismazāk recepšu bijis Zemgalē — tikai 11,67%. Caurmērā uz katriem 100 iedzīvotājiem iznāk 133 receptes uz kurām zāles izsniegtas pret atsevišķu atlīdzību. Vislielākais šādu recepšu skaits uz katriem 100 iedzīvotājiem ir Rīgā (254), tad Kurzemē (139), Vidzēmē (125), Zemgalē (101). Samērā vismazāk recepšu ir Latgalē, kur uz 100 iedzīvotājiem ir tikai 71 recepte.

1936. gadā 1 recepte caurmērā izmaksāja ls 1,68. Salīdzinot ar 1935. gadu receptes sadārdzinājušās tikai par 2 santīmiem.

Vienas receptes caurmēra izmaksa visaugstāka ir Vidzemē (ls 1,86), tad Latgalē (ls 1,83), Zemgalē (ls 1,76), Kurzemē (ls 1,73), turpretim viszemāka Rīgā (ls 1,48).

Bez minētām 2 600 865 sagatavotām receptēm, kas izsniegtas pret noteiktu atlīdzību, slimnīcu aptiekas vēl izga-

tavojušas un izsniegušas bez atsevišķas atlīdzības 524 473 receptes, tai skaitā: Rīgā — 399 960, Liepājā — 80 857, Daugavpili — 18 554, Jelgavā — 12 003 un Rēzeknē — 13 099. Salīdzinot ar 1935. gadu, slimnīcu (bez atsevišķas atlīdzības) izgatavoto recepšu skaits palielinājies par apm. 30 000.

1936. gadā pavisam darbojušies 286 **drogu veikali** pret 291 drogu veikalu 1935. gadā. 43,01% vai 123 drogu veikali atrodās Rīgā, 16,43% vai 47 drogu veikali — Kurzemē, 16,08% vai 46 drogu veikali — Vidzemē, 13,99% vai 40 drogu veikali — Latgalē. Vismazākais drogu veikalu skaits — 30 bijis Zemgalē, kas sastāda tikai 10,49% no drogu veikalu kopskaita.

Lielu darbu tautas veselības kopšanas laukā veic arī **sēravotu dziedniecības iestādes**, kurās 1936. gadā apmeklējušas 7 378 personas.

Balneoloģiskā ārstēšana 1936. g.*).

Sēravotu iestādes	Ierīkoto vannu skaits	Apmeklētāju skaits			
		Vir.	Siev.	Bērni	Kopā
Ķemeri	182	2 739	3 353	70	6 162
Baldone	54	330	644	35	1 009
Kandava	16	44	84	2	130
Bārbele	6	9	19	—	28
Sigulda	10	22	27	—	49

*) Pēc Veselības departamenta ziņām.

Ķemeru un Baldones sēravotu iestādes uztur valsts, turpretim visas pārējās ir privātas sēravotu iestādes. Pēc ierīkoto vannu skaita, vislielākā ir Ķemeru sēravotu iestāde, pie kam salīdzinot ar 1935. gadu vannu skaits 1936. gadā par 20 palielināts.

Ķemeru sēravotu iestādē 1936. gadā pavisam izsniegtas 121 823 dažādas peldes un kompreses, tai skaitā privāti ārstētiem — 38 254. Baldones sēravotu iestādē tai pašā laikā izsniegtas 16 795 peldes un kompreses, tai skaitā 6 482 — privāti ārstētiem.

2. Fiziskā kultūra un sports.

Latvijas fiziskās kultūras un sporta komitejai pakļauta 21 sporta savienība kas 1936. gadā apvienoja kādas 135 organizācijas. No šīm pēdējām ziņas sakopotas par 130 organizācijām.

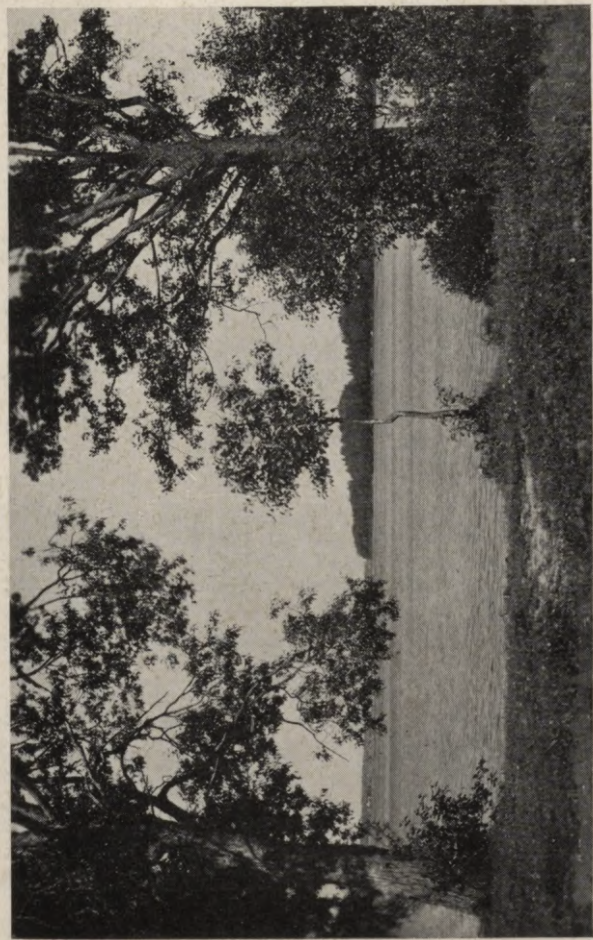
Kā masu darbības veids, organizēts sports vislabāki attīstas bieži apdzīvotās vietās. Tādēļ arī pie mums sporta dzīve galvenā kārtā norit pilsētās, kur no 130 sporta organizācijām atrodas 118 jeb 90,77%.

Šinīs 118 organizācijās saistīti 31 975 sporta organizāciju biedri jeb 98,10% no to kopskaita 32 593 un 19 728 aktīvie sportisti jeb 98,11% no pēdējo kopskaita 20 108:

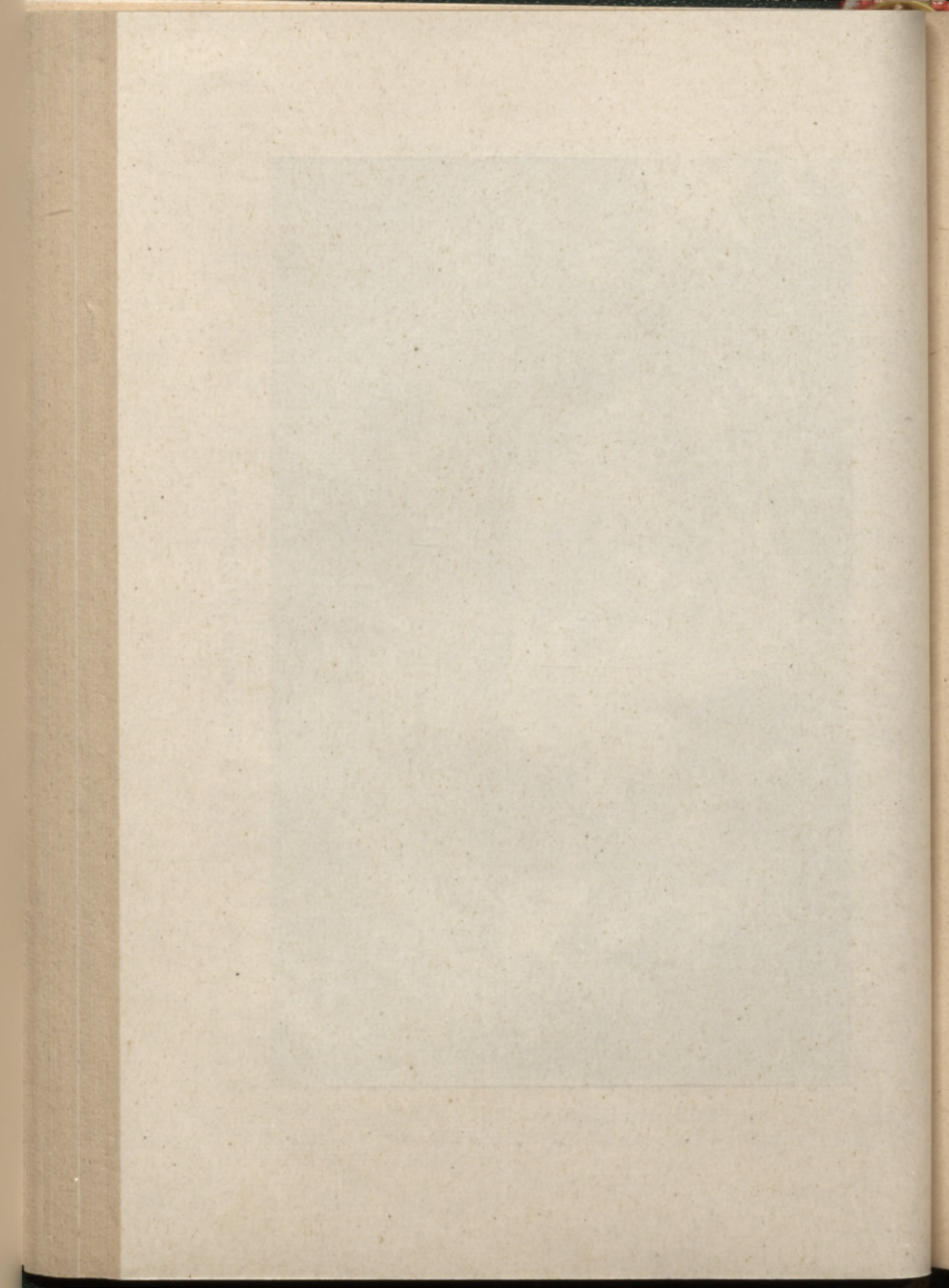
	Organizāciju skaits		1936. gada beigās		Aktīvo sportistu skaits	
	skaitis	%	skaitis	%	skaitis	%
Rīgā	55	42,31	21 934	67,30	11 480	57,09
Liepājā	11	8,46	1 331	4,08	1 199	5,96
Daugavpilī	6	4,62	966	2,96	888	4,42
Jelgavā	6	4,62	1 420	4,36	1 181	5,87
Ventspilī	4	3,07	454	1,39	304	1,51
Pārējās pilsētās . .	36	27,69	5 870	18,01	4 676	23,26
Kopā pilsētās	118	90,77	31 975	98,10	19 728	98,11
Vidzemē	4	3,07	157	0,48	67	0,33
Kurzemē	5	3,85	241	0,74	153	0,76
Zemgalē	2	1,54	32	0,10	25	0,13
Latgalē	1	0,77	188	0,58	135	0,67
Kopā laukos	12	9,23	618	1,90	380	1,89
Pavisam	130	100,00	32 593	100,00	20 108	100,00
Tai skaitā sievietes			7 071	21,69	3 803	18,91

No pilsētām, savukārt, pirmā vietā stāv Rīga. Tani koncentrētas: 55 vietējās sporta organizācijas jeb 42,31% no to kopskaita, 21 934 šo organizāciju biedri jeb 67,30% no viņu kopskaita un 11 480 aktīvie sportisti jeb 57,09% no pēdējo kopskaita.

Sporta savienības un vietējās organizācijas 1936. gadā ieņēmušas Ls 482 484,43 un izdevušas Ls 477 886,76:

Cirīša ezers pie Aglonas.

	Ieņēmumi		Izdevumi		Izdevumi % no ienākumiem
	Ls	%	Ls	%	
Rīgā	356 200,34	73,83	359 871,97	75,30	101,03
Provincē	126 284,09	26,17	118 014,79	24,70	93,45
K o p ā	482 484,43	100,00	477 886,76	100,00	99,05

Sporta savienību un vietējo organizāciju ienākumi pārskata gadā sastādījās šādi:

	Ls	%
Iestāšanās un biedru maksas	110 531,02	22,91
Biedru ziedojumi	20 702,23	4,29
Valsts un pašvaldību pabalsti	30 023,87	6,22
Dažādi ziedojumi	62 964,11	13,05
Ieņēmumi no sacīkstēm	82 272,17	17,05
Ieņēm. no laukumu un telpu iznom.	62 977,21	13,05
Aizņēmumi	41 442,01	8,59
Pārējie	71 571,71	14,84
K o p ā	482 483,43	100,00

Iestāšanās naudas, biedru maksas un biedru ziedojumi devuši 27,20% no ieņēmumiem, sacīkstes — 17,05%, laukumu un telpu iznomāšana — 13,05%. Valsts ar pašvaldībām sportu pārskata gadā pabalstījušas ar Ls 30 023,87, kas sastāda 6,22% no ieņēmumiem.

Izdevumi pa atsevišķiem posteņiem pārskata gadā sadalījās šādi:

	Ls	%
Tekošie izdevumi:		
Sporta ierīces un to remonts	87 968,11	18,41
Laukumu un telpu noma	54 987,79	11,51
Sportistu komandējumi	19 758,62	4,13
Algas treneriem	32 031,88	6,70
„ apkopējiem un sargiem	29 155,74	6,10
„ kanceļjas darbiniekiem	19 664,93	4,11
Kanceļjas izdevumi	33 916,58	7,10
Kapitālie ieguldījumi:		
Nekustāmi īpašumi, klavieres u. t. t.	200 403,11	41,94
K o p ā	477 886,76	100,00

Sporta tekošās vajadzības (ierīču iegādāšana un to remonts, laukumu un telpu noma, treneru algas, sportistu komandējumi u. t. t.) prasījušas 1936. gadā 59,06% no kopizdevumiem, kamēr 41,94% no tiem izlietoti kapitāliem ieguldījumiem. Šeit jāatzīmē, ka nekustamus īpašumus savos pārskatos uzrāda 27 organizācijas, no tām 15 Rīgā.

Pārskatu par sporta laukumiem sniedz sekojošā tabula:

	Sporta organizāciju skaits,			
	kurām ir pašam savi laukumi		kas nomā laukumus	
	Pavisam	Tai skaitā Rīgā	Pavisam	Tai skaitā Rīgā
Vieglatlētikai	10	3	52	12
Futbolam	10	4	61	20
Tenīsam	7	4	16	8
Volejbolam	12	6	40	13
Basketbolam	4	1	23	10
Skrejceļi	11	4	.	.
Riteņbraukšanas treki	3	2	.	.

19 organizācijām, tai skaitā Rīgā 7, ir savi pakļāji grieķu - romiešu cīņai, 26 (10) organizācijām — svaru cēlāju stangas, 16 (9) organizācijām — boksa pieredumi u. t. t. Sacīkšu laivu 1936. gadā uzdots 140, bet jachtu — 360:

	Organizācijām piederošas		Organizāciju biedriem piederošas		K o p ā	
	Pavisam	Tai skaitā Rīgā	Pavisam	Tai skaitā Rīgā	Pavisam	Tai skaitā Rīgā
	Sacīkšu laivas	52	23	88	54	140
Jachtas	20	10	340	189	360	199

Pavisam pārskata gadā, dažādās sporta nozarēs, sporta savienības ar vietējām organizācijām sarīkojušas 857 sacīkstes, kurās ņēmuši dalību 23 220 aktīvi sportisti, un kurās noskatījušies 181 083 apmeklētāji:

	Sacikšu skaits		Tais piedalījušos aktīvo sportistu skaits				Apmeklētāju skaits		Caurmērā 1 sacikste
	%	Pavisam	%	Tai skaitā sievietes	% no aktīvo sportistu kopskaita	Pavisam	%		
Iekšējās sacikstēs	292	34,07	9 683	41,70	1 723	17,79	20 057	11,08	69
Atklātās sacikstēs	521	60,79	12 136	52,27	647	5,33	100 964	55,75	194
Starptaut. sacikstēs	44	5,14	1 401	6,03	184	13,13	60 062	33,17	1365
Kopā un caurmērā	857	100,00	23 220	100,00	2 554	11,00	181 083	100,00	211

Pa atsevišķām sporta nozarēm 1936. gadā sarīkotās sacikstes sadalījās šādi:

Sporta nozares:	Sacikšu kopskaits	Tai skaitā		
		iekšējās	atklātās	starp- tautiskās
1. Vieglatlētika	107	70	33	4
2. Futbols	334	11	310	13
3. Basketbols	12	2	9	1
4. Volejbols	19	9	10	—
5. Teniss	24	10	9	5
6. Galda teniss	44	22	21	1
7. Grieķu - romiešu cīņas	14	4	5	5
8. Svaru celšana	9	2	7	—
9. Bokss	31	3	23	5
10. Paukošana	3	1	2	—
11. Vingrošana ar rīkiem	8	8	—	—
12. Peldēšana	10	3	5	2
13. Airēšana	5	2	2	1
14. Zēģelēšana	61	34	27	—
15. Ritenbraukšana	52	37	15	—
16. Ātrslidošana	3	1	1	1
17. Daiļslidošana	1	—	1	—
18. Slēpēšana	16	14	2	—
19. Ledus hokejs	1	—	—	1
20. Šaušana	27	22	5	—
21. Jāšana	5	1	3	1
22. Motorbraukšana	1	—	1	—
23. Šahs	23	14	9	—
24. Vairākās min. nozarēs	20	4	12	4
25. Pārējās sporta nozarēs	27	18	9	—
K o p ā	857	292	521	44

Visvairāk sacikšu (334 jeb 38,97% no to kopskaita 857) atzīmēts futbolam, kuram šai ziņā seko vieglatlētika (107 sacikstes jeb 12,49%), zēģelēšana (61 sacikste jeb 7,12%) un riteņbraukšana (52 sacikstes jeb 6,07%).

Pati Latvijas fiziskās kultūras un sporta komiteja pārskata gadā ieņēmusi Ls 90 687,10, bet izdevusi Ls 67 023,24.

Galvenākie ienākuma avoti: Kultūras fonda pabalsts (Ls 55 000,—), izglītības un finansu ministrijas izsniegtās summas (Ls 29 000,—) un ziedojumi (to starpā *Valsts Prezidenta* ziedojums Ls 5 000,— apmērā).

Galvenie izdevumi: pabalsti savienībām un vietējām organizācijām (Ls 16 895,40), Berlīnes olimpiādes ekspedīcija (Ls 15 027,54), vienības riteņbraukšanas organizācija (Ls 5 477,—), ceļa izdevumi sporta ekskursantiem caur „Ceļtransu“ (Ls 5 233,35), inventāra iegūšana (Ls 3 068,01), vingrotavas izbūve Samarina ielā (Ls 3 000,—), Mellužu sporta nometnes uzturēšana (Ls 2 664,98), pabalsti sporta jaunatnes grupai un sporta studentu grupai braucienam uz Berlīnes olimpiādi (Ls 2 081,10) u. t. t.

3. Nācionālais tūrisms.

Nācionālā tūrisma organizēšana un vadība koncentrēta Sabiedrisko lietu ministrijas tūrisma birojā.)*

Biroja darbība izpaužas tūrisma propagandā (literātūra, izstādes), tūristu apmešanās vietu ierīkošanā un ekskursiju noorganizēšanā.

1935. gadā tūrisma propagandas izstādi Rīgā apmeklējušas 12 323, bet 1936. gadā — 18 792 personas.

Apmetņu skaits 1936. gadā pieaudzis no 355 uz 423:

	Apmetņu skaits		%	
	1935. gadā	1936. gadā	1935. gadā	1936. gadā
Rīgā	2	2	100,00	100,00
Vidzemē	161	194	100,00	120,50
Kurzemē	52	65	100,00	125,00
Zemgalē	59	71	100,00	120,34
Latgalē	81	91	100,00	112,35
Kopā	355	423	100,00	119,15

*) Līdz 1937. g. 31. III tūrisma birojs skaitījās pie Iekšlietu ministrijas.

Visplašāks apmetņu tīkls, kā redzam, ir Vidzemē, kurai šai ziņā seko Latgale, tad Zemgale ar Kurzemi.

Apmetņu izmantošanā, atskaitot Rīgu, pirmā vietā stāv Kurzeme:

	Apmetņu skaits	Tūristu skaits Pavisam	1936. gadā Caurm. uz 1 apmetni
Rīgā	2	6 835	3 418
Vidzemē	194	5 691	29
Kurzemē	65	3 820	59
Zemgalē	71	2 245	32
Latgalē	91	2 103	23
Kopā un caurm.	423	20 694	49

Visintensīvāka tūrisma kustība 1936. gadā bijusi jūnijā. Uz šo mēnesi krīt 31 no katriem 100 apmetnēs apmetušāmiem tūristiem:

1936. gadā	Tūristu skaits apmetnēs	
		%
janvārī	90	0,43
februārī	134	0,65
martā	461	2,23
aprīlī	299	1,44
maijā	3 282	15,86
jūnijā	6 492	31,37
jūlijā	5 014	24,23
augustā	3 004	14,52
septembrī	1 055	5,10
oktobrī	527	2,55
novembrī	217	1,05
decembrī	119	0,57

Kopā 20 694 100,00

Pavisam apmetnēs pārskata gadā tūristi pavadījuši 38 297 naktis vai caurmērā katrs tūrists — 1,9 naktis:

	1936. gadā apmetnēs pavadītās naktis	
	Pavisam	Uz 1 tūristu
Rīgā	17 900	2,6
Vidzemē	9 786	1,7
Kurzemē	5 135	1,3
Zemgalē	3 003	1,3
Latgalē	2 473	1,2

Kopā un caurmērā 38 297 1,9

Atzīmējams tas fakts, ka Latvija, kā tūrisma zeme, sāk pievilkt arī tūristus no mūsu kaimiņu valstīm. Tā, 1936. g. tūristu skaitā bijuši 1 676 ārzemnieki, kas kopsummā apmetnēs pavadījuši 3 425 naktis.

Tagad apskatīsim jautājumu, kas šinī gadījumā sevišķi svarīgs, t. i. cik izmaksā uzturēšanās tūristu apmetnēs.

Ikvienam, kas tūrisma nolūkos apceļojot Latviju ieradies birojā reģistrētā apmetnē, tiesība uzturēties tur 2—3 diennaktis no vietas, atkarībā no apceļojamā apvidus. Par noteiktām, tūrisma biroja apstiprinātām cenām tūrists var dabūt: a) nakts mājas, b) pusdienas un c) pienu. 1935. un 1936. gadā šīs cenas bija:

	1935. gadā			1936. gadā		
	no Ls	līdz Ls	caurmērā Ls	no Ls	līdz Ls	caurm. Ls
Par pārnakšņošanu gultā ar veļu . . .	—,20	1,—	—,60	—,25	1,20	—,60
Par pārnakšņ. sienā . . .	—,05	—,30	—,20	—,05	—,40	—,20
Par pusdienām . . .	—,25	1,25	—,75	—,25	1,50	—,70
Par litru piena . . .	—,05	—,20	—,11	—,05	—,25	—,11

Pārnakšņošana gultā ar veļu tūristam caurmērā izmaksā 60 snt. par nakti, pārnakšņošana sienā — 20 snt., pusdienas — 70 snt. un litrs piena — 11 snt. Cenu līmenis, kā redzam, nav augsts. Izdevumus tūrismam, tā tad, var panest arī strādnieka budžets.

Lai arī algas cilvēkam ar nelieliem ienākumiem dotu iespēju Latvijas skaistākās vietās veselīgos apstākļos pavadīt savu kārtējo atvaļinājumu, daudzās mītnēs iekārtota uzņemšana 14 dienu pansijā.

Šī 14 dienu pansija izmaksāja:

	1935. g.	1936. g.
No	Ls 14,—	Ls 14,—
līdz	Ls 51,—	Ls 51,—
caurmērā . . .	Ls 28,—	Ls 27,—

Tā tad, pilnu pansiju — dzīvokli ar pārtiku — pateicoties tūrisma biroja gādībai, ierēdnis vai strādnieks var dabūt jau no Ls 14,— sākot, t. i. — par Ls 1,— dienā.

Tūrisma kustības veicināšanai, propagandai un izveidošanai tūrisma birojā darbojās īpaši tūristu aģenti — pastāvīgi korrespondenti, kuŗu pienākums, starp citu, sniegt ikvienam tūristam visāda veida bezmaksas informāciju par ceļojumu maršrūtiem un apmetnēm viņu darbības rajonos. Šādu tūristu aģenti 1936. gadā bija 165, tai skaitā Vidzemē — 79, Kurzemē — 30, Zemgalē — 31 un Latgalē — 25.

1936. gadā tūrisma birojs sarīkojis 50 ekskursijas, kurās piedalījušās 1637 personas:

Ekskursiju skaits	Maršrūtu sākums	Dalībnieku skaits
30	Rīgā	1100
20	Rēzeknē	527
Kopā: 50		1627

Ekskursijās no Rīgas apmeklētas mūsu tēvijas skaidrākās vietas, kā arī mūsu kaimiņvalsts Igaunija. Piedalīšanās maksa šajās ekskursijās svārstījās no Ls 1,35 (Kangaru ekskursijā 1936. gada 21. maijā) līdz 23,50 (Igaunijas ekskursijā min. gada 20.—24. jūnijā), bet dalībnieku skaits — no 23 (Vidzemes jūrmalas ekskursijā 15. un 16. augustā) līdz 58 (Daugavas krastu ekskursijā 24. maijā, Kursas ekskursijā 30. maijā — 2. jūnijā, Mazsalacas ekskursijā 4. un 5. jūlijā un Kurzemes šveices ekskursijā 22. un 23. augustā).

Latgales izstādes laikā, 1936. gada 6.—14. septembrī no Rēzeknes rīkotās 20 ekskursijas uz skaistākām Latgales vietām. Piedalīšanās maksa tanīs svārstījās no Ls —,30 līdz Ls 3,50, bet dalībnieku skaits — no 10 līdz 36 personām.

Ceļtrans 1936. gadā sarīkojis 30 izbraukumus, kurus piedalījušās 11927 personas. 9 no šiem izbraukumiem bija domāti speciāli slēpotājiem. Tanīs ņēmušas dalību 3992 personas. Slēpotāju izbraukumu virzieni bija Pļaviņas, Madona, Dzērbene un Tukums, bet vispārējo izbraukumu — stipri dažādi (Dobeles, Ķemeru, Limbažu, Cēsis, Liepāja, Krustpils, Carnikava u. t. t.).

19 darba kamerai pakļautās arodbiedrības pārskata gadā sarīkojušās 67 ekskursijas, kurās caurmērā katrā piedalījās 101 persona. Maršrūti: visdažādākās vietas Latvijā (Līgate, Ogre, Koknese, Cēsis, Valmiera, Kandava, Liepāja, Rēzekne u. t. t.); arī ārzesmes (Izboriska Igaunijā). Atsevišķas ekskursijas veltītas Vecrīgas un lielāko rūpniecības uzņēmumu (Rīgas pilsētas elektriskās stacijas, A./S. Šmidts cementa fabrikas, Vildenberga ādu fabrika u. t. t.) apskatei. Vismazāk dalībnieku (15) atzīmēts tabakas strādnieku 9. augusta ekskursijai uz Ogrī, visvairāk (1000) — tekstilrūpnieku 14. jūnija ekskursijai uz Ložmetēja kalnu.

Bez šeit minētām ekskursijām veselu rindu izbraukumu sarīkojuši arī slimokasu darbinieki un dažas citas organizācijas, par kurām ziņas pagaidām vēl nav saņemtas.

VI. Tiesu un administratīvo iestāžu darbība.

1. Notiesātie.

Apskatot tiesu un administratīvo iestāžu darbību, pirmā kārtā pievedīsim pārskatu par notiesātiem, kuņiem tiesas spriedums stājies spēkā, aprinķu un apgabalu sadalījumā.

Notiesāto sadalījums pēc nozieguma izdarīšanas vietām 1936. g.

Noz. izd. vieta	Uz laukiem		Pilsētās		K o p ā		uz 1000 iedz.
	sk.	uz 1000 iedz.	sk.	uz 1000 iedz.	sk.	%	
Rīga	—	—	3 246	8,43	3 246	26,84	8,43
Rīgas apr.	506	5,54	138	7,46	644	5,33	5,86
Cēsu "	211	4,08	49	5,60	260	2,15	4,30
Valmieras "	261	3,97	199	10,46	460	3,80	5,43
Valkas "	254	3,96	112	7,69	366	3,03	4,65
Madonas "	433	6,54	81	13,12	514	4,25	7,10
Vidzeme	1 665	4,91	579	8,64	2 244	18,56	5,52
Liepājas apr.	246	4,76	388	6,46	634	5,24	5,68
Aizputes "	128	4,46	29	8,48	157	1,30	4,88
Kuldīgas "	170	3,84	70	6,04	240	1,98	4,30
Ventspils "	102	3,07	101	6,16	203	1,68	4,09
Talsu "	124	3,58	61	6,94	185	1,53	4,26
Kurzeme	770	4,00	649	6,47	1 419	11,73	4,85
Tukuma apr.	133	3,55	59	7,24	192	1,59	4,21
Jelgavas "	348	5,40	321	8,05	669	5,53	6,41
Bauskas "	141	3,54	56	11,42	197	1,63	4,41
Jēkabpils "	219	5,66	121	12,98	340	2,81	7,08
Ilūkstes "	222	4,60	49	5,88	271	2,24	4,78
Zemgale	1 063	4,65	606	8,58	1 669	13,80	5,58
Daugavp. apr.	683	4,45	479	8,08	1 162	9,61	5,46
Rēzeknes "	573	4,23	243	15,06	816	6,75	5,38
Ludzas "	451	5,36	92	10,24	543	4,49	5,83
Jaunlatg. "	748	7,03	56	17,15	804	6,65	7,33
Latgale	2 455	5,12	870	9,93	3 325	27,50	5,86
Kaŗa tiesas	—	.	—	.	187	1,55	0,10
Ārzmēs	1	.	1	.	2	0,02	.
K o p ā	5 954	4,80	5 951	8,38	12 092	100,00	6,20

Pēdējā 1936. gadā notiesāto kopskaits salīdzinot ar 1935. gadu samazinājies par 4,13%, pie kam sacītais attiecas uz visiem valsts apgabaliem. Tā Vidzemē minētā 1936. gadā notiesāto skaits samazinājies par 0,18%, Zemgalē — par 0,83%, Rīgā — par 3,08%, Kurzemē — par 3,34%. Vislielāko samazināšanos uzrāda Latgale, kur notiesāto skaits 1936. gadā par 8,20% mazāks nekā 1935. gadā. Tāpat samazinājies no 239 uz 187, t. i. par 21,76% ķaŗa tiesās notiesāto skaits.

Vislielākais notiesāto skaits nāk no Latgales — 27,50%, otrā vietā stāv Rīga ar 26,84%, tālāk Vidzeme ar 18,56%, Zemgale ar 13,80% un Kurzeme ar 11,73%.

Aplūkojot notiesāto skaitu uz 1000 iedzīvotājiem redzams, ka visbiežāk noziegumus izdara Rīgā, kur uz katriem 1000 iedzīvotājiem ir 8,43 notiesāto, pārsniedzot par 2,23 visas valsts caurmēru (6,20). Samērā vismazāk notiesāto uz 1000 iedzīvotājiem ir Kurzemē — tikai 4,85.

Uz laukiem noziegumus izdarījuši 5 954 notiesātie, kas sastāda 49,24% no notiesāto kopskaits, tikpat liels skaits notiesāto — 5 951 vai 49,21% — noziegumus izdarījuši pilsētās.

Citāds stāvoklis tomēr ir atsevišķos apgabalos. Tā, Vidzemē 74,20% notiesāto nāk no laukiem un tikai 25,80% no pilsētām, Latgalē — 73,83% no laukiem, 26,17% no pilsētām, Zemgalē — 63,69% no laukiem, 36,31% no pilsētām, Kurzemē — 54,26% no laukiem un 45,74% no pilsētām. Noziedzības biežums laukos tomēr ievērojami mazāks nekā pilsētās. Kā redzams, uz 1000 iedzīvotājiem bijis notiesāto Vidzemē uz laukiem 4,91, pilsētās — 8,64, Kurzemē uz laukiem 4,00, pilsētās — 6,47, Zemgalē uz laukiem — 4,65, pilsētās — 8,58, Latgalē uz laukiem — 5,12, bet pilsētās pat 9,93.

Miertiesās notiesāto skaits.

Apgabali	1936. g.		1935. g.	
	Skaits	%	Skaits	%
Rīga	2 293	28,76	2 180	27,87
Vidzeme	1 437	18,02	1 444	18,46
Kurzeme	952	11,94	915	11,70
Zemgale	1 107	13,88	1 064	13,61
Latgale	2 185	27,40	2 216	28,33
Ārzemēs	—	—	2	0,03
Latvija	7 974	100,00	7 821	100,00

Salīdzinot ar 1935. gadu miertiesās notiesāto skaits 1936. gadā pieaudzis Rīgā — par 5,18%, Kurzemē — par 4,04%, Zemgalē par 4,04%, turpretim samazinājies Vidzemē par 0,48% un Latgalē par 1,40%. Caurmērā visā valstī miertiesās notiesāto skaits 1936. g. ir par 1,96% lielāks kā 1935. gadā.

Vispārējās tiesās notiesāto skaits.

Apgabali	1936. g.		1935. g.	
	Skaitis	%	Skaitis	%
Rīga	953	24,24	1 169	25,67
Vidzeme	807	20,53	804	17,66
Kurzeme	467	11,88	553	12,15
Zemgale	562	14,30	619	13,60
Latgale	1 140	29,00	1 406	30,88
Ārzemēs	2	0,05	2	0,04
Latvija	3 931	100,00	4 553	100,00

Vispārējās tiesās (apgabaltiesās u. c. t.) notiesāto skaits 1936. gadā salīdzinot ar 1935. gadu samazinājies par 13,66%, pie kam samazināšanos uzrāda visi apgabali, izņemot vienīgi Vidzemi, kur vispārējās tiesās notiesāto skaits 1936. gadā ir par 0,37% lielāks kā 1935. g. Rīgā vispārējās tiesās notiesāto skaits samazinājies par 18,48%, Kurzemē par 15,55%, Zemgalē par 9,21% un Latgalē par 18,92%.

1936. gadā notiesātie pēc savas izglītības sadalās šādi: 1 333 vai 11,02% — analfabēti, 3 213 vai 26,57% — ar mājas izglītību, 6 833 vai 56,51% — ar pamatskolas izglītību, 662 vai 5,48% ar vidusskolas izglītību un 51 vai 0,42% ar augstskolas izglītību. Salīdzinot ar 1935. gadu notiesāto skaits pieaudzis (par 313) vienīgi mājas mācību baudījušiem, turpretim visām pārējām grupām samazinājies.

Vairāk kā divas piektdaļas — 5 377 vai 44,47% no notiesātiem par savu galveno ienākuma avotu (darba nozari) uzrādījuši lauksaimniecību, 1 519 notiesātie vai 12,56% — rūpniecību, 1 156 notiesātie vai 9,56% — tirdzniecību un transportu, 94 notiesātie vai 0,78% strādājuši valsts un komūnālās iestādēs, 230 notiesātie vai 1,90% bijuši brīvo profesiju un cita intel. darba strādnieki, 173 notiesātie vai 1,43% — mājkalpotāji un 3 543 notiesātie vai 29,30% par

savu darba nozari uzrādījuši dažādus pārējos nodarbošanās veidus, kušos ietilpst visi gadījuma darba strādnieki, ubagi u. t. t.

95,03% no notiesātiem (11 491) ir Latvijas pilsoņi un tikai 4,97% (601) — ārzemnieki. Lai gan notiesāto ārzemnieku procents ir niecīgs, tomēr relatīvi notiesāto visvairāk ir citu valstu pilsoņu starpā. Tā uz katrēm 1000 ārzemniekiem ir 13,30 notiesātie, turpretim Latvijas pilsoņiem attiecīgais skaitlis ir tikai 6,03.

Notiesātie pēc vecuma, nozieguma izdarīšanas laikā, sadalās šādi: vecumā līdz 16 gadiem — 662 vai 5,48% (585 vai 4,64% — 1935. g.), vecumā no 17—20 g. — 1 225 vai 10,13% (1 260 vai 9,99%), vecumā no 21—30 g. — 4 069 vai 33,65% (4 441 vai 35,21%), vecumā no 31—50 g. — 4 333 vai 35,83% (4 408 vai 34,95%), 51 gadus veci un vecāki — 1 803 vai 14,91% (1 919 vai 15,21%).

Notiesāto sadalījums pēc tautības.

Tautības	Vir.	1936. g. Siev.	Kopā	Uz 100 attiec. taut. iedzīv.	1935. g. Skaitis
Latvieši . . .	6 068	1 943	8 011	5	8 399
Vācieši . . .	189	58	247	4	252
Krievi . . .	1 662	578	2 240	10	2 340
Žīdi . . .	341	111	452	5	495
Poļi . . .	355	249	604	12	620
Igauni . . .	35	17	52	7	60
Lietuvieši . .	153	70	223	10	208
Pār. un nez. taut.	167	96	263	26	239
Kopā	8 970	3 122	12 092	6	12 613

Kā no pievestās tabulas redzams, 66,25% no notiesātiem ir latvieši, 18,52% — krievi, 5,00% — poļi, 3,74% — žīdi, 2,04% — vācieši, 1,84% — lietuvieši, 0,43% — igauņi un 2,18% — pārējo tautību piederīgie. Salīdzinot ar 1935. g. notiesāto skaitu 1936. gadā pieaudzis vienīgi lietuviešiem par 7,21% un pārējo tautību piederīgiem par 10,04%, turpretim visām pārējām tautībām samazinājies. Tā latviešiem notiesāto skaits 1936. gadā ir par 4,62% mazāks, vāciešiem — par 1,98%, krieviem — par 4,27%, žīdiem — par 8,69%, poļiem — par 2,58% un igauņiem — par 13,33%. Apskatot cik uz katras attiecīgas tautības 1000 piederīgiem ir notiesāto, redzam, kā vislielākais notiesāto skaits (neievērojot pārējās un nezin. tautības) ir poļiem, tad krie-

viem, lietuviešiem, igauņiem, žīdiem, latviešiem un vāciešiem. Trīs ceturtdaļas — 74,18⁰/₀ no notiesātiem ir vīrieši un 25,82⁰/₀ — sievietes.

Notiesātie pēc nozieguma izdarīšanas
iemesliem 1936. g.

Nozieguma izdarīšanas iemesli	Vīrieši	Sievietes	K o p ā
Nabadzība	230	127	357
Mantkārība	3 431	1 050	4 481
Ienaidi	311	157	468
Greizsirdība	10	11	21
Zem alkohola iespaids	334	15	349
Vieglprātība	324	96	420
Citi iemesli	412	931	1 343
Nenoskaidroti	3 918	735	4 653
K o p ā	8 970	3 122	12 092

Pētot pēc nozieguma izdarīšanas iemesliem, redzam, ka nabadzība pamudinājusi izdarīt noziegumus 2,95⁰/₀ no notiesātiem (1935. g. — 4,06⁰/₀, 1934. g. — 5,48⁰/₀, 1933. g. — 5,67⁰/₀, 1932. g. — 8,16⁰/₀, 1931. g. — 6,70⁰/₀, 1930. g. — 7,02⁰/₀). Kā redzam, nabadzība, ka nozieguma izdarīšanas iemesls, ar katru gadu strauji samazinās un no 8,16⁰/₀ — 1932. g. noslīdējusi uz 2,95⁰/₀ — 1936. gadā. Mantkārība par iemeslu bijusi 37,06⁰/₀ notiesātiem, ienaidi — 3,87⁰/₀, greizsirdība — 0,17⁰/₀, vieglprātība — 3,47⁰/₀, zem alkohola iespaids noziegumus pastrādājuši 2,89⁰/₀ notiesātie un pārējie iemesli sastāda 11,11⁰/₀. Šie pārējie iemesli ir: nolaidība, slinkums, huligāniski dzenuļi, tieksme pēc narkotiskām vielām, slimība, dvēseles uzbudinājumi, neuzmanība un t. t. Gandrīz divām piektdaļām — 38,48⁰/₀ no notiesātiem nozieguma izdarīšanas iemesli palikuši nenoskaidroti.

Jāpiezīmē, ka apskatot nozieguma izdarīšanas iemeslus, jāņem vērā ka uzdotie iemesli ne katreiz atbilst patiesiem dzenuļiem, kuŗi pamudinājuši uz noziegumu, kā arī daudzos gadījumos lomu var būt spēlējuši vairāki iemesli.

Pēc ģimenes stāvokļa notiesātie sadalās: neprecējušies — 49,32⁰/₀ (4 424) vīrieši, 46,22⁰/₀ (1 443) sievietes; precējušies — 46,08⁰/₀ (4 133) vīr. un 37,86⁰/₀ (1 182) siev.; atraitņi — 2,15⁰/₀ (193) vīr. un 11,88⁰/₀ (371) siev.; šķirti — 1,44⁰/₀ (129) vīr. un 2,79⁰/₀ (87) siev.; nenoskaidrots ģimenes stāvoklis paliek 1,01⁰/₀ (91) notiesātiem vīriešiem un 1,25⁰/₀ (39) notiesātām sievietēm.

Sadalot notiesātos pēc noziedzību recidīva, redzams ka no 1936. gadā notiesātiem jau agrāk sodīti 4 273, tai skaitā 1 reizi — 1 749, 2 reizes — 902, 3 reizes — 557, 4 reizes — 252, 5 reizes — 190, 6 reizes — 135, 7 reizes — 89, 8 reizes — 58, 9 reizes — 47, 10 reizes — 41, 11 reizes — 22 un 12 reizes un vairāk — 126.

Beidzot jāaizrāda uz tiem soda veidiem, ar kādiem augstāk pievestie likuma pārkāpēji sodīti, pie kam jāatzīmē, ka nepilngadīgiem tiek piemēroti citi soda mēri, nekā pilngadīgiem, kādēļ pievestā tabulā apskatīta katra grupa atsevišķi.

Notiesāto nozieguma un soda veids
(civīl- un kara tiesās) 1936. g.

	Vir.	Siev.	K o p ā	1935. g. = 100
Nepilngadīgie (līdz 20. g.) sodīti ar:				
brīdinošu pamāc.	4	1	5	38
nodošanu audzin. laboš. iestādē	78	21	99	122
arestu un naudas sodu	394	83	477	109
cietumu	991	195	1 186	101
pārmācības namu	93	7	100	86
spaidu darbiem	7	3	10	59
citiem soda veidiem	8	2	10	167
K o p ā	1 575	312	1 887	102
to starpā: sods nosacīti atlaists	447	134	581	109
Pilngadīgie sodīti ar:				
naudas sodu	470	331	801	107
arestu	1 652	768	2 420	94
cietumu līdz 3 mēn.	2 857	1 147	4 004	97
” 3—6 mēn.	1 091	264	1 355	100
” 6 m. un vairāk	444	104	548	93
nodošanu kara pārmāc. rotā .	5	—	5	45
pārmāc. namu līdz 2 gadi . .	393	71	464	78
” ” 2 g. un vairāk	207	27	234	86
spaidu darb. 4—15 gadi . . .	70	7	77	72
” ” mūža spaidu darb.	1	—	1	50
citiem soda veidiem	205	91	296	89
K o p ā	7 395	2 810	10 205	95
to starpā: sods nosacīti atlaists	1 528	730	2 258	104

Nepilngadīgie (vecumā līdz 20 gadiem) sodīti ar: cietumu — 62,85%, arestu un naudas sodu — 25,28%, pārmācības namu — 5,30%, nodošanu audzin. laboš. iestādē — 5,25%, spaidu darbiem — 0,53%, brīdinošu pamāc. — 0,26% un citiem soda veidiem — 0,53%, pie kam no uzliktiem sodiem 581 gadījumā (30,79%) sods nosacīti atlaists. Pilngadīgie sodīti ar naudas sodu — 7,85%, arestu — 23,71%, cietumu — 57,89%, nodošanu kara pārmācības rotā — 0,05%, pārmācības namu — 6,84%, spaidu darbiem — 0,76%, citiem soda veidiem — 2,90%. Pilngadīgiem sods nosacīti atlaists 2 258 gadījumos, kas sastāda 22,13% no notiesāto pilngadīgo kopskaita.

2. Pārkāpumi, noziegumi, pašnāvības, nelai- mes gadījumi un ugunsgrēki.

Šis negatīvās sadzīves parādības, no kuŗām neviena sabiedrība nekad nav varējusi pilnīgi atsvabināties, uz cik augsta attīstības līmeņa tā arī neatrastos un kāda arī nebūtu viņas vispārīgā labklājība, novērojamas arī Latvijā. Tomēr apmierinošs ir tas fakts, ka šīs negatīvās parādības pēdējos gados iet pie mums mazumā, kļūst arvienu retākas. Tas liecina, pirmkārt, kā ievērojami mazinājies trūkums, bezdarba posts, šis parastais noziedzību ierosinātājs. Otrkārt, ka — uzlabojusies sabiedriskā palīdzība, kas vienu otru strupceļā nonākušu attur no slidenā ceļa. Treškārt, ka augusi uzraudzības iestāžu modrība un pilnībai tuvojas tiesu darbība, līdz ar ko iedzīvotājos iesakņojas pārlicība, ka neviena pārkāpums vai noziegums nepaliks neatklāts un nesodīts. Un, beidzot, pats svarīgākais: ka nostiprinājusēs tautas sirdsapziņa, vairojies tās garīgais spēks, kas dažu labu, pat grūtos apstākļos nonākušu, attur no kļūmīga soļa speršanas.

Pārkāpumi. Par pārkāpumiem Latvijas sodu likums apzīmē vieglākus noziegumus, par kuŗiem kā augstākais soda mērs noteikts arests vai naudas sods. Pārkāpumi sastāv dažādu likumu un saistošu noteikumu pārkāpšanā, kas mazāk izriet no vainīgā ļaunās gribas, bet vairāk no tā nezinašanas, savas rīcības seku neapzināšanās, vieglprātības un paviršības. Atsevišķi pārkāpumi sabiedrībai lielu postu nenodara. Turpretim masveidīgi pielaisti, tie var atnest

iedzīvotājiem lielas neērtības, apdraudēt to veselību, drošību un mantu, ka arī radīt labvēlīgu apkārtni smagākiem noziegumiem. Tādēļ cīņai ar pārkāpumiem ir asenizējoša un audzinoša nozīme.

Latvijā svarīgākie pārkāpumi, kuŗus nesaudzīgi apkaŗo ir: slepena degvīna izgatavošana un pārdošana, nelikumīga tirgošanās ar reibinātājiem dzērieniem, piedzeršanās, kārtības un miera traucēšana, medību un daŗādu citu, seviŗķi satiksmes noteikumu neievērošana.

Par pārkāpumiem sastādīto protokolu skaits pēdējos gados svārstas ap 85 tūkst. gadā:

	1934. g.	1935. g.	1936. g.
Sastādīto protokolu kopskaits .	86 293	83 357	87 070
Tai skaitā:			
par slepenu degvīna izgatavoŗ.	931	720	532
„ nelik. tirg. ar reibin. dzēr.	1 500	1 501	1 397
„ piedzeršanas	11 481	10 595	11 556
„ kārtības un miera traucēŗ.	7 208	8 087	7 427
„ medību noteikumu pārkāpŗ.	533	494	522
„ satiks. u. c. noteik. pārkāpŗ.	64 640	62 020	65 616

Mazumā ŗai laika sprīdī gājusi degvīna slepenā izgatavošana un nelikumīga tirdzniecība ar reibinātājiem dzērieniem, auguŗi galvenā kārtā satiksmes noteikumu pārkāpumi, jo iedzīvotāji vēl nav paguvuŗi pie ŗiem noteikumiem pierast.

Ka visumā pārkāpumu raksturs gadu no gada paliek vieglāks, varam spriest no tā, ka strauji samazināŗas vidējais soda apmērs par pārkāpumiem administratīvi sodītiem:

	Par daŗād. pārkāpumiem administratīvi sodīto personu skaits	Soda naudu kopsumma Ls	Vidējais soda apmērs uz 1 sodītu personu Ls
1934. g.	32 959	1 509 389	45,80
1935. g.	45 262	1 071 981	23,68
1936. g.	51 761	842 393	16,27

Noziegumi. Stipri gājuŗi mazumā pēdējos gados noziegumi pret īpaŗumu, bet vēl jo vairāks tas sakāms par noziegumiem pret dzīvību. Zādzību skaits kopŗ 1932. g. samazināŗies par 11%, laupīŗanu skaits (bez slepkavības) — par 27% un slepkavību skaits — par 46%:

	Zādzību skaits		Laupišanu skaits (bez slepkavības)		Slepkavību skaits	
		%		%		%
1932. g.	15 734	100	99	100	167	100
1934. g.	14 104	90	81	82	123	74
1936. g.	13 944	89	72	73	91	54

Noteiktu samazināšanās tendenci uzrāda slepkavības lau-
pišanas nolūkos, kādu 1936. gadā visā valstī konstatēts tikai
6, slepkavības dzērumā kaujoties un jaunpiedzimušu bērnu
nogalināšana:

	Slepkavību skaits		
	1932. g.	1934. g.	1936. g.
Laupišanas nolūkos	20	11	6
	%	100	55
Atriebības nolūkos	12	20	9
	%	100	167
Romantisku cēloņu dēļ	7	11	8
	%	100	157
Dzērumā kaujoties	64	39	35
	%	100	61
Jaunpiedzimušu bērnu nogalināšana	64	42	33
	%	100	66

Pašnāvības. Pašnāvību skaits 1934. gadā bija 579, 1935.
gadā — 549 un 1936. gadā — 551. No katriem 100 pašnāv-
niekiem caurmērā bija:

	vīr.	siev.
1934. g.	61	39
1935. g.	61	39
1936. g.	62	38

Vīriešu pašnāvniekos, tā tad, gandrīz divas reizes vairāk,
kā sievietēm. To pašu ainu dabūsim ja uzstādīsim jautājumu
kur pašnāvības biežākas, starp vīriešiem vai starp sie-
vietēm: no katriem 10 tūkst. vīriešu pēdējos 5 gados paš-
nāvībā beigušies 26, no katriem 10 tūkst. sievietēm — tikai 13.

Pēc pašnāvības cēloņiem un veidiem 1932.—1936. g. paš-
nāvnieki, procentuāli, sadalījās šādi:

Pašnāvību cēloņi	Vīr.	Siev.
Slimības	25	27
Romantiski cēloņi	13	18
Ģimenes nesaskaņas	13	14
Bezdarbs u. c. ar darbu saist. apst.	10	7
Nenoskaidroti apstākļi	39	34
K o p ā	100	100

Pašnāvību veidi	Vir.	Siev.
Nošaušanās	26	7
Nozāļošanās	8	32
Pakāršanās	51	38
Noslīcināšanās	6	13
Citi veidi	9	10
K o p ā	100	100

39 no katra 100 pašnāvnieku un 34 no katra 100 pašnāvnieču nāves cēlonis paliek nenoskaidrots: tie aiznes savas traģēdijas noslēpumu sev līdz kapā. No noskaidrotiem pašnāvību cēloņiem pirmā vietā stāv slimības, ar 25% pašnāvnieku un 27% pašnāvnieču. Tām seko romantiski cēloņi (13% un 18%), ģimenes nesaskaņas (13% un 14%), bezdarbs un sarūgtinājumi darbā (10% un 7%).

Samērā visbiežāki pašnāvības izdarītas pakaroties. Šo veidu izvēlējuši 51 no katriem 100 pašnāvniekiem un 38 no katrām 100 pašnāvniecēm. Otrā vietā pie pašnāvniekiem stāv nošaušanās (26%), bet pie pašnāvniecēm — nozāļošanās (32%). Noslīcināšanās pie pašnāvniecēm (13%) divreiz biežāka, kā pie pašnāvniekiem (6%).

Dažādi nelaimes gadījumi. 1932.—1936. g. reģistrētie nelaimes gadījumi, kas beigušies ar nāvi vai smagiem sakropļojumiem, pēc veida sadalās šādi:

	G a d i					
	1932.	1933.	1934.	1935.	1936.	%
Automobiļu sadursmes un katastrofas	180	193	236	184	357	13,77
Nelaimes gadījumi dzelzceļu satiksmē	75	111	88	91	85	3,28
Neuzmanīgi apejoties ar ieročiem	57	46	35	37	58	2,24
Noslīkuši	259	203	277	225	289	11,15
Zibeņa nosperti	26	7	15	23	12	0,46
Nelaimes gadīj. darbā	1724	1243	683	706	874	33,72
Dažādi	647	928	801	869	917	35,38
K o p ā	2968	2731	2135	2135	2592	100,00
No tiem beigušies ar nāvi	563	611	631	549	665	
% ₀	18,97	22,37	29,56	25,71	25,66	

Apmēram 1/3 nelaimes gadījumu notiek darbā, vai nu kā nejaušības, darbinieka neuzmanības vai kādu citu apstākļu sekas. Nelaimes gadījumu skaits dzelzceļu satiksmē ir

lātīvi niecīgs, jo sastāda tikai 3°/_o no reģistrēto nelaimes gadījumu kopskaita. Daudz lielāks jau ir nelaimes gadījumu skaits automobiļu sadursmē (13,77^o/_o), pie kuŗām vēl pakavēsīmies atsevišķi. Arī sliķšana ir diezgan bieža parādība, jo dod 11 no katriem 100 nelaimes gadījumiem. Sliķšanu skaits gan stipri atkarīgs no gaisa temperatūras ar kuŗu reizē tas ceļas un krīt:

	Videjā gaisa temperatūra		Nosliķušo skaits	
		%		%
1932. g.	6,3 ^o C.	100	259	100
1933. g.	4,7 ^o	75	203	78
1934. g.	7,6 ^o	121	277	107
1935. g.	5,9 ^o	94	225	87
1936. g.	6,8 ^o	108	289	112

1935. gadā autokatastrofu skaits, par kuŗām sastādīts policijas protokols, bija 691 (no tām 184 beidzās ar nāvi vai smagākiem sakropojumiem), 1936. gadā — 1040 (357). Autokatastrofu kopskaits pārskata gadā, tā tad, pieaudzis par 50,51^o/_o, bet seku ziņā smagāko šī veida nelaimes gadījumu skaits — par 94,00^o/_o t. i. gandrīz divkārsojies. Ar to arī izskaidrojama pastiprinātā satiksmes uzraudzība un tās noteikumu pārkāpēju sodīšanu pedējā laikā.

Vairāk ka pusē autokatastrofu gadījumu (1935. gadā 58 un 1936. gadā pat 69 gadījumos no katriem 100 autokatastrofu gadījumiem), pēc policijas protokolīem spriežot, vainojama šoferu neuzmanība. Kājnieku neuzmanības dēļ pārskata gadā notikusi klizma tikai 8 gadījumos no 100 (1935. gadā — 7 gadījumos), bet zirdznieku neuzmanības dēļ — 6 gadījumos no 100 (1935. gadā — 11 gadījumos). 4 gadījumos no 100 autosadursme kā pārskata, tā iepriekšējā gadā notikusi šofera piedzeršanās dēļ. Sliķtu ceļu dēļ 1936. gadā notikusi 1 autokatastrofa no 100 (1935. gadā — 2), stūres bojāšanās dēļ — 1 (2) un mašīnas bojāšanās dēļ arī 1 (1).

Kā redzams, samērā biežajās autokatastrofās vaina slēpjas mazāk materiālos apstākļos — sliķtos ceļos, mašīnas un stūres bojājumos, bet gan — daudz vairāk pašos cilvēkos — pirmā kārtā šoferos, tad kājniekos un zirdziniekos.

Kā pārskata, tā iepriekšējā gadā, lielākā daļa autokatastrofu iekrīt gada otrā pusē. Laikā no jūlija līdz decembrim 1935. gadā notikušas 56, bet 1936. gadā — 62 no katrām 100 autokatastrofām minētos gados.

Autokatastrofu sadalījums pēc cēloņiem un mēnešiem, kad tās notikušas.

	1936. g.												1935. g.			
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Kopā	%		
Šofera neuzmanības dēļ	38	40	37	40	64	40	70	77	76	89	83	64	718	69,04	400	57,89
Šofera piedzeršanās dēļ	1	1	2	2	5	2	4	11	5	7	—	—	40	3,85	30	4,34
Stūres bojājumu dēļ . . .	—	1	—	—	—	2	1	1	1	2	1	—	9	0,86	11	1,59
Mašīnas bojāšanās dēļ .	2	—	—	—	1	2	—	1	1	1	1	1	10	0,96	8	1,16
Kājnieku neuzmanīb. dēļ	7	1	5	4	7	8	7	14	9	8	10	4	84	8,08	48	6,95
Zirdzinieku neuzman. dēļ	5	3	3	3	3	9	7	9	4	10	2	4	62	5,96	74	10,71
Sliktu ceļu dēļ	3	2	—	—	1	—	1	—	—	—	—	3	11	1,06	13	1,88
Citi apstākļi	11	4	5	4	9	18	9	13	7	10	8	8	106	10,19	107	15,48
Kopā 1936. g.	67	52	52	53	90	81	99	126	103	127	108	82	1 040			
%	6,44	5,00	5,00	5,10	8,65	7,79	9,52	12,12	9,90	12,21	10,39	7,88	100,00			
Kopā 1935. g.	48	36	54	44	63	59	51	62	43	71	70	90	691			
%	6,95	5,21	7,81	6,37	9,12	8,54	7,38	8,97	6,22	10,28	10,13	13,02	100,00			

Ugunsgrēki. Ugunsgrēku skaits valstī 1936. gadā, salīdzinot ar 1933. gadu, samazinājies par 11,56%. Visvairāk tas kritis Kurzemē (par 21,83%), vismazāk Latgalē (par 3,36%). Rīgā, katru 100 ugunsgrēku vietā, kas notikuši 1933. gadā, pārskata gadā atzīmēti tikai 85.

Jo iepriecinoša parādība ir tā, ka samazinājas ļaunprātīgo dedzināšanu skaits. 1933. gadā no katriem 1000 ugunsgrēkiem, valstī caurmērā, ļaunprātīga dedzināšana bija konstatēta 134 gadījumos, 1934. gadā — 82 gadījumos, 1935. gadā — 77 gadījumos un 1936. gadā — 75 gadījumos:

(Sk. 149. lpp.)

Sakarā ar ugunsgrēku skaita samazināšanos, no vienas puses, un ugunsdzēsības uzlabošanos (sevišķi laukos, kur aktīvo ugunsdzēsēju skaits, piemēram kopš 1933. gada pieaudzis no 1841 uz 3777 t. i. vairāk kā divkārtīgi), no otras, strauji arī mazinājušies ugunsgrēku nodarītie zaudējumi. 1936. gadā šie zaudējumi sastāda Ls 4 492 727 jeb tikai 59,70% no 1933. gadā ugunsgrēku nodarītiem zaudējumiem Ls 7 525 975:

	Zaudējumu kopsumma		Tai skaitā ļaunprātīgo dedzināšanu dēļ	
	Ls	%	Ls	%
1933. g.	7 525 975	100,00	2 043 537	100,00
%	100,00		27,15	
1934. g.	7 194 805	95,60	428 606	20,97
%	100,00		5,96	
1935. g.	3 499 444	46,50	407 749	19,95
%	100,00		11,65	
1936. g.	4 492 727	59,70	638 243	31,23
%	100,00		14,21	

Mazumā, salīdzinot ar 1933. gadu, gājuši arī zaudējumi no ļaunprātīgām dedzināšanām. No Ls 2 043 537 minētā gadā tie noslidējuši 1936. gadā uz Ls 638 243.

	1933. g.		1934. g.		1935. g.		1936. g.	
	Ugunsgrēku kopskaitis	Tai skaitā laupr. dedz. skaitis	Ugunsgrēku kopskaitis	Tai skaitā laupr. dedz. skaitis	Ugunsgrēku kopskaitis	Tai skaitā laupr. dedz. skaitis	Ugunsgrēku kopskaitis	Tai skaitā laupr. dedz. skaitis
	%	%	%	%	%	%	%	
Rīga	340	19	316	7	263	15	288	9
	100,00	5,59	92,94	2,21	77,95	5,70	84,71	3,13
Vidzeme	415	90	400	60	428	39	383	48
	100,00	21,68	96,89	15,00	103,13	9,11	92,29	12,53
Kurzeme	339	63	327	43	254	28	265	17
	100,00	18,58	96,46	13,15	74,98	11,02	78,17	6,42
Zemgale	290	36	296	24	274	26	256	20
	100,00	12,41	102,07	8,11	94,48	9,49	88,28	7,81
Latgale	774	90	837	48	706	43	748	53
	100,00	11,63	108,14	5,73	91,21	6,09	96,64	7,09
Dzelz. polic. piet.	65	—	77	2	26	—	26	1
	100,00	—	118,46	2,60	40,00	—	40,00	3,85
Latvija	2 223	298	2 253	184	1 951	151	1 966	148
	100,00	13,41	101,35	8,17	87,76	7,74	88,44	7,53

VII. Lauksaimniecība.

1. Saimniecību skaits un to platība.

Pēc 1935. gada vispārīgā sējumu un mājlopu skaitīšanā ievāktām ziņām dažāda lieluma saimniecību skaits un to platība bijusi šāda:

Saimniecību skaits un platība 1935. g. pēc lieluma grupām.

a) Latvijā.

Saimniecību lieluma grupas		Skaitis	%	Platība ha	%
I.	Līdz 1 ha	44 078	15,99	13 669	0,31
II.	1— 2 "	11 611	4,21	17 668	0,39
III.	2— 5 "	22 878	8,30	79 450	1,77
IV.	5— 10 "	44 089	15,99	336 203	7,49
V.	10— 15 "	39 689	14,40	495 448	11,04
VI.	15— 20 "	38 167	13,84	667 085	14,87
VII.	20— 30 "	35 448	12,86	844 406	18,82
VIII.	30— 50 "	24 302	8,81	948 469	21,14
IX.	50—100 "	14 365	5,21	936 797	20,88
X.	Pāri par 100 "	1 071	0,39	147 769	3,29
K o p ā		275 698	100,00	4 486 964	100,00

Visā valstī 1935. gadā pavisam saskaitītas 275 698 dažāda lieluma saimniecības, kas ir par 3,60% vairāk nekā iepriekšējā 1929. gada skaitīšanā. Jāpiezīmē, ka 1935. gadā vienīgi II, III, IX un X lieluma grupu saimniecību skaits ir bijis mazāks (attiecīgi par 4,37%, 1,34%, 3,50% un 9,54%) nekā 1929. gadā, bet visu pārējo grupu — lielāks un proti: I grupas saimniecību par 6,36%, IV gr. par 0,63%, V gr. — 7,65%, VI gr. — 6,39%, VII gr. — 7,16% un VIII gr. par 2,84%.

Visu augšminēto saimniecību zemes kopplatība 1935. gadā ir 2,10% lielāka nekā 1929. gadā, pie kam atsevišķo lieluma grupu saimniecību zemes platība 1935. gadā, salīdzinot ar 1929. gadu, pieaugusi vai samazinājusies šādos ap-

mēros: pieaugusi — I gr. saimniecību zemes platība par 7,17⁰/₀, IV gr. par 0,92⁰/₀, V gr. — 7,54⁰/₀, VI gr. — 6,42⁰/₀, VII gr. — 7,22⁰/₀ un VIII gr. par 2,43⁰/₀; samazinājusies — II gr. saimniecību zemes platība par 2,39⁰/₀, III gr. — 1,50⁰/₀, IX gr. — 3,59⁰/₀ un X gr. par 16,66⁰/₀.

Apskatot tālāk saimniecību skaitu un to platību 1935. gadā atsevišķos valsts apgabalos, dabūjam turpmāk pievestos pārskatus.

b) Vidzemē.

Saimniecību lieluma grupas		Skaitis	%	Platība	
				ha	%
I.	Līdz 1 ha	19 633	23,67	6 328	0,41
II.	1— 2 "	4 897	5,90	7 404	0,47
III.	2— 5 "	6 465	7,79	20 667	1,32
IV.	5— 10 "	5 148	6,21	38 939	2,49
V.	10— 15 "	6 064	7,31	76 002	4,86
VI.	15— 20 "	9 262	11,17	164 096	10,49
VII.	20— 30 "	13 226	15,95	318 130	20,33
VIII.	30— 50 "	11 245	13,56	438 812	28,04
IX.	50—100 "	6 484	7,82	425 280	27,18
X.	Pāri par 100 "	518	0,62	69 071	4,41
Kopā		82 942	100,00	1 564 729	100,00

c) Kurzemē.

Saimniecību lieluma grupas		Skaitis	%	Platība	
				ha	%
I.	Līdz 1 ha	7 666	18,43	2 164	0,27
II.	1— 2 "	1 635	3,93	2 395	0,30
III.	2— 5 "	2 822	6,78	9 417	1,19
IV.	5— 10 "	4 077	9,80	30 452	3,85
V.	10— 15 "	4 049	9,74	51 250	6,49
VI.	15— 20 "	7 175	17,25	126 473	16,00
VII.	20— 30 "	6 774	16,29	158 436	20,04
VIII.	30— 50 "	3 866	9,30	152 952	19,35
IX.	50—100 "	3 223	7,75	214 321	27,11
X.	Pāri par 100 "	303	0,73	42 651	5,40
Kopā		41 590	100,00	790 511	100,00

d) Zemgalē.

Saimniecību lieluma grupas		Skaitis	%	Platība ha	%
I.	Līdz 1 ha	6 976	14,65	2 208	0,23
II.	1— 2 „	2 205	4,63	3 279	0,35
III.	2— 5 „	3 433	7,21	11 334	1,21
IV.	5— 10 „	4 430	9,30	33 625	3,59
V.	10— 15 „	5 960	12,52	75 796	8,08
VI.	15— 20 „	8 188	17,20	142 292	15,18
VII.	20— 30 „	6 180	12,98	147 702	15,76
VIII.	30— 50 „	6 087	12,78	241 023	25,71
IX.	50—100 „	3 965	8,33	252 724	26,96
X.	Pāri par 100 „	193	0,40	27 501	2,93
K o p ā		47 617	100,00	937 484	100,00

e) Latgalē.

Saimniecību lieluma grupas		Skaitis	%	Platība ha	%
I.	Līdz 1 ha	9 803	9,47	2 969	0,25
II.	1— 2 „	2 874	2,77	4 590	0,38
III.	2— 5 „	10 158	9,81	38 032	3,18
IV.	5— 10 „	30 434	29,39	233 187	19,53
V.	10— 15 „	23 616	22,81	292 400	24,49
VI.	15— 20 „	13 542	13,08	234 224	19,61
VII.	20— 30 „	9 268	8,95	220 138	18,43
VIII.	30— 50 „	3 104	3,00	115 682	9,69
IX.	50—100 „	693	0,67	44 472	3,72
X.	Pāri par 100 „	57	0,05	8 546	0,72
K o p ā		103 549	100,00	1 194 240	100,00

Pievēstie skaitļi liecina, ka Vidzemes apgabalā saimniecību skaits 1935. gadā ir bijis lielāks nekā 1929. gadā par 5,06%, Kurzemē par 6,22%, Zemgalē — 1,37% un Latgales apgabalā par 2,48%.

Savukārt augšminētā saimniecību zemes kopplatība laikā no 1929. līdz 1935. g. pieaugusi Vidzemes apgabalā par 0,57%, Kurzemē par 3,09%, Zemgalē — 1,42%, bet Latgales apgabalā par 4,06%.

Zemes kultūrveidi. Lauksaimniecības un mežsaimniecības zemes platības reģistrācija pie mums pēdējo reizi izdarīta 1935. gadā, kad izveda vispārīgo sējumu un māļlopu skaitīšanu. Pēc šī reģistrācijā ievāktām ziņām zemes kultūrveidi savstarpīgi sadalās sekojošā kārtā.

Lauksaimniecības un mežsaimniecības zemes sadalījums pēc kultūrveidiem 1935. g.

	Vidzeme		Kurzeme		Zemgale		Latgale		Latvija	
	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
Arauzeme	603 747	27,37	363 744	28,73	555 129	42,27	591 064	40,51	2 113 684	33,85
un dārzi	567 167	25,85	334 325	26,53	519 489	39,52	526 895	37,02	1 947 876	31,46
Pļavas	352 486	15,98	189 451	14,96	155 621	11,85	207 709	14,24	905 267	14,50
	340 025	15,50	193 001	15,32	160 687	12,22	196 306	13,79	890 019	14,37
Ganības	297 938	13,51	147 944	11,69	119 685	9,12	185 917	12,74	751 484	12,04
(dabīgas)	328 966	15,00	158 391	12,57	142 129	10,81	198 784	13,97	828 270	13,88
Meži un	673 755	30,55	454 778	35,92	368 195	28,04	250 432	17,17	1 747 160	27,98
krūmi	628 553	28,65	449 014	35,64	352 770	26,84	228 886	16,08	1 659 223	26,80
Pār. zeme	277 666	12,59	110 108	8,70	114 564	8,72	223 843	15,34	726 181	11,63
un ūdeņi	328 992	15,00	125 325	9,94	139 438	10,61	272 408	19,14	866 163	13,99
Zemes	2 205 592	100,00	1 266 025	100,00	1 313 194	100,00	1 458 965	100,00	6 243 776	100,00
kopplatība	2 193 703	100,00	1 260 056	100,00	1 314 513	100,00	1 423 279	100,00	6 191 551	100,00

Kā redzams no pievestiem skaitļiem, aŗamzemes un dārzu platība 1935. gadā sastādījusi caurmērā visā valstī vairāk nekā trešo daļu (33,85%) no visas lauksaimniecības un mezsaimniecības zemes kopplatības, pie kam šī aŗamzemes platība 1935. gadā, salīdzinot ar 1929. gadu visos valsts apgabalos ir lielāka un proti: Vidzemes apgabalā par 6,45%, Kurzemē par 8,80%, Zemgalē — 6,86%, Latgalē — 12,18%, bet caurmērā visā valstī par 8,51%.

Pļavu aizņemtā platība 1935. gadā sastādījusi vidēji visā valstī 14,50% no visas lauksaimniecības un mezsaimniecības zemes kopplatības, kurpretī ganību platība — 12,04%. Pļavu platība 1935. gadā Kurzemes un Zemgales apgabalos ir bijusi nedaudz mazāka (attiecīgi par 1,84% un 3,15%) nekā 1929. gadā, bet Vidzemē un Latgalē — lielāka (par 3,66% un 5,81%), pie kam vidēji visā valstī pļavu platība 1935. gadā ir bijusi par 1,71% lielāka nekā 1929. gadā. Ganību platība 1935. gadā bez izņēmuma visos valsts apgabalos ir bijusi mazāka nekā 1929. gadā, un proti: Vidzemes apgabalā par 9,43%, Kurzemē par 6,60%, Zemgalē — 15,79%, Latgalē — 6,47%, bet caurmērā visā valstī par 9,27%.

Vairāk nekā ceturto daļu (vidēji visā valstī 27,98%) no visas lauksaimniecības un mezsaimniecības zemes sastādījusi mežu platība, kuŗa 1935. gadā, salīdzinot ar 1929. gadu ir lielāka Vidzemē par 7,19%, Kurzemē — 1,28%, Zemgalē — 4,37%, Latgalē — 9,41%, bet caurmērā visā valstī par 5,30%.

Apskatot tālāk galvenāko zemes kultūrveidu platības atsevišķos apriņķos, dabūjam turpmāk pievestos pārskatus.

Aŗamzeme, augļu un sakņu dārze.

Apriņķi un apgabali	Platība 1935. g.		Platība 1929. g.	
	ha	% ¹⁾	ha	% ²⁾
Rīgas	142 245	23,28	128 832	21,30
Cēsu	96 651	30,53	90 448	28,58
Valmieras	132 735	30,23	129 776	29,76
Valkas	115 925	25,57	108 616	23,85
Madonas	116 191	30,14	109 495	28,73
Vidzeme	603 747	27,37	567 167	25,85

Apriņķi un apgabali	Platība 1935. g. ha	% (%)	Platība 1929. g. ha	% (%)
Liepājas	104 755	38,86	95 437	35,19
Aizputes	56 355	34,08	51 932	31,24
Kuldīgas	100 885	34,14	91 892	31,15
Ventspils	41 843	12,78	39 274	12,30
Talsu	59 906	28,78	55 790	26,80
Kurzeme	363 744	28,73	334 325	26,53
Tukuma	96 292	40,95	91 885	39,08
Jelgavas	187 540	53,20	177 505	50,65
Bauskas	100 301	44,70	96 002	42,25
Jēkabpils	78 717	26,92	69 794	23,90
Ilūkstes	92 279	44,20	84 303	40,19
Zemgale	555 129	42,27	519 489	39,52
Daugavpils	198 785	44,26	177 212	40,97
Rēzeknes	153 994	40,10	137 343	36,42
Ludzas	97 120	41,43	88 607	39,08
Jaunlatgales	141 165	36,07	123 733	31,99
Latgale	591 064	40,51	526 895	37,02
Latvija	2 113 684	33,85	1 947 876	31,46

*) % no visas lauksaimniecības un mežsaimniecības zemes kopplatības.

Pievēstie skaitļi liecina, ka aŗamzemes, augļu un sakņu dārzu platība 1935. gadā procentuāli samērā vislielākā bijusi Jelgavas apriņķī, sastādot vairāk nekā pusi (53,20%) no visas lauksaimniecības un mežsaimniecības zemes kopplatības, kurpretī vismazākā Ventspils apriņķī (12,78%). Aŗamzemes platība 1935. gadā, bez izņēmuma visos valsts apgabalos, bijusi lielākā nekā 1929. gadā, pie kam šis aŗamzemes platības pieaugums, samērā vislielākais bijis Jaunlatgales apriņķī (par 14,09%), bet vismazākais Valmieras apriņķī (2,28%). Vēl jāpiezīmē, ka 1935. gadā 28,57% no visas aŗamzemes un dārzu platības atradušies Vidzemes apgabalā, 27,96% — Latgalē, 26,26% — Zemgalē un 17,21% — Kurzemē.

Pļavas.

Apriņķi un apgabali	Platība 1935. g. ha	(% ^g)	Platība 1929. g. ha	(% ^g)
Rīgas	91 570	14,98	91 192	15,08
Cēsu	52 705	16,65	50 095	15,83
Valmieras	76 940	17,53	74 085	16,99
Valkas	67 204	14,83	63 515	13,95
Madonas	64 067	16,62	61 138	16,05
Vidzeme	352 486	15,98	340 025	15,50
Liepājas	39 178	14,53	41 220	15,20
Aizputes	27 000	16,33	27 289	16,41
Kuldīgas	37 928	12,83	39 221	13,30
Ventspils	52 610	16,07	52 937	16,57
Talsu	32 735	15,72	32 334	15,53
Kurzeme	189 451	14,96	193 001	15,32
Tukuma	29 523	12,55	30 453	12,95
Jelgavas	29 096	8,26	32 219	9,19
Bauskas	26 647	11,88	27 237	11,99
Jēkabpils	41 179	14,08	42 172	14,44
Ilūkstes	29 176	13,97	28 606	13,64
Zemgale	155 621	11,85	160 687	12,22
Daugavpils	71 145	15,84	66 482	15,37
Rēzeknes	62 439	16,26	57 142	15,15
Ludzas	38 255	16,32	37 098	16,36
Jaunlatgales	35 870	9,16	35 584	9,20
Latgale	207 709	14,24	196 306	13,79
Latvija	905 267	14,50	890 019	14,37

*) % no visas lauksaimniecības un mežsaimniecības zemes kopplatības.

Pļavu platība 1935. gadā procentuāli samērā vislielākā bijusi Valmieras apriņķī, sastādot nepilnu piekto daļu (17,53%) no visas lauksaimniecības un mežsaimniecības zemes kopplatības, kurpretī vismazākā Jelgavas (8,26%) un Jaunlatgales (9,16%) apriņķos. Nepilnas divas piektdaļas —

38,94% no visas minēto pļavu kopplatības atradušās Vidzemes apgabalā (no tās Rīgas apr. 10,12%), vairāk nekā piektā daļa — 22,94% — Latgalē (Daugavpils apr. 7,86%), piektā daļa — 20,93% — Kurzemē (Ventspils apr. 5,81%) un 17,19% — Zemgalē (Jēkabpils apr. 4,55%).

G a n ī b a s (dabīgas).

Apriņķi un apgabali	Platība ha	1935. g. % *)	Platība ha	1929. g. % *)
Rīgas	73 354	12,00	85 241	14,10
Cēsu	50 568	15,97	57 574	18,20
Valmieras	65 259	14,86	71 225	16,33
Valkas	54 250	11,97	54 426	11,95
Madonas	54 507	14,14	60 500	15,88
Vidzeme	297 938	13,51	328 966	15,00
Liepājas	25 661	9,52	28 387	10,47
Aizputes	20 825	12,59	21 528	12,95
Kuldīgas	38 722	13,10	44 748	15,17
Ventspils	36 651	11,19	35 850	11,22
Talsu	26 085	12,53	27 878	13,39
Kurzeme	147 944	11,69	158 391	12,57
Tukuma	20 764	8,83	24 415	10,39
Jelgavas	16 384	4,65	22 364	6,38
Bauskas	20 241	9,02	24 713	10,88
Jēkabpils	42 116	14,41	45 855	15,71
Ilūkstes	20 180	9,67	24 782	11,81
Zemgale	119 685	9,12	142 129	10,81
Daugavpils	47 262	10,52	52 798	12,21
Rēzeknes	48 246	12,57	50 587	13,41
Ludzas	29 245	12,48	29 390	12,96
Jaunlatgales	61 164	15,63	66 009	17,07
Latgale	185 917	12,74	198 784	13,97
Latvija	751 484	12,04	828 270	13,38

*) % no visas lauksaimniecības un mežsaimniecības zemes kopplatības.

Apskatot dabīgo ganību platību, redzams, ka tā 1935. gadā relatīvi samērā vislielākā bijusi Cēsu (15,97⁰/₀ no visas lauksaimniecības un mežsaimniecības zemes kopplatības) un Jaunlatgales (15,63⁰/₀) apriņķos, bet vismazākā Jelgavas (4,65⁰/₀) apriņķī. Jāpiezīmē, ka 1935. gadā ganību platība gandrīz visos apriņķos bijusi mazāka nekā 1929. gadā, kas, it sevišķi sakāms par Jelgavas apriņķi (ganību platības samazināšanās par 26,74⁰/₀). No visas ganību kopplatības 1935. gadā 39,65⁰/₀ atradušies Vidzemes apgabālā, 24,74⁰/₀ — Latgalē, 19,69⁰/₀ — Kurzemē un 15,92⁰/₀ — Zemgalē.

Meži un krūmi.*)

Apriņķi un apgabali	Platība ha	1935. g. % ^{g.} / _{**})	Platība ha	1929. g. % ^{g.} / _{**})
Rīgas	214 229	35,05	198 967	32,90
Cēsu	79 286	25,04	75 167	23,75
Valmieras	106 489	24,26	98 286	22,54
Valkas	162 855	35,92	155 060	34,05
Madonas	110 896	28,77	101 073	26,52
Vidzeme	673 755	30,55	628 553	28,65
Liepājas	75 495	28,01	74 210	27,36
Aizputes	49 555	29,97	52 058	31,31
Kuldīgas	95 512	32,32	91 250	30,94
Ventspils	157 137	48,00	154 124	48,24
Talsu	77 079	37,03	77 372	37,17
Kurzeme	454 778	35,92	449 014	35,63
Tukuma	71 820	30,54	69 991	29,77
Jelgavas	91 689	26,01	86 650	24,73
Bauskas	60 435	26,93	59 288	26,09
Jēkabpils	97 111	33,21	92 192	31,58
Ilūkstes	47 140	22,58	44 649	21,28
Zemgale	368 195	28,04	352 770	26,84
Daugavpils	70 374	15,67	58 303	13,48
Rēzeknes	53 670	13,98	51 612	13,68
Ludzas	33 513	14,30	34 265	15,11
Jaunlatgales	92 875	23,73	84 706	21,90
Latgale	250 432	17,17	228 886	16,08
Latvija	1 747 160	27,98	1 659 223	26,80

*) Ieskaitot valsts mežus.

***) % no visas lauksaimniecības un mežsaimniecības zemes kopplatības.

Mežu platība 1935. gadā procentuāli samērā vislielākā bijusi Ventspils apriņķī, sastādot tur gandrīz pusi (48,00%) no visas lauksaimniecības un mežsaimniecības zemes kopplatības; savukārt vismazākā mežu platība bijusi Rēzeknes (13,98%) un Ludzas (14,30%) apriņķos. Gandrīz divas piektdaļas — 38,56% no visu mežu kopplatības 1935. gadā atradās Vidzemē (no tās Rīgas apr. 12,26%), vairāk nekā ceturtdaļa — 26,03% — Kurzemē (Ventspils apr. 8,99%), 21,08% — Zemgalē un 14,33% — Latgalē (Jaunlatgales apr. 5,31%, Daugavpils — 4,03%).

2. Laukaugu platība un raža.

Apskatot atsevišķo laukaugu sējumu platību un šo laukaugu caurmēra un kopražas apmērus, dabūjam turpmāk pievestos pārskatus.

Rudzu, vasaras un ziemas, platība, caurmēra raža un kopražā 1936. g.

Apriņķi un apgabali	Platība		Caurmēra ražā no 1 ha kv.		Kopražā %	
	1000 ha	% (1935. g.=100)	kv.	% (1935. g.=100)	1000 kv.	(1935. g. =100)
Rīgas	15,3	93,87	14,87	91,79	227,5	86,14
Cēsu	9,7	101,04	12,21	84,09	118,5	85,01
Valmieras	15,5	92,81	13,60	74,56	210,8	69,21
Valkas	11,6	90,63	11,91	78,93	138,2	71,53
Madonas	8,9	85,58	9,19	67,97	81,8	58,18
Vidzeme	61,0	92,71	12,73	80,42	776,8	74,56
Liepājas	12,3	96,09	12,65	98,37	155,6	94,59
Aizputes	7,0	92,11	12,55	104,32	87,9	96,17
Kuldīgas	10,6	84,80	11,50	83,21	122,0	70,60
Ventspils	5,6	93,33	11,94	94,31	66,9	88,03
Talsu	7,3	94,81	12,49	87,04	91,1	82,44
Kurzeme	42,8	91,85	12,23	92,65	523,5	85,09

Aprīņķi un apgabali	Platība		Caurmēra ražā no 1 ha kv.		Kopražā	
	1000 ha	% (1935. g.=100)	kv.	% (1935. g.=100)	1000 kv.	% (1935. g.=100)
Tukuma	8,0	86,96	13,22	84,31	105,8	73,32
Jelgavas	15,2	104,83	14,43	78,68	219,9	82,70
Bauskas	11,1	109,90	15,60	96,24	173,1	105,74
Jēkabpils	9,9	104,21	12,15	87,85	120,7	91,37
Ilūkstes	14,5	104,32	9,32	91,73	135,2	95,75
Zemgale	58,7	102,62	12,84	86,70	754,7	89,08
Daugavpils	36,2	99,45	8,90	83,02	322,1	82,55
Rēzeknes	26,5	95,32	9,16	81,28	242,8	77,52
Ludzas	17,1	93,44	6,53	65,56	111,6	61,22
Jaunlatgales	15,6	85,25	8,24	60,59	128,6	51,67
Latgale	95,4	94,64	8,44	74,96	805,1	70,96
Latvija	257,9	95,38	11,09	82,39	2 860,1	78,60

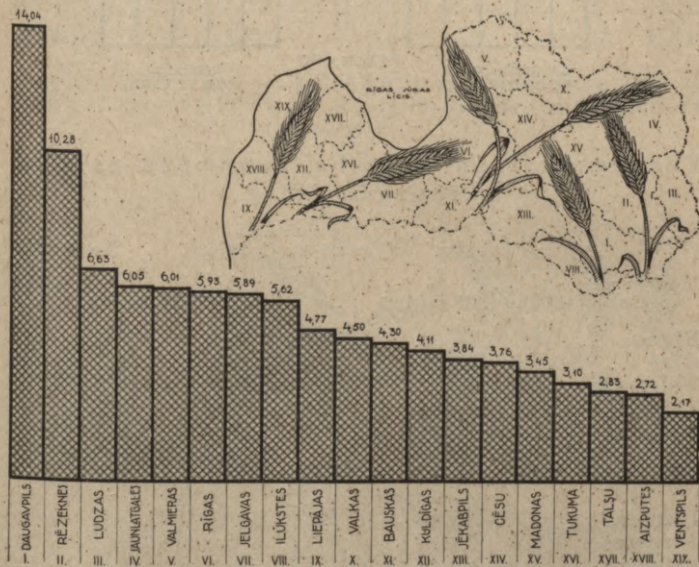
Rudzu (ziemas un vasaras) platība 1936. gadā vienīgi Zemgales apgabalā bijusi lielāka (par 2,62%), nekā iepriekšējā 1935. g., kurpretī visos pārējos apgabalos mazāka. Vairāk nekā trešā daļa — 36,99% no visas rudzu kopplatības atradusies Latgales apgabalā (no tās Daugavpils apr. 14,04%), 23,65% — Vidzemē (Valmieras apr. 6,01%), 22,76% — Zemgalē un 16,60% — Kurzemē.

Rudzu caurmēra raža 1936. gadā vienīgi Aizputes apriņķī bijusi lielāka (par 4,32%) nekā 1935. gadā, kurpretī pārējos apriņķos tā ir mazāka, kas it sevišķi sakāms par Jaunlatgales, Ludzas un Madonas apriņķiem. Kas attiecās uz rudzu kopražas apmēriem, tad tie 1936. gadā vienīgi Bauskas apriņķī bijuši lielāki (par 5,74%) nekā iepriekšējā 1935. gadā, kurpretī visos pārējos apriņķos mazāki, pie kam 1936. gadā 28,15% no visiem rudziem ražoti Latgalē, 27,16% — Vidzemē, 26,39% Zemgalē un 18,30% — Kurzemē.

Jāatzīmē, ka augšminētā pārskatā ietilpst arī skaitļi par vasaras rudzu platību un ražu. Ar vasaras rudziem 1936. gadā bijusi aizņemta pavisam 4 000 ha liela platība,

no kuŗas 55,00% atradusies Latgalē, 22,50% — Vidzemē, 12,50% — Kurzemē un 10,00% — Zemgalē. No 1 ha 1936. gadā raŗoti Vidzemē 9,55 kv. vasaras rudzu, Kurzemē — 9,67 kv., Zemgalē — 8,09 kv., Latgalē — 5,38 kv., bet vidēji visā valstī — 7,15 kv. Pavisam 1936. gadā visā valstī raŗoti 29 200 kvintalu vasaras rudzu.

Ziemas un vasaras rudzu lauku kopplatība 1936. g. atseviŗķos apriņķos (% no rudzu lauku kopplatības valstī).

Ziemas rudzu caurmēra un kopraža 1936. g.
(%).

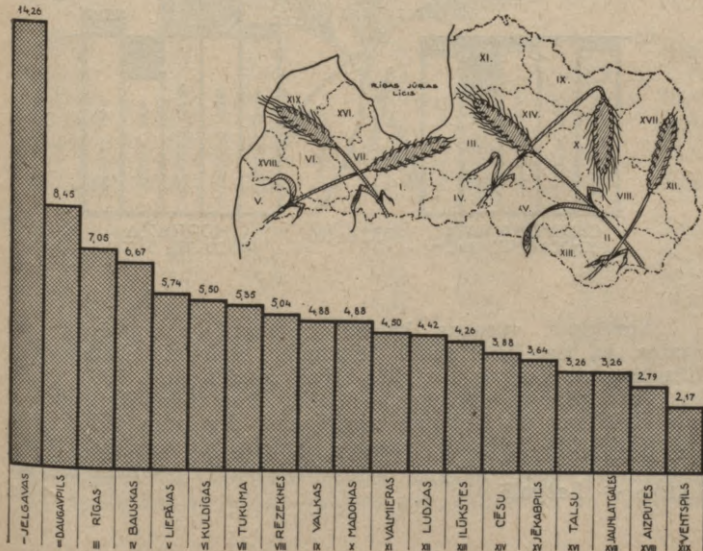

Vasaras kviešu platība, caurmēra raža un kopraža 1936. g.

Apriņķi un apgabali	Platība		Caurmēra raža no 1 ha kv.		Kopraža	
	1000 ha	% (1935. g.=100)	kv.	% (1935. g.=100)	1000 kv.	% (1935. g.=100)
Rīgas	8,0	111,11	11,90	97,54	95,2	108,30
Cēsu	3,9	108,33	9,93	95,57	38,7	103,48
Valmieras	4,2	116,67	8,50	90,33	35,7	105,31
Valkas	4,8	123,08	8,99	92,87	43,2	114,59
Madonas	5,2	115,56	8,68	86,97	45,1	100,45
Vidzeme	26,1	114,47	9,88	93,21	257,9	106,66
Liepājas	4,8	160,00	12,10	101,42	58,1	162,29
Aizputes	2,6	152,94	11,36	105,19	29,5	161,20
Kuldīgas	4,3	238,89	10,50	99,53	45,1	237,37
Ventspils	2,2	122,22	8,48	86,53	18,7	106,25
Talsu	2,9	170,59	11,31	94,33	32,8	160,78
Kurzeme	16,8	168,00	10,97	98,65	184,2	165,80

Apriņķi un apgabali	Platība		Caurmēra raža no 1 ha kv.		Kopražā % (1935. g. = 100)	
	1000 ha	% (1935. g. = 100)	kv.	% (1935. g. = 100)	1000 kv.	% (1935. g. = 100)
Tukuma	2,0	250,00	12,43	89,94	24,9	226,36
Jelgavas	2,7	158,82	13,24	87,68	35,7	138,91
Bauskas	1,0	111,11	12,42	96,96	12,5	108,70
Jēkabpils	2,7	108,00	9,93	89,78	26,8	96,75
Ilūkstes	2,6	108,33	8,21	84,90	21,3	91,81
Zemgale	11,0	132,53	11,02	92,29	121,2	122,30
Daugavpils	6,9	101,47	6,97	78,67	48,1	79,77
Rēzeknes	4,5	107,14	5,95	62,30	26,8	66,83
Ludzas	3,0	136,36	4,22	44,66	12,7	61,06
Jaunlatgales	1,8	163,64	7,41	78,08	13,3	127,88
Latgale	16,2	113,29	6,23	67,72	100,9	76,67
Latvija	70,1	126,53	9,47	89,85	664,2	113,81

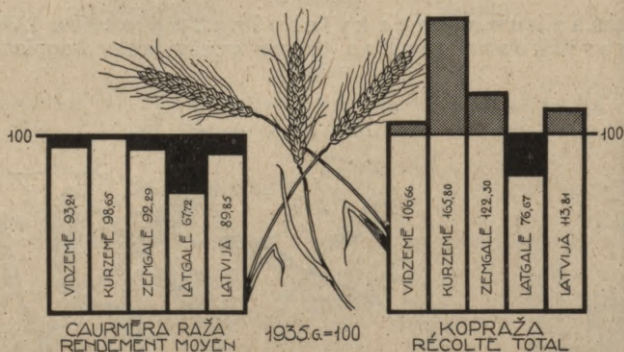
Ziemas un vasaras kviešu lauku platība 1936. g. atsevišķos apriņķos (% no kviešu lauku kopplatības valstī).

Vasaras kviešu platība 1936. gadā bijusi jūtami lielāka nekā iepriekšējā 1935. gadā, pie kam sacitais attiecās bez izņēmuma uz visiem valsts apgabaliem un apriņķiem. Nepilnas divas piektdaļas — 37,23% no visas vasaras kviešu kopplatības 1936. gadā atradusies Vidzemes apgabalā (vienīgi Rīgas apr. 11,41%), 23,97% — Kurzemē, 23,11% — Latgalē (Daugavpils apr. 9,84%) un 15,69% — Zemgalē.

Vasaras kviešu caurmēra raža 1936. gadā vienīgi Liepājas un Aizputes apriņķos bijusi augstāka nekā iepriekšējā 1935. gadā, kurpretī visos pārējos apriņķos tā bijusi zemāka.

Vasaras kviešu caurmēra un kopražā 1936. g.
(%).

Aprēķinot vasaras kviešu kopražas apmērus, redzams, ka tie 1936. gadā Jēkabpils, Pūkstes, Daugavpils, Rēzeknes un Ludzas apriņķos bijuši mazāki nekā 1935. gadā, bet visos pārējos apriņķos — lielāki, kas it sevišķi sakāms par Kuldīgas un Tukuma apriņķiem. Pavisam 1936. gadā ražoti 664 200 kvintali vasaras kviešu, no kuriem 38,83% ražoti Vidzemē, 27,73% — Kurzemē, 18,25% — Zemgalē un 15,19% — Latgalē.

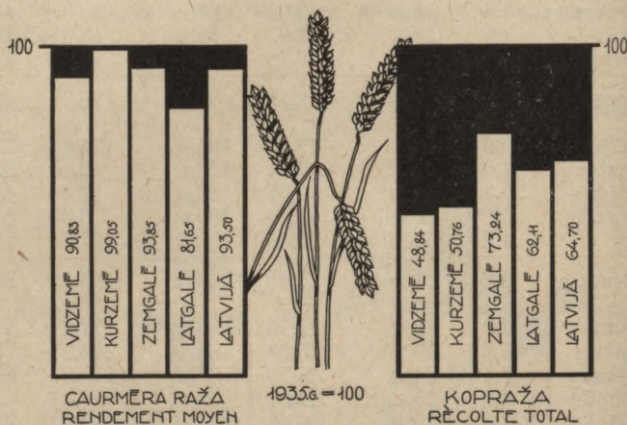
Ziemas kviešu platība, caurmēra raža un kopražā 1936. g.

Apriņķi un apgabali	Platība		Caurmēra ražā no 1 ha kv.		Kopražā %	
	1000 ha	(1935. g.=100)	kv.	(1935. g.=100)	1000 kv.	(1935. g.=100)
Rīgas	1,1	52,38	14,28	99,51	15,7	52,16
Cēsu	1,1	61,11	12,05	97,33	13,3	59,64
Valmieras	1,6	48,48	13,00	91,16	20,8	44,26
Valkas	1,5	53,57	12,03	90,79	18,0	48,52
Madonas	1,1	57,89	9,26	75,96	10,2	43,97
Vidzeme	6,4	53,78	12,19	90,83	78,0	48,84
Liepājas	2,6	54,17	13,30	105,81	34,6	57,28
Aizputes	1,0	47,62	12,41	123,12	12,4	58,49
Kuldīgas	2,8	50,00	11,57	86,02	32,4	43,03
Ventspils	0,6	50,00	11,00	100,55	6,6	50,38
Talsu	1,3	52,00	13,36	99,11	17,4	51,63
Kurzeme	8,3	51,23	12,45	99,05	103,4	50,76
Tukuma	4,9	68,06	15,76	87,02	77,2	59,20
Jelgavas	15,7	79,70	15,68	94,74	246,2	75,52
Bauskas	7,6	84,44	15,73	95,68	119,5	80,74
Jēkabpils	2,0	66,67	12,32	98,56	24,6	65,60
Ilūkstes	2,9	82,86	9,40	97,61	27,3	81,01
Zemgale	33,1	78,07	14,95	93,85	494,8	73,24
Daugavpils	4,0	76,92	9,67	100,00	38,7	76,94
Rēzeknes	2,0	68,97	9,19	84,54	18,4	58,41
Ludzas	2,7	84,38	6,33	65,33	17,1	55,16
Jaunlatgales	2,4	72,73	8,42	70,94	20,2	51,53
Latgale	11,1	76,03	8,50	81,65	94,4	62,11
Latvija	58,9	69,21	13,08	93,50	770,6	64,70

Ar ziemas kviešiem aizņemtā platība 1936. gadā bez izņēmuma visos apriņķos bijusi mazāka nekā iepriekšējā 1935. gadā, kas it sevišķi sakāms par Valmieras un Aizputes

apriņķiem. Vairāk nekā puse — 56,20% no visas ziemas kviešu kopplatības 1936. gadā atradusies Zemgales apgabalā (no tās 26,66% — Jelgavas apriņķī), nepilna piektā daļa — 18,84% — Latgalē, 14,09% — Kurzemē un 10,87% — Vidzemē.

Ziemas kviešu caurmēra un kopražā 1936. g.
(%).

Ziemas kviešu caurmēra raža 1936. gadā vienīgi Liepājas, Aizputes un Ventspils apriņķos bijusi augstāka nekā 1935. gadā, kurpretī pārējos apriņķos (izņemot Daugavpils apr.) zemāka. Samērā visaugstākā ziemas kviešu caurmēra raža 1936. gadā ievākta Tukuma, Jelgavas un Bauskas apriņķos, kurpretī zemākā — Ludzas apriņķī.

Ziemas kviešu kopražas apmēri 1936. gadā bez izņēmuma visos apriņķos bijuši mazāki, nekā 1935. gadā, kas it sevišķi sakāms par Kuldīgas, Madonas un Valmieras apriņķiem. Nepilnas divas trešdaļas — 64,21% no ziemas kviešiem ražotas Zemgalē, 13,42% — Kurzemē, 12,25% — Latgalē un 10,12% — Vidzemē.

Kviešu, vasaras un ziemas, platība, caurmēra raža un kopražā 1936. g.

Apriņķi un apgabali	Platība		Caurmēra raža no 1 ha kv.		Kopražā	
	1000 ha	% (1935. g.=100)	kv.	% (1935. g.=100)	1000 kv.	% (1935. g.=100)
Rīgas	9,1	97,85	12,19	96,06	110,9	93,98
Cēsu	5,0	92,59	10,40	94,12	52,0	87,10
Valmieras	5,8	84,06	9,74	83,03	56,5	69,84
Valkas	6,3	94,03	9,71	86,93	61,2	81,82
Madonas	6,3	98,44	8,78	82,52	55,3	81,20
Vidzeme	32,5	93,66	10,34	89,37	335,9	83,66
Liepājas	7,4	94,87	12,52	101,62	92,7	96,36
Aizputes	3,6	94,74	11,65	112,02	41,9	106,08
Kuldīgas	7,1	95,95	10,92	85,71	77,5	82,18
Ventspils	2,8	93,33	9,02	87,91	25,3	82,41
Talsu	4,2	100,00	11,94	92,70	50,2	92,79
Kurzeme	25,1	95,80	11,46	95,34	287,6	91,36
Tukuma	6,9	86,25	14,79	83,65	102,1	72,21
Jelgavas	18,4	85,98	15,32	93,24	281,9	80,15
Bauskas	8,6	86,87	15,35	95,28	132,0	82,76
Jēkabpils	4,7	85,45	10,95	92,41	51,4	78,83
Ilūkstes	5,5	93,22	8,84	91,61	48,6	85,41
Zemgale	44,1	86,98	13,97	91,43	616,0	79,51
Daugavpils	10,9	90,83	7,96	86,42	86,8	78,48
Rēzeknes	6,5	91,55	6,95	68,88	45,2	63,13
Ludzas	5,7	105,56	5,22	54,43	29,8	57,53
Jaunlatgales	4,2	95,45	7,99	70,83	33,5	67,54
Latgale	27,3	94,46	7,15	72,88	195,3	68,86
Latvija	129,0	91,81	11,12	88,04	1 434,8	80,85

Kopējā ziemas un vasaras kviešu aizņemtā platība 1936. gadā visos valsts apgabalos bijusi mazāka nekā iepriekšējā 1935. gadā, pie kam 1936. gadā vairāk nekā trešā daļa no minētās kviešu kopplatības atradusies Zemgales apgabalā (no tās Jelgavas apr. 14,26%), ceturtdā daļa — 25,19% — Vidzemē (Rīgas apr. 7,05%), 21,16% — Latgalē un 19,46% — Kurzemē.

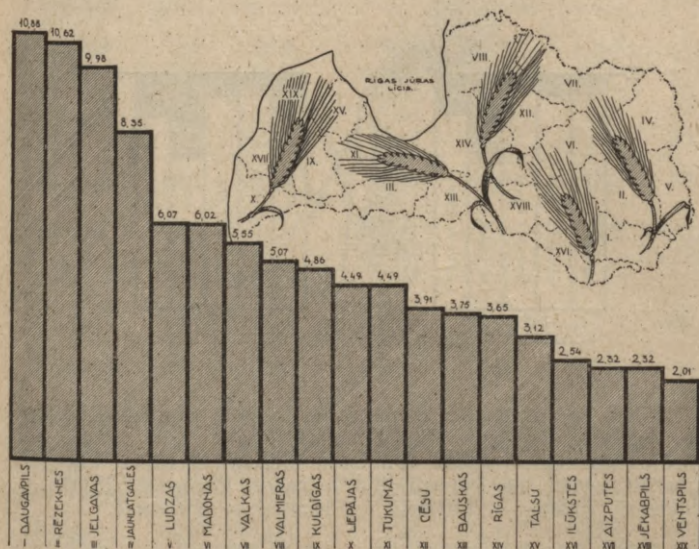
Vidējā ziemas un vasaras kviešu caurmēra raža 1936. gadā Liepājas un Aizputes apriņķos bijusi augstāka nekā 1935. gadā, kurpretī visos pārējos apriņķos zemāka.

Aprēķinot kopējos ziemas un vasaras kviešu kopražus apmērus, redzams, ka tie 1936. gadā vienīgi Aizputes apriņķī bijuši lielāki nekā 1935. gadā, kurpretī visos pārējos apriņķos mazāki, pie kam 1936. gadā 42,93% no visiem minētiem kviešiem ražoti Zemgales apgabālā (Jelgavas apr. 19,65%), 23,41% — Vidzemē, 20,05% — Kurzemē un 13,61% — Latgalē.

Miežu platība, caurmēra raža un kopražs 1936. g.

Apriņķi un apgabali	Platība		Caurmēra ražs no 1 ha kv.		Kopražs	
	1000 ha	% (1935. g.=100)	kv.	% (1935. g.=100)	1000 kv.	% (1935. g.=100)
Rīgas	6,9	90,79	11,76	95,45	81,1	86,55
Cēsu	7,4	88,10	9,64	94,60	71,3	83,29
Valmieras	9,6	85,71	7,63	92,60	73,2	79,31
Valkas	10,5	94,59	9,12	95,30	95,8	90,21
Madonas	11,4	95,80	8,54	83,15	97,4	79,71
Vidzeme	45,8	91,24	9,15	91,87	418,8	83,76
Liepājas	8,5	103,66	12,06	103,88	102,5	107,67
Aizputes	4,4	104,76	10,76	103,46	47,3	108,24
Kuldīgas	9,2	103,37	9,02	81,33	83,0	84,09
Ventspils	3,8	100,00	7,45	74,87	28,3	74,87
Talsu	5,9	96,72	9,45	85,75	55,8	83,04
Kurzeme	31,8	101,92	9,97	90,80	316,9	92,50
Tukuma	8,5	103,66	11,62	91,79	98,8	95,18
Jelgavas	18,9	96,92	13,43	100,07	253,8	96,98
Bauskas	7,1	86,59	12,27	89,30	87,1	77,35
Jēkabpils	4,4	91,67	9,30	85,87	40,9	78,65
Ilūkstes	4,8	102,13	8,24	79,84	39,6	81,65
Zemgale	43,7	96,26	11,90	93,33	520,2	89,91
Daugavpils	20,6	100,49	6,04	70,15	124,4	70,48
Rēzeknes	20,1	102,03	5,45	55,73	109,6	56,88
Ludzas	11,5	100,88	3,42	36,62	39,3	36,90
Jaunlatgales	15,8	107,48	7,67	75,49	121,2	81,18
Latgale	68,0	102,56	5,80	61,51	394,5	63,12
Latvija	189,3	98,03	8,72	82,26	1 650,4	80,66

Miežu lauku platība 1936. g. atsevišķos apriņķos (% no miežu lauku kopplatības valstī).

Ar miežiem aizņemtā lauku platība 1936. gadā Kurzemes un Latgales apgabalos bijusi lielāka nekā iepriekšējā 1935. gadā, kurpretī Vidzemē un Zemgalē mazāka, pie kam 1936. gadā vairāk nekā trešā daļa — 35,92% no visas miežu kopplatības atradusies Latgales apgabalā, gandrīz ceturtda daļa — 24,19% — Vidzemē, 23,09% — Zemgalē un 16,80% — Kurzemē.

Miežu caurmēra raža 1936. gadā Liepājas, Aizputes un Jelgavas apriņķos bijusi augstāka nekā 1935. gadā, kurpretī visos pārējos apriņķos zemāka, kas it sevišķi sākamā par Ludzas apriņķi. Samērā augstākā miežu raža no 1 ha 1936. gadā ievākta Jelgavas, Bauskas un Liepājas apriņķos, kurpretī zemākā Ludzas apriņķi.

Miežu caurmēra un kopražā 1936. g. (%).

Miežu kopražas apmēri 1936. gadā vienīgi Liepājas un Aizputes apriņķos bijuši lielāki, nekā 1935. gadā, bet pārējos apriņķos mazāki. Pavisam 1936. gadā ražoti 1 650 400 kvintāli miežu, no kuriem 31,52% ražoti Zemgalē, 25,38% — Vidzemē, 23,90% — Latgalē un 19,20% — Kurzemē.

Auzu platība, caurmēra raža un kopražā 1936. g.

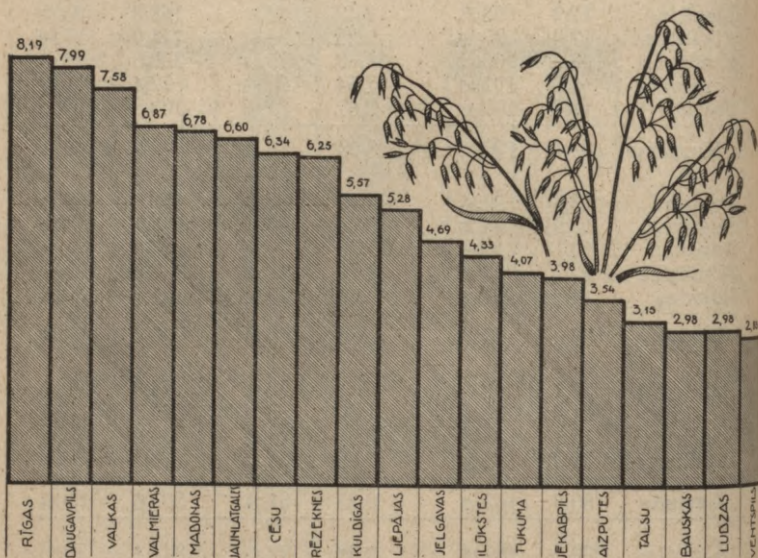
Apriņķi un apgabali	Platība		Caurmēra raža no 1 ha kv.		Kopražā	
	1000 ha	% (1935. g.=100)	kv.	% (1935. g.=100)	1000 kv.	% (1935. g.=100)
Rīgas	27,8	103,35	10,28	75,70	285,8	78,24
Cēsu	21,5	102,38	9,29	77,48	199,7	79,31
Valmieras	23,3	101,75	6,43	51,44	149,8	52,34
Valkas	25,7	106,20	8,89	74,58	228,5	79,20
Madonas	23,0	101,77	8,20	71,62	188,6	72,87
Vidzeme	121,3	103,15	8,68	70,40	1 052,4	72,55

Aprīņki un apgabali	Platība		Caurmēra raža no 1 ha kv.		Kopražā	
	1000 ha	% (1935. g.=100)	kv.	% (1935. g.=100)	1000 kv.	% (1935. g. = 100)
Liepājas	17,9	98,35	9,43	84,88	168,8	83,48
Aizputes	12,0	97,56	9,25	90,07	111,0	87,89
Kuldīgas	18,9	103,85	8,60	75,17	162,5	78,05
Ventspils	9,6	101,05	7,54	68,80	72,4	69,55
Talsu	10,7	102,88	9,67	81,06	103,5	83,40
Kurzeme	69,1	100,73	8,95	80,27	618,2	80,82
Tukuma	13,8	99,28	11,06	82,60	152,6	82,00
Jelgavas	15,9	98,76	10,95	80,40	174,1	79,39
Bauskas	10,1	116,09	11,29	79,01	114,0	91,71
Jēkabpils	13,5	103,05	8,70	72,86	117,5	75,13
Ilūkstes	14,7	94,23	7,60	73,57	111,7	69,29
Zemgale	68,0	100,89	9,85	78,36	669,9	79,06
Daugavpils	27,1	100,74	6,42	70,86	174,0	71,40
Rēzeknes	21,2	103,92	5,39	53,69	114,3	55,81
Ludzas	10,1	103,06	3,91	45,52	39,5	46,91
Jaunlatgales	22,4	102,75	7,85	64,93	175,8	66,69
Latgale	80,8	102,41	6,23	61,74	503,6	63,24
Latvija	339,2	102,02	8,38	72,18	2 844,1	73,70

Auzu lauku platība 1936. gadā tikai dažos aprīņķos — Liepājas, Aizputes, Tukuma, Jelgavas un Ilūkstes — bijusi mazāka nekā iepriekšējā 1935. gadā, kurpretī pārējos aprīņķos šī platība bijusi lielāka, kas it sevišķi sakāms par Bauskas aprīņķi. Vairāk nekā trešā daļa — 35,76% no visas auzu kopplatības 1936. gadā atradusies Vidzemes apgabalā, nepilna ceturtda daļa — 23,82% — Latgalē, 20,37% — Kurzēmē un 20,05% — Zemgalē.

Auzu caurmēra raža 1936. gadā bez izņēmuma visos aprīņķos bijusi zemāka nekā 1935. gadā, pie kam sacītais it sevišķi attiecas uz Ludzas aprīņķi. No 1 ha samērā augstākā auzu raža 1936. gadā ievākta Tukuma un Bauskas aprīņķos, kurpretī zemākā Ludzas aprīņķī.

Auzu lauku platība 1936. g. atsevišķos apriņķos (% no auzu lauku kopplatības valstī).

Aprēķinot auzu kopražas apmērus, redzams, ka tie 1936. gadā bez izņēmuma visos apriņķos bijuši mazāki nekā 1935. gadā, pie kam 1936. gadā nepilnas divas piektdaļas — 37,00% no visām auzām ražotas Vidzemes apgabalā (no tām Rīgas apr. 10,05%), 23,55% — Zemgalē, 21,74% — Kurzemē un 17,11% — Latgalē.

Auzu caurmēra un kopraža 1936. g. (‰).

Mistra platība, caurmēra raža un kopraža 1936. g.

Apgabals	Platība		Caurmēra raža no 1 ha kv.		Kopraža	
	1000 ha	% (1935. g.=100)	kv.	% (1935. g.=100)	1000 kv.	% (1935. g.=100)
Rīgas	3,7	102,78	11,32	80,45	41,9	82,64
Cēsu	2,0	100,00	10,36	84,09	20,7	84,15
Valmieras	7,0	122,81	7,71	59,44	54,0	73,07
Valkas	2,6	100,00	9,63	82,52	25,0	82,24
Madonas	2,6	108,33	9,10	77,91	23,7	84,64
Vidzeme	17,9	109,82	9,23	72,45	165,3	79,62
Liepājas	3,0	130,43	11,35	91,02	34,1	118,82
Aizputes	1,0	111,11	11,82	99,92	11,8	111,32
Kuldīgas	3,9	95,12	10,60	82,94	41,3	78,82
Ventspils	0,4	80,00	9,81	89,84	3,9	70,91
Talsu	1,2	85,71	10,90	88,98	13,1	76,61
Kurzeme	9,5	103,26	10,97	88,25	104,2	91,16

Apriņķi un apgabali	Platība		Caurmēra raža no 1 ha kv.		Kopražā	
	1000 ha	% (1935. g.—100)	kv.	% (1935. g.—100)	1000 kv.	% (1935. g. = 100)
Tukuma	7,3	117,74	13,17	89,05	96,1	104,80
Jelgavas	17,3	105,49	13,70	86,22	237,0	90,94
Bauskas	9,3	101,09	13,30	83,13	123,7	84,04
Jēkabpils	4,9	113,95	9,71	77,25	47,6	87,99
Ilūkstes	4,2	144,83	8,32	70,45	35,0	102,34
Zemgale	43,0	110,26	12,54	83,21	539,4	91,77
Daugavpils	3,7	127,59	7,14	70,28	26,4	89,49
Rēzeknes	1,5	93,75	6,25	55,80	9,4	52,51
Ludzas	1,0	90,91	3,70	36,13	3,7	32,74
Jaunlatgales	0,5	125,00	8,73	72,57	4,3	89,58
Latgale	6,7	111,67	6,55	61,91	43,8	68,98
Latvija	77,1	109,36	11,06	80,14	852,7	87,62

Mistra lauku aizņemtā platība 1936. gadā visos valsts apgabalos bijusi lielāka nekā 1935. gadā, pie kam 1936. gadā vairāk nekā puse — 55,77% no visa mistra lauku kopplatības atradusies Zemgales apgabalā (vienīgi Jelgavas apr. 22,44%), nepilna ceturtdaļa — 23,22% — Vidzemē (Valmieras apr. 9,08%), 12,32% — Kurzemē un 8,69% — Latgalē (Daugavpils apr. 4,80%).

Tāpat kā miežu un auzu, arī mistra caurmēra raža 1936. gadā bijusi zemāka nekā 1935. gadā, kas it sevišķi sakāms par Ludzas apriņķi.

Mistra kopražas apmēri 1936. gadā visos valsts apgabalos bijuši mazāki nekā 1935. gadā, pie kam 1936. gadā nepilnas divas trešdaļas — 63,26% no visa mistra ražotas Zemgales apgabalā (no tiem Jelgavas apr. 27,79%), gandrīz piektā daļa — 19,38% — Vidzemē, 12,22% — Kurzemē un 5,14% — Latgalē.

Zirņu u. c. pākšaugu platība, caurmēra raža
un kopražā 1936. g.

Apriņķi un apgabali	Platība		Caurmēra ražā no 1 ha kv.		Kopražā	
	1000 ha (1935. g.=100)	% (1935. g.=100)	kv. (1935. g.=100)	% (1935. g.=100)	1000 kv. (1935. g.=100)	% (1935. g.=100)
Rīgas	1,3	86,67	11,25	102,55	14,6	88,48
Cēsu	1,3	81,25	9,01	95,14	11,7	77,48
Valmieras	0,9	90,00	8,88	81,10	8,0	73,39
Valkas	1,2	92,31	7,98	85,07	9,6	78,69
Madonas	1,6	88,89	7,77	90,77	12,4	80,52
Vidzeme	6,3	87,50	8,94	91,79	56,3	80,31
Liepājas	1,2	100,00	12,38	109,56	14,9	109,56
Aizputes	0,8	114,29	10,94	96,81	8,7	110,13
Kuldīgas	1,6	106,67	9,98	91,81	16,0	98,16
Ventspils	0,6	85,71	8,95	92,27	5,4	79,41
Talsu	0,7	100,00	10,71	94,36	7,5	94,94
Kurzeme	4,9	102,08	10,70	97,81	52,5	100,00
Tukuma	1,8	100,00	12,12	96,19	21,8	96,04
Jelgavas	4,7	104,44	12,53	103,73	58,9	108,27
Bauskas	2,1	105,00	11,33	97,17	23,8	102,15
Jēkabpils	1,1	100,00	8,03	74,21	8,8	73,95
Ilūkstes	2,1	91,30	6,43	62,61	13,5	57,20
Zemgale	11,8	100,85	10,75	92,59	126,8	93,30
Daugavpils	7,1	98,61	6,28	68,48	44,6	67,58
Rēzeknes	4,7	88,68	5,50	54,95	25,9	48,78
Ludzas	3,6	83,72	3,40	39,44	12,2	32,88
Jaunlatgales	1,0	71,43	7,32	73,57	7,3	52,52
Latgale	16,4	90,11	5,49	58,78	90,0	52,91
Latvija	39,4	94,03	8,26	80,74	325,6	75,97

Zirņu un citu pākšaugu platība 1936. gadā Vidzemes un Latgales apgabalos bijusi mazāka nekā iepriekšējā 1935. gadā, kurpretī Kurzemē un Zemgalē lielāka, pie kam 1936. gadā vairāk nekā divas piektdaļas — 41,62% no visas

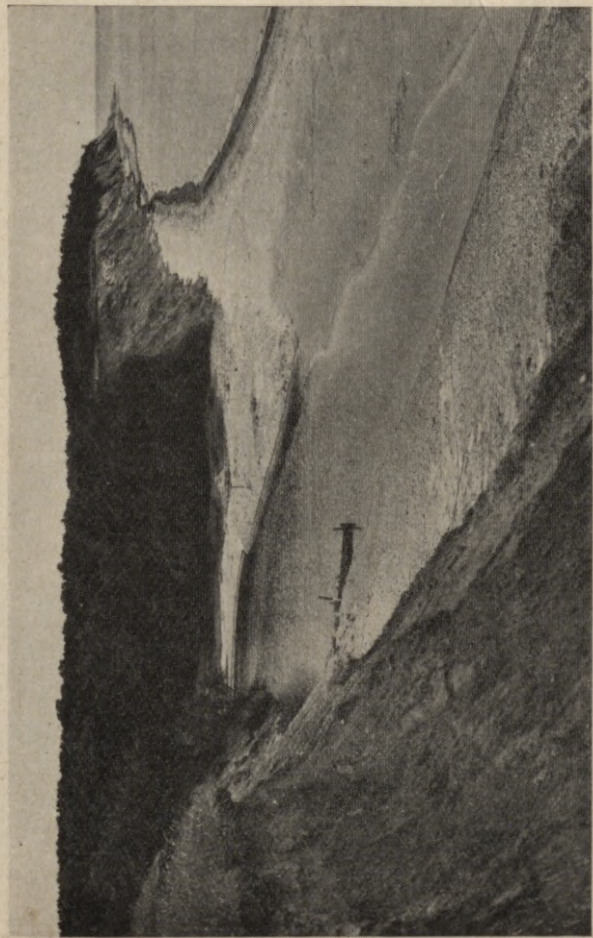
minētās pākšaugu kopplatības atradusies Latgales apgabalā (no tās Daugavpils apr. 18,02⁰/₀), 29,95⁰/₀ — Zemgalē, 15,99⁰/₀ — Vidzemē un 12,44⁰/₀ — Kurzemē.

Zirņu caurmēra raža 1936. gadā vienīgi Rīgas, Liepājas un Jelgavas apriņķos bijusi augstāka nekā 1935. gadā, kurpretī visos pārējos apriņķos zemāka, kas it sevišķi sakāms par Ludzas apriņķi.

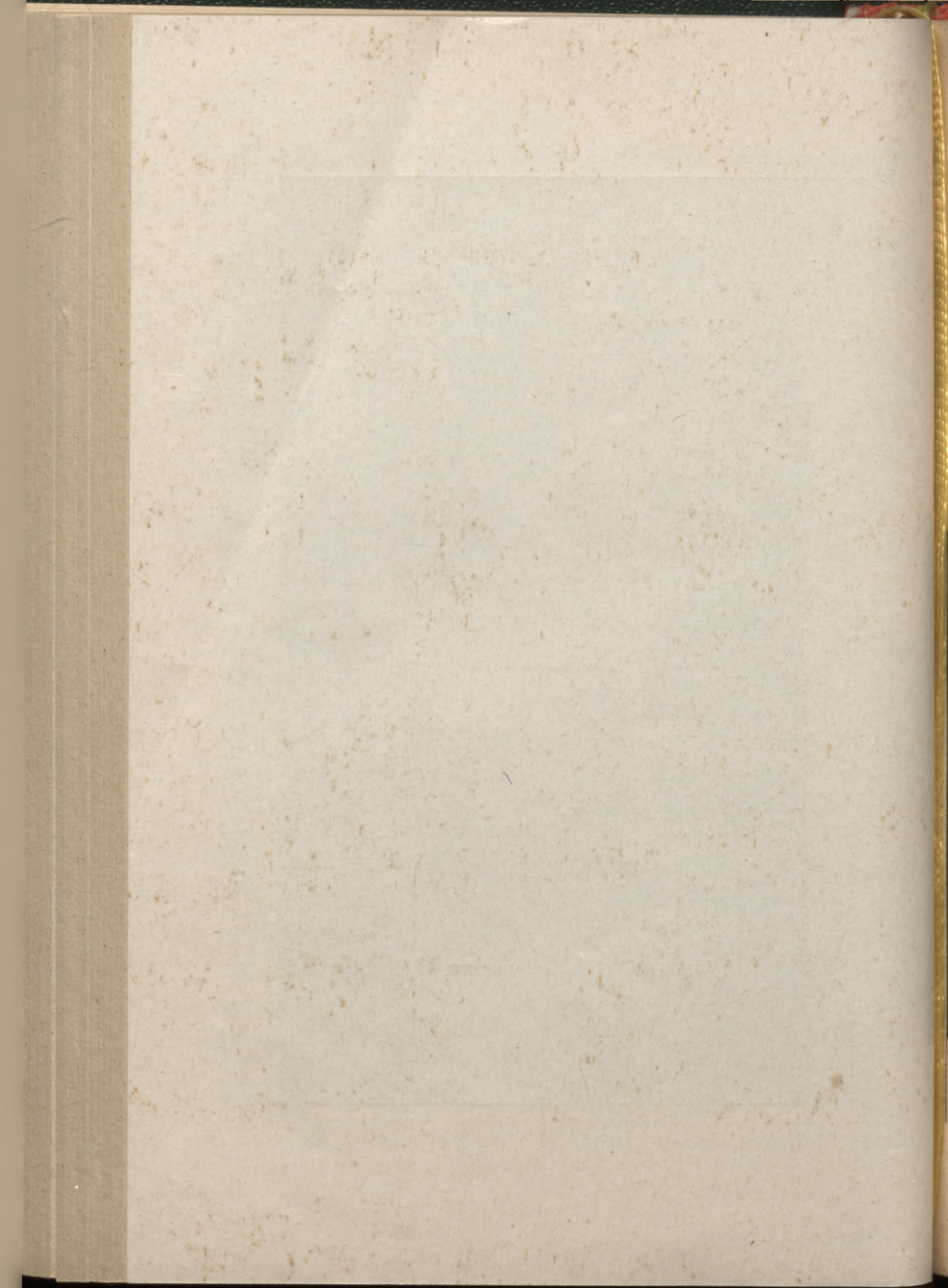
Apskatot zirņu kopražas apmērus, redzams, ka tie 1936. gadā, salīdzinot ar iepriekšējo 1935. gadu, bijuši lielāki Liepājas, Aizputes, Jelgavas un Bauskas apriņķos, bet pārējos apriņķos mazāki. Gandrīz divas piektdaļas — 38,94⁰/₀ no visiem zirņiem 1936. gadā ražotas Zemgales apgabalā, vairāk nekā ceturtdaļa — 27,64⁰/₀ — Latgalē, 17,29⁰/₀ — Vidzemē un 16,13⁰/₀ — Kurzemē.

Kartupeļu platība, caurmēra raža un kopražā 1936. g.

Apriņķi un apgabali	Platība		Caurmēra raža no 1 ha kv.		Kopražā	
	1000 ha	% (1935. g.=100)	kv.	% (1935. g.=100)	1000 kv.	% (1935. g.=100)
Rīgas	11,5	99,14	152,77	120,02	1 756,8	118,98
Cēsu	5,2	100,00	156,43	128,77	813,4	128,76
Valmieras	8,4	90,32	145,63	117,27	1 223,3	105,92
Valkas	6,4	95,52	161,34	129,21	1 032,6	123,43
Madonas	5,9	96,72	152,79	121,80	901,5	117,81
Vidzeme	37,4	96,14	153,14	122,45	5 727,6	117,73
Liepājas	5,9	96,72	142,69	108,66	841,9	105,11
Aizputes	3,1	93,94	143,06	107,95	443,5	101,42
Kuldīgas	3,9	92,86	135,86	101,09	529,8	93,85
Ventspils	4,3	97,73	134,09	109,86	576,6	107,35
Talsu	4,9	89,09	166,45	121,92	815,6	108,62
Kurzeme	22,1	94,04	145,13	110,35	3 207,4	103,77
Tukuma	3,5	92,11	166,19	122,29	581,7	112,65
Jelgavas	6,2	96,88	137,45	121,15	852,2	117,37
Bauskas	3,5	97,22	134,60	112,69	471,1	109,56
Jēkabpils	3,9	97,50	139,57	114,72	544,3	111,86
Ilūkstes	4,9	98,00	115,07	106,42	563,8	104,27
Zemgale	22,0	96,49	136,96	115,67	3 013,1	111,60

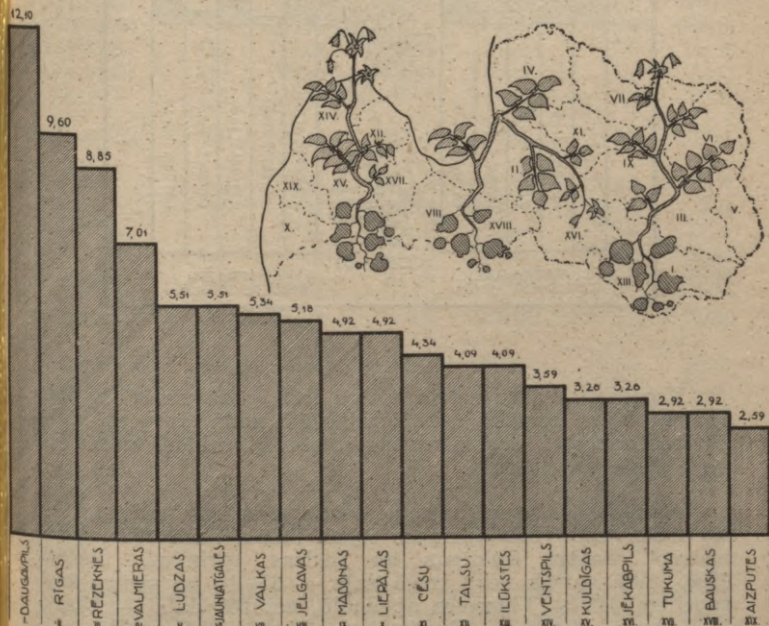

Dzintarijūras Kurzemes krasts — Labrags.

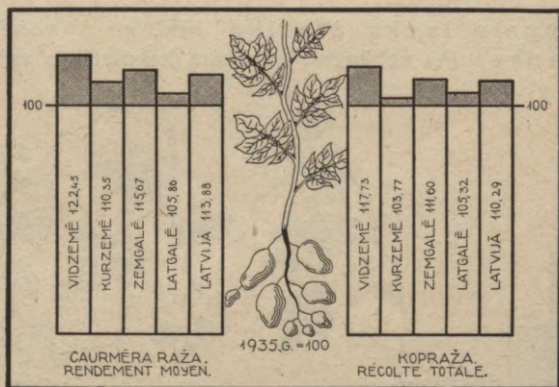
Aprīņķi un apgabali	Platība		Caurmēra raža no 1 ha kv.		Kopražā % (1935. g. = 100)	
	1000 ha	% (1935. g.=100)	kv.	% (1935. g.=100)	1000 kv.	= 100)
Daugavpils	14,5	98,64	117,42	115,55	1 702,6	113,98
Rēzeknes	10,6	101,92	104,92	102,05	1 112,2	104,02
Ludzas	6,6	101,54	82,28	79,95	543,1	81,18
Jaunlatgales	6,6	95,65	122,52	116,75	808,6	111,67
Latgale	38,3	99,48	108,78	105,86	4 166,5	105,32
Latvija	119,8	96,85	134,51	113,88	16 114,6	110,29

Kartupeļu lauku platība 1936. g. atsevišķos
apriņķos (% no kartupeļu lauku kopplatības valstī).

Ar kartupeļiem aizņemtā lauku platība 1936. gadā vienīgi Rēzeknes un Ludzas apriņķos bijusi lielāka nekā iepriekšējā 1935. gadā, kurpretī pārējos apriņķos (izņemot Cēsu apriņķi) mazāka. Nepilna trešā daļa — 31,97% no visas kartupeļu lauku kopplatības 1936. gadā atradusies Latgales apgabalā (vienā pašā Daugavpils apr. 12,10%), 31,22% — Vidzemē, 18,45% — Kurzemē un 18,36% — Zemgalē.

Kartupeļu caurmēra un kopražā 1936. g. (‰).

Kartupeļu caurmēra raža 1936. gadā vienīgi Ludzas apriņķī bijusi zemāka nekā iepriekšējā gadā, kurpretī visos pārējos apriņķos augstāka, kas it sevišķi sakāms par Cēsu un Valkas apriņķiem.

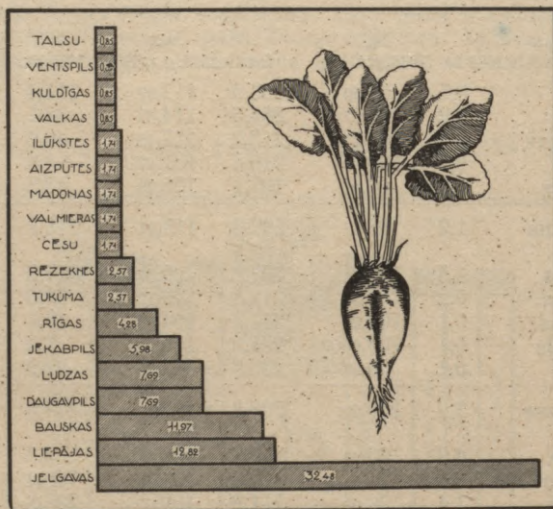
Aprēķinot kartupeļu kopražas apmērus, redzams, ka tie 1936. gadā visos apriņķos bijuši lielāki nekā 1935. gadā, izņemot vienīgi Kuldīgas un Ludzas apriņķus. Pēdējā 1936. gadā vairāk nekā trešā daļa — 35,54% no visiem kartupeļiem ražota Vidzemes apgabalā, ceturtdā daļa — 25,86% — Latgalē, 19,90% — Kurzemē un 18,70% — Zemgalē.

Cukurbiešu platība, caurmēra raža un kop-
raža 1936. g.

Apriņķi un apgabali	Platība		Caurmēra raža no 1 ha kv.		Kopražā %	
	1000 ha	(1935. g.=100)	kv.	(1935. g.=100)	1000 kv.	(1935. g. =100)
Rīgas	0,5	62,50	198,9	117,07	111,4	81,25
Cēsu	0,2	66,67	204,5	114,89	38,1	76,97
Valmieras	0,2	66,67	213,0	117,42	40,9	79,11
Valkas	0,1	100,00	216,6	131,67	14,8	79,14
Madonas	0,2	66,67	197,1	125,38	43,5	79,23
Vidzeme	1,2	66,67	202,6	119,04	248,7	79,74
Liepājas	1,5	107,14	207,8	99,57	317,3	104,65
Aizputes	0,2	100,00	212,8	109,52	49,0	109,13
Kuldīgas	0,1	100,00	211,2	104,09	17,6	98,32
Ventspils	0,1	100,00	201,2	106,79	8,0	72,07
Talsu	0,1	50,00	206,8	114,76	22,9	76,59
Kurzeme	2,0	100,00	208,3	102,21	414,8	101,92
Tukuma	0,3	60,00	211,3	106,23	66,3	75,77
Jelgavas	3,8	74,51	202,0	101,46	766,4	75,48
Bauskas	1,4	70,00	211,9	100,67	298,8	71,31
Jēkabpils	0,7	70,00	213,2	123,95	149,3	86,80
Ilūkstes	0,2	100,00	217,5	113,46	31,9	73,67
Zemgale	6,4	72,73	206,3	103,98	1 312,7	75,56
Daugavpils	0,9	90,00	202,1	110,56	172,3	94,26
Rēzeknes	0,3	60,00	190,4	115,89	58,0	70,56
Ludzas	0,9	81,82	154,9	86,83	137,3	68,79
Jaunlatgales	.	.	201,5	135,23	4,6	68,66
Latgale	2,1	77,78	180,1	101,81	372,2	78,97
Latvija	11,7	76,47	201,6	105,00	2 348,4	80,22

Cukurbiešu lauku platība 1936. gadā bijusi mazāka nekā iepriekšējā 1935. gadā, pie kam 1936. gadā vairāk nekā puse — 54,70% no visas cukurbiešu kopplatības atradusies

Cukurbiešu lauku platība 1936. g. atsevišķos apriņķos (% no cukurbiešu kopplatības valstī).

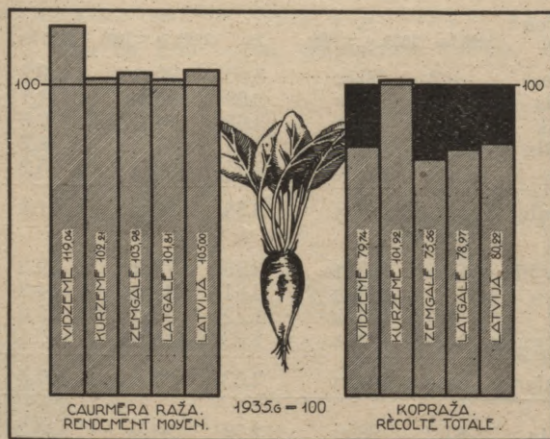

Zemgalē, 17,95% — Latgalē, 17,09% — Kurzemē un 10,26% — Vidzemē.

Cukurbiešu caurmēra raža 1936. gadā vienīgi Liepājas un Ludzas apriņķos bijusi mazāka nekā 1935. gadā, kurpretī visos pārējos apriņķos lielāka, kas it sevišķi sakāms par Valkas un Jaunlatgales apriņķi.

Cukurbiešu kopražas apmēri 1936. gadā Liepājas un Aizputes apriņķos bijuši lielāki nekā 1935. gadā, kurpretī visos pārējos apriņķos mazāki. Vairāk nekā puse — 55,90% no visām cukurbietēm 1936. gadā ražotas Zemgales apgabalā, 17,66% — Kurzemē, 15,83% — Latgalē un 10,59% — Vidzemē.

Cukurbiešu caurmēra un kopraža 1936. g. (%).

Linu platība un linsēklu caurmēra raža un kopraža 1936. g.

	Platība		Caurmēra raža no 1 ha kv.		Kopraža	
	1000 ha	% (1935. g. = 100)	kv.	% (1935. g. = 100)	1000 kv.	% (1935. g. = 100)
Apriņķi un apgabali						
Rīgas	1,5	78,95	3,04	100,00	4,6	79,31
Cēsu	1,1	91,67	3,22	102,22	3,5	92,11
Valmieras	4,2	97,67	3,98	109,94	16,7	107,74
Valkas	2,1	84,00	3,20	109,97	6,7	91,78
Madonas	2,9	82,86	2,67	89,00	7,8	74,29
Vidzeme	11,8	88,06	3,33	104,06	39,3	91,61
Liepājas	0,5	100,00	3,68	91,32	1,8	90,00
Aizputes	0,3	100,00	3,38	89,89	1,0	90,91
Kuldīgas	0,4	80,00	3,18	90,08	1,3	72,22
Ventspils	0,3	100,00	2,47	75,08	0,8	80,00
Talsu	0,2	66,67	3,57	102,88	0,7	70,00
Kurzeme	1,7	89,47	3,28	89,86	5,6	81,16

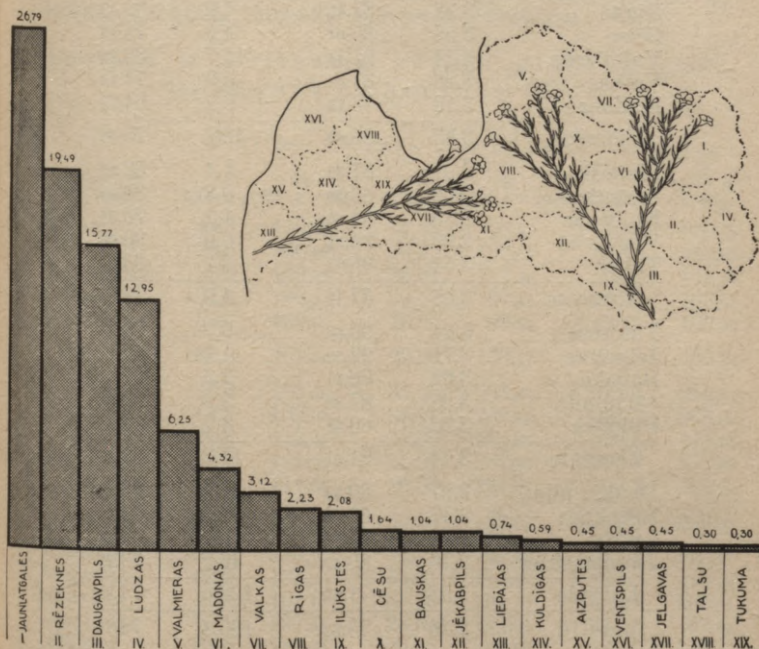
Apriņķi un apgabali	Platība		Caurmēra ražā no 1 ha kv.		Kopražā	
	1000 ha	(1935. g.=100) %	kv.	(1935. g.=100) %	1000 kv.	(1935. g. =100) %
Tukuma	0,2	66,67	3,60	95,74	0,7	63,64
Jelgavas	0,3	75,00	3,69	88,49	1,1	64,71
Bauskas	0,7	70,00	3,65	94,81	2,6	68,42
Jēkabpils	0,7	70,00	3,11	94,24	2,2	66,67
Ilūkstes	1,4	87,50	3,75	100,81	5,2	86,67
Zemgale	3,3	76,74	3,58	96,76	11,8	74,21
Daugavpils	10,6	102,91	2,76	78,86	29,2	81,11
Rēzeknes	13,1	106,50	2,61	80,31	34,2	85,50
Ludzas	8,7	104,82	1,72	59,31	15,0	62,24
Jaunlatgales	18,0	103,45	2,73	118,18	49,1	122,14
Latgale	50,4	104,35	2,53	87,24	127,5	90,88
Latvija	67,2	98,97	2,74	90,43	184,2	89,42

Ar liniem aizņemtā lauku platība 1936. gadā, salīdzinot ar iepriekšējo 1935. gadu, bijusi lielāka visos Latgales apgabala apriņķos, kurpretī pārējās apriņķos tā ir vai nu mazāka, vai arī palikusi bez pārmaiņām. Trīsceturtdaļas — 75,00% no visas linu lauku kopplatības 1936. gadā atradusies Latgales apgabalā, nepilna piektā daļa — 17,56% — Vidzemē, 4,91% — Zemgalē un 2,53% — Kurzemē.

Linsēklu caurmēra raža 1936. gadā Vidzemes apgabalā bijusi augstāka nekā 1935. gadā, bet pārējās apgabalos zemāka.

Linsēklu kopražas apmēri 1936. gadā bez izņēmuma visos valsts apgabalos bijuši mazāki, nekā 1935. gadā, pie kam 1936. gadā 69,22% no visām linsēklām ražotas Latgales apgabalā, 21,33% — Vidzemē, 6,41% — Zemgalē un 3,04% — Kurzemē.

Linu lauku platība 1936. g. atsevišķos apriņķos
(% no linu lauku kopplatības valstī).

Kas attiecas uz linu šķiedras caurmēra un kopražu, tad to raksturo sekojošais pārskats.

Linu šķiedras caurmēra raža un kopražā
1936. g.

Apriņķi un apgabali	Caurmēra raža no 1 ha kv.		Kopražā	
	kv.	% (1935. g.=100)	1000 kv.	% (1935. g.=100)
Rīgas	3,28	82,41	4,9	64,47
Cēsu	3,58	85,04	4,0	78,43
Valmieras	3,74	91,44	15,7	89,20
Valkas	3,28	87,94	6,9	74,19
Madonas	3,18	78,13	9,2	64,79
Vidzeme	3,45	86,03	40,7	75,65
Liepājas	2,91	87,39	1,4	82,35
Aizputes	2,52	86,30	0,8	88,89
Kuldīgas	2,65	84,66	1,1	73,33
Ventspils	2,90	86,31	0,9	90,00
Talsu	3,54	96,20	0,7	63,64
Kurzeme	2,85	87,16	4,9	79,03
Tukuma	3,24	99,69	0,7	70,00
Jelgavas	3,71	92,52	1,1	68,75
Bauskas	3,62	98,91	2,5	67,57
Jēkabpils	3,35	87,93	2,3	60,53
Ilūkstes	3,36	86,38	4,7	75,81
Zemgale	3,44	91,01	11,3	69,33
Daugavpils	2,97	80,93	31,5	83,33
Rēzeknes	2,47	66,40	32,3	70,52
Ludzas	1,72	50,00	15,0	52,63
Jaunlatgales	2,76	80,47	49,7	83,25
Latgale	2,55	71,63	128,5	74,80
Latvija	2,76	75,62	185,4	74,73

Kā redzams, linu šķiedras caurmēra raža 1936. gadā bez izņēmuma visos valsts apgabalos un apriņķos bijusi zemāka nekā iepriekšējā 1935. gadā, kas it sevišķi sakāms par Ludzas apriņķi.

Apskatot linu šķiedras kopražu, redzams, ka arī tā 1936. gadā visos apriņķos bijusi mazāka, nekā 1935. gadā, pie kam 1936. gadā vairāk nekā divas trešdaļas — 69,31% no visas linu šķiedras ražotas Latgales apgabalā, vairāk nekā piektā daļa — 21,95% — Vidzemē, 6,10% — Zemgalē un 2,64% — Kurzemē.

3. Āboliņa un tīruma zālāju un pļavu platība un lopbarības raža.

Apskatot āboliņa un citu tīruma zālāju un pļavu platību un lopbarības ražu atsevišķos valsts apgabalos un apriņķos, dabūjam turpmāk pievestos pārskatus.

Āboliņa u. c. tīruma zālāju platība, caurmēra raža un kopražā 1936. g.

Apriņķi un apgabali	Platība		Caurmēra raža no 1 ha kv.		Kopražā	
	1000 ha	% (1935. g.=100)	kv.	% (1935. g.=100)	1000 kv.	% (1935. g.=100)
Rīgas	44,7	110,10	31,36	92,53	1 383,0	100,52
Cēsu	29,6	106,86	28,82	102,56	832,9	107,00
Valmieras	35,9	108,13	28,01	114,09	966,3	118,55
Valkas	34,4	109,90	29,10	97,45	963,2	103,06
Madonas	39,0	109,55	29,55	99,63	1 128,8	106,90
Vidzeme	183,6	109,03	29,50	100,17	5 274,2	106,34
Liepājas	31,3	106,46	31,35	208,31	931,1	210,42
Aizputes	14,4	109,09	31,01	260,15	421,7	268,09
Kuldīgas	29,8	112,45	29,39	164,47	828,8	175,04
Ventspils	8,9	111,25	25,97	232,50	226,0	252,80
Talsu	17,3	111,61	30,50	201,05	500,2	212,76
Kurzeme	101,7	109,83	30,10	199,34	2 907,8	208,03
Tukuma	32,9	110,40	32,74	121,48	1 011,7	125,97
Jelgavas	62,9	108,08	34,81	118,08	2 046,8	119,30
Bauskas	31,3	105,74	34,20	104,59	1 032,8	106,71
Jēkabpils	23,1	106,94	28,50	102,93	644,1	107,69
Ilūkstes	24,0	110,09	25,45	99,03	585,4	104,48
Zemgale	174,2	108,20	32,15	111,44	5 320,8	114,55
Daugavpils	29,3	117,20	26,59	104,77	749,8	118,17
Rēzeknes	20,8	110,64	22,68	89,89	460,4	97,07
Ludzas	12,2	117,31	19,05	69,60	222,9	78,29
Jaunlatgales	35,9	110,46	26,08	94,36	899,8	100,17
Latgale	98,2	113,26	24,63	93,19	2 332,9	101,79
Latvija	557,7	109,63	29,57	113,16	15 835,7	119,11

Āboliņa un citu tīruma zālāju platība 1936. gadā bez izņēmuma visos valsts apgabalos un apriņķos bijusi lielāka nekā iepriekšējā 1935. gadā, kas it sevišķi sakāms par Daugavpils un Ludzas apriņķiem. Gandrīz trešā daļa — 32,92% no visas minētās zālāju kopplatības 1936. gadā atradusies Vidzemes apgabalā (vienīgi Rīgas apr. 8,01%), 31,23% — Zemgalē (Jelgavas apr. 11,28%), 18,24% — Kurzēmē un 17,61% — Latgalē.

Āboliņa siena caurmēra raža 1936. gadā vienīgi Latgales apgabalā bijusi zemāka nekā 1935. gadā, kurpretī visos pārējos apgabalos augstāka, kas it sevišķi sakāms par Kurzemes apgabalu.

Aprēķinot āboliņa siena kopražas apmērus redzams, ka tie 1936. gadā, salīdzinot ar 1935. gadu, vienīgi Rēzeknes un Ludzas apriņķos bijuši mazāki, bet visos pārējos apriņķos lielāki, pie kam 1936. gadā 33,60% no visa āboliņa siena ražots Zemgales apgabalā, 33,31% — Vidzemē, 18,36% — Kurzēmē un 14,73% — Latgalē.

Pļavu siena platība, caurmēra raža un kopražas raža 1936. g.

Apriņķi un apgabali	Platība*) 1000 ha	Caurmēra raža no 1 ha kv.		Kopražas raža	
		kv.	% (1935. g.=100)	1000 kv.	% (1935. g.=100)
Rīgas	90,3	20,77	90,58	1 875,5	89,69
Cēsu	52,4	20,06	100,00	1 051,1	95,10
Valmieras	76,6	18,72	99,84	1 434,0	103,21
Valkas	66,5	20,68	89,68	1 375,2	93,92
Madonas	63,7	21,85	89,26	1 391,9	93,06
Vidzeme	349,5	20,40	91,93	7 127,7	94,46
Liepājas	39,1	19,98	120,00	781,2	113,88
Aizputes	26,9	20,16	117,96	542,3	116,22
Kuldīgas	37,3	20,40	115,65	760,9	110,04
Ventspils	51,9	18,19	108,73	944,1	106,68
Talsu	32,0	21,08	112,19	674,6	110,81
Kurzeme	187,2	19,78	114,40	3 703,1	110,94

Aprīņi un apgabali	Platība*) 1000 ha	Caurmēra raža no 1 ha kv.		Kopražā	
		kv.	% (1935. g.=100)	1000 kv.	% (1935. g.=100)
Tukuma	29,2	22,20	113,03	648,2	108,21
Jelgavas	28,6	25,05	111,93	716,4	99,42
Bauskas	26,5	22,32	92,92	591,5	90,53
Jēkabpils	41,1	18,72	92,72	769,4	90,31
Ilūkstes	29,0	17,99	78,90	521,7	80,00
Zemgale	154,4	21,03	97,18	3 247,2	93,39
Daugavpils	71,1	19,09	85,87	1 357,3	91,81
Rēzeknes	62,3	17,93	78,16	1 117,1	85,28
Ludzas	38,2	16,21	67,26	619,2	69,25
Jaunlatgales	35,6	18,47	85,23	657,5	85,23
Latgale	207,2	18,10	79,77	3 751,1	84,22
Latvija	898,3	19,85	93,90	17 829,1	94,76

*) 1935. g. platība.

Plāvu platība 1936. gadā nav registrēta, kamdēļ šeit pievestas ziņas par plāvu platību 1935. gadā, kad 38,91% no visas plāvu kopplatības atradusies Vidzemes apgabalā, 23,06% — Latgalē, 20,84% — Kurzemē un 17,19% — Zemgalē.

Plāvu siena caurmēra raža 1936. gadā vienīgi Kurzemes apgabalā ir bijusi augstāka nekā iepriekšējā 1935. gadā, kurpretī visos pārējos apgabalos zemāka, kas it sevišķi sakāms par Latgales apgabalu.

Kas attiecās uz plāvu siena kopražas apmēriem, tad arī tie 1936. gadā vienīgi Kurzemes apgabalā bijuši lielāki nekā 1935. gadā, pie kam 1936. gadā 39,98% no visa plāvu siena ražoti Vidzemes apgabalā, 21,04% — Latgalē, 20,77% — Kurzemē un 18,21% — Zemgalē.

4. Mājlopi.

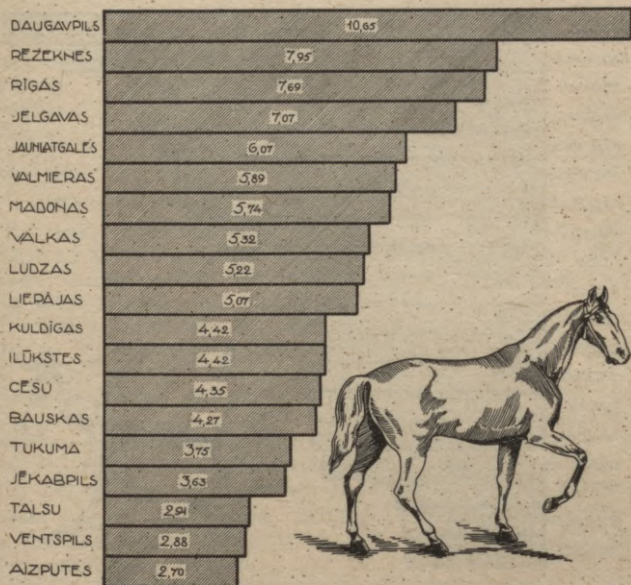
Dažādu mājlopu skaits 1936. gadā atsevišķos valsts apgabalos un aprīņos bijis šāds:

Mājlopu skaits 1936. g.

Aprinķi un apgabali	Zirgi %		Govslopi %		Aitas %		Cūkas %	
	Sk. (1935. g. (1000) =100)		Sk. (1935. g. (1000) =100)		Sk. (1935. g. (1000) =100)		Sk. (1935. g. (1000) =100)	
Rīgas	29,9	100,34	120,0	100,59	72,4	102,55	51,0	85,28
Cēsu	16,9	100,60	68,5	99,28	67,5	99,85	30,6	88,95
Valmieras	22,9	102,23	81,7	97,61	89,2	98,13	50,7	80,73
Valkas	20,7	101,97	77,1	100,92	90,5	100,78	41,3	87,13
Madonas	22,3	101,83	89,1	100,79	90,8	104,73	35,1	84,58
Vidzeme	112,7	101,35	436,4	99,91	410,4	101,18	208,7	84,87
Liepājas	19,7	99,49	55,3	93,57	62,5	93,56	38,2	86,04
Aizputes	10,5	97,22	30,0	92,88	41,3	92,60	22,2	79,29
Kuldīgas	17,2	99,42	51,9	94,54	66,1	95,24	29,2	77,45
Ventspils	11,2	98,25	30,7	94,17	45,7	98,70	22,6	87,60
Talsu	11,3	99,12	32,7	97,32	42,4	98,60	19,8	87,61
Kurzeme	69,9	98,87	200,6	94,40	258,0	95,52	132,0	83,28
Tukuma	14,6	100,69	51,5	98,85	51,3	99,42	23,8	81,79
Jelgavas	27,5	101,10	91,8	100,11	62,8	101,45	53,1	85,37
Bauskas	16,6	101,22	51,2	101,99	44,5	104,22	35,8	92,27
Jēkabpils	14,1	100,00	53,8	100,56	49,8	105,73	25,0	85,03
Ilūkstes	17,2	103,61	48,8	103,17	59,4	108,39	25,7	86,82
Zemgale	90,0	101,35	297,1	100,78	267,8	103,76	163,4	86,44
Daugavpils	41,4	102,22	107,0	100,19	135,9	102,33	59,1	80,08
Rēzeknes	30,9	101,31	84,9	96,37	96,8	98,88	44,4	78,03
Ludzas	20,3	103,05	56,3	99,47	66,6	103,58	30,6	87,43
Jaunlatg.	23,6	102,61	79,1	99,75	116,1	98,47	36,2	82,46
Latgale	116,2	102,20	327,3	98,94	415,4	100,61	170,3	81,25
Latvija	388,8	101,14	1 261,4	98,94	1 351,6	100,36	674,4	83,97

Zirgu skaits, kā to liecina pievestie skaitļi, 1936. gadā vienīgi Kurzemes apgabala aprinķos bijis mazāks nekā 1935. gadā, kurpretī visos pārējos aprinķos lielāks, kas it sevišķi sakāms par Ilūkstes (pieaugums par 3,61%) un Ludzas (par 3,05%) aprinķiem.

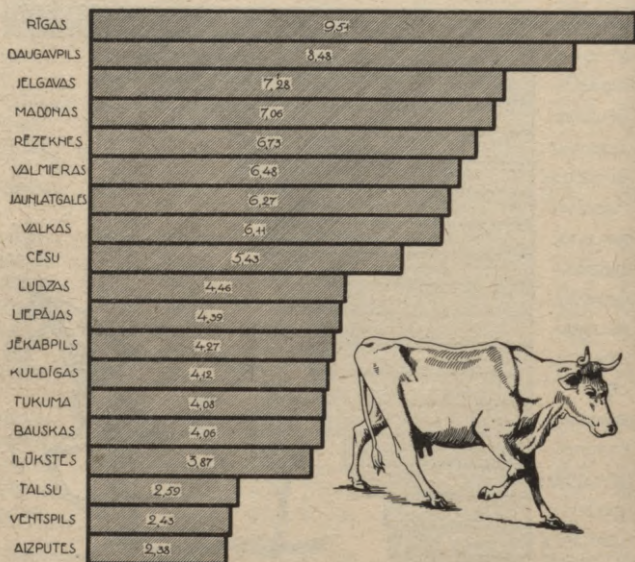
Zirgu skaits 1936. g. atsevišķos apriņķos (% no zirgu kopskaita valstī).

Nepilna trešā daļa — 29,89% no visiem zirgiem 1936. gadā atradušies Latgales apgabalā (no tiem 10,65% Daugavpils apr., 7,95% — Rēzeknes, 6,07% — Jaunlatgales un 5,22% — Ludzas), 28,98% — Vidzemē (Rīgas apr. 7,69%, Valmieras — 5,89%, Mādonas — 5,73%, Valkas — 5,32% un Cēsu — 4,35%), 23,15% — Zemgalē (Jelgavas apr. 7,07%, Ilūkstes — 4,42%, Bauskas — 4,27%, Tukuma — 3,76% un Jēkabpils — 3,63%) un 17,98% — Kurzemē (Liepājas apr. 5,07%, Kuldīgas — 4,42%, Talsu — 2,91%, Ventspils — 2,88% un Aizputes — 2,70%).

Govslopu skaits 1936. gadā Zemgales apgabalā ir bijis lielāks (par 0,78%), nekā 1935. gadā, kurpretī visos pārējos

Govslopu skaits 1936. g. atsevišķos apriņķos
(% no govslomu kopskaita valstī).

apgabalos mazāks, pie kam 1936. gadā vairāk nekā trešā daļa — 34,60% no visiem govslomiem atradušies Vidzemes apgabalā (no tiem Rīgas apr. 9,51%, Madonas — 7,07%, Valmieras — 6,48%, Valkas — 6,11% un Cēsu — 5,43%), ceturtdaļa — 25,95% — Latgalē (Daugavpils apr. 8,48%, Rēzeknes — 6,73%, Jaunlatgales — 6,27% un Ludzas — 4,47%), 23,55% — Zemgalē (Jelgavas apr. 7,28%, Jēkabpils — 4,26%, Tukuma — 4,08%, Bauskas — 4,06% un Ilūkstes — 3,87%) un 15,90% — Kurzemē (Liepājas apr. 4,38%, Kuldīgas — 4,12%, Talsu — 2,59%, Ventspils — 2,43% un Aizputes — 2,38%).

Piena raža. Pēc lopkopības pārraudzības biedrību sako-
potiem datiem, piena caurmēra raža pēdējos divos saimniecības gados bijusi šāda:

Piena caurmēra un kopraža.

	Caurmēra raža*) (no 1 slauc. govš gadā)			Kopraža		
	1935./36. kg	1934./35. = 100)	1934./35. kg	1935./36. 1000 to	1934./35. = 100)	1934./35. 1000 to
Appgabali		%			%	
Vidzeme	2 807	97,13	2 890	620	105,26	589
Kurzeme	2 442	98,39	2 482	244	104,27	234
Zemgale	2 588	100,08	2 586	390	108,33	360
Latgale	2 112	94,12	2 244	349	114,80	304
Latvija	2 672	98,20	2 721	1 603	107,80	1 487

*) Ziņas pēc lopkopības pārraudzības biedribu datiem.

Pievēstie skaitļi liecina, ka 1935./36. saimn. gadā piena caurmēra raža bijusi nedaudz zemāka, nekā iepriekšējā 1934./35. saimn. gadā, pie kam sacītais attiecas uz visiem valsts apgabaliem, izņemot Zemgali.

Neskatoties uz teikto, piena kopražas apmēri 1935/36. saimn. g. bez izņēmuma visos valsts apgabalos bijuši lielāki nekā 1934./35. s. g., kas izskaidrojams ar slaucamo govju skaita pieaugumu. Pēdējā 1935./36. s. g. nepilnas divas piektādaļas — 38,68% (1934./35. s. g. — 39,61%) no visa piena kopražas ražots Vidzemes apgabalā, gandrīz ceturtā daļa — 24,33% (24,21%) — Zemgalē, vairāk nekā piektā daļa — 21,77% (20,44%) — Latgalē, bet 15,22% (15,74%) — Kurzemē.

Aitu skaits 1936. gadā vienīgi Kurzemes apgabalā ir bijis mazāks (par 4,48%) nekā 1935. gadā, kurpretī visos pārējos apgabalos lielāks.

Pēdējā 1936. gadā — 30,73% no visu aitū kopskaita atradušās Latgales apgabalā (no tām Daugavpils apr. 10,05%, Jaunlatgales — 8,59%, Rēzeknes — 7,16% un Ludzas — 4,93%), 30,37% — Vidzemē (Madonas apr. 6,72%, Valkas — 6,70%, Valmieras — 6,60%, Rīgas — 5,36% un Cēsu — 4,99%), 19,81% — Zemgalē (Jelgavas apr. 4,65%, Ilūkstes — 4,39%), Tukuma — 3,80%, Jēkabpils — 3,68% un Bauskas — 3,29%) un 19,09% — Kurzemē (Kuldīgas apr. 4,89%, Liepājas — 4,62%, Ventpils — 3,38%, Talsu — 3,14% un Aizputes — 3,06%).

Cūku skaits 1936. gadā visos valsts apgabalos ir bijis mazāks nekā 1935. gadā, kas it sevišķi sakāms par Latgales apgabalu.

Nepilna trešā daļa — 30,95% no visām cūkām 1936. gadā atradušās Vidzemes apgabalā (no tām Rīgas apr. 7,56%,

Valmieras — 7,52⁰/₀, Valkas — 6,12⁰/₀, Madonas — 5,21⁰/₀ un Cēsu — 4,54⁰/₀), ceturtdaļa — 25,25⁰/₀ — Latgalē (Daugavpils apr. 8,76⁰/₀, Rēzeknes — 6,58⁰/₀, Jaunlatgales — 5,37⁰/₀ un Ludzas — 4,54⁰/₀), 24,23⁰/₀ — Zemgalē (Jelgavas apr. 7,87⁰/₀, Bauskas — 5,31⁰/₀, Ilūkstes — 3,81⁰/₀, Jēkabpils — 3,71⁰/₀ un Tukuma — 3,53⁰/₀) un 19,57⁰/₀ — Kurzemē (Liepājas apr. 5,66⁰/₀, Kuldīgas — 4,33⁰/₀, Ventspils — 3,35⁰/₀, Aizputes — 3,29⁰/₀ un Talsu — 2,94⁰/₀).

Mājputni. Apskatot mājputnu skaitu 1935. gadā (1936. gadā mājputnu skaits visās saimniecībās nav skaitīts) atsevišķos valsts apgabalos un apriņķos redzams sekojošais:

Mājputnu skaits 1935. g.

Apriņķi un apgabali	Vistas un gaiļi	Zosis	Piles	Titari	Kopā
Rīgas	402 326	6 238	14 421	6 645	429 630
Cēsu	152 213	2 125	5 850	2 733	162 921
Valmieras	239 990	7 812	9 895	2 550	260 247
Valkas	223 795	5 796	10 764	5 779	246 134
Madonas	197 097	7 101	14 524	7 440	226 162
Vidzeme	1 215 421	29 072	55 454	25 147	1 325 094
Liepājas	187 743	13 546	12 768	3 979	218 036
Aizputes	75 962	8 470	5 862	2 183	92 477
Kuldīgas	133 312	13 660	11 885	3 005	161 862
Ventspils	78 597	7 290	6 441	1 918	94 246
Talsu	96 421	6 083	9 286	3 198	114 988
Kurzeme	572 035	49 049	46 242	14 283	681 609
Tukuma	127 882	5 171	11 406	3 317	147 776
Jelgavas	319 126	17 455	40 782	7 890	385 253
Bauskas	194 240	6 412	14 423	4 328	219 403
Jēkabpils	102 843	1 813	6 068	2 269	112 993
Ilūkstes	115 840	7 873	5 487	4 654	133 854
Zemgale	859 931	38 724	78 166	22 458	999 279
Daugavpils	355 562	11 870	10 242	5 439	383 113
Rēzeknes	262 026	7 556	11 831	5 236	286 649
Ludzas	158 047	6 858	7 186	2 541	174 632
Jaunlatgales	210 512	10 518	15 658	4 730	241 418
Latgale	986 147	36 802	44 917	17 946	1 085 812
Latvija	3 633 534	153 647	224 779	79 834	4 091 794

Apm. deviņas desmitdaļas (vidēji visā valstī — 88,80%) no visu māļputnu kopskaita sastāda vistu un gailu skaits, pie kam to 1935. g. procentuāli samērā visvairāk bijis Rīgas (93,64%) un Cēsu (93,43%) apriņķos, kurpretī vismazāk Aizputes (82,14%) apriņķī. Trešā daļa — 33,45% no visām vistām un gailiem atradušies Vidzemes apgabalā, vairāk nekā ceturtā daļa 27,14% — Latgalē, nepilna ceturtā daļa — 23,67% — Zemgalē un 15,74% — Kurzemē.

Zosu skaits sastādījis caurmērā 1,30% (Cēsu apr.) līdz 9,16% (Aizputes apr.) no visu māļputnu kopskaita (vidēji visā valstī — 3,76%), pie kam gandrīz trešā daļa — 31,92% no visām zosīm atradušās Kurzemes apgabalā, ceturtā daļa — 25,21% — Zemgalē, nepilna ceturtā daļa — 23,95% — Latgalē un 18,92% — Vidzemē.

Pīļu skaits ir bijis lielāks nekā zosu, jo tas sastādījis vidēji visā valstī 5,49% no visu māļputnu kopskaita. Procentuāli samērā visvairāk pīļu bijis Jelgavas (10,58% no māļputnu kopskaita), bet vismazāk Daugavpils (2,67%) apriņķī. Vairāk nekā trešā daļa — 34,78% no visām pīlēm atradušās Zemgales apgabalā, gandrīz ceturtā daļa — 24,67% — Vidzemē, piektā daļa — 20,57% — Kurzemē un nepilna piektā daļa — 19,98% — Latgalē.

Tītaru skaits ir samērā mazs, jo sastāda tikai 0,98% (Valmieras apr.) līdz 3,48% (Ilūkstes apr.) no visu māļputnu kopskaita (vidēji visā valstī — 1,95%), pie kam 31,50% no tītaru kopskaita atradušies Vidzemē, 28,13% — Zemgalē, 22,48% — Latgalē un 17,89% — Kurzemē.

Vispār no visu māļputnu kopskaita 32,38% atradušies Vidzemē (no tiem Rīgas apr. 10,50%, Valmieras — 6,36%, Valkas — 6,01%, Madonas — 5,53% un Cēsu — 3,98%), 26,54% — Latgalē (Daugavpils apr. 9,36%, Rēzeknes — 7,01%, Jaunlatgales — 5,90% un Ludzas — 4,27%), 24,42% — Zemgalē (Jelgavas apr. 9,42%, Bauskas — 5,36%, Tukuma — 3,61%, Ilūkstes — 3,27% un Jēkabpils — 2,76%) un 16,66% — Kurzemē (Liepājas apr. 5,33%, Kuldīgas — 3,96%, Talsu — 2,81%, Ventpils — 2,30% un Aizputes — 2,26%).

5. Bišu saimes un dravas.

Bišu saimju un dravu skaits pie mums pēdējo reizi visās saimniecībās reģistrēts 1935. gadā. Minētā gadā bišu

saimju un dravu skaits atsevišķos valsts apgabalos un apriņķos bijis šāds:

Bišu saimes 1935. g.

Apriņķi un apgabali	Bišu saimes		Dravas		Caurmērā 1 dravā bišu saimju	
	sk.	% (1929. g.=100)	sk.	% (1929. g.=100)	1935. g.	1929. g.
Rīgas	17 540	153,55	4 503	132,52	3,90	3,36
Cēsu	7 443	194,69	2 127	157,32	3,50	2,83
Valmieras	9 606	165,73	2 606	147,82	3,69	3,29
Valkas	9 984	181,23	2 484	153,24	4,02	3,40
Madonas	11 327	184,81	3 079	153,87	3,68	3,06
Vidzeme	55 900	171,05	14 799	146,02	3,78	3,22
Liepājas	8 320	235,36	2 075	168,02	4,01	2,86
Aizputes	4 699	262,95	1 114	168,28	4,22	2,70
Kuldīgas	8 024	209,78	2 029	151,99	3,95	2,87
Ventspils	7 092	230,63	1 533	152,08	4,63	3,05
Talsu	5 904	220,55	1 373	149,56	4,30	2,92
Kurzeme	34 039	228,46	8 124	157,50	4,19	2,89
Tukuma	7 306	192,26	1 791	145,61	4,08	3,09
Jelgavas	13 742	173,53	3 075	136,79	4,47	3,52
Bauskas	7 296	154,74	1 903	128,58	3,83	3,19
Jēkabpils	7 057	167,11	1 887	139,16	3,74	3,11
Ilūkstes	6 238	192,83	1 639	149,82	3,81	2,96
Zemgale	41 639	174,28	10 295	138,97	4,04	3,23
Daugavpils	10 965	234,29	2 939	179,32	3,73	2,86
Rēzeknes	7 490	231,53	1 960	174,22	3,82	2,88
Ludzas	5 021	244,33	1 447	183,86	3,47	2,61
Jaunlatgales	8 852	247,33	2 250	183,52	3,93	2,92
Latgale	32 328	238,60	8 596	179,95	3,76	2,84
Latvija	163 906	192,79	41 814	152,17	3,92	3,09

Pievēstie skaitļi liecina, ka bišu saimju, tā arī dravu skaits 1935. gadā, salīdzinot ar 1929. gadu visos valsts ap-

gabalos un aprinķos bijis ievērojami lielāks, kas it sevišķi sakāms par Latgales un Kurzemes apgabaliem un aprinķiem. No visām 1935. gadā saskaitītām bišu saimēm vairāk nekā trešā daļa — 34,10% atradusies Vidzemes apgabalā (Rīgas apr. 10,70%, Madonas — 6,91%, Valkas — 6,09%, Valmieras — 5,86% un Cēsu — 4,54%), ceturtā daļa — 25,41% — Zemgalē (Jelgavas apr. 8,38%, Tukuma — 4,46%, Bauskas — 4,45%, Jēkabpils — 4,31% un Ilūkstes — 3,81%), piektā daļa — 20,77% — Kurzemē (Liepājas apr. 5,08%, Kuldīgas — 4,89%, Ventspils — 4,33%, Talsu — 3,60% un Aizputes — 2,87%) un 19,72% — Latgalē (Daugavpils apr. 6,69%, Jaunlatgales — 5,40%, Rēzeknes — 4,57% un Ludzas — 3,06%).

Samērā visvairāk bišu saimju vienā dravā 1935. gadā bijis Jelgavas (4,47) un Ventspils (4,63) aprinķos, kurpretī vismazāk Ludzas (3,47) aprinķī.

6. Jūras zvejniecība.

Pēc Zemkopības ministrijas zivkopības nodaļas sakopotām ziņām pēdējā 1936. gadā, atsevišķos jūras zvejas rajonos sazvejoti šādi daudzumi dažādu zivju:

(Sk. tab. 196. lpp).

Pievestie skaitļi liecina, ka 1936. gadā sazvejoto zivju kopdaudzums, salīdzinot ar iepriekšējo 1935. gadu, vienīgi Rīgas jūras līča rajonā bijis nedaudz mazāks (par 2,34%), kurpretī pārējos zvejas rajonos, kā arī vidēji visos rajonos lielāks un proti: Kolkas raga rajonā par 7,04%, Ventspils jūrmalas rajonā par 54,14%, Liepājas jūrmalas rajonā par 157,62%, bet vidēji visos četros rajonos par 39,27%. Tālāk jāatzīmē, ka laši un taimiņi galvenā kārtā nozvejoti Rīgas jūras līča rajonā, siģas — Ventspils un Rīgas rajonos, plekstes un ates — Ventspils un Liepājas jūrmalas, mencas Liepājas jūrmalas, reņģes Rīgas un Liepājas jūrmalas, brētliņas Rīgas jūras līča un Kolkas raga rajonos, bet salakas, luči un vimbas — Rīgas jūras līča rajonā. Vēl jāpiezīmē, ka vispār 1936. gadā vienīgi sazvejoto lašu, salaku un vimbu daudzumi bijuši mazāki, nekā iepriekšējā 1935. gadā, kurpretī visu pārējo zivju sugu daudzumi — lielāki, kas it sevišķi sakāms par mencām.

Jūras zvejniecībā saņemto zivju daudzums 1936. g.

Zivju sugas	Rīgas jūras līča apgabals ¹⁾		Kolka raga apgabals ²⁾		Ventspils jūrmalas apgabals ³⁾		Liepājas jūrma- las apgabals ⁴⁾		Kopā	
	100 kg	%	100 kg	%	100 kg	%	100 kg	%	100 kg	%
Laši un taimiņi	444	0,77	19	0,29	20	0,09	23	0,04	506	0,36
Sīgas	163	0,28	18	0,28	223	0,96	17	0,03	421	0,30
Zuši	482	0,84	9	0,14	39	0,17	169	0,32	699	0,50
Plekstes un ates	134	0,23	1 260	19,49	8 145	35,23	7 297	13,81	16 836	12,02
Mencas	1 014	1,76	25	0,39	2 989	12,93	25 675	48,59	29 703	21,20
Rengēs	43 329	75,17	2 272	35,14	11 527	49,85	19 322	36,56	76 450	54,58
Brētliņas	7 231	12,55	2 741	42,39	5	0,02	3	0,01	9 980	7,12
Salakas	427	0,74	116	1,80	32	0,14	12	0,02	587	0,42
Luči	3 356	5,82	—	—	—	—	—	—	3 356	2,40
Stagari	—	—	—	—	—	—	184	0,35	184	0,13
Vimbas	427	0,74	3	0,04	30	0,13	39	0,07	499	0,36
Pārējās sugas	633	1,10	3	0,04	111	0,48	104	0,20	851	0,61
Kopā	57 640	100,00	6 466	100,00	23 121	100,00	52 845	100,00	140 072	100,00

1) No Ainažiem līdz Žocenei.

2) No Čipkas līdz Jaunciemam.

3) No Lielirbes līdz Sarnatei.

4) No Bumbaļu c. līdz Nidas c.

7. Lauksaimniecībā ieguldītie kapitāli.

Lauksaimniecībā ieguldītie kapitāli. Pēc Valsts statistiskās pārvaldes lauksaimniecības rentabilitātes statistikas biroja sakopotām ziņām, lauksaimniecībā ieguldītie kapitāli 1935./36. s. g. savstarpīgi sadalās sekojošā kārtā:

Lauksaimniecībā ieguldītie kapitāli 1935/36. g.

Apgabali	Pamatkapitāls		Rīcības kapitāls		K o p ā	
	uz 1 ha derīgas zemes (latos)	%	uz 1 ha derīgas zemes (latos)	%	uz 1 ha derīgas zemes (latos)	%
Vidzeme	412,86	70,53	172,50	29,47	585,36	100,00
Kurzeme	402,89	68,15	188,30	31,85	591,19	100,00
Zemgale	438,15	68,08	205,40	31,92	643,55	100,00
Latgale	333,97	67,27	162,48	32,73	496,45	100,00
Latvija	411,55	69,17	183,45	30,83	595,—	100,00

Kā redzams 1935./36. s. g. vairāk nekā divas trešdaļas no visiem lauksaimniecībā ieguldītiem kapitāliem sastāda pamatkapitāli, pie kam vidēji visā valstī vairāk nekā pusi — 52,86% no šiem pamatkapitāliem sastāda ēku kapitāli, 29,40% — zemes kapitāli, 15,25% — augu kapitāli un 2,49% — meliorāciju kapitāli.

Nepilnu trešo daļu sastāda rīcības kapitāli, no kuriem vairāk nekā divas piektdaļas — 45,70% (vidēji visā valstī) sastāda tekošie rīcības kapitāli, 28,79% — dzīvā inventāra kapitāli, bet 25,51% — nedzīvā inventāra kapitāli.

Lauksaimniecības rentabilitāte. Aprēķinot lauksaimniecības netto ienesu (atvelkot no bruto ienesas saimniekošanas izmaksas), dabūjam sekojošos skaitļus:

Lauksaimniecības rentabilitāte. (Netto ienesa¹⁾.)

Apgabali	1935/36. g.		1934/35. g.		1927/32. g.	
	uz 1 ha derīgas zemes (ls)	% ²⁾	uz 1 ha derīgas zemes (ls)	% ²⁾	uz 1 ha derīgas zemes (ls)	% ²⁾
Vidzeme	+16,58	+2,83	+18,39	+3,19	— 0,37	—0,06
Kurzeme	+12,19	+2,06	+16,93	+2,81	+ 3,88	+0,70
Zemgale	+21,10	+3,28	+25,74	+4,06	+16,32	+2,27
Latgale	+ 9,30	+1,87	+ 9,05	+1,89	—	—
Latvija	+16,51	+2,77	+19,46	+3,30	+ 5,09	+0,82

¹⁾ Netto ienesa = bruto ienesa — saimniekošanas izmaksas.

²⁾ % no aktīvā kapitāla.

Pievēstie skaitļi liecina, ka netto ienesa caurmērā uz 1 ha derīgas zemes 1935./36. s. g. bijusi nedaudz mazāka nekā iepriekšējā 1934./35. s. g., pie kam sacitais attiecas uz visiem valsts apgabaliem, izņemot vienīgi Latgali.

VIII. Rūpniecība.

1. Amatniecība un rūpniecība.

1935. gada tirdzniecības un rūpniecības skaitīšanā pavisam valstī reģistrēti 49 774 amatniecības un rūpniecības uzņēmumi. 41 096 no tiem bija bez mēchaniskā dzinēja spēka un nodarbināja mazāk par 5 algotiem strādniekiem. Ja šo sīko uzņēmumu kategoriju apzīmēsim par amatniecību, gūsim šādu ainu:

	Uzņēmumi		Nodarbinātās personas	
	skaits	%	skaits	%
Amatniecība . . .	41 096	82,57	54 827	33,80
Rūpniecība . . .	8 678	17,43	107 382	66,20
K o p ā	49 774	100,00	162 209	100,00

Amatniecība. Amatniecībai tautas dzīvē piekrīt svarīga loma. Ceļot un remontējot ēkas, ražojot un izlabojot apģērbu un apavus, mēbeles, saimniecības piederumus un darba rīkus, amatnieks ar savu darbu apmierina iedzīvotāju neatliekamākās, elementārākās vajadzības. Bieži vien tie ir sīki, bet ļoti vērtīgi pakalpojumi (uzvalka pašūšana, kurpju pazolēšana, pulksteņa remonts, loga iestiklošana u. t. t.), kas rūpniecības uzņēmumam nemaz nav piemēroti un kuļu izpildīšanai, pasūtītājam, savas ērtības labā, nepieciešams tuvumā amatnieks. Ar pēdējo apstākli tad arī izskaidrojams sīkās uzņēmības pārsvars pasākumu skaita ziņā: uz 1 rūpniecības uzņēmumu pie mums nākas 5 amatniecības uzņēmumi.

Arī nodarbināto personu skaita ziņā amatniecības svars nav mazais: 34 no katrām 100 amatniecībā un rūpniecībā nodarbinātām personām strādā amatniecībā.

Pašā amatniecībā, kā atbilstošākie saviem uzdevumiem, atkal pārsvarā sīkākie pasākumi:

	Uzņēmumu skaits	Nodarbina:			Kopā
		uzņēmējus	uzņ. ģim. locekļus	strādņ.	
Amatn. bez algot. strād.	35 302	35 302	3 848	—	39 150
Tai skaitā:					
vieninieki	32 021	32 021	—	—	32 021
ar līdzstrād. ģim. locek.	3 281	3 281	3 848	—	7 129
Amatn. ar algot. strād.	5 794	5 723	348	9 606	15 677
Tai skaitā:					
ar 1 strādnieku	3 264	3 264	276	3 264	6 804
" 2 "	1 507	1 507	72	3 014	4 593
" 3 "	692	687	—	2 076	2 763
" 4 "	313	265	—	1 252	1 517
apkalpo tā pašā amatniecības uzņēmuma citas nozares personāls	18	—	—	—	—
Kopā	41 096	41 025	4 196	9 606	54 827

No visa amatniecības uzņēmumu kopskaita — 41 096 — bez algota darba spēka iztiek 35 302 uzņēmumi jeb 86 no katriem 100. No pēdējiem savukārt 32 021 uzņēmumā strādā amatnieks-uzņēmējs viens pats, pat bez ģimenes locekļu palīdzības.

Lielais vairums amatniecības uzņēmumu ar algotu darba spēku (3 264 jeb 56,3% no to kopskaita 5 794) iztiek ar 1 strādnieku. 2 strādniekus nodarbina 1 507 jeb 26% amatniecības uzņēmumu ar algotu darba spēku, 3 strādniekus — 692 jeb 11,9% uzņēmumu, bet 4 strādniekus — tikai 313 jeb 5,4% uzņēmumu.

Mazliet vairāk kā puse amatniecības uzņēmumu novietojusies pilsētās, galvenā kārtā Rīgā:

	Uzņēmumi		Nodarbinātās personas	
	skaits	%	skaits	%
Rīgā	10 519	45,4	15 745	47,4
Liepājā	1 576	6,8	2 290	6,9
Daugavpilī	1 269	5,5	1 948	5,9

	Uzņēmumi		Nodarbinātās personas	
	skaitis	%	skaitis	%
Jelgavā	1 030	4,4	1 514	4,6
Ventspili	480	2,1	685	2,1
Pārējās pilsētās	8 310	35,8	10 985	33,1
Pilsētās kopā	23 184	100,0	33 167	100,0
% 56,4			60,5	
Laukos	17 912		21 660	
% 43,6			39,5	
Pavisam	41 096		54 827	
% 100,0			100,0	

Pilsētās uz katrēm 1000 iedzīvotājiem nāk 33 amatniecības uzņēmumi, laukos — tikai 14.

Pa atsevišķām rūpniecības nozarēm amatniecības uzņēmumi sadalās šādi:

	Uzņēmumu skaits			%
	Pilsētās	Laukos	Kopā	
I. Raktuves un akmeņu lauztuves	7	16	23	0,06
II. Keramika, akmeņu izstrādājumi u. t. t.	182	271	453	1,10
III. Metālapstrād., mašīnbūv.	2 164	3 821	5 985	14,56
IV. Ķīmijas rūpniecība	159	39	198	0,48
V. Ādu rūpniecība	321	396	717	1,75
VI. Tekstilrūpniecība	414	510	924	2,25
VII. Kokrūpniecība	2 236	2 598	4 834	11,76
VIII. Papīrrūpniecība	33	—	33	0,08
IX. Poligrafijas rūpniecība	515	136	651	1,59
X. Pārt. un garšv. rūpn.	791	257	1 048	2,55
XI. Apģērbu un apavu rūpn.	13 111	5 605	18 716	45,54
XII. Celtniecība	3 251	4 263	7 514	18,28
Kopā	23 184	17 912	41 096	100,00

Visvairāk amatniecības uzņēmumu apģērbu un apavu rūpniecībā: 18 716 jeb 45,5% no visu amatniecības uzņēmumu kopskaita 41 096. Šai skaitā ietilpst 10 091 drēbnieku darbnīca, 5 287 kurpnieku darbnīcas, 1 165 adītavas, 959 veļas šuvēju darbnīcas, 421 rokdarbu uzņēmums, 333 cepurnieku darbnīcas, 292 virsu taisītāji u. t. t.

Otrā vietā stāv celtniecība ar 7 514 uzņēmumiem jeb 18,3% no amatniecības uzņēmumu kopskaita (2 438 mūrnieki,

2388 namdari, 1162 būvgaldnieki, 815 būvkrāsotāji, 207 ju-
miķi, 157 elektrības instalātori, 135 stiklinieki u. t. t.). Tad
seko metālapstrādāšanas un mašīnbūvju nozare ar 5985
jeb 14,6% uzņēmumu (4003 kalēju darbnīcas, 693 atslēdz-
nieku darbnīcas, 400 skārdnieku darbnīcas, 367 pulksteņu
izlabotāju darbnīcas, 109 juvelieri, 104 zobu tehniķi u. t. t.)
un kokrūpniecība ar 4834 jeb 11,8% uzņēmumu (2658 gald-
niecības, 937 ratnieku darbnīcas, 312 mucinieku un koka
trauku darbnīcas, 209 kurvju un suku darbnīcas u. t. t.).

Minētajās četrās rūpniecības nozarēs strādā pavisam
37049 amatniecības uzņēmumi jeb 90 no katriem 100.

No 41096 amatniecības uzņēmumiem 40891 pieder
vienām personām (tā sauc. amatniecības individuālais
sektors) un 205 — pilnām sabiedrībām, koope-
ratīviem u. t. t. (amatniecības kolektīvais sektors: rokas
krējošanas punkti, zivju žāvētavas un taml. pasākumi). Ap-
skatīsim tad nu minēto 40891 amatniecības uzņēmumu sa-
grupējumu pēc viņu īpašnieku tautības:

Amatnieku uzņēmēju tautība	Rīgā %	Pārējās pilsētās %		Laukos %	Kopā %			
Latvieši	6 280	60,11	7 916	62,93	15 579	87,21	29 775	72,82
%	21,09		26,59		52,32		100,00	
Cittaut.	4 168	39,89	4 662	37,07	2 286	12,79	11 116	27,18
%	37,50		41,94		20,56		100,00	
Tai skaitā:								
vācieši	981	9,39	433	3,44	198	1,11	1 612	3,94
%	60,86		26,86		12,28		100,00	
krievi	857	8,20	956	7,60	1 303	7,29	3 116	7,62
%	27,50		30,68		41,82		100,00	
žīdi	1 672	16,00	2 417	19,22	329	1,84	4 418	10,80
%	37,84		54,71		7,45		100,00	
poļi	371	3,55	685	5,45	292	1,64	1 348	3,30
%	27,52		50,82		21,66		100,00	
lietuvieši	158	1,51	105	0,83	95	0,53	358	0,88
%	44,13		29,33		26,54		100,00	
igauņi	85	0,82	51	0,41	54	0,30	190	0,46
%	44,74		26,84		28,42		100,00	

Amatnieku uzņēmēju tautība	Rīgā		Pārējās pilsētās		Laukos		Kopā	
		%		%		%		%
pārējie	44	0,42	15	0,12	15	0,08	74	0,18
%	59,46		20,27		20,27		100,00	
Kopā	10 448	100,00	12 578	100,00	17 865	100,00	40 891	100,00
%	25,55		30,76		43,69		100,00	

Rīgā no katriem 100 amatniecības-uzņēmumiem latviešiem pieder 60, pārējās pilsētās — 63, laukos — 87, bet valstī caurmērā — 73. Otru vietu kā amatnieki pilsētās ieņem žīdi (Rīgā žīdiem no katriem 100 amatniecības-uzņēmumiem pieder 16, pārējās pilsētās, 19), bet laukos — krievi (7 no katriem 100 amatniecības-uzņēmumiem).

No katriem 100 latviešu amatniecības-uzņēmumiem 21 novietojies Rīgā, 27 — pārējās pilsētās un 52 — laukos. Līdzīgā kārtā no katriem, vāciešiem piederošiem 100 uzņēmumiem uz Rīgu krīt 61, uz pārējām pilsētām — 27 un uz laukiem — 12 uzņēmumi. Priekš žīdu amatniecības-uzņēmumiem šie skaitļi būs 38, 55 un 7.

Uz katriem 1000 iedzīvotājiem caurmērā 1935. gadā bijis 21 amatniecības-uzņēmums, pie kam uz 1000 latviešu tautības iedzīvotājiem — 20 latviešu amatniecības-uzņēmumu, uz 1000 vācu tautības iedzīvotājiem — 26 vācu amatniecības-uzņēmumu, uz 1000 krievu tautības iedzīvotājiem — 13 krievu amatniecības-uzņēmumu, uz 1000 žīdu tautības iedzīvotājiem — 47 žīdu amatniecības-uzņēmumi.

Amatniecības ražojumu vērtību grūti noteikt, jo parasti tā strādā ar svešiem materiāliem. Tādēļ ražojumu vērtības vietā jārunā par amatnieku ienākumiem, kas sastādās no atlīdzības par izpildītu darbu. Pēc Valsts statistiskās pārvaldes iepriekšējā aprēķina amatniecības ienākumi 1935. gadā svārstījās ap 50 miljoniem latu.

Rūpniecība. Rūpniecībai apstākļi vislabvēlīgāki tanīs valstīs, kurām pašām savs kurināmais materiāls un izejvielas, pirmā kārtā — ogles, nafta un metali. Šīs valstis savā laikā izveidojās par rūpniecības zemēm, kas ar saviem fabrikātiem apmierināja nevien pašu iekšējo tirgu, bet apgādāja ar tiem arī lauksaimniecības zemes, saņemot no pēdējām — savukārt — labību, gaļu, sviestu,

olas u. c. lauksaimniecības produktus. Tā, Vācija deva Krievijai mašīnas, bet saņēma no tās labību. Ar vārdu sakot, nodibinājās starptautiska saimnieciska sadarbība, kur katrs ražoja to, kas tam bija izdevīgāks, un iztrūkstošo iemainīja no kaimiņa pret savu ražojumu uzviju.

Pie pēckara starptautiskās saimnieciski-politiskās konjunktūras arī lauksaimniecības zemēm, kāda ir mūsu Latvija, nepieciešama un iespējama sava rūpniecība.

No tās pirmā kārtā minēsim uzņēmumus, kas lauksaimniecības ražojumus pārstrādā pārtikas un baudas līdzekļos: dzirnavas, lopu kautuves, konservu fabrikas, piena pārstrādāšanas pasākumi, cukurfabrikas, spirta dedzinātavas, alus darītavas, vīnu darītavas, tabakas fabrikas. Šīs katēgorijas rūpniecības uzņēmumi sagatavo lauksaimniecības ražojumus vietējam patēriņam, bet dažus no tiem pārvērš arī par vērtīgām eksportprecēm (sviests, bekons).

Nākošā rūpniecības uzņēmumu katēgorija ir tā, kas apstrādā tādus lauksaimniecības ražojumus kā ādu, vilnu un linus. Daudz izdevīgāki ādas miecēt pašiem, nekā izvest jēlādas un ievest gatavas ādas. Miecēdami ādas paši mēs sagādājām lētākus materiālus apavu rūpniecībai un līdz ar to lētākus apavus patērētājam. Audumu ražošana no vietējās vilnas paceļ šī produkta cenas un tādējādi stimulē aītkopību. Tas pats sakāms par līnīem, kažeinu u. c. augu un dzīvnieku valsts produktiem, kuŗu izstrādājumi plaši ieviesušie mūsu dzīvē, pie kam šo izstrādājumu ražošanā mūsu rūpniecība sekmīgi sacenšas ar ārzemēm.

Mums gan nav ogļu, naftas un metālu. Bet totiesu mums ir tādas zemes bagātības kā: meži, kūdra, māls, kaļķakmens, dolomīts, ģipsakmens un taml. Tādēļ dabīgs pamats Latvijā ir kokrūpniecībai, kūdras rūpniecībai, keramikai un būvmateriālu rūpniecībai. Šīs, trešās katēgorijas rūpniecības uzņēmumi: dod ražojumus eksportam (koku materiāli); lauksaimniecību apgādā ar mēslojamiem kaļķiem un kūdras pakaišiem; celtniecību — ar visdažādākiem būvmateriāliem, no pamata akmeņiem, ķieģeļiem un cementa sākot, ar grīdu dēļiem, mūrnieka ģipsi, logu stiklu un jumtu šiferiem beidzot; mājsaimniecību — ar mēbelēm, traukiem un virtuves piederumiem.

Beidzot, ceturtā rūpniecības uzņēmumu kategorija, kas Latvijai, arī kā lauksaimniecības valstij, nepieciešama, ir metālrūpniecība. Tās uzdevums būvēt plaši izplatītās vidējās un mazākās lauksaimniecības un rūpniecības mašīnas, darba rīkus, kā arī veikt tādus šo mašīnu un darba rīku remontus, kādi nebūtu pa spēkam vietējam atslēdzniekam vai kalējam savā darbnīcā.

Pieskaitot vēl dažas nodarbes, kuru izstrādājumi plaši izplatīti, pie kam pašizmaksas galveno daļu sastāda darbs un neimportētie materiāli (radioaparāti, elektriskās spuldzes u. t. t.), gūsim vispārīgu jēdzienu par rūpniecības struktūru, lauksaimniecības valstī ar Latvijai līdzīgiem geografiski-saimnieciskiem apstākļiem.

1935. gada skaitīšanā reģistrētos 8678 rūpniecības uzņēmumos ietilpst:

a) 5269 stacionāri uzņēmumi ar mēchanisko dzinēja spēku (atskaitot uzņēmumus ar dzīvnieku dzinēja spēku vai vēja dzinēju), bet ja tāda nav, vismaz ar 5 algotiem strādniekiem; valsts statistiskā pārvalde skaita šos uzņēmumus ikgadus, kādēļ tie sastāda tā sauc. statistiski kontrolējamo rūpniecību. 1935. gadā tās ražojumu kopvērtība jeb bruttoprodukcija sastādīja 402 milj. latu;

b) 1844 labības kuļgarnitūras, kuļu ienākumi skaitīšanas gadā svārstījās ap 0,9 milj. latu;

c) 1515 uzņēmumi ar dzīvnieka dzinēja spēku vai vēja dzinēju, kā arī apkārtbraukājoši gateri, šķindeļu mašīnas u. t. t. Šīs kategorijas uzņēmumu bruttoprodukcija rēķināma uz 3,8 milj. latu — un

d) 50 valsts un pašvaldību iestāžu būvtechnikas palīga nozares ar bruttoprodukciju 19,3 milj. latu.

Kontrolējamo uzņēmumu ražojumu vērtība 1935. gadā sastādīja 402 milj. latu jeb 94,37% no visas rūpniecības ražojumu kopvērtības 426 milj. latu. Tādēļ par kontrolējamo rūpniecību sakopotās ziņas pietiekoši labi raksturo mūsu rūpniecību visumā.

Pieskaitot 1935. gada skaitīšanā reģistrētiem 5269 kontrolējamās rūpniecības uzņēmumiem 43 tīrības un higiēnas nozares uzņēmumus, kas minētā gadā tirdzniecības un rūpniecības skaitīšanā ietilpināti tirdzniecībā, bet gadskārtējā kontrolējamās rūpniecības skaitīšanā pievienoti rūpniecībai, dabūjam, ka kontrolējamās rūpniecības kontingents 1935. gadā sastādas no 5312 uzņēmumiem. Ziņas par šiem 5312 uz-

ņēmumiem turpmāk tad arī salīdzināsim ar iepriekšējo un vēlāko gadu ziņām par atbilstošu uzņēmumu kontingentu.

Rūpniecības uzņēmumu skaits 1932.—1936. gadā bija:

Nozares	1932.	1933.	1934.	1935.	1936.
I. Raktuv. un akmeņu lauztuves	9	12	13	20	17
	100	133	144	222	189
II. Keramika, akm. izstrād., saist. vielās	100	109	126	156	173
	100	109	126	156	173
III. Metallapstrād. un mašīnrūpn.	360	416	486	688	703
	100	116	135	191	195
IV. Ķīmijas rūpniecība	122	125	138	156	180
	100	102	113	128	148
V. Ādu rūpniecība	61	74	84	101	96
	100	121	138	166	157
VI. Tekstilrūpniecība	277	295	335	377	394
	100	106	121	136	142
VII. Kokrūpniecība	370	459	567	849	1 040
	100	124	153	229	281
VIII. Papīrrūpniecība	36	37	39	53	57
	100	103	108	147	158
IX. Poligrafijas rūpn.	143	153	157	150	147
	100	107	110	105	103
X. Pārtikas un garšvielu rūpniecība	1 621	1 644	1 798	1 953	1 886
	100	101	111	120	116
XI. Apģērbu, apavu, tual. u. galant. pied. rūpn.	184	213	281	285	321
	100	116	153	155	174
XII. Celtniecība	121	133	151	405	424
	100	110	125	335	350
XIII. Gāzes, elektrības un ūdensv. iest.	76	74	70	76	79
	100	97	92	100	104
XIV. Tīrība un higiēna	43	44	43	43	48
	100	102	100	100	112
Kopā	3 523	3 788	4 288	5 312	5 565
	100	108	122	151	158

Kopš 1932. gada rūpniecības uzņēmumu skaits ir neat-
laidīgi audzis, dažās nozarēs intensīvāki, citās —
mazāk intensīvi. Caurmērā uz katriem 1932. gadā saskai-
tītiem 100 uzņēmumiem, 1933. gadā to bijis 108, 1934. gadā
— 122, 1935. gadā — 151 un 1936. gadā — 158. Visvairāk
uzņēmumu nācis klāt celtniecībā, kur to skaits laikā no
1932. līdz 1936. gadam pieaudzis 3,5 kārtīgi. Kokrūpniecības
uzņēmumu skaits šai laika sprīdī pavairojies 2,8 kārtīgi,
metallrūpniecības un mašīnbūvju — gandrīz 2 kārtīgi, ap-
gērbu un apavrūpniecības — 1,7 kārtīgi, keramikas, akmeņu
izstrādājumu un saistošu vielu rūpniecības — arī 1,7 kārtīgi,
ādu rūpniecības — 1,6 kārtīgi, papīrrūpniecības — arī 1,6
kārtīgi, ķīmijas rūpniecības — 1,5 kārtīgi, tekstilrūpniecības
— 1,4 kārtīgi u. t. t. Vismazāk uzņēmumu skaits 1932.—1936. g.
audzis gāzes, elektrības un ūdensvadu iestāžu nozarē (1,04
kārtīgi jeb par 4%) un poligrafiijas rūpniecībā (1,03 kār-
tīgi jeb par 3%).

Pārmaiņas uzņēmumu un tanīs nodarbināto personu
skaitā, mehāniskā dzinējspēka lietošanā, kurināmā materiāla
un izejvielu patēriņā, algās, ražojumu vērtībā u. t. t., u. t. t.
mazākos un lielākos uzņēmumos nenorit vienādi. Tādēļ
bieži vien, lai iepazītos ar rūpniecībā pastāvošiem apstākļiem
un tur valdošām attīstības tendencēm nepietiek ar minēto
pārmaiņu novērošanu rūpniecībā vai kādā tās nozarē vi-
sumā: tām jāizseko arī uzņēmumu atsevišķās lieluma
grupās. Lai darītu to iespējamu, Valsts statistiskā pār-
valde sakārtojusi uzņēmumus trīs lieluma grupās, pēc ku-
riem tad arī sakopotī svarīgākie rūpniecības statistikas
skaitļi.

Šīs trīs lieluma grupas ir:

- a) mazie uzņēmumi: ar 0—19 algotiem strād-
niekiem;
- b) vidējie uzņēmumi: ar 20—49 algotiem strād-
niekiem — un
- c) lielākie uzņēmumi: ar 50 un vairāk algotiem
strādniekiem.

Apskatīsim tagad, kā mainījies uzņēmumu skaits atse-
višķās uzņēmumu lieluma grupās:

Uzņēmumu skaits

	Mazo uzņēmumu grupā (0—19 str.)		Vidējo uzņēm. gr. (20—49 str.)		Lielāko uzņēm. gr. (50 un vairāk str.)		Kopā	
1932. g.	3 097	100	226	100	200	100	3 523	100
1933. „	3 302	107	254	112	232	116	3 788	108
1934. „	3 732	121	290	128	266	133	4 288	122
1935. „	4 685	151	340	150	287	144	5 312	151
1936. „	4 904	158	355	157	306	153	5 565	158

Laikā no 1932. līdz 1936. gadam uz katriem 100 mazajiem uzņēmumiem nākuši klāt 58, uz katriem 100 vidējiem — 57 un uz katriem 100 lielākiem — 53 uzņēmumi. Pēdējo skaits, tā tad, audzis gausāki kā mazo un vidējo uzņēmumu skaits.

Uzņēmumu skaita tēlotai rūpniecības attīstības ainai līdzīgu sniedz arī 1932.—1936. g. rūpniecībā nodarbināto personu skaits:¹⁾

a) Nodarbināto personu skaits pēc rūpniecības nozarēm.

Nozares	1932.	1933.	1934.	1935.	1936.
I. Raktuves un akmeņu lauztuves . . .	299	713	789	1 069	1 466
	100	238	264	358	490
II. Keramika, akm. izstrād., saist. vielas	2 652	3 421	4 167	4 694	5 712
	100	129	157	177	215
III. Metallapstrād. un mašīnrūpniecība . .	10 203	10 611	13 305	14 970	16 936
	100	104	130	147	166
IV. Ķīmijas rūpniecība	4 056	4 296	4 729	4 811	4 718
	100	106	117	119	116
V. Ādu rūpniecība . .	957	1 246	1 434	1 603	1 653
	100	130	150	168	173
VI. Tekstilrūpniecība .	9 471	12 388	15 890	16 560	16 741
	100	131	168	175	177
VII. Kokrūpniecība . .	8 579	10 634	13 328	13 435	14 590
	100	124	155	157	170
VIII. Papīrrūpniecība . .	2 085	2 076	2 375	3 054	3 278
	100	100	114	146	157

¹⁾ Vidējais darbības laikā.

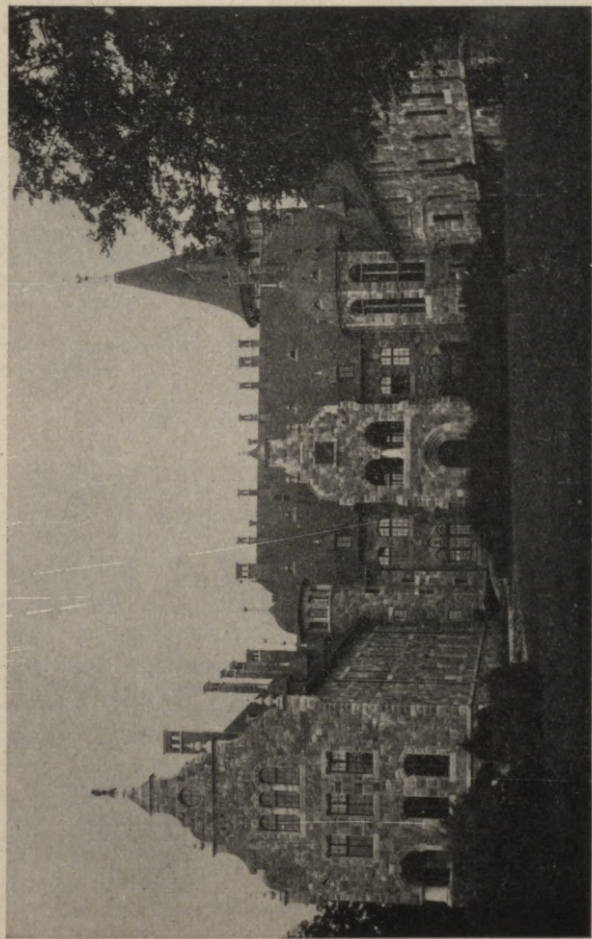
Nozares	1932.	1933.	1934.	1935.	1936.
IX. Poligrafijas rūpn. .	2 791 100	2 921 105	3 182 114	3 243 116	3 346 120
X. Pārtikas un garš- vielu rūpniecība .	13 131 100	14 130 108	15 956 122	17 094 130	16 622 127
XI. Apģērbu, apavu, tual. u. galant. pied. rūpn.	3 501 100	4 157 119	5 377 154	5 536 158	5 984 171
XII. Celtniecība	1 762 100	1 797 102	2 278 129	5 549 315	7 087 402
XIII. Gāzes, elektrības un ūdensv. iest.	1 555 100	1 444 93	1 304 84	1 569 101	1 534 99
XIV. Tīrība un higiēna .	562 100	553 98	555 99	606 108	1 015 181
Kopā	61 604 100	70 387 114	84 669 137	93 793 152	100 682 163

b) Nodarbināto personu skaits pēc uzņēmumu lieluma grupām.

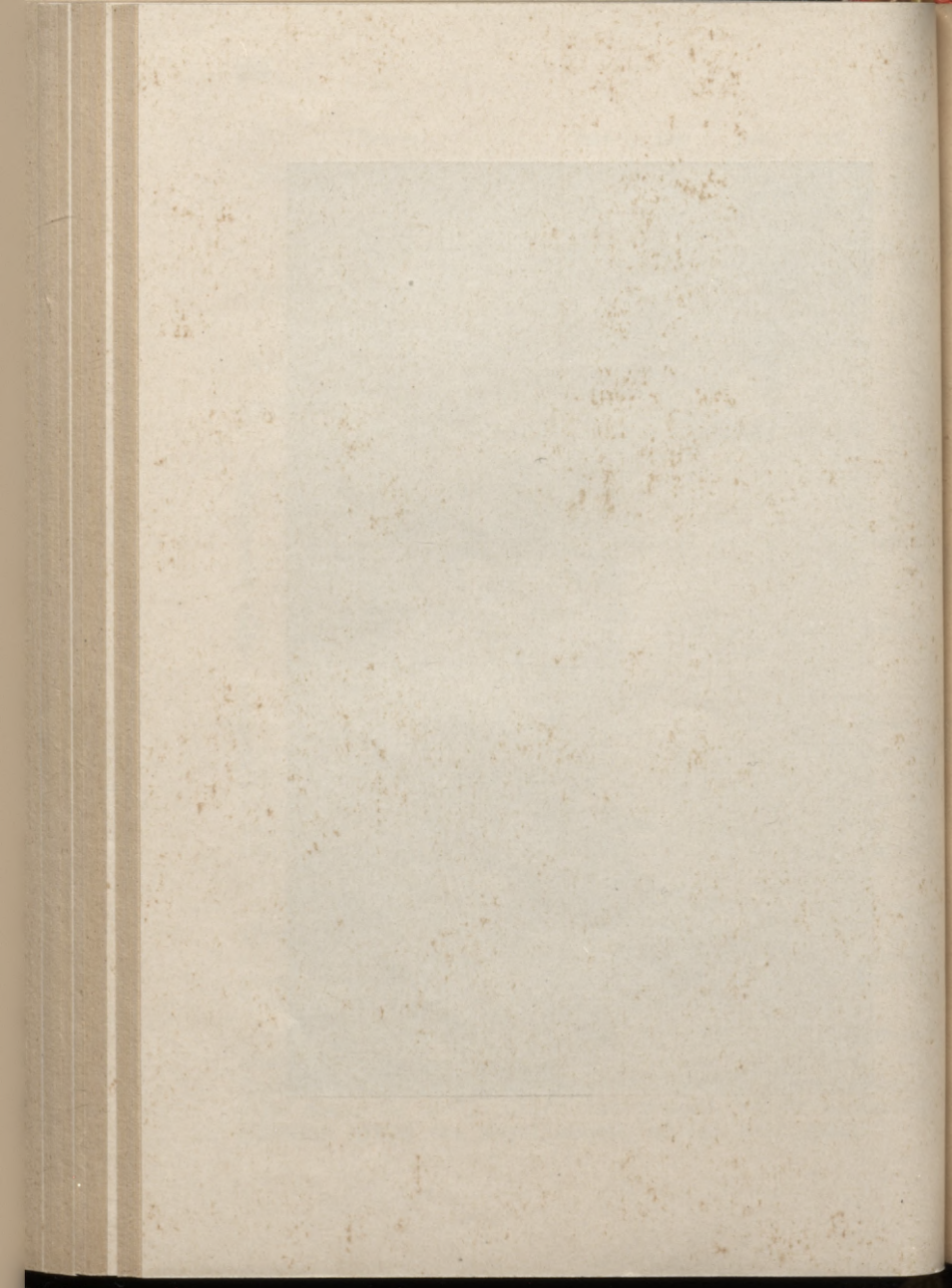
	Uzņēmumu skaits			Kopā
	Mazo uzņēmumu grupā (0—19 str.)	Vidējo uzņēm. gr. (20—49 str.)	Lielāko uzņ. gr. (50 un vairāk str.)	
1932. g.	17 506 100	8 058 100	36 040 100	61 604 100
1933. „	18 601 106	9 060 112	42 726 119	70 387 114
1934. „	21 470 123	10 592 131	52 607 146	84 669 137
1935. „	24 736 141	12 321 153	56 736 157	93 793 152
1936. „	26 098 149	12 877 160	61 707 171	100 682 163

Katru, 1932. gadā rūpniecībā nodarbināto 100 personu vietā 1933. gadā strādāja 114, 1934. gadā — 137, 1935. gadā — 152 un 1936. gadā — 163 personas. Tā tad arī nodarbināto personu skaita kustība, tāpat kā uzņēmumu skaita kustība, liecina par mūsu rūpniecības nepārtraukto augšanu.

Ja nodarbināto personu skaitu dalām ar uzņēmumu skaitu, dabūjam tā sauc. caurmēra uzņēmumu. Stabils lielums caurmēra uzņēmums pēdējos piecos gados ir bijis mazo un vidējo uzņēmumu grupās, kamēr lielāko uzņēmumu grupā tas stipri audzis, sevišķi 1934. gadā:

Cesvaines valsts ģimnazija.

Caurmēra uzņēmums

	Mazo uzņēm. gr. (0—19 str.)	Vidējo uzņēm. gr. (20—49 str.)	Lielāko uzņēm. gr. (50 un vair. str.)
--	-----------------------------	--------------------------------	---------------------------------------

1932. g.	6	36	180
1933. „	6	36	184
1934. „	6	37	198
1935. „	5	36	198
1936. „	5	36	202

Caurmēra uzņēmuma palielināšanās norāda uz pastāvošo uzņēmumu paplašināšanos un jaunu, lielāku uzņēmumu klātnākšanu. Tā kā pie mums šī parādība novērojama lielāko uzņēmumu grupā, varam runāt par zināmu rūpniecības koncentrāciju.

Mūsu rūpniecības pašreizīgo struktūru rāda sekojošā tabula:

(Sk. tab. 210. un 211. lpp).

Uzņēmumu skaita ziņā pirmo vietu Latvijā ieņem pārtikas un garšvielu rūpniecība ar 1886 uzņēmumiem jeb 33,89% no to kopskaita 5565. Šai nozarē ietilpinātas 923 dzirnavas, 330 piena pārstrādāšanas pasākumi, 183 maiznīcas-konditorejas un 178 konservu fabrikas un desinieku darbnīcas. Tālāk atzīmējamās 58 spirta dedzinātavas, 31 saldumu fabrika, 30 minerālūdeņu iestādes, 28 alus darītavas, 13 tabakas un papīrosu fabrikas un 3 cukura fabrikas.

Otrā vietā uzņēmumu skaita ziņā stāv kokrūpniecība ar 1040 uzņēmumiem jeb 18,69% no to kopskaita. Tanī, starp citu, ieskaitītas 449 zāgētavas, 359 mēbeļu galdniecības un 15 saplākšņu fabrikas.

Kokrūpniecībai seko metālapstrādāšanas un mašīnbūvju nozare ar 703 uzņēmumiem jeb 12,63% no visu uzņēmumu kopskaita. Metālrūpniecības un mašīnbūvju nozarē ietilpinātas 249 mēchaniskās darbnīcas, 54 elektrotehniskās darbnīcas, 52 skārda izstrādājumu darbnīcas, 42 kalves, 41 mašīnu fabrika, 28 zeltkaļu un gravieru darbnīcas, 26 automobiļu remonta darbnīcas, 25 metāllkausētavas-lietuves u. t. t.

Uzņēmumu skaits minētās 3 nozarēs — 3629 — sastāda 65,21% no rūpniecības uzņēmumu kopskaita 5565.

a) Rūpniecības uzņēmumu skaits 1936. gadā.

Rūpniecības nozāres	Rīgā %	Pārējās pilsētās %	Laukos %	Kopā %
I. Raktuves un akm. lauztuves . . . %	1	6	10	17
II. Keramikā, akm. izstrād., saist. vielas . %	5,88 49	35,30 51	58,82 73	100,00 173
III. Metalapstr. un mašīnbūves . . . %	28,32 431	29,48 216	42,20 56	100,00 703
IV. Ķīmijas rūpniecība . %	61,31 147	30,72 26	7,97 7	100,00 180
V. Ādu rūpniecība . . . %	81,67 53	14,44 38	3,89 5	100,00 96
VI. Tekstilrūpniecība . . %	55,21 100	39,58 118	5,21 176	100,00 394
VII. Kokrūpniecība . . . %	25,38 322	29,95 266	44,67 452	100,00 1 040
VIII. Papīrrūpniecība . . %	30,96 45	25,58 7	43,46 5	100,00 57
IX. Poligrāfijas rūpn. . . %	78,95 98	12,28 48	8,77 1	100,00 147
X. Pārtikas un garšvielu rūpniecība . . . %	66,67 279	32,65 373	0,68 1 234	100,00 1 886
XI. Apģērbu, apavu, tual. un galant. pied. rūpn. %	14,79 270	19,78 50	65,43 1	100,00 321
XII. Celtniecība %	84,11 180	15,58 131	0,31 113	100,00 424
XIII. Gāzes, elektrības un ūdensvadu iestādes . %	42,45 2	30,90 36	26,65 41	100,00 79
XIV. Tīrība un higiēna . . %	2,53 41	45,57 7	51,90 —	100,00 48
	85,42	14,58	—	100,00

b) Rūpniecībā nodarbinātā personu skaits 1936. gadā.

Rūpniecības nozares	Rīgā %	Parejas pilsētās %	Laukos %	Kopā %
I. Raktuves un akm. lauztaves	18	537	911	1 466
II. Keramika, akm. izstrād., saist. vielas	1,23	36,63	62,14	100,00
III. Metāllapstr. un mašīnbūves	3 512	503	1 697	5 712
IV. Ķīmijas rūpniecība	61,48	8,81	29,71	100,00
V. Ādu rūpniecība	11 065	5 752	119	16 936
VI. Tekstilrūpniecība	65,34	33,96	0,70	100,00
VII. Kokrūpniecība	4 222	447	49	4 718
VIII. Papīrrūpniecība	89,49	9,47	1,04	100,00
IX. Poligrāfijas rūpn.	1 267	358	28	1 653
X. Pārtikas un garsvielu rūpniecība	76,65	21,66	1,69	100,00
XI. Apģērbu, apavu, tual. un galant. pied. rūpn.	13 156	2 988	597	16 741
XII. Celniecība	78,58	17,85	3,57	100,00
XIII. Gāzes, elektrības un ūdensvadu iestādes	9 162	4 029	1 399	14 590
XIV. Tīrība un higiēna	62,80	27,61	9,59	100,00
Kopā	1 269	792	1 217	3 278
	38,71	24,16	37,13	100,00
	2 980	361	5	3 346
	89,06	10,79	0,15	100,00
	8 318	3 590	4 714	16 622
	50,04	21,60	28,36	100,00
	5 295	663	26	5 984
	88,49	11,08	0,43	100,00
	4 867	1 186	1 034	7 087
	68,68	16,73	14,59	100,00
	521	587	426	1 534
	33,96	38,27	27,77	100,00
	966	49	—	1 015
	95,17	4,83	—	100,00
	66 618	21 842	12 222	100 682
	66,17	21,69	12,14	100,00

Pieejot rūpniecības struktūrai no nodarbināto personu skaita viedokļa dabūjam mazliet citādu ainu. Tad metālirūpniecības un mašīnbūvju nozare ar 16 936 nodarbinātām personām, jeb 16,82% no to kopskaita rūpniecībā (100 682), nostājas pirmā vietā, kamēr otro vietu ieņem tekstilrūpniecība (190 vilnas rūpniecības uzņēmumi, 37 kokvilnas rūpniecības uzņēmumi, 15 lina rūpniecības uzņēmumi, 9 mākslīga zīda rūpniecības uzņēmumi, 1 tiklu austuve, 16 virvju darbnīcas, 124 veltuves, apretētavas un krāsotavas un 3 lupatu apstrādāšanas darbnīcas) ar savu 16 741 nodarbinātu personu jeb 16,62% no to kopskaita. Pārtikas un garšvielu rūpniecība nodarbināto personu skaita ziņā nostājas trešā vietā (16 622 jeb 16,55%), bet kokrūpniecība — ceturta (14 590 jeb 14,49%).

Nodarbināto personu skaits minētās 4 nozarēs — 64 889 — sastāda 64,48% no rūpniecībā nodarbināto kopskaita 100 682.

61 uzņēmums no katriem 100 rūpniecības uzņēmumiem novietojies pilsētās, 39 — uz laukiem. Pēc nodarbināto personu skaita spriežot pilsētu rūpniecības pārsvars vēl lielāks: 88 no katrām 100 rūpniecībā nodarbinātām personām strādā pilsētās un tikai 12 — laukos. Pilsētās 1 uzņēmumā caurmērā nodarbinātas 26 personas, laukos — 6:

Uzņēmumu atrašanās vieta	Uzņēmumu skaits		Nodarbināto personu skaits Caurmērā uz 1 uzņēm. (caurmēra uzņēmums)				
		%	Pavisam	%			
Rīgā	2 018	36,26	66 618	66,17	33		
Liepājā	258	4,64	7 185	7,14	28		
Jelgavā	126	2,26	3 564	3,54	28		
Daugavpilī	124	2,23	2 596	2,58	21		
Ventspilī	68	1,22	1 525	1,51	22		
Rēzeknē	40	0,72	328	0,32	8		
Pārējās pilsētās . .	757	13,60	6 644	6,60	9		
Pilsētās kopā (a)			3 391	60,93	88 460	87,86	26

Uzņēmumu atrašanās vieta	Uzņēmumu skaits %		Nodarbināto personu skaits Caurmērā uz 1 uzņēm. (caurmēra uzņēmums)		
	Pavisam	%	Pavisam	%	uzņēmums
Laukos:					
Vidzemē	904	16,25	5 871	5,83	6
Kurzemē	415	7,46	2 110	2,10	5
Zemgalē	468	8,41	2 762	2,74	6
Latgalē	387	6,95	1 479	1,47	4
Kopā (b)	2 174	39,07	12 222	12,14	6
Pavisam (a+b)	5 565	100,00	100 682	100,00	18

Lielākais rūpniecības centrs atrodas mūsu galvas pilsetā. Tur 1936. gadā reģistrēti 2018 rūpniecības uzņēmumi ar 66 618 nodarbinātām personām, kas sastāda apm. $\frac{2}{3}$ no nodarbināto personu skaita. Liepājā tai pašā laikā pāstāvējuši 258 uzņēmumi ar 7 185 nodarbinātām personām, Jelgavā — 126 uzņēmumi ar 3 564 personām, Daugavpilī — 124 uzņēmumi ar 2 596 nodarbinātām personām un Ventspilī — 68 uzņēmumi ar 1 525 nodarbinātām personām.

Rīgā arī rūpniecības mērogs vislielāks: tur 1 uzņēmumā caurmērā nodarbinātas 33 personas. Mazāks jau ir caurmēra uzņēmums Liepājā (28 nodarbinātas personas), Jelgavā (arī 28), Ventspilī (22) un Daugavpilī (21). Pārējās pilsētās rūpniecība šai ziņā jau tuvojas lauku rūpniecībai.

Par lauku rūpniecību jāsaka, ka tā visstiprāki attīstīta Vidzemē (904 uzņēmumi ar 5 871 nodarbināto personu), mazāk Zemgalē (468 uzņēmumi ar 2 762 nodarbinātām personām) un Kurzemē (415 uzņēmumi ar 2 110 nodarbinātām personām) un visvājāki Latgalē (387 uzņēmumi ar 1 479 nodarbinātām personām).

Amatniecības uzņēmumi pēc uzņēmēju tiesiskā veida iedalīti divos sektoros — individuālā (vienām personām piederoši uzņēmumi) un kolektīvā (pilnām sabiedrībām, kooperatīviem u. tml. kolektīviem piederoši uzņēmumi). Rūpniecības uzņēmumi līdzīgā sakārtojumā uzrāda šādu ainu:

	1935. gadā		1936. gadā		1936. g., salīdzinot ar 1935. g. (+ pieaugums, — samazināšanās)					
	Uzņēmumu skaits	% nodarbināto pers. skaits	Uzņēmumu skaits	% nodarbināto pers. skaits	Uzņēmumu skaits	% nodarbināto pers. skaits				
a) Individ. sekt.	4 147	78,07	4 398	79,03	37 281	37,03	+ 6,05	+ 5,03		
Viena persona	4 147	78,07	4 398	79,03	37 281	37,03	+ 6,05	+ 5,03		
b) Kolekt. sekt.	1 165	21,93	58 298	62,16	1 167	20,97	63 401	62,97	+ 0,17	+ 8,75
Pilna sabiedrība	241	4,54	5 747	6,13	245	4,40	5 928	5,89	+ 1,66	+ 3,15
Komanditsabiedr.	85	1,60	2 598	2,77	97	1,74	3 199	3,17	+ 14,12	+ 23,13
Paju sabiedrība	33	0,62	778	0,83	34	0,61	924	0,92	+ 3,03	+ 18,77
Akciju sabiedr.	235	4,42	32 986	35,17	246	4,42	35 318	35,08	+ 4,68	+ 7,07
Kooperatīvā sab.	409	7,70	2 620	2,79	361	6,49	2 777	2,76	-11,74	+ 5,99
Valsts	107	2,01	11 398	12,15	116	2,09	12 754	12,67	+ 8,41	+ 11,90
Pašvaldība	38	0,72	1 908	2,04	49	0,88	2 075	2,06	+ 28,95	+ 8,75
Citas publiskas tiesību iestādes	17	0,32	263	0,28	19	0,34	426	0,42	+ 11,76	+ 61,98
K o p ā (a + b)	5 312	100,00	93 793	100,00	5 565	100,00	100 682	100,00	+ 4,76	+ 7,34

Individuālā sektorā rūpniecības uzņēmumu skaits audzis par 6,05%, kolektīvā — tas caurmērā palicis bez pārmaiņām. Protams, tas vēl nenozīmē, ka individuālā sektora svars rūpniecībā būtu pieņēmis, bet kolektīvā mazinājies. Individuālā sektorā lielāko tiesu ietilpst sīkie uzņēmumi, kas skaita ziņā gan sniedzas tūkstošos, bet apgrozījumā lielu lomu nespēlē. Bez tam apvienojusies vesela rinda pienotavu, kādēļ kooperatīvo uzņēmumu skaits pārskata gadā samazinājies par veseliem 11,74%. Šo pasākumu koncentrācija gan samazinājusi uzņēmumu skaitu kolektīvā sektorā, bet ne tā produkciju. 1935. gadā kolektīvā sektora ražojumu kopvērtība bija vienlīdzīga 298 milj. jeb 73,68% no bruttoprodukcijas 404,5 milj. latu, 1936. gadā tā sastādīja 355,3 milj. latu jeb 75,08% no bruttoprodukcijas 473,3 milj. latu.

Uzņēmēju tautība noskaidrota 1935. gada tirdzniecības un rūpniecības skaitīšanā.

No katriem 100 vienu personu rūpniecības uzņēmumiem latviešu rokās, valstī caurmērā, tad atradās 72 uzņēmumi. Rīgā latviešiem piederēja 57, pārējās pilsētās — 70, bet laukos — latvok 100 šīs kategorijas uzņēmumiem:

Uzņēmēju tautība	Rīgā %	Pārējās pilsētās %	Laukos %	Kopā %
Latvieši	827 56,88	753 70,11	1 386 85,61	2 966 71,52
%	27,88	25,39	46,73	100,00
Cittautieši	627 43,12	321 29,89	233 14,39	1 181 28,48
%	53,09	27,18	19,73	100,00
Tai skaitā:				
vācieši	185 12,72	81 7,54	84 5,19	350 8,44
%	52,86	23,14	24,00	100,00
krievi	52 3,58	27 2,51	50 3,09	129 3,11
%	40,31	20,93	38,76	100,00
žīdi	327 22,49	175 16,30	34 2,10	536 12,93
%	61,01	32,65	6,34	100,00
poļi	21 1,44	16 1,49	22 1,36	59 1,42
%	35,59	27,12	37,29	100,00
lietuvieši	10 0,69	6 0,56	6 0,37	22 0,53
%	45,46	27,27	27,27	100,00

Uzņēmēju tautība	Rīgā %	Pārējās pilsētās %	Laukos %	K o p ā %				
īgaunī	10	0,69	12	1,12	21	1,29	43	1,04
o/o	23,25		27,91		48,84		100,00	
pārējie	22	1,51	4	0,37	16	0,99	42	1,01
o/o	52,38		9,52		38,10		100,00	
K o p ā	1 454	100,00	1 074	100,00	1 619	100,00	4 147	100,00
o/o	35,06		25,90		39,04		100,00	

Laukos latviešiem rūpniecības individuālā sektorā, tā tad, bija lielāks, bet pilsētās — sevišķi galvas pilsētā — mazāks pārsvars.

Svarīgākie ražošanas izdevumi, kurus rūpniecības statistika var uztvert, ir: a) izejvielas un palīga materiāli; b) kurināmais, pirkta elektrība un smērvielas — un c) izmaksātās algas.

Par ražošanas izdevumiem varam spriest pēc zemāk ievietotā pārskata. Visā rūpniecībā kopā, nedalot to pa nozarēm, izejvielu un palīga materiālu 1936. gadā izlietots par 53,2 milj. latu jeb 29,25% vairāk kā gadu iepriekš. Kurināmo, smērvielu un pirktais elektrības patēriņš tai pašā laikā pieaudzis par 3,7 milj. latu jeb 21,85%, bet algās izmaksāts par 8,9 milj. latu jeb 9,53% vairāk.

Pa daļai šī ražošanas izdevumu pieaugšana izskaidrojas ar pastiprinātu ražošanu pārskatu gadā, pa daļai — ar lata jauno kursu un importējamo materiālu cenām.

(Sk. tab. 217. lpp.).

Izejvielas un palīga materiālu vērtība 1936. gadā sastādīja 49,64% no ražojumu kopvērtības (gadu iepriekš — 44,94%); kurināmo, smērvielu un pirktais elektriskās strāvas vērtība — 4,41% (4,23%) un algās izmaksātās summas — 21,71% (23,19%):

(Sk. tab. 218. lpp.).

Atsevišķi ražošanas izdevumi:

	Izejvielu vērtība		Kurināmo, elektrības un smervielu vērtība (Tūkstos latu)		Izmaksāto algu kopsumma	
	1935. g.	1936. g. %	1935. g.	1936. g. %	1935. g.	1936. g. %
I. Raktuves un akm. lautzuves	35	41 17,14	51	85 66,67	830	1 111 33,85
II. Keram., akm. izstrād. saist. viel. Metallrūpn. un mašīnbūves	2 676	4 065 51,90	2 124	2 433 14,55	4 866	5 808 19,36
IV. Ķīmijas rūpn.	15 216	22 488 47,79	2 614	2 920 11,71	19 288	22 140 14,79
V. Ādu rūpniec.	14 540	17 708 21,78	892	1 087 21,86	5 702	5 914 3,72
VI. Tekstīlrūpn.	8 624	10 866 26,00	323	374 15,79	2 071	2 076 0,24
VII. Kokrūpniecība	29 616	35 537 19,99	2 380	2 672 12,27	16 590	16 573 -0,10
VIII. Papīrrūpniecība	15 534	22 539 45,09	539	896 66,23	9 146	10 598 15,87
IX. Poligraf. rūpn.	4 674	5 643 20,73	1 534	1 817 18,45	2 927	3 310 13,08
X. Pārtikas un garšvielu rūpn.	3 827	4 182 9,28	203	256 26,11	4 680	4 895 4,59
XI. Apģērbu, apavu u. t. t. rūpn.	73 638	92 386 25,46	3 935	4 533 15,20	15 490	15 930 2,84
XII. Celniecība	8 483	10 001 17,89	258	267 3,49	4 603	4 848 5,32
XIII. Gāzes, elektr. un ūdensv. iestādes	4 558	8 750 91,97	100	225 125,00	4 553	6 255 37,38
XIV. Tīrība un hig.	306	617 101,63	2 119	3 204 51,20	2 672	2 533 -5,20
	50	126 152,00	46	89 93,48	383	754 96,87
Kopā	181 777	234 949 29,25	17 118	20 858 21,85	93 801	102 745 9,83

	1936. gadā:			
	Ražoju kopvērtība	Izejvielu vērtība	Kurināmo, smērvielu un elektr. algu vērtība	Izmaksāto kopsumma
(Tūkstošos latu)				
I. Raktuves un akm. lauztuves	2 486	41	85	1 111
%o	100,00	1,65	3,42	44,69
II. Keramikā, akm. iz- strād., saist. vielas	18 107	4 065	2 433	5 808
%o	100,00	22,45	13,44	32,06
III. Metallapstrād. un mašīnbūv.	57 950	22 488	2 920	22 140
%o	100,00	38,81	5,04	38,20
IV. Ķīmijas rūpniec.	33 264	17 708	1 087	5 914
%o	100,00	53,23	3,27	17,78
V. Ādu rūpniecība	15 668	10 866	374	2 076
%o	100,00	69,35	2,39	13,25
VI. Tekstilrūpniecība	76 304	35 537	2 672	16 573
%o	100,00	46,57	3,50	21,72
VII. Kokrūpniecība	42 390	22 539	896	10 598
%o	100,00	53,17	2,11	25,00
VIII. Papīrrūpniecība	17 890	5 643	1 817	3 310
%o	100,00	31,54	10,16	18,50
IX. Poligrafijas rūpn. %o	13 554	4 182	256	4 895
%o	100,00	30,85	1,89	36,11
X. Pārtikas un garš- vielu rūpniecība	137 475	92 386	4 533	15 930
%o	100,00	67,20	3,30	11,59
XI. Apģērbs, apavi u.t.t. %o	19 532	10 001	267	4 848
%o	100,00	51,20	1,37	24,82
XII. Celtniecība	17 867	8 750	225	6 255
%o	100,00	48,97	1,26	35,01
XIII. Gāzes, elektr. un ūdensvadu iestādes %o	19 388	617	3 204	2 533
%o	100,00	3,18	16,53	13,06
XIV. Tīrība un higiēna %o	1 398	126	89	754
%o	100,00	9,01	6,37	53,93
<hr/>				
Kopā 1936. g.	473 273	234 949	20 858	102 745
%o	100,00	49,64	4,41	21,71
1935. g.	404 504	181 777	17 118	93 801
%o	100,00	44,94	4,23	23,19

Rūpniecības mēchanizācija, cilvēka spēka aizvietošana ar lētāko mēchanisko spēku, pēdējos gados strauji gājusi uz priekšu. Uzņēmumu skaits ar mēchanisko dzinēju kopš 1932. gada cēlies par 57%, uzstādīto pirmdzinēju kopjauņa — par 21%, bet darba mašīnu dzīšanai lietotā jauda — par 33%:

	Uzņēmumu skaits ar mēchanisko dzinēju		Primāro dzinēju kopjauņa (ZS)		Darba mašīnu dzīšanai lietotā jauda (ZS)	
1932. g.	3 161	100	148 708	100	125 290	100
1933. g.	3 418	108	150 690	101	134 385	107
1934. g.	3 903	123	159 860	107	142 289	114
1935. g.	4 807	152	179 339	121	166 790	133
1936. g.	4 975	157	179 444	121	167 107	133

Tas, ka uzņēmumu skaits audzis straujāki par spēka mašīnu kopjauņu vai darba mašīnu dzīšanai lietoto jaudu, izskaidrojams ar to, ka plaši ieviešas elektromotori, kas tur, kur strāva dabūjama pirkt, piemēroti arī sīkajai uzņēmībai:

	Elektromotori, dzenāmi ar:			
	pirktu skaits	strāvu jauņa (ZS)	pašražotu skaits	strāvu jauņa (ZS)
1932. g.	6 742	48 528	1 093	16 960
1933. g.	7 675	53 558	1 155	18 283
1934. g.	8 733	57 801	1 592	21 539
1935. g.	10 185	64 968	1 795	26 130
1936. g.	11 120	70 193	2 238	28 004

1936. gadā mēchanisko dzinēja spēku lietoja 89 no katriem 100 rūpniecības uzņēmumiem. Vismazāk tas ieviesies apģērbu, apavu, tualetes un galantērijas piederumu rūpniecībā (44 uzņēmumos no 100), kur vēl pārsvarā roku darbs vai arī cilvēku spēku iedarbināmas mašīnas (šujmašīnas, adamās mašīnas u. t. t.). Tas pats sakāms par celtniecību (mēchaniskais dzinējs atrodams 57 uzņēmumos no 100) un tīrības un higiēnas nozari (58 no 100). Veselā rindā rūpniecības nozaru mēchaniskos dzinējus nodarbina gandrīz visi uzņēmumi. Tas sakāms par metālrūpniecības un mašīnbūvju nozari, par tekstilrūpniecību, kokrūpniecību, poligrafijas rūpniecību, pārtikas un garšvielu rūpniecību un gāzes, elektrības un ūdensvadu iestādēm, kas bez mēchaniskā dzinēja nemaz nav domājamas.

	Uzņēmumu skaits		Primāro dzinēju		Darba maš. dzīšanai	
	Pavisam	Tai skaitā ar meh. dzinēsp.	Kopjaudā (ZS)	%	izhlototā jauda (ZS) Uz 1 nodarbināto personu	%
I. Raktuves un akm. lautuves	17	15	511	0,30	1 432	0,98
II. Keramikā, akm. izstrād., saist. vielas	100,00	88,24	1 487	2,75	7 319	1,28
III. Metalapstr. un mašīnbūves	173	137	1 026	13,67	22 479	1,33
IV. Ķīmijas rūpniecība	703	680	2 265	3,10	6 195	1,31
V. Ādu rūpniecība	180	154	1 121	1,61	2 954	1,79
VI. Tekstilrūpniecība	100,00	80	5 861	7,60	18 147	1,08
VII. Kokrūpniecība	83,33	378	16 650	20,48	22 164	1,52
VIII. Papīrrūpniecība	100,00	95,94	13 721	0,95	17 411	5,31
IX. Poligrāfijas rūpn.	57	47	7	2,87	2 032	0,61
X. Pārtikas un garšvielu rūpniecība	100,00	82,46	48 228	36,80	59 588	3,58
XI. Apģērbs, apavi, tual. un galant. piederumi	147	143	111	2,83	1 491	0,25
XII. Celtniecība	1 886	1 831	3 688	4,89	3 364	0,47
XIII. Gāzes, elektrības un ūdensvadu iestādes	100,00	97,08	84 768	1,59	2 372	1,55
XIV. Tīrība un higiēna	321	141	—	0,56	159	0,16
	100,00	57,31				
	79	79				
	100,00	100,00				
	48	28				
	100,00	58,33				
	5,565	4,975	179 444	100,00	167 107	1,66
	1,33333	1,33333				

Dalot darba mašīnu dzišanai lietoto jaudu ar nodarbināto personu skaitu, dabūjam tā sauc. mēchanizācijas koeficientu. Jo attīstītāka un izveidotāka kāda rūpniecības nozare, jo plašāki tanī cilvēka rokas atvietos ar mašīnu un līdz ar to vairāk nodarbinās arī mēchanisko dzinēja spēku. Tādēļ pēc mēchanizācijas koeficientiem varam spriest kā par visas rūpniecības, tā arī par tās atsevišķas nozares, apakšnozares vai nodarbes attīstības līmeni.

Mūsu rūpniecības mēchanizācijas koeficients 1935. gadā bija 1,55 un 1936. gadā — 1,66. Visaugstāku to pēdējā no minētiem gadiem uzrāda papīrrūpniecība (5,31), kurai seko pārtikas un garšvielu rūpniecība (3,58). Šīs nozares mēchanizācijas koeficientu gan ietekmē paviršais jaudas novērtējums daudzajās ūdensdzirnavās, kādēļ tam nepieciešams zināms korrektīvs uz leju.

Viens no svarīgākiem mēchanizācijas priekšnoteikumiem ir darba dalīšana ražošanas procesā, jo bez tās nav iespējama racionāla mašīnu pielietošana. Mūsu mazajos uzņēmumos darba dalīšana ir vai nu pavisam neiespējama, vai arī iespējama ļoti šauros apmēros.

Algoto strādnieku skaits sastāda ap 83—85% no nodarbināto personu kopskaita. Kopš 1932. gada tas pieaudzis no 51 919 uz 83 958 jeb par 62%:

	Nodarbināto personu skaits		Tai skaitā algotie strādnieki	
1932. g.	61 604	100	51 919	100
%	100,00		84,3	
1933. g.	70 387	114	59 853	115
%	100,00		85,0	
1934. g.	84 669	137	70 835	136
%	100,00		83,7	
1935. g.	93 793	152	78 206	151
%	100,00		83,4	
1936. g.	100 682	163	83 958	162
%	100,00		83,4	

Mazie rūpniecības uzņēmumi, kas patiesībā nav nekas cits kā mēchanisko dzinējspēku lietojošā amatniecība, 1936. gadā nodarbināja 18 554 algotus strādnieku jeb 22,11% no to kopskaita 83 958:

	Algoto strādnieku kopskaits		No tiem nodarbināti					
		%	Mazo uzņēmumu (0—19 str.) grupā		Vidējo uzņēmumu (20—49 str.) gr.		Lielāko uzņēmumu (50 un vairāk str.) gr.	
			%		%		%	
Rīgā	56 577	67,39	9 741	52,50	7 766	71,85	39 070	71,3
	% 100,00		17,22		13,72		69,06	
Pārējās pils. un laukos	27 381	32,61	8 813	47,50	3 043	28,15	15 525	28,4
	% 100,00		32,19		11,11		56,70	
Tai skaitā:								
Vidzemē	7 298	8,69	2 787	15,02	911	8,43	3 600	6,6
	% 100,00		38,19		12,48		49,33	
Kurzemē	10 346	12,32	2 440	13,15	971	8,98	6 935	12,7
	% 100,00		23,58		9,39		67,03	
Zemgalē	5 920	7,05	2 081	11,22	644	5,96	3 195	5,8
	% 100,00		35,15		10,88		53,97	
Latgalē	3 817	4,55	1 505	8,11	517	4,78	1 795	3,5
	% 100,00		39,43		13,54		47,03	
K o p ā	83 958	100,00	18 554	100,00	10 809	100,00	54 595	100,00
1936. g.	% 100,00		22,11		12,86		65,03	

Noslēgsim šo pārskatu par rūpniecībā nodarbinātiem algotiem strādniekiem ar tabulu, kurā redzama to sadalīšanās pēc dzimuma un pa atsevišķām rūpniecības nozarēm:

	Algoto strādnieku kopskaits		Tai skaitā:			
		%	vīrieši	%	sievietes	%
I. Raktuv. un akmeņu lauzt.	1 375	1,64	1 052	2,06	323	0,98
	% 100,00		76,51		23,49	
II. Keramika, u.t.t.	5 139	6,12	3 643	7,15	1 496	4,53
	% 100,00		70,89		29,11	
III. Metallrūpn.	14 431	17,19	12 557	24,64	1 874	5,68
	% 100,00		87,01		12,99	
IV. Ķīmijas rūpn.	3 681	4,38	1 854	3,64	1 827	5,54
	% 100,00		50,37		49,63	
V. Ādu rūpn.	1 321	1,57	875	1,72	446	1,35
	% 100,00		66,24		33,76	

	Algotu strādnieku kopskaits		Tai skaitā:			
		%	virieši	%	sievietes	%
VI. Tekstilrūpn.	14 789	17,62	3 402	6,68	11 387	34,51
	%	100,00	23,00		77,00	
VII. Kokrūpniec.	12 697	15,13	8 937	17,54	3 760	11,40
	%	100,00	70,39		29,61	
VIII. Papīrrūpn.	2 829	3,37	1 578	3,10	1 251	3,79
	%	100,00	55,78		44,22	
IX. Poligraf. r.	2 724	3,24	1 663	3,26	1 061	3,22
	%	100,00	61,05		38,95	
X. Pārt. un garšv. rūpniecība	11 678	13,91	6 688	13,12	4 990	15,12
	%	100,00	57,27		42,73	
XI. Apģērbs, apavi, tual., gal. pied.	5 062	6,03	1 436	2,82	3 626	10,99
	%	100,00	28,37		71,63	
XII. Celtniecība	6 282	7,48	6 117	12,00	165	0,50
	%	100,00	97,37		2,63	
XIII. Gāzes, elektr. un ūdensv. iest.	1 133	1,35	1 128	2,21	5	0,01
	%	100,00	99,56		0,44	
XIV. Tīrība un hig.	817	0,97	32	0,06	785	2,38
	%	100,00	3,92		96,08	
K o p ā	83 958	100,00	50 962	100,00	32 996	100,00
	%	100,00	60,70		39,30	

Visvairāk darba roku pārskata gadā bija saistījusi tekstilrūpniecība, kurā strādāja 14 789 algoti strādnieki jeb 17,62% no to kopskaita 83 958. Kā šīs nozares īpatnība atzīmējama tānī nodarbināto sieviešu lielais skaits: no katriem 100 tekstilrūpniecības strādniekiem 77 bija sievietes un tikai 23 virieši. Šai ziņā tekstilrūpniecībai tuvi stāv apavu un apģērbu rūpniecība, kur sievietes sastāda 71,63% no strādnieku kopskaita nozarē.

Metallapstrādāšanas un mašīnbūvju rūpniecība nodarbina 14 431 algotu strādnieku jeb 17,19% no to kopskaita rūpniecībā, kokrūpniecībā — 12 697 strādniekus jeb 15,13%, un pārtikas un garšvielu rūpniecība — 11 678 strādniekus jeb 13,91%.

Pavisam šīs 4 nozares kopā nodarbina 53 595 algotus strādniekus jeb 63,85% no to kopskaita rūpniecībā.

Rūpniecības ražojumu kopvērtība kopš 1932. gada visā valstī pieaugusi par 66%, bet Rīgā vien — par 72%:

	Rūpniecības ražojumu kopvērtība				
	Visā valstī (1000 latos)		Rīgā (1000 latos)		% no ražoju- mu kopvērtības visā valstī
1932. g.	284 775	100	183 494	100	64,43
1933. g.	312 144	110	206 005	112	66,00
1934. g.	373 145	131	251 592	137	67,42
1935. g.	404 504	142	273 773	149	67,68
1936. g.	473 273	166	315 697	172	66,71

Rūpniecības ražojumu kopvērtība jeb produkcijas brutto vērtība aprēķināta pēc faktiskajām fabrikas cenām, pieskaitot tai arī atlīdzību par citiem veiktu darbu. Tā raksturo rūpniecības apgrozījumu, kas — savukārt — ir viens no rūpniecības aktivitātes simptomiem.

Spriežot pēc ražojumu kopvērtības, rūpniecības kolektīvā sektora aktivitāte pārskatu gadā bijusi lielāka kā individuālā. Kamēr pēdējā ražojumu kopvērtība cēlusies no 106,4 milj. uz 117,9 milj. latu jeb par 10,78%, kolektīvā sektorā tā pieaugusi no 298,1 milj. uz 355,3 milj. latu, t. i. par 19,22%. Līdz ar to cēlies arī kolektīvā sektora svars rūpniecības apgrozījumā. Ja 1935. gadā tas izteicās 73,68% no ražojumu kopvērtības, 1936. gadā tas jau ir vienlīdzīgs 75,08%:

Uzņēmumu tiesiskais veids	Ražojumu vērtība (tūkst. latu)				Pieaugums % 1936. g. salīdzinot ar 1935. g.
	1935. g.	%	1936. g.	%	
a) Individ. sektors — viena persona	106 448	26,32	117 925	24,92	+10,78
b) Kolekt. sektors	298 056	73,68	355 348	75,08	+19,22
Pilna sabiedrība	20 457	5,06	22 997	4,86	+12,42
Komandītsab.	9 509	2,35	12 149	2,57	+27,76
Paju sabiedrība	3 044	0,75	3 834	0,81	+25,95
Akciju sab.	169 754	41,97	193 884	40,97	+14,21

Uzņēmumu tiesiskais veids	Ražojumu vērtība (tūkst. latu)				Pieaugums % 1936. g. salīdzinot ar 1935. g.
	1935. g.	%	1936. g.	%	
Kooperatīvā sab.	28 771 ¹⁾	7,11	45 004 ²⁾	9,51	+56,42
Valsts	47 576	11,76	55 357	11,69	+16,35
Pašvaldības . . .	18 283	4,52	20 344	4,30	+11,27
Citas publiski tie- siskas iestādes .	662	0,16	1 779	0,37	+168,73
K o p ā (a+b)	404 504	100,00	473 273	100,00	17,00

315,6 milj. latu jeb 66,71% no visas rūpniecības apgrozījuma 1936. gadā (473,3 milj. latu) devusi Rīgas rūpniecība un tikai 157,6 milj. latu jeb 33,29% — pārējo pilsetu un lauku rūpniecība:

	T a i s k a i t ā								
	Ražojumu kopvērtība	Ražojumu vērtība (tūkst. latu)						Lielāko uzņēmumu (50 un vairāk str.) gr.	%
		Mazo uzņēmumu (0—19 str.) grupā	Vidējo uzņēmumu (20—49 str.) gr.						
%	%	%	%	%	%	%	%		
Rīgā	315 697	66,71	48 403	41,05	44 760	81,57	222 534	74,06	
% 100,00			15,33		14,18		70,49		
Pārējās pils. un laukos	157 576	33,29	69 518	58,95	10 110	18,43	77 948	25,94	
% 100,00			44,12		6,41		49,47		
Tai skaitā:									
Widzemē	54 574	11,53	29 031	24,62	3 882	7,08	21 661	7,21	
% 100,00			53,20		7,11		39,69		
Kurzemē	50 957	10,76	14 436	12,24	2 257	4,11	34 264	11,40	
% 100,00			28,33		4,43		67,24		
Zemgalē	34 866	7,37	18 544	15,73	2 232	4,07	14 090	4,69	
% 100,00			53,19		6,40		40,41		
Latgalē	17 179	3,63	7 507	6,36	1 739	3,17	7 933	2,64	
% 100,00			43,70		10,12		46,18		
K o p ā	473 273	100,00	117 921	100,00	54 870	100,00	300 482	100,00	
1936. g. % 100,00			24,92		11,59		63,49		

¹⁾ Ražotā sviesta vērtībā neietilpst valdības piemaksas (apm. 5 milj. latu).

²⁾ Sviesta produkcija aprēķināta pēc valdības noteiktām cenām.

Mazo uzņēmumu grupa devusi 117,9 milj. latu jeb 24,99% no rūpniecības apgrozījuma 1936. gadā, vidējo uzņēmumu grupa — 54,9 milj. latu jeb 11,59% un lielo uzņēmumu grupa — 300,5 milj. jeb 63,49%. Tā tad, tāpat kā no uzņēmumu un tanis nodarbināto personu skaitu viedokļa, arī no apgrozījuma viedokļa pirmā vietā stāv Rīga, kolektīvais sektors un lielākie uzņēmumi.

Par atsevišķiem gadiem blakus nostādīta, produkcijas bruto vērtība aptuveni raksturo pārmaiņas, kādas notikušas vienas vai otras rūpniecības nozares ražoto preču vērtībā. Tā, no nākošās tabulas redzams, ka no lielākām nozarēm šī vērtība strauji augusi kokrūpniecībā un metālapstrādāšanas un mašīnrūpniecības nozarē, lēnāki pārtikas un garšvielu rūpniecībā un vēl lēnāki — tekstilrūpniecībā.

Nozares	Ražošanu vērtība		%
	1935. g. (1000 latos)	1936. g.	
I. Raktuves un akm. lauztuves	1 955	2 486	27,16
II. Keramika, akm. izstrādājumi, saistošas vielas	14 355	18 107	26,14
III. Metālapstrād. un mašīnrūpn.	45 921	57 950	26,19
IV. Ķīmijas rūpniecība	29 501	33 264	12,76
V. Ādu rūpniecība	13 443	15 668	16,55
VI. Tekstilrūpniecība	71 619	76 304	6,54
VII. Kokrūpniecība	29 933	42 390	41,62
VIII. Papīrrūpniecība	14 619	17 890	22,37
IX. Poligrafiijas rūpniecība	12 192	13 554	11,17
X. Pārtikas un garšvielu rūpn.	122 653	137 475	12,08
XI. Apavu, apģērbu un tuale- tes pieder. rūpn.	17 658	19 532	10,61
XII. Celtniecība	12 067	17 867	48,06
XIII. Gāzes, elektrības un ūdens- vadu iestādes	17 879	19 388	8,44
XIV. Tīrība un higiēna	709	1 398	97,18
K o p ā	404 504	473 273	17,00

Bet ražoto preču vērtība ne vienmēr atbilst dotās nozares svaram rūpniecībā. Viena daļa šīs vērtības, un bieži vien lielākā, nav nekā cits, kā citās nozarēs apstrādāto materiālu vērtība. Tikai otra daļa radusies, pieaugusi apstrādāšanas procesā dotajā nozarē. Tādēļ, lai varētu

sprīest par vienas vai otras nozares absolūto vai relatīvo nozīmi rūpniecībā, jāaprēķina ražoto preču vērtības pieaugums jeb tā sauc. produkcijas netto vērtība. Valsts statistiskā pārvalde to darījusi, atskaitot no produkcijas radītās vērtības izejvielu vērtību, palīga materiālu vērtību, kurināmo vērtību, pirktais elektriskās strāvas vērtību un atliecību par citiem izdotu darbu.

No sekojošās tabulas redzams, ka pārtikas un garšvielu rūpniecība, kā pārskata, tā iepriekšējā gadā, jaunu vērtību radīšanā stāvējusi pirmā vietā. Tai seko tekstilrūpniecība ar metallrūpniecības un mašīnbūvju nozari:

Nozares	Produkcijas netto vērtība (Tūkstošos latu)				Produkcijas fizisko daudzumu indekss (1930.—1933. g.=100)		
	1935. g.	%	1936. g.	%	1935. g.	1936. g.	%
I. Raktuves un akm. lauzt.	1 869	0,91	2 360	1,08	.	.	.
II. Keram., akm. izstr. saist. v.	9 555	4,65	11 609	5,34	165	197	19,39
III. Metallapstr. un mašīnr.	28 091	13,66	32 542	14,96	152	183	19,61
IV. Ķīm. rūpn.	14 069	6,84	14 469	6,65	104	110	5,77
V. Ādu rūpn.	4 496	2,19	4 428	2,04	118	116	-1,70
VI. Tekstilrūpn.	39 623	19,27	38 095	17,52	151	165	9,27
VII. Kokrūpniec.	13 860	6,74	18 955	8,72	99	118	19,19
VIII. Papīrrūpn.	8 411	4,09	10 430	4,79	149	157	5,37
IX. Poligr. rūpn.	8 162	3,97	9 116	4,20	139	159	14,39
X. Pārtikas un garšv. rūpn.	45 080	21,92	40 556	18,65	142	125	-11,97
XI. Apavu, apģ. un tual. p. r.	8 917	4,34	9 264	4,26	136	136	—
XII. Celtniecība	7 409	3,60	8 892	4,09	.	.	.
XIII. Gāzes, elektr. un ūdensv. iest.	15 454	7,52	15 567	7,16	.	.	.
XIV. Tīrība un hig.	613	0,30	1 183	0,54	.	.	.
Kopā	205 609	100	217 466	100	140	146	4,29

Atsevišķo rūpniecības nozaru radīto vērtību summa, resp. visas rūpniecības nettoprodukcija¹⁾ sastāda to t a u t a s

¹⁾ Nettoprodukcijā, kā tas no tās aprēķina izriet, ietilpst: algas, nodokļi, dažādas ekspluatācijas summas, amortizācija, kapitāla rente un arī uzņēmēja peļņa.

ienākumu daļu, ko dod rūpniecība. 1935. gadā tautas ienākumi no rūpniecības līdzinājās 205,6 milj. Ls, 1936. gadā — 217,5 milj. Ls, tā tad auguši par 5,27%.

Par nožēlošanu, nettoprodukcija neraksturo pašas ražošanas apmērus, izgatavoto preču fiziskos daudzumus. Var notikt, ka nejaušu apstākļu, piemēram, cenu sabrukuma dēļ produkcijas nettovērtība ir pat negatīva, kaut gan atbilstošās preces ražotie daudzumi tai pašā laika periodā auguši. Šeit nu parasti izlīdzās ar speciālu indeksu,¹⁾ kas aprēķināts, balstoties galvenā kārtā uz ražoto preču fiziskiem daudzumiem un tādēļ pilnīgāki raksturo to kustību, kā nettoprodukcija.

Šādu Latvijas rūpniecībai aprēķinātu indeksu tad arī ievietojam pēdējā tabulā blakus nettoprodukcijas skaitļiem.

Nošlīdzot šo apskatu illūstrēsīm mūsu rūpniecības augšanu arī ar dažū svarīgāku preču 1935. un 1936. g. ražotiem daudzumiem absolūtos skaitļos:

	Mēra vienība	Ražots:	
		1935. g.	1936. g.
1) Būvmateriāli:			
ķieģeļi, māla	1000 gab.	59 326	81 051
cements, Portl.	ton.	67 596	94 959
kaļķi, dedzin.	"	26 370	34 154
stikls, logu	1000 m ²	676	831
u. t. t.			
2) Mākslīgie mēsli:			
superfosfāts	ton.	68 949	70 597
kaulu milti	"	522	1 437
u. t. t.			
3) Lauks. mašīnas un darbarīki:			
arkli	gab.	4 942	6 940
ecēšas	"	4 172	6 056
zirgu grābekļi	"	485	1 003
vētītāji	"	712	766
kartup. racēji	"	126	398
labības tīrkūlēji	"	50	66
u. t. t.			

¹⁾ Tā aprēķina metodi skat. 1937. g. „Mēneša Biļetena“ 5. numurā (455.—464. lpp.).

	Mēra vienība	Ražots:	
		1935. g.	1936. g.
4) Daži citi ražojumi:			
velosipēdi	gab.	22 674	32 442
cellulōze, ķīm.	ton.	17 221	20 004
” mēch.	”	9 176	12 724
papīrs	”	27 447	28 963
sērkoc. skalīņi	milj.	45 408	51 011
u. t. t.			

2. Celtniecība un ugunsdzēsība.

Celtniecība. 1936. gadā Latvijas pilsētās uzceltas un pieņemtas 1218 ēkas, t. i. par 25,18% vairāk kā gadu iepriekš, kad atzīmētas tikai 973 jaunceltnes. Tomēr, ēku kopskaita tīrais pieaugums pārskata gadā samazinājies no 819 uz 129 ēkām jeb par 84,25%. Tas izskaidrojams ar to, ka sakarā ar likumu par sagruvušu ēku nojaukšanu un savešanu kārtībā, 1936. gadā pastiprinātā kārtā noritējusi nederīgu ēku noplēšana. Ja 1935. gadā reģistrētas tikai 154 noplēstas ēkas, 1936. gadā (nemaz neskaitot līdz tās 247 nojauktās ēkas, kas ilgāku laiku bija stāvējušas bez izmantošanas) to skaits sasniedz jau 1089.

Tikai Rīgai un lielākām Vidzemes pilsētām ēku kopskaita tīrais pieaugums ir pozitīvs skaitlis. Liepājai tas izteicams ar 0, bet gandrīz visām citām pilsētām ir negatīvs.

Protams, tas nenozīmē pagurumu ne celtniecībā, nedz arī speciāli dzīvokļu celtniecībā, kaut arī pastiprinātas ēku nojaukšanas dēļ dzīvokļu un dzīvojamo istabu skaita tīrais pieaugums pagaidām, līdz jaunu ēku uzcelšanai noplēsto vietā, nav vairs kāpis. Kā Daugavpilī un Jelgavā, tā vienā otrā citā pilsētā, kopš pasaules kara laikiem vēl rēgojās sašautas vai ugunsgrēkā cietušas ēkas. Dažās no tām aizņēma vērtīgus gruntsgabalus, bet jau gadiem ilgi nemaz netika izmantotas, citas, primitīvi pielāgotas saimniecības vajadzībām vai pat dzīvokļiem, apdraudēja cilvēku veselību un dzīvību. Visas šīs ēkas bojāja pilsētu izskatu un atradās pretrunā ar mūsu dzīves vispārīgo uzplaukumu. Tagad tās noārdītas, lai dotu vietu vēl straujākai celtniecības attīstībai nākotnē.

Pēc sava uzdevuma pārskata gadā nojauktās un jaunceltās ēkas sadalās šādi:

	Nojauktas ēkas		Uzceltas ēkas		Tīrais pieaugums	
	Dzīvojamās ēkas (īres nami u. t. t.)	Nedzīvojamās ēkas (sabiedr. ēkas, fabrikas, veikali, saimn. ēkas u. t. t.)	Dzīvojamās ēkas (īres nami u. t. t.)	Nedzīvojamās ēkas (sabiedr. ēkas, fabrikas, veikali, saimn. ēkas u. t. t.)	Dzīvojamās ēkas (īres nami u. t. t.)	Nedzīvojamās ēkas (sabiedr. ēkas, fabrikas, veikali, saimn. ēkas u. t. t.)
Rīgā	51	80	319	110	268	30
Liepājā	18	30	17	31	—1	1
Daugavpīlī	15	144	4	52	—11	—53
Jelgavā	13	100	22	33	9	—67
Ventspīlī	4	46	23	33	19	—13
Pārēj. pils.	148	440	203	371	55	—69
K o p ā	249	840	588	630	339	—210

Lielākā daļa, 77 no katrām 100 noplēstām ēkām bijušas nedzīvojamās. Ar to arī izskaidrojams šīs kategorijas ēku negatīvais tīrais pieaugums, kaut gan no jauna pārskata gadā to uzcelts vairāk kā dzīvojamu ēku.

Tagad tālāk apskatīsim dzīvojamo ēku celtniecību, kuŗas uzdevums ir nodrošināt iedzīvotājus ar vienu no eksistences pamatelementiem — ar dzīvokļiem.

Dzīvokļu celtniecības rezultātus mūsu galvas pilsētā tēlo sekojošā tabula:

	1933. g.	1934. g.	1935. g.	1936. g.
Pabeigtās un pieņemtās jaunbūvēs:				
Klātnākušo dzīvokļu kopskaits	477	782	1 007	1 363
No tiem: 1 istabu dzīvokļi . .	99	197	270	365
2 " " . .	239	324	427	586
3 " " . .	101	181	223	292
4 " " . .	27	51	66	72
5 " " . .	7	25	10	22
6 un vair. ist. dzīv.	4	4	11	26
Klātnākušo istabu kopskaits .	1 056	1 741	2 179	2 994
Pabeigtās pārbūvēs:				
Klātnākušo dzīvokļu skaits . .	10	15	4	11
" istabu " . .	30	36	10	35

	1933. g.	1934. g.	1935. g.	1936. g.
Nopostītās un noplēstās ēkās:				
Likvidēto dzīvokļu skaits	13	85	21	183
„ istabu „	27	190	41	383
Tīrais pieaugums:				
Dzīvokļu skaits	474	712	990	1 191
Istabu skaits: pavisam	1 059	1 587	2 148	2 646
uz 10 000 iedz.	28,0	42,0	55,8	68,7
Celtniecības intensitātes rādītājs (1933. g. = 100)	100	150	199	245

Rīgā, sevišķi tās nomalēs, daudz namu nopostīja kara laikā vai arī noplēsa pirmajos pēckara gados, kad nevarēja dabūt līdzekļus to remontam, bet dzīvokļus bija grūti izīrēt. Kad nu Rīgā, kultūrālai un saimniecības dzīvei attīstoties, kā galvas pilsētā strauji pieauga iedzīvotāju skaits, radās diezgan ass dzīvokļu, sevišķi mazāko dzīvokļu trūkums.

Ja līdz 1934. gadam mazāk bija darīts paša dzīvokļu trūkuma novēršanai, bet gan vairāk tā nevēlamo seku — dzīvokļu cenu kāpšanas aizkavēšanai (to normēšanas ires valdēs), tad tagad, kopš minētā gada, apstākļi krasi mainījušies. Attīstījušies strauja dzīvokļu celtniecība, kas dzīvokļu trūkumu jau ievērojami mīkstinājusi. Ja par šīs celtniecības intensitātes rādītāju pieņemsim dzīvojamo istabu skaita tiro pieaugumu, un šo pieaugumu 1933. gadā (28,0) pielīdzināsim 100, tad atbilstošie pieaugumi nākošos gados, pārreķināti pēc 1933. gada kā pamata momenta, būs: 1934. gadā — 150, 1935. gadā — 199 un 1936. gadā — 245. Dzīvokļu celtniecības intensitāte 1936. gadā, salīdzinot ar 1933. gadu, pieaugusi, tā tad 2,5 kārtīgi.

Jāatzīmē, ka dzīvokļu celtniecība visupirms centusies apmierināt prasības pēc mazajiem dzīvokļiem, kuŗu, kā jau minējām, visvairāk trūkst. 1934.—1936. g., no klātnākušo dzīvokļu kopskaita 3 152, mazie dzīvokļi (1—3 istabas) sastāda 2 865 jeb 90,89%.

Intensīvi dzīvokļu celtniecība norit arī Jelgavā. Latvijas lauksaimniecības kameras un Lauksaimniecības akadēmijas novietotās Zemgales metropolē, cukurfabrikas un atjaunotā ķieģelrūpniecība, ostas izbūve un taml. soļi vei-

cina iedzīvotāju skaita augšanu pilsētā, līdz ar ko arī aug pieprasījums pēc dzīvokļiem. Laikā no 1934. līdz 1936. gadam tādēļ no jauna uzcelti 225 dzīvokļi ar 571 istabu:

Pabeigtās un pieņemtās jaunbūvēs:

	1933. g.	1936. g.
klātnākušo dzīvokļu kopskaits	38	74
„ istabu „	76	186
Pabeigtās pārbūvēs:		
klātnākušo dzīvokļu kopskaits	23	8
„ istabu „	41	27
Nopostītās un noplēstās ēkās:		
likvidēto dzīvokļu kopskaits	1	24
„ istabu „	3	44
Tīrais pieaugums:		
Dzīvokļu skaits	60	58
<hr/>		
Istabu skaits: pavisam	114	169
uz 10 000 iedzīv.	34,5	49,7
Celtniec. intensit. rād. (1933. g. = 100)	100	144

Lielu rosību pārskata gadā dzīvokļu celtniecībā uzrādījusi arī Ventspils:

	1933. g.	1936. g.
Pabeigtās un pieņemtās jaunbūvēs:		
klātnākušo dzīvokļu kopskaits	26	27
„ istabu „	51	58
Pabeigtās pārbūvēs:		
klātnākušo dzīvokļu kopskaits	2	10
„ istabu „	3	23
Nopostītās un noplēstās ēkās:		
likvidēto dzīvokļu kopskaits	3	6
„ istabu „	5	12
Tīrais pieaugums:		
Dzīvokļu skaits	25	31
<hr/>		
Istabu skaits: pavisam	49	69
uz 10 000 iedzīv.	28,8	43,1
Celtniec. intensit. rād. (1933. g. = 100)	100	150

Liepāja kara laikā necieta; arī iestāžu, veikalu un darbnīcu vajadzībām tur neaizņēma tik daudz dzīvokļu kā galvas pilsētā. Iedzīvotāju Liepājā pašreiz ir 57 tūkstoši, tā tad mazāk kā 1897. gadā (64 tūkstoši). Šādos apstākļos pieprasījumi pēc dzīvokļiem nepārsniedz to piedāvājumus, citiem vārdiem, nav pamata pastiprinātai dzīvokļu celtniecībai. Ar to arī izskaidrojams tas, ka Liepājā pārskata gadā dzīvojamu istabu skaita tīrais pieaugums sastāda tikai 23.

Daugavpilī gan stipri daudz kara laikā nopostītu dzīvojamo ēku, tomēr iedzīvotāju skaits tur vēl vairāk krities (1897. gadā to skaitījās 70 tūkst., tagad — tikai 45 tūkst.). Tādēļ bez kādas dzīvokļu celtniecības Latgales metropolē nav dzīvokļu trūkuma un tur nerodas pat tad, ja pārskata gadā dzīvojamo istabu kontingents samazinājies par 15 istabām (pabeigtās jaunbūvēs un pārbūvēs nākušas klāt 29 istabas, bet ar ēku nojaukšanu gājušas nost 44 istabas).

Pārējās 55 pilsētās lielākai dzīvokļu celtniecības aktivitātei pēdējos gados nav bijis pamata. Dažās no šīm pilsētām pirmajos valsts pastāvēšanas gados apbūvēšanās noritēja tik strauji, kā tagad tur varam runāt pat par zināmu dzīvokļu pārprodukciju. Tādēļ dabīga un saimnieciski dibināta ir šīs kategorijas pilsētās novērotā parādība, kā dzīvojamo istabu skaita tīrais pieaugums tur gadu no gada samazinājas:

	1933. g.	1934. g.	1935. g.	1936. g.
Pabeigtās un pieņemtās jaunbūvēs:				
klātnākušo dzīvokļu kopskaits	764	669	337	332
„ istabu „	2 071	1 698	938	900
Pabeigtās pārbūvēs:				
klātnākušo dzīvokļu kopskaits	19	28	46	11
„ istabu „	64	85	141	76
Nopostītās un noplēstās ēkās:				
likvidēto dzīvokļu kopskaits	30	30	41	189
„ istabu „	69	65	89	354
Tīrais pieaugums:				
Dzīvokļu skaits	753	667	342	154
Istabu skaits: pavisam	2 066	1 718	990	622
uz 10 000 iedz.	122,2	101,7	56,9	35,7
Celtniecības intensitātes rādītājs (1933. g. = 100)	100	83	47	29

Visas Latvijas pilsētas kopā ņemot, dzīvokļu celtniecības ainu 1933.—1936. g., gūstam no sekojošā pārskata:

	1933. g.	1934. g.	1935. g.	1936. g.
Pabeigtās un pieņemtās jaunbūvēs:				
klātnākušo dzīvokļu kopskaits	1 432	1 658	1 506	1 830
„ istabu „	3 594	3 946	3 544	4 226
Pabeigtās pārbūvēs:				
klātnākušo dzīvokļu kopskaits	89	66	67	37
„ istabu „	246	187	177	206
Nopostītās un noplēstās ēkās:				
likvidēto dzīvokļu kopskaits . .	48	127	87	457
„ istabu „	105	277	187	918
Tīrais pieaugums:				
Dzīvokļu skaits	1 473	1 597	1 486	1 410
<hr/>				
Istabu skaits: pavisam	3 735	3 856	3 534	3 514
uz 10 000 iedz.	53,6	55,3	49,7	49,4
Intensitātes rād. (1933. g. = 100)	100	103	93	92

Caurmērā dzīvokļu celtniecība pēdējos gados mūsu pilsētās norit diezgan vienmērīgi. Atkarībā no stāvokļa dzīvokļu tirgū, dažās pilsētās (Rīgā, Jelgavā u. t. t.) tās intensitāte pieņemas, citās — stāv uz vietas, bet vēl citās — atslābst.

Nesalīdzināmi lielāka rosība saskatāma sabiedrisko ēku celtniecībā, kas līdz 1934. gadam bija atstāta stipri novārtā un kur tagad sparīgi strādā, lai veiktu nokavēto.

Pēc iepriekšējiem pagaidu skaitļiem, pavisam laikā no 1934. līdz 1937. gadam no jauna uzceltas 334 sabiedriskas ēkas, bet kapitāls remonts izdarīts 319:

Eku atrašanās vieta	Eku skaits	Jaunceltnes		Eku skaits	Kapitālremonti	
		Vērtība (Ls)	%		Vērtība (Ls)	%
Rīgā	27	4 304 621	22,54	28	1 756 637	26,72
Provincēs pils.	58	4 027 756	21,09	69	1 970 965	29,97
Tai skaitā:						
Vidzemē	18	1 194 761	6,26	22	178 649	2,72
Kurzemē	8	476 121	2,49	18	207 732	3,16
Zemgalē	18	1 486 789	7,78	15	1 240 763	18,87
Latgalē	14	870 085	4,56	14	343 821	5,22

Ēku atrašanās vieta	Ēku skaits	Jaunceltnes		Ēku skaits	Kapitālremonti	
		Vērtība (Ls)	%		Vērtība (Ls)	%
Laukos	249	10 765 455	56,37	222	2 847 624	43,31
Tai skaitā:						
Vidzemē	87	4 247 984	22,24	79	1 265 013	19,24
Kurzemē	44	1 815 908	9,51	23	328 001	4,99
Zemgalē	55	2 597 093	13,60	52	794 376	12,08
Latgalē	63	2 104 470	11,02	68	460 234	7,00
Kopā	334	19 097 832	100,00	319	6 575 226	100,00

Jaunceltnes, neieskaitot grunts un tās labierīcību vērtību, izmaksājušas Ls 19 097 832; kapitāliem remontiem izdoti Ls 6 575 226. Kopā, tā tad, sabiedrisko ēku celtniecībā pēdējos gados ieguldīti Ls 25 673 058.

Ievēribas cienīgs ir tas fakts, ka sabiedrisko ēku celtniecību stipri skar arī mūsu laukus. No 19,1 milj. latu, kas izdoti par jaunceltnēm, 10,8 milj. latu jeb 56,37% ieguldīti lauku sabiedriskās ēkās. Tas pats sakāms par kapitāliem remontiem: no to kopvērtības — 6,6 milj. latu — lauku sabiedriskām celtnēm izdoti 2,8 milj. latu jeb 43,31%.

Sabiedrisko ēku celtniecībai galvas pilsētā, 1934.—1937. g., izdoti 4,3 milj. latu (22,54 % no jaunceltās sabiedriskās ēkās izvērtētā kapitāla 19,1 milj. latu), bet to remontiem — 1,8 milj. latu jeb 26,72%.

(Sk. tab. 236. lpp.).

No sabiedriskās jaunceltnēs ieguldītiem 19,1 milj. latu uz valsti krīt 4,2 milj. latu jeb 21,75%, uz pašvaldībām — 12,2 milj. latu jeb 63,75%, bet uz pārējiem būvju īpašniekiem (Latvijas kredītbanka, aizsargu organizācija, draudzes u. t. t.) — 2,7 milj. jeb 14,50%.

No sabiedrisko ēku kapitālremontos ieguldītiem 6,6 milj. latu uz valsti krīt 2,4 milj. latu jeb 37,20%, uz pašvaldībām — 3,8 milj. latu jeb 57,17% un uz pārējiem — 0,4 milj. latu jeb 5,63%.

Visvairāk līdzekļu sabiedriskās celtnēs līdz šim, tā tad, ieguldījušas pašvaldības:

Provincē:

	Rīgā		pilsētās		laukos		Kopā				
	Būvju ipašnieki: skaitis	Ēku vērtība Ls	Ēku skaitis	Ēku vērtība Ls	Ēku skaitis	Ēku vērtība Ls	Ēku skaitis	Ēku vērtība Ls			
Jaunceltnes:											
Valsts	8	765 000	13	893 416	22,16	58	2 496 016	23,18	79	4 153 432	21,75
Pašvald.	15	2 320 903	53,92	2 347 157	58,27	135	7 507 410	69,74	178	12 175 470	63,75
Pārējie	4	1 218 718	28,31	17 788 183	19,57	56	762 029	7,08	77	2 768 930	14,50
Kopā	27	4 304 621	100,00	58 4 027 756	100,00	249	10 765 455	100,00	334	19 097 832	100,00

Kapitālremonti:

Valsts	4	777 580	44,27	10 1 334 416	67,70	20	334 183	11,73	34	2 446 179	37,20
Pašvald.	23	684 057	38,94	57 623 158	31,62	189	2 451 697	86,10	269	3 758 912	57,17
Pārējie	1	295 000	16,79	2 13 391	0,68	13	61 744	2,17	16	370 135	5,63
Kopā	28	1 756 637	100,00	69 1 970 965	100,00	222	2 847 624	100,00	319	6 575 226	100,00

Visvairāk gādāts par skolām. No 334 jaunceltņēm 120 ir skolas, pie kam to vērtība sastāda 50,27% no sabiedrisko jaunceltņu kopvērtības 19,1 milj. latu. No 319 kaptāli remontētām sabiedriskām ēkām 131 atkal ir skola. To remontiem izdoti 2,4 milj. latu jeb 36,30% no remontu kopvērtības 6,6 milj. latu.

Skolām seko slimnīcas, sanātorijas un atpūtas nami (no jauna uzceltas 10 ēkas 1,9 milj. latu vērtībā, remontētas 26 ēkas, izdodot šim nolūkam 0,5 milj. latu), pasta telegrafa kantori (20 jaunas ēkas par 1,6 milj. latu un 11 ēkas remontī par 0,2 milj. latu), dzelzceļu stacijas (37 jaunas ēkas 1,2 milj. latu un 7 ēku remontī par 0,1 milj. latu), pašvaldību ēkas (29 jaunas par 0,9 milj. latu un 68 ēku remontī par 0,6 milj. latu), tautas un aizsargu nami (14 jauni par 0,6 milj. latu un 14 remontu par 0,2 milj. latu) u. t. t.:

Ēkas pēc uzdevuma	Jaunceltnes			Kapitālremonti		
	Ēku skaits	Vērtība Ls	%	Ēku skaits	Vērtība Ls	%
Baznīcas un lūgšanas nami . . .	30	803 512	4,21	11	141 291	2,15
Pieminekļi	16	931 350	4,88	—	—	—
Skolas	120	9 600 414	50,27	131	2 386 429	36,30
Doktorāti	9	265 353	1,39	6	46 577	0,71
Slimnīcas, sanat., atpūtas nami . .	10	1 872 403	9,80	26	531 443	8,08
Patversmes	6	49 628	0,26	27	290 764	4,42
Pašvald. ēkas . .	29	937 498	4,91	68	563 536	8,57
Tai skaitā:						
pils. valžu nami	3	130 590	0,68	10	215 485	3,28
pag. " "	26	806 908	4,23	58	348 051	5,29
Tautas un aizsargu nami	14	561 656	2,94	14	151 805	2,31
Dzelzce. stacijas .	37	1 177 060	6,16	7	141 165	2,15
Pasta-telegr.-telefona kant. . . .	20	1 647 700	8,63	11	158 650	2,41
Citas valsts iestāžu ēkas	6	193 586	1,01	8	1 741 883	26,49
Sev. nemin. sab. vaj. celtās ēkas	37	1 057 672	5,54	10	421 683	6,41
K o p ā	334	19 097 832	100,00	319	6 575 226	100,00

Jauncelto un kapitāli remontēto ēku sagrupējums pēc to uzdevumiem un atrašanās vietām redzams no sekojošiem pārskatiem:

1. Jaunceltnes (ēku skaits).

Ekas pēc uzdevuma:	Rīgā	Provincē pilsētās	Kopā	Vidzemes pagastos	Kurzemes pagastos	Zemgales pagastos	Latgales pagastos	Kopā	Pavisam
Baznīcas un lūgš. nami	1	11	12	2	5	3	8	18	30
Pieminekļi	1	3	4	5	2	2	3	12	16
Skolas	8	13	21	36	15	19	29	99	120
Doktorāti	—	1	1	3	—	3	2	8	9
Slimnīcas, sanātorijas, atpūtas nami	3	2	5	2	—	2	1	5	10
Patversmes	—	1	1	2	—	3	—	5	6
Pašvaldību ēkas	—	3	3	8	5	4	9	26	29
Tautas un aizsargu nami	—	—	—	3	2	6	3	14	14
Dzelzceļu stacijas	—	1	1	14	13	5	4	36	37
Pasta-telegrāfa-tēlefo- na kantori	4	6	10	3	2	4	1	10	20
Citu valsts iest. ēkas	1	2	3	1	—	—	2	3	6
Sevišķi neminētas, sabiedrības vajadzīb. celtas ēkas	9	15	24	8	—	4	1	13	37
Kopā	27	58	85	87	44	55	63	249	334

2. Kapitālremonti (ēku skaits).

Baznīcas un lūgš. nami	—	1	1	6	—	1	3	10	11
Pieminekļi	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Skolas	2	24	26	35	8	24	38	105	131
Doktorāti	—	1	1	3	—	1	1	5	6
Slimnīcas, sanātorijas, atpūtas nami	19	5	24	—	—	2	—	2	26
Patversmes	—	13	13	3	5	6	—	14	27

Ekas pēc uzdevuma:	Rīgā	Provincēs pilsētās	Kopā	Vidzemes pagastos	Kurzemes pagastos	Zemgales pagastos	Latgales pagastos	Kopā	Pavisam
Pašvaldību ēkas . . .	1	9	10	23	5	10	20	58	68
Tautas un aizsargu nami	—	1	1	4	1	3	5	13	14
Dzelzceļu stacijas . .	1	3	4	2	—	1	—	3	7
Pasta-telegrāfa-telefo- na kantori	1	2	3	2	3	3	—	8	11
Citu valsts iest. ēkas	2	4	6	1	—	—	1	2	8
Sev. neminētas, sab. vajadz. celtās ēkas	2	6	8	—	1	1	—	2	10
Kopā	28	69	97	79	23	52	68	222	319

Beigās jāatzīmē, ka lielāks skaits sabiedrisko ēku gan iesāktas, bet vēl nav pabeigtas un tādēļ šajā apskatā nemaz neietilpst. Kā tādas minēsim:

1) Tiesu pili Rīgā; 2) kara mūzēju Rīgā; 3) Finanšu ministrijas bloka māju; 4) Rīgas pagaidu strādnieku slimokasēs namu u. t. t.

Tas pats sakāms arī par kapitālremontiem. Cik zināms, tādi uzsākti, bet pašreiz vēl nepabeigti vairākās vietās: 1) Izglītības ministrijas namā Rīgā, Vaļņu ielā Nr. 2; 2) Latvijas darba kameras namā Rīgā; 3) Valsts tipografijas namā Rīgā; 4) Latvijas Kreditbankas namā Liepājā; 5) Latvijas Kreditbankas namā Ventspilī; 6) Latvijas darba kameras namā Ventspilī; 7) Linu un kaņepāju monopola telpās Rīgā u. t. t.

Ugunsdzēsība. Ja ugunsgrēku nodarītie zaudējumi pēdējos gados strauji krituši (1933. gadā tie sastādīja 7,5 milj. latu, 1934. gadā — 7,2 milj. latu, bet 1936. gadā — vairs tikai 4,5 milj. latu), tad arī te parādās jauna laika ietekme. No vienas puses, kā to jau savā vietā minējām, samazinājusies ļaunprātīgā dedzināšana, no otras puses revidēta un, kur tas nepieciešams, lietderīgāki pārkārtota arī ugunsdzēsība.

Ugunsdzēsēju organizāciju skaits valstī kopš 1933. gada pieaudzis no 165 uz 212 jeb par 28,48%:

	Ugunsdzēsēju organizāciju skaits			
	1933. g.		1936. g.	
	skaits	%	skaits	%
Rīga	27	16,36	24	11,32
	% 100,00		88,89	
Vidzeme	46	27,88	69	32,55
	% 100,00		150,00	
Kurzeme	29	17,58	35	16,51
	% 100,00		120,69	
Zemgale	31	18,79	41	19,34
	% 100,00		132,26	
Latgale	32	19,39	43	20,28
	% 100,00		134,38	
<hr/>				
Latvija	165	100,00	212	100,00
	% 100,00		128,48	
Tai skaitā: pilsētās	99	60,00	92	43,40
	% 100,00		92,93	
laukos	54	32,73	112	52,83
	% 100,00		207,41	
uz dzelzē.	12	7,27	8	3,77
	% 100,00		66,67	

Pilsētās dažas ugunsdzēsības ziņā nenozīmīgas ugunsdzēsēju organizācijas likvidētas, tā kā tur organizāciju kop skaits 1936. gadā, salīdzinot ar 1933. gadu, samazinājies no 99 uz 92 jeb par 7,07%. Laukos, turpretim, ugunsdzēsēju organizāciju skaits kopš 1933. gada pieaudzis no 54 uz 112, t. i. vairāk kā divkārtšojies. Jaunas organizācijas nodibinātas tādās vietās, kur līdz šim nebija speciāli organizētas palīdzības ugunsgrēka gadījumam.

Līdzīgu ainu uzrāda arī aktīvo ugunsdzēsēju skaita kustību pa atsevišķiem gadiem. Kamēr pilsētās tas nostabilizējies un svārstas ap 9 tūkstošiem, laukos aktīvo ugunsdzēsēju skaits kopš 1933. gada divkārtšojies.

	Aktīvo ugunsdzēsēju skaits pa apgabaliem							
	1933. g.	%	1934. g.	%	1935. g.	%	1936. g.	%
Rīga	3 529	29,57	3 645	28,79	3 663	28,06	3 522	26,64
%	100,0		103,29		103,80		99,80	
Vidzeme	3 370	28,24	3 568	28,18	3 873	29,67	3 895	29,46
%	100,0		105,88		114,93		115,58	
Kurzeme	1 767	14,81	1 825	14,42	1 917	14,69	1 954	14,78
%	100,0		103,28		108,49		110,58	
Zemgale	1 501	12,58	1 716	13,55	1 794	13,74	1 946	14,72
%	100,0		114,32		119,52		129,65	
Latgale	1 768	14,81	1 906	15,06	1 807	13,84	1 904	14,40
%	100,0		107,81		102,21		107,69	
Latvija	11 935	100,00	12 660	100,00	13 054	100,00	13 221	100,00
%	100,0		106,07		109,38		110,78	
Tai skaitā:								
pilsētās	9 469	79,34	9 435	74,53	9 518	72,91	9 175	69,40
%	100,0		99,64		100,52		96,90	
laukos	1 841	15,43	2 807	22,17	3 185	24,40	3 777	28,57
%	100,0		152,47		173,00		205,16	
uz dzelzč.	625	5,23	418	3,30	351	2,69	269	2,03
%	100,0		66,88		56,16		43,04	

Pilsētās uz katrām 1 000 iedzīvotājiem pārskata gadā bijuši 13 aktīvi ugunsdzēsēji, laukos — 3, bet valstī caurmērā 7:

	Pilsētās			Laukos			Kopā un caurmērā		
	Iedzīvotāju skaits	Aktīvo ugunsdzēsēju skaits	Ugunsdzēs. skaits uz 1000 iedzīv.	Iedzīvotāju skaits	Aktīvo ugunsdzēsēju skaits	Ugunsdzēs. skaits uz 1000 iedzīv.	Iedzīvotāju skaits	Aktīvo ugunsdzēsēju skaits	Ugunsdzēs. skaits uz 1000 iedzīv.
Rīga	385 063	3 522	9	—	—	—	385 063	3 522	9
Vidzeme	67 006	2 345	35	339 241	1 484	4	406 247	3 895	10
Kurzeme	100 246	1 300	13	192 413	654	3	292 659	1 954	7
Zemgale	70 591	865	12	228 778	978	4	299 369	1 946	6
Latgale	87 657	1 143	13	479 507	661	1	567 164	1 904	3
Latvija	710 563	9 175	13	1 239 939	3 777	3	1 950 502	13 221	7

Rīgā uz katriem 1 000 iedzīvotājiem nākas 9 aktīvo ugunsdzēsēji, pilsētās ar 15—60 tūkst. iedzīvotājiem — 7, pilsētās ar 5—15 tūkst. iedzīvotājiem — 22, pilsētās ar 2—5 tūkst. iedzīvotāju — 27 un pilsētās ar iedzīvotāju skaitu līdz 2 tūkst. — 37.

Laukos absolūti un relatīvi visvairāk aktīvo ugunsdzēsēju Vidzemē (1 484 jeb 4 uz katriem 1 000 iedzīvotājiem), bet vismazāk Latgalē (661 jeb 1 uz katriem 1 000 iedzīvotājiem).

Uzlabota pēdējos gados ugunsdzēsēju organizāciju tehniskā iekārta. Motoršļircu skaits 1933. gadā bija 103, bet 1936. gadā to jau ir 157; rokas šļircu skaits tai pašā laikā sprīdi pieaudzis no 330 uz 400, hidropultu skaits — no 167 uz 293 un transporta auto skaits — no 40 uz 94.

Sevišķi šie uzlabojumi skāruši laukus, kur ugunsdzēsēji līdz tam bija ļoti vāji apgādāti ar ugunsdzēsības piederumiem. Pārskata gadā laukos jau redzam 48 motoršļircs 1931. gadā atzīmēto 13 vietā, 178 rokas šļircs 107 vietā, 72 hidropultus 38 vietā, 13 transporta auto 2 vietā u. t. t.

	Auto- šļircs	Motoru šļircs	Rokas šļircs	Hidro- pulti	Transporta auto
1933. g.	23	103	330	167	40
tai skaitā: pilsētās	23	82	205	125	37
laukos	—	13	107	38	2
uz dzelzc.	—	8	18	4	1
1934. g.	23	123	375	197	54
tai skaitā: pilsētās	23	93	197	136	46
laukos	—	25	161	58	8
uz dzelzc.	—	5	17	3	—
1935. g.	23	143	392	221	79
tai skaitā: pilsētās	23	116	201	147	64
laukos	—	33	178	72	13
uz dzelzc.	—	4	13	2	2
1936. g.	24	157	400	298	94
tai skaitā: pilsētās	24	107	197	155	68
laukos	—	48	193	141	25
uz dzelzc.	—	2	10	2	1

Par ugunsdzēsēju organizāciju sniegto palīdzību varam spriest pēc šādiem skaitļiem:

	Ugunsgrēku kopskaits 1936. g.	Ugunsgrēku skaits, kuņu dzēs. piedal. aktīvie ugunsdzēsēji.	%
Rīga	297	1 156	389,23
Vidzeme	431	356	82,60
Kurzeme	282	206	73,05
Zemgale	276	166	60,15
Latgale	801	176	21,97
Uz dzelzceļiem	27	8	29,62
Kopā	2 114	2 068	—

Rīgā pārskata gadā katrā ugunsgrēkā dzēšanas darbos caurmērā piedalījušās 4 organizācijas. Vidzemē no katriem 100 ugunsgrēku gadījumiem ugunsdzēsēji dzēšanā piedalījušies 83 gadījumos, Kurzemē — 73 gadījumos, Zemgalē — 60 gadījumos un Latgalē — 22 gadījumos.

3. Patentes, reģistrētie paraugi un preču nozīmes.

Latvijā patentu pieteikšanu, piešķiršanu un reģistrāciju pārzin Finanču ministrijas tirdzniecības un rūpniecības departamentam pakļauta Patentu valde. Pēdējā ved patentu reģistru un ikgadus izdod patentu sarakstu.

Pārskatu par patentu, reģistrējamo paraugu un preču nozīmju kustību 1936. gadā sniedz sekojošā tabuliņa:

	Vietējie	Ārzemju
Izgdrojumi:		
Pieteikumu skaits	227	86
Izsniegto patentu skaits	64	49
Dzēsto patentu skaits	66	74
Gada beigās spēkā esošo patentu skaits	194	302
Reģistrējamie paraugi:		
Izsniegto apliecību skaits	77	1
Dzēsto apliecību skaits	83	1
Gada beigās spēkā esošo apliecību skaits	210	10
Reģistrējamas preču nozīmes:		
Izsniegto apliecību skaits	192	97
Dzēsto apliecību skaits	237	137
Gada beigās spēkā esošo apliecību skaits	1 830	3 480

Jāatzīmē, ka no 1936. gada beigās spēkā esošu patentu skaita — 313 — uz mūsu pašu izgudrojumiem bija izsniegti 227 jeb 72,52%.

Pēc izgudrojumu klasēm pārskata gadā izsniegtie patenti sadalījās šādi:

Patentu klases Nr.	Patentu klases saturs	Izsniegto patentu skaits: vietējie ārzemju izgudrojumi	
2.	Rūdu, kurtuvju, palieku un atkrit. apstr.	—	1
8.	Metallu apstr., ķīmiska un elektrotechn.	—	1
9.	Metallu apstrādāšana — mēchaniska . .	1	2
10.	Metallu slipēš. un pulēšana; asināšana	1	—
12.	Atslēdznieki, kalēju un skārdnieku ražoj.	1	—
13.	Degvielas — cietas	—	2
17.	Tvaika katli, tv. vadi, katlu piederumi	—	1
21.	Šķidrumu sūkņi	1	1
25.	Elektrotehnika	4	9
26.	Instr., aparāti (optiskie un magnēt. u. c.)	1	—
28.	Ķīmija — neorganiskā	1	—
29.	Ķīmija — organiskā	1	2
31.	Dzelzceļu, ielu un tiltu būve	1	—
32.	Dzelzceļu iekārtas	1	2
33.	Ratu būve, automobiļi, motorrati . . .	2	2
34.	Zirgu lietas, aizjūgi, zirgu apkalšana . .	—	1
38.	Virszemes būves	1	—
39.	Apkurināš. un vēdināšanas iekārtas ēkās	2	1
40.	Apgaismošanas ietaises	1	—
44.	Dzīvokļu iekārtas	10	1
46.	Kokmateriālu rūpniecība	1	2
49.	Zemkopība, dārzkopība	5	—
51.	Miltu, putrainu un taml. rūpn.	1	—
53.	Degvīns, vīns, alus, etiķis, raugs . . .	—	1
54.	Barības un baudu līdzekļi, šokol. u. t. t.	1	—
55.	Lopkopība, putnkopība, biškopība . . .	—	1
56.	Piensaimniecība	1	—
58.	Zvejniecība, medniecība, zvēru iznīcināš.	2	1
59.	Gērēšana, kažokādu un ādu apstrādā- šana, mākslīgā āda	1	1
60.	Šķiedrvielu iegūšana un apstrādāšana .	—	1
62.	Aušana	—	1
63.	Vilnas u. c. audumu un dziļu krāsošana, balināšana, velšana	—	2

Patentu klases Nr.	Patentu klases saturs	Izsniegto patentu skaits: vietējie ārzemju izgudrojumi
65.	Pīšana, mežģinu pagatavošana, adīšana, tapiserija u. t. t.	— 1
67.	Apģērbu rūpniecība	4 1
69.	Gumijas rūpn., māksl. gum. āda u. t. t.	— 2
71.	Ceļojumu piederumi, rotas lietas u. c. .	4 —
73.	Spiestuves iekārtas, rakstāmmaš., zīmogi	1 —
74.	Grāmatu iesiešana	1 —
75.	Fotografija, kinematografija	— 1
79.	Transports un iesaiņošana, noliktavas .	5 1
80.	Sports, spēles, spēļu lietas	3 —
81.	Veselības kopšana	4 1
82.	Kaŗa lietas	1 6
K o p ā		64 49

IX. Satiksme un transports.

Dzelzceļi. Viens no svarīgākiem priekšnoteikumiem kultūras un saimniecības dzīves sekmīgai attīstībai ir biezs dzelzceļu tīkls, kas saista laukus ar pilsētām, nodrošinādams iedzīvotājiem ērtu un lētu satiksmi un preču pārvadāšanu.

Lai paceltu rosību arī attālākos valsts novados, pēdējos desmit gados tad arī izvesta plaša dzelzceļu jaunbūvju programma, pie kuŗas vēl joprojam tiek strādāts. Pašreiz ir atklātas šādas jaunas līnijas:

Sliežu platums 1524 mm.	Ģarums (km)	Staciju skaits
1. Glūda—Liepāja	163,7	23
2. Savienoj. ceļš Daugavgrīvā	3,0	—
3. Ilģeciema atzarojums	2,1	1
4. Dzirnupē—Aloja	104,8	26
5. Pakalnieši—Kūdupe	29,9	9
6. Rīga (5. klm.)—Suntaži	50,5	12
7. Madona—Lubāna	35,1	5
8. Krustpils—Jēkabpils	4,3	—
K o p ā	393,4	76

	Garums (km)	Staciju skaits
Sliežu platums 750 mm.		
1. Sita—Rēzekne	88,3	11
2. Liepāja—Kuldīga	99,0	20
Kopā	187,3	31
Sliežu platums 600 mm.		
1. Engure—Mērsrags	12,5	2
2. Valdgāle—Luba	15,1	3
3. Ventspils—Dundaga	50,8	8
4. Inčukalna meža dzelzceļš	22,9	—
5. Ogres " "	37,2	—
6. Siliņu " "	30,8	—
7. Plintiņu " "	13,1	—
8. Rojas līnijas pagarināj.	1,3	—
Kopā	183,7	13
Pavisam	764,4	120

Mūsu dzelzceļi arniecīgu izņēmumu (175,8 km jeb 5,38% no tīkla kopgaruma) pieder valstij. Tanī ieguldītais pamata kapitāls nav apgrūtināts ar parādiem, procentu un dividendu maksājumiem obligāciju un akciju turētājiem.

Pēc sliežu platuma mūsu dzelzceļu ekspluatējamo līniju garums sadalās šādi:

Ceļu kategorija	Sliežu platums (mm)	Ekspluatējamo līniju kopgarums 1937. g. 1. apr. (km) *)	% *)
Valsts dzelzceļi:			
Platceļu līnijas	1 524	1 970,0	60,19
Normālpplatuma līnijas	1 435	310,2	6,57
Pievedceļu līnijas	750	386,7	11,09
Lauku ceļu līnijas	600	548,8	16,77
Privātie dzelzceļi:			
Liepāja—Aizpute	1 000	48,8	1,50
Valmieras pievedceļš	750	127,0	3,88
Kopā		3 272,5	100,00

*) Dažāda platuma līdztekus līnijas kopsummā ieskaitītas vienu reizi.

Pašreiz pa daļai tiek projektētas un pa daļai jau atrodas būvē vēl šādas līnijas:

		Garums (km)	Staciju skaits
1. Aloja—Rūjiena	apm.	35	4
2. Suntaži—Ērgļi	"	43	8
3. Ērgļi—Madona	"	33	.
4. Kuldīga—Tukums	"	71	.

Pa valsts dzelzceļiem pārvadāto preču un bagāžas daudzumu raksturo sekojošie skaitļi:

	Preces (tonnās)	%	Bagāža (tonnās)	%	Kopā (tonnās)	%
1932/33. s. g.	2 343 939	100	14 537	100	2 358 476	100
1933/34. " "	2 806 884	120	17 500	120	2 824 384	120
1934/35. " "	3 173 374	135	18 782	129	3 192 156	135
1935/36. " "	3 142 584	134	19 342	133	3 161 926	134
1936/37. " "	3 405 139	145	20 693	142	3 425 832	145

Sakarā ar vispārīgo saimniecības dzīves atplaukumu pieaug arī preču un bagāžas pārvadājumi uz mūsu dzelzceļiem: katru 1932/33. saimn. gadā pārvadāto 100 tonnu vietā 1934/35. saimn. gadā pārvadātas 135, bet 1936/37. saimn. gadā — 145 tonnas.

Līdzīgu ainu rāda arī preču nobraukums šajos piecos gados:

	Tonnas/km	%
1932/33. saimn. gadā	264 936 221	100
1933/34. " "	316 471 936	119
1934/35. " "	368 726 917	139
1935/36. " "	357 202 213	135
1936/37. " "	377 871 367	142

Vislielākā loma, un pie tam ar augošu tendenci, dzelzceļam preču transportā piekritusi iekšzemes satiksmē:

Pārvadājamo preču daudzums

	1932/33. g. (tonnas)	%	1933/34. g. (tonnas)	%	1934/35. g. (tonnas)	%	1935/36. g. (tonnas)	%	1936/37. g. (tonnas)	%
Iekšzemes satiksmē	2003733	85,49	2508600	89,37	2824938	89,02	2814947	89,57	3155241	92,66
o/o	100		125		141		140		157	
Ārzemes satiksmē	340206	14,51	298284	10,63	348436	10,98	327637	10,43	249898	7,34
o/o	100		88		102		96		73	
Tai skaitā:										
izvests uz ārzemēm	37550	1,60	58620	2,09	96084	3,03	85923	2,74	68105	2,00
o/o	100		156		256		229		181	
ievests no ārzemēm	59975	2,56	59334	2,11	69829	2,20	65611	2,09	54529	1,60
o/o	100		99		116		109		91	
transīts tieši pa dzelz- ceļiem un caur ostām	242681	10,35	180330	6,43	182523	5,75	176103	5,60	127264	3,74
o/o	100		74		75		73		52	
Kopā	2343939	100,00	2806884	100,00	3173374	100,00	3142584	100,00	3405139	100,00
o/o	100		120		135		134		145	

Katru 1932/33. saimn. gadā iekšzemes satiksmē pārva-
dāto 100 tonnu vietā 1936/37. saimn. gadā pārvadātas 157
tonnas. Ja pirmajā no minētiem gadiem šie pārvadājumi
sastāda 85,49% no pārvadāto preču kopīgā daudzuma, pēdējā
gadā tie sastāda jau 92,66%. Ārzemju satiksmē pārv-
adājamo preču daudzums nokrities par 27%, pie tam gal-
venā kārtā šai laika sprīdī samazinājies tranzīts.

Gandrīz visas pa dzelzceļu transportētās preces (1936/37.
saimn. gadā 3 057 989 tonnas jeb 96,9% no iekšzemē pārva-
dāto preču kopīgā daudzuma) pārvadātas ar parasto
ātrumu. Ar lielo ātrumu 1935/36. saimn. gadā pār-
vadāts 80 tūkst., bet 1936./37. gadā — 97 tūkst. tonnu preču;
vairāk kā 60% no šī svara devusi piensaimniecība (piens,
sviests u. c. produkti).

Jāatzīmē, ka preču kategorijas, kas agrāk ietilpa lielā
ātruma pārvadājumos, tagad lielā mērā pārnēmis auto-
transports. Uz pēdējo pāriet laba ceļa laikā
lielākā daļa siko preču sūtījumu, sakarā ar ko pēdējo svars
dzelzceļa transportā kritis:

	1929/30. saimn. g. (tonnas)	1936/37. saimn. g. (tonnas)	Pārvadāto dau- dzumu sama- zināšanās (%)
Rudzu un kviešu milti	22 750	5 680	75
Cukurs	9 690	3 030	69
Labība, graudos	16 830	5 270	69
Gaļa un gaļas preces	7 050	2 350	67
Kondit. un pārtikas preces	8 287	3 960	52
Petroleja un benzīns	6 970	3 830	45

Pēc ražojamo šā m nozarēm preču pārvadājumi 1936./
37. saimn. gadā sadalījās šādi:

	Pārvadāto preču daudzumi	
	(tonnās)	%
Mežsaimniecība	1 413 130	44,79
Tai skaitā: malka	362 979	11,50
bluķi	679 736	21,54
Lauksaimniecība	594 219	18,83
Tai skaitā: cukurbietes	186 744	5,92
dzīvnieki	112 388	3,56
labība, sēklas	93 832	2,97
sviests, piens, krēj.	62 872	1,99

	Pārvadāto preču daudzumi (tonnās)	%
Rūpniecība	1 071 690	33,97
Tai skaitā: iegūst. rūpn. (akm., kūdra u. t. t.)	505 630	16,03
mākslīgie mēsli	115 309	3,65
ķieģeļi	86 747	2,75
cements	55 696	1,77
Pārējās nozares	76 202	2,41
K o p ā	3 155 241	100,00

Ne tikai preču transporta pieaugums pavada saimniecības apstākļu uzlabošanās: kā tieši, tā netieši šī uzlabošanās izsauc arī pasažieru skaita kāpšanu. Vairojas veikala darījumi starp dažādās vietās dzīvojošiem lauksaimniekiem, rūpniekiem un tirgotājiem, šo darījumu kārtošanaī tiem biežāki jāsatiekas vienam ar otru. No otras puses, palielinājas iedzīvotāju ienākumi un līdz ar to iespēja biežāki apmeklēt citurienē dzīvojošos radus un draugus, vairāk nodoties turismam.

Sacītā dēļ tad arī katru 1932/33. saimn. gadā pa dzelzceļu braukušo 100 personu vietā 1936/37. saimn. gadā braukušas 139 personas, pie kam nobraukums cēlies par 46%:

	Pasažieru skaits		Nobraukums	
	(1000 pers.)	%	(1000 km)	%
1932/33. saimn. gadā	10 634	100	453 083	100
1933/34. " "	12 327	116	529 169	117
1934/35. " "	13 762	129	583 967	129
1935/36. " "	14 076	132	624 659	138
1936/37. " "	14 789	139	659 427	146

Saimniecības dzīves veicināšanai pēdējos divos gados sperta vesela rinda soļu dzelzceļa satiksmes atvieglināšanai.

No tiem minēsim pasažieru tarifa pazeminājumu atsevišķām braucēju grupām — bērniem, kas svētdienas izbraukumos brauc līdz saviem vecākiem, laukstrādniekiem sezonas sākumā un beigās, mazpulku dalībniekiem grupās, brīvprātīgo ugunsdzēsēju organizāciju dalībniekiem dodoties uz iekšlietu ministrijas sarīkotiem kursiem un atpakaļ, ģimnaziju un arodskolu audzēkņiem, kas brauc uz vai no Valsts svētkiem, pļaujas svētku dalībniekiem u. t. t.

Preču tarīfos izdarīta vesela rinda nolaidumu. Tā, petrolejas pārvadājumiem noteikts tarīfs par 8 klasēm zemāks, kā tas paredzēts vispārīgā tarīfā.

Lai atvieglotu preču pārsūtīšanu un novērstu to bojāšanos, ievēsti īpaši standartizēti iesaiņojumi, tvertnes. Pašreiz laistas apgrozībā tvertnes sīklopiem, putniem, olām, dārzaugļiem un ogām.

Tālāk atvērti transporta kantori, kas nogādā preces uz staciju, uzņemas par tām atbildību, nokārto ar dzelzceļu visas formalitātes un piegādā preces saņēmējam mājās. Šīs funkcijas tagad veic dzelzceļu stacijas vai staciju tuvumā atrodošies transporta kantori 24 vietās, starp tām arī attālākā provincē — Ventspilī, Balvos, Krāslavā.

Lai atvieglotu satiksmi starp tādām vietām, kur dzelzceļu satiksmes vēl nav, vai arī tā neapmierina (Dzērbene-Vēcpiebalga, Dundaga-Stendes stacija — Valdemārpils, Krustpils stacija — Nereta caur Viesīti, Krustpils stacija — Aknīste caur Viesīti-Apserdi, Krustpils stacija — Subate caur Rubeni), atklātas jaunas autosatiksmes līnijas.

Arī tranzītam atvieglināti daži nosacījumi un tarīfi (piem. dzīvu mājlopu pārvadāšana), kam jāveicina arī šī transporta nozare.

Jūras kuģniecība. 1936. gada sākumā jūras tirdzniecības flotē skaitījās 111 kuģi ar tilpumu 102 314 reģistrētas netto tonnas. Minētā gadā 5 kuģi ar tilpumu 11 127 netto tonnas nopirkti ārzemēs, 3 kuģi ar tilpumu 2 799 netto tonnas pārdoti uz ārzemēm, bet 9 kuģi ar tilpumu 2 307 netto tonnas noārdīti vai gājuši bojā. 1936. gada beigās mūsu jūras tirdzniecības flote, tā tad, sastāvēja no 102 kuģiem ar tilpumu 108 097 netto tonnas. Pēc tipiēm šie 102 kuģi sadalījās šādi:

	Skaitis	%	brutto	Tilpums reģ. tonnās %	netto	%
Tvaikoņi . . .	87	85,30	178 894	98,78	106 528	98,55
Buru kuģi . . .	10	9,80	1 151	0,63	986	0,91
Tai skaitā:						
a) divmastu	7	6,86	627	0,34	525	0,49
b) trīsmastu	3	2,94	524	0,29	461	0,42
Buru motorkuģi	4	3,92	488	0,27	261	0,24
Motorkuģi . . .	1	0,98	572	0,32	322	0,30
Kopā	102	100,00	181 105	100,00	108 097	100,00

Tvaikoņi, kā augšējā tabula rāda, kā skaita, tā tilpuma ziņā jūras tirdzniecības flotē spēlē noteicošu lomu. Buņu kuģiem, nerunājot jau par pirmskaņu, palikusi tikko piektā daļa tā svara, kāds tiem bija vēl gadus desmit atpakaļ:

(Sk. tab. 253. lpp.).

Tvaikoņu skaits kopš 1927. gada sākuma cēlies par 34%, to brutto tonnāža — par 130%, bet nettotonnāža — par 142%. Buņu kuģu skaits minētā periodā samazinājies par 78%, to bruttotonnāža — par 81% un nettotonnāža — par 80%. Nedaudz labāku ainu uzrāda arī buņu motorkuģi un motorkuģi.

Kuģu lielumu un vecumu tēlo sekojošā tabula:

(Sk. tab. 254. lpp.).

3001—4000 tonnu lieli kuģi tonnāžas ziņā ieņem pirmo vietu: viņu tilpums — 44 337 netto tonnas — sastāda 41,02% no visas jūras tirdzniecības flotes tilpuma 108 097 netto tonnām. Otrā vieta pieder 2001—3000 tonnu lieliem kuģiem (29 583 netto tonnas jeb 27,37% no to kopskaita), bet trešā — 1001—2000 tonnas lieliem kuģiem (21 314 jeb 19,72%).

Parastais kuģu vecums svārstas starp 21—40 gadiem. Šāda vecuma kuģu mums ir 63 ar kopīgu tilpumu 90 457 netto tonnas jeb 83,68% no to kopējā tilpuma 108 097.

No 102 kuģiem 15 būvēti no koka, tai skaitā 1 tvaikonis, 10 buņu laivas un 4 buņu motoru kuģi. Šo koka kuģu kopīgais tilpums ir 2 091 brutto tonnas un 1 417 netto tonnas. Pārējais 81 kuģis būvēts no dzelzs un tērauda.

Pēc kuģu lietošanas veida mūsu jūras tirdzniecības flote 1936. gada beigās sadalījās šādi:

(Sk. tab. 255. lpp.).

Skaitis	Tvaikoņi %	Buru kuģi %	Buru motorkuģi un motorkuģi %	Kopā %
1927. gada sākumā	65 53,28	46 37,70	11 9,02	122 100
1937. " "	87 85,30	10 9,80	5 4,90	102 100
Reg. brutto tonnas				
1927. gada sākumā	77 634 90,08	5 964 6,92	2 589 3,00	86 187 100
1937. " "	178 894 98,78	1 151 0,64	1 060 0,58	181 105 100
Reg. netto tonnas				
1927. gada sākumā	44 110 86,29	4 988 9,76	2 017 3,95	51 115 100
1937. " "	106 528 98,55	986 0,91	583 0,54	108 097 100

	Tvaikoņi	%	Butu kuņģi	%	Butu motor-kuņģi un motorkuņģi	%	Skaitis		Kopā											
							br. ton.	%	br. ton.	%										
Līdz 50 reg. bruttotonnas	—	—	—	—	2	40,00	2	1,96	50	0,03	30	0,03								
51—500 "	13	14,94	10	100,00	2	40,00	25	24,51	4485	2,48	2334	2,16								
501—1000 "	6	6,89	—	—	1	20,00	7	6,86	4502	2,48	2389	2,21								
1001—2000 "	24	27,59	—	—	—	—	24	23,53	37418	20,66	21314	19,72								
2001—3000 "	20	22,99	—	—	—	—	20	19,61	49019	27,07	29593	27,98								
3001—4000 "	21	24,14	—	—	—	—	21	20,59	72748	40,17	44337	41,01								
4001—4500 "	3	3,45	—	—	—	—	3	2,94	12883	7,11	8100	7,49								
Kopā											87	100,00	10	100,00	5	100,00	181105	100,00	108097	100,00
Tai skaitā:																				
jaunāki par 10 gad.																				
11—20 g. veci	8	9,20	6	60,00	3	60,00	17	16,67	18212	10,06	9933	9,19								
21—30 "	29	33,83	2	20,00	—	—	31	30,39	74899	41,86	45195	41,81								
31—40 "	34	39,08	1	10,00	1	20,00	36	35,30	74386	41,07	45262	41,87								
41—50 "	10	11,49	—	—	—	—	10	9,80	12094	6,68	6891	6,38								
51—60 "	3	3,45	—	—	—	—	3	2,94	992	0,55	551	0,51								
61 un vec.	2	2,30	—	—	—	—	2	1,96	283	0,15	123	0,11								
Būves gads nezināms	1	1,15	—	—	—	—	1	0,98	91	0,05	47	0,04								

Pēc skaita	Preču kuģi		Preču-pasažieru kuģi		Valsts dienesta kuģi		Kopā	
		%		%		%		%
Tvaikoņi	80	85,11	4	100,00	3	75,00	87	85,30
Buņu kuģi	10	10,64	—	—	—	—	10	9,80
Buņu motorkuģi	3	3,19	—	—	1	25,00	4	3,92
Motorkuģi	1	1,06	—	—	—	—	1	0,98
Kopā	94	100,00	4	100,00	4	100,00	102	100,00
	92,16		3,92		3,92		100,00	
Pēc bruto tonnažas								
Tvaikoņi	175 747	98,84	663	100,00	2 484	94,56	178 894	98,78
Buņu kuģi	1 151	0,65	—	—	—	—	1 151	0,63
Buņu motorkuģi	345	0,19	—	—	143	5,44	488	0,27
Motorkuģi	572	0,32	—	—	—	—	572	0,32
Kopā	177 815	100,00	663	100,00	2 627	100,00	181 105	100,00
	98,18		0,37		1,45		100,00	
Pēc netto tonnažas								
Tvaikoņi	106 164	98,54	330	100,00	34	100,00	106 528	98,55
Buņu kuģi	986	0,92	—	—	—	—	986	0,91
Buņu motorkuģi	261	0,24	—	—	—	—	261	0,24
Motorkuģi	322	0,30	—	—	—	—	322	0,30
Kopā	107 733	100,00	330	100,00	34	100,00	108 097	100,00
	99,66		0,31		0,03		100,00	

Kā no augšējiem skaitļiem redzams, mūsu jūras tirdzniecības flote kalpo gandrīz vienīgi preču transportam.

No 87 tvaikoņiem 10 tvaikoņi (15 392 br. tonnas, 7 674 netto tonnas) pieder valstij. 7 no tiem (12 908 br. tonnas, 7 640 netto tonnas) ir preču kuģi, pārējie 3 — valsts dienesta kuģi. Arī jūras tirdzniecības flotē ieskaitītais būru motorkuģis pieder valstij un izpilda valsts dienesta uzdevumus. Visi pārējie kuģi pieder privātām rederējām.

92 kuģi (tai skaitā 78 tvaikoņi ar 100 754 netto tonnām) pierakstīti Rīgas ostai, 7 kuģi (tai skaitā 6 tvaikoņi ar 2 025 netto tonnām) — Liepājas ostai un 3 kuģi (visi tvaikoņi, 3 749 netto tonnas) — Ventspils ostai.

Vispārīgu pārskatu par kuģu kustību mūsu ostās sniedz šāda tabuļiņa:

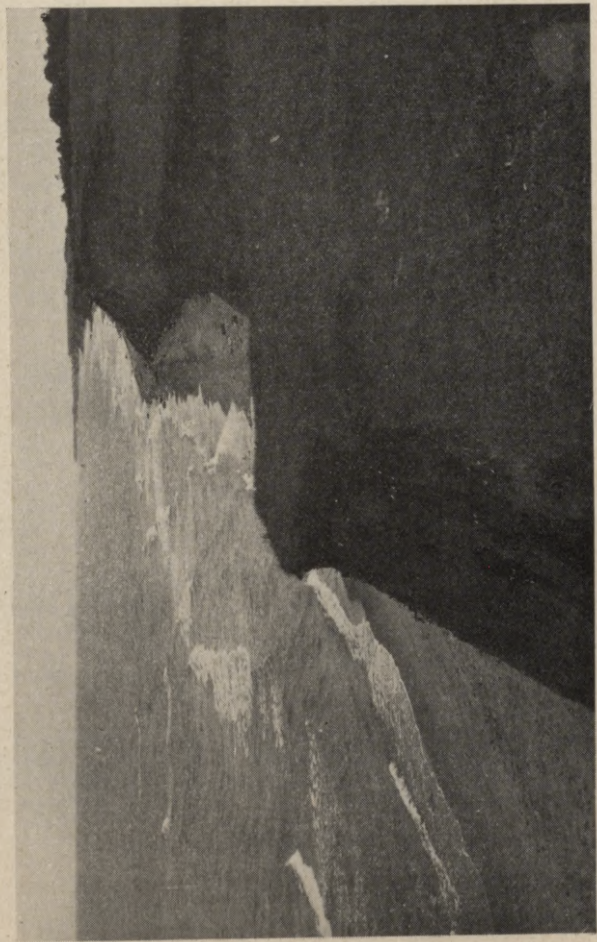
	Kuģu skaits		Tilpums netto tonnās	
Ienākušie kuģi:				
1935. g.	2 854	100,00	1 424 000	100,00
1936. g.	2 657	93,10	1 501 000	105,41
Izgājušie kuģi:				
1935. g.	2 867	100,00	1 435 000	100,00
1936. g.	2 663	92,88	1 505 000	104,88

Ienākušo un izgājušo kuģu skaits 1936. gadā, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, mazliet samazinājies. To tilpums, turpretim audzis: ienākušajiem — par 5,41%, izgājušiem — par 4,88%.

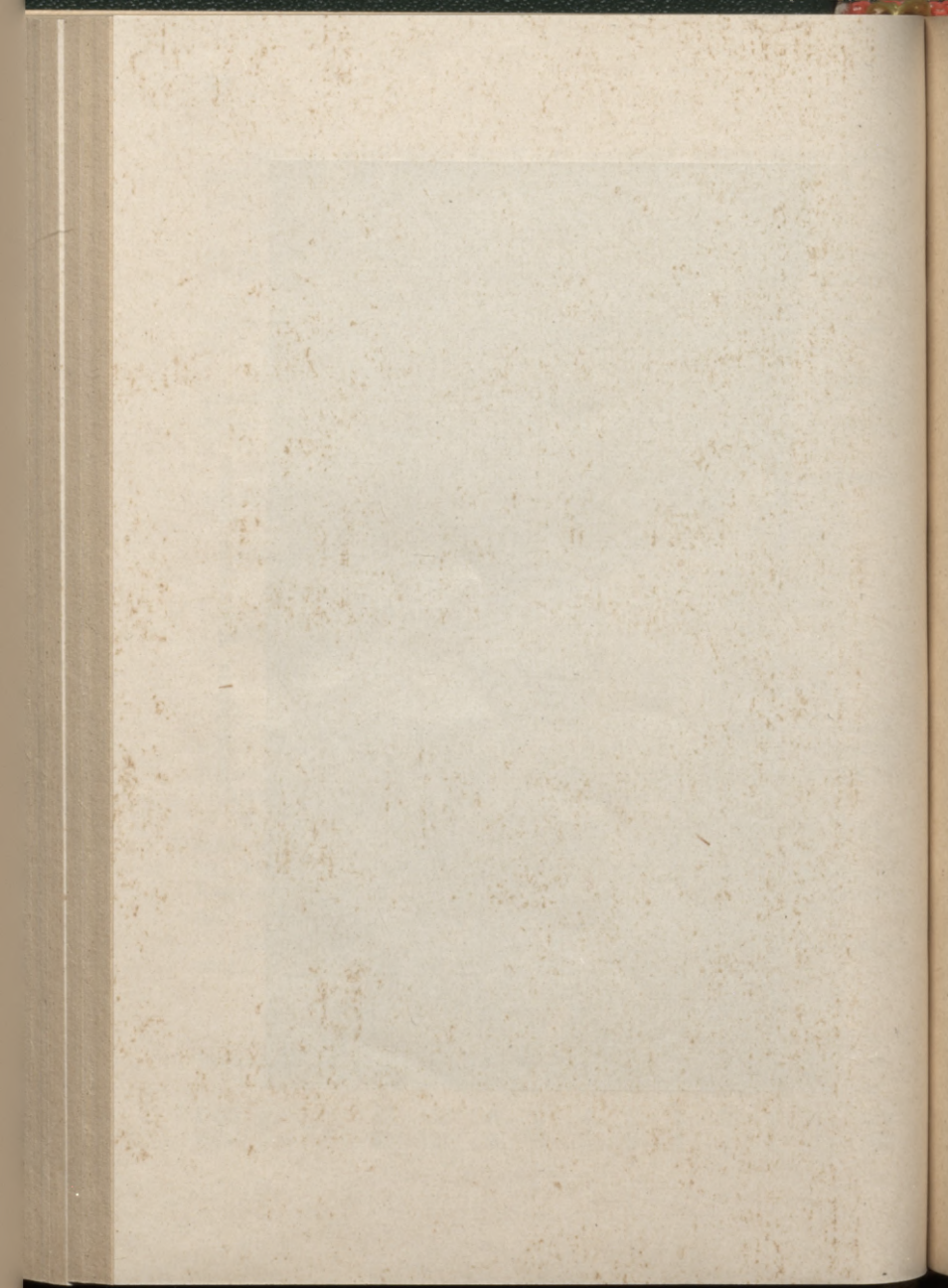
No katriem 100 1936. gadā ienākušiem kuģiem Rīgas ostā iebraukuši 68, Liepājas ostā — 17, Ventspils ostā — 11 un Ainažu ostā — 4. No katriem 100 minētā gadā izgājušiem kuģiem Rīgas ostu atstājuši 58, Liepājas ostu — 18, Ventspils ostu — 21 un Ainažu ostu — 3.

Beidzot pēc kuģu tautības divos pēdējos gados mūsu ostās ienākušie kuģi procentuāli sadalījās šādi:

Ienākušo kuģu skaits	Latviešu	Vācu	Zviedru	Dāņu	Angļu	Igaunju	Norvēģu	Somu	Holandiešu	Pārējo tautību	Kopā
	1935. g.	48	26	8	6	4	3	1	2	1	1
1936. g.	53	21	9	5	5	2	1	2	1	1	100

Dzintarjūras Kurzemes krasts.

Latviešu kuģu svars kuģu kustībā tā tad audzis: 1935. gadā no katriem 100 mūsu ostās ienākušiem kuģiem latviešiem piederēja 48, 1936. gadā — 53.

Pavisam 1936. gadā ienākušie kuģi izdevuši 1 247 222 tonnas kravas; no šī daudzuma latviešu kuģi izdevuši 774 092 tonnas jeb 62,1%. Minētā gadā izgājušie kuģi uzņēmuši 1 149 907 tonnas kravas, tai skaitā latviešu kuģi — 510 047 tonnas jeb 44,4%.

Iekšējo ūdensceļu kuģniecība un pārvadājumi. No mūsu iekšējo ūdensceļu kopīgā garuma 4 469 klm tikai 446 klm jeb 10% pagaidām noder kuģniecībai un pludināšanai. Šie 446 klm. pa atsevišķiem baseiniem sadalās šādi:

Ūdensceļu baseini:	Ūdensceļu garums (km):			Izmantojamā perioda ilgums (dienās)
	pavisam	no tā kuģojamais	%	
Daugavas baseins	1 635	129	7,89	278
Lielupes "	722	192	26,59	338
Gaujas "	608	9	1,48	256
Ventas "	419	85	20,29	282
Salacas "	211	—	—	293
Juglas "	159	6	3,77	256
Lielirbes "	165	—	—	282
Bārtas upes un Liepājas ostas baseins	121	20	16,53	277
Pārējie baseini	429	5	1,17	277
K o p ā	4 469	446	10,00	

Iekšējo ūdensceļu flotē ieskaitīti tvaikoņi, motorlaivas un liellaivas ar kravas spēju ne mazāku par 20 mtr. kravas tonnām, kā arī velkoņi. Šādu satiksmes līdzekļu 1936. gadā bija:

	Skaits	Mašīnu jauka ZS	Tilpums (reģ. brutto tonnas)
Tvaikoņi	42	3 135	2 191
Velkoņi	107	9 598	2 894
Motorlaivas	5	136	168
Liellaivas	560	—	33 631

Pēdējos 2 gados mūsu iekšējo ūdenseļu darbības izteicas sekojošos skaitļos:

	1935. gadā			1936. gadā		
	Ar peldoš. lidzekļiem parvadātās preces (ton.)	Nopludināti koki (tonnas)	Parvadāti pasažieri	Ar peldoš. lidzekļiem parvadātās preces (ton.)	Nopludināti koki (tonnas)	Pārvad. pasaž.
Daugavas baseins . . .	89 698	268 957	7 321	53 333	279 311	5 889
Lielupes " . . .	418 873	79 763	143 245	494 106	103 932	165 413
Gaujas " . . .	—	127 718	—	—	175 018	—
Ventas " . . .	2 333	103 855	3 703	2 505	134 943	3 898
Salacas " . . .	—	28 024	—	—	22 150	—
Juglas " . . .	—	7 120	—	—	5 618	—
Lielirbes " . . .	—	—	—	—	5 569	—
Bārtas upes un Liepājas ostas baseins . . .	—	20 227	—	—	27 100	—
Pārējie baseini . . .	—	2 572	—	—	5 779	—
K o p ā	510 904	638 236	154 269	549 944	759 420	175 200
	100,0	100,0	100,0	107,6	119,0	113,6

Ar peldošiem līdzekļiem pārvadāto preču daudzums 1936. gadā, salīdzinot ar iepriekšējo gadu cēlies par 7,6%, nopludināto koku daudzums — par 19%, bet pārvadāto pasažieru skaits — par 13,6%. Viss tas lieku reizi apliecina, ka saimniecības rosība pārskata gadā mūsu zemē augusi.

Starp pārvadātām precēm pirmo vietu ieņem koka materiāli un malka. Tālāk mināmi: akmeņi, zeme, kaļķi, ķieģeļi, kārnīņi un drenāžas caurules; celuloze, pape un papīrs; cukurbietes, labība graudos, mājlopi u. t. t.

1936. gadā pavisam pa iekšējiem ūdensceļiem pārvadāja, ieskaitot nopludinātos kokus, 1 309 364 tonnas preču. Pēc izkraušanas vietām šīs preces sadalījās šādi:

Izkraušanas vieta	Preču daudzums (tonnās)	%
Rīga	831 727	63,52
Jelgava	99 166	7,57
Ventspils	126 587	9,67
Liepāja	27 110	2,07
Pārējie punkti . . .	224 774	17,17
K o p ā	1 309 364	100,00

Kā apskata sākumā redzējām, tikai 10% no mūsu ūdensceļu kopējā garuma pašreiz lietojami kuģniecībai un koku pludināšanai, kas — jāatzīst — nav daudz. Lai paplašinātu šī lētā transporta un satiksmes veida izmantošanas iespējas, jūrniecības departaments stājies pie upju padziļināšanas. Tā, pašreiz tas izbūvē Jelgavā ostu, kurā varēs ieiet arī jūras kuģi. Pagarināts tiks arī Lielupē kuģošanas ceļš, izbagarējot upi līdz Bauskai.

Zemes ceļi. Latvijā jau pirms pasaules kara pastāvēja plašs labu ceļu tīkls, kas cīņu gados pamazām bija nonācis gandrīz nelietojamā stāvoklī. Tas tagad nevien savests kārtībā, bet vēl paplašināts, uzbūvējot apm. 800 kilometrus jaunu šoseju, vairākus tūkstošus km jaunu grantsceļu un lielāku skaitu jaunu tiltu.

Kopš 1930. gada vien zemesceļu kopīgais garums pieaudzis par 33%:

1930. g. 1./IV.	25 687 km	100
1931. " "	30 025 "	117
1932. " "	30 692 "	119
1933. " "	31 386 "	122
1934. " "	32 911 "	128
1935. " "	33 744 "	131
1936. " "	33 523 "	131
1937. " "	34 095 "	133

Ceļu ar cietu segu 1937. gada 1. aprīlī bija 1721 km jeb 5,05% no ceļu kopgaruma 34 095 km. Pārējie 94,95% sastādījās no zemes ceļiem, kas nostiprināti ar biežāku vai plānāku grantskārtu:

	Km	%
Šosejas un bruģi . . .	1 721	5,05
Tai skaitā: šosejas . . .	1 443	4,23
bruģi . . .	278	0,82
Grantēti zemes ceļi . . .	32 374	94,95
Tai skaitā: I šķiras	9 104	26,70
II " "	6 828	20,03
III " "	16 442	48,22
K o p ā	34 095	100,00

Saimniecības dzīvei attīstoties kustība pa zemes ceļiem neatlaidīgi pieaug. Tas sakāms kā par lauksaimniecības ražojumu transportu uz pilsētām, tuvākām stacijām, koppienotavām, dzirnavām, elevātoriem, u. t. t., tā arī par lauksaimniecībai nepieciešamo rūpniecības ražojumu — mašīnu, mākslīgu mēsļu u. t. t. transportēšanu uz laukiem. Arī pa zemes ceļiem pārvadājamo krāvu norma palielinājusies. Pēc Satiksmes ministrijas ziņām agrāk parastā vienzirga pajūga kravas norma bija 0,5 tonnas. Tagad — līdzienākos apvidos — vedot rudenos labību un cukurbietes, krāva pārsniedz pat 1,0 tonnu. Agrāk lielākā daļa preču automobiļu bija ar celbspēju 1—1,5 tonnas, tagad tos iegādā gandrīz tikai ar 2,5—3 tonnu lielu celbspēju.

Kustības intensitātes un smaguma pieauguma sekas — pastiprināta nolietošānās, tad arī parādas nevien uz grantētiem ceļiem, bet arī uz šosejām, sevišķi ap

pilsētām, kur dzīva autosatiksmē. Lai ceļus uzturētu kārtībā, tos neatlaidīgi labo, uzvedot uz tiem ikgadus no jauna vairāk kā 1 milj. m³ grants. Jāatzīmē, ka no katriem 100 km zemes ceļu klaušu kārtībā bija jālabo:

(Uz 1./IV): 1930. g. — 71 km, 1931. g. — 74 km, 1932. g. — 73 km, 1933. g. — 71 km, 1934. g. — 70 km, 1935. g. — 68 km, 1936. g. — 68 km, 1937. g. — 68 km.

Pārējais ceļa gabals atrodas valsts labošanā.

Attiecībā uz zemes ceļiem Satiksmes ministrija savā programmā paredzējusi: a) svarīgākos grantsceļus, kas saista saimniecības centrus, pārbūvēt šosejās — un b) agrāk būvētām šosejām ap pilsētām, cukurfabriku tuvumā u. t. t. tagadējo 15 cm. šķembu segu atvietot ar cementa vai asfalta betona segām uz izturīgāka pamata.

Bez tam projektētas gluži jaunas maģistrāles tranzīta satiksmēi, ar kuŗu izbūvi Latvija būs izdevīgi pieslēgta starptautiskās satiksmes ceļu tīklam.

Uz 1937. gadu 1. aprīli Latvijas zemes ceļu tīkla vispārīgu ainu tēlo sekojošā tabula:

Apgabali	Kopīgais ceļu garums (km)	%	Ceļu garums caurmērā uz 1000 km ² (km)	Lauku iedzīv. skaits caurm. uz 1 km ceļu
Vidzeme	12 627	37,03	547	27
Kurzeme	6 355	18,64	481	30
Zemgale	7 502	22,00	551	30
Latgale	7 611	22,33	485	63
Kopā un caurm.	34 095	100,00	518	36

No katriem 100 km zemes ceļu 37 km atrodas Vidzemē, 19 km — Kurzemē, 22 km Zemgalē un 22 km — Latgalē. Apgabalu dažādā platība pārveido tomēr šīs attiecības: ceļu tīkla biežuma ziņā Zemgale ar 551 km uz 1000 km² nostājas pirmā vietā. Tai seko Vidzeme (547 km), Latgale (485 km) un kā pēdējā — Kurzeme (481 km).

Mēchaniskie satiksmes līdzekļi. 1936. gadā valstī darbojās 91 autobusu satiksmes līnija ar kopīgu garumu 3335 km:

	Liniju skaits	Liniju garums		%
		km	%	
Pilsētās	23	163	100,00	4,89
Tai skaitā:				
Rīgā	18	139,5	85,58	
Daugavpilī	3	19,5	11,96	
Valmierā	1	2	1,23	
Ventspilī	1	2	1,23	
Laukos	68	3 172	100,00	95,11
Tai skaitā:				
Vidzemē	33	1 821	57,41	
Kurzemē	13	454	14,31	
Zemgalē	11	577	18,19	
Latgalē	11	320	10,09	
K o p ā	91	3 335		100,00

Pilsētās skaitītas līnijas, pa kurām uztur satiksmi pilsētu pašvaldību administratīvās robežās. 139,5 km, jeb 85,58% no autobusu satiksmes līniju kopīgā garuma pilsētās, krīt uz galvas pilsētu. Laukos pirmā vietā stāv Vidzeme ar 1821 km jeb 57,41% no autobusu satiksmes līniju kopīgā garuma laukos. Vidzeme un Rīga ieņem arī domnējošu stāvokli nobraukto km un pārvadāto pasažieru skaita ziņā:

	Nobraukto km skaits		Pārvadāto pasažieru skaits	
	km	%	km	%
Pavisam:				
1934. g.	12 609 088	100,00	23 929 658	100,00
1935. g.	13 678 114	108,48	26 498 255	110,73
1936. g.	14 243 652	112,96	28 528 215	119,22
100,00			100,00	100,00
Pilsētās	10 404 237	100,00	26 429 522	100,00
Tai skaitā:				
Rīgā	10 324 383	99,23	26 252 956	99,33
Daugavpilī	60 702	0,58	140 072	0,53
Valmierā	8 209	0,08	13 236	0,05
Ventspilī	10 943	0,11	23 258	0,09
Laukos	3 839 415	100,00	2 098 693	100,00
Tai skaitā:				
Vidzemē	2 977 836	77,56	1 669 216	79,54
Kurzemē	250 617	6,53	108 947	5,19
Zemgalē	387 523	10,09	179 792	8,57
Latgalē	223 439	5,82	140 738	6,70

Autobusu satiksme pēdējos gados, kā neatlaidīgi gājusi uz priekšu. Audzis arī no tabulas pirmajām 3 rindām redzams, automobiļu un motocikletu skaits:

Pavisam:	Autobusi		Personu automobiļi		Preču automobiļi		Motocikleti	
	%	%	%	%	%	%	%	%
1935. g. sāk.	269	100,00	2 134	100,00	1 614	100,00	1 978	100,00
1936. g. "	259	96,28	2 231	104,55	1 668	103,35	1 911	96,61
1937. g. "	267	99,26	2 512	117,71	1 963	121,62	2 193	110,87
Tai skaitā:								
Rīgā	200	74,91	1 778	70,78	1 341	68,31	1 119	51,02
Vidzemē (bez Rīgas)	14	5,24	257	10,23	264	13,45	319	14,55
Kurzemē	13	4,87	226	9,00	145	7,39	279	12,72
Zemgalē	21	7,86	161	6,41	181	9,22	335	15,28
Latgalē	19	7,12	90	3,58	32	1,63	141	6,43

No katriem 100 autobusiem uz Rīgu krīt 75, no katriem 100 personu automobiļiem — 71, no katriem 100 preču automobiļiem — 68 un no katriem 100 motocikletiem — 51. Mēchaniskie satiksmes līdzekļi, tā tad, stiprā mērā koncentrēti galvas pilsētā.

Jāatzīmē vēl, ka personu automobiļos ieskaitīti arī taksometri. Tādu 1936. gadā lielākās pilsētās bija: Rīgā — 401, Liepājā — 34, Daugavpilī — 11 un Jelgavā — 20.

Gaisa satiksme. 1936. gadā Latvijā darbojās divas gaisa satiksmes līnijas:

Virzieni:	"Deruluff"				"L o t"			
	Satiksmes sezona no līdz	Attālums km	Lidojumu skatīts pēc saraksta		Satiksmes sezona no līdz	Attālums km	Lidojumu skatīts pēc saraksta	
Varšava-Viļņa-Rīga	—	—	—		17/IV	3/X	769	73
Rīga-Tallina	1/V	304	184		21/IV	3/X	304	69
Tallina-Rīga	1/V	304	184		22/IV	3/X	304	69
Rīga-Viļņa-Varšava	—	—	—		20/IV	3/X	769	73
Berline-Rīga	1/V	1000	184		—	—	—	—
Rīga-Ļeningrada	1/V	664	184		—	—	—	—
Ļeningrada-Rīga	1/V	664	184		—	—	—	—
Rīga-Berline	1/V	1000	184		—	—	—	—

Pārlidojumu ainu sniedz sekojošā tabula:

	Pasažieru skaits %		Pasts (kg) %		Preces (kg) %	
No Latvijas:						
Rīga—Tallina	872	15,13	83 035	1,19	509 200	5,32
Rīga—Viļņa—Varšava	183	3,18	9 724	0,14	79 380	0,83
Rīga—Leningrada	4	0,07	17 570	0,25	2 000	0,02
Rīga—Berlīne	891	15,46	249 427	3,56	365 900	3,82
K o p ā	1 950	33,84	359 756	5,14	956 480	9,99
Uz Latviju:						
Tallina—Rīga	852	14,79	204 385	2,92	108 660	1,13
Varšava—Viļņa—Rīga	129	2,24	7 491	0,10	66 736	0,70
Berlīne—Rīga	867	15,05	1 891 863	27,02	2 046 165	21,36
Leningrada—Rīga	2	0,03	99 431	1,42	4 000	0,04
K o p ā	1 850	32,11	2 203 170	31,46	2 225 561	23,23
Tranz. c. Latviju:						
virz. no gala punkta*) uz Rīgu	989	17,16	2 286 324	32,65	3 021 110	31,53
virz. no Rīgas uz gala punktu*)	973	16,89	2 152 878	30,75	3 376 526	35,25
K o p ā	1 962	34,05	4 439 202	63,40	6 397 636	66,78
P a v i s a m	5 762	100,00	7 002 128	100,00	9 579 677	100,00

Pavisam Spilves gaisa ostā 1936. gadā registrēti 5 762 pasažieri, 7 002 ton. pārvadātā pasta un 9 580 ton. pārvadātu preču. No tiem 1 962 pasažieri (jeb 34,05% no to kopskaita), 4 439 ton. pasta (63,40%) un 6 398 ton. preču (66,78%) gājuši caur Latviju tranzītā.

1937. gadā Latvijā darbojās piecas gaisa līnijas: Valsts gaisa satiksme (Rīga-Liepāja), Deutsche Lufthansa A/G (Helsinki-Tallina-Rīga-Kauņa-Kaļlauči-Ber-

*) Gala punkts — Berlīne, resp. Varšava.

line), Ļot (Varšava-Viļņa-Rīga-Tallina), Aeroflot (Maskava-Rīga-Stokholma) un Aerotransport (arī Maskava-Rīga-Stokholma).

Ielu dzelzceļi. Tikai divām pilsētām Latvijā ir ielu dzelzceļi: Rīgai un Liepājai. Šeit pasniedzam dažus skaitļus par kustību uz tiem:

	Rīgā		Liepājā	
	1935. g.	1936. g.	1935. g.	1936. g.
Motorvāgu skaits .	153	153	18	18
Piekab. vāgu skaits	113	138	19	19
Pasažieru skaits .	37 958 511	37 978 509	2 036 563	1 974 851

Pasts, telegrafs, telefons. Līdztekus saimniecības uzplaukumam strauji attīstījusies pie mums arī pasta, telegrafa un telefona satiksme, pie kam šai ziņā mēs esam aizsteigušies saviem kaimiņiem pat priekšā.

	Viena pasta iestāde apkalpo		Viena telegr. iestāde apkalpo		Viena telefona iestāde apkalpo	
	platību iedzīv. (km ²)	(tūkst.)	platību iedzīv. (km ²)	(tūkst.)	platību iedzīv. (km ²)	(tūkst.)
Latvijā						
1929/30. s. g.	62,2	1,7	85,8	2,4	59,6	1,7
1936/37. s. g.	46,1	1,4	53,8	1,6	42,5	1,3
Igaunijā . . .	66,1	1,6	66,8	1,6	163,4	3,9
Lietuvā . . .	87,7	3,9	80,8	3,4	92,0	4,1

Pasta, telegrafa un telefona pakalpojumus mūsu iedzīvotāji arī izmanto jo plašos apmēros. Tā, Latvijā uz katru iedzīvotāju gadā caurmērā nāk 22 vēstules un pastkartes, Igaunijā — 17, Lietuvā — 8. Pie mums nosūtīto telegrammu¹⁾ skaits uz katriem 1000 iedzīvotājiem bija 266, Igaunijā — 206, Lietuvā — 88. Latvijā uz katriem 1000 iedzīvotājiem ievilkti 35 telefona aparāti, Igaunijā — 20, Lietuvā — tikai 7.

Pasta sūtījumu skaits pārskata gadā, salīdzinot ar iepriekšējo, pieaudzis par 17,15%. Vēstuļu un pastkaršu skaits uz 1 iedzīvotāju cēlies šai laikā no 19,65 uz 22,31.

¹⁾ 1935. gadā (tikai maksas telegrammas).

P a s t s. Kā pasta iestāžu, tā sūtījumu skaits pārskata gadā atkal a u d z i s:

	Pasta iestāžu skaits %	Pasta sūtījumu kopskaits %	Tai skaitā vēstules un pastkartes 'avisam	Uz 1 iedzīv.
1935/36. g.	1 401 100,00 0/0	73 215 281 100,00	38 606 900	19,65
1936/37. g.	1 428 101,93 0/0	85 768 170 117,15 100,00	44 009 010	22,31
Tai skaitā:				
Rīga	31	55 855 276	20 341 560	52,83
Vidzeme (bez Rīgas)	511	9 022 150	7 231 940	17,80
Kurzeme	291	6 802 691	5 130 650	17,53
Zemgale	282	5 692 747	4 580 770	15,30
Latgale	313	7 959 159	6 480 990	11,48
Transīts	—	436 147	243 100	—

1936/37. saimn. gadā atvērtas 27 jaunas pasta iestādes.

	Iekšzemes (nosūtītie)	%	Ārzemes (nosūtītie un saņemtie)	%	Tranzīts	%	K o p ā	%
Vienk. un ierak- stu sūtījumi	45 299 700	65,46	15 090 420	93,59	370 570	84,97	60 760 690	70,85
a) vēst. un pastk.	33 950 310	49,06	9 815 600	60,88	243 100	55,74	44 009 010	51,32
b) bandroles	11 349 390	16,40	5 274 820	32,71	127 470	29,23	16 751 680	19,53
Pasta pakas:								
a) bez vērtības	462 280	0,67	73 861	0,46	53 731	12,32	589 872	0,69
b) ar vērtību	5 948	0,01	3 605	0,02	5 803	1,33	15 356	0,02
Vērtsvēstules	2 782	.	18 328	0,11	6 043	1,38	27 153	0,03
Naudas pārved.	821 852	1,18	31 667	0,20	—	—	853 519	0,99
Pārsūtītie laikr. (eks. skaits)	22 614 880	32,68	906 700	5,62	—	—	23 521 580	27,42
K o p ā	69 207 442	100,00	16 124 581	100,00	436 147	100,00	85 768 170	100,00
1936/37. s. g.	80,69		18,80		0,51		100,00	
Tai skaitā bez- maksas sūtīj.	1 558 023		28 941		1 508		1 588 472	
% no sūt. kopsk.	2,25		0,18		0,35		1,85	

Iepriekšējā tabula sniedz ainu par mūsu pasta sūtījumu struktūru 1936/37. saimn. gadā. No katriem 100 pasta sūtījumiem 71 bijis vienkāršas un ierakstītas vēstules, pastkartes un banderoles, bet 27 — laikraksti. Iekšzemes sūtījumu bijis 80, ārzemju — 19 un tranzīta — 1 no katriem 100 pasta sūtījumiem:

(Sk. tab. 268. lpp.).

Augusti pārskata gadā arī gaisa pasta satiksme:

Saimn. gads	Nosūtīts	Saņemts	Sūtījumu kopskaits	%	%
1935/36. g. pavisam	18 173	44 744	62 917	100,00	
1936/37. g. pavisam	17 297	52 522	69 819	110,97	100,00
Tai skaitā:					
vēstules un pastk.	17 159	51 417	68 576		98,22
bandroles	109	964	1 073		1,54
pārējie sūtījumi	29	141	170		0,24

Gaisa pasta sūtījumu skaits 1936/37. g., salīdzinot ar iepriekšējo, cēlies par 10,97%. Pirmo vietu gaisa pasta pārvadājumos ieņem vēstules un pastkartes, sastādot 98,22% no sūtījumu kopskaita.

Telegrafs. Telegrafa iestāžu skaits 1936/37. saimn. gadā no 1206 (gadu iepriekš) pieaudzis uz 1223 jeb par 1,41%, līniju garums — no 3562 km uz 3582 km jeb par 0,56%, vadu garums — no 39936 km uz 40188 km jeb par 0,63%, aparātu skaits — no 5348 uz 5439 jeb par 1,70% un telegrammu skaits — no 1415158 uz 1485814 jeb par 4,99%:

40 no katrām 100 telegrammām gājušas caur pasta un telegrafa departamenta iestādēm, 60 — caur dzelzceļu iestādēm. No katrām 100 telegrammām iekšzemes bijušas 62, ārzemju — 29 un tranzīta — 9.

No katrām 100 maksas telegrammām, kas 1936/37. saimn. gadā nosūtītas uz ārzemēm vai no tām saņemtas, izmainītas: ar Angliju — 27, ar Vāciju — 19, ar Igauniju — 6, ar Zviedriju, Franciju un Padomju Krieviju — pa 5, ar Lietuvu, Poliju, Beļģiju un Holandi — pa 4, ar Somiju — 2 u. t. t.

Dažas sīkākas ziņas par pēdējos divos saimn. gados izmainītām telegrammām
sniedz sekojošā tabula:

	1935/36. saimn. g.			1936/37. saimn. g.				
	Tai skaitā pasta- telegr. dep. iest.		Pavisam	Tai skaitā pasta- telegr. dep. iest.		Pavisam		
	%	Absol. sk.		%	Absol. sk.			
Nosūtītas iekšzemes te- legrammas	874 937	61,83	132 972	15,20	916 188	61,66	146 177	15,95
Ārzenju telegrammas	411 791	29,10	294 807	71,59	431 597	29,05	308 079	71,38
Tai skaitā:								
a) nosūtītas	189 976	13,43	131 893	69,43	201 141	13,54	139 562	69,39
b) saņemtas	221 815	15,67	162 914	73,45	230 456	15,51	168 517	73,12
Tranzīta telegrammas	128 430	9,07	128 430	100,00	138 029	9,29	138 029	100,00
Kopā	1 415 158	100,00	556 209	39,30	1 485 814	100,00	592 285	39,86
	100,00				104,99			
Tai skaitā bezmaksas te- legrammas	897 018				937 642			
% no telegram. kopskaita	63,39				63,11			

Telegrafs ir telekommunikācijas vecākā nozare (Samuels Morze nāca klajā ar savu telegrafa aparātu 1837. gadā) un tam jāiztur populārā telefona konkurence. Neraugoties uz to, kā ārzemēs, tā Latvijā, telegrafa lietošana neiet mazumā. Lielā mērā tas panākts ar dažādām ērtībām, kādas piešķirtas publikai pie telegrammu nodošanas un saņemšanas, starp citu, arī ar telefona aparātu izmantošanu šim nolūkam.

Telefons. Modernās telefonijas sasniegumi balss dzirdamības uzlabošanā, no vienas puses, un zemie telefona abonēšanas tarifi, kas sevišķi labvēlīgi lauku iedzīvotājiem, no otras — veicinājuši pie mums telefona abonētu skaita strauju pieaugšanu, kuŗu nav spējusi apturēt pat pārdzīvotā saimniecības krīze:

	1930/31.	1931/32.	1932/33.	1933/34.	1934/35.	1935/36.	1936/37.
Telefona							
abon. sk.	49 237	52 509	54 030	57 070	59 872	62 769	65 702
o/o	100,00	106,65	109,73	115,91	121,60	127,48	133,44

Katru 1930/31. saimn. gada 100 telefona abonētu vietā mums tagad ir 133 abonenti.

Šāds telefona abonētu skaita straujš pieaugums saistīts, protams, ar telefona satiksmes līdzekļu atbilstošu pastiprināšanu:

	1930/31.	1934/35.	1935/36.	1936/37.
Telefona centrāļu skaits . .	904	979	986	997
o/o	100,00	108,30	109,07	110,29
Telef. apar. skaits publikai	1 293	1 515	1 562	1 642
o/o	100,00	117,17	120,80	126,99
Telef. abon. aparātu skaits	49 237	59 872	62 769	65 702
o/o	100,00	121,60	127,48	133,44
Vietējie tīkli:				
liniju gaŗums (km) . .	17 666	23 407	24 216	25 091
o/o	100,00	132,50	137,08	142,03
vadu gaŗums (km) . .	299 167	374 060	386 919	402 075
o/o	100,00	125,03	129,33	134,40
Tālsatiksmes tīkli:				
liniju gaŗums (km) . .	11 577	13 278	13 361	13 571
o/o	100,00	114,69	115,41	117,22
vadu gaŗums (km) . .	67 815	80 435	81 970	83 528
o/o	100,00	118,61	120,87	123,17

Telefona darbību pēdējos 3 saimniecības gados raksturo šāds pārskats:

	1934/35.	%	1935/36.	%	1936/37.	%
Vietējās sarunas	89 560 499	87,46	92 098 448	87,22	94 883 019	86,86
	% 100,00		102,87		105,98	
Tālsar. iekšzemē	12 701 220	12,40	13 345 011	12,64	14 206 821	13,01
	% 100,00		105,07		111,85	
Sar. ar ārz.:						
a) izgāj.	64 701	0,06	64 720	0,06	67 830	0,06
	% 100,00		100,03		104,84	
b) ienāk.	75 947	0,07	70 598	0,07	70 397	0,06
	% 100,00		92,96		92,69	
Tranzita sarunas	10 246	0,01	12 550	0,01	11 895	0,01
	% 100,00		122,49		116,09	
<hr/>						
Kopā	102 412 613	100,00	105 591 327	100,00	109 239 962	100,00
	% 100,00		103,10		106,67	
Sarunu sk. uz 1 iedzīv.	52,5		54,1		56,0	

Telefona sarunu skaits galvas pilsētā, pārskata gadā, caurmērā uz 1 iedzīvotāju bija 143 (1934/35. saimn. gadā — 125, 1935/36. saimn. gadā — 137), Vidzemē — 53 (iepriekšējos gados 47 un 50), Kurzemē — 44 (44 un 43), Zemgalē — 42 (40 un 41), Latgalē — 13 (15 un 14), bet valstī caurmērā — 56 (53 un 54).

No katrām 1936/37. saimn. gadā ar ārzemēm izmainītām 100 telefona sarunām 36 notikušas ar Lietuvu, 19 — ar Igauniju, 16 — ar Vāciju, 7 — ar Poliju, 6 — ar Padomju Krieviju, 2 — ar Dancigu un 14 — ar citām valstīm.

Apskatu beidzot jāatzīmē, ka Satiksmes ministrijas programma telefona tālākai izveidošanai ir ļoti plaša. Pirmkārt, tā paredz gaisa vadu pakāpenisku atvietošanu ar apakšzemes kābeļiem, otrkārt — telefona centrāļu darba pārveidošanu, atvietojojot manuālo apkalpošanu ar automātiem.

Gaisa līniju uzturēšana, ja tām daudz vadu, ir sarežģīta, atbildīga un arī dārga. Bez tam gaisa līnijas bojā un sarunas traucē vētras, negaisi, apledojumi, sārma un daudzi citi iemesli. Ierīkojot automātiskās lauku centrāles, lielā mērā būs nākts pretim telefona lauku abonentiem, jo šādas centrāles darbosies nepārtraukti 24 stundas.

X. Ārējā tirdzniecība.

Tirdzniecības bilance. Apskatot ārējās tirdzniecības bilanci pēdējos sešos gados, dabūjam sekojošus skaitļus:

Ārējās tirdzniecības bilance.

Gadi	Daudzums (Ton.)		Vērtība (1000 ls)		Bilance 1000 ls
	Imports	Eksports	Imports	Eksports	
1921/1930.	931 601	833 744	240 609	183 457	—57 152
1931.	1 049 611	773 587	177 083	163 757	—13 326
1932.	733 952	657 024	84 576	96 528	+11 952
1933.	813 408	954 175	91 215	81 526	— 9 689
1934.	918 701	1 041 986	94 895	85 267	— 9 628
1935.	1 048 526	1 052 766	100 980	98 747	— 2 233
1936.	1 100 882	1 078 736	121 867	138 347	+16 480

Importēto preču daudzumi un to vērtība, kas pēdējo gadu laikā savu zemāko līmeni bija sasnieguši 1932. gadā, sākot ar 1933. gadu pakāpeniski pieauguši.

Eksportēto preču daudzums vismazāks augšā pievestos gados bijis 1932. gadā, kurpretī šo izvesto preču vērtība vismazākā bijusi 1933. un 1934. gadā. Aktīva ārējās tirdzniecības bilance mums bijusi 1932. un 1936. gadā.

Ja tālāk apskatām importu un eksportu pēc atsevišķām preču grupām, tad dabūjam turpmāk pievestos pārskatus.

(Sk. tab. 275. un 276. lpp.).

Pievestie skaitļi liecina, ka 1936. gadā importēto preču daudzumi ir par 5%, bet pēc vērtības par 21% lielāki nekā iepriekšējā 1935. gadā. Pēc vērtības importēto preču

starpā 1936. gadā pirmā vietā ir fabrikāti, sastādot vairāk nekā pusi — 51,2^o/_o no visu importēto preču kopvērtības, tālāk seko jēlvielas un pusfabrikāti (42,0^o/_o), pārtikas un garšvielas (5,6^o/_o), dzīvnieki (0,8^o/_o) un dārgmetalli (0,4^o/_o). Jāpiezīmē, ka pēc vērtības 1936. gadā importēto fabrikātu daudzumi, salīdzinot ar 1935. gadu, pieauguši par 18°/_o, pārtikas un garšvielu daudzumi par — 44°/_o, jēlvielas un pusfabrikāti par 22°/_o, dzīvnieku par 21°/_o, bet dārgmetallu par 32°/_o.

Eksportēto preču vērtība 1936. gadā bijusi par 40°/_o lielāka nekā iepriekšējā 1935. gadā, pie kam 1936. gadā gandrīz pusi — 47,7^o/_o no eksportēto preču kopvērtības sastāda jēlvielu un pusfabrikātu vērtība, vairāk nekā ceturto daļu — 27,6^o/_o — pārtikas un garšvielu vērtība, piekto daļu — 19,9^o/_o — fabrikātu vērtība un 4,8^o/_o dzīvnieku vērtība. Tālāk jāatzīmē, ka eksportēto dzīvnieku vērtība 1936. gadā, salīdzinot ar 1935. gadu, pieaugusi par 89°/_o, pārtikas un garšvielu vērtība par 15°/_o, jēlvielu un pusfabrikātu par 58°/_o un fabrikātu par 36°/_o.

Ārējā tirdzniecība pēc valstīm. Sadalot ievestās un izvestās preces pēc valstīm, no kurām tās ievestas, vai izvestas, dabūjam sekojošos pārskatus:

(Sk. tab. 277. un 278. lpp.).

Pievēstie skaitļi liecina, ka 1936. gadā gandrīz divas piektdaļas (pēc vērtības) — 38,4^o/_o no visām importētām precēm ievestas no Vācijas, bet vairāk nekā piektā daļa — 21,5^o/_o no Lielbritānijas, pie kam no Lielbritānijas ievesto preču vērtība 1936. gadā ir par 27°/_o lielāka nekā 1935. gadā, bet no Vācijas ievesto par 26°/_o. No Francijas un S.P.R.S. ievesto preču vērtība 1936. gadā ir mazāka (attiecīgi par 23°/_o un 4°/_o) nekā 1935. gadā.

Apskatot eksportētās preces pēc to vērtības, redzams, ka 1936. gadā vairāk nekā trešā daļa — 35,0^o/_o no tām izvestas uz Lielbritāniju, bet nepilna trešā daļa — 30,8^o/_o uz Vāciju. Salīdzinot izvesto preču vērtību 1936. gadā, ar iepriekšējo 1935. gadu, redzams, ka uz Franciju izvesto preču vērtība 1936. gadā pieaugusi par 77°/_o, uz Lielbritāniju par 62°/_o, uz Z. Am. S. V. par 56°/_o, uz S.P.R.S. par 51°/_o uz Vāciju par 29°/_o, bet uz Beļģiju-Luksemburgu par 3°/_o.

Ārējā tirdzniecība pēc preču grupām.

a) Imports.

Preču grupas	1936. g.		1935. g.		1930. g.	
	Daudzums un vērtība	%	Daudzums un vērtība	%	Daudzums un vērtība	%
I. Dzīvnieki	gab. 1000 ls	3 061 0,1 901 0,8	2 959 0,1 747 0,7	33 177 0,8 2 404 0,8	33 177 0,8 2 404 0,8	33 177 0,8 2 404 0,8
II. Pārtikas vielas, garš- vielas un dzērieni	ton. 1000 ls	47 646 4,3 6 810 5,6	46 824 4,5 4 736 4,7	253 885 17,6 58 620 19,8	253 885 17,6 58 620 19,8	253 885 17,6 58 620 19,8
III. Jēlvielas un pusfab- rikāti	ton. 1000 ls	974 224 88,5 51 229 42,0	916 572 87,4 42 096 41,7	1 045 583 72,3 79 981 27,0	1 045 583 72,3 79 981 27,0	1 045 583 72,3 79 981 27,0
IV. Fabrikāti	ton. 1000 ls	77 697 7,1 62 414 51,2	83 869 8,0 53 012 52,5	146 043 10,1 154 490 52,1	146 043 10,1 154 490 52,1	146 043 10,1 154 490 52,1
V. Dārgmetalli, dārgakm., pēries un korāļi	ton. 1000 ls	5 0,0 513 0,4	3 0,0 389 0,4	6 0,0 833 0,3	6 0,0 833 0,3	6 0,0 833 0,3
K o p ā		1 100 882 ¹⁾ 100 121 867 100	1 048 526 ¹⁾ 100 100 980 100	1 445 517 ²⁾ 100 296 328 100	1 445 517 ²⁾ 100 296 328 100	1 445 517 ²⁾ 100 296 328 100

1) Ieskaitot dzīvnieku svaru.

2) Neieskaitot dzīvnieku svaru.

3) 1930. g. daudzums uzradīts tikai gabalos.

b) Eksports.

Preču grupas	1936. g.		1935. g.		1930. g.	
	Daudzums un vertība	%	Daudzums un vertība	%	Daudzums un vertība	%
I. Dzīvnieki	gab. 1000 ls	1,0 4,8	47 902 3 542	0,6 3,6	1 599 481	3) 0,2
II. Pārtikas vielas, garš- vielas un dzērieni	ton. 1000 ls	11,2 27,6	189 685 33 235	18,0 33,7	52 963 66 856	4,3 27,0
III. Jēlvielas un pusfab- rikāti	ton. 1000 ls	870 427 66 045	785 062 41 705	74,6 42,2	1 099 379 104 638	88,5 42,2
IV. Fabrikāti	ton. 1000 ls	76 057 27 486	71 439 20 264	6,8 20,5	89 437 75 900	7,2 30,6
V. Dārgmetalli, dārgakm., perles un korāļi	ton. 1000 ls	*) 1	*) 1	0,0 0,0	*) 2	0,0 0,0
Kopā	ton. 1000 ls	1 078 736 ¹⁾ 138 347	1 052 766 ¹⁾ 98 747	100 100	1 241 779 ²⁾ 247 877	100 100

*) Mazāk par tonnu.

1) Ieskaitot dzīvnieku svaru.

2) Neieskaitot dzīvnieku svaru.

3) 1930. g. daudzums uzradīts tikai gabalos.

Ārējā tirdzniecība pēc valstīm.

a) Imports.

Valstis ¹⁾	1936. g.		1935. g.		1930. g.	
	Daudzums un vērtība	%	Daudzums un vērtība	%	Daudzums un vērtība	%
Beļģija - Luksemburga	ton. 1000 ls	1,5 2,9	18 245 3 464	1,7 3,4	34 847 7 223	2,4 2,4
Francija	ton. 1000 ls	0,1 1,7	2 628 2 713	0,3 2,7	30 431 9 480	2,1 3,2
Lielbritānija	ton. 1000 ls	45,2 21,5	524 208 20 583	50,0 20,4	56 305 25 138	3,9 8,5
S. P. R. S.	ton. 1000 ls	5,5 2,9	60 108 3 702	5,7 3,7	171 341 17 601	11,9 5,9
Vācija	ton. 1000 ls	27,4 38,4	228 103 37 205	21,8 36,8	278 176 109 932	19,2 37,1
Ziemeļamerikas S. V.	ton. 1000 ls	0,9 7,0	8 650 6 747	0,8 6,7	24 485 15 468	1,7 5,2
Pārējās valstis	ton. 1000 ls	19,4 25,6	206 584 26 566	19,7 26,3	849 932 111 486	58,8 37,7
Kopā	ton. 1000 ls	100 100	1 100 882 121 867	100 100	1 445 517 296 328	100 100

¹⁾ Valstis uzrādītas bez to kolonijām.

b) Eksports.

Valstis ¹⁾	1936. g.		1935. g.		1930. g.	
	Daudzums un vērtība	%	Daudzums un vērtība	%	Daudzums un vērtība	%
Beļģija - Luksemburga	ton. 1000 ls	6,3 5,8	105 597 7 749	10,0 7,8	140 164 15 963	11,3 6,4
Francija	ton. 1000 ls	4,5 2,2	30 050 1 731	2,9 1,8	189 048 12 930	15,2 5,2
Lielbritānija	ton. 1000 ls	29,5 35,0	332 752 29 785	31,6 30,2	503 018 70 355	40,5 28,4
S. P. R. S.	ton. 1000 ls	0,5 3,0	3 379 2 738	0,3 2,8	23 739 35 118	1,9 14,2
Vācija	ton. 1000 ls	27,5 30,8	303 692 33 088	28,9 33,5	109 355 65 964	8,8 26,6
Ziemeļamerikas S. V.	ton. 1000 ls	3,4 4,7	26 628 4 190	2,5 4,3	2 161 2 393	0,2 1,0
Pārējās valstis	ton. 1000 ls	28,3 18,5	250 668 19 466	23,8 19,6	274 294 45 154	22,1 18,2
Kopā	ton. 1000 ls	100 100	1 052 766 98 747	100 100	1 241 779 247 877	100 100

1) Valstis uzrādītas bez to kolonijām.

Galvenāko preču imports un eksports. Pēdējos divos gados (1936. un 1935. g.) ievestos un izvestos preču daudzumus un to vērtību raksturo turpmāk pievestie pārskati.

Galvenāko preču imports.

Preces	1936. g.			1935. g.		
	Daudzums tonnās	Vērtība 1000 ls	%	Daudzums tonnās	Vērtība 1000 ls	%
Silķes	8 769	2 047	1,7	9 876	1 655	1,6
Cukurs	2	1	0,0	*)	*)	0,0
Ādas un kažokād.	1 178	3 096	2,6	1 361	2 493	2,5
Tabaka	988	2 695	2,2	924	2 324	2,3
Kokvilna, kokv. diegi un audumi	5 375	11 665	9,6	5 261	9 987	9,9
Vilna, vilnas dzi- jas un audumi	1 283	7 579	6,2	1 314	6 307	6,2
Akmeņogles, kokss un briketi	711 169	13 165	10,8	668 042	9 831	9,7
Naftas produkti	36 369	3 619	3,0	44 120	3 294	3,3
Mākslīgie mēsli	73 880	4 726	3,9	50 128	4 226	4,2
Māksl. zīda diegi	456	2 124	1,7	440	2 037	2,0
Apstr. metali	25 421	6 854	5,6	37 854	7 787	7,7
Lauks. mašīnas	3 742	3 596	2,9	2 207	2 096	2,1
Rūpn. mašīnas	3 456	7 765	6,4	2 484	5 134	5,1
Automobiļi	1 183	2 535	2,1	657	1 446	1,4
Krāsas	610	2 019	1,7	760	1 984	2,0
Pārējās preces	227 001	48 381	39,6	223 098	40 379	40,0

K o p ā 1 100 882 121 867 100 1 048 526 100 980 100

*) Mazāks par tonnu resp. 1000 ls.

Pievestie skaitļi liecina, ka 1936. gadā ievesto preču vērtība ir bijusi lielāka nekā iepriekšējā 1935. gadā šādos apmēros: silķēm par 24%, dažādām ādām par 24%, tabakai — 16%, kokvilnai un kokvilnas diegiem un audumiem — 17%, vilnai, vilnas dzijai un audumiem par 20%, akmeņoglēm, koksam un briketēm — 34%, naftas produktiem — 10%, mākslīgiem mēsliem — 12%, mākslīgiem zīda diegiem — 4%, lauksaimniecības mašīnām — 72%, rūpniecības mašīnām — 51%, automobiļiem — 75% un dažādām krāsām par 20%. Vispār 1936. g. desmito daļu — 10,8% no visu ievesto preču vērtības sastāda akmeņogļu, koksa un briketu vērtība, bet

nepilnu desmito daļu — 9,6% — kokvilnas, vilnas dzijas un audumu vērtība.

Galvenāko preču eksports.

Preces	1936. g.			1935. g.		
	Daudzums tonnās	Vērtība 1000 ls	%	Daudzums tonnās	Vērtība 1000 ls	%
Cūkas	9 949	5 976	4,3	6 565	3 536	3,6
Labība	93 486	6 101	4,4	161 508	9 371	9,5
Bēkons	1 910	2 670	1,9	1 755	1 848	1,9
Sviests	17 291	25 321	18,3	16 816	18 505	18,7
Ādas un kažokād.	781	3 223	2,3	629	1 961	2,0
Āboliņa un linsēk.	5 107	5 282	3,8	4 519	3 389	3,4
Koku materiāli	682 848	37 074	26,8	641 094	25 225	25,5
Lini	15 988	16 757	12,1	8 143	8 668	8,8
Finieņi	47 567	12 995	9,4	44 225	9 662	9,8
Papīrs un pape	12 110	2 962	2,2	10 413	2 173	2,2
Linu dzijas	1 606	3 400	2,5	1 350	2 683	2,7
Gumijas apavi	259	1 031	0,8	185	636	0,6
Pārējās preces	189 834	15 555	11,2	155 564	11 090	11,3
Kopā	1 078 736	138 347	100	1 052 766	98 747	100

Pēdējā 1936. gadā uz ārzemēm izvesto preču starpā pēc vērtības pirmā vietā atradušies kokmateriāli, kuņu vērtība sastādījusi vairāk nekā ceturto daļu — 26,8% no visa eksporta kopvērtības. Otrā vietā bijis sviests, sastādot nepilnu piekto daļu — 18,3% no kopeksporta vērtības, bet trešā vietā linu šķiedra ar 12,1% no kopvērtības.

Tālāk jāatzīmē, ka 1936. gadā vienīgi izvestās labības vērtība bijusi mazāka (par 35%) nekā iepriekšējā gadā, kurpretī visu pārējo augšējā tabulā pievasto preču vērtība lielāka, un proti: izvesto cūku vērtība par 69% lielāka, bēkona par 44%, sviesta — 37%, ādu un kažokādu par 64%, āboliņa un linsēklu — 56%, koku materiālu — 47%, linu šķiedras — 93%, finieņu — 34%, papīra un papes — 36%, linu dzijas — 27% un gumijas apavu par 62%.

Atsevišķo preču eksports pēc valstīm. Sākot apskatīt atsevišķo preču eksportu, pēc valstīm, šeit vispirms apstāsimies pie lauksaimniecības ražojumiem.

Sviesta eksports.

Valstis	1936. g.			1935. g.		
	Daudzums tonnās	Vērtība 1000 ls	%	Daudzums tonnās	Vērtība 1000 ls	%
Beļģija-Luksem- burga	—	—	—	113	122	0,7
Čehoslovākija	20	25	0,1	50	62	0,3
Francija	—	—	—	*)	*)	0,0
Lielbritānija	10 098	14 801	58,5	9 909	10 095	54,5
Palestīna	629	915	3,6	645	635	3,4
Šveice	168	343	1,4	—	—	—
Vācija	5 271	7 682	30,3	4 849	6 516	35,2
Ziemeļam. S. V.	1 087	1 532	6,1	1 089	929	5,0
Pārējās valstis	18	23	0,0	161	146	0,9
Kopā	17 291	25 321	100	16 816	18 505	100

*) Mazāks par tonnu resp. 1000 ls.

Izvēstā sviesta vērtība 1936. gadā sastāda nepilnu piekto daļu (18,3%) no visu minētā gadā eksportēto preču kopvērtības, pie kam pēc vērtības vairāk nekā puse (58,5%) no sviesta izvēsts uz Lielbritāniju, bet nepilna trešā daļa — 30,3% uz Vāciju. Salīdzinot ar iepriekšējo 1935. gadu, pēdējā 1936. gadā uz Lielbritāniju izvēsts par 49% vairāk sviesta (pēc vērtības), uz Vāciju par 18%, uz Palestīnu par 42%, bet uz Ziemeļamerikas Savienotām Valstīm par 65% vairāk.

Linu eksports

Valstis	1936. g.			1935. g.		
	Daudzums tonnās	Vērtība 1000 ls	%	Daudzums tonnās	Vērtība 1000 ls	%
Beļģija-Luksem- burga	2 703	2 680	16,0	2 496	2 591	29,9
Čehoslovākija	325	364	2,2	518	532	6,1
Francija	203	204	1,2	152	154	1,8
Lielbritānija	9 813	10 026	59,8	2 596	2 638	30,4
Meksika	57	57	0,3	17	20	0,2
Somija	914	1 053	6,3	434	435	5,0
Vācija	1 564	1 978	11,8	1 734	2 087	24,1
Zviedrija	255	231	1,4	30	32	0,4
Pārējās valstis	154	164	1,0	166	179	2,1
Kopā	15 988	16 757	100	8 143	8 668	100

Vairāk nekā desmito daļu (12,1%) no 1936. gadā eksportēto preču kopvērtības sastāda izvestās lina šķiedras vērtība, pie kam vairāk nekā puse (pēc vērtības 59,8%) no lina šķiedras minētā 1936. gadā izveca uz Lielbritāniju, 16,0% uz Beļģiju-Luksemburgu, bet 11% uz Vāciju.

Jāatzīmē, ka 1936. gadā pēc vērtības uz Lielbritāniju izvests par 280% vairāk lina šķiedras nekā iepriekšējā 1935. gadā, uz Beļģiju par 3%, uz Somiju par 142% un uz Franciju par 32%. Uz Vāciju 1936. gadā izvests par 5% mazāk lina šķiedras nekā 1935. gadā.

Labības eksports.

Valstis	1936. g.			1935. g.		
	Daudzums tonnās	Vērtība 1000 ls	%	Daudzums tonnās	Vērtība 1000 ls	%
Austrija	3 000	148	2,4	3 000	175	1,9
Beļģija-Luksemburga	9 931	521	8,5	40 522	2 083	22,2
Dānija	1 050	63	1,0	21 167	1 292	13,8
Igaunija	4 156	250	4,1	10 865	653	7,0
Lielbritānija	3 753	229	3,8	10 800	621	6,6
Somija	33 716	2 465	40,4	14 684	752	8,0
Šveice	—	—	—	10 659	636	6,8
Vācija	5 993	320	5,2	16 952	1 010	10,8
Ziemeļamerikas S. V.	31 664	2 071	33,9	22 877	1 610	17,2
Pārējās valstis	223	34	0,7	9 982	539	5,7
Kopā	93 486	6 101	100	161 508	9 371	100

Labību eksports 1936. gadā bijis mazāks nekā iepriekšējā 1935. gadā, pie kam 1936. gadā divas piektdaļas — 40,4% (pēc vērtības) no visas labības izvests uz Somiju, bet trešā daļa — 33,9% uz Ziemeļamerikas Savienotām Valstīm. Salīdzinot ar 1935. gadu, pēdējā 1936. gadā uz Ziemeļamerikas Savienotām Valstīm un Somiju izvests vairāk labības, (attiecīgi par 29% un 228%), bet uz pārējām valstīm — mazāk.

Cūku eksports.

Valstis	1936. g.			1935. g.		
	Daudzums tonnās	Vērtība 1000 ls	%	Daudzums tonnās	Vērtība 1000 ls	%
S. P. R. S.	2 579 =	1 518	25,4	2 139 =	887	25,1
gab.	=26 951			=14 892		
Vācija	7 232 =	4 339	72,6	4 336 =	2 601	73,5
gab.	=52 839			=32 425		
Pārējās valstis	138 =	119	2,0	89 =	48	1,4
gab.	=1 304			=508		
Kopā	9 949 =	5 976	100	6 564 =	3 536	100
gab.	=81 094			=47 825		

Cūkas 1936. gadā galvenā kārtā izvestas uz Vāciju (pēc vērtības 72,6%) un S.P.R.S. (25,4%), pie kam uz S.P.R.S. 1936. gadā izvests par 71% (pēc vērtības) vairāk cūku nekā iepriekšējā 1935. gadā, bet uz Vāciju par 67% vairāk.

Āboliņa un linsēklu eksports.

Valstis	1936. g.			1935. g.		
	Daudzums tonnās	Vērtība 1000 ls	%	Daudzums tonnās	Vērtība 1000 ls	%
Beļģija-Luksemburga	761	328	6,2	462	107	3,2
Francija	636	216	4,1	714	189	5,6
Lielbritānija	395	216	4,1	182	50	1,5
Somija	65	56	1,1	28	28	0,8
Vācija	2 279	3 502	66,3	2 790	2 685	79,2
Ziemeļamerikas						
S. V.	662	770	14,6	10	7	0,2
Pārējās valstis	309	194	3,6	333	323	9,5
Kopā	5 107	5 282	100	4 519	3 389	100

Āboliņa un linsēklu eksports, salīdzinot ar iepriekšējo 1935. gadu, pieaudzis, pie kam 1936. gadā divas trešdaļas (66,3%) no minētām sēklām izvestas uz Vāciju, bet vairāk nekā desmitā daļa (14,6%) uz Ziemeļamerikas Savienotām Valstīm. Jāatzīmē, ka uz Vāciju 1936. gadā izvests

par 30% (pēc vērtības) vairāk ābolaļa un linsēklu, nekā 1935. gadā, uz Beļģiju par 207% vairāk, uz Franciju par 14%, bet Lielbritāniju par 332%.

Bēkona eksports.

Valstis	1936. g.			1935. g.		
	Daudzums tonnās	Vērtība 1000 ls	%	Daudzums tonnās	Vērtība 1000 ls	%
Lielbritānija	1 910	2 670	100	1 735	1 835	99,3
Pārējās valstis	*)	*)	0,0	20	13	0,7
Kopā	1 910	2 670	100	1 755	1 848	100

*) Mazāks par tonnu resp. 1000 ls.

Pēdējā 1936. gadā viss bēkons izvests vienīgi uz Lielbritāniju, pie kam salīdzinot ar iepriekšējo 1935. gadu, 1936. gadā izvestā bēkona vērtība pieaugusi par 46%.

Koku materiālu eksports.

Valstis	1936. g.			1935. g.		
	Daudzums tonnās	Vērtība 1000 ls	%	Daudzums tonnās	Vērtība 1000 ls	%
Beļģija-Luksemburga	48 721	2 306	6,2	57 832	1 846	7,3
Francija	45 460	2 099	5,7	27 005	926	3,7
Holande	53 503	2 170	5,9	20 984	837	3,3
Īrijas brīvvalsts	9 949	619	1,7	21 370	946	3,7
Lielbritānija	228 326	12 508	33,7	267 126	9 536	37,8
Vācija	232 290	15 741	42,5	225 488	10 545	41,8
Pārējās valstis	64 599	1 631	4,3	21 289	589	2,4
Kopā	682 848	37 074	100	641 094	25 225	100

Kā redzams no pievestiem skaitļiem, 1936. gadā vairāk nekā divas piektdaļas (pēc vērtības 42,5%) no visiem koku materiāliem izvesti uz Vāciju, bet trešā daļa (33,7%) uz Lielbritāniju. Salīdzinot ar 1935. gadu, pēdējā 1936. gadā koku materiālu izvedumi (pēc vērtības) pieauguši uz Beļģiju-Luksemburgu par 25%, uz Franciju par 127%, uz Holandi — 159%, uz Lielbritāniju par 31%, bet uz Vāciju par 49%.

Finieņu eksports.

Valstis	1936. g.			1935. g.		
	Daudzums tonnās	Vērtība 1000 ls	%	Daudzums tonnās	Vērtība 1000 ls	%
Argentīna	1 742	422	3,2	4 730	862	8,9
Beļģija-Luksemb.	3 997	1 064	8,2	2 815	548	5,7
Ceļona	907	165	1,3	617	84	0,9
Dānija	1 487	361	2,8	1 135	244	2,5
Dienvīdāfrikas Sav.	613	158	1,2	226	49	0,5
Holande	6 088	1 395	10,7	3 093	685	7,1
Indija, Brit. kol.	1 055	170	1,3	1 363	186	1,9
Īrijas brīvvalsts	568	170	1,3	770	162	1,7
Itālija	138	96	0,7	539	215	2,2
Lielbritānija	18 285	4 700	36,2	15 966	3 269	33,8
Malaja	222	46	0,4	960	122	1,3
Urugvaja	811	133	1,0	625	122	1,3
Vācija	10 611	3 844	29,6	10 101	2 837	29,4
Pārējās valstis	1 043	271	2,1	1 285	277	2,8
Kopā	47 567	12 995	100	44 225	9 662	100

Finieņi 1936. gadā galvenā kārtā izvesti uz Lielbritāniju (36,2% no visu izvesto finieņu kopvērtības), Vācijas (29,6%) un Holandi (10,7%). Pēdējā 1936. gadā finieņu eksports, salīdzinot ar iepriekšējo 1935. gadu, pieaudzis (pēc vērtības) uz šādām valstīm: uz Beļģiju-Luksemburgu par 94%, Ceļonu — 96%, Dāniju — 48%, Dienvīdāfrikas Sav. — 222%, Holandi — 104%, Īriju — 5%, Lielbritāniju — 44%, Urugvaju — 9% un uz Vācijas par 35%.

Linu dziju eksports.

Valstis	1936. g.			1935. g.		
	Daudzums tonnās	Vērtība 1000 ls	%	Daudzums tonnās	Vērtība 1000 ls	%
Beļģija-Luksemb.	228	686	20,2	37	75	2,8
Čehoslovākija	—	—	—	22	45	1,7
Itālija	14	44	1,3	44	100	3,7
Lielbritānija	114	236	6,9	104	149	5,6
Norvēģija	69	123	3,6	6	12	0,4
Vācija	548	1 317	38,7	752	1 682	62,7
Ziemeļam. S. V.	220	340	10,0	124	187	7,0
Zviedrija	395	608	17,9	215	364	13,6
Pārējās valstis	18	46	1,4	46	69	2,5
Kopā	1 606	3 400	100	1 350	2 683	100

Linu dzijas pēdējā 1936. gadā izvestas vairāk, nekā iepriekšējā 1935. gadā, pie kam 1936. gadā gandrīz divas piektdaļas — 38,7% (pēc vērtības) no visām linu dzijām izvestas uz Vāciju, piektā daļa — 20,2% uz Beļģiju-Luksemburgu, nepilna piektā daļa — 17,9% uz Zviedriju, bet desmitā daļa — 10,0% uz Ziemeļamerikas Sav. Valstīm. Salīdzinot ar 1935. gadu, pēdējā 1935. gadā linu dziju eksports pieaudzis uz Beļģiju, Lielbritāniju, Norvēģiju, Ziemeļamerikas Sav. Valstīm un Zviedriju.

Papīra un papes eksports.

Valstis	1936. g.			1935. g.		
	Daudzums tonnās	Vērtība 1000 ls	%	Daudzums tonnās	Vērtība 1000 ls	%
Dienvīdāfrikas Sav.	578	171	5,8	147	34	1,6
Ēģipte	1 105	248	8,4	984	198	9,1
Holande	60	16	0,5	162	37	1,7
Igaunija	95	128	4,3	38	41	1,9
Indija, Brit. kol.	260	69	2,3	574	138	6,4
Indija, Hol. kol.	230	79	2,7	413	119	5,5
Ķīna	468	113	3,8	329	60	2,8
Lielbritānija	2 779	574	19,4	2 399	411	18,9
Lietuva	337	162	5,5	100	66	3,0
Malaja	344	97	3,3	131	33	1,5
Maroka, Franc. prot.	282	54	1,8	215	36	1,7
Palestīna	231	56	1,9	255	58	2,7
Polija-Danciga	1 979	470	15,9	1 784	374	17,2
Sīrija	331	60	2,0	592	96	4,4
Vācija	33	11	0,4	125	34	1,6
Pārējās valstis	2 998	654	22,0	2 165	438	20,0
Kopā	12 110	2 962	100	10 413	2 173	100

Arī papīra un papes eksports 1936. gadā, salīdzinot ar iepriekšējo 1935. gadu pieaudzis. Tā uz Lielbritāniju izvestā papīra un papes vērtība 1936. gadā pieaugusi par 40%, uz Poliju par 26%, Lietuvu — 145%, Igauniju — 212% u. t. t. Vispār 1936. gadā gandrīz piektā daļa — 19,4% (pēc vērtības) no visa eksportētā papīra un papes izvests uz Lielbritāniju, 15,9% uz Poliju, 8,4% uz Ēģipti u. t. t.

Ādu un kažokādu eksports

Valstis	1936. g.			1935. g.		
	Daudzums tonnās	Vērtība 1000 ls	%	Daudzums tonnās	Vērtība 1000 ls	%
Holande	160	535	16,6	2	9	0,5
S. P. R. S.	188	601	18,6	167	465	23,7
Šveice	3	183	5,7	2	154	7,9
Vācija	181	863	26,8	90	302	15,4
Ziemeļam. S. V.	178	634	19,7	187	537	27,4
Zviedrija	28	75	2,3	141	288	14,7
Pārējās valstis	43	332	10,3	40	206	10,4
Kopā	781	3 223	100	629	1 961	100

Ādas un kažokādas 1936. gadā galvenā kārtā izvestas uz Vāciju (pēc vērtības 26,8%), Ziemeļamerikas Savienotām Valstīm (19,7%), S.P.R.S. (18,6%) un Holandi (16,6%). Salīdzinot ar 1935. gadu, pēdējā 1936. gadā uz Vāciju izvesto ādu un kažokādu vērtība pieaugusi par 186%, uz Ziemeļamerikas Savienotām Valstīm par 18%, bet uz S.P.R.S. par 29%.

Gumijas apavu eksports.

Valstis	1936. g.			1935. g.		
	Daudzums tonnās	Vērtība 1000 ls	%	Daudzums tonnās	Vērtība 1000 ls	%
Austrija	30	190	18,4	17	89	14,0
Igaunija	124	547	53,0	82	256	40,3
Lietuva	3	14	1,4	*)	*)	0,0
Rumānija	*)	*)	0,0	30	116	18,2
Šveice	38	147	14,3	15	58	9,1
Pārējās valstis	64	133	12,9	41	117	18,4
Kopā	259	1 031	100	185	636	100

*) Mazāks par tonnu resp. 1000 ls.

Apskatot gumijas apavu eksportu, redzams, ka tas 1936. gadā bijis lielāks nekā iepriekšējā 1935. gadā, pie kam 1936. gadā vairāk nekā puse — 53,0% (pēc vērtības) no visiem gumijas apaviem izvests uz Igauniju, bet nepilna piektā daļa — 18,4% — uz Austriju. Uz Igauniju izvesto gumijas apavu vērtība 1936. gadā bijusi par 114% lielāka nekā iepriekšējā 1935. gadā, bet uz Austriju par 113%.

Ārējā tirdzniecība ar atsevišķām valstīm. Lai redzētu to, kā noritējusi tirdzniecības ar dažādām valstīm, ar kuŗām mums ir dzīvāki tirdznieciski sakari, ņeit par to pievedīsim atsevišķus pārskatus.

a) Imports no Lielbritānijas.

Galvenākās preces	1936. g.			1935. g.		
	Daudzums tonnās	Vērtība 1000 ls	%	Daudzums tonnās	Vērtība 1000 ls	%
Silķes	8 769	2 047	7,8	9 876	1 655	8,0
Vilna, izņem. kārstu	447	1 666	6,4	354	969	4,7
Akmeņogles	454 738	8 420	32,2	469 744	6 661	32,4
Kokss	18 378	562	2,1	28 948	556	2,7
Audumi, kokvilnas	404	2 969	11,4	351	2 453	11,9
Vilna, kārsta	242	1 312	5,0	242	893	4,3
Dzijiņas, vilnas	96	762	2,9	160	1 067	5,2
Audumi, vilnas	22	504	1,9	19	373	1,8
Mēchan. dzinēji un rūpn. maš.	377	909	3,5	252	492	2,4
Pārējās preces	14 103	6 993	26,8	14 262	5 464	26,6
Kop ā	497 576	26 144	100	524 208	20 583	100

b) Eksports uz Lielbritāniju.

Bēkons	1 910	2 670	5,5	1 735	1 835	6,2
Sviests	10 098	14 801	30,6	9 909	10 095	33,9
Koku materiāli	228 326	12 508	25,9	267 126	9 536	32,0
Lini	9 813	10 026	20,8	2 596	2 638	8,9
Finieri	18 285	4 700	9,7	15 966	3 269	11,0
Pārējās preces	49 526	3 604	7,5	35 420	2 412	8,0
Kop ā	317 958	48 309	100	332 752	29 785	100

No Lielbritānijas 1936. gadā ievesto preču vērtība sastādījusi vairāk nekā piekto daļu — 21,5% no visu importēto preču kopvērtības, pie kam gandrīz trešo daļu — 32,2% no visām no Lielbritānijas ievestām precēm — sastādījusi ievesto akmeņogļu vērtība, bet vairāk nekā desmito daļu — 11,4% ievesto audumu un kokvilnas vērtība. Jāatzīmē, ka 1936. gadā no Lielbritānijas ievesto akmeņogļu vērtība ir bijusi par 26% lielāka nekā iepriekšējā 1935. gadā, audumu un kokvilnas par 21%, silķu par 24%, vilnas, nekārsta —

72%, vilnas kārstas — 47%, koksa — 1%, vilnas audumu par 35% un mēchanisko dzinēju un rūpniecības mašīnu par 85%.

Uz Lielbritāniju izvesto preču starpā pirmā vietā ir sviests, tad koku materiāli un līnu šķiedra. Sviesta izveidumi uz Lielbritāniju 1936. gadā ir bijuši par 47% (pēc vērtības) lielāki, nekā iepriekšējā 1935. gadā, koka materiālu par 31%, līnu šķiedras par 280%, bēkona — 46%, bet finieru par 44% lielāki.

a) Imports no Vācijas.

Galvenākās preces	1936. g.			1935. g.		
	Daudzums tonnās	Vērtība 1000 lš	%	Daudzums tonnās	Vērtība 1000 lš	%
Čuguns vis. veidā, izņ. vecus priekšm.	11 251	748	1,6	3 152	197	0,5
Akmeņogles	137 131	2 181	4,7	72 241	1 054	2,8
Kokss	45 640	1 055	2,3	52 410	975	2,6
Mēslošanas vielas	33 796	3 103	6,6	31 677	2 821	7,6
Audumi, kokvilnas	143	1 195	2,6	81	705	1,9
Dzijas, vilnas	274	2 277	4,9	227	1 552	4,2
Diegi un diedziņi mākslīga zīda	244	1 167	2,5	121	666	1,8
Dzelzs apstr. veidā (šķiru, fas., plākš.)	12 413	1 932	4,1	10 383	1 371	3,7
Skārds, dažāds	3 153	1 046	2,2	3 210	903	2,4
Lauks. mašīnas un rīki	953	1 062	2,3	603	597	1,6
Mēch. dzinēji un rūpn. mašīnas	2 516	5 538	11,8	1 779	3 739	10,0
Caurules čuguna, dzelzs un tērauda	2 596	778	1,7	2 716	804	2,2
Automobiļi visādi un to daļas	368	915	2,0	173	483	1,3
Krāsas un krāsv.	393	1 392	3,0	369	1 489	4,0
Pārējās preces	51 295	22 396	47,7	48 961	19 849	53,4
K o p ā	302 166	46 785	100	228 103	37 205	100

b) Eksports uz Vāciju.

Cūkas un sivēni	7 232 =	4 339	10,2	4 336 =	2 601	7,9
gab. =	52 839			=	32 425	

Galvenākās preces	1936. g.			1935. g.		
	Daudzums tonnās	Vērtība 1000 ls	%	Daudzums tonnās	Vērtība 1000 ls	%
Sviests	5 271	7 682	18,0	4 849	6 516	19,7
Sēklas āboliņa	1 887	3 380	7,9	1 679	2 372	7,2
Koku materiāli	232 290	15 741	36,9	225 488	10 545	31,9
Lini	1 564	1 978	4,6	1 734	2 087	6,3
Finieri	10 611	3 844	9,0	10 101	2 837	8,6
Diegi un die- dziņi, linu	548	1 317	3,1	752	1 682	5,1
Pārējās preces	37 494	4 384	10,3	54 753	4 448	13,3
K o p ā	296 897	42 665	100	303 692	33 088	100

No Vācijas 1936. gadā ievests samērā daudz dažādu preču, pie kam salīdzinot ar iepriekšējo 1935. gadu, šie ievēdumi pieauguši. Tā no Vācijas ievesto mēchanisko dzinēju un rūpniecības mašīnu vērtība 1936. gadā pieaugusi par 48%, mēslošanas vielu par 10%, akmeņogļu par 107%, koksas — 8%, kokvilnas audumu — 70% u. t. t.

Uz Vāciju izvesto preču starpā pirmā vietā (pēc vērtības) ir koku materiāli, kuŗu vērtība sastāda vairāk nekā trešo daļu — 36,9% no visu uz Vāciju izvesto preču kopvērtības. Tālāk seko sviests (18,0%), cūkas un sivēni (10,2%) un finieri (9,0%). Salīdzinot ar iepriekšējo 1935. gadu, pēdējā 1936. gadā uz Vāciju izvesto preču vērtība pieaugusi koku materiāliem par 49%, sviestam par 18%, cūkām un sivēniem par 67%, finieriem par 35% un āboliņa sēklām par 42%.

a) Imports no S. P. R. S.

Galvenākās preces	1936. g.			1935. g.		
	Daudzums tonnās	Vērtība 1000 ls	%	Daudzums tonnās	Vērtība 1000 ls	%
Sāls	14 214	312	8,8	16 426	309	8,3
Tabaka, lapās un tabakas kāti	175	619	17,4	192	602	16,3
Kažokādas	3	193	5,4	2	148	4,0
Petroleja	8 677	626	17,6	10 544	624	16,9
Benzīns	2 013	255	7,2	1 592	157	4,2
Fosforiti, malti	16 982	523	14,7	2 769	76	2,1

Galvenākās preces	1936. g.			1935. g.		
	Daudzums tonnās	Vērtība 1000 ls	%	Daudzums tonnās	Vērtība 1000 ls	%
Lauksaimn. ma- šīnas un rīki	498	295	8,3	372	214	5,8
Pārējās preces	17 679	735	20,6	28 211	1 572	42,4
K o p ā	60 241	3 558	100	60 108	3 702	100

b) Eksports uz S. P. R. S.

Liellopi	1 369 =	708	17,1	—	—	—
gab.	= 3 532					
Cūkas un sivēni	2 579 =	1 518	36,7	2 139 =	887	32,4
gab.	= 26 951			= 14 892		
Ādas, neapstrād.	188	601	14,5	167	465	17,0
Ādas, mītas	339	1 152	27,8	319	809	29,5
Pārējās preces	599	161	3,9	754	577	21,1
K o p ā	5 074	4 140	100	3 379	2 738	100

No S.P.R.S. (Krievijas) 1936. gadā galvenā kārtā ievesta tabaka (pēc vērtības 17,4% no visu no S.P.R.S. ievesto preču kopvērtības), petroleja (17,6%) un fōsforīti (14,7%). Salīdzinot ar 1935. gadu, pēdējā 1936. gadā no S.P.R.S. ievesto preču vērtība ir lielāka tabakai par 3%, fōsforītiem par 588%, lauksaimniecības mašīnām par 38%, benzīnam par 62%, kažokādām par 30%, bet sālīm par 1%.

Vairāk nekā trešo daļu 36,7% no visu uz S.P.R.S. 1936. gadā izvesto preču kopvērtības sastāda izvesto cūku un sivēnu vērtība, bet vairāk nekā ceturto daļu — 27,8% ādu vērtība. Uz S.P.R.S. izvesto cūku un sivēnu vērtība 1936. gadā ir par 71% lielāka nekā iepriekšējā gadā, neapstrādātu ādu par 29%, bet mītu ādu par 42% lielāka.

a) Imports no Beļģijas-Luksemburgas.

Galvenākās preces	1936. g.			1935. g.		
	Daudzums tonnās	Vērtība 1000 ls	%	Daudzums tonnās	Vērtība 1000 ls	%
Ādas, neapstrād.	68	137	3,9	49	75	2,2
Varš gabalos un klaipiņos	247	147	4,2	413	204	5,9

Galvenākās preces	1936. g.			1935. g.		
	Daudzums tonnās	Vērtība 1000 ls	%	Daudzums tonnās	Vērtība 1000 ls	%
Svins gabalos un bluķos	351	100	2,9	308	67	1,9
Tomasa milti	8 952	354	10,1	5 824	225	6,5
Maisi, dzūtas	176	116	3,3	12	4	0,1
Diegi un diedziņi, mākslīga zīda	162	751	21,4	150	650	18,8
Dzelzs apstr. veidā (šķiru, fas., plākš.)	1 579	223	6,4	3 277	408	11,8
Skārds, dažāds	1 934	514	14,7	4 589	877	25,3
Vag. daļas, dzelz- ceļu būvmat. un pied. no dzelzs	517	113	3,2	523	103	3,0
Pārējās preces	2 712	1 048	29,9	3 100	851	24,5
Kopā	16 698	3 503	100	18 245	3 464	100

b) Eksports uz Beļģiju-Luksemburgu.

Rudzi	—	—	—	26 090	1 205	15,5
Sēklas, linu	663	212	2,7	436	106	1,4
Koku materiāli	48 721	2 306	28,9	57 832	1 846	23,8
Lini	2 703	2 680	33,5	2 496	2 591	33,4
Finieři	3 997	1 064	13,3	2 815	548	7,1
Sērkoc. stiebrīņi	754	188	2,4	633	147	1,9
Diegi un die- dziņi, linu	228	686	8,6	37	75	1,0
Pārējās preces	10 508	852	10,6	15 258	1 231	15,9
Kopā	67 574	7 988	100	105 597	7 749	100

Pēc vērtības ievedumi no Beļģijas-Luksemburgas 1936. gadā ir bijuši nedaudz lielāki, nekā iepriekšējā 1935. gadā, pie kam atsevišķo ievesto preču vērtība 1936. gadā bijusi lielāka nekā 1935. gadā šādos apmēros: neapstrādāto ādu par 83%, svina — 49%, tomasa miltu — 57%, mākslīgā zīda diegu un diedziņu par 16% u. t. t.

Uz Beļģiju-Luksemburgu 1936. gadā galvenā kārtā no mums izvesti koku materiāli, linu šķiedra un finieři, pie kam, salīdzinot ar 1935. gadu, pēdējā 1936. gadā izvesto koku materiālu vērtība ir par 25% lielāka, linu šķiedras par 3%, bet finieŗu par 94% lielāka.

a) Imports no Francijas.

Galvenākās preces	1936. g.			1935. g.		
	Daudzums tonnās	Vērtība 1000 ls	%	Daudzums tonnās	Vērtība 1000 ls	%
Degvīns un liķieri	21	120	5,8	19	111	4,1
Stādu eļļas visād, izņ. eļļu kokosa Diegi un diedziņi,	27	50	2,4	17	31	1,1
kokvilnas	19	451	21,7	17	369	13,6
Vilna, kārsta	131	706	33,9	69	339	12,5
Caurules, čuguna, dzelzs un tērauda	370	42	2,0	259	28	1,0
Kosmētiskas vielas	3	111	5,3	4	140	5,2
Pārējās preces	359	603	28,9	2 243	1 695	62,5
Kopā	930	2 083	100	2 628	2 713	100

b) Eksports uz Franciju.

Sēklas, linu	613	186	6,1	714	189	10,9
Koku materiāli	45 460	2 099	68,4	27 005	926	53,5
Lini	203	204	6,7	152	154	8,9
Sērkoc. stiebrīņi	857	241	7,9	944	251	14,5
Pārējās preces	1 740	337	10,9	1 235	211	12,2
Kopā	48 873	3 067	100	30 050	1 731	100

Pēdējā 1936. gadā trešo daļu (33,9%) no visu to preču kopvērtības, kas ievestas no Francijas, sastāda ievestas vilnas vērtība, bet vairāk nekā piekto daļu (21,7%) kokvilnas diegu un diedziņu vērtība. Salīdzinot ar iepriekšējo 1935. gadu, 1936. gadā pieaugusi šādu no Francijas ievesto preču vērtība: kārstas vilnas par 108%, stādu eļļu — 61%, dažādu cauruļu — 45%, kokvilnas diegu un diedziņu — 22%, bet degvīnu un liķieru par 8%.

Vairāk nekā divas trešdaļas (68,4%) no visu 1936. gadā uz Franciju izvesto preču kopvērtības sastāda izvesto koku materiālu vērtība, pie kam šo izvedumu vērtība 1936. gadā ir par 127% lielāka nekā iepriekšējā 1935. gadā. Arī linu šķiedras izvedumi uz Franciju 1936. gadā bijuši lielāki (pēc vērtības par 32%), nekā 1935. gadā.

a) Imports no Ziemeļamerikas S. V.

Galvenākās preces	1936. g.			1935. g.		
	Daudzums tonnās	Vērtība 1000 ls	%	Daudzums tonnās	Vērtība 1000 ls	%
Kažokādas	9	374	4,4	7	272	4,0
Tabaka lapās un tabakas kāti	287	456	5,3	242	323	4,8
Kokvilna, neapstr.	4 078	5 408	63,1	3 971	4 343	64,4
Sērs visādā veidā	2 283	218	2,5	2 036	147	2,2
Automobiļi, visādi un to daļas	275	634	7,4	254	531	7,9
Pārējās preces	2 776	1 479	17,3	2 140	1 131	16,7
Kopā	9 708	8 569	100	8 650	6 747	100

b) Eksports uz Ziemeļamerikas S. V.

Rudzi	31 664	2 071	31,8	22 877	1 610	38,4
Sviests	1 087	1 532	23,5	1 089	929	22,2
Zivju konservi	401	508	7,8	500	388	9,3
Šokolāde un konf.	283	289	4,4	418	291	6,9
Ādas, neapstrād.	157	483	7,4	178	458	10,9
Diegi un diedziņi, linu	220	340	5,2	124	187	4,5
Pārējās preces	3 499	1 298	19,9	1 442	327	7,8
Kopā	37 311	6 521	100	26 628	4 190	100

Tirdzniecība ar Ziemeļamerikas Savienotām Valstīm 1936. gadā bijusi dzīvāka nekā iepriekšējā 1935. gadā, pie kam 1936. gadā no Z. A. S. V. galvenā kārtā ievesta neapstrādāta kokvilna, kuras vērtība minētā gadā sastādījusi nepilnas divas trešdaļas (63,1%) no visu no Z. A. S. V. ievesto preču kopvērtības. Atsevišķu no Z. A. S. V. ievesto preču vērtība 1936. gadā ir bijusi lielāka, nekā 1935. gadā šādos apmēros: kažokādu par 38%, lapu tabakas par 41%, kokvilnas par 25%, sēra — 48%, bet automobiļu un to daļu par 19%.

No mums uz Z. A. S. V. 1936. gadā galvenā kārtā izvesti rudzi, sviests, zivju konservi un neapstrādātas ādas. Visu minēto preču vērtība 1936. gadā, salīdzinot ar iepriekšējo gadu ir bijusi lielāka un proti: rudziem par 29%, sviestam — 65%, zivju konserviem — 31%, bet neapstrādātām ādām par 5%.

a) Imports no Igaunijas.

Galvenākās preces	1936. g.			1935. g.		
	Daudzums tonnās	Vērtība 1000 ls	%	Daudzums tonnās	Vērtība 1000 ls	%
Benzīns	1 263	365	39,2	715	216	13,6
Bitumens	781	56	6,0	406	31	2,0
Eļļa, degakmeņa, netīrīta	2 825	203	21,8	2 833	157	9,9
Audumi, kokviln.	9	77	8,3	69	789	49,7
Cements	1 744	67	7,2	541	21	1,3
Pārējās preces	388	163	17,5	2 999	373	23,5
Kopā	7 010	931	100	7 563	1 587	100

b) Eksports uz Igauniju.

Rudzi	4 156	250	10,8	10 845	651	38,8
Cukurs	1 740	531	23,0	—	—	—
Papirs, visāds	92	127	5,5	31	40	2,4
Audumi, kokviln.	19	146	6,3	51	351	20,9
Finieri	128	46	2,0	36	9	0,5
Gumijas apavi	124	547	23,7	82	256	15,3
Krāsas un krāsv.	212	120	5,2	186	94	5,6
Pārējās preces	1 635	538	23,5	1 231	277	16,5
Kopā	8 106	2 305	100	12 462	1 678	100

No Igaunijas 1936. gadā ievestas dažādas preces par Ls 931.000,—, kuŗu starpā redzamākas vietas ieņem benzīns un netīrītā degakmeņa eļļa. Salīdzinot ar iepriekšējo 1935. gadu, pēdējā 1936. gadā no Igaunijas ievestā benzīna vērtība ir par 69% lielāka, bet netīrīta degakmeņa eļļas vērtība par 29% lielāka.

No Latvijas uz Igauniju 1936. gadā galvenā kārtā izvests cukurs, gumijas apavi un labība (rudzi).

a) Imports no Lietuvas.

Galvenākās preces	1936. g.			1935. g.		
	Daudzums tonnās	Vērtība 1000 ls	%	Daudzums tonnās	Vērtība 1000 ls	%
Zirgi	1 296	834	43,0	1 235	690	36,5
gab.	=2 899			=2 750		

Galvenākās preces	1936. g.			1935. g.		
	Daudzums tonnās	Vērtība 1000 ls	%	Daudzums tonnās	Vērtība 1000 ls	%
Zarnas, dzīvnieku	16	68	3,5	20	41	2,2
Sēklas, linu	2 625	554	28,6	3 482	646	34,2
Sēklas, ābolīņa	185	187	9,6	—	—	—
Pārējās preces	2 978	296	15,3	5 091	512	27,1
K o p ā	7 100	1 939	100	9 828	1 889	100

b) Eksports uz Lietuvu.

Zivis, izņ. silķes	147	45	3,3	75	21	2,2
Papīrs, visāds	335	161	11,8	100	66	6,9
Diegi un diedziņi, kokvilnas	139	272	19,9	115	198	20,8
Mēch. dzinēji un rūpn. mašīnas	109	80	5,9	132	76	8,0
Aparāti, radio	33	233	17,1	14	82	8,6
Stikla izstrādāj.	788	127	9,3	787	127	13,4
Pārējās preces	7 132	446	32,7	12 557	381	40,1
K o p ā	8 683	1 364	100	13 780	951	100

Apskatot mūsu tirdzniecību ar Lietuvu, redzams, ka no Lietuvas ievesto preču vērtība 1936. gadā ir bijusi lielāka (par 3°/o), nekā iepriekšējā 1935. gadā, pie kam šo ievesto preču starpā samērā redzamākas vietas ieņem dzīvnieku (zirgu) un linsēklu ievedumi.

Savukārt uz Lietuvu izvesto preču vērtība 1936. gadā bijusi par 43°/o lielāka nekā 1935. gadā. Uz Lietuvu pēdējā 1936. gadā galvenākā kārtā izvesti kokvilnas diegi un diedziņi (sastādot piekto daļu — 19,9^o/o no izvesto preču kopvērtības), radio aparāti (17,1^o/o), papīrs (11,8^o/o) un stikla izstrādājumi (9,3^o/o).

XI. Iekšzemes tirdzniecība.

Tirdzniecības uzņēmumu skaits. Pēc pirmās 1935. gadā izvēstās vispārējās tirdzniecības un rūpniecības skaitīšanas rezultātiem, tirdzniecības uzņēmumu skaits 1935. gadā atsevišķos valsts apgabalos un apriņķos bijis šāds:

Tirdzniecības uzņēmumu skaits 1935. g.
(1935. g. pirmās rūpn.-tirdzn. sk. rezultāti.)

Apriņķi un apgabali	Lielie uzņēmumi*)		Mazie uzņēmumi**)		Kopā	
	skaitis	%	skaitis	%	skaitis	%
Rīga	1 875	10,42	16 116	89,58	17 991	100,00
Rīgas apr.	355	10,83	2 923	89,17	3 278	100,00
Cēsu "	133	14,86	762	85,14	895	100,00
Valmieras "	196	14,48	1 158	85,52	1 354	100,00
Valkas "	150	12,43	1 057	87,57	1 207	100,00
Madonas "	137	13,28	895	86,72	1 032	100,00
Vidzeme	971	12,50	6 795	87,50	7 766	100,00
Liepājas apr.	314	8,56	3 355	91,44	3 669	100,00
Aizputes "	45	10,54	382	89,46	427	100,00
Kuldīgas "	102	10,25	893	89,75	995	100,00
Ventspils "	116	9,74	1 075	90,26	1 191	100,00
Talsu "	76	8,93	775	91,07	851	100,00
Kurzeme	653	9,15	6 480	90,85	7 133	100,00
Tukuma apr.	87	10,38	751	89,62	838	100,00
Jelgavas "	275	10,44	2 358	89,56	2 633	100,00
Bauskas "	61	7,97	704	92,03	765	100,00
Jēkabpils "	60	6,30	893	93,70	953	100,00
Ilūkstes "	27	5,21	491	94,79	518	100,00
Zemgale	510	8,94	5 197	91,06	5 707	100,00
Daugavpils apr.	242	5,95	3 825	94,05	4 067	100,00
Rēzeknes "	73	4,53	1 537	95,47	1 610	100,00
Ludzas "	34	3,39	968	96,61	1 002	100,00
Jaunlatgales "	43	4,79	854	95,21	897	100,00
Latgale	392	5,17	7 184	94,83	7 576	100,00
Latvija						
pils.	3 251	8,66	34 273	91,34	37 524	100,00
laukos	1 150	13,30	7 499	86,70	8 649	100,00
kopā	4 401	9,58	41 772	90,47	46 173	100,00

*) Uzņēmumi, kuŗu īpašnieki ir juridiskas personas, vai kuŗos nodarbinātas 5 un vairāk personas.

***) Uzņēmumi, kuŗos nodarbinātas līdz 4 personas.

Pievēstie skaitļi liecina, ka lielo (uzņēmumi, kuŗos nodarbinātas 5 vai vairāk personas, vai kuŗu īpašnieki ir juridiskas personas) uzņēmumu skaits procentuāli samērā vislielākais bijis Vidzemes apgabalā, kas it sevišķi sakāms par Cēsu un Valmieras apriņķiem. Savukārt vismazākais minēto lielu uzņēmumu skaits bijis Latgalē. No visiem 4 401 lieliem uzņēmumiem vairāk nekā divas piektdaļas — 42,60% atradušies Rīgā, vairāk nekā piektā daļa — 22,06% Vidzemes apgabalā (Rīgas apr. 8,07%, Valmieras — 4,45%, Valkas — 3,41%, Madonas — 3,11% un Cēsu — 3,02%), 14,84% — Kurzemē (Liepājas apr. 7,13%, Ventspils — 2,64%, Kuldīgas — 2,32%, Talsu — 1,73% un Aizputes — 1,02%) un 11,59% — Zemgalē (Jelgavas apr. 6,25%, Tukuma — 1,98%, Bauskas — 1,39%, Jēkabpils — 1,36% un Ilūkstes — 0,61%) un 8,91% — Latgalē (Daugavpils apr. — 5,50%, Rēzeknes — 1,66%, Jaunlatgales — 0,98% un Ludzas 0,77%). Vēl jāpiezīmē, ka nepilnas trīsceturtdaļas — 73,87% no lielajiem uzņēmumiem atradušies pilsētās, bet vairāk nekā ceturtdaļa — 26,13% uz laukiem.

Vispār no visiem tirdzniecības uzņēmumiem 38,96% atradušies Rīgā, 16,82% — Vidzemē (Rīgas apr. 7,10%, Valmieras — 2,93%, Valkas — 2,61%, Madonas — 2,24% un Cēsu — 1,94%), 16,41% — Latgalē (Daugavpils apr. 8,81%, Rēzeknes — 3,49%, Ludzas — 2,17% un Jaunlatgales — 1,94%), 15,45% — Kurzemē (Liepājas apr. 7,95%, Ventspils — 2,58%, Kuldīgas — 2,16%, Talsu — 1,84% un Aizputes — 0,92%) un 12,36% — Zemgalē (Jelgavas apr. 5,70%, Jēkabpils — 2,06%, Tukuma — 1,82%, Bauskas — 1,66% un Ilūkstes — 1,12%). Nepilna piektā daļa — 18,73% no visiem tirdzniecības uzņēmumiem atradušies uz laukiem, bet 81,27% — pilsētās.

Tirdzniecības uzņēmumos nodarbinātās personas. Atsevišķu valsts apgabalu un apriņķu dažāda lieluma tirdzniecības uzņēmumos nodarbināto personu skaitu raksturo sekojošais pārskats:

Tirdzniecības uzņēmumos nodarbināto personu skaits 1935. g.

(1935. g. pirmās rūpn.-tirdz. sk. rezultāti.)

Apriņķi un apgabali	Lielos uzņēmumos*) nodarb. personas		Mazos uzņēm.**) nodarb. personas		Kopā	
	skaitis	%	skaitis	%	skaitis	%
Rīga	22 293	48,22	23 939	51,78	46 232	100,00
Rīgas apr.	1 553	25,59	4 516	74,41	6 069	100,00
Cēsu "	335	22,30	1 167	77,70	1 502	100,00
Valmieras "	612	26,03	1 739	73,97	2 351	100,00
Valkas "	485	24,54	1 491	75,46	1 976	100,00
Madonas "	323	19,84	1 305	80,16	1 628	100,00
Vidzeme	3 308	24,46	10 218	75,54	13 526	100,00
Liepājas apr.	2 033	29,32	4 900	70,68	6 933	100,00
Aizputes "	106	15,80	565	84,20	671	100,00
Kuldīgas "	263	15,63	1 420	84,37	1 683	100,00
Ventspils "	748	32,75	1 536	67,25	2 284	100,00
Talsu "	189	13,87	1 174	86,13	1 363	100,00
Kurzeme	3 339	25,82	9 595	74,18	12 934	100,00
Tukuma apr.	256	18,93	1 096	81,07	1 352	100,00
Jelgavas "	1 330	27,56	3 495	72,44	4 825	100,00
Bauskas "	167	13,09	1 109	86,91	1 276	100,00
Jēkabpils "	152	10,68	1 271	89,32	1 423	100,00
Ilūkstes "	39	5,05	733	94,95	772	100,00
Zemgale	1 944	20,15	7 704	79,85	9 648	100,00
Daugavpils apr.	1 225	17,41	5 813	82,59	7 038	100,00
Rēzeknes "	502	17,99	2 289	82,01	2 791	100,00
Ludzas "	83	5,47	1 434	94,53	1 517	100,00
Jaunlatgales "	83	6,21	1 253	93,79	1 336	100,00
Latgale	1 893	14,93	10 789	85,07	12 682	100,00
Latvija						
pils.	30 794	37,60	51 096	62,40	81 890	100,00
laukos	1 983	15,10	11 149	84,90	13 132	100,00
kopā	32 777	34,49	62 245	65,51	95 022	100,00

*) Uzņēmumi, kuŗu īpašnieki ir juridiskas personas, vai kuŗos nodarbinātas 5 un vairāk personas.

***) Uzņēmumi, kuŗos nodarbinātas līdz 4 personas.

Kā redzams, vairāk nekā trešā daļa — 34,49% (vidēji visā valstī) no visām tirdzniecības uzņēmumos nodarbinātām personām, bijušas nodarbinātas lielajos tirdzniecības uzņēmumos. Pavisam 1935. gadā lielajos tirdzniecības uzņēmumos bijušas nodarbinātas 32 777 personas, no kurām vairāk nekā divas trešdaļas — 68,01% bijušas nodarbinātas Rīgā, 10,19% — Kurzemē (vienīgi Liepājas apriņķī — 6,20%), 10,09% — Vidzemes apgabalā (Rīgas apriņķī — 4,74%), 5,93% — Zemgalē (Jelgavas apriņķī — 4,06%) un 5,78% — Latgalē (Daugavpils apr. 3,74%).

No visos tirdzniecības uzņēmumos nodarbinātām personām, gandrīz puse — 48,65% bijusi nodarbināta Rīgā, 14,24% Vidzemes apgabalā, 13,61% — Kurzemē, 13,35% — Latgalē un 10,15% — Zemgalē.

Tālāk vēl jāatzīmē, ka no visām 95 022 tirdzniecības uzņēmumos nodarbinātām personām 86,18% bijušas nodarbinātas pilsētās, bet 13,82% — uz laukiem.

XII. Finances.

Valsts budžets. Apskatot valsts budžeta ieņēmumus un izdevumus pēdējos divos saimniecības gados pēc atsevišķiem šo ieņēmumu un izdevumu posteņiem, dabūjam sekojošos pārskatus:

Valsts budžets.

a) Ieņēmumi.

	1937/38. s. g.		1936/37. s. g.	
	1000 ls	%	1000 ls	%
Nodokļi	90 818	50,4	84 120	51,4
Nodevas un atlīdzības	13 788	7,6	12 806	7,8
Monopolu, valsts uzņ. un kapitālu peļņa	57 315	31,8	54 389	33,2
Valsts īpašumu izmantošana	828	0,5	835	0,5
Pārējie tekošie ieņēmumi	3 591	2,0	3 512	2,2
Valsts aktīvu realizācija	5 352	3,0	6 532	4,0
Valsts aizņēmumi	8 400	4,7	1 400	0,9
Kopā	180 092	100,0	163 594	100,0

Pievestie skaitļi liecina, ka valsts budžeta ieņēmumi 1937/38. saimniecības gadā ir par 10,1% lielāki nekā iepriekšējā 1936/37. saimn. gadā, pie kam ieņēmumi no nodokļiem pieauguši par 8,0%, no nodevām un atlīdzībām par 7,7%, no monopoliem, valsts uzņēmumu un kapitālu peļņas — par 5,4%, bet no pārējiem ieņēmumiem — par 2,2%. Savukārt 1937/38. saimn. gadā samazinājušies ieņēmumi no valsts īpašumu izmantošanas (par 0,8%) un valsts aktīvu realizācijas (par 18,1%).

Apskatot atsevišķi ieņēmumus no nodokļiem, dabūjam sekojošos skaitļus:

Nodokļi (pēc budžeta).

	1937/38. s. g.		1936/37. s. g.	
	1000 ls	%	1000 ls	%
Progresīvais ienākuma . . .	10 000	11,0	7 808	9,3
Lauku un pilsētu nekustam. mantas nodoklis	6 600	7,3	6 400	7,6
Tirdzniecības un rūpn. nod.	7 250	8,0	5 620	6,7
Naudas kapit. un augļu nod.	403	0,4	380	0,5
Atsavināšanas un mantas bezatlīdz. pārejas nod. . . .	2 200	2,4	2 300	2,7
Apdrošināšanas nodokļi	1 180	1,3	1 210	1,4
Pārējie apgrozības nodokļi . .	340	0,4	330	0,4
Zīmognodoklis	12 000	13,2	11 725	14,0
Patentu nodoklis	685	0,7	675	0,8
Akcīzes nodoklis	18 860	20,8	19 535	23,2
Muitas nodoklis	31 300	34,5	28 137	33,4
K o p ā	90 818	100,0	84 120	100,0

Kā redzams, ieņēmumi no muitas nodokļa 1937/38. s. g. sastāda vairāk nekā trešo daļu (34,5%) no visu nodokļu ieņēmumu kopsummas, bet ieņēmumi no akcīzes nodokļa — piekto daļu (20,8%). Salīdzinot ar 1936/37. s. g., pēdējā 1937/38. s. g. ieņēmumi no progresīvā ienākuma nodokļa pieauguši par 28,1%, no lauku un pilsētu nekustamas mantas nodokļa par 3,1%, no tirdzniecības un rūpniecības nodokļa — par 29,0%, no naudas kapitālu un augļu nodokļa — par 6,1%, no zīmognodokļa — par 2,3%, patentu nodokļa — 1,5% un no muitas nodokļa par 11,2%.

Valsts budžets.

b) Izdevumi.

	1937/38. s. g.		1936/37. s. g.	
	1000 ls	%	1000 ls	%
Augst. valsts iestādes	1 581	0,9	1 577	1,0
Ārlietas	3 039	1,7	2 556	1,6
Iekšējā drošība	12 245	6,8	11 065	6,8
Tiesas un cietumi	8 712	4,8	8 515	5,2
Izglītība	26 548	14,7	24 205	14,8
Soc. apgāde u. darba aizsardz.	20 045	11,1	19 209	11,7
Sanitārā uzraudz. un veselība	3 660	2,0	2 930	1,8
Saimniecisko nozaļu uzraudz. un veicināšana	19 665	10,9	24 607	15,1
Satiksmē	11 707	6,5	7 504	4,6
Valsts finanses	10 300	5,7	5 796	3,5
Valsts parādi	1 756	1,0	1 314	0,8
Valsts kapitālu ieguldījumi .	14 703	8,2	16 283	10,0
Dažādas pārval. iestādes . .	1 904	1,1	1 462	0,9
Dažādi izdevumi	2 793	1,6	2 709	1,6
Apsardzība	41 434	23,0	33 749	20,6
K o p ā	180 092	100,0	163 481	100,0

Valsts budžeta izdevumos redzamākās vietas ieņem izdevumi valsts apsardzībai, izglītībai, sociālai apgādei un darba aizsardzībai un saimniecisko nozaļu uzraudzībai un veicināšanai. Atsevišķie izdevumu posteņi 1937/38. s. g., salīdzinot ar iepriekšējo 1936/37. s. g., pieauguši šādos apmēros: augstāko valsts iestāžu izdevumi par — 0,3%, ārlietu — par 18,9%, iekšējās drošības — par 10,7%, tiesu un cietumu — par 2,3%, izglītības — par 9,7%, sociālās apgādes un darba aizsardzības — par 4,4%, sanitārās uzraudzības un veselības — par 24,9% un satiksmes — par 56,0%.

Naudas zīmju apgrozība. Pēdējos divos gados (1935. un 1936.) naudas zīmju apgrozība bijusi šāda:

Naudas zīmju apgrozība.

	1936. g.		1935. g.	
	1000 ls	%	1000 ls	%
Latv. Bankas naudas zīmes	42 238	36,6	38 144	34,1
Valsts kases zīmes	43 018	37,3	42 909	38,4
Sīkā metāltauda	30 077	26,1	30 705	27,5
K o p ā	115 333	100,0	111 758	100,0

Kā redzams, 1936. gadā nepilnas trīsceturtdaļas (73,9%) no visas naudas apgrozības sastāda Latvijas Bankas un Valsts kases naudas zīmes, bet vairāk nekā ceturto daļu (26,1%) sīkā metāltauda. Jāpiezīmē, ka 1936. gadā, salīdzinot ar iepriekšējo 1935 gadu, Latvijas Bankas naudas zīmju apgrozība pieaugusi par 10,7%, bet Valsts kases zīmju apgrozība — par 0,3%. Sīkās metāltaudas apgrozība turpretī tanī pat laikā samazinājusies (par 2,0%).

Pilsētu pašvaldību budžeti. Pilsētu pašvaldību ieņēmumi pēdējos divos gados savstarpēji sadalās sekojošā kārtā:

Pilsētu pašvaldību ieņēmumi.

	1936. g.		1935. g.	
	1000 ls	%	1000 ls	%
Nodokļi un nodevas	21 580	42,9	19 124	40,5
Nekustamas mantas rente	1 518	3,0	1 515	3,2
Uzņēmumu un pasāk. peļņa	13 721	27,2	13 496	28,6
Ārstēšanas nauda u. c.	6 225	12,4	6 234	13,2
Dažādas atlīdzības	544	1,1	551	1,2
Pabalsti	2 977	5,9	2 924	6,2
Finanču operācijas	3 466	6,9	3 052	6,4
Izdevumu atmaksas	263	0,5	277	0,6
Neparedzēti ieņēmumi	40	0,1	39	0,1
K o p ā	50 334	100,0	47 212	100,0
Caurm. uz viena iedz. (ls)	70,86		66,44	

Pievēstie skaitļi liecina, ka 1936. gadā pilsētu pašvaldību ieņēmumi ir visumā par 6,6% lielāki, nekā iepriekšējā 1935. gadā, pie kam atsevišķie pilsētu ieņēmumi pieauguši

šādos apmēros: ieņēmumi no nodokļiem un nodevām par 12,8%, nekustamas mantas rente par 0,2%, uzņēmumu un pasākumu peļņa par 1,7%, pabalsti — 1,8%, no finanču operācijām par 13,6% un neparedzētie ieņēmumi par 2,6%.

Pilsētu pašvaldību izdevumi.

	1936. g.		1935. g.	
	1000 ls	%	1000 ls	%
Administratīvie	6 279	12,5	6 239	13,2
Piemaksas nekust. mant. uzt.	3	0,0	1	0,0
Uzņēmumi	789	1,6	648	1,4
Veselības aizsardzība	6 208	12,3	6 139	13,0
Izglītība	11 782	23,4	11 843	25,1
Sociālā palīdzība	6 532	13,0	6 581	13,9
Labierīcība	4 403	8,7	4 182	8,9
Finanču operācijas	4 010	8,0	3 483	7,4
Neparedzēti izdevumi	515	1,0	376	0,8
Kapitālu ieguldījumi	9 813	19,5	7 720	16,3
K o p ā	50 334	100,0	47 212	100,0
Caurm. uz vienu iedz. (ls)	70,86		66,44	

Ja apskatām pilsētu pašvaldību izdevumus, tad redzams, ka 1936. gadā gandrīz ceturto daļu (23,4%) no tiem sastāda izdevumi izglītībai, bet piekto daļu (19,5%) sastāda kapitālie ieguldījumi. Salīdzinot ar 1935. gadu, pēdējā 1936. gadā pieauguši administratīvie izdevumi (par 0,6%), piemaksas nekustamas mantas uzturēšanai (par 200,0%), uzņēmumu izdevumi (par 21,8%), veselības aizsardzības izdevumi (par 1,1%), izdevumi par labierīcībām (par 5,3%), finanču operāciju izdevumi (par 15,1%), neparedzētie izdevumi (par 37,0%) un kapitālie ieguldījumi (par 27,1%). Savukārt nedaudz samazinājušies izdevumi izglītībai (par 0,5%) un sociālai palīdzībai (par 0,7%).

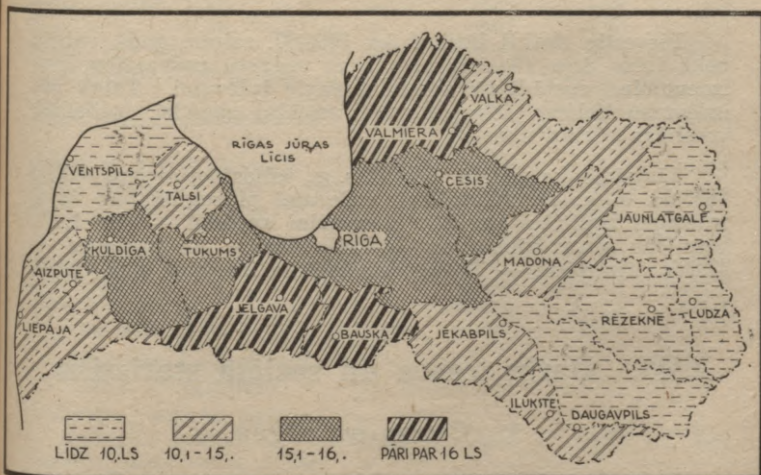
Pagastu pašvaldību budžeti. Apskatot pagastu pašvaldību ieņēmumu budžetus pēdējos divos saimniecības gados, redzams sekojošais:

Pagastu pašvaldību ieņēmumu budžeti.

	1936/37. s. g.		1935/36. s. g.	
	1000 ls	%	1000 ls	%
Nodokļi	13 402	86,9	12 262	86,5
Kapitāli, īpaš. un uzņēmumi .	352	2,3	317	2,3
Ārkārtēji	1 074	7,0	1 068	7,5
Dažādi	588	3,8	526	3,7
Kopā	15 416	100,0	14 173	100,0

Kā redzams no pievestiem skaitļiem, vairāk nekā četras piektdaļas no pagastu pašvaldību ieņēmumiem sastāda nodokļi. Tālāk seko ārkārtēji ieņēmumi, tad dažādi ieņēmumi un beidzot ieņēmumi no kapitāliem, īpašumiem un uzņēmumiem.

Pagastu pašvaldību budžeti caurmērā uz vienu iedzīvotāju 1936/37. s. g. (latos).

Salīdzinot ar 1935/36. s. g., pēdējā 1936/37. s. g. ieņēmumi no nodokļiem pieauguši par 9,3%, ieņēmumi no kapitāliem un īpašumiem par 11,0%, ārkārtējie ieņēmumi par 0,6%, bet dažādie ieņēmumi par 11,8%.

Kas attiecās uz pagastu pašvaldību izdevumiem, tad tie savstarpīgi sadalās sekojošā kārtā:

Pagastu pašvaldību izdevumu budžeti.

	1936/37. s. g.		1935/36. s. g.	
	1000 ls	%	1000 ls	%
Administratīvie	5 301	34,4	5 087	35,9
Izglītība	2 271	14,7	2 027	14,3
Sociālā apgāde	2 412	15,6	2 370	16,7
Veselības aizsardzība	1 935	12,6	1 801	12,7
Parādi un procenti	434	2,8	294	2,1
Ārkārtēji	2 323	15,1	1 975	13,9
Dažādi	740	4,8	619	4,4
K o p ā	15 416	100,0	14 173	100,0

Pievēstie skaitļi liecina, ka 1936/37. saimn. gadā vairāk nekā trešo daļu (34,4%) no visiem pagastu pašvaldību kopizdevumiem sastādījuši administratīvie izdevumi. Tālāk pēc izdevumu lieluma seko izdevumi sociālai apgādei, izglītībai, veselības aizsardzībai u. t. t.

Jāatzīmē, ka pēdējā 1936/37. s. g., salīdzinot ar iepriekšējo 1935/36. s. g., administratīvie izdevumi pieauguši par 4,2%, izdevumi izglītībai par 12,0%, sociālai apgādei — par 1,8%, veselības aizsardzībai par — 7,4%, parādu un procentu — 47,6%, ārkārtējie — 17,6%, bet dažādie izdevumi par 19,5%.

XIII. Darbs, cenas un sociālā statistika.

1. Cenas un algas.

Lietirdzniecības cenas. Eksportpreces. Tām sekojošā tabulā uzrādītas cenas franko vagonā Rīgā:

Vidējās lieltirdzniecības cenas
(latos)

Pārtikas vielas:	Mēra vienība	1935. g.	1936. g.	Cenas pārmaiņu %
Sviests I un II šķ. caurm.	100 kg	111,00	146,60	+ 32,07
Olas, 50 gr. un smagākas	1440 gab.	49,20	69,80	+ 41,87
Bekons, sizeable № 1.	100 kg	108,00	134,75	+ 24,77
„ sizeable № 2.	„	103,90	127,00	+ 22,23
„ sizeable № 3.	„	99,50	118,75	+ 19,35
Kilavas I labuma) 100/aa bundžās	35,00	36,00	+ 2,86
šprotos I labuma		40,00	41,00	+ 2,50

Tekstilpreces:

Linu šķ., Vidz. L, bāze R ⁴)	1000 kg	1 193,50	1 145,80	— 4,00
Pak. dziļas, vīdaudi 20. nr.	100 kg	300,00	284,50	— 5,17

Koku materiāli:

Baļķi priežu 7" un resn. caurm. 18—20 kub. p.	kub. p.	0,32	0,52	+ 62,50
Baļķi egļu 7" un resn. caurm. 18—20 kub. p.	„	0,32	0,38	+ 18,75
Baļķi, bērzu I šķ.	„	0,95	1,00	+ 5,26
„ „ II šķ.	„	0,63	0,68	+ 7,94
Baļķi, alkšņu	„	0,45	0,59	+ 31,11
Zāģēti mat., priežu, nešķ.	stand.	109,00—	137,25—	+ 16,83—
		287,50	335,90	+ 25,92
Zāģēti mat., egļu, nešķiroti	„	99,00—	132,50—	+ 33,84—
		149,00	190,45	+ 27,82
Plankas, priežu un egļu	„	94,00	117,50	+ 25,00
Dēļi, priežu un egļu	„	79,00	101,15	+ 28,04
Gali, priežu un egļu	„	69,00—	88,41—	+ 28,13—
		91,00	119,30	+ 31,10
Papīrmalka	kub. ass	63,00	71,35	+ 13,25
Stutmalka	„	54,00	59,75	+ 10,65
Skaliņu malka	„	155,00	210,70	+ 35,94
Sērkok. skal. (1 000 000 g.)	muciņā	30,00	30,00	±—

Papīrrūpniecības izejvielas un fabrikāti:

Cellulōza, sulfīta, prima, nebalin., sausa	100 kg	12,40	13,45	+ 8,47
Papīrs, laikr., ruļļ. 50/52 gr/m ²	„	21,70	21,70	—
Pape, brūnā	„	12,45	12,75	+ 2,41

	Mēra vienība	Vidējās lieltirdzniecības cenas (latos)		Cenas pārmaiņu %
		1935. g.	1936. g.	
Minerāli:				
Ģipss (mūrn.), nededzin., gab., ne mazāk kā 5 t.	1000 kg	5,80	5,90	+ 1,72
Stādu valsts produkti:				
Linsēklas, sējāmās, 98%	100 kg	30,00	29,00	— 3,33
Dzīvnieku valsts prod.:				
Zaķādas, sausas I šķ.	1 gab.	0,39	0,83	+112,82
Vāverādas, sausas I šķ.	"	0,55	0,79	+43,64
Lapsādas, sausas I šķ.	"	21,00	20,70	— 1,43
Seskādas, sausas I šķ.	"	5,50	8,15	+48,18
Astri, zirgu	100 kg	397,50	410,40	+ 3,25
Krēpes, zirgu	"	95,35	123,35	+29,97
Cūku sari, dažādi	"	880,00	900,00	+ 2,27
Ķīmiskie produkti:				
Ultramarīns, I šķ.	"	123,00	137,35	+11,67
Svina baltums	"	55,20	64,10	+16,12
Svina minijs	"	50,60	60,20	+18,97

Jūtami cēlušās pārskata gadā eksportcenas svarīgākajiem izvedamiem lauksaimniecības ražojumiem: sviestam par 32,07%, bekonam — atkarībā no šķirnes — par 19,35 līdz 24,77% un olām par 41,87%. Arī koku materiālu cenas strauji kāpušas. Tā, priežu balķiem tās pārsniedz iepriekšējā gada cenas par 62,50%, egļu balķiem — par 18,75%, priežu un egļu plankām — par 25,00%, priežu un egļu dēļiem — par 28,04%, dēļu galiem — par 28,13% līdz 31,10%, papīrmalkai — par 13,25%, stutmalkai — par 10,65%, skaliņu malkai — par 35,94% u. t. t.

No lauksaimniecības ražojumiem, kam 1936. gadā eksportcenas mazliet slidējušas atpakaļ, atzīmēsim šeit linu šķiedru (salīdzinot ar iepriekšējo gadu cenas kritušas par 4%) un linsēklas (par 3,33%).

Importpreces. Sekojošā pārskatā uzrādītas vietējā tirgū apgrozībā esošo importpreču cenas, par kādām importieri tās pārdod vairumā atkalpārdevējiem, franko importiera noliktava:

	Mēra vienība	Videjās lieltirdzniecības cenas (latos)		
		1935. g.	1936. g.	Cenas pārmaiņu %
Pārtikas, garšvielas un baudvielas:				
Rīss, pul. Burma	100 kg	110,20	89,95	—18,38
Silķes skotu, fulls ieskaitot mucu	$\frac{1}{1}$ muca	60,00	64,35	+ 7,25
Silķes skotu, matfulls ieskaitot mucu	"	53,80	61,55	+ 14,41
Silķes skotu, matties ieskaitot mucu	"	49,25	59,85	+ 21,52
Sāls, vāramā	100 kg	4,75	5,10	+ 5,26
Tēja, Indijas, Orange Peko I šķ.	10 kg	170,00	158,00	— 7,06
Tēja, Ceilonas, Orange Peko I šķ.	"	179,00	163,50	— 8,66
Tēja, Ķīnas Kongo, melnā I šķ.	"	190,00	173,50	— 8,68
Kafija, nededz., Guatemala I-a šķ.	100 kg	804,00	500,00	—37,81
Metalli:				
Ķets, parast., lejamais, klaipiņos	"	8,90	8,42	— 5,39
Dzelzs, plāksnēs, 5 mm	"	19,65	20,34	+ 3,51
Svins, mīksts, gabalos	"	34,70	52,00	+ 49,86
Cinks, blūķos	"	46,00	46,60	+ 1,30
Alva, tīra, stieņos	"	439,00	514,80	+ 17,27
Minerāli:				
Asfalts, tīrs	"	16,00	16,35	+ 2,19
Nafta, dabiskā	"	11,75	11,75	± —
Stādu valsts produkti:				
Sojas pupu spraukumi	"	16,65	16,45	— 1,20
Ķīmiskie produkti:				
Soda, kaustiskā 76/77% ₀	"	37,60	31,70	—15,69
Soda, kalcinēta 98% ₀	"	20,10	18,45	— 8,21
Tomasmilti 16—17% ₀ P ₂ O ₅ , iesk. maisu	"	5,55	5,56	+ 0,18

	Mēra vienība	Vidējās lieltirdzniecības cenas (latos)		Cenas pārmaiņu %
		1935. g.	1936. g.	
Kalija sāls 40% K ₂ O, ieskait. maisu	100 kg	9,40	10,05	+ 6,91
Čīles salpētris, 15,5% N — 16%, iesk. maisu	"	12,10	12,75	+ 5,37
Amonjaks, sērsk., 20,5%, ieskait. maisu	"	11,15	11,70	+ 4,93
Petroleja, mucās	"	17,00	16,50	— 2,94
Citas preces:				
Akmeņogles, mašīnogles	1000 kg	} 21,00	22,60	+ 7,62
" kalējogles	"			
Kokss, kurināmais	"	} 27,70	30,70	+ 10,83
" lietuvēm	"			

No ievadamām pārtikas vielām pārskata gadā rīsam cena kritusi par 18,38%, bet siļķēm, atkarībā no šķirnes, cēlusies par 7,25 līdz 21,52%. Cena kāpusi arī vāramai sālij (par 5,26%), kamēr tējai un kafijai tā slīdējusi uz leju, pirmai par 7,06 līdz 8,68%, bet pēdējai pat par 37,81%. No metalliem cena kritusi čugunam (par 5,39%), kamēr pārējiem tā vairāk vai mazāk kāpusi uz augšu: dzelzij plāksnēs par 3,51%, cinkam par 1,30%, alvai par 17,27% u. t. t. No minerāļiem nedaudz (par 2,19%) cena cēlusies asfaltam, bet naftai palikusi bez pārmaiņām. Petrolejas lieltirdzniecības cena pārskata gadā noslidējusi par 2,94% uz leju. No ķīmiskiem produktiem cenas kritušās sodai (par 8,21% līdz 15,69%), bet mazliet cēlušās mākslīgiem mēsliem: tomasmiltiem par 0,18%, sērskābajam amonjakam par 4,93%, Čīles salpētrim par 5,37— un kālija sālij par 6,91%.

Akmeņogļu lieltirdzniecības cenas 1936. gadā cēlušās par 7,62%, bet koksa cenas — par 10,83%.

Vēl pievedīsim dažu tieši importēto rūpniecības izejvielu izpiršanas cenas franko fabrikas no-
liktava:

Iepirkšanas cenas
(latos)

	Mēra vienība	Iepirkšanas cenas (latos)		Cenas pārmaiņu %
		1935. g.	1936. g.	
Kakao pupas, Arriba	100 kg	212,00	217,50	+ 2,59
Kokvilna, neapstr., Amerikas, middling universal standard	"	127,90	139,15	+ 8,80
Kokvilna, neapstr., Amerikas, strict middling	"	142,90	156,95	+ 9,83
Vilna „Merino“ sukāta, 70 kvalit.	"	532,00	716,85	+34,75
Vilna „New Zealand“ suk., 46 kvalit.	"	279,00	391,25	+40,23
Kaučuks, neapstr., Ribbed smoked sheets	1000 kg	1 013,50	1 731,50	+70,84
Kaučuks, neapstr., First latex crepe				

Visu minēto, rūpnieku tieši ievadamo izejvielu cenas 1936. gadā kāpušas: kakao pupām nedaudz, straujāki kokvilnai un vēl straujāki vilnai un kaučukam.

No augstāk minētiem skaitļiem izriet, ka lieltirdzniecības cenas kā izvedprecēm tā ievadprecēm pārskata gadā mainījušās dažādā virzienā un ar dažādu intensitāti. Vienām precēm cenas cēlušās, otrām kritušās, pie kam dažām no tām šī celšanās vai krišana bijusi gausāka, citām atkal — straujāka.

Par cenu kustības rezultanti var noderēt lieltirdzniecības cenu indeksi, no kuŗiem eksportpreču indekss aprēķināts bazējoties uz 27, bet importpreču indekss — bazējoties uz 38 preču cenām. Ja 1933. gada cenas pieņemam par 100, šīs lieltirdzniecības cenu indeksu sērijas tēlo šādu ainu:

Lieltirdzniecības cenu indeksi:

	1933. g.	1934. g.	1935. g.	1936. g.
Importprecām	100	99	98	100
Eksportprecēm	100	101	104	121

Cenu indekss precēm, kuŗas ievadam, 1934. un 1935. gadā mazliet slidējis uz leju, bet 1936. gadā atgriezies uz sava

1933. gada līmeņa. Cenu indekss precēm, kuņas izvedam, tai pašā laikā neatlaidīgi audzis un 1936. gadā par 21% pārsniedz savu 1933. gada līmeni. Pārskata gadā pastāvošā cenu konjunktūra tā tad bijusi sevišķi labvēlīga mūsu saimniecībai: par ārzemes pirktām precēm visumā esam maksājuši to pašu, ko 1933. gadā, bet par uz turieni pārdotām precēm saņēmuši veselu $\frac{1}{5}$ vairāk kā minētā gadā.

Ražotāja lauksaimnieka cenas. Lauksaimniecības produktiem pastāv divas dažādas cenas. Vienas tās, kuņas par saviem produktiem saņem lauksaimnieks un kuņas tādēļ apzīmē par ražotāja cenām. Otrās, ko par šiem produktiem maksā patērētājs un kas tādēļ nosauktas par patērētāja cenām. Tā kā starp ražotāju un patērētāju stāv viens vai vairāki starpnieki tirgotāji, kas, nogādādami produktus no ražotāja patērētājiem, pieskaita klāt darba algu, transporta izdevumus, telpu īri, nobirumu, nodokļus u. t. t., arī pašā peļņu, tad patērētāja cenas parasti augstākas par ražotāja cenām.

Šeit apskatīsim svarīgāko lauksaimniecības produktu ražotāja cenas pēc lauksaimniecības brīvprātīgo korespondentu ziņojumiem 1935. un 1936. gadā:

(Sk. tab. 313. un 314. lpp.).

Ražotāja cenas labībai un sēklām 1936. gadā, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, viscaur cēlušās, jūtāmākī auzām (valstī caurmērā par 24,10%), āboliņa sēklai (par 14,41%) un miežiem (par 11,27%), mazāk — pārējiem produktiem (zirņiem par 7,70%, linsēklām par 7,36%, rudziem par 6,03% un kviešiem par 1,65%). Jāatzīmē, ka celšanās tendence visos apgabalos nav bijusi vienādi intensīva. Tā, visstraujāki cenas kāpušas rudziem (par 12,59%), kviešiem (par 7,57%), miežiem (par 18,67%), auzām (par 28,85%) un zirņiem (par 10,34%) Latgalē, bet linsēklām (par 13,44%) un sarkanā āboliņa sēklai (par 23,42%) — Kurzemē.

Lopbarības cenas pārskata gadā visumā maz mainījušās. Vidzemē un Latgalē tās par dažiem procentiem kāpušas, kamēr Kurzemē un Zemgalē slidējušas atpakaļ. Visvairāk kritušas cenas pļavu sienam (par 10,95%) un āboliņa sienam (par 9,48%) Kurzemē, bet visvairāk tās cēlušās rudzu salmiem (par 5,73%) un vasarājas labības salmiem (par 5,22%) Latgalē.

Vidējās ražotāja cenas (latos):

Mēra vienība	Vidzeme		Kurzeme		Zemgale		Latgale		Latvija		
	1935. g.	1936. g.	1935. g.	1936. g.	1935. g.	1936. g.	1935. g.	1936. g.	1935. g.	1936. g.	
Labība un sēklas:											
Rudzi	100 kg	13,36	13,95	13,30	13,86	12,49	13,04	11,68	13,15	12,78	13,55
Kvieši	"	16,55	16,55	16,44	16,68	15,38	15,31	14,40	15,49	15,79	16,05
Mieži	"	11,91	12,81	11,78	13,11	11,27	12,52	9,80	11,63	11,27	12,54
Auzas	"	9,55	11,59	9,49	11,98	9,32	11,41	8,32	10,72	9,21	11,43
Zirņi	"	15,76	16,81	15,79	17,25	14,30	14,98	11,60	12,80	14,42	15,53
Linsēklas	"	21,60	23,09	18,90	21,44	20,01	21,27	20,49	21,78	20,66	22,18
Āboliņa (sark.) sēkl.	"	122,00	135,00	111,00	137,00	111,00	129,00	124,00	140,00	118,00	135,00
Lopbarība:											
Ābol, siens	"	5,84	6,05	7,17	6,49	6,10	5,70	4,68	4,86	5,79	5,73
Plavu siens	"	4,39	4,48	5,57	4,96	4,66	4,34	3,36	3,46	4,36	4,26
Salmi, vasar.	"	2,92	2,98	3,40	3,32	2,96	2,87	2,30	2,42	2,84	2,84
Salmi, rudzu	"	2,30	2,32	2,45	2,43	2,32	2,22	1,92	2,03	2,23	2,24

Citi lauks.

ražoj.:

Piens, svaigs

(snt.) 1 ltr.

9,36	9,60	9,23	9,35	9,21	9,41	10,36	10,49	9,50	9,69
------	------	------	------	------	------	-------	-------	------	------

Vidējās ražotāja cenas (latos):

Mēra vienība	Vidzeme		Kurzeme		Zemgale		Latgale		Latvija		
	1935 g.	1936 g.	1935 g.	1936 g.	1935 g.	1936 g.	1935 g.	1936 g.	1935 g.	1936 g.	
Sviests, mājas	1 kg	1,59	1,64	1,57	1,60	1,57	1,62	1,38	1,46	1,54	1,59
Olas (snt.)	1 gab.	6,81	7,19	6,72	6,98	6,75	7,19	5,97	6,34	6,61	6,98
Cūkas gaļa, svaiga	100 kg	52,79	75,31	54,86	76,20	53,08	74,92	53,03	71,58	53,20	74,67
Kartupeļi	"	3,59	3,74	3,33	3,38	3,36	3,55	3,02	3,20	3,36	3,51
Mājlopi:											
Zirgi, darba	1 gab.	204,00	282,50	243,00	305,50	250,00	324,50	151,00	227,50	209,00	283,50
Neuzlab. un krustojuma slauc. govīs	"	89,00	94,00	73,00	85,50	82,00	93,50	63,00	73,50	79,00	88,00
Gaļas govīs	"	64,00	80,00	57,00	75,00	70,00	86,00	62,00	68,50	64,00	78,00
Bullī un vērsī, galai (v. par 2 g.)	"	97,00	108,00	88,00	104,50	99,00	114,50	65,00	74,50	89,00	102,00
Jaunlopi 1—2 g. v.	"	52,00	58,00	48,00	54,50	51,00	56,00	35,00	38,00	47,00	52,50
Aitas	"	9,93	10,37	9,76	10,77	10,99	11,77	8,78	9,61	9,89	10,57

No citiem lauksaimniecības ražojumiem apskatāmā laika sprīdi svaigam pienam, valstī caurmērā, ražotāja cenas cēlušās par 2,00⁰/o, mājas sviestam — par 3,25⁰/o, olām — par 5,60⁰/o, bet svaigai cūkas gaļai — par 40,36⁰/o. Mājas sviestam cenas visvairāk kāpušas Latgalē (par 5,80⁰/o), bet vismazāk — Kurzemē (par 1,91⁰/o), cūkas gaļai visvairāk — Vidzemē (par 42,66⁰/o), bet vismazāk — Latgalē (34,98⁰/o). Arī mājlopu cenas cēlušās: zirgiem par 35,65⁰/o (atkal Latgalē visvairāk: par 50,66⁰/o), slaucamām govīm par 11,39⁰/o (Kurzemē par 17,12⁰/o), gaļas govīm par 21,88⁰/o (Vidzemē par 25,00⁰/o, Kurzemē par 31,58⁰/o, Zemgalē par 22,86⁰/o, Latgalē par 10,48⁰/o), buļļiem un gaļas vēršiem par 14,61⁰/o, teļiem par 11,70⁰/o un aitām par 6,88⁰/o.

Minētie skaitļi liecina, ka lauksaimniecības produktu ražotāja cenas pārskata gadā iekšējā tirgū uzlabojušās.

Sīktirdniecības cenas pilsētās. Tās ir cenas, kuņas patērētājs maksā pilsētā par dzīvokli, apkurināšanu, apgaismošanu, pārtiku, apģērbu un apaviem u. c. vajadzību apmierināšanai nepieciešamiem priekšmetiem un pakalpojumiem.

1935. un 1936. gadā valsts statistiskā pārvalde konstatējusi šādas sīktirdniecības resp. patērētāja cenas:

Vidējās sīktirdniecības cenas

Mēra vienība	Latvija caurmērā		Rīgā	
	1935. g.	1936. g. pārm. % (latos)	1935. g.	1936. g. pārm. % (latos)

Dzīvoklis:
(mēneša ire)

1 ist. ar virtuvi	9,00	9,00	—	14,59	15,15	+ 3,84
2 " " "	15,00	15,00	—	28,13	29,00	+ 3,09
3 " " "	22,00	23,00	+ 4,55	44,70	45,48	+ 1,74

Apkurināšana:

Bērza malka	1 m ³	7,00	7,15	+ 2,14	9,00	9,05	+ 0,56
Alkšņu	"	6,00	6,10	+ 1,67	7,00	7,75	+ 10,71
Priedes	"	5,00	5,25	+ 5,00	7,00	7,00	—
Egles	"	5,00	5,00	—	5,00	5,55	+ 11,00
Apses	"	4,00	4,20	+ 5,00	5,00	5,00	—

	Mēra vienība	Vidējās siktirdzniecības cenas					
		Latvijā caurmērā			Rīgā		
		1935. g. 1936. g. pār. % (latos)	Cenu	%	1935. g. 1936. g. pār. % (latos)	Cenu	%
Apgaismošana:							
Petroleja	1 ltr.	0,18	0,18	—	0,15	0,15	—
Elektr. strāva	1 kwst.	0,44	0,43	— 2,27	0,36	0,36	—
Vēla, apģērbs, apavi: (vislētākie)							
Vīr. apakškreklis	1 gab.	2,20	2,15	— 2,27	2,55	2,45	— 3,92
„ apakšbikses	„	2,10	2,10	—	2,35	2,35	—
Vilnas uzv.	1 kompl.	32,00	33,00	+ 3,13	41,00	45,00	+ 9,76
Ziemas mētelis	1 gab.	33,00	34,00	+ 3,03	50,00	51,00	+ 2,00
Vīr. saišzābaki	1 pār.	10,00	10,00	—	11,00	12,00	+ 9,09
Zoļu ādas	1 kg	3,57	3,68	+ 3,08	3,65	3,77	+ 3,29
Higiēna:							
Ziepes, veļ., dzelt.	1 kg	0,69	0,70	+ 1,45	0,71	0,71	—
Matu nogriešana	1 reiz	0,35	0,35	—	0,50	0,50	—
Bārzdas noskūš.	„	0,25	0,25	—	0,30	0,30	—
Pirts, kopējā, lēt.	„	0,30	0,30	—	0,35	0,35	—
Kultūr. vajadz.:							
Teātris (visl. v.)	1 biļ.	0,55	0,55	—	0,40	0,40	—
Kino (visl. vieta)	„	0,40	0,40	—	0,30	0,30	—
Labības produkti:							
Rudzu milti, rupji	1 kg	0,19	0,19	—	0,23	0,21	— 8,70
Kviešu milti, bīd.	„	0,49	0,47	— 4,08	0,57	0,55	— 3,51
1. lab.	„	0,49	0,47	— 4,08	0,57	0,55	— 3,51
Kviešu milti, bīd.	„	0,40	0,40	—	0,44	0,44	—
2. lab.	„	0,40	0,40	—	0,44	0,44	—
Rupja maize,	„	0,20	0,20	—	0,21	0,20	— 4,76
rudzu	„	0,20	0,20	—	0,21	0,20	— 4,76
Balta maize	„	0,49	0,48	— 2,04	0,48	0,48	—
Miežu putraini	„	0,27	0,28	+ 3,70	0,32	0,32	—
Grūbas	„	0,33	0,33	—	0,44	0,43	— 2,27
Pākšu augi:							
Zirņi, graudos,	1 kg	0,27	0,28	+ 3,70	0,47	0,45	— 4,26
žāvēti	„	0,27	0,28	+ 3,70	0,47	0,45	— 4,26
Pupas, lobītas,	„	0,31	0,29	— 6,45	0,45	0,42	— 6,67
žāvētas	„	0,31	0,29	— 6,45	0,45	0,42	— 6,67

Videjās siktirdzniecības cenas

Mēra vienība	Latvijā caurmērā			Rīgā		
	1935. g. (latos)	1936. g. (latos)	pārm. %	1935. g. (latos)	1936. g. (latos)	pārm. %
Saknes un dārz.:						
Kartupeļi	"	0,04	0,04	—	0,07	0,08 +14,28
Kāļi	"	0,09	0,11	+22,22	0,15	0,19 +26,67
Burkāni	"	0,15	0,19	+26,67	0,15	0,21 +40,00
Bietes	"	0,12	0,14	+16,67	0,15	0,19 +26,67
Gurķi, skābēti	1 gab.	0,07	0,07	—	0,08	0,07 —12,50
Kāposti, baltie, svaigi	1 kg	0,16	0,19	+18,75	0,19	0,22 +15,79
Kāposti, skābēti	"	0,16	0,21	+31,25	0,21	0,25 +19,05
Skābenes	"	0,36	0,36	—	0,45	0,77 +71,11
Salāti	1 galv.	0,07	0,05	—28,57	0,08	0,09 +12,50
Sīpoli ar lokiem	saišķi	0,10	0,12	+20,00	0,11	0,15 +36,36
Sīpoli, vecie	1 kg	0,23	0,42	+82,61	0,31	0,61 +96,77
Augļi un ogas:						
Āboli, svaigi	1 kg	0,54	0,43	—20,37	0,73	0,52 —28,77
Āboli, žāvēti	"	2,65	2,44	—7,93	2,58	2,48 —3,88
Dzērvenes	"	0,41	0,32	—21,95	0,48	0,36 —25,00
Gaļas produkti:						
Cūkas gaļa, sv.	1 kg	0,76	0,93	+22,37	0,89	1,06 +19,10
Cūkas gaļa, žāv.	"	1,04	1,20	+15,38	1,08	1,28 +18,52
Špeķis, žāv. viet.	"	1,16	1,31	+12,93	1,12	1,33 +18,75
Aitas un jēra gaļa, svaiga	"	0,57	0,59	+3,51	0,71	0,73 +2,82
Liellopu gaļa, sv. ar kaul. (zupas)	"	0,48	0,50	+4,17	0,58	0,64 +10,34
Liellopu gaļa, malta	"	0,60	0,63	+5,00	0,63	0,68 +7,94
Teļa gaļa, svaiga	"	0,45	0,49	+8,89	0,64	0,71 +10,94
Cūku tauki, kausēti, viet.	"	1,33	1,44	+8,27	1,33	1,54 +15,79
Liellopu tauki, nekausēti	"	0,66	0,69	+4,54	0,75	0,79 +5,33
Tējas desa	"	1,22	1,26	+3,28	1,44	1,46 +1,39
Dūmu desa	"	2,41	2,47	+2,49	2,72	2,78 +2,21
Vista, kauta	1 gab.	1,85	1,93	+4,32	2,69	2,71 +0,74
Zoss, kauta	"	5,05	5,09	+0,79	5,83	6,35 +8,92

Mēra vienība	Vidējās sīktirdzniecības cenas						
	Latvijā caurmērā			Rīgā			
	1935. g.	1936. g.	pārm. %	1935. g.	1936. g.	pārm. %	Cenu (latos)
Piena produkti, olas:							
Piens, svaigs, nenokrējots	1 ltr.	0,11	0,11	—	0,17	0,17	—
Biezpiens	1 kg	0,28	0,29	+ 3,57	0,37	0,39	+ 5,40
Krējums, skābs	"	0,87	0,88	+ 1,15	1,38	1,40	+ 1,45
Jāņu siers	"	0,59	0,62	+ 5,08	0,79	0,85	+ 7,59
Krējuma siers	"	1,45	1,48	+ 2,07	1,46	1,50	+ 2,74
Sviests, nesālīts	"	1,75	1,78	+ 1,71	2,15	2,05	— 4,65
Sviests, sālīts	"	1,61	1,67	+ 3,73	1,90	1,91	+ 0,53
Olās, vistu	1 gab.	0,08	0,08	—	0,10	0,10	—
Zivis:							
Silķes, tauku	1 kg	0,61	0,63	+ 3,28	0,91	0,89	— 2,20
Reņģes, žāvētas	kālā	0,31	0,31	—	0,31	0,32	+ 3,22
Daž. pārt. prod.:							
Kafija, pupiņu, grauzd. samalta, visl.	1 kg	8,89	8,48	— 4,61	9,05	7,22	—20,22
Cigoriņi, grauzd. samalti	"	1,10	1,06	— 3,64	1,29	1,11	—13,95
Kafijas surogāti	"	1,23	1,19	— 3,25	1,36	1,22	—10,30
Tēja, vislētākā	"	13,58	14,49	+ 6,70	12,20	13,58	+11,31
Cukurs, smalkais	"	0,68	0,70	+ 2,94	0,66	0,67	+ 1,51
Medus, tecināts	"	1,79	1,80	+ 0,56	2,14	2,14	—
Rīss	"	1,29	1,13	—12,40	1,46	1,20	—17,81
Sāls, vāramā, rupjā	"	0,07	0,07	—	0,10	0,10	—

Dzīvokļu īres pārskata gadā uzrādīja Rīgā ziņāmu tendenci celties, pie kam jo mazāks dzīvoklis, jo no- teiktāka bija šī tendence.

No citiem patēriņa priekšmetiem cenas cēlušās dažām malkas šķirnēm (alkšņa malkai par 10,71%, egļu malkai par 11,00%), apģērbam un apaviem (uzvalkiem par 9,76%, mē- teljiem par 2,00%, apaviem par 9,09%), saknēm un dārzājiem (kartupeļiem par 14,28%, kāļiem par 26,67%, bietēm par

26,67%, svaigiem kāpostiem par 15,79% u. t. t., atskaitot skābētus gurķus, kuru cena pārskata gadā kritusi par 12,50%), gaļas produktiem (svaigai cūkas gaļai par 19,10%, žāvetai cūkas gaļai par 18,52%, žāvētam speķim par 18,75%, svaigai aitas un jēru gaļai par 2,82%, svaigai liellopu gaļai ar kauliem par 10,34%, maltai liellopu gaļai par 7,94% u. t. t.) un dažiem piena produktiem (biezpienam par 5,40%, skābam krējumam par 1,45%, jāņu sieram par 7,59%, krējuma sieram par 2,74%).

Cenas palikušas bez pārmaiņām dažām malkas šķirnēm (priedes, apses), apgaismošanas līdzekļiem (petrolejai un elektr. strāvai), higiēnas un kultūrālām vajadzībām domātiem priekšmetiem un pakalpojumiem (ziepēm, pirtīm, frizierim, teātrim, kīno) un veselai rindai pārtikas produktu (baltai maizei, pienam, putraimiem, olām u. t. t.).

Cenas kritušas tai pašā laikā augļiem un ogām (svaigiem āboliem par 28,77%, žāvētiem āboliem par 3,88%, dzērvenēm par 25%), lielākai daļai labības produktu un pākšaugu (rudzu miltiem par 8,70%, bīdelētiem kviešu miltiem par 3,51%, rupjai maizei par 4,76%, un grūbām par 2,27%, zirņiem par 4,26%, pupām par 6,67%) nesālītam sviestam par 4,65%, silķēm par 2,20%, kafijai par 20,22%, cigoriņiem par 13,95% un rīsiem par 17,81%.

Mēs apskatījām pārtikas produktu cenas un redzējām, ka to kustībai nav vienāda tendence. Kamēr vienu produktu cenas kāpj, otru produktu cenas nemainas, bet trešo — slīd uz leju. Lai šādos apstākļos dotu dažādo produktu cenu līmeņa kopnovērtējumu, ar vienu skaitli izteiktu pārmaiņas šai līmenī noteiktā laika sprīdī, valsts statistiskā pārvalde aprēķina siktirdzniecības cenu kopindeksu. Pieņemot šo indeksu 1933. g. = 100 un pārrēķinot pēc šī pamata nākošo gadu indeksus, dabūjam šādu ainu:

1933. g.	100
1934. "	97
1935. "	91
1936. "	96

Pārtikas produktu siktirdzniecības cenas 1936. gadā, salīdzinot ar 1935. gadu, gan mazliet (par 5,5%) cēlušās. Tomēr tās ir zemākas kā iepriekšējos 1933. un 1934. gados.

Pievestais sīktirdzniecības cenu kopindekss, kam liels svars produkcijas un preču āpmaiņas jautājumos, savas uzbūves dēļ tikai aptuveni norāda, kāda ietekme cenu maiņai bijusi uz patērētāju. Šim nolūkam vislabāk kalpo Valsts statistiskās pārvaldes dzīves dārdzības kopindekss, kuŗa aprēķinā: 1) ņemta vērā nevien pārtika, bet arī citas patēriņa grupas, 2) preču izvēle atbilst tiešamībai, 3) to cenas nosvērtas ar faktiskajiem patēriņa daudzumiem, resp. patēriņa koeficientiem un 4) atsevišķo patēriņa grupu indeksi, iekļaujoties dzīves dārdzības kopindeksā, ieiet tanī proporcionāli šo grupu nozīmei koppatēriņā.

Šie dzīves dārdzības kopindeksi tēlo pārmaiņas dzīves dārdzībā pēdējos gados šādi:

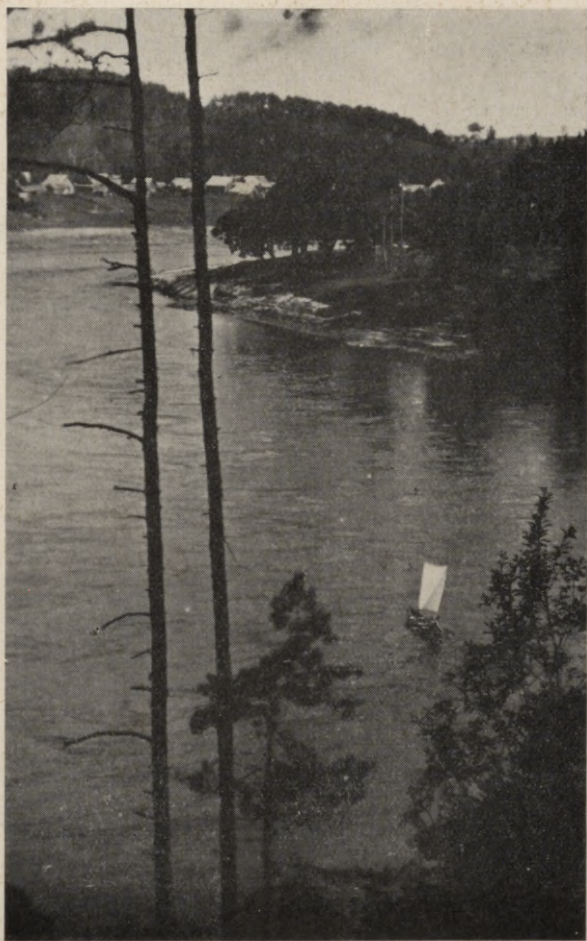
	Ierēdņu un kalpotāju patēriņam 19 provin. pilsētās caurmērā		Strādnieku patēriņam 19 provin. pilsētās caurmērā	
	Rīgā		Rīgā	
1933. g.	100	100	100	100
1934. „	97	99	95	96
1935. „	100	97	96	95
1936. „	101	99	96	96

1936. gadā, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, sīktirdzniecības cenu kustības rezultātā dzīves dārdzība Rīgā ierēdņiem un kalpotājiem cēlusies par 1%, bet strādniekiem palikusi bez pārmaiņām. Tai pašā laika sprīdī provinces pilsētās caurmērā dzīves dārdzība pirmajiem kāpusi par 2,1%, bet otrajiem — par 1,1%. Visumā, tā tad, 1936. gadā vēl nevaram runāt par jūtāmāku dzīves dārdzības augšanu, bet tikai par tendenci uz šādu augšanu.

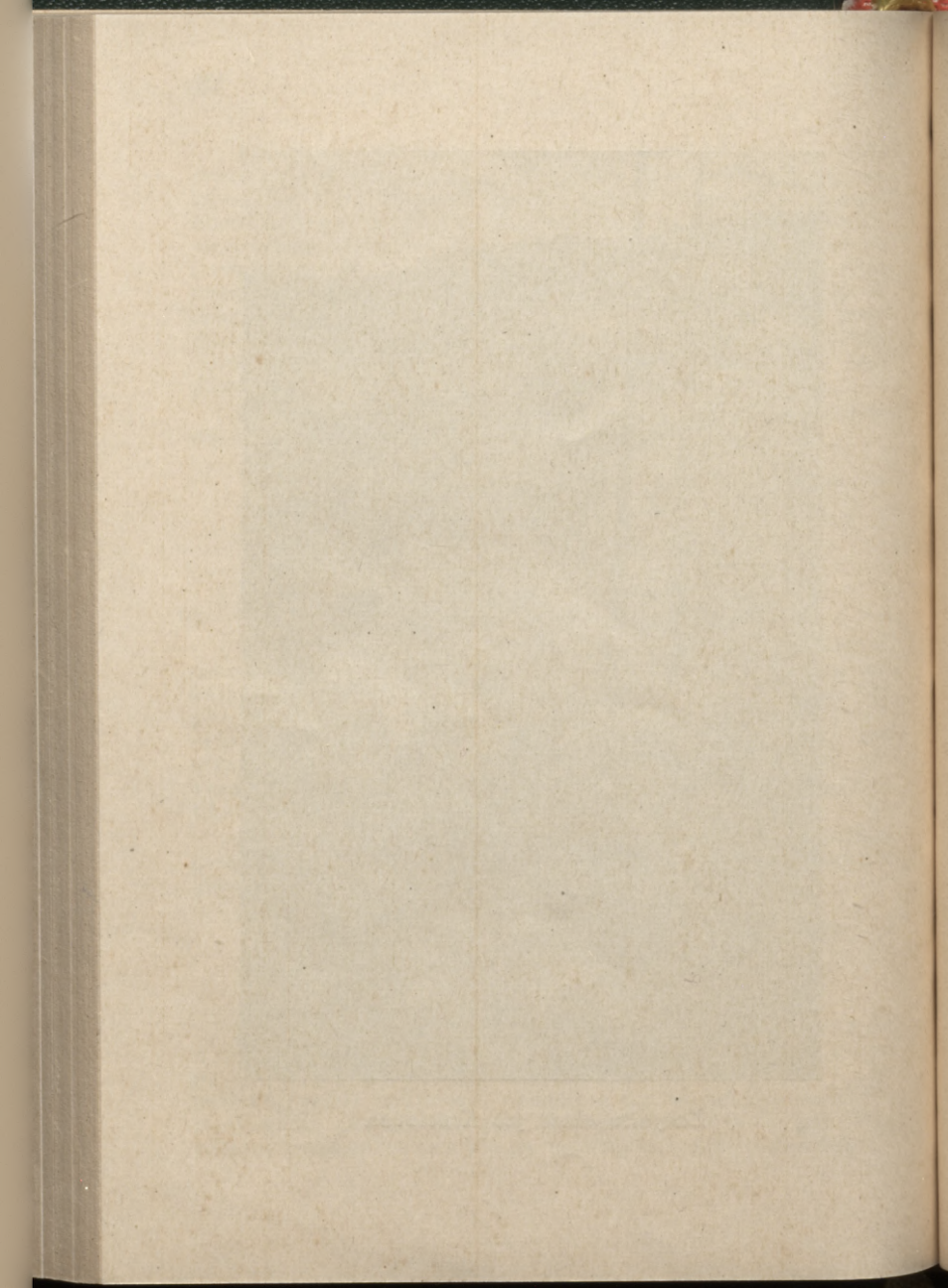
Vēl jāatzīmē, ka 1936. gadā ierēdņiem un kalpotājiem provinces pilsētās dzīve izmaksājusi par 19%, bet strādniekiem — par 22% lētāki, kā galvas pilsētā:

	Ierēdņu un kalpotāju patēriņš	Strādnieku patēriņš
Rīgā	100	100
19 provinces pilsētās caurmērā	81	78

Laukstrādnieku algas. Gada un vasaras strādnieku algas. Šo katēgoriju laukstrādniekiem algas turpinājušas kāpt arī 1936/37. saimniecības gadā. Gada puīšiem, valstī caurmērā, salīdzinot ar iepriekšējo saimniecības gadu, tās cēlušās par 3%, gada meitām — par 4%, vasaras puīšiem — par 5% un vasaras meitām — par 4%.

Latgales skats pie Krāslavas.

Salīdzinājumā ar 1933/34. saimniecības gadu puīšu algas cēlu šās par 11—19%, meitu algas — par 13—18%, bet ganu algas — par 3%.

	Absolūtos skaitļos				Relatīvos skaitļos (1933/34. = 100)		
	1933/34.	1934/35.	1935/36.	1936/37.	1934/35.	1935/36.	1936/37.
Gada puīši*)							
Latos							
Vidzemē	313	324	337	344	104	108	110
Kurzemē	312	335	342	345	107	110	111
Zemgalē	332	337	337	345	102	102	104
Latgalē	244	243	253	279	100	104	114
Caurmērā	305	320	330	340	105	108	111
Gada meitas*)							
Latos							
Vidzemē	239	248	258	266	104	108	111
Kurzemē	220	237	246	253	108	112	115
Zemgalē	255	260	260	268	102	102	105
Latgalē	183	181	197	213	99	108	116
Caurmērā	230	241	250	260	105	109	113
Vasaras puīši*)							
Latos							
Vidzemē	194	206	215	222	106	111	114
Kurzemē	192	209	214	220	109	111	115
Zemgalē	214	221	235	246	103	110	115
Latgalē	161	175	182	189	109	113	117
Caurmērā	193	209	220	230	108	114	119
Vasaras meitas*)							
Latos							
Vidzemē	153	162	170	173	106	111	113
Kurzemē	140	155	159	163	111	114	116
Zemgalē	166	171	181	187	103	109	113
Latgalē	125	138	145	148	110	116	118
Caurmērā	149	162	170	176	109	114	118
Gani*)							
Latos							
Vidzemē	114	118	121	120	104	106	105
Kurzemē	117	123	126	121	105	108	103
Zemgalē	127	126	126	124	99	99	98
Latgalē	77	83	89	92	108	116	119
Caurmērā	111	114	118	114	103	106	103

*) Ar saimnieka uzturu.

Ja Zemgalē 1936/37. gadā maksātas algas pielīdzinām 100, tad, pārreķinot pēc šī pamata laukstrādnieku algas pārējos apgabalos, dabūjam šādu ainu:

	Gada laukstrādn. (puiši un meitas)	Vasaras laukstr. (puiši un meitas)	Caurmērā (puiši un meitas)
Vidzemē	99,5	91,2	96,1
Kurzemē	97,6	88,5	93,8
Zemgalē	100,0	100,0	100,0
Latgalē	80,3	77,8	79,3

Visaugstākās algas, tā tad, joprojām maksātas Zemgalē, viszemākās — Latgalē.

Dienas strādnieku algas. 1936. gadā dienas strādniekiem ar saimnieka uzturu maksātas šādas algas:

	Vidzemē		Kurzemē		Zemgalē		Latgalē		Caurmērā	
	vīr.	siev.	vīr.	siev.	vīr.	siev.	vīr.	siev.	vīr.	siev.
	(l a t o s)									
Āboliņa u. siena										
plaujas laikā	2,57	1,97	2,56	1,80	2,44	1,84	2,27	1,73	2,48	1,87
Rudzu plaujas										
laikā	2,53	1,95	2,49	1,95	2,45	1,90	2,26	1,86	2,45	1,92
Vasaras lab.										
plaujas laikā	2,24	1,75	2,31	1,68	2,26	1,75	2,01	1,58	2,21	1,71
Linu plūkša-										
nas laikā	2,38	2,06	2,19	1,74	2,23	1,85	2,11	1,78	2,26	1,91
Labības kulša-										
nas laikā	2,56	1,97	2,14	1,63	2,25	1,76	1,74	1,37	2,27	1,75
Sakņaugu no-										
vākšan. laikā	2,07	1,67	2,02	1,67	2,07	1,72	1,62	1,28	1,98	1,61
Caurmērā										
gadā	2,39	1,90	2,29	1,75	2,28	1,80	2,00	1,60	2,28	1,80

Visaugstākās algas maksātas āboliņa, siena un rudzu plaujas laikā, jo šie darbi, prasdami visvairāk cilvēku, visintensīvāk arī uzsūkuši brīvās darba rokas. Apmēram tādas pat algas sievietēm maksātas par linu plūkšanu — vienu no smagākajiem darbiem. Vismazāk maksāts par sakņu novākšanu. Tas arī saprotams. Vēlu rudenī darba roku trūkums ne pilsētās, nedz laukos nav vairs sajūtams. Bez tam sakņu novākšanā nodarbina plašā mērogā arī vieglāka darba strādniekus — sievietes, pusaudžus un vecus cilvēkus.

Pārmaiņas, kas pēdējos gados notikušas dienas strādnieku algās, rāda sekojošā tabuliņa:

	1933. g.		1934. g.		1935. g.		1936. g.	
	vir.	siev.	vir.	siev.	vir.	siev.	vir.	siev.
	(l a t o s)							
Vidzemē	2,04	1,58	2,27	1,78	2,40	1,91	2,39	1,90
Kurzemē	2,15	1,57	2,29	1,71	2,23	1,72	2,29	1,75
Zemgalē	2,09	1,60	2,14	1,64	2,19	1,72	2,28	1,80
Latgalē	1,75	1,35	1,86	1,47	2,05	1,67	2,00	1,60
Latvijā caurmērā	2,01	1,54	2,16	1,68	2,26	1,79	2,28	1,80
%	100,00	100,00	107,46	109,09	112,44	116,23	113,43	116,88

Kopš 1933. gada dienas strādnieku algas, tā tad, neatlaidīgi augušas, pie tam sievietēm mazliet straujāki kā vīriešiem. Pirmajām dienas alga pārskata gadā pārsniedza savu 1933. gada līmeni par 16,88%, bet pēdējiem tikai par 13,43%.

Pilsētas strādnieku algas. Vidējās dienas algas Rīgas privātrūpniecībā. Sekojošā tabulā algu likmēs ietvertas tikai laika (un ne akorda) likmes, pie kam, dalot nedēļas likmes ar 46, bet dienas likmes ar 8, tās reducētas par stundu likmēm un ietilpinātas pēdējās. Tikai mēnešnieku likmes atstātas savrūp, jo mēnešniekiem nav stingri noteikta darba laika un viņu likmes tādēļ nav iespējams reducēt līdz 1 stundai. — Izpeļņu statistika sniedz tā sauc. stundas netto izpeļņu, kurā ieskaitīti arī akorda darbi un virsstundas, bet atskaitītas strādnieku iemaksas slīmo kasei un bezdarba apkaŗošanas fondam.

Kā algu likmes, tā izpeļņas aprēķinātas par 1 stundu. Runājot par dienas likmi un dienas izpeļņu, mēs rīkosimies ar 8 × stundas likmi un 8 × stundas izpeļņu, noapaļojot to pēdējo ciparu uz 0 vai 5.

1936. gadā, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, strādnieku vidējās dienas algās Rīgas privātrūpniecībā notikušas šādas pārmaiņas:

	Dienas likmē (latos)			Dienas izpēļa (latos)		
	1935. g.	1936. g.	Likmes pārm. %	1935. g.	1936. g.	Izpēļas pārm. %
Kvalific. strādnieki	4,65	4,70	+ 1,08	5,15	5,20	+ 0,97
Tai skaitā:						
Atslēdznieki . . .	4,10	4,20	+ 2,44	4,45	4,60	+ 3,37
Audēji	3,90	4,40	+12,82	4,55	4,70	+ 3,30
Burtliči, maš. . . .	8,55	8,55	—	11,00	11,30	+ 2,73
Burtliči, rokas . . .	6,25	6,15	— 1,60	6,40	6,40	—
Burtu lējēji	7,00	6,90	— 1,43	6,85	6,90	+ 0,73
Cauruļu licēji . . .	4,70	4,60	— 2,13	4,80	4,75	— 1,04
Desinieki	3,90	4,00	+ 2,56	3,80	3,95	+ 3,95
Drēbnieki	4,55	4,55	—	4,45	4,70	+ 5,62
Dzelzsgriezēji . . .	4,40	4,45	+ 1,14	5,10	5,25	+ 2,94
Elektromontieri . . .	4,30	4,25	— 1,16	4,65	4,60	— 1,08
Galdnieki,mēb.,būvju	4,25	4,25	—	4,55	4,65	+ 2,20
Grāmatsējēji	6,35	6,25	— 1,57	6,45	6,30	— 2,33
Gumijas str., spec.	5,50	5,65	+ 2,73	5,20	5,35	+ 2,88
Iespiedēji (grām.) .	7,45	7,40	— 0,67	7,80	7,70	— 1,28
Kalēji	4,30	4,30	—	5,25	5,35	+ 1,90
Kārsēji	3,60	3,70	+ 2,78	3,80	3,90	+ 2,63
Katlu kalēji	3,70	3,90	+ 5,41	3,80	4,05	+ 6,58
Konfekšu izgatavot.	5,10	4,70	— 7,84	6,50	5,70	—12,31
Krāsotāji, būvju . .	3,95	4,05	+ 2,53	4,00	4,25	+ 6,25
Krāsotāji, tekstila .	3,80	4,00	+ 5,26	3,95	4,10	+ 3,80
Kuģu būv.	4,90	4,95	+ 1,02	5,10	5,35	+ 4,90
Kurpnieki	3,85	4,00	+ 3,90	4,95	4,40	—11,11
Maiznieki	4,65	4,50	— 3,23	5,20	5,15	— 0,96
Mašīnisti	4,15	4,15	—	4,45	4,55	+ 2,25
Mēhāniķi	6,65	7,15	+ 7,52	6,60	6,95	+ 5,30
Melderi	5,10	5,35	+ 4,90	5,60	5,75	+ 2,68
Modelgaldnieki . . .	4,80	4,95	+ 3,13	5,40	5,50	+ 1,85
Montieri	6,25	6,40	+ 2,40	6,35	6,60	+ 3,94
Mucinieki	5,45	5,40	— 0,92	6,05	5,85	— 3,31
Mūrnieki	4,95	5,00	+ 1,01	5,00	5,15	+ 3,00
Namdaři	4,05	4,10	+ 1,23	4,10	4,25	+ 3,66
Skārdnieki	4,05	3,95	— 2,47	4,40	4,30	— 2,27
Slipētāji-pulētāji .	4,00	4,10	+ 2,50	4,40	4,35	— 1,14
Stelleri (gat.u.zeim.)	3,85	3,80	— 1,30	4,40	4,60	+ 4,55
Šokolādes izgatavot.	4,65	4,80	+ 3,23	4,75	4,95	+ 4,21
Vaŗa kalēji	4,85	5,00	+ 3,09	5,35	6,20	+15,89
Veidotāji-lējēji . . .	4,30	4,20	— 2,33	5,50	5,55	+ 0,91

	Dienas likme (latos)			Dienas izpeļņa (latos)		
	1935. g.	1936. g.	Likmes pārm. %	1935. g.	1936. g.	Izpeļņas pārm. %
Vērpēji	4,05	4,10	+ 1,23	4,15	4,25	+ 2,41
Virsu taisītāji . . .	4,75	4,45	- 6,32	5,10	4,80	- 5,88
Pārējie kvalif. str.	4,45	4,55	+ 2,25	5,15	5,20	+ 0,97
Kvalificēt. strādnieces	2,60	2,60	—	3,10	3,20	+ 3,23
Tai skaitā:						
Aditājas	2,95	3,00	+ 1,69	3,00	3,00	—
Audējas	2,55	2,55	—	3,30	3,40	+ 3,03
Burtlices, rokas . . .	5,05	4,95	- 1,98	5,10	5,15	+ 0,98
Kurpnieces	2,30	2,40	+ 4,35	2,95	3,10	+ 5,08
Šuvējas	2,45	2,50	+ 2,04	2,90	3,00	+ 3,45
Vērpējas	2,40	2,40	—	2,60	2,60	—
Nekvalificēti str-ki . .	3,25	3,25	—	3,90	3,90	—
Nekvalificētas str-ces	2,15	2,15	—	2,45	2,45	—
Mācekļi	1,60	1,70	+ 6,25	1,75	1,85	+ 5,71

Dažos arodos, atkarībā no konjunktūras, kāda priekš šiem arodiem pastāvējusi darba tirgū, izpeļņa 1936. gadā, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, vairāk vai mazāk cēlusies, citos — kritusi. Caurmērā kvalificēta strādnieka izpeļņa cēlusies par nepilnu procentu (0,97%), mācekļu izpeļņa par 5,71%, bet nekvalificētu strādnieku un strādnieču izpeļņa palikusi bez pārmaiņām. No sacītā varam slēgt, ka strādnieku algu kustībā 1936. gadā saskatāma tendence uz algu kāpšanu. Tas pilnīgi atbilst stāvoklim tai parādībā, kas uzskatāma par algu kustības galveno argumentu — dzīves dārdzību. Arī tur, kā to šai apskatā jau noskaidrojām, pārskata gadā novērota tendence uz kāpšanu.

Darbinieku-mēnešnieku vidējās algas Rīgas uzņēmumos. Uzņēmumu administratīvais, katoņa un veikala personāls Rīgas naudas un apdrošināšanas iestādēs, kā arī tirdzniecības, rūpniecības un transporta pasākumos, sastāv no mēnešniekiem. No strādniekiem tikai neliela daļa saņem mēneša algu. Pirmkārt, reto arodu strādnieki (piem. aldari), kuŗus uzņēmējs ar mēnešalgu cenšas ciešāki piesaistīt uzņēmumam; otrkārt, palīgarodu strādnieki (piem. dzensiksnu lāpītāji), kas darba vietā vajadzīgi nenoteiktu laiku un tādēļ saņem mēnešalgu, kā no darba laika neatkarīgu paušalatlīdzību.

Mēnešnieku izpeļņā likmei pieskaitīti papildu atalgojumi — tantjemas, gratifikācijas, prēmijas, provizijas u. t. t.

1936. gadā, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, darbinieku-mēnešnieku atalgojumā notikušas šādas pārmaiņas:

	Mēnešalgas likme (latos)		Likmes pārm. %	Mēneša izpeļņa (latos)		Izpeļņas pārm. %
	1935. g.	1936. g.		1935. g.	1936. g.	
Direktori	695	670	— 3,60	770	740	— 3,90
Inženieri - mēchan.	330	345	+ 4,55	355	365	+ 2,82
Inženieri - ķīmiķi	390	355	— 8,97	415	380	— 8,43
Virsgrāmatveži	470	440	— 6,38	510	475	— 6,86
Grāmatveži	240	240	—	255	255	—
Grāmatvedes	160	170	+ 6,25	165	180	+ 9,09
Virskasieri	375	365	— 2,67	425	410	— 3,53
Kasieri (uzņēmumu)	210	220	+ 4,76	220	240	+ 9,09
Kasieres (uzņēmumu)	145	150	+ 3,45	150	155	+ 3,33
Rēķinveži	180	175	— 2,78	190	185	— 2,64
Rēķinvedes	135	130	— 3,70	140	145	+ 3,57
Korespondenti	250	240	— 4,00	260	250	— 3,85
Korespondentes	160	160	—	175	175	—
Mašīnrakstītājas	125	125	—	130	130	—
Kantoristi	145	145	—	155	155	—
Kantoristes	100	105	+ 5,00	105	110	+ 4,76
Kantora mācēkļi	50	50	—	50	55	+ 10,00
Izsūtāmie	60	55	— 8,33	60	60	—
Veikalveži	200	205	+ 2,50	215	220	+ 2,33
Kasieres, veikala	85	85	—	85	85	—
Pārdevēji	135	135	—	140	145	+ 3,57
Pārdevējas	75	75	—	75	80	+ 6,67
Meistari	265	260	— 1,89	275	275	—
Šoferi	140	140	—	145	140	— 3,45
Kvalificēti strādnieki caurmērā	145	150	+ 3,45	145	150	+ 3,45
Kvalificētas strādnieces caurmērā	75	75	—	80	75	— 6,25
Nekvalificēti strādņ. caurmērā	95	95	—	95	95	—
Nekvalific. strādnieces caurmērā	65	60	— 7,69	65	65	—

Par dienas strādnieku algām sacīto vispārīgos vilcienos apstiprina arī mēnešnieku algas Rīgas uzņēmumos: arī tās liecina par celšanās tendenci.

Vidējās dienas algas privātā rūpniecībā provincē. Tanis 1936. gadā, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, notikušas šādas pārmaiņas:

	Dienas likme			Dienas izpeļņa		
	(latos)		Likmes pārm. %	(latos)		Izpeļņas pārm. %
	1935. g.	1936. g.		1935. g.	1936. g.	
Kvalificēti strādnieki	3,35	3,45	+ 2,99	3,55	3,70	+ 4,23
Tai skaitā:						
Atslēdznieki	3,40	3,40	—	3,80	3,75	— 1,32
Audēji				3,00	2,70	—10,00
Burtliči, rokas	3,80	4,60	+ 21,05	4,10	4,80	+ 17,07
Dzelzsgriezēji	3,80	3,65	— 3,95	4,30	4,00	— 6,98
Galdnieki, mēbeļu un būvju	3,30	3,25	— 1,52	3,45	3,45	—
Iespiedēji, grāmatu	4,60	4,15	— 9,78	5,00	4,45	—11,00
Kalēji	3,40	3,40	—	3,90	3,90	—
Kārsēji	2,10	2,20	+ 4,76	2,20	2,40	+ 9,09
Krāsotāji, būvju	2,60	2,60	—	2,65	2,75	+ 3,77
Maiznieki	3,70	3,85	+ 6,94	4,25	4,95	+ 16,47
Mašīnisti	3,60	3,60	—	3,75	3,85	+ 2,67
Meldeři	3,25	3,25	—	3,40	3,30	— 2,94
Mūrnieki	4,30	4,10	— 4,65	4,35	4,40	+ 1,15
Nāmdarī	3,40	3,30	— 2,94	3,60	3,75	+ 4,17
Slīpētāji-pulētāji	3,20	3,25	+ 1,56	3,30	3,45	+ 4,55
Stelleri, gat. u. zeim.	3,60	3,75	+ 4,17	3,50	3,80	+ 8,57
Kvalific. strādnieces	1,95	1,95	—	1,95	1,95	—
Tai skaitā:						
Audējas	1,40	1,35	— 3,57	1,80	1,75	— 2,78
Burtlices, rokas	2,80	3,60	+ 28,57	3,00	3,60	+ 20,00
Vērpējas	2,00	2,05	+ 2,51	2,00	2,00	—
Nekvalificēti str-ki	2,50	2,50	—	3,10	3,10	—
Nekvalificētas str-ces	1,55	1,60	+ 3,23	1,80	1,80	—

Aina tā pati, kā galvas pilsētā: nekvalificētiem strādniekiem pārskata gadā izpeļņa vēl palikusi bez pārmaiņas, bet kvalificētiem — jau kāpusi (par 4,23%).

2. Darba tirgus.

Ražotāju nozaru augošā aktivitāte, kurai mūsu valdības saimniecības politika pašķirusi ceļu, padarījusi atkal akūtu darba roku jautājumu. Pieprasījumi pēc strādniekiem aug nevien laukos, bet arī pilsētās. Par objektīvu bezdarbu, t. i. par tādu stāvokli, kad uzņēmējam nav darba priekš darba spējīga un strādātgriboša strādnieka, nenākas vairs runāt. Taisni otrādi: arī pilsētās — atskaitot dažus klusākus mēnešus — sākam sajūt strādnieku trūkumu. Tas ir viens no apstākļiem, kas pamudinājuši valdību stāties pie rūpniecības pārkārtošanas. Koncentrējot ražošanu lielākos uzņēmumos, pārveidojot sezonālo ražošanu nepārtrauktā ražošanā un modernizējot darba metodes, domāts, starp citu, novērst ziemā klusos mēnešos, bet vasarās — vajadzību pēc jauniem strādnieku kadriem. Līdz ar to izbeigsies pilsētas strādnieku skaita augšana uz lauku iedzīvotāju rēķina un — ļoti iespējams — atbrīvosies arī lielāks vai mazāks skaits darba roku lauksaimniecības vajadzībām.

Galīga darba tirgus nokārtošana valsts mērogā, izlīdzinot darba roku pieprasījumus ar piedāvājumiem, atkarīga, tā tad, no mūsu ražojošo nozaru pārveidošanas. Šī nokārtošana ir stipri sarežģīts darbs, jo tanī jāpārvar ne tikai materiālas, bet pat psiholoģiskas dabas šķēršļi. No tādiem minēsim kaut pilsētniekiem piemītošo vilcināšanos pārorientēties uz lauku dzīvi.

Minēto apstākļu dēļ, līdz tāda stāvokļa sasniegšanai darba tirgū, kad vairs nenākas runāt ne par strādnieku trūkumu, nedz par viņu uzviju, var paiet vēl kāds laiks. 1936. gadā, kā to skaitļi nepārprotami liecina, mēs — sevišķi pilsētās — esam ievērojami tuvojušies šādam ideālam stāvoklim.

Darba tirgus laukos. Mūsu lauksaimniecība pēdējos gados strauji attīstījies. Saimniecību skaits 1935. gadā,¹⁾ salīdzinot ar 1929. gadu,¹⁾ pieaudzis no 266 133 uz 275 698 jeb par 3,6%. Ziemas un vasaras rudzu sējumu platība (tūkst. ha) augusi no 237,6 uz 270,4 jeb par 13,8%, ziemas un vasaras kviešu sējumu platība no 58,9 uz 140,5 jeb par 138,5%, miežu sējumu platība — no 182,9 uz 193,1 jeb par 5,6%, auzu sējumu platība — no 303,1 uz 332,5 jeb par

¹⁾ Salīdzinājumam ņemti abi skaitīšanas gadi.

9,7%, mistra sējumu platība — no 46,8 uz 70,5 jeb par 50,6%, zirņu sējumu platība — no 30,7 uz 41,0 jeb par 36,5%, kartupeļu platība — no 80,2 uz 123,7 jeb par 54,2%, cukurbiešu platība — no 1,7 uz 15,3 jeb par 800,0%, saknaugu platība — no 47,8 uz 50,4 jeb par 5,4%, linu sējumu platība — no 55,9 uz 67,9 jeb par 21,5%, āboliņa un tīruma zālāju platība — no 443,9 uz 508,7 jeb par 14,6%. Zirgu skaits (tūkstos) tai pašā laikā cēlies no 356,3 uz 384,9 jeb par 8,0% govslōpu skaits — no 978,4 uz 1272,2 jeb par 30,0%, aitu skaits — no 905,5 uz 1345,0 jeb par 48,5% un cūku skaits — no 382,2 uz 801,8 jeb par 109,8%.

Līdztekus ar šādu aŗamzemes platības palielināšanos, intensīvo kultūru paplašināšanos un mājlopu skaita pavairošanos auga arī darbu daudzums laukkopībā un tā darītāju — laukstrādnieku skaits. 1929. gadā lauksaimniecības skaitīšanā viņu saskaitīts 148 781, 1935. gada skaitīšanās — 168 274 jeb par 13,10% vairāk:

	1929. g.		1935. g.	
Gada puīši	17 169	100,00	20 068	116,89
Vasaras puīši	13 967	100,00	20 335	145,59
Gada meitas	26 628	100,00	28 485	106,97
Vasaras meitas	15 751	100,00	25 552	162,22
Mēneša strādnieki	12 160	100,00	9 280	76,32
Dienas strādnieki	21 917	100,00	24 539	111,96
Gani	41 189	100,00	40 015	97,15
K o p ā	148 781	100,00	168 274	113,10

Neraugoties uz to, ka darba roku pieprasījumu un piedāvājumu izlīdzināšanai no Latgales uz pārējiem apgabaliem 1929. gadā pārvietoja 21 787 laukstrādniekus, minētā gadā, tāpat kā iepriekšējos gados, bija sajūtams laukstrādnieku trūkums. To sedza 18 107 no pilsētām izceļojuši un 18 106 no ārzemēm ievesti strādnieki.

1935. gadā vietējo laukstrādnieku bija 111 658. Viņu skaits, tā tad, nebija palielinājies, kaut gan darba daudzums šai laika sprīdī, kā redzējām, bija stipri audzis. Dabīgi, ka šādos apstākļos 1935. gada laukstrādnieku trūkumu vajadzēja sāki sajūst kā 1929. gadā. Ka tas tiešām tā arī bijis, apliecina Valsts statistiskās pārvaldes lauku ziņotāji. Piemēram, 1929. gadā no katriem 100 lauku ziņotājiem gada strādnieku trūkumu atzīmē 19, bet 1935. gadā — jau 62.

Sakarā ar to pēdējā no minētiem gadiem nevien pilnīgāki izmantotas pilsētu darba roku rezerves (1929. gadā no pilsētām laukos iekluda 18 107, bet 1935. gadā — 22 407 strādnieki), bet arī plašākos apmēros vajadzēja ielaist laukstrādniekus no ārzemēm (18 106 vietā 34 209). Laukstrādnieku pārvietošana no Latgales uz Vidzemi, Kurzemi un Zemgali tai pašā laikā sašaurinājās (1929. gadā no Latgales šais apgabalos izceļoja 21 757 strādnieki, 1935. gadā — tikai 16 859). Jādomā, ka saimnieciskā rosība, kāda pēdējos gados novērojama arī mūsu austrumu apgabalā, arvienu vairāk darba roku saista turpat, uz vietas.

1936. gadā lauku darba tirgū saskatāms zināms lūzums. No ārzemēm ievesto laukstrādnieku skaits par dažiem tūkstošiem gan vēl pieaug. Tomēr lauku ziņotāju procents, kas min darba roku trūkumu jau samazinājas un par dažām atsevišķām laukstrādnieku kategorijām pat stipri samazinājas:

No katriem 100 lauku ziņotājiem par darba roku trūkumu ziņojuši:

Attiecībā uz:	1935/36. s. g. resp. 1935. gadā		1936/37. s. g. resp. 1936. gadā	
		%		%
gada strādniekiem	62	100,00	54	87,10
vasaras strādniekiem	67	100,00	56	83,58
dienas strād., āboliņa un siena novākšanas laikā	52	100,00	44	84,62
dienas strādniekiem, ziemāju labību plaujas laikā	47	100,00	32	68,09
dienas strādniekiem, vasarāju labību plaujas laikā	57	100,00	27	47,37
dienas strādniekiem, labību kulšanas laikā	36	100,00	19	52,78
dienas strādniekiem, sakņu no- vākšanas laikā	51	100,00	23	45,10

Mēs jau pagājušā gadā atzīmējām,¹⁾ ka laukstrādnieku jautājumam mūsu valdība ir piegriezusi nopietnu vērību, nospraužot Zemkopības ministrijai un Lauksaimniecības kamei veselū programmu, kā cīnīties ar darba roku trūkumu laukos.

¹⁾ Skat. „Darba Statistika 1935” 43. lpp.

Gimenes piemaksas laukstrādniekiem, dažādi atvieglinājumi, kādus piešķir uz laukiem aizejošām pilsētnieku strādnieku ģimenēm, jaunās darba metodes (piemēram ganību atvietošana ar aplokiem), racionālāku darba rīku un mašīnu lietošanas veicināšana un līdzīgi soļi labvēlīgi ietekmē darba tirgu laukos, ievērojami mīkstinot tur pastāvošo darba roku trūkumu.

Vēl dažus gadus atpakaļ Lietuva kā laukstrādnieku apgādātāja stāvēja pirmā vietā, tagad to ieņem Polija. No katriem 100 ārzemju laukstrādniekiem 1932. gadā no Lietuvas ieceļojuši 74 un no Polijas — 15, bet 1936. gadā no Lietuvas — 38 un no Polijas — 59.

Pārskata gadā vien no Polijas ieceļojušo laukstrādnieku skaits pieaudzis par 39,41%, kamēr no Lietuvas ienākušo cēlies tikai par 2,39%. Stipri samazinājies laukstrādnieku īgaunu skaits:

Valstis, no kurām laukstrādnieki ieceļojuši	1935. g.		1936. g.	
Polija	16 885	100,00	23 539	139,41
Lietuva	14 880	100,00	15 236	102,39
Igaunija	2 187	100,00	763	34,89
Citas valstis	257	100,00	211	82,10
K o p ā	34 209	100,00	39 749	116,19
Tai skaitā sievietes:				
absolūt. skaitļos .	20 067		22 471	
% no kopskaita .	58,66		56,53	

Sievietes starp ārzemju laukstrādniekiem pārsvarā: 1935. gadā tās sastādīja 58,66%, bet 1936. gadā — 56,53% no to kopskaita.

Visvairāk ārzemnieku strādnieku pārskata gadā, tāpat kā gadu iepriekš, nodarbinājusi Zemgale ar Vidzemi. Pirmajā to skaits pieaudzis par 10,86%, otrajā — par 33,50%, kamēr Kurzemē tas mazliet samazinājies (par 6,18%):

Ieceļojušo ārzemju laukstrādnieku skaits:

	1935. gadā		1936. gadā	
Vidzemē	11 691	100,00	15 607	133,50
Kurzemē	6 372	100,00	5 978	93,82
Zemgalē	15 605	100,00	17 300	110,86
Latgalē	541	100,00	864	159,70
K o p ā	34 209	100,00	39 749	116,19

No pilsētām 1935. gadā lauku darbos izgājuši 22 407 strādnieki, bet 1936. gadā — 21 534, tā tad — par 3,90% mazāk. Tas izskaidrojams ar to, ka pilsētās, sevišķi vasaras sezonā, brīvu darba roku vairs nav: tās uzsūc plaukstošā rūpniecība ar celtniecību.

Ieceļojušo pilsētas strādnieku skaits:

	1935. gadā		1936. gadā	
Vidzemē	8 497	100,00	8 230	96,86
Kurzemē	4 959	100,00	4 339	87,50
Zemgalē	8 209	100,00	7 939	96,71
Latgalē	742	100,00	1 026	138,27
K o p ā	22 407	100,00	21 534	96,10

Strādniekos, kas nākuši no pilsētām, pārsvarā vīrieši. 1935. gadā to bija 12 077 jeb 53,90%, bet 1936. gadā — 11 479 jeb 53,31% no kopskaita.

Latgale pārējiem apgabaliem 1935. gadā devusi 16 859, bet 1936. gadā — 17 015 strādniekus:

No Latgales pārvietoto strādnieku skaits:

	1935. gadā		1936. gadā	
Vidzemē	8 148	100,00	8 518	104,54
Kurzemē	1 416	100,00	966	68,22
Zemgalē	7 295	100,00	7 531	103,24
K o p ā	16 859	100,00	17 015	100,93

Vīriešu starp ieceļojušiem Latgales laukstrādniekiem pārskata gadā bija 10 921 jeb 64,18% no to kopskaita, bet gadu iepriekš — 10 800 jeb 64,06%.

Lauku darba tirgus stāvokli Vidzemes, Kurzemes un Zemgales apgabalos 1936. gadā ar dažiem vārdiem varam raksturot šādi. Vietējo laukstrādnieku trūkuma segšanai šinīs apgabalos: a) no Latgales pārvietoti 17 015 strādnieki, b) no pilsētām iepļūdināti 20 508 strādnieki — un c) no ārzemēm ievesti 38 885 strādnieki. Citiem vārdiem, no katriem 100 trūkstošiem vietējiem laukstrādniekiem 22 aizvietoja latgalieši, 27 — pilsētnieki un 51 — ārzemnieki. Latgale pārējiem apgabaliem pārskata gadā devusi 17 015 laukstrādniekus. Ja no tiem atskaitam minētā gadā Latgales laukos iepļūdušos 1 026 pilsētas strādniekus un tur ievestot 864 ārzemju strādniekus dabūjam, ka Latgales pagastos bijusi 15 125 strādnieku liela darba roku uzvija.

3. Darba aizsardzība.

Darba inspekcija. 1936. gadā darba inspektori skatījuši cauri 5 403 sūdzību lietas (gadu iepriekš 5 802), kas tiem iesniegtas no 9 854 darba ņēmējiem (10 707).

Caurskatītās sūdzību lietās bija izvirzītas 7 664 prasības (14 944):

Prasību motīvi:	Prasību skaits	1936. gadā	
		Absolūtos skaitļos	Prasītāju skaits % no kopskaita
Atlaišana no darba bez uzteikš.	1 304	1 608	12,19
Algas ieturēšana	3 184	4 262	32,31
Nepareiza algas aprēķināšana . .	60	418	3,17
Likumīgā darba laika neievēroš.	826	1 491	11,30
Kārt. atvaļinājuma nepiešķiršana vai nesamaksāšana	1 381	2 113	16,02
Nelabvēlīgi darba apstākļi: nedrošība u. t. t.	21	757	5,74
Ārsta palīdzības nesniegšana no darba devēja puses	79	83	0,63
Ārsta palīdzības nesniegšana no slimo kasu puses	12	12	0,09
Pensijas un pabalsti sakropļošanas gadījumos	70	72	0,55
Citi motīvi: slikta apiešanās u. t. t.	727	2 375	18,00
K o p ā	7 664	13 191	100,00

Pirmajā vietā (3 184 prasības ar 4 262 prasītājiem jeb 32,31% no to kopskaita 13 191) pārskata gadā, tāpat kā iepriekšējā gadā, stāv prasība izmaksāt ieturēto algu. Otro vietu (1 381 prasība ar 2 113 jeb 16,02% prasītāju) ieņem prasība piešķirt kārtējo atvaļinājumu vai to samaksāt. Trešajā vietā (1 304 prasības ar 1 608 jeb 12,19% prasītāju) stāv prasības par atlaišanu no darba bez uzteikšanas. No pārējiem prasību motīviem kā biežāki sastopami vēl minama likumīgā darba laika neievērošana, nelabvēlīgi darba apstākļi un nepareiza algas aprēķināšana.

Tabuļina lejāk rāda strādnieku iesniegto sūdzību rezultātus:

Prasību motīvi:	Prasītāju kopskaits 1936. g.	No tiem savu prasību apmierināšanu, pilnīgi vai daļai, panākuši	
		Absolūtos prasītāju skaitļos	% no kopskaita
Atlaišana no darba bez uzteikš.	1 608	748	46,52
Algas ieturēšana	4 262	3 028	71,05
Nepareiza algas aprēķināšana	418	317	75,84
Likumīgā darba laika neievēroš.	1 491	874	58,62
Kārt. atvaļinājuma nepiešķiršana vai nesamaksāšana	2 113	1 581	74,82
Nelabvēlīgi darba apstākļi: nedrošība u. t. t.	757	742	98,02
Ārsta palīdzības nesniegšana no darba devēju puses	83	55	66,27
Ārsta palīdzības nesniegšana no slimo kasu puses	12	5	41,67
Pensijas un pabalsti sakropļošanas gadījumos	72	59	81,94
Citi motīvi: slikta apiešanās u. t. t.	2 375	1 766	74,36
K o p ā	13 191	9 175	69,55

Ar noteiktu darba inspektoru rīcību no katriem 100 prasītājiem pilnīgi vai daļai apmierināti 70. Vissekmīgāka šai ziņā bijusi darba inspektoru starpniecība nelabvēlīgu darba apstākļu (nedrošība u. c.) nokārtošanā, kur no katriem 100 prasītājiem apmierināti 98.

Pensiju un pabalstu lietās sakropļošanas gadījumos apmierināti 81,94% prasītāju, nepareizas algas aprēķināšanas gadījumos — 75,84% prasītāju, un algas ieturēšanas gadījumos — 71,05%. Vismazāk veicies panākt samaksu bez uzteikšanas no darba atlaistiem par likumā paredzēto laiku uz priekšu. Bet arī šeit pilnīgi vai daļai apmierināti 47 no katriem 100 prasītājiem.

Jāatzīmē, ka daļa strādnieku izvirzīto prasību paliek neapmierinātas kā nedibinātas. Tādu prasību 1936. gadā bija 716 ar 1378 prasītājiem.

Bez darbaņēmēju sūdzību nokārtošanas darba inspektori pārskata gadā snieguši vēl darba devējiem un darbaņēmē-

Resori:	1935. g. 31. dec.	1936. g. 31. dec.	%
5. Valsts kontrole	229	239	0,50
0/0	100,00	104,37	
6. Ārlietu ministrija	220	231	0,48
0/0	100,00	105,00	
7. Iekšlietu ministrija	4 897	5 487	11,46
0/0	100,00	112,05	
8. Izglītības ministrija	3 821	3 938	8,23
0/0	100,00	103,06	
9. Finanču ministrija	3 604	4 022	8,40
0/0	100,00	111,60	
10. Satiksmes ministrija	19 711	21 218	44,32
0/0	100,00	107,65	
11. Tieslietu ministrija	2 395	2 657	5,55
0/0	100,00	110,94	
12. Tautas labklājības ministrija .	1 502	1 581	3,30
0/0	100,00	105,26	
13. Zemkopības ministrija	8 245	8 007	16,72
0/0	100,00	97,11	
<hr/>			
Kopā	45 099	47 875	100,00
0/0	100,00	106,16	

1936. gada beigās bija nodarbināti: trijos saimniecības resoros — satiksmes, zemkopības un finanšu ministrijās 33 247 personas jeb 70 no civilresoru katriem 100 darbiniekiem; iekšējās drošības resoros — iekšlietu un tieslietu ministrijās — 8 144 cilvēki jeb 17 no civilresoru katriem 100 darbiniekiem; izglītības resorā — 3 938 cilvēki jeb 8 no civilresoru katriem 100 darbiniekiem; tautas veselības, darba aizsardzības un sociālās aizgādības resorā — tautas labklājības ministrijā — 1 581 personu jeb 3 no civilresoru katriem 100 darbiniekiem. Pārējie resori, tai skaitā arī ārlietu ministrija un valsts kontrole, par visiem kopā nodarbināja tikai 965 personas jeb 2 no civilresoru katriem 100 darbiniekiem.

No darbinieku kopskaita civilresoros — 47 875 — vīriešu bija 37 676 jeb 78,70%, bet sieviešu — 10 199 jeb 21,30%:

	vīr.	%	1936. g. 31. decembrī			
			siev.	%	kopā	%
1. Valsts Prezidenta sekretariāts . . .	13	0,03	5	0,05	18	0,04
0/0	72,22		27,78		100,00	
2. Valsts kanceleja .	97	0,26	41	0,40	138	0,29
0/0	70,29		29,71		100,00	
3. Kodifikāc. nodaļa	8	0,02	2	0,02	10	0,02
0/0	80,00		20,00		100,00	
4. Valsts stat. pārīv.	107	0,28	222	2,18	329	0,69
0/0	32,52		67,48		100,00	
5. Valsts kontrole .	195	0,52	44	0,43	239	0,50
0/0	81,59		18,41		100,00	
6. Ārlietu ministrija	140	0,37	91	0,89	231	0,48
0/0	60,61		39,39		100,00	
7. Iekšlietu ministr.	4 813	12,78	674	6,61	5 487	11,46
0/0	87,72		12,28		100,00	
8. Izglītīb. ministr.	2 457	6,52	1 481	14,52	3 938	8,23
0/0	62,39		37,61		100,00	
9. Finanču ministr.	2 734	7,26	1 288	12,63	4 022	8,40
0/0	67,98		32,02		100,00	
10. Satiksmes ministr.	17 906	47,53	3 312	32,47	21 218	44,32
0/0	84,39		15,61		100,00	
11. Tieslietu ministr.	1 923	5,10	734	7,20	2 657	5,55
0/0	72,37		27,63		100,00	
12. Tautas labklājības ministrija .	632	1,68	949	9,30	1 581	3,30
0/0	39,97		60,03		100,00	
13. Zemkopības min.	6 651	17,65	1 356	13,30	8 007	16,72
0/0	83,06		16,94		100,00	
<hr/>						
Kopā	37 676	100,00	10 199	100,00	47 875	100,00
0/0	78,70		21,30		100,00	

Visvairāk sievietes nodarbināts satiksmes ministrijā (3 312 jeb 32,47% no civīlresoru darbinieču kopskaita 10 199), izglītības ministrijā (1 481 jeb 14,52%), zemkopības ministrijā (1 356 jeb 13,30%) un finanču ministrijā (1 288 jeb 12,63%). Šais 4 resoros strādā 73 no katrām 100 valsts darbiniecēm.

Relatīvi visvairāk sievietes Valsts statistiskā pārvaldē (no katriem 100 darbiniekiem 67 sievietes) un tautas lab-

Autonomie uzņēmumi	1935. g.	%	1936. g.	%
13. Liepājas kara ostas d-cas . . .	850	11,45	948	11,70
°/o	100,00		111,53	
14. Liepājas drāšu fabrika . . .	1 250	16,83	1 226	15,13
°/o	100,00		98,08	
15. Valsts cukura monop. pārv. . .	38	0,51	42	0,52
°/o	100,00		110,53	
16. Jelgavas cukura fabrika . . .	489	6,58	171	2,11
°/o	100,00		34,97	
17. Liepājas cukura fabrika . . .	483	6,50	147	1,81
°/o	100,00		30,43	
18. Krustpils cukura fabrika . . .	440	5,93	142	1,75
°/o	100,00		32,27	
19. Valsts kūdras f-ku pārvalde . . .	—	—	12	0,15
°/o	—		—	
20. Ploču kūdras fabrika . . .	—	—	251	3,10
°/o	—		—	
21. Līvānu kūdras fabrika . . .	—	—	126	1,55
°/o	—		—	
22. Salaspils kūdras fabrika . . .	—	—	79	0,97
°/o	—		—	
23. Slokas kūdras fabrika . . .	—	—	21	0,26
°/o	—		—	
24. Aizputes kūdras fabrika . . .	—	—	11	0,14
°/o	—		—	
25. Kūkas kūdras fabrika . . .	—	—	4	0,05
°/o	—		—	
<hr/>				
K o p ā	7 427	100,00	8 103	100,00
°/o	100,00		109,10	

Vislielākais no valsts autonomiem uzņēmumiem 1936. gadā — Valsts elektrotehniskā fabrika — nodarbinājis 2 661 darbinieku jeb 32,84% no to kopskaita autonomos uzņēmumos 8 103. Tai seko Liepājas drāšu fabrika ar 1 226 jeb 15,13% darbinieku un Liepājas kara ostas darbnīcas ar 948 jeb 11,70% darbinieku. Latvijas bankā un tās nodaļās strādājuši 780 darbinieki, Valsts zemes bankā — 456 darbinieki un Latvijas hipotēku bankā — 106 darbinieki.

Cukura fabrikās gadu maiņā sezona jau gāja uz beigām, tādēļ tur atzīmēti (pa visām 3 fabrikām kopā) tikai 460 darbinieki pret 1 412 — iepriekšējo gadu maiņā.

No jauna pārskata gadā autonomos uzņēmumos ierindoti: Liepājas brīvosta (4 darbinieki), labības birojs (332 darbinieki), Ķemeru sēravotu iestāde (36 darbinieki), Valsts kūdras fabriku pārvalde (12 darbinieki), Ploču kūdras fabrika (251 darbinieks), Livānu kūdras fabrika (126 darbinieki), Salaspils kūdras fabrika (79 darbinieki), Slokas kūdras fabrika (21 darbinieks), Aizputes kūdras fabrika (11 darbinieki) un Kūkas kūdras fabrika (4 darbinieki).

Vēl jāatzīmē, ka tabulā uzrādīto 8 103 autonomo uzņēmumu darbinieku skaitā ietilpst 4 551 strādnieks.

6 494 (jeb 80,14%) no autonomo uzņēmumu darbinieku kopskaita bija vīrieši, 1 609 (jeb 19,86%) sievietes.

Pašvaldību darbinieki. Pašvaldību darbinieku skaits 1936. gadā pieaudzis no 22 982 uz 23 575 jeb par 2,58%:

	1935. g. beigās	1936. g. beigās	%
Rīgas pašvaldība	8 195	8 148	34,56
	% 100,00	99,43	
Provinces pilsētu pašvaldības	4 218	4 271	18,12
	% 100,00	101,26	
Lauku pašvaldību fonda pārvalde	338	468	1,98
	% 100,00	138,46	
Pagastu pašvaldības (iesk. skolotājus)	10 231	10 688	45,34
	% 100,00	104,47	
K o p ā	22 982	23 575	100,00
	% 100,00	102,58	

Rīgas pilsētas pašvaldības darbinieku skaits pārskata gadā noslidējis no 8 195 uz 8 148 (t. i. par 0,57%) un sastāda 34,56% no visu pašvaldību darbinieku kopskaita 23 575. Pēc darba vietu rakstura tas sadalās šādi:

Amatpersonas	22	0,27
Tai skaitā: valde	9	0,11
revīzijas komisija	4	0,05
bāriņu tiesa	5	0,06
nodaļas	4	0,05

Techniskie darbinieki	8 126	99,73
Tai skaitā: centrālās iestādes	560	6,87
skolas	2 240	27,49
slimnīcas	1 469	18,03
patversmes	562	6,90
citas iest. un uzņēm.	3 295	40,44
K o p ā	8 148	100,00

Redzamu vietu galvas pilsētas darbinieku statos ieņem elektriskās spēka stacijas, gāzes un ūdensvadu iestādes, ielu dzelzceļu, lopu kautuves un taml. saimniecības pasākumu personāls. Pavisam šīs kategorijas darbinieku bijis 3 295 (tai skaitā 1 932 strādnieki) jeb 40,44% no pilsētas pašvaldības darbinieku kopskaita 8 148.

Rīgas pilsētas skolās strādā 2 240 personas (tai skaitā 1 713 skolotāji) jeb 27,49% no galvas pilsētas pašvaldības darbinieku kopskaita, slimnīcās — 1 469 personas (tai skaitā 557 strādnieki) jeb 18,03%, bet patversmēs — 562 personas (tai skaitā 362 strādnieki) jeb 6,90%.

Centrālās iestādēs (dažādās valdēs un nodaļās), kur pārskata gada beigās nodarbinātas 560 personas jeb 6,87% no pilsētas darbinieku kopskaita, pārsvarā kancelejas darbinieki (445 personas).

Sieviešu darbinieču Rīgas pilsētas pašvaldībā — 3 367 jeb 41,32% no darbinieku kopskaita 8 148.

Provinces pilsētu pašvaldībās darbinieku skaits 1936. gadā pieaudzis no 4 218 uz 4 271 jeb par 1,26%. Tas sastāda 18,12% no visa pašvaldības darbinieku kopskaita 23 575 un pēc darba vietu rakstura sadalās šādi:

	Pilsētas ar iedzīvotāju skaitu:				K o p ā	%
	līdz 2 tūkst.	2—5 tūkst.	5—15 tūkst.	15—60 tūkst.		
Pašvaldību skaits	27	19	9	4	59	
Amatpersonas	83	60	41	47	231	5,41
	% 35,93	25,97	17,75	20,35	100,00	
Tai skaitā:						
valde un nodaļas	75	51	30	23	179	4,19
	% 41,90	28,49	16,76	12,85	100,00	
revīzijas komisija	5	6	3	9	23	0,54
	% 21,74	26,09	13,04	39,13	100,00	

	Pilsētas ar iedzīvotāju skaitu:				K o p ā	%
	līdz 2 tūkst.	2-5 tūkst.	5-15 tūkst.	15-60 tūkst.		
bāriņu tiesa	3	3	7	11	24	0,56
%	12,50	12,50	29,17	45,83	100,00	
pārējie amati	—	—	1	4	5	0,12
%	—	—	20,00	80,00	100,00	
Techniskie darbinieki	367	664	820	2 189	4 040	94,59
%	9,08	16,44	20,30	54,18	100,00	
Tai skaitā:						
centrālās iestādes	92	115	129	231	567	13,27
%	16,23	20,28	22,75	40,74	100,00	
skolas	236	346	361	705	1 648	38,59
%	14,32	21,00	21,90	42,78	100,00	
slimnīcas	1	46	101	274	422	9,88
%	0,24	10,90	23,93	64,93	100,00	
patversmes	3	30	21	108	162	3,79
%	1,85	18,52	12,96	66,67	100,00	
citas iest. un uzņēm.	35	127	208	871	1 241	29,06
%	2,82	10,23	16,76	70,19	100,00	
<hr/>						
K o p ā	450	724	861	2 236	4 271	100,00
%	10,54	16,95	20,16	52,35	100,00	

Darbinieku skaita ziņā pirmā vietā provinces pilsētās stāv skolas, kurās strādā 1648 personas jeb 38,59% no pašvaldību darbinieku kopskaita šajās pilsētās. Slimnīcās kalpo 422 jeb 9,88% darbinieku, patversmēs — 162 jeb 3,79% darbinieku, dažādos uzņēmumos (elektr. stacijas, ūdensvads, lopu kautuves u. t. t.) — 1241 jeb 29,06% darbinieku. — 231 amatpersona provinces pilsētās sastāda 5,41% no to darbinieku kopskaita, bet 567 centrālo iestāžu (valžu un nodaļu) darbinieki — 13,27%.

Sieviešu darbinieču provinces pilsētās 1936. gada beigās bija 1900 jeb 44,49% no pašvaldības darbinieku kopskaita šajās pilsētās — 4271.

Uz 1000 iedzīvotājiem pašvaldības darbinieku pārskata gada beigās bija:

Rīgā 21

Pilsētās ar iedzīvotāju skaitu:

15—60 tūkst.	15
5—15 "	12
2—5 "	11
līdz 2 "	13

Provincēs pilsētās pašvaldību darbinieku arī relatīvi mazāk kā Rīgā. Tas izskaidrojas ar to, ka šo pilsētu uzdevumi nav tik plaši un sarežģīti kā galvas pilsētai.

Lauku pašvaldību fonda pārvaldē (agrārās aprīņķu valdes) pašvaldības darbinieku skaits 1936. gadā pieaudzis no 338 uz 468 jeb par 38,46%. Centrā pārskata gada beigās strādāja 7, bet vietējās iestādēs — 461 darbinieks, no tiem 126 — Vidzemē, 56 — Kurzemē, 50 — Zemgalē un 229 — Latgalē.

Pēc darba vietu rakstura vietējo iestāžu 461 darbinieks sadalījās šādi:

	Vidzemē	Kurzemē	Zemgalē	Latgalē	Kopā	%
Amatpersonas	5	2	—	1	8	1,73
%	62,50	25,00	—	12,50	100,00	
Techn. darbinieki:						
Centrālās iestādes	2	1	—	1	4	0,87
%	50,00	25,00	—	25,00	100,00	
Skolas	—	11	—	—	11	2,39
%	—	100,00	—	—	100,00	
Slimnīcas	116	38	44	199	397	86,12
%	29,22	9,57	11,08	50,13	100,00	
Patversmes	3	—	6	7	16	3,47
%	18,75	—	37,50	43,75	100,00	
Citas iestādes un uzņēmumi	—	4	—	21	25	5,42
%	—	16,00	—	84,00	100,00	
Kopā	126	56	50	229	461	100,00
%	27,33	12,15	10,85	49,67	100,00	

397 personas jeb 86,12% lauku pašvaldību fonda pārvaldes vietējo iestāžu darbinieku kalpo slimnīcās, kuŗas fonda pārvalde savā laikā pārņēma no likvidētām aprīņķa valdēm.

Sieviešu darbinieču lauku pašvaldību fonda pārvaldē bija 336 jeb 71,79⁰/₀ no fonda darbinieku kopskaita 468.

Pagastu pašvaldību darbinieku skaits 1936. gadā pieaudzis no 10 231 uz 10 688 jeb par 4,47⁰/₀. Tas sastāda 45,34⁰/₀ no visa pašvaldību darbinieku kopskaita 23 575 un pēc darba vietu rakstura sadalās šādi:

	Vidzemē	Kurzemē	Zemgalē	Latgalē	Kopā	%
Amatpersonas . . .	1 081	417	623	563	2 684	25,11
% ₀	40,27	15,54	23,21	20,98	100,00	
Techn. darbinieki:						
Centrālās iestād.	727	347	456	551	2 081	19,47
% ₀	34,94	16,67	21,91	26,48	100,00	
Skolās	1 494	764	951	2 258	5 467	51,15
% ₀	27,33	13,97	17,40	41,30	100,00	
Slimnīcās	—	—	6	—	6	0,06
% ₀	—	—	100,00	—	100,00	
Patversmēs . . .	135	77	64	6	282	2,64
% ₀	47,87	27,30	22,70	2,13	100,00	
Citās iestādēs un uzņēmumos . . .	55	29	27	57	168	1,57
% ₀	32,74	17,26	16,07	33,93	100,00	
K o p ā	3 492	1 634	2 127	3 435	10 688	100,00
% ₀	32,67	15,29	19,90	32,14	100,00	

Arī pagastos visvairāk pašvaldību darbinieku saista skolas. Tanīs strādā 5 467 personas jeb 51,15⁰/₀ no pagastu pašvaldību darbinieku kopskaita 10 688. Šais 5 467 darbiniekos ieskaitīti 4 394 skolotāji. Patversmēs strādā 282 personas jeb 2,64⁰/₀ no darbinieku kopskaaita. 2 684 pagastu amatpersonas sastāda 25,11⁰/₀, bet 2 081 pagasta valdēs un tiesās nodarbināts darbinieks — 19,47⁰/₀ no darbinieku kopskaaita.

Atskaitot Latgali, pagasta pašvaldību darbinieku skaits relatīvi puslīdz vienāds visos apgabalos:

Pašvaldību darbinieku
skaits uz 1000 iedzīvotājiem
%

Vidzemē	10	100
Kurzemē	9	90
Zemgalē	9	90
Latgalē	7	70
Caurmērā	9	90

Sieviešu darbinieču pagasta pašvaldībās 1936. gada beigās bija 4140 jeb 38,74% no darbinieku kopskaita 10 688.

5. Sociālā apdrošināšana.

Lauku iedzīvotāju ārstēšana. Lauki iedalīti 345 ārstniecības rajonos, kas nodarbina 332 ārstus, 404 vecmātes un 30 feldšerus:

1936. gadā:

	Ārstniecības rajonu skaits	Ārstu skaits	Vecmāšu skaits	Feldšeru skaits	Uz mēnešalgas strādājošā med. person. kopskaits
Vidzemē	129	128	166	—	294
Kurzemē	61	58	74	—	132
Zemgalē	72	66	91	—	157
Latgalē	83	80	73	30	183
K o p ā	345	332	404	30	766

Saslimšanas gadījumā lauku iedzīvotājs griežas pie sava rajona ārsta, kas tam sniedz palīdzību savā ambulancē vai izbraucot pie slimnieka. Ja rajona ārsts atzīst, ka slimniekam ir nepieciešama stacionāra ārstēšana slimnīcā, sanātorijā vai ārstēšana pie atbilstoša speciālista, viņš izdod slimniekam vajadzīgo pavadzīmi. Slimniekam ar pavadzīmi jāgriežas pēc tālākas palīdzības pie zīmē norādītās iestādes vai ārsta.

Par ārstēšanu Tautas labklājības ministrija noteikusi īpašu taksu. Tā, rajona ārstam par vizīti pie tā runas stundās, bet pēkšņas saslimšanas gadījumos arī ārpus runas stundām, jāmaksā 50 snt., par vizīti ārpus runas stundām svētdienās un svētku dienās — Ls 1,— u. t. t.

Pagasta valdes iedala visus lauku iedzīvotājus pēc mantas stāvokļa 3 grupās, izdalot ārpus tām vēl īpašu trūcīgo grupu. Trūcīgiem rajona ārsta palīdzība, tāpat ārstēšanās slimnīcās un sanātorijās, tiek dota pilnīgi par brīvu, bet par zālēm tiem jāpiemaksā $\frac{1}{8}$ receptes vērtības. Pārējo grupu iedzīvotājiem rajona ārstam jāmaksā pēc takses pilns honorārs, bet par pārējiem medicīniskās palīdzības veidiem (zāles, pārsienamie u. c. ārstniecības līdzekļi, ambulatoriskās operācijas, speciāla izmeklēšana un injekcijas, ārstēšana slimnīcas ambulancē, ārstēšana sēravotos, stacionārā ārstēšana) — pilna cena vai arī noteikta tās daļa, atkarībā no palīdzības veida un grupas, kuņā slimais ieskaitīts.

Mantīgie lauku iedzīvotāji (3. grupa: zemes īpašnieki ar zemes vērtību, kas lielāka par Ls 7 000,—, un taml.) maksā par visiem palīdzības veidiem pēc takses pilnu cenu, atskaitot zāles, pārsienamos un līdzīgus ārstniecības līdzekļus, uz kuņiem arī tie dabū no aptiekām 10% nolaidi.

Dzemdētājām, neatkarīgi no tā, pie kādas grupas tās pieder, palīdzību sniedz par brīvu.

Starpību starp ārstēšanas izdevumiem pēc takses un faktiskiem slimnieku maksājumiem sedz valsts ar pašvaldībā m. Tā, piemēram, par trūcīgiem $\frac{1}{3}$ ārstu honorāru maksā vietējās pašvaldības, bet $\frac{2}{3}$ — valsts; par zālēm trūcīgiem $\frac{1}{8}$ receptes cenas maksā paši trūcīgie, $\frac{3}{8}$ — pašvaldības un $\frac{2}{5}$ — valsts u. t. t. Jāatzīmē, ka visi lauku iedzīvotāji saņem aptiekās uz zālēm 10% lielu nolaidi.

Pavisam lauku iedzīvotāju ārstēšanai valsts 1936. gadā izdevusi:

	Ls	%
A. Ambulatoriskai ārstēšanai:		
a) Rajona medicīniskā personāla algām	1 039 714,36	30,82
b) Valsts piemaksām rajonu ārstiem un feldš. par trūcīgo iedzīv. ārstēšanu	21 493,43	0,64
c) Piemaksām par zālēm	738 864,65	21,90
d) Valsts piemaksām par slimnīcu ambulancēs ārstētājiem	29 354,09	0,87
e) Valsts piemaksām par sanātoriju ambulancēs ārstētājiem	1 207,21	0,03
f) Valsts piemaks. par sēravotos ārstēt.	22 163,77	0,66
g) Piemaksām par dzemdību gadījumiem (medikamentiem un c.)	53 453,—	1,58
K o p ā	1 906 250,51	56,50

B. Stacionārai ārstēšanai:

a) Valsts piemaksām par ārstēš. slim.	1 080 532,31	32,03
b) Valsts piem. par ārstēš. sanātorijās	387 145,36	11,47
Kopā	1 467 677,67	43,50

Kopā (A+B) 3 373 928,18 100,00

Salīdzinot ar 1935. gadu, valsts piemaksas lauku iedzīvotāju ārstēšanai pieaugušas par Ls 127 325,88 jeb 3,92%.

Apgabalu sadalījumā pārskata gadā valsts izdotie Ls 3.373.928,18 rāda šādu ainu:

	Lauku iedzīvotāju skaits	Valsts piemaksa lauku iedzīvotāju ārstēšanai	
		Kopā Ls	Uz 1000 lauku iedzīvot. Ls
Vidzemē	339 241	1 184 254,54	3 490,89
Kurzemē	192 413	543 794,79	2 826,18
Zemgalē	228 778	669 909,14	2 928,20
Latgalē	479 507	975 969,71	2 035,36
Kopā un caurm.	1 239 939	3 373 928,18	2 721,04

No minētiem Ls 3.373.928,18 speciālām piemaksām par trūcīgo ārstēšanu izdoti Ls 730.359,14 jeb 21,65%.

Ambulātoriskās palīdzības ainu sniedz sekojošie skaitļi:

	Pie rajona ārstiem			Slimnicu ambulancēs		
	Slimnieku skaits	Vizišu skaits Pavisam	Uz 100 slīmniek.	Slimnieku skaits	Vizišu skaits Pavisam	Uz 100 slīmn.
Vidzemē	162 181	223 344	137,71	2 193	3 637	165,85
Kurzemē	70 415	99 151	140,81	1 653	2 240	135,51
Zemgalē	77 423	119 807	154,74	2 179	3 571	163,88
Latgalē	122 126	158 582	129,85	3 312	3 935	118,81

Kopā un caurm.:

1936. g.	432 145	600 884	139,05	9 337	13 383	143,33
1935. g.	406 889	560 806	137,83	6 848	10 344	151,05

Ambulātoriski ārstētiem lauku iedzīvotājiem pārskata gadā izsniegts šāds skaits recepšu:

	Recepšu skaits	
	Pavisam	Tai skaitā ar valsts piemaksu
Vidzemē	524 024	282 376
Kurzemē	229 753	121 475
Zemgalē	253 771	124 858
Latgalē	399 897	220 431

Kopā:

1936. g.	1 407 445	749 140
1935. g.	1 108 875	718 653

No recepšu kopskaita 1 407 445 valsts pārskata gadā piemaksājusi par 749 140 jeb 53,29% recepšu kopsummā Ls 738 864,65, bet par 1 recepti caurmērā Ls 0,99. Gadu iepriekš valsts piemaksa par 718 653 receptēm (jeb 64,8% no recepšu kopskaita 1 108 875) bija Ls 732.218,86 jeb Ls 1,02 par recepti.

Balneoloģiskā ārstēšanā 1936. gadā nosūtītas 978 personas (gadu iepriekš 912), tai skaitā no Vidzemes — 387 (359), no Kurzemes — 202 (200), no Zemgales — 286 (268) un no Latgales — 103 (85).

Stacionārā ārstēšanā 1936. gadā atradies resp. ievietots slimnīcās un sanātorijās 28 921 lauku iedzīvotājs, kas tur pavadījis 633 426 slimnieku dienas:

	Dziedniecības iestādēs ievietoto slimnieku skaits	Dziedniec. iest. pavadīto slimnieku dienu skaits	
		Pavisam	Uz 100 slimn.
Vidzemē	8 249	203 378	2 465
Kurzemē	4 040	101 920	2 523
Zemgalē	6 314	138 177	2 188
Latgalē	10 318	189 951	1 841

Kopā un caurmērā:

1936. g.	28 921	633 426	2 190
1935. g.	25 917	592 123	2 285

Caurmērā katrs dziedniecības iestādē ievietotais slimnieks pavadījis tur pārskata gadā 21,9 dienas (gadu iepriekš — 22,9 dienas).

Slimo kases. 1936. gadā 17 Rīgas un 18 provinces kasēs bija apdrošinātas 300 576 personas, tai skaitā 182 867 dalībnieki un 117 709 ģimenes locekļi. Salīdzinot ar iepriekšējo

gadu, kad kasēs apdrošināto skaits bija 281 401, pēdējais pārskata gadā pieaudzis par 6,82%.

	Dalībnieku skaits		Ģim. loc. skaits		Apdroš. pers. skaits	
	1935. g.	1936. g.	1935. g.	1936. g.	1935. g.	1936. g.
Rīgas kasēs	1 22 314	130 503	77 212	82 750	199 526	213 253
Provincēs kasēs	49 965	52 364	31 910	34 959	81 875	87 323
K o p ā	172 279	182 867	109 122	117 709	281 401	300 576

Tai skaitā:

vīr.	92 908	99 064	{ 2 054 ¹⁾ 29 847 ²⁾	{ 2 213 ¹⁾ 32 965 ²⁾	124 809	134 242
siev.	79 371	83 803	{ 49 495 ¹⁾ 27 726 ²⁾	{ 52 359 ¹⁾ 30 172 ²⁾	156 592	166 334

Slimo kasu kopbilance uz 1937. gadu 1. janvāri bija Ls 13.979.282,85 pret Ls 12.661.849,54 uz 1936. gadu 1. janvāri. Pārskata gadā tā, tā tad, pieaugusi par 10,40%. Pirmajā vietā aktīvā stāv noguldījumi ar Ls 3.494.703,34, kas ir 25,00% no visa aktīva. Otru vietu ieņem kasu nekustamie īpašumi, kuŗu vērtība uzrādīta Ls 3.289.686,45 un sastāda 23,53% no aktīva. Tad seko izstāvošās iemaksas un piemaksas (Ls 2.916.074,18 jeb 20,86%), inventārs (Ls 1.923.160,77 jeb 13,76%), dalības nauda kopuzņēmumos (Ls 1.137.158,97 jeb 8,13%), debitori (iestādes un personas: Ls 646.918,52 jeb 4,63%), kases ārstniecības iestādes (Ls 230.695,31 jeb 1,65%), kase (Ls 138.833,99 jeb 0,99%), vērtspapīri (Ls 100.381,— jeb 0,72%) un daži sīkāki konti (kopsummā par Ls 101.670,32 jeb 0,73%). — Kopbilances pasīvs uz 1937. gadu 1. janvāri bija: rezerves kapitāls (Ls 9.961.729,64 jeb 71,26%), kreditori (iestādes un personas: Ls 2.010.199,59 jeb 14,38%), īpašumu amortizācija (Ls 1.520.308,28 jeb 10,88%) un bezdarba fonds (Ls 487.045,34 jeb 3,48%).

Rezerves kapitāls, kas uz 1936. gadu 1. janvāri bija Ls 9.196.631,—, pārskata gadā palielinājies par Ls 765.098,64 jeb 8,32%.

1) Pieaugušie.

2) Bērni.

Slimo kasu kopieņējumos (rīcības kapitāla konta debets) pirmajā vietā stāv dalībnieku un darba devēju iemaksas un piemaksas, kas atskaitot 5% rezerves kapitālam, 1936. gadā devušas Ls 11.307.596,20 jeb 69,91% no kopieņējumumiem Ls 16.175.465,64. Dalībnieku un darba devēju iemaksām un piemaksām seko valsts piemaksas Ls 3.029.061,66 jeb 18,73%. Kasu dalībnieku un to ģimenes locekļu piemaksas ārstēšanai devušas Ls 1.223.334,57 jeb 7,56%. Pārējās iemaksas un piemaksas uzrāda Ls 105.843,11 jeb 0,65%. Ls 509.630,10 jeb 3,15% sastādas no dažādiem sīkākiem ieņēmumiem — noguldīto kapitālu rentēm, peļņas no kasu kopuzņēmumiem, nekustamiem īpašumiem, kasu ārstniecības iestādēm u. t. t.

Uz 1 dalībnieku reducēti, slimu kasu kopieņēmumi pēdējos divos gados uzrādīja šādu ainu:

	Rīgas slimo kasēs		Provincēs slimo kasēs		Caurmērā	
	Ls	%	Ls	%	Ls	%
1935. gadā	94,22	100,00	70,00	100,00	87,19	100,00
1936. gadā	94,66	100,47	72,99	104,27	88,45	101,45

Kā redzam, kasu kopieņēmumi uz 1 dalībnieku pārskata gadā uzrādījuši tendenci celties, kas sevišķi sakāms par provinces kasēm.

Pavisam 1936. gadā kases izdevušas (rīcības kapitāla konta kredīts) Ls 16.081.467,74 pret Ls 14.345.893,42 gadu iepriekš. Pēc svarīgākiem posteņiem šīs summas sadalās šādi:

	Pavisam		Uz 1 dalībnieku	
	1935. g. Ls	1936. g. Ls	1935. g. Ls	1936. g. Ls
a) Tiešie izdev.:				
Pabalsti kases dalībniekiem . . .	3 231 953,82	3 751 943,74	18,76	20,52
Pabalsti ģim. loc.	287 636,44	337 943,99	1,67	1,85
Kasu dalībn. ārst.	6 224 761,31	7 021 563,70	36,13	38,40
Ģim. loc. ārstēšana	3 051 300,16	3 392 168,88	17,71	18,55
Pārvaldes izdevumi	1 371 261,08	1 408 094,93	7,96	7,70
Apvienot. organ. uz- turēš. un kult. izd.	58 118,32	50 215,30	0,34	0,27
K o p ā	14 225 031,13	15 961 930,54	82,57	87,29

b) Netiešie izdev.:					
Nekustamu īpašumu eksploatacija	51 354,18	88 051,39	0,30	0,48	
Zaudētas iemaksas un piemaksas	52 699,58	14 479,16	0,30	0,08	
Dažādi	16 808,53	17 006,65	0,10	0,09	
K o p ā	120 862,29	119 537,20	0,70	0,65	
P a v i s a m	14 345 893,42	16 081 467,74	83,27	87,94	

Kopizdevumi 1936. gadā, pārrēķināti uz 1 dalībnieku, kā puši no Ls 83,27 (iepriekšējā gadā) līdz Ls 87,94, t. i. par 5,61%.

Reducēti uz 1 dalībnieku, pabalsti kasu dalībniekiem pārskata gadā cēlušies no Ls 18,76 līdz Ls 20,52 jeb par 9,38%, pabalsti ģimenes locekļiem — no Ls 1,67 līdz Ls 1,85 jeb par 10,78%, izdevumi kasu dalībnieku ārstēšanai — no Ls 36,13 līdz Ls 38,40 jeb par 6,28% un izdevumi ģimenes locekļu ārstēšanai — no Ls 17,71 līdz Ls 18,55 jeb par 4,74%. Tai pašā laikā krituši pārvaldes izdevumi no Ls 7,96 uz Ls 7,70 jeb par 3,27%, izdevumi apvienotāju organizāciju uzturēšanai no Ls 0,34 uz Ls 0,27 jeb par 20,59% un zaudētās iemaksas un piemaksas no Ls 0,30 uz 0,08 jeb par 73,33%.

No 17 Rīgas slimu kasēm 13 kases pārskata gadā saimniekojušas ar atlikumu, norakstot rezerves kapitālam Ls 375.308,14. Pārējās 4 kases noslēgušas savu saimniecības gadu ar Ls 235.073,65 lielu iztrūkumu, kuŗu segušas no rezerves kapitāla.

No 18 provinces kasēm 10 kases minētā gadā uzrāda Ls 54.621,19 lielu atlikumu, bet pārējās 8 kases — Ls 100.857,78 iztrūkumu.

Visu 35 slimu kasu saimniekošanas koprezultāts (t. i. kopatlikumi minus kopiztrūkumi) parādās Ls 93.997,80 lielā atlikumā.

No kasu saimniecības viedokļa raugoties, ar darba nespēju saistītie saslimšanas gadījumi ir vissvarīgāki, jo prasa vairāk izdevumu (pabalstus).

Šādu svarīgāku, ar darba nespēju saistītu saslimšanas gadījumu pārskata gadā bijis 80.102; tie skāruši 61 209 kases dalībniekus, kas slimības dēļ zaudējuši 1 505 032 dienas:

	1935. g.	%	1936. g.	%
Vīrieši:				
Kases dalībnieku kopskaits . . .	92 908		99 064	
Pie darba nespējas slimojušo dalībnieku skaits:				
Pavisam	29 220		32 239	
Uz 1000 dalībniekiem	315	100,00	325	103,17
Saslimšanas gadījumu skaits (pie darba nespējas):				
Pavisam	36 483		40 694	
Uz 1000 slimojušiem dalībniek.	1 249	100,00	1 262	101,04
Pie darba nespējas noslimoto dienu skaits:				
Pavisam	712 521		781 771	
Uz 1000 saslimš. gadījumiem .	19 531	100,00	19 211	98,33
Sievietes:				
Kases dalībnieču kopskaits . . .	79 371		83 803	
Pie darba nespējas slimojušo dalībnieču skaits:				
Pavisam	26 211		28 970	
Uz 1000 dalībniecēm	330	100,00	346	104,85
Saslimšanas gadījumu skaits (pie darba nespējas):				
Pavisam	35 169		39 408	
Uz 1000 slimojušām dalībniec.	1 342	100,00	1 360	101,34
Pie darba nespējas noslimoto dienu skaits:				
Pavisam	623 875		723 261	
Uz 1000 saslimšanas gadījum.	17 739	100,00	18 353	103,46
Kopā:				
Kases dalībnieku kopskaits . . .	172 279		182 867	
Pie darba nespējas slimojušo dalībnieku skaits:				
Pavisam	55 431		61 209	
Uz 1000 dalībniekiem	322	100,00	335	104,04

Saslimšanas gadījumu skaits (pie darba nespējas):

Pavisam	71 652	100,00	80 102	111,79
Uz 1000 slimojušiem dalībniek.	1 293	100,00	1 309	101,24

Pie darba nespējas noslimoto dienu skaits:

Pavisam	1 336 396	1 505 032		
Uz 100 saslimšanas gadījum.	18 651	100,00	18 789	100,74

Bez plašā rajona ārstu, speciālistu ārstu un rajona zobu ārstu tīkla, valsts, pašvaldību, Sarkanā krusta un privātām slimnīcām, kas apkalpo saslimušos kases dalībniekus un viņu ģimenes locekļus, pēdējo rīcībā vēl ir lielāks skaits pašām slimo kasēm piederošu dziedniecības iestāžu:

	Slimo kasu dziedniecības iestāžu sk.	
	1935. g.	1936. g.*)
Ambulances	26	25
Zobu ārstu kabineti	26	27
Fizikālās ārstniecības kabineti	26	22
Rentģena kabineti	7	7
Analītiskās un producējošās laborātorijas	6	6
Zobu tehniķu laborātorijas	2	2
Sanātorijas	4	4
Atpūtas nami un kopdzīves	15	12
Bērnu kolonijas	7	7
Aptiekas	9	9

Pielietoto modernās diagnostikas paņēmieni skaits 1936. gadā, tāpat kā gadu iepriekš, ir ļoti augsts:

	Speciālā izmeklēšana 1936. g.			
	Kasu dalībniek.	Ģimenes locekļiem	Kopā	%
Ķīmiski-bakteriol. izmeklējumu skaits	93 174	46 030	139 204	70,62
Rentģenoloģisku izmeklējumu skaits	43 536	14 383	57 919	29,38
Kopā: 1936. g.	136 710	60 413	197 123	100,00
1935. g.	142 983	62 749	205 732	

*) Pagaidu skaitļi.

Ambulātoriskā ārstēšanā vizīšu skaits 1936. gadā, salīdzinot ar iepriekšējo gadu kāpis par 12,94⁰%, bet recepšu skaits — par 9,45⁰%:

Ambulātoriskā ārstēšana	1935. g.	%	1936. g.	%
Vizīšu skaits (ieskaitot vizītes pie zobārstiem) . . .	1 440 645	100,00	1 627 117	112,94
Tai skaitā:				
dalībnieku	1 003 453	100,00	1 155 612	115,16
ģimenes locekļu	437 192	100,00	471 505	107,85
Recepšu skaits	1 567 721	100,00	1 715 820	109,45
Tai skaitā:				
dalībniekiem	1 060 546	100,00	1 178 200	111,09
ģimenes locekļiem	507 175	100,00	537 620	106,00

Šis vizīšu un recepšu skaita pieaugums nav liels, ja apdrošināto personu skaits tai pašā laika sprīdī audzis par 6,81⁰%.

Stacionārā ārstēšanā slimnieku skaits 1936. gadā, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, cēlies par 22,55⁰%, bet noslimoto dienu kopskaits — par 13,09⁰%:

Stacionārā ārstēšana	1935. g.	%	1936. g.	%
Slimnieku kopskaits (atskaitot dzemdētājas)	23 157	100,00	28 380	122,55
Tai skaitā:				
dalībnieki	14 614	100,00	18 670	127,75
ģimenes locekļi	8 543	100,00	9 710	113,66
Noslimoto dienu kopskaits:				
slimnīcās	348 035	100,00	394 604	113,38
sanātorijās	72 464	100,00	109 242	150,75
atpūtas namos	39 763	100,00	16 657	41,89
Kopā	460 262	100,00	520 503	113,09
Tai skaitā:				
dalībnieki	300 405	100,00	345 709	115,08
ģimenes locekļi	159 857	100,00	174 794	109,34

Straujāka stacionāri ārstēto skaita un dziedniecības iestādēs pavadīto dienu kopskaita pieaugšana izriet no tā apstākļa, ka pārskata gadā šis ārstēšanas veids, kā radikālāks, pielietots plašākos apmēros kā iepriekšējā gadā. Sevišķi tas sakāms par sanātorijām.

Palielinājies 1936. gadā arī bērnu kolonijās un vasaras atpūtā laukos novietoto bērnu skaits:

	1935. g.	%	1936. g.	%
Novietoto bērnu skaits:				
Slimo kasu bērnu kolonijās	1 042	100,00	1 383	132,73
Laukos	2 252	100,00	3 719	165,14
Kopā	3 294	100,00	5 102	154,89

Apdrošināšana pret nelaimes gadījumiem darbā. Vispārējā apdrošināšanas sabiedrība 1936. gadā reģistrējusi šādu nelaimes gadījumos cietušo skaitu:

	Uzņēmumu skaits	Apdroš. personu skaits	Cietušo skaits	
			Absolūt. skaits	% no apdroš. skaita
Mežu ekspluatācija	622	2 855	1 876	65,71
Raktuves u. akmeņu laukstuves	38	425	164	38,59
Lauksaimniecība	226	867	57	6,57
Zvejniecība (jūras)	23	69	10	14,49
Keramika, akm. izstrād., saistītās vielas	397	5 167	881	17,05
Metallapstrādāšana un mašīnbūves	1 212	9 899	2 536	25,62
Ķīmijas rūpniecība	335	4 278	356	8,32
Ādu rūpniecība	201	1 692	165	9,75
Tekstilrūpniecība	326	17 300	1 068	6,17
Koku rūpniecība	1 703	12 596	3 493	27,73
Papīrrūpniecība	62	2 924	391	13,37
Poligrafijas rūpniecība	179	2 739	120	4,38
Pārtikas un garšvielu rūpniecība	1 626	12 255	1 245	10,16
Apģērbu, apavu, galant. preču rūpniecība	2 844	9 166	* 228	2,49
Celtniecība	5 570	13 745	2 933	21,34
Gāze, elektrības stacijas, ūdensvadi	63	1 760	104	5,91
Tīrība un higiēna	1 089	2 924	78	2,67
Tirdzniecība	5 419	22 260	990	4,45
Transports	1 366	10 070	2 750	27,31
Mājkalpotāji (sargi)	13	487	17	3,49
Pārējie	361	1 876	109	5,81
Kopā	23 675	135 354	19 571	14,46

Tai skaitā:	Uzņēmumu skaits	Apdroš. personu skaits	Cietušo skaits	
			Absolūt. skaitļos	% no apdroš. skaita
uzņēmumos pilsētu administr. robežās	19 714	128 982	18 636	14,45
lauku uzņēmumos	3 961	6 372	935	14,67

1934. gadā bija cietušas 143 no 1 000 sabiedrībā apdrošinātām personām, 1935. gadā — 133, bet 1936. gadā — 145.

Absolūtos skaitļos nelaimes gadījumos pārskata gadā visvairāk cietušu kokrūpniecībā (18 no katriem 100 cietušiem), relatīvos skaitļos — mežu ekspluatācijā (66 no katriem 100 apdrošinātiem šai nozarē).

No 19 571 pārskata gadā nelaimes gadījumos cietušā 2 625 jeb 13,41% bija sievietes (gadu iepriekš — 15,05%).

Pēc nelaimes gadījumu materiāliem cēloņiem 1936. gadā cietušie sadalījās šādi:

Materiālie cēloņi.	Cietušo skaits	
	Absolūtos skaitļos	%
Tvaika katli	45	0,23
Ūdens vadi	5	0,03
Tvaika vadi	12	0,06
Spēka un darba mašīnas	2 749	14,05
Transmisijas	114	0,58
Lifti, elevātori, ceļamie krāni un cit. transporta ierīces	422	2,16
Elektr. zemes un gaisa vadu ierīkošana ar augstu un zemu spraigumu	15	0,08
Darba rīki	2 851	14,57
Sprāgstošas vielas	22	0,11
Sakarsētas un izkausētas vielas	507	2,59
Ugunī neizturīgas vielas un degvielas	42	0,21
Indīgas un kodīgas vielas	144	0,74
Apstrādājamā materiāla skaidas, šķembes un drumslas	758	3,87
Ugunsgrēki, plūdi	8	0,04
Priekšmetu krišana, ēku sagrūšana	2 234	11,41
Cietušo krišana no augstuma	817	4,17
Paslidēšana uz lidzenas vietas	1 111	5,68
Pakļupšana uz lidzenas vietas	1 028	5,25
Smagumu celšana un pārvietošana	2 633	13,45

Materiālie cēloņi	Cietušo skaits	
	Absolūtos skaitļos	%
Dzīvnieku kodieni, spērieni u. c. dzīvnieku bojājumi	71	0,36
Nelaiemes gadījumi uz sliežu ceļiem (arī ar vagonetēm un truļiem)	552	2,82
Transports ar ratiem	102	0,52
Nelaiemes gadījumi uz ūdens (arī ar zvejniekiem un plostniekiem)	146	0,75
Nobrukumi (zemes)	19	0,10
Saduršanās ar asiem priekšmetiem	929	4,75
Skabargas	1 313	6,71
Otras personas vaina	172	0,88
Transports ar automobiļiem u. c. mēchaniskiem satiksmes līdzekļiem	217	1,11
Pārējie cēloņi	523	2,67
Nenoskaidroti cēloņi	10	0,05
Kopā	19 571	100,00

Visvairāk nelaimes gadījumu saistījās ar spēka un darba mašīnām, darba rīkiem, smagumu celšanu, smagumu pārvietošanu, priekšmetu krišanu un noārdamo ēku sagrūšanu. Uz šiem cēloņiem krīt 53 no katriem 100 nelaimes gadījumiem.

Vispārīgā apdrošināšanas sabiedrībā 1936. gadā no agrākajos gados cietušajiem skaitījās 749 personas ar nenoskaidrotām nelaimes gadījumu sekām. Pārskata gadā no minētajām 749 personām sekas noskaidroja 584, bet no tai pašā gadā cietušām 19 571 personām — 19 175. Pavisam tā tad 1936. gadā sekas noskaidrotas 19 759 cietušajiem, bet palikušas nenoskaidrotas 561 (165 cietušajiem no agrākajiem gadiem un 396 no pārskata gada).

Cietušo sagrupējums pēc nelaimes gadījumu seku smaguma rāda šādu ainu:

	Cietušo skaits, kam 1936. g. noskaidrotas nelaimes gad. sekas		Tai skaitā cietušie	
	Pavisam	^{0/00} no kopskaita	Pārskata gadā	Agrākos gados
Miruši	42	2,12	36	6
Ierobežota darba spēja	238	12,05	50	188
Neierobežota darba spēja	19 479	985,83	19 089	390
Kopā	19 759	1 000,00	19 175	584

Kā redzams, lielais vairums nelaimes gadījumu bijuši viegli. No katrēm 1000 cietušajiem, kuriem 1936. gadā noskaidrotas nelaimes gadījumu sekas, 986 nelaimes gadījumiem nav bijis nekādas ietekmes darba spējās, 12 ierobežojuši darba spējas un tikai 2 nesuši nāvi. No 238 cietušajiem, kas guvuši pastāvīgu darba spēju zaudējumu, savukārt tikai 18 šis zaudējums pārsniedz 50%.

Vispārējā apdrošināšanas sabiedrība 1936. gadā izmaksājusi atlīdzību 2787 personām, tai skaitā 2043 pastāvīgiem pensionāriem (1319 cietušajiem un 724 ģimenes locekļiem), 616 pagaidu pensionāriem un 128 cietušajiem, kas pensijas vietā saņēma vienreizīgu pabalstu.

No 2043 pastāvīgiem pensionāriem 229 saņem pensiju kopš pārskata gada, bet pārējie 1814 — kopš agrākiem gadiem. Pensiju apmēri atkarīgi no darba spēju zaudējuma pakāpes un cietušā algas līdz nelaimes gadījumam. Mazākās pensijas (līdz Ls 50,— gadā) saņem 105 cietušie, lielākās (Ls 1001 un vairāk) — 24 cietušie. Vairākumam cietušo (814 jeb 61,71% no to kopskaita 1319) pensijas svārstas starp Ls 101 un Ls 400 gadā.

Vispārējās apdrošināšanas sabiedrības izdevumi pēdējos 2 gados bija:

		%
1. Ārstēšana	Ls 511 012,37	15,18
Tai skaitā:		
a) ambulātoriska	Ls 246 614,59	
b) stacionāra	„ 264 397,78	
2. Pabalsti	„ 551 400,96	16,38
3. Pensijas	„ 696 200,37	20,69
4. Atlīdzība	„ 40 490,52	1,20
Tai skaitā:		
a) vienreiz. pensijas	Ls 39 764,22	
b) pārējos gadījum.	„ 726,30	
5. Apbedīšana	„ 8 273,70	0,25
6. Pārvaldes izdevumi	„ 304 841,58	9,06
7. Pārskaitīts pensiju fondā	„ 710 951,22	21,12
8. Pārskaitīts rezerves fondā	„ 377 083,40	11,20
9. Pārējie	„ 165 404,37	4,92
Kopā 1936. g. Ls 3 365 658,49		100,00
1935. g. „ 2 964 064,96		88,07

Sabiedrības bilance uz 1936. gadu 1. janvāri bija Ls 7.716.915,15 (pasīvā: pensiju fonds Ls 6.533.352,18, rezerves kapitāls Ls 965.559,83), bet uz 1937. gadu 1. janvāri — Ls 8.523.338,60 (Ls 7.022.196,25 un Ls 1.247.930,76).

Tautas labklājības ministrijas nelaimes gadījumu no-
daļā 1936. gadā reģistrēti 21 335 nelaimes gadījumi ar 21 391
cietušo, tai skaitā 15 768 no privātām un 5 623 no publiskām
iestādēm un uzņēmumiem:

	Cietušo skaits %	
A. Privātās iestādes un uzņēmumi.		
I. Lauksaimniecība	14 656	92,95
II. Kooper. pienotavas un to uzņēmumi	167	1,06
III. Zvejniecība	84	0,53
IV. Uzņēmumu biroja personāls, ja kan- toris atrodas atsevišķi no fiziskā darba realizācijas vietas	6	0,04
V. Kultūras, audzināšanas un izglīti- bas, apgādības un dziedniecības iestādes, baznīcas	52	0,33
VI. Teātru darbinieki (atskait. kino)	6	0,04
VII. Brīvprātīgie ugunsdzēsēji	67	0,42
VIII. Transports (plosti)	3	0,02
IX. Mājkalpotāji	479	3,04
X. Sikrūpniecība (ar VI kat. rūpn. zi- mēm, amatniecība)	170	1,08
XI. Pārējie	78	0,49
Kopā (A)	15 768	100,00
B. Publiskas iestādes un uzņēmumi.		
I. Valsts iestāžu darbinieki	213	3,79
II. Pašvaldības iestāžu darbinieki	183	3,25
III. Valsts uzņēmumu darbinieki	5 227	92,96
Tai skaitā:		
a) lauksaimniecība	379	6,74
b) mežu ekspluatācija	1 815	32,28
c) apstrādātāja rūpniecība	1 721	30,61
d) transports	1 228	21,83
e) pārējie	84	1,50
Kopā (B)	5 623	100,00
Pavisam (A + B)	21 391	100,00

Cietušo skaits
%

Tai skaitā:

cietušie nelaires gadij. pilsētu administr.		
	robežās	4 023 18,81
cietušie nelaires gadījumos laukos		17 368 81,19

No katriem 100 pārskata gadā tautas labklājības ministrijā reģistrētiem cietušajiem 74 nākuši no privātām iestādēm un uzņēmumiem, bet 26 — no publiskām iestādēm un uzņēmumiem. Starp pirmajiem dominē laukstrādnieki (92,95% no cietušo kopskaita šīs kategorijas pasākumos — 15 768), starp pēdējiem — valsts uzņēmumu strādnieki (5 227 jeb 92,96% no kopskaita 5 623).

Pēc nelaires gadījumu materiāliem cēloņiem T. L. M-jā pieteiktie 21 388 cietušie sadalījās šādi:

Materiālie cēloņi.	Cietušo skaits	
	Absolūtos skaitļos	%
Tvaika katli	4	0,02
Ūdens vadi	1	0,00
Tvaika vadi	1	0,00
Spēka mašīnas	74	0,35
Savienojumi, elektr. zemes un gaisa vadu ierīkošana	16	0,07
Transmisijas	3	0,01
Lifti, elevātori, ceļamie krāni un cit. transporta ierīces	6	0,03
Darba mašīnas	1 018	4,76
Darba riki	4 360	20,39
Sprāgstošas vielas	148	0,69
Indīgas uo kodīgas vielas	55	0,26
Sakarsētas un izkausētas vielas	397	1,86
Uguni neizturīgas un degvielas	26	0,12
Skaidas, šķembeles un drumsļas (ap- strādājamo vielu)	848	3,96
Ugunsgrēki, plūdi u. c. dabas katastrof.	79	0,37
Priekšmetu krišana, ēku sagrūšana	1 643	7,68
Cietušo krišana no augstuma	1 928	9,01
Cietušo krišana uz līdzenas vietas	2 118	9,90
Saspiešana starp priekšmetiem	1 093	5,11

Materiālie cēloņi	Cietušo skaits	
	Absolūtos skaitļos	%
Nodauzīšanās uz priekšmetiem	991	4,63
Dzīvnieku kodieni, spērieni u. c. dzīvnieku bojājumi	1 891	8,84
Ievainojumi no ārprātīgiem cilvēkiem	23	0,11
Smagumu celšana un pārvietošana	235	1,10
Nelaiimes gadījumi uz sliežu ceļiem	261	1,22
Nelaiimes gadījumi uz zemes ceļiem	878	4,10
Nelaiimes gadījumi uz ūdens	34	0,16
Nelaiimes gadījumi auto transportā	14	0,07
Nobrukumi (zemes)	45	0,21
Saduršanās ar asiem priekšmetiem	1 813	8,48
Skabargas	134	0,63
Otras personas vaina	155	0,72
Pārējie cēloņi	682	3,19
Nenoskaidroti cēloņi	414	1,95
Kopā	21 388	100,00

Tā kā Tautas labklājības ministrijā pārsvarā apdrošināti laukstrādnieki, tad tas arī uzliek savu zīmogu uz nelaiimes gadījumu materiāliem cēloņiem. Te pārsvarā nelaiimes gadījumi no darba rīkiem, no dzīvnieku kodieniem un spērieniem, krišanas no augstumu un uz līdzenas vietas u. c. lauksaimniecības darbam tipiskām nejaušībām.

Nelaiimes gadījumu sekas tautas labklājības ministrija pārskata gadā noskaidrojusi 21 356 cietušajiem. Pēc seku smaguma tie sadalās šādi:

Cietušie, kam 1936. gadā noskaidrotas nelaiimes
gadījumu sekas.

	Pavisam ‰ no kopsk.	
Miruši	108	5,06
Ierobežotas darba spējas	557	26,08
Neierobežotas darba spējas	20 691	968,86
Kopā	21 356	1000,00

No cietušajiem, kas guvuši pastāvīgu darba spēju zaudējumu, tikai 70 šis zaudējums pārsniedz 50%.

Tautas labklājības ministrija 1936. gadā izmaksājusi atlīdzību 5 593 personām (4 299 pastāvīgiem pensionāriem.*) no kuriem 105 pensijas vietā saņēmuši vienreizēju atlīdzību, 45 miruši, un 1 294 pagaidu pensionāriem).

No 4 299 pastāvīgiem pensionāriem 828 saņem pensiju kopš pārskata gada, tad pārējie 3 471 — kopš agrākiem gadiem.

Mazākās pensijas (līdz Ls 50,— gadā) saņem 579 cietušie, lielākās (Ls 1 001 un vairāk) — 12. Vairākumam cietušo (2 009 jeb 64,52% no kopskaita 3 114) pensijas svārstas starp Ls 51,— un Ls 300,— gadā.

Tautas labklājības ministrija izdevusi pēdējos 2 gados:

		%
1. Ārstēšana	Ls 1 146 141,98	48,34
Tai skaitā:		
ambulātoriska	Ls 334 585,95	14,11
stacionāra	” 804 649,03	33,94
med. palīga līdzekļi (protēzes)	” 6 907,—	0,29
2. Ceļa izdevumi (cietušo braukšanai uz ārstēšanās vietām un komisiju sēdēm; pensiju komisijas locekļu atalgojumi; citi pārvaldes izdevumi)	” 95 704,31	4,03
3. Pabalsti	” 136 270,04	5,75
4. Pensijas	” 993 084,94	41,88
Tai skaitā:		
mūža, pens. - cietuš.	Ls 473 640,68	19,98
cietušo ģimenes loc.	” 246 070,37	10,38
pagaidu pensijām	” 197 941,46	8,35
vienreizējām atlīdzī- bām mūža pensiju vietā	” 11 011,08	0,46
agrākos (Krievijas laikos) cietušiem	” 63 605,56	2,68
pens. starpību izm.	” 815,79	0,03
Kopā 1936. g.	Ls 2 371 201,27	100,00
1935. g.	” 1 647 604,09	69,48

*) Tai skaitā 1185 cietušo ģimenes locekļi.

Valsts darbinieku ārstēšana. Valsts darbinieku ārstēšanas aparāts pastāv no centrālās pārvaldes (Tautas labklājības ministrijas valsts darbinieku ārstniecības nodaļa), centrālās ambulances un rajonu ārstu tīkla.

Centrālā ambulancē 1936. gadā strādāja 25 ārsti dažādās slimībās, 12 zobu ārsti, 1 rentgenologs, 2 laboranti un 3 masētājas. Rajona ārstu tīklā ietilpa 310 ārsti vispārīgās slimībās (no tiem Rīgā 252)* un 88 ārsti zobu slimībās (no tiem Rīgā 22).

Bez tam Tautas labklājības ministrijas pārziņā atrodas valsts darbinieku Vaiņodes sanātorija.

Valsts darbinieku ārstēšanā ietilpst: visi valsts civīlresoru un autonomo uzņēmumu darbinieki un viņu ģimenes locekļi, ieskaitot darbiniekus Latvijas pārstāvībās ārzemēs un nenoskaidrotos rezerves darbiniekus un viņu ģimenes locekļus, bet neieskaitot Dzelzceļu virsvaldes darbiniekus un viņu ģimenes locekļus; kara invalīdi un viņu ģimenes locekļi un cietušo karavīru ģimenes locekļi.

Arī valsts darbinieku ārstēšanā pastāv piemaksu sistēma. Tā, par vizīti pie ārsta ambulancē jāpiemaksā 25 snt., par vizīti pie rajona ārsta mājās — 50 snt., ārstiem apmeklējot slimnieku — Ls 1,—, par zālēm — 50% no receptes vērtības u. t. t.

Centrālā ambulancē (ieskaitot zobu slimniekus, Rentgena uzņēmumus, laboratorijas izmeklējumus, elektrizācijas, kalnu sauli u. c.) 1936/37. saimn. gadā reģistrēti 121 165 apmeklējumi (gadu iepriekš — 132 615), pie rajona ārstiem un zobu ārstiem — 210 916 apmeklējumi (170 249). Slimnīcās ambulatoriskā ārstēšanā atzīmētas 3 548 vizītes (6 493).

Slimnīcās stacionārā ārstēšanā 1936/37. saimn. gadā atradušās 5 510 personas, kas tur pavadījušas 92 406 slimnieku dienas (1935/36. s. gadā 4 859 personas un 81 017 slimnieku dienas). Sanātorijās pārskata gadā bija novietotas 640 personas, kas tur pavadīja 47 324 slimnieku dienas (gadu iepriekš 721 persona ar 53 652 dienām). Balneoloģisko ārstēšanu dabūja 1 326 personas (1 124).

Bērnu kolonijās 1936/37. saimn. gadā novietoti 225 bērni (gadu iepriekš 165), bet laukos — 348 (174).

1935/36. saimn. gadā valsts izdevusi par valsts darbinieku ārstēšanu Ls 1.398.268,10, bet 1936/37. saimn. gadā — Ls 1.641.184,31 jeb 17,37% vairāk.

*) Bez tam nodaļas rīcībā ir arī 332 lauku iedzīvotāju ārstniecības rajonu ārsti.

Pa atsevišķiem posteņiem minētie Ls 1.641.184,31 sadalās šādi:

	Ls	%
1. Centrālās administrācijas, t. i. pašas nodaļas personāla algas	35 602,77	2,17
2. Ārstu komisiju atalgojums (Rīgā, Daugavpilī, Liepājā un Ventspilī)	5 294,54	0,32
3. Centrālā ambulance	169 889,05	10,35
Tai skaitā:		
a) medic. personāla un kalpot. algas	116 751,05	7,11
b) saimnieciskie izdevumi	53 138,—	3,24
4. Honorāri rajona ārstiem Rīgā	101 919,55	6,21
5. Honorāri ārstiem provincē	131 407,09	8,01
6. Honorāri rajonu zobārstiem Rīgā un provincē	80 397,18	4,90
7. Ambulātoriskā ārstēšana slimnīcās	11 581,41	0,71
8. Balneoloģiskā ārstēšana	59 202,28	3,61
9. Stacionārā ārstēšana valsts, pašvaldību, sabiedr. organizāc. un privātās slimnīcās	437 385,03	26,65
10. Ārstēšana sanātorijās	202 723,56	12,35
Tai skaitā:		
Valsts darbin. Vaiņodes sanātorijā	99 884,—	6,09
11. Vienreizēji pabalsti slimnīcām un sanātorijām	11 541,39	0,70
12. Ārstēšana pie privātiem ārstiem, priv. zobārstiem, privātklīnikās, ambulātoriski, atmaksa vecmātēm, ārstēšana ārzemēs (Latvijas pārstāvību darbin.), māksl. palīglīdz. u. t. t.	93 620,36	5,70
13. Maksājumi bērnu kolonijām	17 116,46	1,04
14. Maksājumi bērnu novietošan. uz lauk.	15 529,03	0,95
15. Slimnieku transports	1 249,85	0,08
16. Maksājumi par zālēm	266 724,76	16,25
Kopā 1 641 184,31		100,00

Viena slimnieka apmeklējums centrālā ambulancē 1936/37. saimn. gadā izmaksāja Ls 1,41 (gadu iepriekš — Ls 1,06), bet viena darbinieka vai ģimenes locekļa ārstēšana (atskaitot 90% no nenolietotā tekošā gadā iegādātā inventāra un izvestiem kapitālremontiem) Ls 19,60 (Ls 21,29).

Latvijas dzelzceļu veselības nozare. Latvijas dzelzceļu veselības nozarē ietilpst centrālā ambulance, 15 ārstniecības iecirkņi un 11 feldšeru punkti. 1936/37. saimn. gadā nozares medicīniskais personāls sastāvēja no 164 darbiniekiem, tai skaitā no 72 ārstiem vispārīgās slimībās, 40 zobu ārstiem, 37 feldšeriem, 6 vecmātēm un 9 farmaceitiem.

Latvijas dzelzceļu veselības nozares ārstēšanā 1936/37. saimn. gadā ietilpa 29 180 personas (gadu iepriekš 29 090), tai skaitā 9 410 stata un brīva līguma darbinieki, 5 078 strādnieki un 14 692 ģimenes locekļi.

Pārskata gadā ambulātoriskā ārstēšanā atzīmētas 251 050 vizītes (gadu iepriekš 252 913), tai skaitā 57 778 vizītes (58 384) pie zobu ārstiem.

Fizikālā ārstniecībā (diatermijas, elektrizācijas, kalnu saules, masāžas) 1936/37. saimn. gadā reģistrēti 25 820 seansi (1935/36. saimn. gadā — 30 730), bet rentgena uzņemšanā, caurskatīšanā un apstarošanā — 9 182 vizītes (8 042).

Kemeru sēravotos 1936/37. saimn. gadā ārstētas 124 personas (gadu iepriekš — 170), slimnīcās un sanātorijās — 3 536 (3 497), tai skaitā tuberkulozes sanātorijās 464 personas (641).

1935/36. saimn. gadā valsts izdevusi par dzelzceļnieku ārstēšanu Ls 756.726,47, bet 1936/37. saimn. gadā — Ls 814.765,09 jeb par 7,67% vairāk.

Minētie Ls 814.765,09 pa atsevišķiem posteņiem sadalās šādi:

		%
a) Personāla uzturēšanai	Ls 249 973,16	30,68
b) Ārstēšanai slimnīcās un sanātorijās	„ 293 052,81	35,97
c) Ārstēšanai pie ārstiem speciālistiem	„ 134 888,—	16,55
d) Medikamentiem	„ 70 050,12	8,60
e) Pārējām vajadzībām	„ 66 801,—	8,20
	Kopā Ls 814 765,09	100,00

Pensijas. Pēc pensiju likuma I daļas apdrošinātās augstākās valsts amatpersonas; kara un civilresoru darbinieki; valsts, pašvaldību un privātu mācības iestāžu skolotāji; pašvaldību darbinieki; valsts un valsts autonomo uzņēmumu darbinieki, kā arī žēlsirdīgās māsas, garīdznieki, aizsargu komandieri un darbinieki.

Pēc pensiju likuma II daļas apdrošināti valsts un valsts autonomo uzņēmumu pastāvīgie amatnieki un strādnieki, bet pēc III daļas — zinātnieki; literāti un mākslinieki; lauksaimniecības organizāciju, kooperācijas, slimo kasu un kameru darbinieki.

Pēc 1924. gada likuma saņem pensiju kara invalidi un viņu ģimenes locekļi, kā arī karā cietušo ģimenes. Beidzot, pēc 1929. gada likuma atjaunotas pensijas bij. Krievijas pensionāriem un viņu ģimenēm.

1936/37. saimniecības gadā pensionāru skaits bija:

		%
Pēc pensiju likuma: I daļas	9 468	37,58
II " 	23	0,09
III " 	406	1,61
Pēc 1924. gada likuma	14 284	56,69
kara invalidi un to ģim. loc.	10 222	
karā cietušo ģimenes locekļi	4 062	
Pēc 1929. gada likuma	1 016	4,03
Kopā	25 197	100,00

Pārskata gadā, salīdzinot ar iepriekšējo, pensionāru skaits pieaudzis no 24 321 uz 25 197 jeb par 3,60%.

Pensiju fondu stāvokli sniedz sekojošais pārskats:

	Atlikums no	1936/37. saimn. gadā		Atlikums uz
	iepriekš. gada	ieņemts	izdots	nāk. gadu
	Ls	Ls	Ls	Ls
Pens. likuma I d.	485 796	10 503 955	9 154 663	1 349 292
Pens. likuma II d.	875 865	1 326 102	158 575	1 167 527 ¹⁾
Pens. likuma III d.	1 523 583	2 318 174	539 590	1 778 584 ²⁾
Pens. likuma III d.	741 168	1 442 325	560 652	881 673
Kopā	3 626 412	15 590 556	10 413 480	5 177 076

Pensiju likuma I daļas fonda atlikums pārskata gada beigās, salīdzinot ar tā sākumu, pieaudzis no Ls 485.796 uz Ls 1.349.292 jeb par 177,75%, II daļas fonda atlikums — no Ls 2.399.448 uz Ls 2.946.111 jeb par 22,78%, III daļas fonda atlikums — no Ls 741.168 uz Ls 881.673 jeb par 18,96%, bet visi atlikumi kopā — no Ls 3.626.412 uz Ls 5.177.076 jeb par 42,76%.

¹⁾ T. L. M. pensiju kase.

²⁾ S. M. pensiju kase.

Bez minētām summām uz 1924. gada likuma pamata pārskata gadā izmaksāts vēl 3.668.176 un uz 1929. gada likuma pamata — Ls 255.107.

Visu pensiju kopsumma 1936/37. gadā, tā tad, sastāda Ls 14.336.763. Salīdzinot iepriekšējo gadu (Ls 12.477.019,31) tā pieaugusi par 14,91%.

6. Sociālā apgādība.

Valsts apgādība. Par 1935/36. saimn. gadu Tautas labklājības ministrijas sociālās aizgādības departaments sniedz šādas ziņas:

Kaŗa invalidiem, kaŗā cietuŗo ģimenēm un kaŗā iesaukto ģimenēm izsniegta brīvmaize un kurināmais materiāls. 43 pilsētās 1040 personas saņēmuŗas 46 854 kg rudzu miltu un 72 328 kg rupjas maizes kopvērtībā par Ls 22.001,—, 4 214 personām izsniegti 21 070 steri malkas, kuŗu sagatavoŗanas un izsniegŗanas izdevumi sastādija Ls 54.391,—.

Trūcīgām personām 186 gadījumos pārcelŗanās pabalstos izsniegti Ls 928,—.

Nenoŗkaidrotas pavalstniecības un piederības trūcīgu personu ārstēŗšanai un apgādībai izdoti Ls 176.682,—.

Trūcīgu, ar tbc grūti dziedināmā stadijā slimojoŗu personu kopŗšanai un ārstēŗšanai izdots Ls 99 733,—. Palīdzēts 437 slimniekiem.

Izsituma tifa slimnieku ārstēŗšana prasījusi Ls 1.672,—, bet traku suŗu sakostu personu ārstēŗšana (izsniegta 271 pote un Pastera institūtā ārstēŗtas 206 personas)— Ls 10.692,—. Par sifilisa ārstēŗšanu lipīgā stadijā izdots Ls 14.543,—.

Daŗādos pabalstos uz Ministru kabineta lēmumu 23 personām izsniegti Ls 8.690,—.

Sociāli apgādājamo bērnu novietoŗšana ģimenēs (neieskaitot vasaras atpūtā uz laukiem izdotos bērnus). Pavisam ģimenēs valsts novietojusi, ieskaitot iepriekŗējos gados novietotos — 1 020 bērnus. No tiem 101 tiek uzturēts par brīvu, bet 20 bērni adoptēti. Par pārējo uzturēŗšanu, ārstēŗšanu un uzraudzību pārskata gadā izdoti Ls 255.917,—.

Valsts sociālās iestādes. Tādu ir piecas: 3 zīdaiņu nami (Rīgā, Liepājā un Kalkunos) 1 bērnu nams (Majoros) un Latvijas neredzīgo institūts.

Par zīdaiņu namiem un bērnu namu pārskatu sniedz sekojošā tabuliņa:

	Bērnu skaits gada sākumā	Māšu skaits	Kop-izdevumi Ls
Valsts Rīgas zīdaiņu nams . . .	148	21	142 830
Valsts Liepājas zīdaiņu nams . . .	241	33	238 618
Valsts Latgales zīdaiņu nams . . .	115	19	123 709
Valsts Majoru bērnu nams . . .	102	—	95 520

Latvijas neredzīgo institūtā internēti 129 neredzīgie, tai skaitā 29 skolēni, kas apmeklē institūta pamatskolu. Institūta uzturēšana pārskata gadā izmaksāja Ls 95.520,—.

Bez augstāk uzskaitītām, vairāk vai mazāk sociālas apgādības iestādes raksturs vēl piemīt: 1) Izglītības ministrijas pārziņā sastāvošiem a) 3 bērnu internātiem pie valsts pamatskolām (Naukšenos ar 91, Spārē ar 74 un Adamovā ar 207 bērniem), b) 3 kurlmēmo skolām ar internātiem (Valmierā — 56 bērniem, Jelgavā — 90 bērniem un Rēzeknes apr. Laizānos — 168 bērniem), c) 2 palīgskolām atpakaļpalikušiem bērniem (Jelgavas apr. Renģē— 110 bērniem un Ilūkstes apr. Ilgā — 79 bērniem) un d) 2 mazgadīgo labošanas iestādēm (zēniem Irlavā ar 121 vietu un meitenēm Ropažos ar 26 vietām); T. L. M. veselības departamenta pārziņā sastāvošām a) 2 leprozorijām (Rīgā ar 110 vietām un Talsos ar 110 vietām), b) 4 vājprātīgo slimnīcām (Rīgā ar 360 vietām, Gintermuižā pie Jelgavas ar 530 vietām, Strenčos ar 335 vietām un Daugavpilī ar 800 vietām) un c) 1 speciālu nodaļu slimiem pie vājprātīgo slimnīcas Rīgā ar 120 vietām.

Pašvaldību sociālā apgādība. Uz 1937. gada 1. janvāri pašvaldību apgādībā sastāvēja 50 925 personas. Pēdējo skaitā bija 13 228 jeb 25,98% bērnu un 37 697 jeb 74,02% pieaugušu.

Slēgtā apgādībā patversmēs bija ievietoti 3 448 bērni (26,07% no apgādājamo bērnu kopskaita 13 228) un 10 240 pieaugušie (27,16% no apgādājamo pieaugušo kopskaita 37 697).

Galvas pilsētas pašvaldības apgādībā uz katriem 1 000 iedzīvotājiem pārskata gada beigās bija 39 personas, pārējās pilsētās — 35, bet laukos — 21 personas:

	Apgādājamo skaits	
	Pavisam	Uz 1 000 iedzīvotājiem
Pilsētās:		
Rīgā	15 172	39
Pilsētās ar: 15—60 tūkst. iedz.	4 243	28
5—15 " "	2 299	33
2—5 " "	2 395	35
līdz 2 " "	969	27
Kopā un caurmērā: 1936. g.	25 078	35
1935. g.	24 425	34
Laukos:		
Vidzemē	10 198	30
Kurzemē	5 796	30
Zemgalē	6 615	29
Latgalē	3 238	7
Kopā un caurmērā:		
1936. g.	25 847	21
1935. g.	24 850	20
Pavisam un caurmērā:		
1936. g.	50 925	26
1935. g.	49 275	25

Apgādājamo skaits pilsētu pašvaldībās pārskata gadā pieaudzis no 24 425 uz 25 078 jeb par 2,67%, lauku pašvaldībās — no 24 850 uz 25 847 jeb par 4,01%, bet kopā — no 49 275 uz 50 925 jeb par 3,35%.

1935. resp. 1935/36. saimn. gadā pilsētu un lauku pašvaldības sociālai apgādībai izdevušas Ls 8.480.500,—, 1936. resp. 1936/37. gadā — Ls 8.480.400. Pēdējā gadā pašvaldību izdevumi šai vajadzībai, tā tad, nostabilizējušies.

1936. gadā pašvaldību izdevumi sociālai apgādībai uz 1 iedzīvotāju bija:

	Pašvaldības sociālai apgād. izdevušas	
	Pavisam Ls	Caurmērā uz 1 iedzīvotāju Ls
Pilsētās:		
Rīgā	4 209 800	10,93
Pilsētās ar: 15—60 tūkst. iedz.	1 073 500	7 06
5—15 " "	370 900	5,26
2—5 " "	302 500	4,47
līdz 2 " "	111 200	3,15
<hr/>		
Kopā un caurmērā: 1936. g.	6 067 900	8,54
1935. g.	6 110 700	8,60
Laukos:		
Vidzemē	914 800	2,70
Kurzemē	525 300	2,73
Zemgalē	724 400	3,17
Latgalē	248 000	0,52
<hr/>		
Kopā un caurmērā:		
1936. g.	2 412 500	1,95
1935. g.	2 369 800	1,91
<hr/>		
Pavisam un caurmērā:		
1936. g.	8 480 400	4,35
1935. g.	8 480 500	4,35

Caurmērā visā valstī pašvaldību sociālā apgādība gadā katram iedzīvotājam izmaksājusi Ls 4,35 t. i. tikpat kā gadu iepriekš. Pilsētu pašvaldības izdevušas šim mērķim nevien absolūti, bet arī relatīvi, t. i. uz 1 iedzīvotāju pārrēķinot, daudz vairāk kā lauku pašvaldības (Ls 6.067.900 pret Ls 2.412.500 un Ls 8,54 uz 1 iedzīvotāju pret Ls 1,95). No pilsētām, savukārt, sociālās apgādības ziņā pirmajā vietā stāv Rīga ar Ls 4.209.800 jeb Ls 10,93 uz 1 iedzīvotāju.

XIV. Salīdzinoši skaitļi par Latviju un dažām citām valstīm.

Eiropā pavisam ir 36 valstis ar kopējo 11 425 000 kv. kilometru lielu platību. Minētās 36 valstis pēc to teritoriju platības sadalās šādi: Krievija (Eiropas) — 6 002 240 kv. km, Francija — 550 986 kv. km, Spānija — 505 155 kv. km, Vācija — 470 699 kv. km, Zviedrija — 448 439 kv. km, Polija — 388 635 kv. km, Somija — 388 451 kv. km, Norveģija — 322 681 kv. km, Itālija — 310 079 kv. km, Rumānija — 294 967 kv. km, Dienvidslāvija — 248 665 kv. km, Anglija — 241 761 kv. km, Čehoslovākija — 140 394 kv. km, Grieķija — 130 199 kv. km, Bulgārija — 103 146 kv. km, Islande — 102 846 kv. km, Ungārija — 93 073 kv. km, Portugāle — 91 767 kv. km, Austrija — 83 857 kv. km, Īrija — 68 893 kv. km, Latvija — 65 791 kv. km, Lietuva 52 822 kv. km, Igaunija — 47 559 kv. km, Dānija — 44 330 kv. km, Šveice — 41 295 kv. km, Holande — 34 181 kv. km, Beļģija — 30 444 kv. km, Albānija — 27 538 kv. km, Turcija (Eiropas) — 23 975 kv. km, Luksemburga — 2 586 kv. km, Danciga — 1 894 kv. km, Andora — 453 kv. km, Lichtenšteina — 159 kv. km, S.-Marino — 59 kv. km, Monako — 1,5 kv. km, Vatikāns — 0,44 kv. km.

Kā redzams, Latvija pēc savas platības, starp Eiropas valstīm ieņem divdesmitpirmo vietu un par viņu mazākas ir vēl 15 valstis, starp kurām arī tuvākie kaimiņi, Igaunija un Lietuva.

Citādāks ir tomēr šo valstu sagrupējums pēc tajās dzīvojošā iedzīvotāju skaita. Tā Eiropas Krievijā (1935. g.) dzīvoja (tūkstošos) — 136 500, Vācijā (ar Sāras apgabalu) — 67 105, Anglijā — 46 046 (1931. g.), Itālijā — 42 445 (1936. g.), Francijā — 41 906 (1936. g.), Polijā — 32 133 (1931. g.), Spānijā — 23 564 (1930. g.), Rumānijā — 18 053 (1930. g.), Čehoslovākijā — 14 729 (1930. g.), Dienvidslāvijā — 13 934 (1931. g.), Ungārijā — 8 688 (1930. g.), Beļģijā — 8 092 (1930. g.), Holandē — 7 936 (1930. g.), Austrijā — 6 760 (1934. g.), Portugālē — 6 360 (1930. g.), Grieķijā — 6 205 (1928. g.), Zviedrijā — 6 142 (1931. g.), Bulgārijā — 6 090 (1934. g.), Šveicē — 4 077 (1930. g.), Dānijā — 3 706 (1935. g.), Somijā — 3 463 (1930. g.), Īrijā — 2 966 (1936. g.),

Norveģijā — 2814 (1930. g.), Lietuvā — 2527 (1936. g.), Latvijā — 1951 (1935. g.), Eiropas Turcijā — 1266 (1935. g.), Igaunijā — 1126 (1934. g.), Albānijā — 1003 (1930. g.), Dancigā — 408 (1929. g.), Luksemburgā — 297 (1935. g.), Islandē — 109 (1930. g.), Monako — 22 (1933. g.), S.-Marino — 14 (1935. g.), Lichtenšteina — 12 (1935. g.), Andora — 5 (1935. g.) un Vatikāns 1 (1932. g.).

Kaut gan uzrādītais iedzīvotāju skaits atsevišķās valstīs attiecas uz dažādiem laikiem, tomēr salīdzināšanas iespējamību tas nejauc, jo šie laika sprīži nav tik lieli, lai valstu kārtība mainītos. Latvija ar savu iedzīvotāju skaitu starp Eiropas valstīm ieņem divdesmitpiekto vietu un mazākas par viņu ir vēl vienpadsmit valstis.

Ļoti ievērojamas pārmaiņas Eiropas valstu sagrupējumā novērojamas, ja tās kārtu pēc atsevišķu valstu iedzīvotāju biežuma. Tā pirmā vietā stāv Monako ar 11 000 iedzīvotājiem uz 1 kv. km, tad Beļģija — 270, Holande — 233, Danciga — 215, Anglija — 189, Vācija — 142, S.-Marino — 140, Itālija — 137, Luksemburga — 114, Čehoslovākija — 105, Šveice — 99, Ungārija — 93, Dānija — 86, Polija — 83, Austrija — 80, Francija — 76, Portugale — 71, Rumānija — 61, Lichtenšteina — 60, Bulgārija — 59, Dienvidslāvija — 56, Turcija — 53, Grieķija — 48, Spānija — 47, Lietuva — 45, Īrija — 43, Albānija — 36, Latvija — 30, Igaunija — 23, Krievija (Eiropas) — 23, Zviedrija — 14, Andora — 10, Norveģija — 9, Somija — 9 un Islande — 1.

Latvija pieder pie samērā reti apdzīvotām valstīm, jo uz vienu kv. km iznāk tikai 30 iedzīvotāju. Kā tas redzams no pievestiem skaitļiem, iedzīvotāju biežums palielinās virzienā no ziemeļiem un austrumiem uz dienvidiem un rietumiem, sakarā ar ko Latvija pēc sava ģeografiskā stāvokļa uzskatāma par normāli apdzīvotu zemi, pie kam jāatzīmē, ka kara gados Latvijas iedzīvotāju skaits ievērojami samazinājās, jo vēl 1914. gadā uz 1 kv. km dzīvoja 40,3 iedzīvotāji.

Jāatzīmē, ka visā pasaulē ir 37 pilsētas ar vairāk kā miljonu iedzīvotāju katrā. Lielākā no tām ir Londona (Lielbritānijā), kurā dzīvo 8 203 942 iedzīvotāji (1931. g.), tai seko Ņujorka (U. S. A.) ar 6 930 000 iedzīv. (1930. g.), Tokio (Japānā) — 5 875 000 (1935. g.), Parīze (Francijā) 4 933 855 (1931. g.), Berlīne (Vācijā) — 4 243 000 (1933. g.), Maskava

(S.P.R.S.) — 3 663 300 (1933. g.), Čikaga (U.S.A.) — 3 376 000 (1930. g.), Šanchaja (Ķīnā) — 3 259 114 (1931. g.), Osaka (Japānā) — 2 990 000 (1935. g.), Lepingrada (S.P.R.S.) — 2 776 400 (1933. g.), Buenos-Aires (Argentīnā) — 2 246 710 (1934. g.), Filadelfija (U.S.A.) — 1 951 000 (1930. g.), Vine (Austrija) — 1 875 000 (1934. g.), Rio de Žaneiro (Brazīlijā) — 1 700 532 (1935. g.), Detroitā (U.S.A.) — 1 569 000 (1930. g.), Kalkuta (Indijā) — 1 485 582 (1931. g.), Budapešta (Ungārijā) — 1 421 397 (1930. g.), Tientsina (Ķīnā) — 1 387 462 (1931. g.), Peipinga (Ķīnā) — 1 297 718 (1927. g.), Sidneja (Austrālijā) — 1 249 040 (1934. g.), Los Angeles (U.S.A.) — 1 238 000 (1930. g.), Varšava (Polijā) — 1 225 451 (1936. g.), Bombeja (Indijā) — 1 161 383 (1931. g.), Sao Paulo (Brazīlijā) — 1 151 249 (1935. g.), Barselona (Spānijā) — 1 148 129 (1934. g.), Roma (Itālijā) — 1 133 058 (1935. g.), Hamburga (Vācijā) — 1 129 000 (1933. g.), Glazgova (Lielbritānijā) — 1 088 000 (1931. g.), Nagoya (Japānā) — 1 083 000 (1935. g.), Kioto (Japānā) — 1 081 000 (1935. g.), Kairo (Ēģiptē) — 1 065 000 (1927. g.), Milāna (Itālijā) — 1 053 723 (1931. g.), Madride (Spānijā) — 1 048 072 (1934. g.), Mexiko City (Meksikā) — 1 029 068 (1931. g.), Naukinga (Ķīnā) — 1 013 000 (1935. g.), Birminghama (Lielbritānijā) — 1 003 000 (1931. g.) un Melburna (Austrālijā) — 1 000 000 (1934. g.).

Piecdesmit astoņās pilsētās ir no 500 000 līdz 1 000 000 iedzīvotāju, no tām 9 atrodas Ķīnā, 8 — U.S.A., 8 — Vācijā, 4 — S.P.R.S., 3 — Lielbritānijā, 3 — Itālijā, 2 — Kanādā, 2 — Francijā, 2 — Holandē, 2 — Japānā, un pa vienai — Indijā, Ēģiptē, Kubā, Argentīnā, Čīlē, Urugvajā, Beļģijā, Dānijā, Īrijas brīvvalstī, Polijā, Portugalē, Rumānijā, Zviedrijā, Čehoslovākijā un Turcijā.

180 pasaules pilsētās ir no 200 000 līdz 500 000 iedzīvotāju, starp kurām ir arī Rīga.

Kā zināms, pēdējos gadu desmitos daudzās Eiropas valstīs jūtami samazināties iedzīvotāju dabiskais pieaugums, galvenā kārtā samazinoties dzimstības skaitam. Dzimstību un mirstību skaits dažādās valstīs ir atkarīgs no ļoti daudz un dažādiem apstākļiem, pie kuriem šeit neapstāsimies, bet pievedīsim pārskatu par dzimušiem, mirušiem un dabisko pieaugumu uz 1000 iedzīvotājiem 26 Eiropas valstīs:

Valstis	1936. gadā*)			Laikā no 1931.—1935. g. caurmēra gadā		
	dzimuši	miruši	dab. pieaug.	dzimuši	miruši	dab. pieaug.
Dienvidslāvija				32,6	18,6	14,0
Bulgārija	25,6	14,1	11,5	29,2	15,4	13,8
Grieķija				29,9	16,8	13,1
Polija	26,2	14,2	12,0	27,6	14,6	13,0
Holande	20,1	8,7	11,4	21,2	8,9	12,3
Rumānija	31,5	19,8	11,7	32,8	20,6	12,2
Portugale	28,3	16,4	11,9	29,1	16,9	12,2
Lietuva	24,1	13,3	10,8	25,4	14,6	10,8
Spānija				26,9	16,2	10,7
Itālija	22,2	13,5	8,7	23,8	14,0	9,8
Dānija	17,8	11,0	6,8	17,8	10,9	6,9
Ungārija	20,0	14,2	5,8	22,4	15,8	6,6
Somija				19,5	13,5	6,0
Čehoslovākija	17,4	13,3	4,1	19,6	13,7	5,9
Īrija	19,6	14,4	5,2	19,2	13,8	5,4
Norvēģija	14,8	10,3	4,5	15,3	10,3	5,0
Vācijā (ar Sāras apgabalu)	19,0	11,8	7,2	15,9	11,0	4,9
Šveice	15,6	11,4	4,2	16,4	11,8	4,6
Latvija	18,1	14,1	4,0	18,3	13,9	4,4
Luksemburga	15,2	11,5	3,7	16,8	12,5	4,3
Beļģija	15,1	12,2	2,9	17,1	13,0	4,1
Lielbritānija	15,3	12,3	3,0	15,5	12,2	3,3
Zviedrija	14,2	12,0	2,2	14,1	11,6	2,5
Igaunija	16,1	15,6	0,5	16,5	14,9	1,6
Austrija	13,1	13,2	-0,1	14,4	13,5	0,9
Francija				16,5	15,7	0,8

Starp augšā uzrādītām valstīm Latvija ar savu dzimstību daudzumu ieņem piecpadsmito vietu. Relatīvi visvairāk dzimušo ir Rumānijā un Dienvidslāvijā, bet vismazāk Zviedrijā. Dzimstība mazāka kā Latvijā ir Beļģijā, Dānijā, Igaunijā, Francijā, Šveicē, Norvēģijā, Zviedrijā u. c.

*) Pagaidu vai apmēra skaitļi.

Mirstības daudzums relatīvi vislielākais ir Rumānijā, bet vismazākais Holandē, kuŗa sevišķi izceļas ar mazo mirušo skaitu. No pievestām Eiropas valstīm mirstība ir lielāka kā Latvijā 12 valstīs, to starpā arī Polijā, Lietuvā, Igaunijā un Francijā, un 13 valstīs mazāka.

Dabiskais iedzīvotāju pieaugums Latvijā ir samērā mazs un šīnī ziņā Latvija ieņem devīnpadsmīto vietu uzrādīto Eiropas valstu starpā. Vēl mazāk dabiskais pieaugums ir septiņām valstīm, to starpā Beļģijā, Lielbritanijā, Zviedrijā, Igaunijā, Austrijā un Francijā. It sevišķi pēdējā izceļas ar savu ievērojami mazo relatīvo dabisko iedzīvotāju pieaugumu.

Ļoti svarīgs jautājums iedzīvotāju dabiskā kustībā ir zīdaiņu mirstība, sakarā ar ko jāatzīmē, ka laikā no 1931.—1935. gadam uz katriem 1000 dzīvi dzimušiem vecumā līdz 1 gadam caurmērā gadā miruši: Rumānijā — 183, Ungārijā — 157, Dienvidslavijā — 156, Bulgārijā — 147, Lietuvā — 145, Portugālē — 146, Polijā — 136, Čehoslovākijā — 130, Grieķijā — 122, Spānijā — 113, Itālijā — 105. Arī Krievijā šis skaitlis ir ļoti augsts un pārsniedz 100 (noteiktu datu trūkst), turpretim pārējās valstīs mirušo zīdaiņu skaits uz 1000 dzīvi dzimušiem ir mazāks par 100. Latvijā tas ir — 85 (1936. gadā pat tikai 80.).

Pateicoties kara laika radītiem apstākļiem Latvijā pēc kara gados ir samērā liels sieviešu pārsvars par vīriešiem. Tā pēc 1935. g. tautas skaitīšanas Latvijā uz 1000 vīriešiem ir 1139 sievietes. Arī daudzās citās Eiropas valstīs ir jūtams sieviešu pārsvars. Tā uz 1000 vīriešiem ir sievietes, Igaunijā — 1130 (1934. g.), Dancīgā — 1128 (1929. g.), Eiropas Krievijā — 1103 (1926. g.), Lietuvā — 1098 (1923. g.), Portugālē — 1096 (1930. g.), Lielbritanijā — 1086 (1931. g.), Austrijā — 1081 (1934. g.), Šveicē — 1078 (1930. g.), Francijā — 1071 (1931. g.), Polijā — 1069 (1931. g.), Čehoslovākijā — 1062 (1930. g.), Vācijā — 1058 (1933. g.), Norvēģijā — 1051 (1930. g.), Spānijā — 1049 (1930. g.), Itālijā — 1045 (1931. g.), Dānijā — 1045 (1930. g.), Ungārijā — 1044 (1930. g.), Rumānijā — 1035 (1930. g.), Islandē — 1033 (1930. g.), Zviedrijā — 1031 (1930. g.), Somijā — 1027 (1930. g.), Dienvidslavijā — 1021 (1931. g.), Beļģijā — 1019 (1930. g.), Grieķijā — 1017 (1928. g.) un Holandē — 1013 (1930. g.). Turpretim vīriešu pārsvars par sievietēm ir Bulgārijā — kur uz 1000 vīriešiem

ir tikai 991 (1934. g.) sieviete, Luksemburgā — 988 (1930. g.), Īrijā — 972 (1926. g.), Eiropas Turcijā — 911 (1935. g.) un Vatikānā — 374 (1932. g.). Jāatzīmē, ka pilnīgu salīdzinājumu starp dažādām valstīm traucē tas, ka dati neattiecas uz vienu un to pašu laiku.

Ļoti svarīgs no valsts saimnieciskā viedokļa ir jautājums par iedzīvotāju vecumu. Sekošajā tabulā pievesti atsevišķo Eiropas valstu iedzīvotāji (procentos) trīs vecuma grupu sadalījumā:

Valstis	Sk. gads	0—14 g.	15—59 g.	60 g. un vec.	Nez.	Kopā
S.P.R.S. (Krievija)	1926.	37,2	56,0	6,7	0,1	100,00
Bulgārija	1926.	35,0	56,9	8,1	—	100,00
Rumānija	1930.	34,7	58,3	6,6	0,4	100,00
Dienvidslāvija	1931.	34,6	57,2	8,2	.	100,00
Polija	1931.	33,6	58,5	7,8	0,1	100,00
Spānija	1920.	32,2	58,0	9,5	0,3	100,00
Islande	1930.	32,1	59,6	8,3	—	100,00
Grieķija	1928.	32,1	58,7	8,9	0,3	100,00
Portugale	1930.	31,9	58,3	9,6	0,2	100,00
Lietuva (bez Klaip.)	1923.	30,8	58,8	10,3	0,1	100,00
Holande	1930.	30,7	59,9	9,4	—	100,00
Itālija	1931.	29,7	59,4	10,8	0,1	100,00
Īrijas brīvvalsts	1926.	29,2	58,1	12,7	—	100,00
Norvēģija	1930.	28,5	59,8	11,6	0,1	100,00
Somija	1930.	28,0	62,6	9,4	—	100,00
Ungārija	1930.	27,6	62,7	9,7	.	100,00
Čehoslovākija	1930.	26,3	63,3	10,3	0,1	100,00
Danciga	1929.	26,2	64,0	9,6	0,2	100,00
Dānija	1935.	25,4	63,3	11,2	0,1	100,00
Latvija	1935.	24,7	61,3	13,8	0,2	100,00
Luksemburga	1930.	24,7	65,3	10,0	—	100,00
Šveice	1930.	24,5	64,7	10,8	—	100,00
Lielbritānija	1931.	24,3	64,2	11,5	—	100,00
Austrija	1934.	23,7	63,9	12,2	0,2	100,00
Igaunija	1934.	23,3	63,0	13,6	0,1	100,00
Vācija (bez Sāras apg.)	1933.	23,0	66,0	11,0	—	100,00
Beļģija	1930.	23,0	65,2	11,8	—	100,00
Francija	1931.	22,9	62,9	14,0	0,2	100,00

Sadalot atsevišķo valstu iedzīvotājus bērnos (vecumā no 0—14 g.), produktīvā vecumā esošos (no 15—59 g.) un vecos cilvēkus, redzams, ka bērnu relatīvi visvairāk ir Krievijā un Bulgārijā, bet vismazāk Beļģijā un Francijā. Vislielākais produktīvo personu relatīvais daudzums ir Vācijā, Luksemburgā, Beļģijā, turpretim vismazākais Krievijā un Bulgārijā. Neproduktīvo veco iedzīvotāju daudzums relatīvi visaugstāks ir Francijā, kurai seko Latvija un Igaunija. Samērā ļoti maz veco cilvēku ir Rumānijā un Krievijā.

Apskatot to, cik no atsevišķo valstu iedzīvotājiem piedalās ražošanā t. i. paši sev sagādā līdzekļus iztikai, redzams, ka visaugstākais strādājošo procents ir Lietuvā — 67,6% (1923. g.) no iedzīvotāju kopskaita. Otrā vietā nāk Latvija ar 64,0% (1930. g.) strādājošiem, tad Igaunija — 62,9% (1934. g.), Krievija — 57,4% (1926. g.) Bulgārija — 55,6% (1926. g.), Francija — 53,2% (1926. g.), Zviedrija — 52,7% (1930. g.), Polija — 52,4% (1931. g.), Somija — 50,7% (1930. g.), Vācija — 49,5% (1933. g.), Šveice — 47,6% (1930. g.), Čehoslovākija — 47,5% (1930. g.), Lielbritānija — 47,0% (1931. g.), Austrija — 46,9% (1934. g.), Ungārija — 45,8% (1920. g.), Grieķija — 44,2% (1928. g.), Īrija — 44,0% (1926. g.), Beļģija — 43,3% (1920. g.), Itālija — 41,9% (1931. g.), Dānija — 41,7% (1921. g.), Norvēģija — 41,5% (1930. g.), Holande — 40,1% (1930. g.), Turcija — 39,2% (1927. g.) un Spānija — 37,2% (1920. g.).

Strādājošo procents Latvijā ir ļoti augsts. Vēl augstāks tas ir vienīgi Lietuvā.

Pēc iedzīvotāju nodarbošanās Eiropas valstīs var sadalīt divās lielās grupās: vienā, kurā lielais vairums strādā un pārtiek no lauksaimniecības un otrā, kurā iedzīvotāju lielākai daļai nodarbošanās ir rūpniecība, tirdzniecība un transports. Vairāk kā puse no visiem strādājošiem nodarbināti lauksaimniecībā: Krievijā — 84,9%, Turcijā — 81,6%, Bulgārijā — 80,9%, Lietuvā — 76,7%, Polijā — 76,2%, Latvijā — 66,2%, Somijā — 63,4%, Igaunijā — 57,9%, Spānijā — 57,0%, Grieķijā — 53,8%, Īrijā — 52,1%, Portugālē — 51,2% un Ungārijā — 50,8%. Vismazākais lauksaimniecībā nodarbināto procents no Eiropas valstīm ir Anglijā — (6,3%), Beļģijā — (19,3%) un Holandē — (20,6%).

Pēc lauksaimniecības, svarīgākā nodarbošanās nozare ir rūpniecība, kurā visaugstākais nodarbināto procents ir Beļ-

ģijā — 46,8^o%, tad šveicē — 45,0^o%, Čehoslovākijā — 42,2^o%, Vācijā — 40,4^o%, Anglijā — 36,9^o% un Austrijā — 36,9^o%. Latvijā 1930. gadā rūpniecībā nodarbinātie sastādīja tikai 13,5^o% no strādājošiem iedzīvotājiem un par to rūpniecībā nodarbināto procents zemāks ir tikai piecās valstīs: Polijā — 9,5^o%, Bulgārijā — 9,2^o%, Lietuvā — 6,4^o%, Turcijā — 5,6^o% un Krievijā — 5,9^o%.

Tirdzniecībā, transportā un satiksmē Latvijā ir nodarbināti 1930. gadā 8,5^o% no aktīviem iedzīvotājiem. Jāatzīmē, ka šai nozarē Latvija atrodas labākā stāvoklī nekā mūsu kaimiņu valstīs — Igaunija (8,1^o%), Lietuva (3,6^o%), tad Somija (7,4^o%) un Polija (5,7^o%). Vismazākais tirdzniecībā, satiksmē un transportā nodarbināto procents ir Krievijā (tikai 2,9^o%), turpretim visvairāk nodarbināto šai nozarē ir Holandē — 23,4^o%, Norveģijā — 21,7^o%, šveicē — 19,0^o%, Vācijā — 18,4^o% un Beļģijā — 18,3^o%.

Atsevišķas tautas izglītības līmeni visspilgtāki raksturo tās lasīt un rakstīt pratēju un nepratēju skaits. Tā zemāk pievestā tabulā uzrādīts analfabētu procents starp iedzīvotājiem, kas vecāki par atzīmēto gadu skaitu:

Valstis	Skait. gads	No vecākiem par	ir analfabētu %
Zviedrija	1931.	15	0,1
Somija	1930.	15	0,9
Igaunija	1934.	10	5,0
Francija	1926.	10	5,9
Čehoslovākija	1921.	7	7,0
Beļģija	1920.	10	7,5
Ungārija	1930.	6	8,8
<i>Latvija</i>	<i>1930.</i>	<i>10</i>	<i>13,5</i>
Itālija	1931.	6	20,9
Lietuva	1923.	10	32,7
Polija	1921.	10	32,7
Bulgārija	1926.	10	39,3
Spānija	1920.	10	43,0
Grieķija	1928.	10	43,3
S.P.R.S.	1926.	10	48,7
Portugāle	1920.	10	65,2

Kā no tabulas redzams, analfabētu ir ļoti maz Zviedrijā un Somijā, turpretim visvairāk to ir Portugālē un S.P.R.S. Jāatzīmē, ka Latvijas analfabētu caurmēra procentu paceļ vienīgi Latgales apgabals. Kamēr Latgalē un Ilūkstes apriņķī analfabētu procents pārsniedz 30, tikmēr pārējā Latvijā to ir tikai ap 4%.

Lauksaimniecība. Nemot vērā to, ka pateicoties dažādiem klimatiskiem apstākļiem atsevišķās valstīs pārsvarā atrodas dažādi laukaugi, turpmāk, pievestās tabulās uzrādīti tikai daži galvenie laukaugi.

Galveno laukaugu sējumu platība 1936. g.

Valstis	Sējumu kop- platība ha	No tiem apsēts ar:					
		rudziem	kvieš.	miež.	auzām	kartup. liniem	
		P r o c e n t ō s					
Latvija	1 102 400	23,4	11,7	17,2	30,8	10,8	6,1
Austrija	1 290 000	29,6	19,7	12,3	22,6	15,8	.
Beļģija	763 000	20,5	22,5	3,9	28,3	21,0	3,8
Lielbritānija ar Īriju	2 411 000	.	30,3	15,0	42,2	12,1	0,4
Čehoslovākija	4 106 000	24,6	22,6	15,4	18,6	18,4	0,4
Dānija	1 071 000	12,3	11,1	34,4	35,2	7,0	—
Francija	11 310 000	5,8	45,5	6,5	29,5	12,4	0,3
Holande	706 000	33,7	21,5	6,1	18,3	18,4	2,0
Igaunija	544 000	25,2	12,1	18,6	25,4	13,6	5,1
Itālija	6 299 000	1,7	81,5	3,1	6,9	6,7	0,1
Lietuva	1 522 000	32,3	12,9	14,1	23,4	11,8	5,5
Norvēģija	233 000	2,6	12,9	25,7	36,5	22,3	—
Polija	14 041 000	41,5	12,4	8,5	16,1	20,6	0,9
Rumānija	6 513 000	6,5	52,7	24,7	12,3	3,3	0,5
Somija	988 000	24,3	8,8	13,3	44,5	8,6	0,5
Šveice	148 000	10,8	47,3	2,7	7,4	31,8	—
Ungārija	3 291 000	19,9	50,5	14,0	6,4	8,9	0,3
Vācija	13 848 000	32,6	15,0	11,8	20,1	20,2	0,3
Zviedrija	1 401 000	15,3	20,1	7,4	47,7	9,5	.

Visas Eiropas valstis pēc tanīs kultivētiem laukaugiem var sadalīt vairākās lielās grupās. Pirmā grupā ietilpst valstis — kā Norveģija un Dānija, kurās visvairāk kultivē auzas, bet otrā vietā stāv mieži. Otrā grupā — kā Somijā, Beļģijā, Latvijā un t. t. — arī pārsvarā ir auzas, bet otro vietu ieņem rudzi. Trešā grupā — Austrija, Lietuva un t. t. — pirmā vietā ir rudzi, bet otrā auzas. Ceturtā grupā — Francija, Šveice — galveno lomu spēlē kvieši, bet otrā vietā nāk vai nu rudzu vai auzu sējumi

Galveno laukaugu caurmēra raža 1936. g.
no 1 ha kvintālos.

Valstis	Rudzi	Kvieši	Mieži	Auzas	Kartup.	Lini	
						sēklas	šķiedr.
Latvija	11,1	11,1	8,7	8,4	134,5	2,7	2,8
Austrija	12,0	14,5	15,9	13,8	123,1	.	3,1
Beļģija	22,9	25,6	26,5	25,6	201,5	6,7	7,5
Lielbritānija ar Iriju	20,6	20,6	19,8	159,7	—	5,0
Čehoslovākija	14,2	16,3	16,1	15,9	141,3	4,5	5,8
Dānija	15,9	26,0	24,5	22,3	169,8	—	—
Francija	10,7	13,4	13,2	12,8	107,0	.	6,5
Holande	21,5	29,2	27,6	20,4	.	.	8,1
Igaunija	11,2	10,1	8,6	8,2	139,2	3,9	3,1
Itālija	12,5	11,9	9,9	11,0	62,7	6,0	9,6
Lietuva	11,0	11,0	10,9	9,3	116,1	4,4	3,4
Norveģija	18,2	18,9	19,0	20,1	183,3	—	—
Polija	10,9	12,2	11,8	11,7	118,5	5,4	2,8
Rumānija	10,8	10,2	10,0	10,5	89,8	4,7	4,1
Somija	13,5	17,0	14,4	14,8	155,6	—	.
Šveice	17,6	17,5	16,5	18,8	120,1	—	—
Ungārija	11,1	14,2	12,7	11,7	90,6	.	.
Vācija	16,4	21,2	20,8	20,2	165,9	7,4	6,8
Zviedrija	16,4	20,8	19,3	18,5	136,9	.	.

Latvija ar rudzu caurmēra ražu no 1 ha starp uzrādītām Eiropas valstīm stāv trīspadsmītā vietā un zemāka rudzu caurmēra raža bijusi tikai Francijā, Lietuvā, Polijā un

Rumānijā. Ar savu kviešu ražas daudzumu kvintālos no 1 ha Latvija ieņem sešpadsmito vietu minēto valstu starpā un zemāka kviešu caurmēra raža bijusi tikai Igaunijā, Lietuvā un Rumānijā. Kā miežu, tā arī auzu caurmēra ražas pie mums ir stipri zemas un vienīgi Igaunijā tās bijušas vēl zemākas. Atkarībā no laukaugu sējumu platības un caurmēra ražas augstuma stāv šo laukaugu kopražā.

Galveno laukaugu kopražā 1936. g. (1 000 kv.).

Valstis	Rudzi	Kvieši	Mieži	Auzas	Kartupeļi	Lini	
						sēklas	šķiedr.
Latvija	2 860,1	1 434,8	1 650,4	2 844,1	16 114,6	184,2	185,4
Austrija	4 605,0	3 678,0	2 531,0	4 029,0	24 994,0	5,0	6,0
Beļģija	3 571,0	4 396,0	793,0	5 532,0	32 254,0	196,0	218,0
Lielbritan. ar Īriju	87,0	15 040,0	7 435,0	20 125,0	46 626,0	—	51,0
Čehosl.	14 364,0	15 127,0	10 189,0	12 184,0	107 017,0	73,0	95,0
Dānija	2 100,0	3 100,0	9 000,0	8 400,0	12 800,0	—	—
Francija	7 109,0	68 979,0	9 683,0	42 605,0	149 881,0	.	255,0
Holande	5 100,0	4 425,0	1 200,0	2 625,0	21 800,0	.	116,0
Igaunija	1 535,0	662,0	868,0	1 138,0	10 306,0	112,0	87,0
Itālija	1 322,0	61 122,0	1 926,0	4 783,0	26 309,0	38,0	57,0
Lietuva	5 414,0	2 162,0	2 326,0	3 316,0	20 752,0	367,0	288,0
Norveģija	108,0	570,0	1 148,0	1 712,0	9 458,0	—	—
Polija	63 640,0	21 326,0	14 014,0	26 401,0	342 813,0	716,0	372,0
Rumānija	4 532,0	35 031,0	16 119,0	8 471,0	19 424,0	136,0	118,0
Somija	3 240,0	1 481,0	1 889,0	6 512,0	13 226,0	—	.
Šveice	274,0	1 216,0	70,0	200,0	5 679,0	—	—
Ungārija	7 263,0	23 608,0	5 821,0	2 464,0	26 621,0	56,0	19,0
Vācija	73 864,0	44 269,0	33 991,0	56 184,0	463 236,0	324,0	298,0
Zviedrija	3 529,0	5 858,0	1 998,0	12 380,0	18 261,0	.	.

Absolūtos skaitļos visvairāk rudzu 1936. g. ražots Vācijā, vismazāk Lielbritānijā un Īrijā, kviešu visvairāk ražots Francijā, vismazāk Norveģijā, miežu — visvairāk Vācijā, vismazāk — Šveicē, auzu — visvairāk Vācijā, vismazāk Šveicē, arī kartupeļu kopražā vislielākā bijusi Vācijā, bet vismazākā Šveicē.

Mājlopu skaits 1936. g. (tūkstošos).

Valstis	Zirgi		Liellopi		Aitas		Cūkas	
	kopskaits	uz 1 kv. km teritorijas	kopskaits	uz 1 kv. km teritorijas	kopskaits	uz 1 kv. km teritorijas	kopskaits	uz 1 kv. km teritorijas
Latvija	388,8	6	1 261,4	19	1 351,6	20	674,4	10
Dānija	536,0	12	3 116,0	72	.	.	3 503,0	81
Francija	2 774,0	5	15 762,0	29	9 788,0	18	7 089,0	13
Holande	295,1	9	2 569,8	76	654,5	19	1 679,0	49
Igaunija	215,9	5	731,1	15	548,0	11	244,6	6
Italijs	816,3	3	7 235,0	23	8 862,5	29	3 205,7	10
Lielbritānija ar Īriju	.	.	8 617,0	28	25 023,0	80	4 559,0	15
Lietuva	558,1	10	1 185,2	21	656,4	12	1 189,8	21
Norveģija	185,5	1	1 348,4	4	1 748,6	5	410,0	1
Polija	3 822,3	10	10 193,8	26	3 024,0	8	7 055,4	18
S.P.R.S.	16 600,0	3	56 500,0	9	73 300,0	12	30 400,0	5
Šveice	139,5	3	1 567,0	38	175,4	4	875,2	21
Vācija	3 407,1	7	20 064,6	43	4 331,3	9	25 861,9	55

Apskatot mājlopu skaitu 1936. gadā, redzam, ka no uzrādītām tabulā valstīm relatīvi vislielākais zirgu skaits ir Dānijā, Lietuvā un Polijā, turpretim vismazākais Norveģijā. Liellopu relatīvi (uz 1 kv. km teritorijas) visvairāk ir Holandē un Dānijā, vismazāk Norveģijā. Aitu skaits uz 1 kv. km teritorijas vislielākais ir Lielbritānijā un Īrijā, bet vismazākais Šveicē. Cūku relatīvi visvairāk ir Dānijā, turpretim caurmērā pavisam maz to ir Norveģijā.

Satiksmes un transports. Cik labi kāda valsts apgādāta ar satiksmes līdzekļiem, redzams no tā, cik biezs tam ir dzelzceļu tīkls.

Valstis	Gads	Dzelzceļu liniju garums km	Uz 100 kv. km valsts territ.
Beļģija	1935.	4 851	16,2
Lielbritanija	1935.	32 460	13,3
Vācija	1935.	54 365	11,5
Holande	1935.	3 531	10,4
Čehoslovākija*)	1934.	13 480	9,6
Ungārija*)	1934/5.	7 821	8,4
Francija**)	1934.	42 120	7,6
Šveice	1935.	3 013	7,3
Austrija	1935.	5 797	6,9
Dānija*)	1934/5.	2 504	5,8
Itālija*)	1933/4.	17 007	5,5
Latvija	1936/7.	3 272	5,0
Polija*)	1934.	17 835	4,6
Portugāle	1934.	3 468	3,9
Dienvidslāvija*)	1934.	9 403	3,8
Rumānija*)	1934.	11 213	3,8
Zviedrija	1934.	16 637	3,7
Bulgārija*)	1934/5.	3 219	3,1
Igaunija*)	1934/5.	1 434	3,0
Lietuva*)	1935.	1 639	2,9
Spānija***)	1934.	9 537	1,9
Somija	1934.	5 711	1,5
Norveģija	1934/5.	3 964	1,2
Grieķija*)	1934/5.	1 330	1,0

Visbiežāks no uzrādītām valstīm dzelzceļu tīkls ir Beļģijā, kurā uz 100 kv. km teritorijas iznāk 16,2 km ekspluatējamo dzelzceļu, turpretim vismazākais Grieķijā un Norveģijā, Latvijā uz 100 kv. km teritorijas ir 5,0 km dzelzceļu, tas ir vairāk nekā mūsu kaimiņvalstīs — Igaunijā un Lietuvā.

*) Valsts dzelzceļi.

***) 7 lielās dzelzceļu līnijas.

****) 5 galvenās dzelzceļu līnijas.

Cik liela nozīme piekrīt automobiļiem kā satiksmes līdzekļiem dažādās Eiropas valstīs, to starpā arī Latvijā, redzams no pievestās tabulas:

Valstis	Laiks, uz kādu ziņas attiecas	Personu automobiļu skaits	Preču automobiļu skaits	Kopā	Iedzīvot. skaits 1 autom.
Latvija	1937.1.I	2 779	1 963	4 742	411
Austrija	1935.30.IX	29 268	13 921	43 189	157
Beļģija	1936.1.I	103 750	58 700	162 450	51
Čehoslovak.	1936.1.I	95 740	29 616	125 356	120
Dānija	1935.1.X	93 104	37 495	130 599	29
Dienvidslāvija	1936.1.I	7 875	2 525	10 400	1 416
Francija	1936.1.I	1 603 000	462 200	2 065 200	20
Griekija	1936.1.I	9 260	5 020	14 280	470
Holande	1935.1.VIII	92 087	47 160	139 247	60
Igaunija	1936.1.I	2 342	1 534	3 876	291
Īrija	1936.1.I	44 640	9 625	54 265	56
Itālija	1936.1.I	291 690	105 082	396 772	108
Lielbritānija	1936.1.I	1 595 522	447 929	2 043 451	23
Lietuva	1936.1.I	1 651	512	2 163	1 145
Norveģija	1936.1.I	38 700	24 410	63 110	45
Polija	1936.1.I	19 659	4 800	24 459	1 301
Portugāle	1936.1.I	29 800	8 660	38 460	187
Rumānija	1936.1.I	20 000	3 400	23 400	803
Somija	1936.1.I	22 731	12 341	35 072	107
Spānija	1936.1.I	143 605	50 604	194 209	148
Šveice	1936.1.I	71 420	18 670	90 090	46
Ungārija	1936.1.I	12 343	3 064	15 407	580
Vācija	1936.1.VII	960 652	270 992	1 231 644	54
Zviedrija	1936.1.I	113 010	46 073	159 083	39

Relatīvi visvairāk automobiļu ir Francijā, kur uz katriem 20 iedzīvotājiem iznāk 1 automobilis, tāpat arī Lielbritānijā (23), turpretim vismazākā nozīme automobilim kā satiksmes un transporta līdzeklim ir Dienvidslāvijā (1 416 iedz. uz 1 automobili) un Polijā (1 301). Latvijā relatīvi automobiļu ir vairāk kā Lietuvā, bet mazāk kā Igaunijā.

Pasta darbību atsevišķās valstīs raksturo nosūtīto vēstulu, pastkaršu un drukas darbu skaits uz 1 iedzīvotāju. Tā 1935. gadā uz 1 iedzīvotāju iznāk nosūtītu vēstulu, pastkaršu u. t. t. — Šveicē — 182, Lielbritānijā — 166, Beļģijā — 160, Francijā — 142, Holandē — 137, Austrijā — 114, Zviedrijā — 97, Vācijā — 86, Īrijā — 86, Dānijā — 76, Itālijā — 57, Norvēģijā — 56, Ungārijā — 51, Čehoslovākijā — 45, Spānijā — 38, Igaunijā — 35, Islandē — 31, Latvijā — 26, Somijā — 26, Bulgārijā — 25, Dienvidslāvijā — 23, Polijā — 23, Grieķijā — 22, Rumānijā — 21, Lietuvā — 16 un S.P.R.S. — 9. Vislielākais vēstulu un pastkaršu skaits uz vienu iedzīvotāju iznāk Šveicē, Lielbritānijā un Beļģijā, bet vismazākais — S.P.R.S., Lietuvā un Rumānijā. Sadalot iedzīvotāju skaitu uz pasta iestāžu skaitu, izrādās, ka uz vienu pasta iestādi mazāk iedzīvotāju kā Latvijā ir tikai Islandē, Norvēģijā, Šveicē un Somijā. Pēc nosūtīto samaksātu telegrammu skaita pirmā vietā stāv Lielbritānija ar 142 nosūtītām telegrammām uz 100 iedzīvotājiem, tad Norvēģija — 134, Dānija — 87, Zviedrija — 83, Beļģija — 75, Šveice — 75, Francija — 74, Īrija — 71, Grieķija — 66, Holande — 60, S.P.R.S. — 59, Itālija — 58, Austrija — 41, Bulgārija — 38, Somija — 35, Vācija — 31, Čehoslovākija — 29, Latvija — 27, Ungārija — 27, Dienvidslāvija — 27, Rumānija — 23, Igaunija — 21, Polija — 11 un Lietuva — 9. Latvijā ir samērā biezs telegrafa iestāžu tīkls, jo uz vienu iestādi iznāk tikai 1600 iedzīvotāju. Labāks stāvoklis ir vēl tikai Islandē, Luksemburgā, Norvēģijā, Šveicē, Vācijā, Francijā un Grieķijā.

Telefona satiksme vislabāk attīstīta Dānijā, kur 1934. gadā uz 1 telefona aparātu bija caurmērā tikai 9,6 iedzīvotāji, tai seko Zviedrija ar 10,4 iedzīv., Šveice — 10,8, Norvēģija — 14,3, Islande — 17,4, Lielbritānija — 19,8, Vācija — 21,3, Luksemburga — 22,4, Holande — 23,8, Dancija — 24,7, Somija — 26,4, Beļģija — 25,6, Latvija — 29,9, Francija — 30,0, Austrija — 32,3, Igaunija — 54,2, Ungārija — 73,5, Spānija — 80,9, Čehoslovākija — 81,2, Īrija — 89,6, Portugāle — 134,6, Lietuva — 146,9, Polija — 158,1, S.P.R.S. — 229,2, Bulgārija — 280,2, Dienvidslāvija — 315,2, Grieķija — 355,7, Turcija — 799,4 un Albānija — 1537,3.

Kā redzams, vismazāk telefona satiksme attīstīta Albānijā, Turcijā un Grieķijā.

Kuģniecības attīstību atsevišķās Eiropas valstīs rāda tabula:

Valstis	Kuģu skaits 1935. g. ar 100 un vair reģ. ton. tilp.	Brutto reģ. tonnas	Uz 100 iedzīv. ir brutto reģ. tonnas
Lielbritanija ar Iriju	7 349	17 400 409	34,9
Norveģija	1 862	3 967 972	137,6
Vācija	2 080	3 703 662	5,6
Francija	1 479	3 025 136	7,2
Italija	1 231	2 884 406	6,7
Holande	1 414	2 558 383	30,2
Grieķija	589	1 711 165	25,4
Zviedrija	1 294	1 550 843	24,8
Spānija	934	1 177 732	4,7
S.P.R.S.	577	1 113 781	0,7
Dānija	702	1 101 047	29,9
Somija	368	481 244	13,5
Beļģija	185	402 221	4,9
Dienvidslavija	167	347 018	2,3
Danciga	41	265 962	64,9
Portugale	265	259 815	3,6
Latvija	105	190 247	9,8
Igaunija	145	126 427	11,2
Polija	44	94 524	0,3
Rumānija	34	91 743	0,5

Vislielākā tirdzniecības flote pēc brutto reģ. tonnām ir Lielbritanijai un Irijai, bet vismazākā Rumānijai un Polijai. Apskatot kuģniecības svaru atsevišķo valstu dzīvē, redzam, ka vislielākais tas ir Norveģijā, Dancigā, Lielbritanijā un Irijā, bet vismazākais Polijā un Rumānijā.

Ārējā tirdzniecība. Liela loma ik vienas valsts saimnieciskā dzīvē ir ārējās tirdzniecības bilancei. Tā kā tirdzniecības bilance pieder pie vissvarīgākiem posteņiem valsts maksājumu bilancē, tad atkarībā no tam, vai ārējās tirdzniecības bilance ir aktīva vai pasīva, iztrūkums maksājumu bilancē jāsedz ar ienākumiem no citām saimniecības nozarēm, kas daudzkārt atstāj ļoti jūtamu iespaidu uz visu valsts saimniecisko dzīvi.

Importa un eksporta vērtība (miljonos) dažās valstīs
1936. g.

Valstis un naudas vienības	Imports	Eksports	Bilance (+ aktīva, — pasīva)
Latvija — lats . . .	122	138	+ 16
Anglija — £	1 120	545	— 575
Austrija — šilīņš . .	1 266	968	— 298
Beļģija-Luksem- burga — fr.	21 506	19 944	—1 562
Bulgārija — levas .	3 181	3 910	+ 729
Čehoslovākija — čech. krona	7 909	8 086	+ 177
Dānija — krona . .	1 431	1 327	— 104
Dienvidslāvija—dinārs	4 077	4 376	+ 299
Francija — franks .	25 398	15 454	—9 944
Grieķija — drachma .	11 809	7 371	—4 438
Holande — guldenis .	1 017	745	— 272
Igaunija — krona . .	87	83	— 4
Īrijas brīvvalsts — £	39	22	— 17
Itālija — lira . . .	6 002	5 458	— 544
Lietuva — lits . . .	154	190	+ 36
Norvēģija — krona .	912	674	— 238
Polija un Danciga — zlots	1 039	1 026	— 13
Portugale — eskudo .	1 971	1 024	— 947
Rumānija — lei . .	12 175	20 579	+8 404
Somija — marka . .	6 343	7 215	+ 872
S.P.R.S. — zelta rub.	1 352	1 359	+ 7
Šveice — franks . .	2 005	1 230	— 775
Ungārija — pengö .	435	509	+ 74
Vācija — marka . .	4 330	4 871	+ 541
Zviedrija — krona .	1 619	1 515	— 104

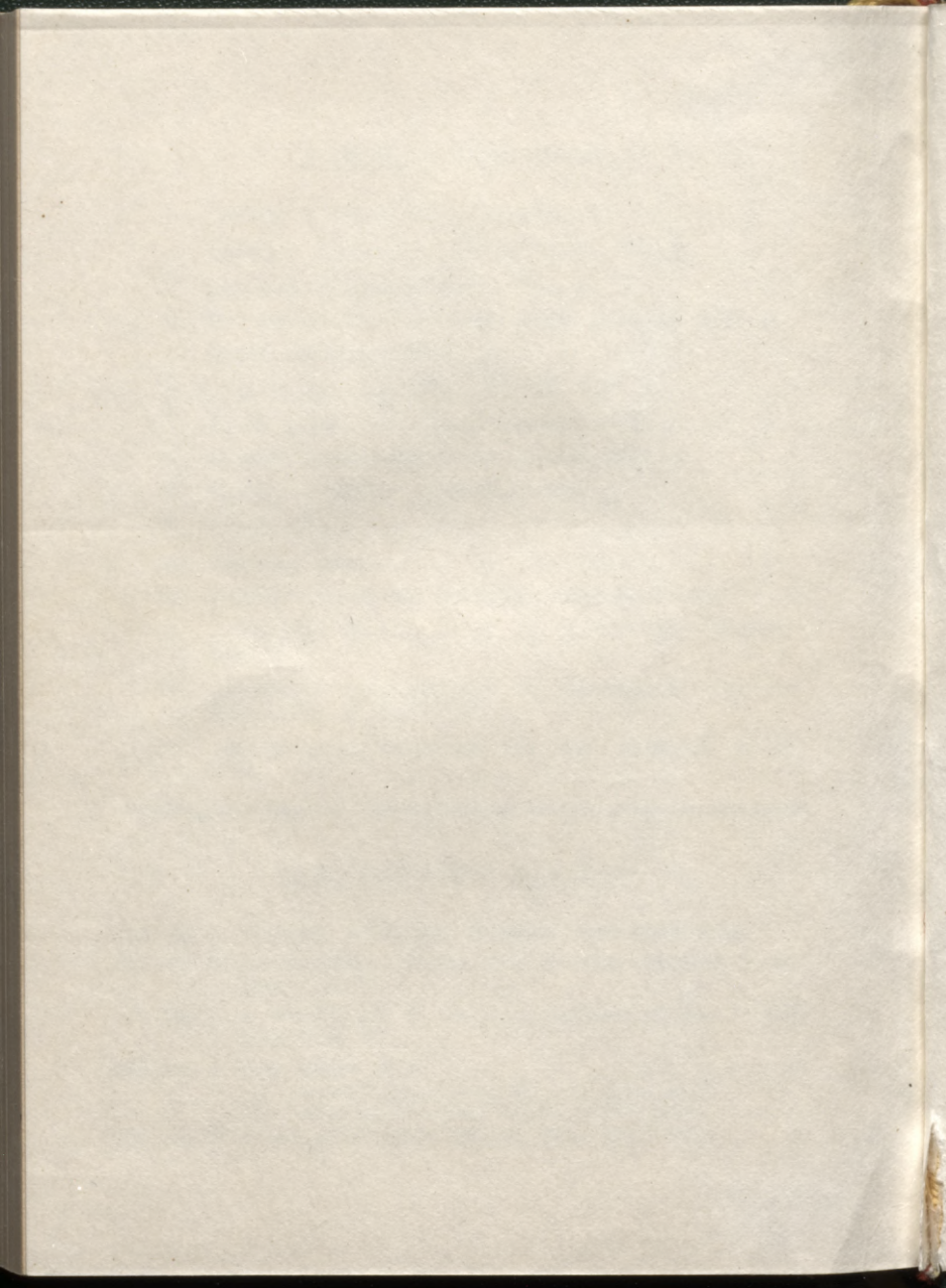
Kā no tabulas redzams, tad Eiropas valstīs lielākai daļai tirdzniecības bilance ir pasīva. Jāatzīmē, ka Eiropas valstu ārējās tirdzniecības apgrozījumi pēc kara ir jūtami samazinājušies par labu citu kontinentu valstīm.

Statistisko datu avoti.

1. Latvija — Zeme un iedzīvotāji.
 2. Latvijas statistikas gada grāmata 1936. g.
 3. Latvijas lauksaimniecība 1936. g.
 4. Brīvprātīgo korespondentu rokas grāmata 1937. g.
 5. Darba statistika 1935. g.
 6. Otrā tautas skaitīšana Latvijā 1925. g.
 7. Trešā tautas skaitīšana Latvijā 1930. g.
 8. Ceturtā tautas skaitīšana Latvijā 1935. g.
 9. Tautas veselības statistika 1935. g.
 10. Lauku apdzīvotās vietas.
 11. Latvijas ciemi.
 12. Valsts statistiskās pārvaldes mēneša biļeteni.
 13. „Annuaire Statistique de la Société des Nations“ 1936/37.
 14. „Annuaire international de statistique agricole“ 1935—1936 et 1936—1937.
 15. „Statistisches Jahrbuch für das Deutsche Reich“ 1936.
-

Iespieduma kļūdas.

20. lap. p. 14. rindā no apakšas iespiests Taslu jābūt Talsu
220. lap. p. pie uzraksta „Darba maš. dzišanai izlietotā jauda“ jāpievieno *)
220. lap. p. 6. skaitļu ailē 3. rindā no apakšas pie skaitļa 2372 jāpievieno **)
220. lap. p. zem tabulas jābūt:
- *) Ieskaitot elektromotorus dzītus ar pirktu strāvu.
- **) Neieskaitot ģenerātoru dzišanai izlietoto jaudu.
225. lap. p. tēksta pirmā rindā iespiests 315,6 jābūt 315,3

LATVIJAS NACIONĀLA BIBLIOTEKA

0307094797

